

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΘΩΝΙΚΑ ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ 5

ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ Ι. Μ. ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Έπιτομές έγγραφων, 1039-1801

Μέρος Α΄

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΑΡΔΟΣ

ΑΘΗΝΑ 1998

ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ Ι. Μ. ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

THE NATIONAL HELLENIC RESEARCH FOUNDATION
INSTITUTE FOR BYZANTINE RESEARCH

ATHONIKA SYMMEIKTA 5

ARCHIVES OF THE MONASTERY OF PANTOCRATOR

Summaries of the Documents, 1039-1801

Part A

ANTONIS PARDOS

ATHENS 1998

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΘΩΝΙΚΑ ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ 5

ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ Ι. Μ. ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Ἑπιτομὲς ἐγγράφων, 1039-1801

Μέρος Α΄

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΑΡΔΟΣ

ΑΘΗΝΑ 1998

Σημείωση για τον βιβλιοθηκάριο και τον βιβλιογράφο:

Το Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών είναι το ίδιο με το Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών του Ε.Ι.Ε., που ιδρύθηκε το 1959. Η αλλαγή του ονόματος αντικατοπτρίζει την νέα ορολογία που εισήχθη στην Ελλάδα με τον νόμο 1514 για την επιστημονική έρευνα.

ISSN 1105-1604

ISBN 960-90911-0-5

© Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών,
Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών,
Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, 116 35 Αθήνα

© The National Hellenic Research Foundation
Institute for Byzantine Research
Vassileos Constantinou 48, 116 35 Athens-GR

Διάθεση: Βιβλιοπωλείο της ΕΣΤΙΑΣ, Σόλωνος 60, 106 72 Αθήνα
FAX: 36 06 759

Distribution: ESTIA, Solonos 60, GR-106 72 Athens. FAX: 36 06 759

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9-10
Τὸ Ἀρχεῖο τῆς μονῆς	11-21
ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΩΝ	23-24
ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ	
Ἐπιτομές, 1039-1801	27-208
ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ	
Α΄ Πίνακας (κατὰ εἶδος) τῶν ἐγγράφων ποὺ μνημονεύονται στὰ κεῖμενα	211-227
Β΄ Πίνακας τῶν ἐγγράφων τοῦ Ἀρχείου κατὰ εἶδος.....	228-237
ΓΕΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	241-291

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ ἀρχεῖο τῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους φυλάσσόταν ἀνέκαθεν, ὅπως συνηθίζεται γιὰ μεγαλύτερη ἀσφάλεια, στὸν πύργο τῆς, ὁ ὁποῖος ὀρίζει τὸ νοτιοδυτικὸ ἄκρο τοῦ κτιριακοῦ τῆς συγκροτήματος. Στὸν παλιὸ αὐτὸν πύργο φυλάσσόταν ἐπίσης καὶ τὸ σκευοφυλάκιο τῆς μονῆς (τὸ ἀρχεῖο ἀποτελοῦσε μέρος τοῦ σκευοφυλακίου, στὸ ὁποῖο καὶ φυλάσσονταν τὰ ἔγγραφα, ὅπως μαρτυρεῖται στὸ Ἑγγρ. 76). Κατὰ τὴ δεκαετία τοῦ 1960, μετὰ τὴν ἐπισκευὴ τῆς βόρειας πτέρυγας, τὸ ἀρχεῖο μαζί με τὴ βιβλιοθήκη μεταφέρθηκε στὸ ισόγειο τῆς πτέρυγας αὐτῆς, τῆς ὁποίας ὁ πρῶτος ὄροφος στεγάζει τὸ σκευοφυλάκιο καὶ τὴν αἶθουσα συντήρησης εἰκόνων, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι χῶροι τοῦ καὶ ὁλόκληρος ὁ δεῦτερος ὄροφος προορίζονται γιὰ τὴ φιλοξενία προσκυνητῶν.

Ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν Ἑρευνῶν τοῦ Ἑθνικοῦ Ἰδρυματος Ἑρευνῶν ποὺ ἀπαρτιζόταν ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνο τοῦ προγράμματος τῶν Ἀρχείων τοῦ Ἁγίου Ὁρους Κρίτωνα Χρυσοχοῖδη καὶ τὸν συνεργάτη τοῦ Κέντρου Ἡλία Ἀναγνωστάκη καταλογογράφησε τὰ ἔγγραφα ποὺ ἐναπόκεινται στὸ ισόγειο τὸ 1984. Τὴ μικροφωτογράφηση τῶν ἐγγράφων πραγματοποίησε ὁ φωτογράφος Λεωνίδας Ἀνανιάδης. Μιὰ δευτέρη ἀποστολὴ τὸ 1989, ποὺ εἶχε σκοπὸ τὴ διευκρίνιση στοιχείων τοῦ φωτογραφημένου ὑλικοῦ, κατέληξε στὴν ἀνακάλυψη καὶ νέων ἐγγράφων ποὺ εἶχαν ἐντοπιστεῖ στὰ δώματα τοῦ πύργου, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν ἐπταπλασιασμὸ τοῦ ὄγκου τοῦ ἀρχείου (καὶ αὐτὸ ὅσο ἀφορᾷ μόνον στὴν περίοδο μέχρι τὸ ἔτος 1800). Ἡ φωτογράφηση τοῦ νέου ὑλικοῦ πραγματοποιήθηκε ἐκ τῶν ἐνόντων ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνο τοῦ προγράμματος Κρ. Χρυσοχοῖδη καὶ τὸν γράφοντα. Ὁ γράφων ἐπισκέφθηκε τὴ μονὴ ἄλλες δύο φορές, τὸ 1990 καὶ τὸ 1996, ἐνόψει τῆς δημοσίευσης τοῦ Α΄ Μέρους τῶν ἐπιτομῶν τοῦ ἀρχείου τῆς. Στὴ διάρκεια τῶν ἐπισκέψεων αὐτῶν ἦρθαν στὸ φῶς καὶ ἄλλα ἔγγραφα, ποὺ ἐπίσης φωτογραφήθηκαν.

Οἱ ἐκτεταμένες αὐτὲς ἐργασίες θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ συντελεστοῦν, καὶ μάλιστα μὲ τόση ταχύτητα, δίχως τὴν ἄοκνη συμμετοχὴ τῶν πατέρων τῆς μονῆς, στὴν ἀδιάλειπτη φροντίδα τῶν ὁποίων ὀφείλεται ὁ σημερινὸς πλοῦτος τοῦ ἀρχείου. Ἀπὸ τοὺς παλαιότερους, μαζί με τὸν τότε ἡγούμενο Εὐθύμιο καὶ

τὸν προηγούμενο Στέφανο, ιδιαίτερα θυμοῦμαι τὸν μακαριστὸ γερο Ἀντώνιο, τὸν γαλήνιο καὶ πρᾶο τότε σκευοφύλακα. Ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ἀνορθωτὲς τῆς μονῆς πολύτιμη βοήθεια πρόσφεραν στὸ ἔργο μας ὁ πάντα πρόθυμος πατὴρ Γερβάσιος καὶ ὁ πατὴρ Πρόχορος, ὁ ἀκούραστος βιβλιοθηκᾶριος μὲ τὸν αἰσίγαστο ζῆλο καὶ τὴν ἄρτια συγκρότηση. Στους πατέρες αὐτοὺς, τὸν καθηγούμενο Βησσαρίωνα καὶ σὲ ὅλη τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω τὶς θερμὲς εὐχαριστίες μου γιὰ τὴ συνεργασία καὶ τὴ συμπαράστασή τους.

Στὴν ἐπεξεργασία τῶν ἐπιτομῶν τοῦ παρόντος τόμου ὑπῆρξε καθοριστικὴ ἡ συμβολὴ τοῦ ὑπεύθυνου τοῦ προγράμματός μας Κρ. Χρυσοχοΐδη, ἡ πείρα καὶ ἡ γνώση τοῦ ὁποίου στάθηκαν πολῦτιμος ὁδηγὸς γιὰ τὴν εὐδόωση τοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ γενικότερα γιὰ τὴν πλατύτερη ἐπιστημονικὴ μου κατάρτιση στὸ πεδίο τῶν ἀγιορειτικῶν ἐρευνῶν. Ἰδιαίτερα θέλω νὰ εὐχαριστήσω τὸ δάσκαλό μου ἀκαδημαϊκὸ κ. Μανοῦσο Μανούσακα γιὰ τὴ συμπαράσταση καὶ γιὰ τὶς μεστὲς συμβουλές του. Εὐχαριστίες ὀφείλω καὶ στὴν πρῶν διευθύντρια τοῦ Κέντρου κα Χρῦσα Μαλτέζου γιὰ τὶς ὑποδείξεις της, καθὼς καὶ στοὺς συναδέλφους Λένο Μαυρομάτη καὶ Πάρι Γουναρίδη. Οἱ φίλοι συνάδελφοι Εὐαγγελία Μπαλτᾶ καὶ Φλωρὶν Μαρινέσκου τοῦ Κέντρου Νεοελληνικῶν Ἑρευνῶν, Ὑλγα Ἀλεξανδροπούλου τοῦ Κέντρου Ἑρευνας Μεσαιωνικοῦ καὶ Νέου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ Κύριλλος Παυλικιάνωφ τοῦ Κέντρου μας πρόσφεραν πρόθυμα τὶς εἰδικές τους γνώσεις γιὰ τὴν ἀνάγνωση ὑπογραφῶν καὶ σημειωμάτων στὴν τουρκικὴ, στὴ ρουμανικὴ καὶ στὶς σλαβικὲς γλῶσσες. Τοὺς εὐχαριστῶ θερμᾶ. Εὐχαριστῶ ἐπίσης τὸ διευθυντὴ τοῦ Κέντρου κ. Νίκο Οἰκονομίδη, ὁ ὁποῖος μελέτησε τὸ τελικὸ κείμενο καὶ συνέβαλε στὴ βελτίωσή του μὲ τὶς ὑποδείξεις καὶ τὶς συμβουλές του.

Ἐπιθυμῶ τέλος νὰ εὐχαριστήσω θερμὰ τὴν κα Ἀνθὴ Γκόρου, ποὺ ἀνέλαβε μὲ προθυμία καὶ ὑπομονὴ νὰ μεταφέρει τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου στὸν ἡλεκτρονικὸ ὑπολογιστὴ καὶ τὴν κα Ζαμπέλα Λεοντάρα, ποὺ ἐπιμελήθηκε τὴ μορφή του.

Ἀντώνης Πάρδος

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Οι πληροφορίες που περιέχουν τα ίδια τα έγγραφα πιστοποιούν ότι η μονή διατηρούσε αρχείο από την αρχή της συστάσεώς της, το οποίο όμως το 1392¹, πριν ακόμα συμπληρωθούν τριάντα χρόνια από την επίσημη ίδρυση της, έγινε παρανάλωμα του πυρός από ατύχημα, εξαιτίας πυρκαγιάς που προκλήθηκε από φωτιά που είχαν ανάψει οι μοναχοί. Πρέπει να θεωρούμε βέβαιο ότι και το πυρπολημένο αυτό αρχείο φυλασσόταν από την αρχή στον πύργο της μονής, όπως εξάλλου μαρτυρεί και ένα αρκετά μεταγενέστερο έγγραφο².

Η καταστροφή του αρχείου φαίνεται πως υπήρξε όλοσχερής. Η απώλεια μάλιστα των εγγράφων που διασφάλιζαν το καθεστώς ιδιοκτησίας και ανεξαρτησίας άνοιξε τους ασκούς του Αϊδούλου για τη νεοσύστατη μονή, που αντιμετώπισε άμεσο κίνδυνο διάλυσης ή ανατροπής της περιουσιακής και νομοκανονικής κατάστασής της³, κίνδυνο που αντιμετώπισε με έπιτυχία χάρη στις ακάματες προσπάθειες των προϊσταμένων της και χάρη στη συμπαράσταση του Πρώτου και των ήγουμένων των μονών του Αγίου Όρους⁴. Καρπός της εργώδους αυτής δραστηριότητας υπήρξε η πληθώρα των αυτοκρατορικών, πατριαρχικών και μοναστηριακών εγγράφων που εκδόθηκαν μετά την πυρκαγιά και μέχρι το 1396⁵, με τα οποία αποκαταστάθηκαν τα δικαιώματα της βασιλικής και πατριαρχικής μονής του Παντοκράτορος της εν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει τῷ Ἀθωνι.

Ἀλλά, παρά την ολοκληρωτική πυρπόληση του αρχείου της μονής, έχουν σωθεί από την προηγούμενη περίοδο έξι πρωτότυπα έγγραφα: 1) Τὸ Ἔγγρ. 4 τοῦ 1107, που αναφέρεται σὲ ὑπόθεση σχετικὴ μὲ τὰ σύνορα τῆς μονῆς Ἀγίου Δημητρίου τοῦ Κυνόποδος, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἰδρυση τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἀπορροφήθηκε ἀπὸ αὐτὴν καὶ μετέπεσε στὴν κατάσταση τοῦ *κελλίου*. 2) Τὸ Ἔγγρ. 9 τοῦ 1368, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ μέγας στρατοπεδάρχης Ἀλέξιος (ἄδελφός τοῦ μεγάλου πριμικηρίου Ἰωάννη⁶ καὶ συνιδρυτὴς τῆς μονῆς) ἀγοράζει ἓνα χωράφι στὴ Χριστούπολη. 3) Τὸ Ἔγγρ. 10 τοῦ 1369, μὲ τὸ ὁποῖο

1. *Actes du Pantocrator*, 16-18 καὶ 118-119. Πρβλ. καὶ ἐδὼ παρακάτω Ἔγγρ. 17.

2. Βλ. Ἔγγρ. 31.

3. Βλ. Ἔγγρ. 38 Σημ.

4. Ἔγγρ. 17, 19-20, 24 καὶ 26.

5. Βλ. Ἔγγρ. 17, 19-20, 24 -26 καὶ 28.

6. Τὴν πραγματικὴ ταυτότητα τῶν πολυσυζητημένων αὐτῶν στρατιωτικῶν ἡγετῶν, γιὰ τὴν ὁποία μέχρι σήμερα εἶχαν διατυπωθεῖ ποικίλες ὑποθέσεις (βλ. *Actes du Pantocrator*, 7-15) πέτυχε πρόσφατα νὰ ἀποκαλύψῃ ὁ Ν. Οἰκονομίδης, *Patronage in Palaiologan Mount Athos, Mount Athos and Byzantine Monasticism*, Hampshire 1996, 103-111), φωτίζοντας καὶ τὴν ἄγνωστη ὡς τώρα δράση τῶν Ἀλεξίων.

ὁ πατριάρχης Φιλόθεος Κόκκινος ἐπικυρώνει γενικά καὶ ἀόριστα (χωρὶς νὰ τις κατονομάξει) τὶς ἐδαφικὲς καὶ ἄλλες παραχωρήσεις τοῦ μεγάλου πριμικηρίου Ἰωάννη καὶ τῆς γυναικας του πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος. 4) Τὸ Ἔγγρ. 11 τοῦ 1374, μὲ τὸ ὁποῖο οἱ παραπάνω σύζυγοι παραχωροῦν στὴ μονὴ ἓνα ἀμπέλι στὴν περιοχὴ τῆς Χρυσούπολης. 5) Τὸ Ἔγγρ. 13 τοῦ 1386, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ πατριάρχης Νεῖλος ἐπικυρώνει τὶς παραχωρήσεις τοῦ μεγάλου πριμικηρίου πρὸς τὴ μονὴ στὴ Θάσο καὶ 6) Τὸ Ἔγγρ. 15 τοῦ 1388, μὲ τὸ ὁποῖο παραχωροῦνται ἀπὸ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς ἀπογραφεῖς τῆς Λήμνου καὶ νέα ἐδάφη στὴ μονὴ κοντὰ στοῦ μετόχι τῆς τοῦ Ἄνω Χωρίου (τοῦ μετέπειτα Ἀλεξοπύργου).

Ὅπως εἶναι φανερό, τὰ ἔγγραφα αὐτὰ εἶναι σποραδικὰ καὶ δὲν ἀπαρτίζουν κανενὸς εἶδους ἐνότητα, θεματικὴ ἢ ἄλλη. Ἀποκλείεται, συνεπῶς, νὰ φυλάσσονταν κάπου ξεχωριστὰ ὅλα μαζί, ὥστε νὰ ὑποθέσουμε ὅτι γι' αὐτὸν τὸ λόγο διασώθηκαν ἀπὸ τὴν πυρκαγιά. Δὲν ἀποκλείεται ὁμως καθόλου νὰ βρίσκονταν διάσπαρτα στὰ ἐξαρτήματά της, στὰ ὁποῖα καὶ ἀφοροῦν: Τὸ Ἔγγρ. 4 στοῦ κελλίου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κυνόποδος, τὸ Ἔγγρ. 9 στοῦ μετόχι τῆς Παναγίας τῆς Καμνυτζιώτισσας στὴ Χριστοπούλη⁷ (Καβάλα), τὸ Ἔγγρ. 11 στοῦ μετόχι τοῦ Μαρμαρίου στοῦ Στρυμόνα⁸, τὸ Ἔγγρ. 13 στοῦ μετόχι τοῦ Μαρμαρολιμένα Θάσου⁹ καὶ τὸ Ἔγγρ. 15 στοῦ Ἄνω Χωρίου τῆς Λήμνου¹⁰. Ὅσο γιὰ τὸ πατριαρχικὸ Ἔγγρ. 10, ἡ γενικότητά του δὲν ἐπιτρέπει νὰ διατυπώσουμε ὑποθέσεις γιὰ τὸ ποῦ βρίσκονταν τὴν ὥρα τῆς πυρκαγιᾶς, ἀν καὶ φαίνεται πιθανὸ νὰ φυλασσόταν κι ἐκεῖνο στοῦ Μαρμαρίου ἢ στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τοῦ Στρυμόνα, στὴν ὁποία μᾶλλον συγκεντρωνόταν ὁ κυριότερος ὄγκος τῶν κτημάτων τῆς μονῆς.

Υπάρχει ὁμως κι ἓνα ζήτημα γενικότερο, σχετικὸ μὲ ὅλα τὰ μοναστηριακὰ ἀρχεῖα, τὸ ὁποῖο, ἀπ' ὅσο γνωρίζω, δὲν ἔχει ἀκόμη διερευνηθεῖ: Μὲ δεδομένες τὶς συνθήκες τῆς ἐποχῆς, τὴ δυσκολία τῆς ἐπικοινωνίας ἐξαιτίας τῶν ἀποστάσεων καὶ τὴ σχεδὸν παντελὴ ἔλλειψη ἀσφάλειας, εἶναι δυνατὸ νὰ μὴν εἶχαν ἐφοδιάσει οἱ μονεῖς τοὺς οἰκονόμους τῶν μακρινῶν μετοχιῶν μὲ τὰ σπουδαιότερα τουλάχιστον ἔγγραφα (ἢ ἔστω ἀντίγραφα) ποὺ διασφάλιζαν τὰ δίκαιά τους, ὥστε νὰ προστατεῦνται ἀπὸ τὶς ἐνδεχόμενες ἀπόπειρες αὐθαίρεσias τῶν τοπικῶν παραγόντων;

7. Βλ. Ἔγγρ. 19 ἀριθ. [5] καὶ 20 ἀριθ. [5].

8. Ἔγγρ. 19 ἀριθ. [1] καὶ 20 ἀριθ. [1].

9. Ἔγγρ. 19 ἀριθ. [7] καὶ 20 ἀριθ. [7].

10. Βλ. Ἔγγρ. 18 ἀριθ. [1], 23, 24, 26 καὶ 27 ἀριθ. [1]. Μάλιστα, τὸ Ἔγγρ. 15 θὰ ἔπρεπε κάποια στιγμὴ, ἔτσι κι ἄλλιως, νὰ μεταφερθεῖ στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ νὰ χρησιμεύσει ὡς ἀποδεικτικὸ γιὰ τὴν ἐκδοσὴ ἐπικυρωτικῶν χρυσοβοῦλλων (ὅπως κι ἐγένεε τελικὰ τὸ 1393, βλ. Ἔγγρ. 18), ἐπομένως πιθανότατα δὲν εἶχε βρεῖ ἀκόμα τὴ θέση του ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου, ὅπου κι ἂν εἶχε τὴν ἔδρα του αὐτὸ τὸ ἀρχεῖο.

“Όλα αυτά στοιχειοθετούν με έπαρχεια, πιστεύω, τη σκέψη ότι πρέπει και τὰ έξαρτήματα τῶν μονῶν (κελλία καὶ ιδίως μετόχια) νὰ τηροῦσαν ἓνα δικό τους, ἔστω μερικό, ἀρχεῖο, στὸ ὁποῖο νὰ περιέχονταν ὅπωςδήποτε τὰ ἔγγραφα (στὸ πρωτότυπο ἢ σὲ ἀντίγραφα) ποὺ συνδέονταν μὲ τὴν ὑπόστασή τους. Ἐξάλλου, τὰ πρωτότυπα ποὺ διασώθηκαν ἀπὸ τὴν περίοδο πρὶν ἀπὸ τὸ 1392, παρότι ἀσύνδετα μεταξὺ τους, ἔχουν ἓνα σημαντικό κοινὸ γνώρισμα: Δὲν ἀποτελοῦν τοὺς ἐπίσημους τίτλους ιδιοκτησίας τῆς μονῆς, ἀλλὰ κυρίως ἀφοροῦν σὲ τμήματα τῶν ἐδαφῶν τῆς¹¹. Θὰ μπορούσε νὰ ὑποθέσει κανεῖς, λοιπόν, ὅτι ἡ κυρίαρχη μονὴ διατηροῦσε στὸ ἀρχεῖο τῆς τὰ πρωτότυπα τῶν ἐπισμημότερων (αὐτοκρατορικῶν ιδίως) ἔγγράφων¹², ἀφήνοντας τὰ ἐπιμέρους στὰ κατὰ τόπους μετόχια, χωρὶς βέβαια νὰ ἀποκλείεται νὰ διέθεταν ἀντίγραφα καὶ οἱ δύο πλευρές.

Ἡ ὑπόθεση αὐτὴ μπορεῖ νὰ ἐξηγήσει τὴ διάσωση ὄχι μόνο τῶν πρωτοτύπων ποὺ μᾶς ἀπασχολοῦν, ἀλλὰ καὶ ὀρισμένον ἔγγράφων¹³, τῶν ὁποίων σήμερα διαθέτουμε μόνο ἀντίγραφα, καὶ μάλιστα τοῦ β' μισοῦ τοῦ 16^{ου} αἰ. Πῶς λοιπὸν ἐμφανίστηκαν μετὰ ἀπὸ τοὺς ὀλόκληρους αἰῶνες; Μήπως εἶχαν σωθεῖ κάπου ἄλλου, ἔξω ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς μονῆς, τὰ πρωτότυπα (ἢ ἀντίγραφα τους) καὶ ἀντιγράφηκαν¹⁴ στὸν προχωρημένο 16^ο αἰ. ἐπειδὴ στὸ μεταξὺ εἶχαν ἴσως φθαρεῖ καὶ κινδύνευαν νὰ ἀφανιστοῦν; Ἄν εἶναι ἔτσι, τότε τὰ πρωτότυπα τῶν Ἑγγρ. 6 καὶ 7 τοῦ 1357, ποὺ συνιστοῦν τὸν πρῶτο πυρῆνα τῆς μονῆς Παντοκράτορος, πρέπει νὰ φυλάσσονταν στὸ κελλίο τοῦ Ραβδούχου, τοῦ Ἑγγρ. 5 (1142) στὸ κελλίο τοῦ Φαλακροῦ, ἐνῶ τοῦ Ἑγγρ. 8 τοῦ 1363, ποὺ ἐπισημαίνει ἔμμεσα τὸ ἀρχαιότερο έξάρτημα τῆς μονῆς στὴ Θάσο, νὰ φυλασσόταν στὸ μετόχι τοῦ Μαμαρολιμένα. Ἀπὸ ἐκεῖ προέρχεται πιθανότατα καὶ τὸ σημαντικό ἀντίγραφο (σύγχρονο μὲ τὸ πρωτότυπό του) τῆς μερικῆς διαθήκης τοῦ μεγάλου πριμικηρίου Ἰωάννη (Ἑγγρ. 12 τοῦ 1384).

11. Ἐξαίρεση ἀποτελεῖ τὸ πατριαρχικὸ Ἑγγρ. 13, ποὺ ἀφορᾷ στὸ σύνολο τῶν ἐδαφῶν τῆς μονῆς στὴ Θάσο καὶ ἐπικυρώνει τὸ Ἑγγρ. 12. Ἴσως, λοιπόν, ἡ μονὴ νὰ εἶχε κρατήσει τὸ τελευταῖο (σήμερα μὲ τὸ σχῆμα ποὺ προτείνουμε στὴ συνέχεια), ἀφήνοντας τὸ πατριαρχικὸ ἔγγραφο στὸ μετόχι, γιὰ τὴν ἄμεση ἀπόκρουση τῶν τοπικῶν ἐπεμβάσεων. Ὅσο γιὰ τὸ ἄλλο πατριαρχικὸ, τὸ Ἑγγρ. 10, ἡ γενικότητά του ἐπέτρεπε τὴν ἐπιβολὴ τῆς ἰσχύος του παντοῦ.

12. Ἔτσι μπορούμε νὰ ἐξηγήσουμε πῶς συνέβη καὶ χάθηκαν ἔγγραφα θεμελιακῆς σημασίας, ὅπως τὰ ἀφιερωτήρια γράμματα τῶν κητόρων καὶ τὸ χρυσόβουλλο τοῦ Ἰωάννη Ε' Παλαιολόγου ποὺ ἀφοροῦσαν στὴ Λήμνο (βλ. Ἑγγρ. 18, 23, 25 καὶ 26), τὰ ἀφιερωτήρια τῶν κητόρων γιὰ τὰ κελλία (βλ. Ἑγγρ. 17) καὶ τὰ μετόχια τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας (βλ. Ἑγγρ. 19 καὶ 20), ἐνῶ ἀντίθετα διασώθηκαν ἔγγραφα μὲ πολὺ ἀσθενέστερη νομικὴ ἰσχύ, ὅπως τὰ ἔξι πρωτότυπα καὶ τὰ ἀντίγραφα ποὺ ἀναφέρουμε στὴν ἐπόμενη παράγραφο.

13. Τῶν Ἑγγρ. 5 (1142), 6 (1357), 7 (1357), 8 (1363) καὶ 16 (1392).

14. Μιὰ ἀνάλογη, ἐπίσημη ὁμως καὶ μὲ συγκεκριμένο σκοπὸ, περὶπτωση ἀποτελεῖ ἡ ἐπικύρωση (μὲ ἄλλα λόγια, ἀντιγραφὴ τοῦ περιεχομένου) σγιλλίου τοῦ 14^{ου} αἰ. ἀπὸ τὸν πατριάρχη Ἱερεμία Α' τὸ 1537 ὕστερα ἀπὸ αἴτηση τῶν Παντοκρατορικῶν, βλ. Ἑγγρ. 38 καὶ Σημ.

Ἄν ὁμως ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, γιατί δὲν σώθηκαν περισσότερα ἔγγραφα ἀπὸ τὴν περίοδο πού μᾶς ἀπασχολεῖ; Καί γιατί δὲν σώθηκαν καί τὰ πρωτότυπα ἢ τὰ αὐθεντικά ἀντίγραφα τῶν ἐγγράφων ἐκείνων πού γνωρίζουμε τὸ περιεχόμενό τους ἀπὸ ἀντίγραφα τοῦ 16^{ου} αἰ.; Στὸ δεῦτερο ἐρώτημα ἡ ἀπάντηση εἶναι σχετικὰ εὐκόλη: χάθηκαν μετὰ τὸ 16^ο αἰ. ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἶχαν ἀντιγραφεῖ, κι ἐπομένως ἡ παλαιότερη (καί ἀσφαλῶς πιὸ δυσανάγνωστη) μορφή τους εἶχε πάψει νὰ εἶναι χρήσιμη. Αὐτὸ μαρτυρεῖ ἡ περίπτωση τοῦ σιγίλλιου τοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου Δ' πού μνημονεύσαμε¹⁵, τὸ ὁποῖο, ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὸ ἐπικυρωτικό σιγίλλιο τοῦ Ἱερεμία Α', ἔχασε τὴ χρησιμότητά του καί τελικά δὲν ἔφτασε ὡς τίς μέρες μας, ἐνῶ ἄλλα σιγίλλια τοῦ ἴδιου πατριάρχου Ἀντωνίου Δ', λίγα μόνο χρόνια μεταγενέστερα, διασώθηκαν, καί μάλιστα σὲ καλὴ κατάσταση¹⁶. Ὅσο γιὰ τὴν ἀπάντηση στὸ πρῶτο ἐρώτημα, αὐτὴ συνδέεται ἄρρηκτα μὲ τὴν ἱστορικὴ τύχη τῶν μετοχιῶν καί τῶν κελλίων τῆς μονῆς, γιὰ τὴν ὁποία δυστυχῶς δὲν γνωρίζουμε σχεδὸν τίποτε, ἀφοῦ ὅσα γνωρίζουμε καί γι' αὐτὴ τὴν ἴδια τὴ μονὴ εἶναι ἐλάχιστα¹⁷.

Εἶναι ἐνδεικτικὴ, πάντως, ἡ μείωση τῶν ἐγγράφων πού σώθηκαν ἀπὸ τὸν κρίσιμο 15^ο αἰ. (5 ἔγγραφα μόνο, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν 14^ο πού ἔχει νὰ παρουσιάσει 22 καί μὲ τὸν 16^ο πού ἔχει 35). Ἀλλὰ ἡ ἐρημία τοῦ 15^{ου} αἰ. γίνεται ἀπόλυτη, ὅταν παρατηρήσουμε ὅτι κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα ἔγγραφα δὲν ἔχει σωθεῖ στὸ πρωτότυπο¹⁸. Ἰσα-ἴσα, μάλιστα, τὰ ἀντίγραφα αὐτὰ κάθε ἄλλο παρὰ διακρίνονται γιὰ τὴν ποιότητά τους¹⁹. Μὲ αὐτὰ καί μόνο τὰ δεδομένα δὲν εἶναι παρακινδυνευμένο, φαντάζομαι, νὰ ὑποστηρίξει κανεὶς ὅτι στὸν αἰῶνα τῆς ὀριστικῆς ἐπικράτησης τῶν Ὀθωμανῶν, τὸ 15^ο, ἡ κατάσταση ὀρισμένων τουλάχιστον ἀπὸ τὰ μετόχια τῆς μονῆς δὲν πρέπει νὰ ἦταν ἀνθηρὴ, ὅπως δὲν ἦταν καί τῆς ἴδιας τῆς μονῆς ἐξἄλλου.

Εὐγλωττα πιστοποιοῦν τὴν ἀπώλεια τῶν ἀρχειακῶν τεκμηρίων τῆς μονῆς οἱ ἐξελίξεις τοῦ 16^{ου} αἰ.: Οἱ πιέσεις πού ὑφίσταται ἀπὸ τὴ μεγάλη καί ἰσχυρὴ γείτονα, τὴ μονὴ Βατοπεδίου, πού ἐγείρει ἐδαφικὲς ἀξιώσεις στὶς περιοχὲς τοῦ Στούμπου καί τοῦ Φαλακροῦ, θά τὴν ἀναγκάσουν νὰ ἀναζητήσει ἔγγραφα γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῶν δικαίων της. Τὰ ἔγγραφα αὐτὰ ἔπρεπε, γιὰ νὰ

15. Βλ. παραπάνω σημ. 14.

16. Τὰ Ἐγγρ. 20, 25-26 καί 28.

17. Βλ. *Actes du Pantocrator*, 19-23. Ἐπιπλέον, ἰσχύει κι ἐδῶ ἡ ἴδια ἀπάντηση πού δόθηκε στὸ ἄλλο ἐρώτημα: Ἀπὸ τὴν ὥρα δηλαδὴ πού οἱ Παντοκρατορινοὶ πέτυχαν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα καί τὸν πατριάρχη τὴν ἐκδοσὴ χρυσοβούλλων καί σιγίλλων ἀντίστοιχα, πού διασφάλιζαν τὰ κατὰ τόπους δικαιώματα τῆς μονῆς, τὰ ἐπόμερους ἔγγραφα πού τυχόν σῴζονταν ἀκόμα περιέπεσαν σὲ ἀχρηστία.

18. Μὲ ἐξαίρεση τὸ Ἐγγρ. 32, πού, ὁμως, ὅπως θά δοῦμε πιὸ κάτω σημ. 24, δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴν ἱστορία τῆς μονῆς.

19. Βλ. τὰ Ἐγγρ. 29-31 καί 33.

είναι ισχυρά και βάσιμα, να άναγονται σε έποχές πριν από την ίδρυσή της και να αναφέρουν με λεπτομέρειες τα σύνορα, τους περιορισμούς, όπως ονομάζονταν. Παρόμοια έγγραφα λοιπόν δεν διέθετε ή μονή, γεγονός που φαίνεται να επιβεβαιώνει όσα εκθέσαμε παραπάνω και να προβάλλει επιπλέον ξανά την υπόθεση ότι ίσως δεν είχε ποτέ μέχρι τότε συγκεντρώσει όλα τα έγγραφα που φυλάσσονταν στα έξαρθήματά της. Τελικά, πάντως, ή μονή θα κατορθώσει να αποκτήσει όρισμένα αντίγραφα σχετικών τεκμηρίων από άλλα αρχεία, των μονών Άγίου Παντελεήμονος και Βατοπεδίου. Είναι πολύ πιθανό μάλιστα οι ίδιοι οι Βατοπεδινοί να υπέδειξαν στους Παντοκρατορινούς την ύπαρξη των εγγράφων αυτών²⁰. Πρόκειται για τα Έγγρ. 1 και 3 (ίσως και τό 5), με τα όποια σχημάτισαν φάκελλο της υπόθεσης Φαλακρού, και για τό Έγγρ. 2, που αναφέρεται στην περιοχή του Στούμπου.

Τα στοιχεία που παραθέσαμε οδηγούν στο συμπέρασμα ότι στα τέλη του 16^{ου} αϊ. και στις αρχές του 17^{ου} τό αρχείο της μονής Παντοκράτορος αναδιορίθηκε, εμπλουτίστηκε, αλλά και αναδιοργανώθηκε. Τα ίχνη της αναδιοργάνωσης αυτής είναι φανερά στα επινώτια σημειώματα που γράφθηκαν πάλι στα παλαιότερα, ώστε να είναι εύκολότερη ή επισήμανση και ή ένδεχόμενη χρησιμοποίησή τους. Δυστυχώς δεν διαθέτουμε καμιά πρόσθετη ένδειξη, που να μάς επιτρέπει να διερευνήσουμε τό είδος της ταξινόμησης που επιχειρήθηκε. Είναι όμως άξιοσημείωτο πώς δυό αιώνες αργότερα, στα τέλη του 18^{ου} ή στις αρχές του 19^{ου}, παρατηρούμε και πάλι τα ίχνη μιας γενικής αναδιάταξης του αρχείου: Νέες επινώτιες σημειώσεις έρχονται να προστεθούν. Αυτή τη φορά γνωρίζουμε τό χέρι που τις χάραξε: πρόκειται για τόν μοναχό Διονύσιο, συνεργάτη του δικαίου της μονής γερο Ίεροθέου, ό όποιος είχε καταβάλει τεράστιες και συστηματικές προσπάθειες για την άνορθωσή της. Και αυτή τη φορά πάλι φαίνεται πώς ή μέριμνα για την αναδιάρθρωση του αρχείου επιβλήθηκε από έξωωτερικές ανάγκες, που τώρα μάλιστα ήταν πολύ πιο πιεστικές, αφού ή μονή έφθασε στο σημείο να ύποθηκεύσει τα ύπάρχοντά της για να μπορέσει να ανταποκριθεί στην έξοφληση των υπέρογκων χρεών που είχε άναγκαστεί να συνάψει²¹.

Και τη φορά τούτη επίσης, πριν από τη γενική αναδιοργάνωση του αρχείου προηγήθηκε ή διερεύνηση και αναδίφηση του. Είναι χαρακτηριστικό μάλιστα ότι τριάντα περίπου χρόνια πριν από την έκπνοή του 18^{ου} αϊ. ή μονή Παντοκράτορος έφοδιάστηκε με καλογραμμένες μεταφράσεις των θεμελιακών πιά εγγράφων του τέλους του 14^{ου} αϊ., άνάμεσα στα όποια φυσικά ξεχωρίζουν

20. Αναλυτική παρουσίαση των σχετικών παρατηρήσεων, που δεν είναι δυνατό να εκτεθούν στη γενική αυτή Εισαγωγή, σκοπεύω να επιχειρήσω σε ιδιαίτερο δημόσιευμα.

21. Βλ. τό Έγγρ. 112 του 1797.

τά χρυσόβουλλα τοῦ αὐτοκράτορα Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγου²². Ὁ λόγιος αὐτός (καί λαμπρός καλλιγράφος) ποὺ δημιούργησε τὶς ἔξοχες ἐκείνες μεταφράσεις δὲν ἀποκλείεται καθόλου νὰ ὑπῆρξε, γιὰ ἓνα διάστημα τουλάχιστο, μέλος τῆς ἀδελφότητος τῆς μονῆς Παντοκράτορος, ὥσως κελλιότης, καὶ νὰ θῆτευσαν κοντά του δόκιμοι Παντοκρατορινοὶ μοναχοί, ὅπως φαίνεται νὰ ὑποδηλώνει ἡ συγγένεια τῆς γραφῆς ὀρισμένων ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὴ δική του.

Σὲ σχέση πάντως μὲ τὰ ζητήματα ποὺ μᾶς ἀπασχόλησαν παραπάνω εἶναι ιδιαίτερα σημαντικό τὸ γεγονός ὅτι ὁ λόγιος αὐτός ἔχει συντάξει τὴ μετάφραση ἐνὸς τμήματος τοῦ Ἑγγρ. 19Δ ποὺ περιλαμβάνει μόνο τὰ σύνορα τῶν μετοχίων τῆς μονῆς στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία, κι αὐτὸ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ μετάφραση ὁλόκληρου τοῦ ἐγγράφου ποὺ εἶχε καταστρώσει σὲ «μνημειώδη» μορφή καὶ μέγεθος²³. Ἡ ἀποσπασματικὴ αὐτὴ μετάφραση λοιπὸν βρέθηκε πρόσφατα τυλιγμένη μέσα σὲ μιὰ κυλινδρική δερμάτινη θήκη ξεθωριασμένη ἀπ' τὴν πολλὴ χρήση. Προφανὴς ἡ χρῆση: Τὸ πρόχειρο ἐγγράφο στὴ θήκη, ποὺ δὲν εἶχε καμιά νομικὴ ἰσχὺ, ἀποσκοποῦσε ἀποκλειστικὰ στὴν κατατόπιση τοῦ Παντοκρατορινοῦ μοναχοῦ (ὁ ὁποῖος τὸ κρατοῦσε στὸν κόρφο του ἢ στὸ δισάκι του) σχετικὰ μὲ τὰ σύνορα τῶν μετοχίων. Μποροῦσε ὁμως καὶ νὰ χρησιμοποιηθεῖ, στὴν ἀνάγκη, ὡς τεκμήριο τῆς ὑπαρξῆς τοῦ πρωτοτύπου στὸ ἀρχεῖο τῆς μονῆς. Ἀκόμα καὶ μὲ τὴ μορφή τοῦ ἀντιγράφου, τῆς μετάφρασης ἢ καὶ τοῦ ἀποσπάσματος, τὸ γραπτὸ κείμενο, μαζὶ μὲ τὸν πληροφοριακὸ του χαρακτήρα, διατηρεῖ σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά καὶ τὴν ἀποδεικτικὴ ἀξία τοῦ πρωτοτύπου ἐγγράφου. Πολὺ περισσότερο βέβαια ὅταν πείθει ὅτι τὸ τελευταῖο ὑπάρχει ὄντως.

Τὰ χρόνια γύρω στὰ 1750 μᾶς εἰσάγουν σὲ μιὰ νέα, πιὸ σύγχρονη φάση τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς Παντοκράτορος. Μέχρι τότε ἡ τεκμηρίωση μοιάζει νὰ περιορίζεται στὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἐγγράφα, ἐκεῖνα δηλαδὴ ποὺ κατοχυρώνουν τὰ δικαιώματα ἰδιοκτησίας καὶ ἀνεξαρτησίας τῆς μονῆς²⁴. Ἡ ἀντίληψη

22. Πρόκειται γιὰ τὰ Ἑγγρ. 15B, 18B, 19Γ, 19Δ, 23Γ, 24Γ, ἀλλὰ καὶ τὸ Ἑγγρ. 14, τοῦ ὁποίου τὸ πρωτότυπο κείμενο δὲν ἔχει σωθεῖ.

23. Βλ. τὴν περιγραφὴ τοῦ Ἑγγρ. 19Γ.

24. Μοναδικὴ ἐξαιρέση ἀποτελεῖ τὸ Ἑγγρ. 32: Πρόκειται γιὰ συνοδικὴ πράξη τοῦ πατριάρχου Σιμεὼν Α΄, μὲ τὴν ὁποία ἀποφασίζεται ἡ μετάθεση τοῦ μητροπολίτη Ἀθηνῶν Δωροθέου στὴ χηρεύουσα μητρόπολη Τραπεζοῦντος (1472). Τὸ ἐγγράφο προφανῶς δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴ μονὴ Παντοκράτορος, ἀπλῶς φαίνεται ὅτι κάποια στιγμὴ ὁ μητροπολίτης Δωροθέος παρατῆθηκε (ἢ ἐκδιώχθηκε ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς, ὅπως ὁ προκάτοχός του) καὶ κατέφυγε στὴ μονὴ (ὅπου καὶ πιθανότατα ἀποβίωσε), γι' αὐτὸ καὶ κατέληξε τὸ περγαμινὸ αὐτοῦ ἐγγράφο στὸ ἀρχεῖο τῆς. Στὸ νότο του διασώζονται τέσσερα σημειώματα (βλ. *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 27), δύο ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτυπώνουν ἐπιγραμματικὰ τὴ διάστασι ἀνάμεσα στὴν παλιὰ καὶ τὴ νέα ἀρχιεπισκοπὴ ἀντίληψη. Τὸ πρῶτο γράφει: Ἀρχηστον, τοῦ Σιμεὼν. Καὶ ἡ ἀπάντησι ἀμέσως ἀποκάτω, μὲ χέρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19^{ου} αἰ.: Καθ' ὃ πρωτότυπον, καὶ χρῆσιμον εἶναι.

αυτή της άπεριττης άρχειακής τεκμηρίωσης (τόσο κοντινή άλλωστε στην κλασική μοναστική νοοτροπία, που άπένιζε πάντοτε με περιόικηση την περιτέτεια της ανθρώπινης ιστορίας) άπεικονίζεται και με τη γλώσσα των άριθμών: Με 9 μονάχα έγγραφα έκπροσωπείται όλόκληρος ό 17^{ος} αϊ. και με 14 τό πρώτο μισό του 18^{ου}, ένώ αντίθετα τό δεύτερο μισό έχει να παρουσιάσει μόνο του 34 έγγραφα. Τό στοιχείο που προκαλεί τη διαφορά σέ σχέση με τό παρελθόν είναι κυρίως ή άλληλογραφία²⁵. Υπάρχουν όμως και άλλα έγγραφα, που όμοιά τους δέν άπαντοῦσαν στην περίοδο πριν από τό 1750: άποδείξεις²⁶, συμβάσεις έργου²⁷, «μετριότητες»²⁸ (πατριαρχικά συγχωρητικά γράμματα). Άλλά και οι «άπανταχοῦσες» (έγκύκλιοι ζητείας) της μονής, έγγραφα με διαχρονική χρήση (και μάλιστα έξω από τη μονή, συνελώς περισσότερο έκτεθειμένα στη φθορά και στον κίνδυνο όλικης καταστροφής ή άπώλειας), δέν άπαντούν παρά από την τελευταία δεκαετία του πρώτου μισού του 18^{ου} αιώνα²⁹.

Η άνοδος του μορφωτικού έπιπέδου άναπροσδιορίζει τη στάση άπέναντι στο ζήτημα της παιδείας γενικότερα, διαφοροποιώντας βαθμιαία και τις αντίληψεις για την άρχειακή τεκμηρίωση. Ωστόσο, φαίνεται πώς ή πίεση των οικονομικών άναγκών και ύποχρεώσεων της μονής διαδραμάτισε τόν πιο καθοριστικό ρόλο, έπιβάλλοντας τη διατήρηση περισσότερων έγγραφων: Πρώτα-πρώτα τά χρεωστικά όμόλογα. Η διαρκής έλλειψη ρευστού άναγκάζει τη μονή να συνάπτει διαρκώς όμολογίες, συνήθως για ποσά μέσου ύψους, αλλά κάποτε και πολύ μεγαλύτερου. Έπειδή, λοιπόν, οι όμολογίες αυτές κυκλοφορούν με μορφή συναλλαγματικής, ή μονή ύποχρεώνεται να τις άναζητεί στην αγορά, να τις έξοφλεί όταν τις βρίσκει και να τις σχίζει σπό σημείο που είχε άποτυπώσει τη σφραγίδα της, σέ ένδειξη άκύρωσης. Στη συνέχεια όμως άναγκάζεται να τις διατηρεί σπό άρχείο της, για να μπορεί να έγχει ασφαλότερα την κίνηση των χρεών της. Έτσι, μόνο για τό διάστημα των έτών 1754-1800 έχουν διασωθεί σήμερα 262 χρεωστικά όμόλογα. Για τόν ίδιο λόγο άναγκάζεται έπίσης ή μονή να παρακολουθεί την έξόφληση των κοινών εισφορών που της άναλογούν πρός τό Πρωτάτο: Διατηρεί έπομένως και τις έξοφλητικές άποδείξεις της Κοινότητας του Άγίου Όρους, τά λεγόμενα *ταβήλια* (άν και δίχως μακρόπνοη χρονική συνέπεια)³⁰.

Τακτοποιώντας τις άποδείξεις των όφειλών της στην προσπάθεια να νοικοκυρέψει τά οικονομικά της, φυσικό είναι να έπεκταθεί και πρός την άλλη

25. Έγγρ. 86, 99, 108-112. Βλ. και Έγγρ. 116-119, 121 και 123-125.

26. Έγγρ. 84, 98, 100-101, 103-104 και 106. Πρβλ. και Έγγρ. 76, 78, 85, 97 και 98.

27. Έγγρ. 94. Πρβλ. και Έγγρ. 113, 114 και 122.

28. Τά Έγγρ. 115 και 120.

29. Έγγρ. 77, 79, 83 και 93. Πρβλ. και Έγγρ. 105.

30. Έχουν σωθεί μόνο 33 ταβήλια των έτών 1769-1777 και 1786/1787.

πλευρά, εκείνη των εσόδων: Διατηρεί τὰ ὁμόλογα τῶν κελλίων (συμφωνητικά ἰσόβιας «ἀγορᾶς» ἐνὸς ἐξαρτήματός της (σκήτης, κελλίου ἢ καλύβας) ἀπὸ ἑναν ἱερομόναχο, συνήθως μὲ τὴ συνοδεία του) καὶ τηρεῖ μὲ κάποια σχετική τάξη καὶ συνέπεια κατὰστικα οἰκονομικῶν δοσοληψιῶν: Τὸ νέο πνεῦμα στὴν ἀρχεῖ-ακὴ τεκμηρίωση τῆς ζωῆς τῆς μονῆς Παντοκράτορος (ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν ἄλλων μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους) ποὺ ἐπικρατεῖ στὸ β' μισό τοῦ 18^{ου} αἰ., θὰ γίνεῖ ἀκόμα πιὸ πλούσιο στὸ 19^ο καὶ τὸν 20^ο, πάντοτε βέβαια μέσα στὸ πλαίσιο ποὺ ἐπιβάλλουν οἱ ἐξωτερικὲς συνθῆκες.

Σταθμὸ γιὰ τὴν ταξινομήση τοῦ εὐρύτατου αὐτοῦ ὕλικου ἀποτελέσαν οἱ ἐργασίες τῆς τριμελοῦς *Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ταξινομήσεως τοῦ Ἀρχείου τῆς μονῆς*³¹, ἡ ὁποία παρέδωσε στὶς 29 Ἰουλίου 1926 τὸν κατάλογο τοῦ πρώτου μέρους τῶν ἐγγράφων, καταχωρισμένο στὸν Κώδικα 4 ποὺ ἐπιγράφεται *Κώδιξ τοῦ Ἀρχείου, Τερά μονῆ Παντοκράτορος*. Στὸν κώδικα αὐτὸν περιγράφονται μόνον τὰ ἐγγράφα ποὺ διασφαλίζουν τὴν ἐλευθερίαν τῆς μονῆς καὶ τὴν κατοχήν, νομὴν καὶ ἐν γένει ἱστορίαν τῶν ἐδαφῶν τῆς μέχρι τὸ 1926, ὅπως ἀναφέρει ἡ *Ἐπιτροπὴ*³²: Μὲ ἄλλα λόγια, τὰ ἐγγράφα ἀκριβῶς ποὺ μέχρι τὸ 1750 τοιλάχιστο ἡ μοναστηριακὴ πρακτικὴ θεωροῦσε ἀπαραίτητο νὰ διατηρηθοῦν στὰ ἀρχεῖα. Στὸ σῶμα τῶν ἐγγράφων αὐτῶν πάντως ἔχουν περιληφθεῖ καὶ τὰ *ταβήλια*, καθὼς καὶ ἓνα μικρὸ τμῆμα τῶν ὁμολόγων κελλίων καὶ ἐλάχιστα χρεωστικὰ ὁμόλογα, ἀλλὰ κανένα κατὰστικο (γιατὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ εἶχαν ἤδη συσταχθεῖ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ἀποτελοῦσαν χειρόγραφο βιβλίον καὶ νὰ τοποθετηθοῦν στὴ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς). Στὴ δευτέρῃ φάσει ἡ πρόθεσις τῆς *Ἐπιτροπῆς* ἦταν νὰ ταξινομήσει τὴν *καθόλου ἀλληλογραφίαν* τῆς μονῆς. Ἡ φάσις ὁμως αὐτή, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ξεκινήσει ἀμέσως μετὰ τὴν πανηγυρικὴ ἐορτὴ τῆς μονῆς, τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος στὶς 6 Αὐγούστου 1926, δὲν φαίνεται νὰ ἐπιχειρήθηκε ποτέ, ἄγνωστο γιὰ τοιοῦς λόγους. Ἀλλὰ ἔστω καὶ ἡμιτελές, τὸ ἔργο ποὺ ἐπιτέλεσε ἡ *Ἐπιτροπὴ* ἐκείνη παραμένει σημαντικὸ καὶ ἀξεπέραστο.

Τὸ σύστημα ποὺ ἀκολουθήθηκε εἶναι κοινὴ πρακτικὴ τῆς ἐποχῆς: Τὰ ἐγγράφα, ἀφοῦ πρῶτα ἀπογράφηκαν παίρνοντας ἓναν πρόχειρο αὐξοντα

31. Τὴν ἀποτελοῦσαν ὁ λόγιος ἀρχιμανδρίτης Ἀθανάσιος καὶ οἱ προηγουμένοι Ἰωακεῖμ καὶ Ἀλέξιος.

32. *Κώδ.* 4, σ. 1. – Ἀξίζει νὰ σημειώσουμε ὅτι καὶ πάλι μετὰ ἀπὸ ἓναν περὶτον αἰῶνα, στὰ τέλη τοῦ 19^{ου} καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 20^{ου}, τὸ ἀρχεῖο ἀναδιφῆθηκε στὴν προσπάθεια νὰ ἐξευρεθοῦν τεκμήρια γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῶν δικαίων τῆς μονῆς στὴ μεγάλη διαμάχῃ μὲ τὴ μονὴ Βατοπεδίου γιὰ τὴν κυριότητα τοῦ δάσους τοῦ Φαλακροῦ. Ἐξάλλου, ἡ πρόταξις τῆς ταξινομήσεως τῶν κυριῶς «ἱστορικῶν» ἐγγράφων, τῶν ὁποίων ἡ τεράστια σπουδαιότητα δὲν ἀμφισβητεῖται βέβαια, συμπίπτει μὲ τὴν περίοδο τῆς ἀποκατάστασης τῶν προσφύγων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μὴ περίοδο εὐρύτατων κρατικῶν ἀπαλλοτριώσεων.

ἀριθμό, χωρίστηκαν σὲ 24 θεματικὲς ἐνότητες μὲ γεωγραφικὸ κριτήριον, σὲ κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς ὁποῖες δόθηκε ὡς ἀρχεϊακὸ γνῶρισμα ἓνα γράμμα τοῦ ἁλφαβήτου. Ἔτσι, γιὰ παράδειγμα, τὰ ἔγγραφα ποὺ ἀναφέρονται σὲ ὑποθέσεις καὶ κτήματα τῆς μονῆς ποὺ βρισκονται μέσα στὴ χειροδότηση τοῦ Ἱεροῦ τοποθετήθηκαν στὴν ἐνότητα Α μετὰ τίτλο Ἐπιτόπια. Στὴ συνέχεια τοποθετήθηκαν τὰ ἔγγραφα τῶν μετοχιῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά:

- 1) Ἐπιτόπια (ἔγγραφο Α1-φάκελλος Α86, σ. 3-28)
- 2) Μετόχιον Λήμνος (ἔγγραφο Β1-Β33, σ. 40-47)
- 3) Τύρναβος Λαρίσης (ἔγγραφο Γ1-Γ3, σ. 55)
- 4) Μετόχιον Ἱερός Μηνᾶς Θεσσαλονίκης (ἔγγραφο Δ1-Δ2, σ. 55)
- 5) Μετόχιον Κατσόρι, βλαχικόν (ἔγγραφο Ε1, σ. 55)
- 6) Γραμματικό (ἔγγραφο Ζ1, σ. 56)
- 7) Ἰσβόρος (ἔγγραφο Η1, σ. 56)
- 8) Μεταγγίσιον (ἔγγραφο Θ1, σ. 56)
- 9) Σάμος (ἔγγραφο Ι1, σ. 56)
- 10) Σέρραι (ἔγγραφο Κ1-Κ3, σ. 56)
- 11) Αἶνος (ἔγγραφο Λ1, σ. 56)
- 12) Ἀηδοχωρίον (φάκελλος Μ1, σ. 57)
- 13) Ἀδριανούπολις (ἔγγραφο Ν1-Ν12, σ. 57-63)
- 14) Μετόχιον Τοπόλια, Ἀμφισσα (φάκελλος Ξ1, σ. 63)
- 15) Μαδαμάδο Λέσβου (ἔγγραφο Ο1-Ο2, σ. 64)
- 16) Κασσάνδρα (ἔγγραφο Π1-φάκελλος Π8, σ. 65)
- 17) Μετόχιον Νικήτη (φάκελλος Ρ1-φάκελλος Ρ17, σ. 66-69)
- 18) Ὀρυμλία (ἔγγραφο Σ1-Σ17, σ. 71-74)
- 19) Μετόχιον Λογός (ἔγγραφο Τ1-Τ36, σ. 75-84)
- 20) Μετόχιον Θάσος (ἔγγραφο Υ1-Υ37, σ. 89-96)
- 21) Μετόχιον Ζίχνα Φ, Προβίστα ΦΠ (ἔγγραφο Φ1-φάκελλος Φ 89, σ. 101-112)
- 22) Μετόχιον Κυδωνίας (ἔγγραφο Χ1-Χ10, σ. 117-119)
- 23) Γενικά (ἔγγραφο Ψ1-Ψ36, σ. 121-127)
- 24) Διάφορα (φάκελλος Ω1-ἔγγραφο Ω15, σ. 131-132)³³.

Μέσα στὴν κάθε ἐνότητα καταβλήθηκε προσπάθεια νὰ κατατάσσονται τὰ ἔγγραφα μὲ χρονολογικὴ σειρά (μολονότι αὐτὸ δὲν στάθηκε πάντοτε κατορθωτό), ἢ ὁποῖα καθορίζει τὸν ἐσωτερικὸ αἰχμηρὸν ποὺ δίνεται σὲ καθένα. Ἔτσι τὰ ἔγγραφα ἀποκοτῶν τὴν τελικὴ ἀρχεϊακὴ ἐνδειξη, ποὺ ἀναγράφεται μὲ παλαιὰ κόκκινη μελάνη σὲ νῦτο τοῦς: Ἐναν αἰχμηρὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ γράμμα τοῦ ἁλφαβήτου, ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὴν ἐνότητα στὴν ὁποῖα ἀνήκουν³⁴.

33. Τὰ ἔγγραφα αὐτά, ποὺ φτάνουν μέχρι τὸ 1926, φωτογραφήθηκαν ἀπὸ τὸ ΚΒΕ στὴν ἀποστολὴ τοῦ 1984 ποὺ ἀναφέραμε.

34. Γιὰ λόγους μεθοδολογικοῦς, στὴ δική μας παρουσίαση τῶν ἐγγράφων ἀντιστρέψαμε τὴν ἀρχεϊακὴ ἐνδειξη, θέτοντας πρῶτα τὸ γράμμα ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀρχεϊακὴ ἐνότητα καὶ

Στή συνέχεια καταχωρίζονται στον *Κώδικα 4* με πρώτη την αρχαιολογική ένδειξη, έπειτα τη χρονολογία, στοιχειώδη περιγραφή, το περιεχόμενο του έγγραφου επιγραμματικά, την αρχή του κειμένου και, τέλος, τις υπογραφές. Σέ όρισμένες περιπτώσεις ή καταχώριση γίνεται μόνο με δυό λόγια και σέ άλλες καταγράφονται φάκελλοι όλόκληροι, των όποιων τά έγγραφα δέν περιγράφονται σχεδόν καθόλου: πρόκειται πάντοτε γιά έγγραφα πού ή τρέχουσα αρχαιολογική και ιστορική αντίληψη θά χαρακτηρίζε ως «ήσσονος σημασίας».

Παρ' όλα αυτά, ή ταξινόμηση αυτή έχει πρωτοποριακό χαρακτήρα, γιατί, σέ αντίθεση με άλλες, διαθέτει μεθοδολογική συνέπεια³⁵ και, κυρίως, ακολουθεί μιá βασική αρχή της αρχαιολογίας, πού σπανίως βλέπουμε νά εφαρμόζεται: Δέν ξεχωρίζει τά έγγραφα με κριτήριο τή γλώσσα στήν όποία έχουν διατυπωθεί. Έτσι, δίπλα στά έλληνικά, πού αποτελούν βέβαια τή συντριπτική πλειονότητα, καταχωρίζονται και τά οθωμανικά³⁶, όπως και τó μοναδικό στό αρχείο τής μονής έγγραφο σέ ρουμανική γλώσσα³⁷, χωρίς νά διασπάται ή συνέχεια τής ιστορίας.

Η παρουσίαση του περιεχομένου των εγγράφων μας, τά όποια ξεπερνούν τά 670 και των όποιων ή έπεξεργασία έχει ήδη ολοκληρωθεί, κρίθηκε σκόπιμο νά γίνει σέ δύο τόμους: Στο πρώτο αυτό μέρος παρουσιάζουμε τίς έπιτομές των εγγράφων³⁸ πού άφορούν, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, στο καθ' ύλην ιδιοκτησίας και άνεξαρτησίας τής μονής Παντοκράτορος και όσα γενικότερα, με τά κριτήρια πού ίσχυαν μέχρι τó πρώτο μισό του 18^{ου} αϊ., θεωρούνταν διατηρητέα. Έννοείται, βέβαια, πώς ή παρουσίασή μας δέν μπορεί νά έπεκταθεί πέρα άπό τή συμβατική χρονολογία 1800, πού άποτελεί τήν όροφή του προγράμματος των *Αρχείων του Αγίου Όρους*³⁹. Από τά 125 έγγραφα

έπειτα τόν αριθμό πού έχει τó έγγραφο μέσα σ' αυτήν. Κρίναμε έπίσης σκόπιμο νά διασώσουμε και τόν αρχικό πρόχειρο αύξοντα αριθμό τής ταξινόμησης παραθέτοντάς τον σέ άγκύλες [] μετά τήν παραπομπή στήν αντίστοιχη σελίδα του *Κώδικα 4*.

35. Πάντως, δέν δημιουργήθηκαν, όπως θά περιμέναμε σύμφωνα με τó σύστημα πού εφαρμόθηκε, ύπονόητες (γιά τά κελιά, π.χ., στήν Α), ούτε είχε, φαίνεται, ή Έπιτροπή τó χρόνο γιά νά μελετήσει τούς φακέλλους αναλυτικά. Έτσι, περιορίστηκε σέ μιá κεφαλαιώδη καταγραφή τους, με άποτέλεσμα κάποια σχετική άταξία (βλ. ιδίως τήν ομάδα των Έγγρ. 70-71 και 73-74. Πρβλ. και Έγγρ. 69).

36. Ο βιβλιοθηκάριος τής μονής πατήρ Πρόχορος με πληροφόρησε ότι τήν έκδοση των οθωμανικών εγγράφων έχει αναλάβει ό τουρκολόγος Μαρίνος Σαρηγιάννης, με τήν έπιπτεία του καθηγητή Ι. Άλεξανδρόπουλου.

37. Τό Ε1, γιά τó όποιο βλ. Έγγρ. 65.

38. Με τή μέθοδο πού εγκαινιάστηκε στο βιβλίο του συναδέλφου Π. Γουναρίδη, *Αρχείο τής Ι. Μ. Ήεροποτάμου*, [Αθωνικά Σύμμεικτα 3], Αθήνα 1993.

39. Έτσι και ό σχολιασμός άντιμετωπίζει κυρίως τά θεμελιωδέστερα άπό τά προβλήματα, εκείνα δηλαδή τής αυθεντικότητας, τής χρονολογίας και του τύπου έκδοσης των εγγράφων.

τοῦ παρόντος τόμου ὁμως, τὰ 55 δὲν εἶχαν ταξινομηθεῖ καὶ συνεπῶς δὲν περιέχονται στὸν *Κώδικα* 440. Μετὰ ἀπὸ πολλὴ σκέψη ἀποφασίσαμε τελικὰ νὰ ἐντάξουμε καὶ αὐτὰ τὰ ἔγγραφα στὶς κατηγορίες ποὺ ἀνήκουν θεματικά, συνεχίζοντας κάθε φορὰ τὸν καταληκτικὸ αὐξοῦντα ἀριθμὸ τῆς παλιᾶς ταξινόμησης. Κι αὐτὸ γιατί πλέον ἡ ταξινόμηση ἐκείνη εἶναι ἱστορικὰ δικαιωμένη καὶ πρέπει νὰ θεωρεῖται ὀριστική. Οἱ ἀρχειακὲς ἐνδείξεις ποὺ δώσαμε στὰ νέα ἔγγραφα παρατίθενται ἐδῶ κλεισμένες σὲ γωνιώδεις ἀγκύλες < >, γιὰ νὰ διακρίνονται ἀπὸ τὴν αὐθεντικὴ ταξινόμηση.

Τὸ δεύτερο μέρος τοῦ περιεχομένου τῶν ἐγγράφων τῆς μονῆς Παντοκράτορος, ποὺ θὰ ἐκδοθεῖ σὲ ἄλλο τόμο τῶν *Ἀθωνικῶν Συμμερίκτων*, θὰ περιλαμβάνει περισσότερα ἀπὸ 445 ἔγγραφα, ποὺ ἀνήκουν στὶς κατηγορίες τῶν χρεωστικῶν ὁμολόγων, τῶν *ταβηλίων*, τῶν ὁμολόγων κελλίων καὶ τῶν καταστίχων.

40. Πράγμα ποὺ σημαίνει ὅτι μᾶλλον δὲν εἶχαν ἀνευρεθεῖ κατὰ τὴν ἀπογραφή τοῦ 1926. Ἀταξινόμητα ἦταν ἐπίσης καὶ ἄλλα 21 ἀντίγραφα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΩΝ

- Actes de Dionysiou: N. Οἰκονομίδη, *Actes de Dionysiou*, Παρίσι 1968.
- Actes de Kutlumas: P. Lemerle, *Actes de Kutlumas*, Παρίσι 1988.
- Actes de Lavra: P. Lemerle-N. Svoronos-A. Guillou-Denise Papachrysanthou, *Actes de Lavra*, τ. 3 καὶ 4, Παρίσι 1979 καὶ 1982.
- Actes de Saint-Pantéléemōn: P. Lemerle- G. Dagron- S. Ćircović, *Actes de Saint-Pantéléemōn*, Παρίσι 1982.
- Actes du Pantocrator: Βασιλικῆς Κράβαρη, *Actes du Pantocrator*, Παρίσι 1991.
- Ἀθωνικὸς Μοναχισμὸς: Διονυσίας Παπαχρυσάνθου, Ὁ Ἀθωνικὸς μοναχισμὸς. Ἀρχεῖς καὶ ὁργάνωση, Ἀθήνα 1992.
- A M B: Ἀρχεῖο Μονῆς Βαταπεδίου.
- Βυζαντινὰ Χρονικά: *Vizantijskij Vremennik*.
- Γεδεών: Μ. Γεδεών, Ἐπίσημα βυζαντινὰ γράμματα, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 19 (1899) 155-158, 163-166, 183-185, 223-224, 229, 371-372, 404-406.
- Γουναρίδη: Π. Γουναρίδη, Ἀρχεῖο τῆς Ι. Μ. Ξηροποτάμου. Ἐπιτομὲς μεταβυζαντινῶν ἐγγράφων, [ΚΒΕ/ΕΙΕ, Ἀθωνικά Σύμμεικτα 3], Ἀθήνα 1993.
- Darrouzès, *Regestes*: J. Darrouzès, *Les registes des actes du patriarchat de Constantinople*, vol. I, fasc. V καὶ VI, Παρίσι 1977 καὶ 1979.
- Dölger, *Regesten*: Fr. Dölger-P. Wirth, *Regesten der Kaiserurkunden des oströmischen Reiches*, fasc. V, Μόναχο-Βερολίνο 1965.
- Dölger, *Schatzkammern*: Fr. Dölger, *Aus den Schatzkammern des Heiligen Berges*, Μόναχο 1948.
- E A: Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια.
- E O: *Échos d' Orient*.
- Ζέπων, *Jus graecoromanum*: I. καὶ Π. Ζέπων, *Jus graecoromanum*, Ἀθήνα 1931.
- I E E: Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν.
- Inscriptions: G. Millet-J. Pargoire-L. Petit, *Recueil des inscriptions chrétiennes de l' Athos*, Παρίσι 1904.
- Λιάτα, Φλωρία δεκατέσσερα: Εὐτυχίας Λιάτα, Φλωρία δεκατέσσερα στένουν γρόσια σαράντα. Η κυκλοφορία των νομισμάτων στον ελληνικό χώρο, 15^{ος}-19^{ος} αι., Ἀθήνα 1996.
- Lemerle, *Philippes*: P. Lemerle, *Philipptes et la Macédoine orientale à l' époque chrétienne et byzantine*, Παρίσι 1945.
- M M: Fr. Miklosich-J. Müller, *Acta et diplomata graeca medii aevi*, τ. 2, Βιέννη 1862.

Pantocrator: L. Petit, *Actes du Pantocrator*, Παράρτημα ἀριθ. 2 τοῦ περιοδικοῦ *Vizantijskij Vremennik* 10 (1903).

Παπαδόπουλου, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία: Θ. Παπαδόπουλου, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία (1466 ci.- 1800), τ. 2, Ἀθήνα 1986.

Σμυρνάκη: Γερ. Σμυρνάκη, *Τὸ Ἅγιον Ὄρος*, Ἀθήνα 1903.

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Έπιτομές, 1039-1801

1 Παραχωρητήριο χαρτίον τοῦ Γαβριὴλ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Φαλακροῦ πρὸς τὴ μονὴ τοῦ Ξυλουργοῦ

Κυριακὴ 11¹ Φεβρουαρίου, ἰνδ. 7, 6547 (1039)

(Α1, σ. 2 [ἀριθ. 32]). Ἀντίγραφο 16^{ου} αἰ. Χαρτί 313 X 215. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ (σχισίματα στὶς διπλώσεις). —Συντομογραφίαι λίγες. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Ὁ ἡγούμενος Γαβριὴλ καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Ἀρχιστρατήγου τοῦ Φαλακροῦ παραχωροῦν στὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου [τοῦ Ξυλουργοῦ]² Θεόδουλο δρόμο πρὸς τὴν ἀκτὴ, στὴν ὁποία ὁ τελευταῖος εἶχε κτίσει μίαν ἀποθήκην. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Θεόδουλος ζήτησε ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τοῦ Φαλακροῦ νὰ τοῦ δώσουν *στράταν*, ἐκεῖνοι [τελικά] συγκατένευσαν, εἰς φιλικὰς ἀγάπας μετατραπέντες, καθότι εἶναι ὅλοι ἀδελφοί, ἀλλὰ καὶ μεριμνώντας γιὰ τὴν ψυχικὴ σωτηρία τοῦ ἡγουμένου τους Γαβριὴλ.

Ὁ δρόμος θὰ συνεχίζει ἐκεῖνον τοῦ Μονολισκίου, θὰ διέρχεται κάτω ἀπὸ τὰ ὄρια τοῦ ἀμπελιοῦ καὶ τοῦ κήπου τῆς μονῆς Φαλακροῦ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα θὰ διαμορφωθεῖ περνώντας ὁπουδὰν ἐστὶν τὸ συμφέρον. Σὲ κάθε, ὅμως, ἐνδεχόμενη ἐπέκταση τῶν καλλιεργήσιμων ἐδαφῶν τῆς μονῆς, εἴτε μὲ τὴν αὔξηση τοῦ ἀμπελώνα εἴτε μὲ τὴ δημιουργία ἀγροῦ, θὰ ἀναπροσαρμόζεται καὶ θὰ ἀκολουθεῖ τὰ νέα σύνορα, χωρὶς ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τῶν μοναχῶν τῆς μονῆς Ξυλουργοῦ. Ἐκτοξεύεται ἀρὰ ἐναντίον ὧσων ἐπιχειρήσουν τὴν ἀνατροπὴ τῆς παραχώρησης, χωρὶς τὴν ἐξαίρεση οὔτε καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ ἡγουμένου Γαβριὴλ ἢ τοῦ διαδόχου του, σὲ περίπτωσι πού θὰ μεταβάλουν γνώμη.

Τὸ παρὸν χαρτίον συνέταξε ὁ πρεσβύτερος Λέων τῆς μονῆς Φαλακροῦ. Ὁ σταυρὸς [στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐγγράφου στὸ πρωτότυπο ἦταν] ἰδιόγραφος τοῦ ἡγουμένου Γαβριὴλ.

Ὑπογράφουν: Ὁ ἡγούμενος τοῦ Θαυμασίου μοναχὸς Κλήμης. Ὁ μοναχὸς τοῦ Σκαμανδρινοῦ Ἐπιφάνιος. Ὁ μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ Φιλαδέλφου Νικόλαος. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων [τοῦ Δομετίου]³ μοναχὸς Γρηγόριος.

Ἀρχ: † Ἐν ὀνόματι τοῦ Π(ατ)ρ(ὸς) κ(αὶ) τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πν(εύματος). Ἐγὼ Γαβριὴλ (μον)αχ(ὸς) κ(αὶ) καθηγούμε(εν)ος ...

*Ἐκδ.: Actes du Pantocrator, ἀριθ. 1.

1. Για την ὀρθή ἡμερομηνία —11 ἀντί 12— βλ. *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 1.
2. Τὸ στοιχεῖο αὐτὸ προκύπτει ἀπὸ σημείωμα στὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου: † *Ἡ δωρεὰ τοῦ Φαλακροῦ πρὸς(ς) τ(ήν) μον(ήν) τοῦ Σουλουργοῦ ἔνεκα τῆς στράτας τῆς εἰς τὸν ἐμάλον*.
3. Βλ. *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 1, σ. 68.

2 Περιορισμός τοῦ Στούμπου (ἀπόσπασμα ἐγγράφου τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τοῦ Πρώτου Ἱλαρίωνος)

[Πάσχα [4 Ἀπριλίου], ἰνδ. 12, 6567 (1059)]

(Α 21, σ. 11 [ἀριθ. 16]). Ἀντίγραφο τέλους τοῦ 16^{ου} αἰ. Χαρτί 225 X 203. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση κακή: σχισμένο στὸ κάτω μέρος, φθορὲς στὶς διπλώσεις· ἐπικολλημένο σὲ ἱεροσφράγιστο ἔντυπο διαμνητήριον γιὰ τὸν ἐργάτη Γιοβάννη Ἀγγελὴ στὸ Ἅγιον Ὄρος (1906): τὸ φύλλο τώρα ἔχει ἀποκολληθεῖ ἀπὸ τὸ ἔγγραφο. —Συντομογραφίες λίγες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα.—Γραφῆς ὁ ἴδιος μὲ τοῦ ἐγγράφου τοῦ AMB, *Τετράγ. Α΄*, ἀριθ. Ω 13, φ. 11^ν (ἐπίσημο ἀντίγραφο [10 Φεβρουαρίου 1598] ἀπόφασης τοῦ Πρώτου Θεοφάνη καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους [Ἀπριλίου 1312] ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος)¹.

Τὰ σύνορα [μεταξὺ τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Φιλαδέλφου] ξεκινοῦν ἀπὸ ρυάκι τὸ ὁποῖο ὑπέδειξε ὁ Πρῶτος [τοῦ Ἁγίου Ὁρους] Ἱλαρίων, ὁ καὶ *δωρησάμενος τὴν ... μονὴν τοῦ Θεολόγου* καὶ τὸ ὁποῖο διέρχεται ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς μονὲς Θεολόγου τοῦ Παντολέοντος καὶ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Στόμπου. Τὸ ρυάκι αὐτὸ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν καθολικὸν δρόμον τοῦ ῥάχωνος, ἀπέναντι ἀπὸ τὰ σύνορα μεταξὺ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Στόμπου καὶ τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα καὶ κατηφορίζει πρὸς τὰ βόρεια μέχρι τῆ συμβολῆς (*δίκροισαν*) τοῦ ποταμοῦ μὲ τὸ ἄλλο ρυάκι, τὸ μικρὸ, ποὺ κατεβαίνει ἀνατολικά τῆς μονῆς Παντολέοντος. Ἀπὸ τὴν *δίκροισαν* τὰ σύνορα ἀνηφορίζουν, στρέφονται λίγο πρὸς δυσμὰς καὶ ἀνεβαίνουν στὴν *λιθωσωρέαν*, στὴν ὁποία οἱ παρευρισκόμενοι ἡγούμενοι ἀπέθεσαν πέτρες *οἰκείαις χερσὶ συλλεξάμενοι* καὶ ἐκφώνησαν ἀνάθεμα ἐναντίον ὁποιοῦ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τολμήσει νὰ ὑπερβεῖ τὰ ὄρια αὐτά, κατεβαίνουν σὲ δεύτερη *λιθωσωρέαν*, ποὺ οἱ ἡγούμενοι ἔστησαν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, βγαίνουν στὴ *σελάδα*, περνοῦν τὸ μικρὸ ρυάκι, ἀνεβαίνουν τὴ ῥάχη, φτάνουν σὲ πέτρα ριζιμιά σχήματος *μύτης*, ποὺ βλέπει πρὸς ἀνατολὰς, ἔπειτα σὲ ὕψωμα σχήματος *μικροῦ βουνιτζίου*, ὅπου ὑπάρχει ἄλλη πέτρα ριζιμιά, στρέφονται δεξιὰ, ἀκολουθοῦν ἀνάστροφα τὸ ρυάκι μέχρι τὸ καμίνι τοῦ Πρώτου Ἱλαρίωνος κοντὰ στὸ δρόμο, ἀκολουθοῦν ἔπειτα [τὸν βασιλικὸν δρόμον] μέχρι τὰ *σταυρία τοῦ Μακρυγένη* καὶ τέλος κατεβαίνουν τὸν ἴδιο δρόμο πρὸς τὶς Καρυὲς καὶ καταλήγουν στὰ ὄρια τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Κρύου Ὑδατος.

¹Αρχ.: †*Ἐν πρώτοις μὲν ἀπαρχόμεθα ἀπὸ τὸ ρυάκιν ὅπερ ὑπέδειξεν ἡμῖν ὁ κύριος(ος) Ἱλαρί(ων) κ(α)ὶ Πρῶτος, τὸ ἀναμέσον / τῆς μονῆς τοῦ Θεολόγου...*

1. Το πρωτότυπο, πού χαρακτηρίζεται *χρυσόβουλλον* (!) και μαρτυρείται ότι βρισκόταν *εἰς τὸ Ροῦσικ(ον) τὸ μοναστήρι(ον), παλαιὸν καὶ(α)ὶ σχισμένον*, δὲν σώζεται πιά σήμερα, ἔχει σωθεῖ, ὁμως, ἓνα ἄλλο ἀντίγραφό του ἐκεῖ, τὸ περιεχόμενο τοῦ ὁποίου ἔχει δημοσιευθεῖ σὲ παράρτημα (*Actes de Saint-Pantéléémon*, App. II). Γιὰ τὴ μονὴ τοῦ Βερουώτου, τὰ σύννορα ἀκριβῶς τῆς ὁποίας μετὰ τὴ μονὴ Βατοπεδίου διαπραγματεύεται τὸ ἔγγραφο, ἔτοιμάζω μελέτη. Ἐδῶ ἂς ἀναφερθεῖ μονάχα ὅτι ὁ γραφέας τοῦ δημοσιευμένου αὐτοῦ ἀντιγράφου εἶναι ὁ ἴδιος μετὰ ἐκείνων τῶν Ἑγγρ. 3Α καὶ 8.

—Σημ.: Ἐνα σημείωμα στὸ νῶτο τοῦ ἔγγραφου μας (*Τὸ Ἰσον τοῦ περιορισμοῦ τοῦ Στόμπ(ον)/ὁποῦ τὸ εἰγγάλαμεν ἀπὸ τοὺς Βατο/πεδινούς*) μᾶς ὁδήγησε, ἔπειτα ἀπὸ πολλὲς ἐρευνες, στὴν ἀνεύρεση τοῦ πρωτοτύπου (Α. Μ. Β., *Τετράγ. Α'*, ἀριθ. Ω 17), ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ ἀρυσθήκαμε τὰ χρυσολογικά στοιχεῖα (βλ. καὶ *Actes du Pantocrator*, 55 καὶ σημ. 3. Πρβλ. καὶ Ἑθωνικός Μοναχισμός, 350 σημ. 21). Τὸ ἀντίγραφό μας (17 στίχων συνολικά) ἀντιστοιχεῖ στοὺς στ. 4-18 τοῦ Βατοπεδίου πρωτοτύπου, τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν συνολικά πέντε ἀκόμη ἀντίγραφα καὶ ἓνα πλαστό μετὰ χρυσολογία 6867 (1359).

3 Χάρτης τοῦ Πρώτου Παύλου καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὰ σύννορα μετὰ τῶν μονῶν Ξυλουργοῦ καὶ Σκορπίου

23 Νοεμβρίου, ἰνδ. 9, 6579 (1070)

Α) (Α 2, σ. 2-3 [ἀριθ. 80]). Ἀντίγραφο β' μισοῦ τοῦ 16^{ου} αἰ. Χαρτί 425 X 315. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Ὁρθογραφικά σφάλματα λίγα. —Γραφέας ὁ ἴδιος μετὰ τοῦ Ἑγγρ. 8 (πρβλ. καὶ Ἑγγρ. 2 σημ. 1).

Β) (<Α 2α>). Ἀντίγραφο (16^{ου} αἰ.) ἀποσπάσματος τοῦ ἔγγραφου (περιέχει μόνον τὸν περιορισμό, στ. [7]-[15]). Χαρτί 313 X 213. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση καλὴ (σχισίματα στίς διπλώσεις, ἰδίως στὸ κάτω μέρος). —Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Γραφέας ὁ ἴδιος μετὰ τοῦ Ἑγγρ. 5Β, τὸ ὁποῖο ἔχει καταχωρισθεῖ στὸ verso τοῦ παρόντος.

Σοβαρὴ διαμάχη γιὰ τὴν κατοχὴ μᾶς περιοχῆς εἶχε ξεσπάσει ἀνάμεσα στίς μονὲς Σκορπίου καὶ Ξυλουργοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ Πρῶτος καὶ ἡ Σύναξι τοῦ Ἁγίου Ὁρους μεταβαίνουν ἐπιτόπου καὶ παύουν τίς διενέξεις διαχωρίζοντας στὴ μέση τὴ διαφιλονικούμενη ἔκταση, μετὰ τὴ σύμφωνη γνώμη τῶν διαδίκων. Τὰ νέα σύννορα μετὰ τῶν δύο μονῶν ξεκινοῦν ἀπὸ ἄρεον (βελανιδιά) στὸ ρυάκι ἀπέναντι ἀπὸ τὴ μονὴ Φαλακροῦ, ἀνεβαίνουν στὸ δρόμο (ὅπου τώρα στήθηκε *λαυράτον*), στρέφονται πρὸς τὰ βόρεια καὶ ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο μέχρι τὸ σταυρὸ, διέρχονται τὸ δυτικὸ μέρος τοῦ *ράχωνος* στὸ ὕψος τῆς πλάκας πού ἔχει λαξευμένο σταυρὸ, φθάνουν σὲ ξύλινο σταυρὸ καὶ ἔπειτα σὲ πέτρα μετὰ σταυρὸ, ἐπίσης λαξευμένο, ἀκολουθοῦν πρὸς βορρᾶ τὸ *βλέφαρον* τοῦ *ράχωνος* μέχρι τὸ σταυρὸ πού ὑψώνεται στὴν ἄκρη του καὶ κατεβαίνουν ἀνατολικά μέχρι τὸ σταυρὸ στὸ *διόδιν*, πού ὁδηγεῖ στὸ *ράχωνα* τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Ἄν κάποιος ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἀμφισβητήσει στὸ μέλλον τὸ διακανονισμό αὐτόν, πού μετὰ τὴ συγκατάθεσή τους διενήργησαν ὁ Πρῶτος [τοῦ Ἁγίου

Ώρους] μοναχός Παῦλος καὶ οἱ λοιποὶ γέροντες καὶ ἡγούμενοι, ὅχι μόνο θὰ ἐπισύρει ἐπάνω του τὶς κατάρεις τῶν ἁγίων, ἀλλὰ θὰ χάσει καὶ τὴν κυριότητα τῆς περιοχῆς πού τοῦ παραχωρήθηκε. Θὰ καταβάλει, ἐπιπλέον, στὸ ἄλλο μέρος πρόστιμο ἐβδομηταδύο χρυσίνων.

Τὸ κείμενο, συνταγμένο ἐξ ἀρεσκείας καὶ ἀποδοχῆς τῶν μερῶν ἀμφοτέρων ἀπὸ τὸ μοναχὸ Μιχαὴλ τῆς μονῆς τοῦ κυρίου Παύλου γράφτηκε ἀπευθείας σὲ δυὸ [πρωτότυπα] ἐγγράφα (ἐν δυσὶν ἀμοιβαίοις χαρτίοις) καὶ δόθηκαν ἀπὸ ἓνα σὲ κάθε μονὴ πρὸς πίστωση καὶ βεβαίαν ἀσφάλειαν.

Ύπογράφουν: Ὁ Πρῶτος [τοῦ Ἁγίου Ὁρους] Παῦλος μοναχός. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Ζυγοῦ Νήφων μοναχός. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τῶν Θεσσαλονικέων Θεοδόσιος μοναχός. Ὁ μοναχός Κόνων. Ὁ μοναχός Σισώης μὲ τὴν προτροπὴ τῶν [ἡγουμένων Σκορπίου] Θεοδούλου καὶ [Ξυλουργοῦ] Βασιλείου. Ὁ μοναχός Νικηφόρος ὁ Καλετῆς μὲ προτροπὴ τῶν ιδίων. Ὁ ἡγούμενος τοῦ Τροχαλᾶ Παῦλος μοναχός. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Φαλακροῦ Φιλόθεος μοναχός μὲ προτροπὴ τῶν μερῶν ἀμφοτέρων ὑπογράφει διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως, θέτοντας μόνο τὸν τίμιον σταυρὸν ἰδιοχείρως. Ὁ μοναχός τῆς μονῆς Φαλακροῦ Ῥαφαήλ. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σκορπίου Θεόδουλος μοναχός ὑπογράφει ἐπίσης ἀλλόγραφα (χαράζει μόνο τὸ σταυρὸ, ἐνὼ τὸ ὕψος ἔχει καταστρωθεῖ διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως). Ὁ μοναχός τῆς μονῆς τοῦ κυρίου Παύλου Μιχαὴλ [πού εἶναι καὶ ὁ γραφέας τοῦ κειμένου].

Ἀρχ.: † Ἀναμεταξὺ τῶν ἁγί(ων) μον(ων) ἀμφιβολιῶν τῆς τε τοῦ Σκορπίου λεγομένης κ(αί) τῆς τοῦ Ξυλουργοῦ ὀνομαζομένης ἐναχὸς ἐνσηκ/ψάσης ...

Ἐκδ.: Actes de Saint Pantéléémon, ἀριθ. 6 (ἀντίγραφο τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ ἔγγραφο μας μὲ παραλλαγμένους τοὺς πρώτους στίχους).

4 Ὑπόμνημα τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἰωάννη Ταρχανιώτῃ γιὰ τὰ σύνορα μεταξὺ τῶν μονῶν Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κυνόποδος καὶ Φαλακροῦ

Νοέμβριος, ἰνδ. 1, 6616 (1107)

A) (A3, σ. 3 [ἀριθ. 13]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 440 X 292. Μελάνι καστανόχρωμο, διάφορα στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση μέτρια: σχισίματα στίς διπλώσεις. —Συντομογραφίες ἀφθονες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὸ κάτω μέρος τοῦ ἐγγράφου ἀπαιωρεῖται ἀπὸ λεπτὴ μὴρινθο μολύβδινη σφραγίδα τοῦ Πρωτάτου διαστάσεων 20 X 0,20 (α' ὄψη: Ἡ Θεοτόκος δεομένη μὲ τὸ Χριστὸ ἐν ἐγκολπίῳ, β' ὄψη: † [.] ΥΠΕ/ΡΑΓΙΑ ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΟΥ /[Α]ΘΩΝΟ/[Σ]).

B) (A 4, σ. 3 [ἀριθ. 14]). Ἀντίγραφο 16^{ου} αἰ. Χαρτί 423 X 310. Μελάνι μαύρο. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —“Μίμηση” τῶν ὑπογραφῶν.

Οἱ ἡγούμενοι Γεράσιμος τῆς μονῆς Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κυνόποδος καὶ Κοσμάς τῆς μονῆς Ἀσωμάτου τοῦ Φαλακροῦ προσκόμισαν τὰ ἔγγραφα

δικαιώματα που κατείχαν για την επίλυση μιᾶς ἐδαφικῆς διαφορᾶς που εἶχε ξεσπάσει ἀνάμεσά τους. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσή τους, ὁμως, παρουσιάστηκε ἀνάγκη καὶ ἐπιτόπιας ἐξέτασης. Γι' αὐτὸ ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ οἱ γείτονες τῶν διαδίκων, ἡγούμενοι Νικόλαος γραμματικὸς τῆς μονῆς Δωροθέου, Νεόφυτος τῆς μονῆς Καλετζῆ καὶ Νικηφόρος τῆς μονῆς Δομετίου, καθὼς καὶ ὁ ἀποηγούμενος τῆς μονῆς Δωροθέου Ἀντώνιος (που κατέχει τὸν ἀγρὸ τοῦ Σωτήρος) μεταβαίνουν μαζί με τοὺς διαδίκους στὴ διαμφισβητούμενη περιοχὴ.

Ξαναδιαβάζονται, λοιπόν, ἐπιτόπου τὰ σχετικὰ ἔγγραφα καὶ διαπιστώνεται ὅτι συμφωνοῦν σὲ ὅλα μεταξὺ τους (*εὐρέθησαν ἰσάζοντα*), ἀλλὰ προκύπτει πρόβλημα ἐρμηνείας τους, διότι οἱ περιορισμοὶ τους δεν ἀναφέρουν τίς κατεθύνσεις (*τοὺς ἀέρας*): Λέγεται, δηλαδή, στὰ ἔγγραφα ὅτι τὸ σύννορο ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ρυάκος ... καὶ ἀποδίδει εἰς τὸν ἡψηλὸν βουνόν. Ἀλλὰ στὴν περιοχὴ ὑπάρχουν δύο βουνὰ καὶ ὁ ἐναγόμενος μοναχὸς Κοσμᾶς, ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Φαλακροῦ, ἰσχυρίζεται ὅτι ἀναφέρονται στὸ ψηλότερο. Τοῦτο ὁμως εἶναι ἀπίθανο, γιατί στὴν περίπτωσιν αὐτὴ ὁλόκληρη σχεδὸν ἡ μονὴ Ἁγίου Δημητρίου θὰ περιεχόταν στὰ ὅρια τῆς μονῆς Φαλακροῦ, ὁπότε δὲν θὰ ὑπῆρχε καὶ ἀντικείμενο διαφωνίας. Ἄρα ὁ περιορισμὸς ἐννοεῖ τὸ ἀπέναντι βουνό, ἔστω καὶ ἂν εἶναι τὸ χαμηλότερο, δηλαδή τὰ σύννορα ξεκινοῦν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς ἀνατολὰς, καθότι καὶ στὰ δύο ἔγγραφα λέγεται ὅτι εἶχε δοθεῖ ἀπὸ τὴ μονὴ Φαλακροῦ στὴ μονὴ Ἁγίου Δημητρίου ἡ περιοχὴ που γειτονεῖ με τὸν ἀγρὸ τοῦ Σωτήρος που ἀνήκει στὴ μονὴ Δωροθέου. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ κυριαρχία τῆς μονῆς Ἁγίου Δημητρίου ἐκτείνεται κατ' ἀνάγκην σὲ ὅλο τὸν τόπο μέχρι τὰ ὅρια τοῦ Σωτήρος.

Ἐπομένως τὰ σύννορα τῆς μονῆς Ἁγίου Δημητρίου ἐκτείνονται ἀπὸ ἄρεον (βελανιδιά, βλ. Ἐγγρ. 3) στὸ Μέγα Ρυάκι πρὸς τὰ ἀνατολικά μέχρι τὰ ὅρια τοῦ ἀγροῦ τοῦ Σωτήρος τῆς μονῆς Δωροθέου στὸ ἀντικρινό (χαμηλότερο) βουνό, στρίβουν νοτιότερα, περνοῦν τὸ μεγάλο βουνό, ἀκολουθοῦν τὴ ράχη μέχρι τὸ δρόμο, κατεβαίνουν στὸ ρυάκι καὶ τὸ παρακολουθοῦν (ἀπέναντι ὁ ἀγρὸς τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου τῆς μονῆς Φαλακροῦ), ἀκολουθοῦν τὸ καταρρυάκιον δυτικότερα καὶ καταλήγουν πάλι στὸ Μέγα Ρυάκι καὶ τὸν ἄρεον.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ γράφτηκε τὸ παρὸν *ὑπόμνημα* μετὰ τὴ συγκατάθεσιν τῶν διαδίκων (*ἀρεσθέντων καὶ ἀμφοτέρων τῶν δικαζομένων μερῶν*) καὶ δόθηκε στὴ μονὴ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κυνόποδος.

Ὑπογράφουν: Ὁ Πρῶτος [τοῦ Ἁγίου Ὁρους] Ἰωάννης μοναχὸς ὁ Ταρχανιώτης. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Δωροθέου Νικόλαος. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Δομετίου Νικηφόρος μοναχός. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Καλετζῆ Νεόφυτος μοναχός.

Ἀρχ.: † Μεταξὺ τ(ῶν) δύο μοναστηρί(ων) τοῦ τε ἐπ' ὀνόματι(ι) τοῦ Ἁγίου Δημητρίου (καί) τοῦ Κυνοποδ(ος) ἐπιλεγομένου (καί) τοῦ Ἀσωμάτων / τοῦ Φαλακροῦ ...

Ἐκδ.: Σμυρνάκη, 62-63 (μὲ λανθασμένη χρονολογία: 1108). — *Pantocrator*, ἀριθ. 1 (καὶ οἱ δύο αὐτὲς ἐκδόσεις ἀκολουθοῦν τὸ ἀντίγραφο Β). — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 2 (στὸ νῦτο τοῦ ἐγγράφου δὲν ὑπάρχει μονοκονδυλιά, ὅπως πιστεῖται ἡ σ. ὑποθέτοντας ὅτι πρόκειται γιὰ τὴν ἐπικυρωτικὴ ὑπογραφή ἑνὸς ἄλλου Πρώτου Ἰωάννη “ἄγνωστου ἀπὸ ἄλλῃ πηγῇ” (δ.π., 69. — Πρβλ. καὶ Ἀθωνικὸς *Μοναχισμός*, 359 καὶ σημ. 62), ἀλλὰ ἕνα συνηθισμένο ἐπινώτιο σημεῖωμα, ποῦ μάλιστα ἔχει καταστρωθεῖ κάθετα πρὸς τὸ κείμενο καὶ ἐκτείνεται ἀποκλειστικὰ στὴν ἐπιφάνεια ποῦ ἀπέμενε ἀπὸ τὸ ἔγγραφο ὅταν διπλωνόταν δύο φορὲς ὀριζόντια καὶ δύο κάθετα).

5 Ἀμοιβαῖον ἔγγραφο τῶν μονῶν Φαλακροῦ καὶ Ξυλουργοῦ γιὰ τὴ ρύθμιση τῶν μεταξὺ τους συνόρων μὲ ἐντολὴ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Γαβριήλ

Ἰανουάριος, ἰνδ. 5, 6650 (1142)

Α) (Α5, σ. 3-4 [ἀριθ. 79]). Ἀντίγραφο τέλους τοῦ 16^{ου} αἰ. Χαρτί ὀθωμανικοῦ τύπου 430 X 315. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση καλὴ. — Ἀρκετὲς συντομογραφίαι. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα καὶ παρανοήσεις. — Γραφῆς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 7, 13B καὶ 16.

Β) (<Α 2α>). Ἀντίγραφο (16^{ου} αἰ.) ἀποσπάσματος τοῦ ἐγγράφου (περιέχει μόνον τὸν περιορισμό). Χαρτί 313 X 213. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση καλὴ (σχισίματα στὶς διπλώσεις, ἰδίως στὸ κάτω μέρος). — Ἀρκετὲς συντομογραφίαι. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. — Τὸ κείμενο καταχωρίζεται στὸ verso τοῦ Ἐγγρ. 3B ἀπὸ τὸν ἴδιο γραφέα.

Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους μερμιγὰ γιὰ τὰ πάντα, καὶ φυσικὰ φροντίζει καὶ νὰ διευθετεῖ πρὸς τὸ κοινὴ συμφέρον τὶς διαφορὲς ποῦ ἀνακύπτουν μεταξὺ τῶν μονῶν. Ἔτσι, ὅταν ξέσπασε πρόσφατα μιὰ συνοριακὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Φαλακροῦ καὶ Ξυλουργοῦ, ἔστειλε τοὺς ὑπογράφοντες ἡγουμένους γιὰ νὰ τὴν ἐπιλύσουν ἐπιτόπου. Ἐπειδὴ ἡ μονὴ Φαλακροῦ δὲν κατεῖχε γραπτὲς μαρτυρίαι, ἡ ἐπαλήθευση τῆς ὀριοθέτησης ξεκίνησε μὲ βάση μονάχα ἕνα ἔγγραφο τῆς μονῆς Ξυλουργοῦ. Ὅταν, ὁμως, ἐφθασαν εἰς τὰ ἐπίμαχα, ὁ [ἡγούμενος τοῦ] Φαλακροῦ ἀντέδρασε πιστεύοντας ὅτι ἀδικοῦνταν, ἐπειδὴ τὰ ἀμοιβαία σύνορα ἐπρόκειτο νὰ καθοριστοῦν ἀποκλειστικὰ σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενο τοῦ περιορισμοῦ τῆς μονῆς Ξυλουργοῦ. Γι' αὐτὸ ζήτησε νὰ ἔξετασθεῖ καὶ ὁ [ἡγούμενος] τῆς μονῆς Δωροθέου, ἀπὸ τὴν ὁποία ὁ μακαρίτης Ξυλουργὸς εἶχε ἀγοράσει τὰ ἐδάφη τῆς ὁμώνυμης μονῆς του. Ἀλλὰ οὔτε κι ἐκεῖνος κατεῖχε κανένα ἔγγραφο οὔτε γινώριζε τίποτε σχετικὸ μὲ τὴν ὑπόθεση, ὅπως, ἐξάλλου, καὶ ὁ ἴδιος ὁ [ἡγούμενος τοῦ] Φαλακροῦ. Ἀναγκαστικὰ λοιπόν, οἱ ἐντεταλμένοι ἀπὸ τὸν Πρῶτο ἡγούμενοι στηρίχτηκαν μόνον στὸν βέβαιον περιορισμὸν ποῦ παρουσίασε ἡ μονὴ Ξυλουργοῦ καὶ προχώρησαν στὴν ἐξακριβωση τῶν συνόρων, ἀφοῦ πρῶτα ἐξασφάλισαν, μετὰ ἀπὸ ἀντιρροήσεις, τὴ συμφωνὴ γνώμη τῶν διαδίκων:

Ἀπὸ τὸν ἀγρὸ τοῦ Σωτῆρος τῆς μονῆς Δωροθέου ἀκολούθησαν δυτικά τὸν *ράχωνα* μέχρι ἀπέναντι ἀπὸ τὴ μονὴ Φαλακροῦ, ὅπου ἀναζήτησαν τρόπον γιὰ νὰ κατεβοῦν πρὸς βορρᾶ στὸ *ρύακα* μὲ τοὺς *ἄρεους* (βελανιδιές, βλ. Ἐγγρ. 3) ποὺ ἀναφέρεται στὸ ἔγγραφο. Ἀλλὰ στὰ δεξιά του συνάντησαν ἀμπέλι δεκαπέντε *μοδίων* ποὺ καλλιεργοῦσαν οἱ μοναχοὶ τοῦ Φαλακροῦ καὶ δὲν ὑπῆρχε ἄλλος τρόπος νὰ περάσουν παρὰ διασχίζοντας τὸ ἀμπέλι πρὸς βορρᾶν. Ὅμως ὁ [ἡγούμενος τοῦ] Φαλακροῦ δὲν τὸ ἐπέτρεπε. Τέλος, μετὰ πολλὰς *λόγων λαβὰς*, ὑποχώρησε, μὴ θέλοντας (ἢ μάλλον μὴ μπορῶντας) *ἀνηνίτοις ἐπιχειρεῖν*. [Προβαίνοντας ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοὺς σὲ μιὰ χειρονομία καλῆς θέλησης] οἱ ἡγούμενοι ἔστριψαν δεξιότερα κατεβαίνοντας [ἔχι πρὸς βορρᾶν, ἀλλὰ] πρὸς τὰ βορειοδυτικά μέχρι μιὰ *ριζιμαίαν πέτραν*, ἀπ' ὅπου τελικὰ μπῆκαν στὸ ἀμπέλι κόβοντας σαράντα ὀργιές, δηλαδὴ μιὰ ἔκταση πλάτους τεσσάρων *σχοινίων* (*σπαρτία δεκαοῦργια τέσσαρα*) κι ἔφτασαν σὲ μεγάλη ριζιμαί *πέτρα* στὸ χεῖλος τοῦ *ρύακα*.

Γιὰ τὸ ἀμπέλι τῶν τριῶν *μοδίων* ποὺ μετὰ τὴ διευθέτηση αὐτὴ περιῆλθε στὴν κατοχὴ τῆς μονῆς Ξυλουργοῦ ξέσπασε νέα διαφωνία στὸ μεταξὺ, μιὰ καὶ ὁ [ἡγούμενος τοῦ] Φαλακροῦ ἀπαιτοῦσε ἀποζημίωση, τὴν ὁποία ὁ [ἡγούμενος τοῦ] Ξυλουργοῦ ὄχι μόνον ἀρνιόταν *ὀλοσχερῶς* νὰ συζητήσει, ἀλλὰ καὶ ἰσχυριζόταν πὼς ὀλόκληρη ἡ περιοχὴ τοῦ ἀμπελώνα ἀνῆκε στὴ μονὴ του. Στὸ τέλος ἀποφασίστηκε νὰ μετρηθεῖ τὸ τμῆμα ἐκεῖνο μὲ τὸ *μέτρον τῶν λεγομένων πρωτοχαράγων* : ὑπολογίστηκε σὲ δεκαπέντε νομίσματα (καινούργια, πρόσφατης κοπῆς) ποὺ ἀντιστοιχοῦσαν σὲ δεκαεπτὰ *ὑπέρπυρα* (παλαιὰς κυκλοφορίας), ποσὸ τὸ ὁποῖο καὶ κατέβαλε στὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς Φαλακροῦ ἱερομόναχο Καλλίνικο ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Ξυλουργοῦ Βασίλειος *τῶν Ῥωσῶν* ἐνώπιον ὄλων. Ἔτσι, ἀφοῦ διακανονίστηκε τὸ ζήτημα, παραδόθηκε στὴ μονὴ Ξυλουργοῦ, μὲ τὴ θέληση καὶ τῶν δύο μερῶν καὶ σύμφωνα μὲ τὸ δίκαιο, ἡ κυριότητα τῆς περιοχῆς ποὺ ὀρίζεται ἀπὸ τὸν παραπάνω *ρύακα*, ὁ ὁποῖος ἀνεβαίνει [ἀνάστροφαι] πρὸς τὰ νοτιοδυτικά μέχρι τὸν ψηλὸ *ράχωνα*, πολὺ κοντὰ στὰ ὄρια τῆς μονῆς Σκορπίου. Τὰ δύο μέρη προειδοποιήθηκαν *ἐπιφωνηματικῶς* νὰ μὴν *τολμήσουν* ποτὲ νὰ ὑπερβοῦν τὰ ὄρια αὐτά.

Ἡ ἀπόφαση καταχωρίστηκε σὲ δύο [πρωτότυπα] *ἀμοιβαῖα ἔγγραφα*, ἓνα γιὰ κάθε μονή, καὶ κάθε ἡγούμενος ἐπικύρωσε τὸ ἔγγραφο τῆς ἄλλης, προτάσσοντας τὴν ὑπογραφή του.

Ὑπογράφουν: Ὁ καθηγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Ξυλουργοῦ Βασίλειος μοναχός (μὲ *σίγνον* στὴν κορυφὴ τοῦ ἐγγράφου, βλ. Ἀρχ.). Ὁ καθηγούμενος τῆς μονῆς Βατοπεδίου Ἀντώνιος μοναχός. Ὁ καθηγούμενος τῆς μονῆς Φιλοθέου Ἀρσένιος μοναχός. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Καρακάλλου Βαρθολομαῖος μοναχός. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Ῥαβδόχου Γρηγόριος μοναχός. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Παντολέου Νικόλαος μοναχός. Ὁ μοναχός Ἰωάννης ὁ Τραχανιώτης, ποὺ μὲ ἐντολὴ τοῦ Πρώτου εἶχε συνοδέψει τοὺς παραπάνω

ηγούμενους. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ {Ξυλουργοῦ¹} Λεόντιος μοναχός, πού ἔγραψε καί τὸ κείμενο.

Τὸ ἔγγραφο ἐπικυρώνει ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Γαβριὴλ μοναχός τὸ Φεβρουάριο [τοῦ ἴδιου ἔτους] εἰς βεβαίωσιν.

Ἀρχ.: Σιγν(ον) † Βασιλείου (μον)αχ(οῦ) κ(αί) καθηγουμ(έν)ου μον(ῆς) τοῦ Ξυλουργοῦ.
† Ως ἐν ἅπασι φροντίζων κ(αί) ὡς εἰκὸς ἐπιμελούμ(εν)ος ...

*Εκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 3 (μὲ ὀρισμένα σφάλματα).

1. Ἀναμφίβολα πρόκειται γιὰ παρανόληση (βλ. *Actes du Pantocrator*, 73-74).

6 Χρυσόβουλλος λόγος τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιο-λόγου γιὰ τὴν παραχώρηση τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου στοὺς ἀδελφούς Ἀλέξιο μεγάλο πριμικήριο καὶ Ἰωάννη πρωτοσεβαστό

Ἀπρίλιος, ἰνδ. 10, 6865 (1357)

(Α7, σ. 4 [ἀριθ. 71]). Ἀντίγραφο β΄ μισοῦ τοῦ 16^{ου} αἰ. Χαρτί 345 X 310. Μελάνι σκοῦρο καστανόχρωμο. —Κατάσταση καλὴ (σχισίματα στὶς ἄκρες). —Συντομογραφίες λίγες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο.

Ὁ μέγας πριμικήριος Ἀλέξιος, συμπένθερος τῆς βασιλείας του, γνωστοποίησε στὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννη [Ε΄ Παλαιολόγο] πὼς ὁ Πρῶτος Δωρόθεος καὶ οἱ μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος τοῦ παραχώρησαν μὲ γράμμα τὴν κατοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου, πού εἶχε καταστραφεῖ ἐντελῶς ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὲς τῶν Ἀγαρηνῶν. Τὸ κελλίον τοῦ δόθηκε διὰ θεοφιλεῆ σκοπόν, ὥστε μὲ δικές του δαπάνες (ἐξ οἰκείων πόνων καὶ ἀναλωμάτων) νὰ τὸ ἀνοικοδομήσει μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφὸ του πρωτοσεβαστό Ἰωάννη, γαμπρὸ τοῦ αὐτοκράτορα. Ἡ παραχώρηση ἔγινε ὁμως μὲ τὸν ὄρο νὰ μὴν ἀποσπαστεῖ ποτὲ τὸ κελλίον ἀπὸ τὴ λαύρα τῶν Καρεῶν καὶ τὴν πνευματικὴ ἐξουσία τοῦ Πρώτου. Μὲ ἄλλα λόγια, οἱ δύο ἀδελφοί, ὡς κήτορες, θὰ κατέχουν τὸ κελλίον κατὰ τελείαν δεσποτείαν καὶ κυριότητα καὶ θὰ εἶναι ἐλευθεροὶ νὰ κάνουν σ' αὐτὸ ὅ,τι νομίζουν (πάντα καὶ αὐτοῖς δόξαντα), ἀλλὰ δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἀφιερώσουν σὲ ἄλλη μονή: κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν νομὴν καὶ συνθήκειαν, τὸ κελλίον θὰ διοικεῖται πνευματικῶς ἀπὸ τὸν ἐκάστοτε Πρῶτο, τὸν προϋστάμενο εἰς τὸ Πρωτεῖον τῆς ἱερᾶς λαύρας τῶν Καρεῶν.

Μετὰ ἀπὸ αἴτηση τοῦ Ἀλέξιου, ὁ αὐτοκράτορας μὲ τὸ χρυσόβουλλο αὐτὸ ἐπικυρώνει τὴν παραχώρηση, σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενο (περίληψιν) τοῦ γράμματος τοῦ Πρώτου καὶ τῶν μοναχῶν. Μὲ τὴ δύναμη λοιπὸν τοῦ παρόντος χρυσόβουλλου οἱ ἀδελφοὶ Ἀλέξιος ὁ μέγας πριμικήριος καὶ Ἰωάννης πρωτοσεβαστὸς δικαιούνται νὰ κατέχουν ὡς κήτορες τὸ κελλίον τοῦ Ῥαβδού-

χον, νὰ φροντίζουν γιὰ τὴν καλὴ τοῦ κατάστασις ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ βελτίωσίν του καὶ γιὰ τὴν αὔξησιν τῶν ὑπαρχόντων του, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐνάρετον πολιτείαν [τῶν μοναχῶν]. Ἐπίσης δικαιοῦνται νὰ μεταβιβάσουν τὴν κυριότητα τοῦ κελλίου στοὺς ἐξ ὁσφύος ἀπογόνους, κληρονόμους καὶ διαδόχους τους, πάντα μέσα στὸ πλαίσιο τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας τοῦ Πρωτείου (Πρωτάτου), πρὸς τὸ ὅποιο πρέπει νὰ ἀποδίδουν ἀνιστερήτως ὅλα τὰ ὀφειλόμενα δίκαια [ἐτήσιες εισφορὲς οἶνου καὶ ἐλαίου].

Πρὸς ἀσφάλειαν ἐκδόθηκε καὶ χορηγήθηκε στοὺς κτήτορες ἀδελφοὺς ὁ παρὼν χρυσόβουλλος λόγος.

Τὸ πρωτότυπο εἶχε δι' ἐρυθρῶν γραμμῶν τὴν ὑπογραφή: Ἰωάννης ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων ὁ Παλαιολόγος.

Ἀρχ.: † Ἐπεὶ ὁ περιπόθητος συμπένθερος τῆς βασιλείας μου ὁ μέγας πριμμικήριος κύρ Ἀλέξιος ἀνέφερον ὡς ...

Ἐκδ.: Γεδεών, 164. — *Pantocrator*, ἀριθ. II. — Σμυρνάκη, 535 (ἀπόσπασμα). — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 4. — Πυβλ. καὶ Dölger, *Regesten*, ἀριθ. 3063.

7 Σιγίλλιωδες γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Καλλίστου Α' γιὰ τὴν παραχώρηση τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου στοὺς ἀδελφοὺς Ἀλέξιο μέγα πριμμικήριο καὶ Ἰωάννη πρωτοσεβαστὸ

Ἀπρίλιος, ἰνδ. 10, 6865 (1357)

(Α 6, σ. 4 [ἀριθ. 63]). Ἀντίγραφο τέλους 16^{ου} αἰ. Μεμβράνη 400 X 300. Μελάνι καστανόχρωμο. — Διατήρηση πολὺ καλὴ. — Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Γραφῆς ὁ ἴδιος με τῶν Ἐγγρ. 5, 13B καὶ 16.

Μὲ γράμμα τους ποὺ ὑπογράφουν ἰδιόχειρα ὁ Πρῶτος [Δωρόθεος] καὶ οἱ μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους πιστοποιοῦν ὅτι παρέδωσαν στὸ μεγάλο πριμμικήριο Ἀλέξιο, συμπέθερο τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννη [Ε' Παλαιολόγου], τὸ κελλίον τοῦ Ῥαβδούχου, ποὺ εἶχε ἐρειπωθεῖ σχεδὸν τελείως ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὰς τῶν ἐχθρῶν, γιὰ νὰ τὸ ξαναχτίσει μὲ τὴ συνδρομὴ τοῦ ἀδελφοῦ του πρωτοσεβαστοῦ Ἰωάννη, γαμπροῦ τοῦ αὐτοκράτορα. Ἡ παραχώρηση τοῦ κελλίου ἐγίνε μὲ πλήρη κυριότητα, ἀλλὰ μὲ τὸν ὅρο πὼς οἱ ἴδιοι καὶ οἱ κληρονόμοι τους δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ τὸ ἀποσπᾶσουν ἀπὸ τὴν λαύραν τῶν Καρεῶν καὶ τὴν ἐξουσία τοῦ Πρώτου οὔτε νὰ τὸ προσηλώσουν σὲ ἄλλή μονή. Ὁ Ἀλέξιος πέτυχε κατόπιν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα τὴν ἀπόλυση σχετικοῦ χρυσοβούλλου, μὲ τὸ ὅποιο κατοχύρωσε τὴ δωρεά. Τὸ χρυσόβουλλο ὀρίζει, σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενο (περίληψιν) τῆς ἐγγράφου ἐκδόσεως τοῦ Πρώτου καὶ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, νὰ κατέχει ἀνενοχλήτως καὶ ἀδιασείστως τὸ κελλίον τοῦ

Ῥαβδούχου ὁ μέγας πριμικήριος [Ἀλέξιος] μαζί με τόν ἀδελφό του πρωτοσεβαστό [Ἰωάννη] *κατά τελείαν δεσποτεῖαν καί κυριότητα*. Νά ἐπιμελοῦνται ἐπίσης καί οἱ δύο κητόρες τήν καλή κατάσταση τοῦ κελλίου, νά φροντίζουν τά ὑπάρχοντά του (*κητήματα καί πράγματα*) καί νά μεριμνοῦν γιά τήν *φιλόθεον διαγωγὴν καί πολιτείαν* [τῶν μοναχῶν του], χωρὶς νά ἀμελοῦν νά ἀποδίδουν πάντα τὰ ὀφειλόμενα *δίκαια ἀνυστερήτως πρὸς τὸ Πρωτεῖον* (Πρωτάτο).

Ὁ πατριάρχης, ἔπειτα ἀπὸ αἴτηση τῶν δύο ἀδελφῶν, ἐπιβεβαιώνει με τὸ παρὸν *σιγilliῶδες γράμμα* τὸ περιεχόμενο τοῦ *γράμματος* καί τοῦ χρυσοβούλλου καί ἐγγνᾶται τὸ δικαίωμα τῶν κητόρων νά κατέχουν ἐφ' ὅρου ζωῆς, ἀλλὰ καί νά μεταβιβάσουν στὰ γνήσια παιδιὰ τους (*πρὸς τοὺς ἐξ ὁσφύος γνησίους παῖδας καί διαδόχους αὐτῶν*) τὸ κελλί τοῦ Ραβδούχου, πάντοτε με τήν προϋπόθεση νά ἀποδίδονται ἀνελλιπῶς πρὸς τὸ Πρωτάτο οἱ συνήθεις εἰσφορὲς (*τὰ διαφέροντα δίκαια, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν νομὴν καί συνήθειαν*). Ἐπισείει, τέλος, τὴν ποινὴ τοῦ ἀφορισμοῦ στὸν ἐκάστοτε Πρῶτο καί τοὺς ἐπιτηρητάς, σὲ περίπτωση ἀμφισβήτησης τῆς δωρεᾶς.

Τὸ *σιγilliῶδες* αὐτὸ *γράμμα* ἦταν ἐπικυρωμένο με τὴν ιδιόχειρη ὑπογραφή καί τὴ σφραγίδα τοῦ πατριάρχου.

Ἀρχ.: † Φθάνουσιν ὁ τε σεβασμιώτ(α)τι(ος) Πρῶτος τῶν κ(α)τι(ά) τὸ Ἅγιον Ὅρος τοῦ Ἁθῶ διακειμ(ένων) σεβασμι(ων) μονῶν ...

Ἔκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 5. —Πρβλ. καὶ *Pantocrator*, 4, σημείωση καὶ Darrouzès, *Regestes*, ἀριθ. 2400.

8 *Γράμμα* τοῦ ἐπισκόπου Πολυστύλου Πέτρου γιά τὴν κυριότητα τοῦ μονυδρίου τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης στὸ Προάστειο Θάσου

[Θάσος]

Ἰούλιος, ἰνδ. 1 [1363]

(Υ 1, σ. 89 [ἀριθ. 83]). Ἀντίγραφο β' μισοῦ τοῦ 16^{ου} αἰ. Χαρτί 320 X 222. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση κακή: φθορὲς καί σχισίματα στὶς διπλώσεις καί στὰ ἄκρα, ὅπες ἀπὸ δῆγματα ἐντόμων. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Ἀφθονα ὀρθογραφικά σφάλματα. —Μίμηση τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἐπισκόπου. —Γραφῆς ὁ ἴδιος με τοῦ Ἑγγρ. 3Α.

Μετὰ ἀπὸ αἴτηση κάποιων κατοίκων τῆς Θάσου νά τοὺς ἀποδοθεῖ τὸ μονύδριο τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης στὸ Προάστειο ἐπειδὴ κατὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοὺς ἀποτελεῖ γονικὴ κληρονομιά τους, ὁ [ἐπίσκοπος] Πολυστύλου Πέτρος μαζί με τοὺς ἱερεῖς, μοναχοὺς καὶ γέροντες τοῦ νηιοῦ ἐρευνᾷ τὸ ζήτημα καί με βάση τίς μαρτυρίες τῶν τελευταίων διαπιστώνει τὰ ἀκόλουθα: Ὁ μακαρίτης Πέτρος, κάτοικος Ποταμιάς, ἀφοῦ ἀποκατάστησε τίς θυγατέρες του καί ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς γυναικάς του *τελείαν ἐλευθερίαν*

λαβών, ἔγινε μοναχὸς καὶ ἀνοιχοδόμησε τὸ μονύδριον, ποῦ ἦταν ἐρειπωμένο ἀπὸ τὸν καιρὸ. Αἰχμαλωτίστηκε ὁμως ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ πέθανε σκλάβος μακριά, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ μονύδριον νὰ ἐρημωθεῖ καὶ πάλι (χωρὶς τινος τοῦ ἐνεργοῦντος, τὸ μονύδριον ἠφανίσθη ἀπὸ τοῦ χρόνου τέλεον καὶ γέγονεν ὁ τόπος ἄβατος), καθὼς βρισκόταν πάνω σὲ βουνὸ καὶ ἄνθρωποι ἐκεῖσε οὐ διέτριβον. Ἐπειτα ἀπὸ χρόνια κάποιος ἱερομόναχος, θέλων κατὰ μόνας καθῆσαι καὶ ἡσυχᾶσαι, ζήτησε ἀπὸ τὸ μεγάλο στρατοπεδάρχην Ἀλέξιο τὴν ἄδεια νὰ ξεχερσώσει τὸν τόπο, ποῦ εἶχε γίней [πάλι] ἄβατος στὸ μεταξύ. Ὁ Ἀλέξιος, λοιπόν, βοήθησε τόσο τὸν ἱερομόναχο ἐκεῖνον ὅσο καὶ τὸ διάδοχό του μοναχὸ στὴν ἀνασύστασιν τοῦ μονυδρίου.

Συνεπῶς οἱ ἀπόγονοι τοῦ μοναχοῦ Πέτρου πρέπει νὰ πάψουν στὸ ἐξῆς νὰ ἐνοχλοῦν τοὺς μοναχοὺς τοῦ μονυδρίου, καθότι οἱ αἰτιάσεις τους εἶναι ἀβάσιμες καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα κυριότητος σ' αὐτό.

Τὸ παρὸν γράμμα τοῦ [ἐπισκόπου] Πολυστύλου Πέτρου, ποῦ γράφτηκε γιὰ τοὺς παραπάνω λόγους, ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν ἴδιο.

Ἀρχ.: † *Επεὶ κατέλαβεν ἡ ἐμοὶ ταπεινότης ἐν τῇ νήσῳ Θάσῳ, ἦλθον τινὲς τῶν τοπικῶ προδ(ς) ἡμῶς λέγοντες ὅτι / ἔχουσιν ...*

Ἐκδ.: Μ. Γεδεών, δ.π., 406. — *Pantocrator*, ἀριθ. IV. — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 6.

— Τόπος: Ἡ ὑπόθεσις στὴν ὁποία ἀναφέρεται τὸ ἐγγράφον ἐκδικάστηκε στὴ διάρκεια ἐπίσκεψης τοῦ ἐπισκόπου Πολυστύλου Πέτρου στὴ Θάσο. Ἡ ἐκδοσις τῆς ἀπόφασις καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ἐγγράφου ἐπιτόπου (καὶ ὄχι στὸ Πολυστύλο ἢ στὴ Χριστούπολιν) τεκμαίρεται καὶ ἀπὸ τὴ φράση *ἦλθε τις ἱερομόναχος* (*Actes du Pantocrator*, δ.π., στ. 13), ἀφοῦ στὴν ἀντιθέτη περίπτωση ἡ διατύπωσις θὰ ἔπρεπε λογικὰ νὰ περιέχει κάποιον συνώνυμον τοῦ “πηγαῖνω”.

9 Ἐνυπόγραφο πρατήριον ἔγγραφο τῆς Μαρίας Λασκαρίνας πρὸς τὸ μεγάλο στρατοπεδάρχην Ἀλέξιο γιὰ ἓνα χωράφι στὴ Χριστούπολιν

[Θεσσαλονίκη]

Μάρτιος, ἰνδ. 6, 6876 (1368)

(Φ 1, σ. 101 [ἀριθ. 76]). Πρωτότυπο. Χαρτί 385 X 395. Μελάνι καστανόχρωμο ἐξίτηλο, διάφορα στίς ὑπογραφές. — Διατήρησις κακὴ: τὸ κείμενον δυσανάγνωστο ἀπὸ τὴν ὑγρασία, στίχοι σβησμένοι, φθορὲς στὶς ἀκρὲς καὶ στὶς διπλώσεις· τὸ ἐγγράφον ἐπικολλημένο σὲ χαρτί. — Συντομογραφίαι λίγες. Τὸ κείμενον ὀρθογραφημένο. — Στὸ νῶτον τοῦ ἐγγράφου ἴχνη δύο ἐντυπων σφραγίδων τῆς μονῆς Παντοκράτορος.

Ἡ Μαρία Λασκαρίνα μεταβιβάζει ἐκουσίως, ἀβιάστως, ἀμεταμελήτως, μετὰ καθολικοῦ τε δεφενσίωνος καὶ πάσης ἄλλης νομικῆς ἀσφαλείας καὶ ἐπερωτήσεως, μὲ πώλησιν πρὸς τὸν συμπτέθερον τοῦ αὐτοκράτορα [Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου] μεγάλο στρατοπεδάρχην Ἀλέξιο καὶ πρὸς τοὺς κληρονόμους

καὶ διαδόχους του ἓνα χωράφι ἔντεκα περίπου στρεμμάτων, πού βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ κάστρο τῆς Χριστουπόλεως (Καβάλας), στὴ Μεσαμπελία, καὶ τὸ ὁποῖο κατέχει *γονικόθεν* (ἀπὸ κληρονομιά). Τὸ χωράφι μεταβιβάζεται μὲ ὅλα του τὰ δικαίωματα καὶ προνόμια, ἐλεύθερο καθ' ὅλα καὶ ἀκαταδοῦναι, στὴν τιμὴ τῶν ἑκατὸν τριάντα ὑπερπύρων, ἥτοι δουκῶν οὐγγῶν ἑκατὸν τριάκοντα, ὅπως αὐτὴ συμφωνήθηκε ἀπὸ κοινῆς ἀρεσκείας καὶ συμβιβάσεως. Ἡ πωλήτρια βεβαιώνει ὅτι ἔλαβε σήμερα τὸ ποσὸ αὐτὸ χειροδότως καὶ ἀπαρλείπτως ἐνώπιον τῶν οἰκείων τοῦ αὐτοκράτορα μεγάλου πατῆς Δημητρίου Δούκα τοῦ Καβάσιλα, Δημητρίου Δουκόπουλου τοῦ Μανικαῖτη καὶ τοῦ ὑαλέου κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Λάσκαρι.

Συνεπῶς ὁ ἀγοραστὴς δικαιούται νὰ κατέχει αὐτὴν τὴν χωραφιαίαν γῆν δεσποτικῶς, ἐξουσιωδῶς, κυρίως καὶ ἀναφαιρέτως καὶ νὰ τὴν χρησιμοποιεῖ ὅπως θέλει: νὰ τὴν πουλήσει, νὰ τὴ χαρίσει, νὰ τὴν ἀνταλλάξει, νὰ τὴν παραχωρήσει ὡς προῖκα, νὰ τὴν αὐξήσει, νὰ τὴν κληροδοτήσει καὶ ὅ,τι ἄλλο, πάντα μέσα στὰ ὅρια πού ἐπιτρέπουν οἱ νόμοι. Ἡ πωλήτρια δηλώνει ὅτι ὄχι μόνο παραιτεῖται ἀπὸ τὸ δικαίωμα νὰ μεταβάλει γνώμη καὶ ἀπόφαση ἐπὶ τῇ παρούσῃ καθαρᾷ καὶ ἀπεριέργῳ διαπράσει, ἀλλὰ καὶ ὅτι, ἀντίθετα, ὀφείλει νὰ συμμορφώνεται μὲ τὸ περιεχόμενο τοῦ παρόντος πρατηρίου ἐγγράφου καὶ τὸν καθολικὸν δεφενσίωνα ποιεῖν καὶ ἀκόμη νὰ προφυλάσσει τὸν ἀγοραστὴ ἀπὸ ὁποιαδήποτε ζημία θὰ τοῦ προκαλοῦσε τυχὸν ὁποιοδήποτε πρόσωπο ἐξαιτίας τῆς ἀγορᾶς αὐτῆς (ἀπὸ πάσης ... ἀγωγῆς καὶ προφάσεως). Ἐπιπλέον ἡ πωλήτρια προκαταβολικὰ παραιτεῖται ἐκονισιοθελῶς ἀπὸ κάθε νομικὴ διάταξη πού θὰ τῆς ἐπέτρεπε νὰ ἀνατρέψει τὴν ἰσχύ τοῦ παρόντος πρατηρίου γράμματος καὶ δέχεται, ἂν μετανιώσει καὶ ἐπιχειρήσει μὲ νομικὰ μέσα τὴν ἀκύρωση τοῦ παρόντος ἐγγράφου, ὄχι μόνο νὰ μὴν ἔχουν δικαστικὴ ἰσχύ τὰ ἐπιχειρήματά της, ἀλλὰ καὶ νὰ καταβάλλει τὸ διπλάσιο τίμημα καί, ἐπιπλέον ὡς πρόστιμο, τὸ ποσὸ τῶν ἐνενηντά ὑπερπύρων.

Μὲ τίς ρῆτρες αὐτὲς τὸ παρὸν πρατήριον ἐνυπόγραφον ἐγγράφον ἔχει ἰσχύ καὶ ὡς πρακτικὸν σωματικῆς καὶ τοπικῆς παραδόσεως.

Ὑπογράφουν: Ἡ Μαρία Λασκαρίνα (μὲ σίγγον). Ὁ δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα μέγας πατῆς Δημήτριος Δούκας Καβάσιλας. Ὁ δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα Δημήτριος Δουκόπουλος ὁ Μανικαῖτης. Ὁ δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα Ἀλέξιος Λάσκαρις. Ὁ *σακελλίου* τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης διάκονος Νικόλαος Συναδηνός, πού ἔγραψε καὶ τὸ κείμενο.

Ἀρχ.: †*Εν ὀνόματι* (ι) τοῦ Π(ατ)ρ(ός) (καὶ) τοῦ Υἱοῦ (καὶ) τοῦ Ἁγίου Πν(εύματος). Μαρία ἡ Λασκαρίνα, ἡ κάτωθ(εν) τοῦ παρόντος(ς) ὕφους ...

*Εκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 7 (μὲ ὀρισμένα λάθη). —Παβλ. καὶ V. Laurent, *La correspondance de Démétrius Cydonès*, EO 30 (1931) 347 σημ. 7 (ἀπόσπασμα).

—Τόπος συντάξεως τοῦ ἐγγράφου ἡ Θεσσαλονίκη, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τίς ὑπογραφές (παβλ. καὶ *Actes de Lavra* ..., III, 68 καὶ IV, 119 σημ. 399).

10 Ἐπικυρωτικὸν γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Φιλοθέου Κόκκινου γιὰ τὶς ἀφιερώσεις κτημάτων πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος ἀπὸ τὸν ἰδρυτὴ τῆς Ἰωάννῃ μέγα πριμμικήριου καὶ τῇ σύζυγὸ τοῦ Ἄννα Ἀσανίνα Κοντοστεφανίνα

6 Φεβρουαρίου, ἰνδ. 7 [1369]

(Ψ 1, σ. 121 [ἀριθ. 37]). Πρωτότυπο. Χαρτί 340 X 300. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση μέτρια: τὸ κείμενο δυσανάγνωστο στὶς διπλώσεις, ὅπου καὶ σχισίματα· τὸ ἐγγράφο ἐπικολημένο σὲ ἄσπορον πανί. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα.

Ὁ γαμπρὸς τοῦ αὐτοκράτορα [Ἰωάννῃ Ε΄ Παλαιολόγου] μέγας πριμμικήριος Ἰωάννης καὶ ἡ σύζυγός του ἐξαδέλφη τῆς αὐτοκράτειρας [Ἐλένης Καντακουζηνῆς Ἀσανίνας] Ἄννα Ἀσανίνα Κοντοστεφανίνα ἵδρυσαν τὴ μονὴ Παντοκράτορος Χριστοῦ στὸ Ἅγιον Ὅρος ἀπὸ ἄκρα θεοσέβεια καὶ ἀπὸ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸ Θεό, ὁ ὁποῖος διὰ μεγίστων δωρεῶν καὶ ἀντιλήψεων τοὺς εἶχε πάντοτε βοηθήσει. Ἐπιπλέον τὴν ἐκόσμησαν μὲ ἱερὰ κειμήλια καὶ ἀναθήματα καὶ τῆς ἀφιέρωσαν κτήματα ἐπαρκῆ γιὰ τὴ συντήρηση τῶν μοναχῶν. Ἀργότερα πάλι, ἵνα τε καὶ οἱ μοναχοὶ δαψιλέστερον ἀπολαύωσιν ... αὐτοὶ τε τῆς παντοκρατορικῆς δεξιᾶς δαψιλεστέραν τὴν χάριν δέχοντο, παραχώρησαν στὴ μονὴ καὶ ἄλλα ἐδάφη σὲ διάφορους τόπους καὶ ὑπὸ διάφορα φορολογικὰ καθεστῶτα (ἐν διαφόροις τόποις ὄντα καὶ τέλει¹), τὰ ὅποια κτήματα δηλώνονται μὲ λεπτομέρειες στὸ ἀφιερωτήριο γράμμα ποὺ συντάξαν πλείονος ἔνεκεν ἀσφαλείας.

Ἐπικυρώνοντας τὸ γράμμα αὐτό, ὥστε νὰ ἔχει τὸ στέργον καὶ βέβαιον καὶ ἀμετάτρεπτον καὶ καθάπαξ ἀπαράσάλευτον καὶ ἀκατάλυντον, ὁ πατριάρχης [Φιλόθεος Κόκκινος] κατοχυρώνει τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς μονῆς πάνω στὶς νέες ἀφιερώσεις καὶ ἐπισημαίνει τὴν ὑποχρέωση τῶν μοναχῶν νὰ παραδίδουν χωρὶς ἀντιρρήσεις τὰ μισὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων στοὺς κτήτορες, καθὼς καὶ νὰ τηροῦν ὅλους τοὺς ὅρους ποὺ ἀναφέρονται ἀναλυτικὰ στὸ ἀφιερωτήριο ἐκεῖνο γράμμα. Οἱ μοναχοὶ, ἐπίσης, δικαιούνται νὰ ἐπιδιώκουν τὴ βελτίωση καὶ αὔξηση τῶν κτημάτων, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀμφισβήτηση τῆς κυριότητος ἢ τὴν τυχοῦσαν ἀπαιτήση ἐκ μέρους ὁποιουδήποτε προσώπου.

Πρὸς ἀσφάλειαν ἀπολύθηκε τὸ παρὸν ἐπικυρωτικὸν γράμμα τοῦ πατριάρχῃ.

Μηνολόγιο.

Ἄρχ.: ὁ Ἐπεὶ ὁ περιπόθητος γαμβρὸς τοῦ κρατίστου (καὶ) ἁγίου μον αὐτο(κρά)τι(ο)ρος ἐν Ἀγίῳ Πν(εύμα)τι ἀγαπητὸς νιὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος | μέγας πριμμικήριος κὺρ Ἰωάννης ...

¹Εκδ.: Actes du Pantocrator, ἀριθ. 8. —Πρβλ. καὶ Darrouzès, Regestes, ἀριθ. 2548.

1. Ἡ λ. τέλος ἀναμφίβολα ἔχει φορολογικὴ σημασία, βλ. πρόχειρα Ἐγγρ. 18 (= *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 15, στ. 15): παραχώρηση ἐδαφῶν ἐπὶ τέλει 24 ὑπερπύρων τὸ χρόνο. Βλ. καὶ ὁ.π., ἀριθ. 26, στ. 25. —Πρβλ. καί: *Ἐχωρήσαμ(εν) δὲ καὶ τὴν αἰδοσί(αν), τὸ τί να δίδῃ καθ' ἑν* [μυνίδριω]: Ὅταν τελοῦν τὰ καθίσματα τῶν Καρε(ῶ)ν, νὰ τελοῦσιν καὶ αὐτὰ (AMB, *Τετράγωνο Α'*, ἀριθ. Ω 27, ἔτους 1500/1501). Ἡ ἀνάγνωση πόλει πού προτείνεται στὴν ἔκδοση τοῦ ἐγγράφου μας (*Actes du Pantocrator*, 89 καὶ 90 στ. 11) μετὰ τὴν αἰτιολογία ὅτι ἡ λ. τέλει “δὲν ἔχει νόημα” περιπλέκει χωρὶς λόγο τὰ πράγματα, δίδως καὶ νὰ εὐσταθεῖ παλαιογραφικά.

11 Γράμμα τοῦ μεγάλου προμικηρίου Ἰωάννη καὶ τῆς Ἄννας Ἀσανίνας Κοντοστεφανίνας πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος, στὴν ὁποία ἀφιερώνουν ἓνα ἀμπέλι στὴ Χρυσούπολη

[Χρυσούπολη]

Αὔγουστος, ἰνδ. 12 [1374]

(Φ. 2, σ. 102 [ἀριθ. 58]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 460 X 332. Μελάνι καστανόχρωμο, τὸ ἴδιο καὶ στὶς ὑπογραφές. —Διατήρηση καλὴ (φθορές στὶς ἄκρες). —Ἀρχετὲς συντομογραφίαι. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Γραφῆς ὁ ἴδιος μετ' ἐκείνων τοῦ ἀνάλογου καὶ σύγχρονου ἐγγράφου τοῦ AMB, *Τετράγ. Γ'*, ἀριθ. 193, σ. 109 (βλ. καὶ παρακάτω Σημ.).

Ὁ μέγας προμικήριος Ἰωάννης καὶ ἡ γυναίκα του μεγάλη προμικήρισσα Ἄννα Ἀσανίνα Κοντοστεφανίνα, ἑξαδέλφη τῆς αὐτοκράτειρας [Ἐλένης Καντακουζηνῆς Ἀσανίνας Παλαιολογίνας], κρίνουν ὅτι τὸ νὰ ἐγκαταλείψει κανεὶς τὰ πάντα καὶ νὰ ἐπιδιώξει νὰ πλησιάσει καὶ νὰ “ἀποκτήσει” μόνο τὸ Θεὸ εἶναι γνώρισμα ἐκείνων πού ἄγγιξαν τὴν τελειότητα καὶ ἀνέβηκαν στὴν ψηλότερη βαθμίδα τῆς ἀρετῆς· ἐκεῖνοι ἐπίσης πού μοιράζουν στοὺς φτωχοὺς τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ὑπαρχόντων τους φθάνουν πολὺ κοντὰ στὴν ὑψιστὴ αὐτὴ βαθμίδα· ὅταν ὁμως οὕτε αὐτὸ συμβαίνει, πρέπει τουλάχιστο νὰ ἐκπληρώνει κανεὶς τὰ καθήκοντά του πρὸς τὸ Θεὸ στὸ περίσσευμα (χαρίζοντας τὸ περίσσευμα τῶν ἀγαθῶν του).

Αὐτὰ συλλογίστηκαν οἱ δύο σύζυγοι καὶ ἀποφάσισαν νὰ ἀφιερῶσουν σὲ ἱερὰ καθιδρύματα (θεῖους καὶ ἱεροὺς φροντιστηρίους) ὀρισμένα ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά τους εἰς ἐξίλασμα τῶν ἁμαρτιῶν τους. Γι' αὐτὸ σήμερα, νεύσει θεῖα ἡ κινηθέντες, προσηλώνουν, ἐκουσία βουλῇ καὶ γνώμῃ γιὰ τὴν ψυχικὴ τους σωτηρία, στὴν κτητορικὴ τους μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους τὸ ἀμπέλι τοῦ Λάκκου κοντὰ στὸ Παλαιόκαστρο στὴν περιοχὴ τῆς Χρυσούπολης, πού τὸ ἔχουν φυτέψει οἱ ἴδιοι. Τὸ κτήμα εἶναι φορολογικά ἐλεύθερον καὶ ἀκαταδούλωτον, καθότι ἡ Χρυσούπολις τὸ φροῦριον τοῦς ἔχει παραχωρηθεῖ κατὰ λόγον γονικότητος ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννη [Ε' Παλαιολόγο] μετ' χρυσόβουλλο καί, ἐπομένως, ἔχουν δικαίωμα νὰ διαθέτουν ὅπως θέλουν τὰ κτήματα πού ἀνήκουν στὴν περιφέρειά της.

Τὸ ἀμπέλι θὰ τὸ καλλιεργοῦν καὶ θὰ τὸ νέμονται ἀπὸ κοινοῦ τὰ δύο μέρη, μετὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: ἐν τῷ καιρῷ τοῦ τρύγους θὰ ἀφαιροῦνται τὰ ἔξοδα καλλιέργειας καὶ κατόπιν τὸ ὑπόλοιπο τῆς συγκομιδῆς (ἡ ἐπικαρπία) θὰ μοι-

ράζεται σὲ δύο ἴσα μερίδια. Μετὰ τὸ θάνατο καὶ τῶν δύο ἀφιερωτῶν ὁλόκληρο τὸ ἀμπέλι θὰ περιέλθει στὴν ἀποκλειστικὴ ἐξουσία τῆς μονῆς. Ἄν, ὅμως, συμβεῖ νὰ ἀποβιώσει πρῶτος [ὁ μέγας πριμικήριος Ἰωάννης], ἡ σύζυγός του θὰ διατηρήσει τὴν ἐξουσίαν καὶ δεσποτείαν τοῦ ἀμπελιοῦ, θὰ τὸ καλλιεργεῖ μαζί μὲ τὸ μοναστήρι καὶ θὰ παίρνει τὴ μισὴ ἐπικαρπία. Ὅταν δὲ λειτουργήσῃ καὶ αὐτὴ τὸ *χρεὼν* (ὅταν ἀποβιώσει), τότε τὸ μοναστήρι θὰ ἀποκτήσῃ τὴν πλήρη κυριότητα τοῦ ἀμπελιοῦ καὶ θὰ τὸ κάνει *ὅ,τι καὶ βούλεται*.

Ἡ συμφωνία ἐφαρμόζεται ἀμέσως μὲ τὴν πρόσκληση πρὸς τοὺς μοναχοὺς νὰ συμμετάσχουν στὸν ἐφετινὸ τρῦγο (*συντρυγῆσαι μεθ' ἡμῶν*) παίρνοντας καὶ τὴ μισὴ ἐπικαρπία. Τέλος παρέχεται ἡ διαβεβαίωση ὅτι ἡ παραχώρηση θὰ ἰσχύει καὶ θὰ ἔχει τὸ *στέργον καὶ ἀπαράτρεπτον* ὄχι μόνο γιὰ τὸ διάστημα ποῦ ὁ Ἰωάννης ἀσκεῖ «τὴν πρόσκαιρην αὐτὴ ἐξουσία» [διοίκηση τῆς Χριστουπόλεως], ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἂν οἱ ἀφιερωτὲς ἐγκατασταθοῦν στὴν Κωνσταντινούπολη, τὴ Θεσσαλονίκην ἢ ἄλλου (*εἴτε εἰς τὴν Πόλιν καταντήσομεν εἴτε εἰς τὴν Θεσσαλονίκην εἴτε ἄλλαχού ποῦ*).

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ συντάχθηκε τὸ παρὸν γράμμα καὶ δόθηκε στὴ μονὴ Παντοκράτορος.

Ὑπογράφουν: Ὁ δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννης ὁ μέγας πριμικήριος. Ἡ δοῦλη καὶ ἐξαδέλφη τῆς αὐτοκράτειρας Ἄννα Ἀσανίνα Κοντοστεφανίνα ἡ μεγάλη πριμικήρισσα. Ὁ μητροπολίτης Χριστουπόλεως καὶ ὑπέρτιμος Πέτρος. Ὁ μέγας οἰκονόμος τῆς μητροπόλεως Χριστουπόλεως ἱερέας Μιχαὴλ Ποριανίτης. Ὁ *σακελλίου* τῆς ἰδίας μητροπόλεως ἱερέας Μανουὴλ Καμαρωμένος. Ὁ πρωτοπαπὰς τῆς ἰδίας μητροπόλεως Γεώργιος Ἀγγελέας. Ὁ *κανστρήσιος* τῆς ἰδίας μητροπόλεως διάκονος Γεώργιος Κλαδίτης. Ὁ *ἐπὶ τῶν δεήσεων* τῆς ἰδίας μητροπόλεως ὁ Ἐπισκεπτής.

Ἀρχ.: † Τὸ μ(έν) προέσθαι τὰ πάντα καὶ Θ(εό)ν κτῆσασθαι μόνον τῶν τελεί(ων) ἐστὶ καὶ εἰς ἄκρα βαθμίδα τ(ῆς) ἀρετῆς ἀναβεβηκότε(ων) ...

*Εκδ.: Γεδεών, 405-406 (μὲ κενὰ καὶ λάθη, ταύτιση τῆς Χρυσουπόλεως μὲ τὴ Χριστουπόλιν καὶ ἀβέβαιη χρονολόγηση: 1374 ἢ 1389). — *Pantocrator*, ἀριθ. V (μὲ λάθη καὶ παραλείψεις). — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 9.

—Τόπος: Οἱ μάρτυρες ποῦ ὑπογράφουν τὸ ἔγγραφο κατέχουν ὅλοι ἀξιώματα τῆς μητροπόλεως Χριστουπόλεως καὶ, τὸ σπουδαιότερο, οἱ ἴδιοι οἱ ἀφιερωτὲς δηλώνουν ὅτι νῦν ... *ὑπάγομεν εἰς τὸν παρὸν τὸ πονεῖν* ἔχοντες τὴν πρόσκαιρον ταύτην ἀρχὴν ... (*Actes du Pantocrator*, 94 στ. 17), ἐννοώντας φησικὰ τὴ διοίκηση τῆς Χριστουπόλεως, τὴν ὁποία ὁ Ἰωάννης ἀσχοῦσε (ἄρχικὰ μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ του μεγάλο στρατοπεδάρχην Ἀλέξιο) τὸν ἀχίστον ἀπὸ τὸ 1365 (*Actes du Pantocrator*, 9. -Πρβλ. καὶ Lemerle, *Philippes*, 211).

—Σημ.: Ὅπως ἀναφέραμε καὶ στὴν περιγραφή τοῦ ἔγγραφου, ὁ ἴδιος γραφέας χρησιμοποιήθηκε τὸν ἴδιο καιρὸ (Ἀὔγουστο τῆς 12^{ης} ἰνδικτιῶνος) γιὰ νὰ συντάξῃ ἕνα ἀκόμη ἀπαράλλακτο γράμμα τῶν ἰδίων ἀφιερωτῶν, μὲ τὸ ὁποῖο προσήλωσαν στὴ μονὴ τοῦ *Βατοπεδίου* μὲ τοὺς ἰδίους ὁρους ἀκριβῶς ἕνα ἀμπέλι στὴν Ἀλικὴ τῆς Χρυσουπόλεως. Τὰ δύο αὐτὰ ἀφιερωτήρια γράμματα εἶναι πανομοιότυπα στὴ διατύπωση.

12 Μερική διαθήκη τοῦ μεγάλου πριμικηρίου Ἰωάννη, ποῦ ἀφιερώνει στὴ μονὴ Παντοκράτορος ἀκίνητα, γαίες καὶ καλλιερ-γητὲς στὴ Θάσο

[Θάσος]

Αὐγουστος, ἰνδ. 7 [1384]

(Υ 2, σ. 89 [ἀριθ. 1]). Ἀντίγραφο τέλους τοῦ 14^{ου} αἰ. Μεμβράνη 835 X 487. Μελάνι καστανό-χρωμο, τὸ ἴδιο καὶ στίς ὑπογραφές. — Διατήρηση καλὴ. — Ἀρκετὲς συντομογραφίαι. Ὁρθογραφικά σφάλματα ἐλάχιστα.

Ὁ μέγας πριμικήριος Ἰωάννης, πρὸς τὸ τέλος ὁρῶν ἤδη τοῦ βίου του, συντάσσει “μερικὴ διαθήκη” (*μερικὴν διάταξιν*) στὴ Θάσο. Συλλογίζεται τὰ λόγια τῶν Γραφῶν, ὅτι ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι καιρὸς ἐργασίας καὶ ἡ μέλλουσα καιρὸς ἀνταποδόσεως καὶ ἀκόμα ὅτι τὰ παρόντα, ὅπως δημιουργήθηκαν ἐκ τοῦ μηδενός, ἔτσι καὶ θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ ἀρχαῖον λυόμενα μηδέν, καὶ ὅτι μόνο ὅσα ἔχουν ἐτοιμασθεῖ γιὰ ἐκείνους ποῦ ἀγαποῦν τὸ Θεὸ καὶ ἀκολουθοῦν τὶς ἐντολές του εἶναι σταθερὰ καὶ μόνιμα. Βλέποντας, λοιπόν, τὴ μεγάλη διαφορὰ ἀνάμεσα στὰ δύο καὶ γνωρίζοντας ὅτι πολλοὶ κατόρθωσαν νὰ ἀποκτήσουν τὰ αἶδια ἀγαθὰ μέσω αὐτῶν τῶν παρόντων καὶ φθειρομένων, ἀποφασίζει νὰ ἀφιερώσει στὸ Θεὸ κάποια ἐλάχιστα ἀπὸ τὰ πολλὰ ποῦ τοῦ ἔχει δωρήσει: ὄχι μόνο τὸ εἶναι, ὅπως σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναι, καθὼς τοῦ ἔχει χαρίσει τὴν ἐξουσία τῶν περιοχῶν αὐτῶν [Χριστουπόλεως καὶ Θάσου], καὶ μέχρι σήμερα διευθύνει τὴν κατάστασίν του πρὸς τὸ καλὺτερο. Δὲν εἶναι δυνατό βέβαια ὁ ἀνθρώπος νὰ ἀνταποδώσει στὸ Θεὸ ἀγαθὰ ἀντάξια τῶν ὧν ἔχει εὐεργετηθεῖ. Τὸ νὰ ἀντιπροσφέρει κανεῖς, ὅμως, λίγα καὶ ἀνάλογα μὲ τὰ μικρὰ ἀνθρώπινα μέτρα ἔναντι τῶν πολλῶν ποῦ ἔχει δεχθεῖ ἀπὸ τὸ Θεὸ συνηθίζεται νὰ θεωρεῖται δαῖγμα χαρακτηριστικὸ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐγγνωμοσύνης ποῦ τοῦ ὀφείλονται.

Πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια, λοιπόν, ὁ [μέγας πριμικήριος Ἰωάννης] εἶχε ἰδρύσει ἐκ βάθρων, μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ του μεγάλο στρατοπεδάρχην [Ἀλέξιο], τὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος καὶ τὴν εἶχε ἀποπερατώσει μετὰ τὸ θάνατο τοῦ τελευταίου, ἀφιερώνοντάς της καὶ πολλοὺς τόπους (*πλεῖστα τε καὶ κάλλιστα κτήματα καὶ πράγματα*) στὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἀλλοῦ. Ὑπενθυμίζει, ἔπειτα, τὴ θλιβερὴ κατάσταση στὴν ὁποία, ἐξαιτίας τῶν ἀδιάκοπων πολιτικῶν μεταβολῶν καὶ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Ἀχαμιενιδῶν (Τούρκων), βρισκόταν ἡ Θάσος καὶ πόσο ἀγωνίστηκε ὁ ἴδιος πόνοις ἰδίως, *δαπάναις πλείστα καὶ ἀναλώμασι* γιὰ νὰ τὴν ἀποκαταστήσει εἰς οἴαν νῦν ὁρᾶται τὴν τάξιν. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἀρχικὰ ὁ αὐτοκράτορας [Ἰωάννης Ε΄ Παλαιολόγος] εἶχε παραχωρήσει τὸ νησί μὲ χρυσόβουλλο (*χρυσσοφραγίστοις λόγοις*) στὸν ἴδιο καὶ στὸν ἀδελφὸ του [Ἀλέξιο], ἀλλὰ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ τελευταίου, [ἤδη] μεγάλου στρατοπεδάρχην, [ἡ Θάσος] κατάντησε σὲ τέτοια

ἐρήμωση, ὥστε ἐφθασε πρὸς αὐτὸ τὸ πέταυρον τοῦ Ἰδοῦ. Τότε ὁ [μέγας πριμκήριος] ἀνέλαβε [μόνος] τὴ διοίκησίν της καὶ μὲ πολλοὺς κόπους καὶ δαπάνες ἐπέτυχε, στὸ μέτρο τοῦ δυνατοῦ, τὴν ἀνασυγκρότησίν της καὶ τὴν ἔφερε εἰς οἶαν νῦν ὁράται ὡραιότητα.

Ἀνησυχώντας τῶρα μήπως μετὰ τὸ θάνατό του εἰς τὴν προτέραν ἐπανελθὴ φθορὰν τὸ νησί καὶ ἰδίως τὰ ἔργα ποὺ κατασκευάσασε στὸ λεγόμενο *Μαρμαρεολιμένα*, δηλαδὴ ὁ πύργος, τὸ φρούριο καὶ ὁ οἰκισμὸς (*χώρα*) ποὺ δημιουργήθηκε γύρω ἀπὸ αὐτὲς τὶς ὀχυρώσεις, καὶ *γνωσιμαχῶν*, ἀναζητώντας τὸ καταλλήλοτερο πρόσωπο γιὰ νὰ τοῦ ἀναθέσει, ἂν ὄχι τὴ βελτίωση, τουλάχιστον τὴ διατήρησίν της, καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι [στὴν παρούσα κατάσταση] κανένας ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ τὸ πετύχει, καθότι καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν θὰ τὸ εἶχε κατορθώσει χωρὶς τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Κρίνει λοιπὸν ὅτι μόνο ὁ Χριστὸς Παντοκράτορας ἔχει τὴ δύναμη νὰ διαφυλάξει καὶ νὰ βελτιώσει τὰ ἔργα τοῦτα. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀφιερώνει στὴν φερώνυμὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Ὁρους τὸ ναὸ τοῦ Προδρόμου ποὺ εἶχε χτίσει *ἐκ βάθρων*, τὸν πύργο καὶ τὸ φρούριο μὲ ὅλα τὰ οἰκήματα καὶ μὲ ὅλα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ προνόμια ποὺ ἔχει, τὸ λιμάνι (*Λιμένα*) ποὺ βρίσκεται *περιωρισμένον* κάτω ἀπὸ τὸν πύργο, τὸν οἰκισμὸ (*τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα εὐαγεστάτην χώραν ἄπασαν*), καθὼς καὶ τὴ γύρω περιοχὴ μέχρι καὶ τὸ *κάθισμα* τοῦ Προαστείου.

Τὰ σύνορα τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ποὺ συνίσταται σὲ *γὴν ὑπεργόν τε καὶ χερσαίαν*, ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο τῆς Σκάλας τοῦ Λιμένα στὰ βόρεια τοῦ πύργου κοντὰ στὸ πηγάδι, ἀνηφορίζουν περιλαμβάνοντας τὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀριστερὰ (στὰ δεξιὰ ἐκτείνεται τὸ *Μέγα Χωράφιον*), φθάνουν στὰ Βραχάδια, διασχίζουν τὸ Παλαιόκαστρο καὶ συναντοῦν στὸ Μεγάλο Βράχο τὸ δρόμο ποὺ ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸ Ἐπάνω Κάστρο, περιλαμβάνοντας τὸ ἀμπέλι τοῦ Μελαχροينوῦ καὶ τοῦ Κοντοχέρη δεξιὰ. Ἀκολουθώντας πάντα τὸν ἴδιο δρόμο διέρχονται ἀπὸ τὸν Ἅγιο Σισίνιο (δεξιὰ τοῦ ὁποίου μέσα στὸν περιορισμὸ ὑπάρχει μαρμάρينو μνημεῖο *ἡμῖν ὄν*, ἐνῶ ἀριστερὰ πέτρες μεγάλες ριζιμιές) καὶ τὴ μεγάλη *Πέτραν τοῦ Χιώτου* (ὅπου βρῆθη *θαυμαστή*), περνοῦν ἀνηφορίζοντας ὁλοένα ἀνάμεσα ἀπὸ δυὸ μεγάλους ἀμπελώνες (ὁ ἀφιερωτὴς παρακρατεῖ προσωρινὰ τὸν ἀμπελῶνα ποὺ ἐκτείνεται στ' ἀριστερὰ τοῦ δρόμου ὥσπου νὰ ἀποφασίσει ὀριστικὰ γιὰ τὴν τύχη του). Ἐπειτα ἀνεβαίνουν στὰ *Ξενοταφεῖα*, διασχίζουν ρυάκι καὶ "τούμπα", φθάνουν στὸ δρόμο τῆς Ποταμιᾶς, ἀνεβαίνουν στὰ Σιδηροκανυεῖα (ποὺ περιέχονται στὸν περιορισμὸ, στὰ δεξιὰ του), περιτρέχουν τοὺς πρόποδες τοῦ βουνοῦ, τὸ ἀφῆνον ἀριστερὰ μὲ πλάγια πορεία, προχωροῦν πρὸς τὸ βράχο καὶ φθάνουν στὴ Μεγάλῃ Πέτρᾳ, στὴν ἄκρῃ τοῦ ἀμπελῶνα τοῦ *καθίσματος* τοῦ Προαστείου, ποὺ περιλαμβάνει βρύση, ἀμπέλια, χωράφια, ὀπωροφόρα δέντρα καὶ πατητήρι μαζί μὲ ὅλα τὰ δικαιώματα ποὺ ἔχει.

Ἐφοῦ περιέρχονται ὁλόκληρο τὸ *κάθισμα*, τὰ σύνορα κατεβαίνουν μέσα ἀπὸ τὸν *Μέγα Λάκκον*, ὅπου δυὸ μεγάλες πέτρες, στὸν *ποταμὸν τῶν ὑδρομυλώνων* (περιλαμβάνοντας τὸν *ἐπάνω ὑδρομύλωνα*), στρίβουν ἀριστερὰ καθὼς κατεβαίνουμε διασχίζοντας τὸν *Μέγαν Ῥύακα* στοὺς πρόποδες τῶν βουνῶν καί, ἀφήνοντας ἀριστερὰ *μέγαν δρὴν*, κάτω ἀπὸ τὸν ὁποῖο ὑπάρχει μαρμάρينو μνημεῖο, ξαναπερνοῦν τὸν *Μέγαν Ῥύακα* τῶν *πλατάνων* ἀφήνοντας ἀριστερὰ δυὸ πέτρες *βάσταγι ἐοικυίας* καί, περιλαμβάνοντας δεξιὰ τὸ ἀμπέλι τοῦ *Μίχλα*, διασχίζουν τὸν *Μέγαν Ῥύακα* τῆς *Ἀγίας Μαρίνης* καὶ τὸ δρόμο πρὸς τὸ *Κατάρτι*, φθάνουν σὲ μεγάλο σωρὸ λίθων, ἔπειτα διαδοχικὰ σὲ δυὸ μεγάλες βελανιδιές, στὶς ὁποῖες *χαράχθηκαν* σταυροὶ μὲ *ἄξινα*, καὶ καταλήγουν στὴν *ἀκτὴ*, στὰ *Κλιβάνια*, ὅπου κοντὰ στὸ *γιαλὸ* ὑπάρχουν ἐκκλησία παλιά, μαρμάρينو μνημεῖο καὶ τὸ ἀμπέλι τοῦ *Μιλίλῆ* (τὸ ὁποῖο ἐπίσης περιέχεται στὸν περιορισμὸ). Ἀφιερώνει, *ἀκόμη*, *διακόσια ἐλαιόδεντρα* στὴν τοποθεσία *Κακὴ Ράχη* τοῦ χωριοῦ τοῦ *Ποταμίου* καὶ *ἐπιπλέον* ἐβδόμηντα ὀκτὼ *ἄμυγδαλές* στὴ θέση τοῦ *Θεολόγου* (πρῶην *χωράφια* τῶν *Κοιλαδηνῶν* [*Κελαδηνῶν*] καὶ τοῦ *Γιαννίου*).

Τέλος, ὁ [*Ἰωάννης*] *προσαναρτᾷ* στὴ μονὴ τοὺς ἀνθρώπους του (ποὺ ὀνομάζει *παιδία καὶ ἀδελφοὺς* του), τοὺς ὁποίους *ἀνέθρεψε* καὶ οἱ ὁποῖοι τοῦ συμπαραστάθηκαν πάντοτε, διακινδυνεύοντας *ἀκόμη* καὶ τὴ *ζωὴ* τους. Ὅπως, δηλαδή, ἀφιέρωσε ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν *ψυχὴ* του στὸ *μοναστήρι* καὶ *ἔκανε πατέρα καὶ ἀνάδοχόν* του τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ τὸν Παντοκράτορα, ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι, ποὺ ἦταν *ἀχώριστοι* ἀπ' αὐτὸν στὴ *ζωὴ* του καὶ *προέκταση* τῆς *ψυχῆς* του, ἐπιθυμεῖ νὰ παραμείνουν καὶ μετὰ τὸ θάνατό του *ἀνατεθειμένοι καὶ προσαναρτημένοι* στὸν Παντοκράτορα Ἰησοῦ καὶ στὴ *μονή* του. Τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, ποὺ *καλλιεργοῦν* τὰ *ἐδάφη* της, ἡ *μονὴ* ὀφείλει νὰ *περιθάλλει* καὶ νὰ *προστατεύει* (*περιθάλλει καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι*) ἀπὸ *κάθε ἐπιβουλὴ* τῶν *μελλοντικῶν κυρίων* τοῦ τόπου, *συγγενῶν* τοῦ *μεγάλου* *πριμικηρίου* ἡ καὶ *ξένων* (*ἀλλοτριῶν*).

Ἀντίστοιχα ἐκεῖνοι ὀφείλουν *πίστη* καὶ *ἀγάπη* πρὸς τὴ *μονή*, ὅχι ἐπειδὴ τάχα εἶναι *πάροικοι* ἢ *δούλοι* (οὐ *λόγῳ παροικίας ἢ δουλείας* τινός), ἀλλὰ ἀπὸ ἐλευθέρῃ *προαίρεση*. Μέσα στὸ *πνεῦμα* τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς ὀφείλουν καὶ ἐκεῖνοι *συνεργεῖν καὶ συντρέχειν εἰς τὰ τοῦ μοναστηρίου* γιὰ *χάρη* τοῦ ἀφιερωτῆ καὶ τοῦ Παντοκράτορα, στὸν ὁποῖο τοὺς *ἔχει ἐμπιστευθεῖ*. Ἡ ἐλευθερία τους κατοχυρώνεται καὶ μὲ τὸ *δικαίωμα* νὰ *μετοικήσουν* ἄλλοῦ ὅποτε τὸ *θελήσουν*, *πουλώντας* τὸ *ἀμπέλι*, τὸ *σπίτι* καὶ ὅ,τι ἄλλο *κατέχουν* μέσα στὰ *ἐδάφη* αὐτὰ τῆς *μονῆς*. Ὅπουδῆποτε ὅμως καὶ *ἀν* θὰ *βρίσκονται*, *κἂν ἐνταῦθα ὡς κἂν τε ἀλλαχοῦ*, ὀφείλουν, σὲ *ἀνάμνηση* τῶν ὅσων *πέρασαν ἐδῶ μαζί* (*τῶν ἐνταῦθα διατριβῶν*) καὶ τῆς *ἀγάπης* καὶ τῆς *εὐνοίας* μὲ τὴν ὁποία τοὺς *περιέβαλλε ὡς κοινὸς πατὴρ καὶ ἀδελφός*, νὰ *μνημονεύουν* τὴν *ψυχὴ* του *ὅσον ἔρχεται εἰς τὴν* *προαίρεσιν* αὐτῶν καὶ τὴν *εὐαρέστησιν*.

Καὶ ἂν κανεῖς τῶν ἡμετέρων ἢ τῶν ἄλλοτρίων θελήσει νὰ ἀγνοῇσαι ὅλα αὐτὰ καὶ νὰ ἀκυρώσει τὰ χρυσόβουλλα μὲ τὰ ὁποῖα τοῦ παραχωρήθηκε ἀπὸ τοὺς αὐτοκράτορες ἢ παροῦσα εὐαγῆς νῆσος ἢ, περιφρονώντας τὴ διαθήκη του αὐτῇ (τῶν ἡμετέρων ἀλογίσας διαταγμάτων), τολμήσει νὰ ἀφαιρέσει ἀπὸ τὴ μονὴ τὸ οἶονον ἢ νὰ ἀμφισβητήσει καὶ νὰ βλάψει τὴν κυριότητά της στὸ ναὸ τοῦ Προδρόμου, στὸν πύργο, στὸ φρούριο, στὸ λιμάνι (*Λιμένα*), στὸν οἰκισμό καὶ στὰ ἐδάφη ποῦ τῆς ἀφιερώνει *ἀρτίως* (τώρα) ἢ νὰ ἐνοχλήσει *κατὰ τι τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰ παιδιά* του ποῦ ἀνέφερε παραπάνω, αὐτοὺς νὰ ἔχει τίς κατάρεις τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁγίων καὶ νὰ μὴν συγχωρηθεῖ στὴ μέλλουσα ἡμέρα τῆς κρίσεως.

Εἰς ἀσφάλειαν δόθηκε τὸ παρὸν γράμμα στὴ μονὴ τοῦ Χριστοῦ Παντοκράτορος.

Σὲ προσθήκη, τέλος, ὁ μέγας πριμικήριος μνημονεύει τὰ *παιδιά* του Παλαιολογόπουλο καὶ Δούκα, γιὰ τὰ ὁποῖα προτίθεται νὰ ἰδρύσει ἀδελφάτα στὴ μονὴ ἢ σὲ κάποιο μετόχι της.

Ὑπογράφουν: Ὁ δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα μέγας πριμικήριος Ἰωάννης. Ὁ Πρῶτος τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους Δωρθόβης ἱερομόναχος. Ὁ καθηγούμενος τῆς βασιλικῆς μεγάλης Λαύρας Εὐθύμιος ἱερομόναχος. Ὁ καθηγούμενος τῆς βασιλικῆς μονῆς Βατοπεδίου Γαλακτίων ἱερομόναχος. Ὁ καθηγούμενος τῆς βασιλικῆς μονῆς Ἰβήρων Καλλίνικος ἱερομόναχος. Ὁ καθηγούμενος τῆς βασιλικῆς μονῆς Ἑσφιγμένου Κάλλιστος ἱερομόναχος καὶ πνευματικός. Ὁ καθηγούμενος τῆς βασιλικῆς μονῆς Χελανταρίου Δαμιανὸς ἱερομόναχος.

Ἀρχ.: † Ὁ (μὲν) παρὼν καιρὸς ἐργασί(ας) ἐστίν, ὁ (δὲ) μελλων ανταποδώσεως, τὰ θεῖα διδάσκουσι λογια...

Ἐκδ.: Γεδεών, 293-296. — *Pantocrator*, ἀριθ. VI. — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 10 (μὲ ὀρισμένα λάθη καὶ οἱ τρεῖς ἐκδόσεις). — Πρβλ. καὶ I. Medvedev, (Γνωστὰ ἀντίγραφα βυζαντινῶν ἐγγράφων σὲ συλλογὴς τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ) (ρωσ.), *Vizantijskij Vremennik* 32 (1971) 226, ἀριθ. 6.

— Τόπος: Ἡ φρασεολογία τοῦ κεμένον — *Τὴν θεοφροῦντον τ α ν τ η ν ἰ καὶ περιφανῇ νῆσον τὴν Θάσον, ἢ π α ρ ο ῦ σ α εὐαγῆς νῆσος* (*Actes du Pantocrator*, 99 στ. 12 καὶ 101 στ. 44 ἀντίστοιχα) — δὲν ἐπιτρέπει καμιά ἀμφιβολία ὅτι ὁ μέγας πριμικήριος Ἰωάννης τὸ συνέταξε στὴ Θάσο, ἐν τοῖς μέρεσι τ ο ῦ τ ο ῖ σ (δ.π., 99 στ. 5), *ἐ ν τ α ῦ θ α*, εἰς τὸν *π α ρ ο ῦ ν τ α* ... τόπον (δ.π., 101 στ. 43 καὶ 42 ἀντίστοιχα). Ἀντίθετα, ὅταν ἀναφέρεται στὴ μονὴ Παντοκράτορος, τὴν τοποθετεῖ ὄχι ἐνταῦθα, ἀλλὰ “ἐκεῖ”, *κατὰ τὸ περιφανέστατον καὶ λαμπρότατον Ἅγιον Ὄρος τὸν Ἄθω* (δ.π., 99 στ. 8-9), ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὅσοι γράφουν ἀπὸ μακριά.

Οἱ ὑπογραφές τοῦ Πρώτου καὶ τῶν ἡγουμένων τῶν σπουδαιότερων μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους ποῦ συνοδεύουν τὸ ἔγγραφο (καὶ ποῦ εὐλόγα παρέσυραν τοὺς μελετητές [L. Petit, *Pantocrator*, XI-XII. - Lemerle, *Philippe*, 212 καὶ σημ. 4. - *Actes de Lavra*, III, 68. - *Actes du Pantocrator*, 11 καὶ ἰδίως 97] νὰ θεωρήσουν ὡς τόπο σύνταξής του τὴ μοναστικὴ πολιτεία καὶ νὰ συμπεράνουν παραπέρα ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶχε ἦδη ἀποσυρθεῖ στὴ μονὴ Παντοκράτορος) πρέπει κατ’ ἀνάγκην νὰ ἐρμηνευθοῦν ὡς ἐπικύρωσή του (διότι πρόκειται γιὰ ἀντίγραφο) καὶ ὄχι ὡς τεκμήριο παρουσίας μαρτύρων.

13 Σιγίλλιωδες γράμμα του οίκουμενικοῦ πατριάρχη Νείλου ἐπικυρωτικό τῶν ἀφιερώσεων τοῦ μεγάλου πριμικηρίου Ἰωάννη στή Θάσο πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος

Μάϊος, ἰνδ. 9, 6894 (1386)

A) (Υ 4, σ. 90 [ἀριθ. 75]). Πρωτότυπο. Μembrάνη 470 X 360. Μελάνι καστανόχρωμο ἐξίτηλο, μαῦρο στὴν ὑπογραφή τοῦ πατριάρχη. —Διατήρηση κακή: φθορές στὶς διπλώσεις, σοβαρότερες στὸ κάτω μέρος καὶ ἰδιαίτερα στὴν πατριαρχικὴ ὑπογραφή (πρβλ. περιγραφή τοῦ ἐγγράφου στὸν Κώδ. 4: διαστάσεις 550 X 350). —Συντομογραφίες λίγες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὸ κάτω μέρος ἀπὸ κινὴν μήλινθο ἀπαιωρεῖται ἡ σφραγίδα τοῦ πατριάρχη διαμέτρου 40 (α΄ ὄψη: Ἑνθρονη Παναγία Βρεφοκρατοῦσα, β΄ ὄψη: † ΝΕΙ/ΛΟΣ ΕΛΕΩΘ Θ(ΕΟΥ) ΑΡ/ΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ / ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟ/ΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ/Σ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙ/ΚΟΣ Π(ΑΤ)ΡΙΑΡΧΗ(Σ). Β) (Υ5, σ. 90 [ἀριθ. 84]). Ἀντίγραφο τέλους τοῦ 16^{ου} αἰ. Μembrάνη 537 X 365. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση καλὴ (ὁπὲς στὸ κάτω μέρος). —Συντομογραφίες ἀρκετές. Ὄρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. —Γραφάς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 5, 7 καὶ 16.

Ὁ γαμπρὸς τοῦ αὐτοκράτορα [Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου] καὶ ἀγαπητὸς υἱὸς τοῦ πατριάρχη μέγας πριμικήριος Ἰωάννης, ποὺ ἴδρυσε ἐκ βάθρων τὴ βασιλικὴ καὶ πατριαρχικὴ μονὴ Παντοκράτορος στὸ Ἅγιον Ὄρος τὸν Ἄθω, ἐκτὸς τῶν ἄλλων τῆς ἀφιέρωσε τελευταῖα μὲ γράμμα του ἓνα ναὸ τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστῆ ποὺ εἶχε κτίσει στὴ Θάσο, τὸν πύργο ποὺ εἶχε ἀνεγείρει μαζὶ μὲ τὸ φρούριό του καὶ μὲ τὰ οἰκήματα, μαζὶ μὲ ὅλα του τὰ δικαιώματα καὶ τὰ προνόμια, τὸ λιμάνι (Λιμένα) κάτω ἀπὸ τὸν πύργο, τὸ περιοριζόμενον παρ' αὐτοῦ, ὅλο τὸν οἰκισμό (χώραν) καὶ τὴν γῆν, ὑπεργόν τε καὶ χερσαίαν ποὺ ἐκτείνεται ἀπὸ ἐκεῖ μέχρι τὸ κάθισμα τοῦ Προαστείου, καθὼς καὶ διακόςια ἐλαιόδεντρα στὴν Κακὴ Ράχη τοῦ χωριοῦ Ποταμὸς καὶ ἑβδομήντα ὀκτὼ ἀμυγδαλιές στὰ ἄλλοτινὰ χωράφια τῶν Κοιλαδηνάδων καὶ τοῦ Γιαννοῦ στὴν τοποθεσίᾳ τοῦ Θεολόγου. Ὅλα αὐτὰ, ἀντάξια τοῦ μεγάλου πριμικηρίου καὶ τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸ Θεὸ ποὺ τοῦ διαφύλαξε τὴ ζωὴ καὶ τοῦ χάρισε ὑλικὴ εὐδαιμονίαν, τὰ ἔχει ἐκθέσει σὲ γράμμα του ὥσπερ ἂν εἰ τελευτῶν ᾦν, τὸ ὁποῖο καὶ ὀνομάζει ἀφιέρωσιν καὶ παράδοσιν εἰς Θεόν.

Στὸ γράμμα αὐτὸ περιέχονται πολλὰ μὲ λεπτομέρειες, ἀλλὰ συγκεφαλαιώνοντας μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἀναφέρεται πρῶτα-πρῶτα ὁ περιορισμὸς τῆς γῆς ἐκεῖνης, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Σκάλα τοῦ Λιμένα στὰ βόρεια τοῦ πύργου κοντὰ σὲ ἓνα πηγάδι, συμπεριλαμβάνει τὸ ναὸ τοῦ μεγάλου Γεωργίου, ἀνεβαίνει στὰ Βραχάδια καὶ φθάνει εἰς τὸ λεγόμενον Μέγα Βράχος (sic). Ἐπειτα προχωρεῖ στὸν Ἅγιο Σισίνιο, διέρχεται τὴ μεγάλη Πέτρα τοῦ Χιώτη, φθάνει στοὺς δυὸ μεγάλους ἀμπελώνες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ μέγας πριμικήριος ἐκεῖνον ποὺ βρίσκεται στ' ἀριστερὰ τὸν ἐκράτησε γιὰ νὰ ἀποφασίσαι ἀργότερα πῶς καὶ σὲ ποιὸν θὰ τὸν παραχωρήσει, ἐνῶ ἐκεῖνον ποὺ βρίσκεται στὰ δεξιὰ καὶ πρὸς δυσμὰς τὸν περιέλαβε στὸν περιορισμὸ αὐτόν, ὁ ὁποῖος περιορισμὸς ἔπειτα ἀνεβαίνει στὰ Ξενοταφεῖα καὶ φθάνει στὸ δρόμο τῆς Ποταμίας.

Κατόπιν ἀνεβαίνει στὰ *Σιδηροκαφεῖα*, πλησιάζει τὴ Μεγάλῃ Πέτρῃ καὶ περιλαμβάνει τὴ βρύση τοῦ *καθίσματος* αὐτοῦ [=τοῦ Προαστείου] μαζί μὲ ὅλα τὰ ἀμπέλια, χωράφια, ὀπωροφόρα, ληνὸ καὶ λοιπὰ δικαιώματα, κατεβαίνει μέσα ἀπὸ τὸν Μεγάλον Λάκκο, φθάνει στὸν *ποταμὸν τῶν ὑδρομυλῶνων* καὶ διαβαίνει τὸν *Μέγαν Ρύακα* ποὺ κατεβαίνει ἀπὸ τὰ βουνά. Ἐπειτα *διακόπτει* τὸν *Μέγαν Ρύακα τῶν πλατάνων*, περιλαμβάνει τὸ ἀμπέλι τοῦ Μύκηλα καὶ φθάνει σὲ μεγάλο σωρὸ λίθων, καταλήγοντας τέλος στὴν ἀκτὴ, στὴν τοποθεσίᾳ *Κλιβάνια*, ὅπου ὑπάρχει παλιὰ ἐκκλησία κοντὰ στὸ γιανλὸ, ἕνα μεγάλο μαρμάρινο μνημεῖο καὶ τὸ ἀμπέλι τοῦ Μπιλὶλῃ, ποὺ περιέχεται στὸν περιορισμὸ.

Ὁ μέγας πριμικήριος προσήλωσε στὴ μονή, ἐπίσης, τοὺς ἀνθρώπους του (ποὺ ὀνομάζει παιδιὰ του καὶ ποὺ τὸν ἔχουν συνδράμει πολὺ ἐν *διαφόροις κινδύνοις τὰς ἐαιπτῶν προθέντες ψυχάς*), μὲ τὸν ὅρο νὰ μείνουν ἐλεύθεροι καὶ ἀκαταδούλωτοι αὐτοὶ καὶ οἱ ἀπόγονοί τους ἀπὸ κάθε πρόσωπο, συγγενικὸ τοῦ διαθέτη ἢ ξένο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ μοναστήρι τους. Νὰ εἶναι ὅλοι ἐκείνοι *ἀδιάσπαστοι καὶ ἀχώριστοι καὶ ἀνατεθειμένοι* στὴ μονὴ Παντοκράτορος, πρὸς τὴν ὁποία ὀφείλουν τὴν ἴδια πίστη καὶ στοργὴ ποὺ ἔχουν καὶ πρὸς τὸν αὐθέντην αὐτῶν, τὸν μεγάλο πριμικήριο. Ἡ μονή, ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὀφείλει νὰ τοὺς περιθάλπει *ὡς ἴδια τέκνα* καὶ νὰ τοὺς προσφέρει κάθε δυνατὴ βοήθεια καὶ προστασία σὲ περιπτώσῃ ποὺ ἐνοχληθοῦν ἀπὸ συγγενεῖς του ἢ ἄλλους, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὸ θάνατό του θὰ διοικήσουν τὸ νησί. Οἱ καλλιερῆτες αὐτοὶ δικαιοῦνται νὰ φῆγουν ὅποτε θέλουν, ἐκποιώντας *ἀκωλύτως παντάπασι* καὶ ἀνεμπόδιστα τοὺς ἀμπελώνες, τὰ σπίτια καὶ ὅ,τι ἄλλο θὰ ἔχουν ἀποκτήσει. Πάντως ὀφείλουν πίστη καὶ ὑποταγὴ καὶ ἀγάπη στὴ μονὴ καί, σύμφωνα μὲ ἕνα ἄλλο γράμμα τοῦ Ἰωάννη, ποὺ ἐμφανίστηκε κι αὐτὸ στὸν πατριάρχη, ὑποχρεῶνεται *χάριν τέλους καὶ ὑποταγῆς πρὸς τὸ μοναστήριον* νὰ καταβάλλουν γιὰ τὸ κερί τῆς ἐκκλησίας δύο δουκάτα τὸ χρόνο γιὰ κάθε στρέμμα ἀμπέλι ποὺ καλλιεργοῦν. Σὲ ὅλα τὰ ἄλλα, ὅμως, θὰ εἶναι ἐλεύθεροι καὶ ἀναπαίτητοι.

Μὲ τὸ πατριαρχικὸ αὐτὸ *σιγιλλῶδες γράμμα* ἐπικυρώνεται ἡ παράδοσις καὶ ἀφιέρωσις τῶν κτημάτων ποὺ ἀναφέρθηκαν, ὥστε νὰ ἔχουν *τὸ βέβαιον καὶ στέργον καὶ ἀκατάλυτον, τὸ ἀμεταποίητον, τὸ ἀπαρασάλευτον καὶ τὸ μόνιμον* εἰς τοὺς ἐξῆς ἅπαντας καὶ διηνεκεῖς χρόνους. Ἡ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους τοῦ Ἀθῶνος δικαιούται νὰ κατέχει τὴ γῆ αὐτὴ καὶ μετὰ πάσης ἀδείας καὶ ἐξουσίας νὰ τὴ διαθέτει, νὰ τὴν καλλιεργεῖ καὶ νὰ παίρνει ἀπὸ αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ κτήματα ποὺ τῆς ἀφιερώθηκαν, τὶς ἐπικαρπίας καὶ τὰ εἰσοδήματα καὶ γενικά, ὡς *δεσπότις αὐτῶν*, νὰ προβαίνει σὲ ὅποιαδήποτε ἐνέργεια τῆς ἀποφέρει ὀφελή. Κανεὶς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀφαιρέσει τὸ παραμικρὸ ἀπὸ αὐτὰ τὰ κτήματα, τὰ ὁποῖα ὁ μέγας πριμικήριος ἀπέκτησε μὲ πολλοὺς κόπους καὶ ἰδρώτα καὶ γενναιότητα ἐκθέτοντας τὴ ζωὴ του σὲ μάχες καὶ πολέμους καὶ φόνους, ἀφότου ὁ αὐτοκράτορας τοῦ παραχώρησε μὲ χρυσόβουλλα τὴ Θάσο γιὰ νὰ τὴν ἀπελευθερώσει ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς (*ἵνα τὴν ἐλευθε-*

ρίαν αὐτῇ χαρίσεται δεδουλωμένη ὑπὸ τῶν ἀθέων ἐθνῶν καὶ κατεπειγομένη καὶ πολλὰ πασχούσῃ δεινὰ, τὰ ὅποια ὅλοι ἐκεῖ γνωρίζουν) καὶ νὰ μεριμνήσῃ γιὰ τὴν εὐημερία της.

Ἐπισείεται, λοιπόν, ἡ ποινὴ τοῦ ἀφορισμοῦ στοὺς συγγενεῖς του ἢ ξένους μελλοντικούς κυρίους τοῦ νησιοῦ, ἂν ἐπιχειρήσουν νὰ σφετεριστοῦν (*χεῖρα πλεονεκτικὴν ἐμβαλεῖν*) ἢ νὰ ἀμφισβητήσουν τὰ κτήματα αὐτά, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα σὲ ἄλλους τόπους, ποὺ ὁ μέγας πριμικήριος ἔχει ἀφιερώσει πρὸς τὴ μονή· διότι εἶχε κάθε δικαίωμα νὰ τὰ διαθέσῃ σὲ ὅποιον ἤθελε. Τὸ ὅτι, λοιπόν, τὰ παρέδωσε στὸ Θεό, ποὺ τὸν βοήθησε νὰ τὰ ἀποκτήσῃ, ὄχι μόνο εἶναι *ἐγκωμίων ἄξιον* καὶ ἀποδεκτό, ἀλλὰ δημιουργεῖ καὶ τὸ χρέος τῆς ἐπαγρύπνησης γιὰ νὰ διατηρηθοῦν *ἀνενόχλητα καὶ ἀδιάσειστα*. Γι' αὐτὸ ὅλοι ὅσοι θὰ τὸν διαδεχθοῦν μετὰ τὸ θάνατό του στὴ διοίκηση τοῦ νησιοῦ θὰ ἔχουν βέβαια στὴν ἐξουσία τους ὅλα τὰ ὑπόλοιπα, *ὥς ὁ δημόσιος ἀπαιτεῖ λόγος*. Ὅμως δὲν θὰ ἔχουν καμιά δικαιοδοσία πάνω στὴ γῆ αὐτὴ καὶ στὰ κτήματα καὶ στοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἀφιερώθηκαν στὸ Θεὸ ἀπὸ τὸν κύριό τους γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του. Ὅποιος λοιπὸν παρὰ τὸ δίκαιο ἀρπάξῃ τὸ παραμικρὸ ἀπὸ τὶς ἀφιερώσεις αὐτές, θὰ εἶναι ἀσυγχώρητος καὶ θὰ τιμωρηθεῖ αἰώνια στὴ μέλλουσα ζωή.

Τέλος, ἐπικυρώνεται τὸ δικαίωμα τῶν δύο *παιδίων* τοῦ Ἰωάννη (τοῦ Παλαιολογόπουλου καὶ τοῦ Δούκα) νὰ ἔχουν ἀδελφάτο στὴ μονή, μὲ τὸν ὄρο ὅμως, νὰ συντάξῃ τὰ σχετικὰ ἐγγράφα ὁ μέγας πριμικήριος (ἂν τὰ συντάξῃ, βέβαια), ὅπως ὁ ἴδιος προεξαγγέλλει σὲ προσθήκη στὸ μέτωπο τοῦ ἀφιερωτηρίου γράμματός του (ἐπειδὴ παρέλειψε νὰ τὰ περιλάβῃ στὸ κανονικὸ κείμενο). Πάντως, καὶ σ' αὐτὴν ἀκόμα τὴν περίπτωση, τὰ παιδιά του ὀφείλουν νὰ ἀνταποκρίνονται στὶς ἴδιες ὑποχρεώσεις ποὺ ἔχουν καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς: *ὑποταγὴ καὶ εὐπειθεῖα τὴν κατὰ μοναχοὺς καὶ ἀγάπῃ πρὸς τὴ μονή*.

Ὑπογράφει ὁ *ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης* Νεῖλος.

Ἀρχ.: ...† Ὁ περιπόθητος γαμβρὸς τοῦ κρατίστου (καὶ) ἀγίου μου αὐτοκράτ(ο)ρ(ος) ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς νῖος ...

*Εκδ.: Γεδεών, 164-166. — *Pantocrator*, ἀριθ. VII (καὶ οἱ δύο αὐτές ἐκδόσεις μὲ πολλὰ λάθη καὶ παραλείψεις). — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 11. — Πρβλ. καὶ Darrouzès, *Regestes*, ἀριθ. 2800 καὶ I. Medvedev, ὁ.π., ἀριθ. 7.

14 Κατάλογος τῶν στιχητάδων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στῇ Λήμνο

[Λήμνος]

[ci. 1387-Ἀπρίλιος 1388]

(<B 34>). Νεοελληνική παράφραση β' μισοῦ τοῦ 18^{ου} αἰ. Χαρτί (δίφυλλο) 315 X 215. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto καὶ στὸ verso τοῦ α' φύλλον. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ κειμένου, στὸ recto τοῦ β' φύλλον, τρεῖς στίχοι (περιορισμός) μὲ παραπεμπτικὸ ἐρυθρογραμμένο, τὸ ὁποῖο, ὁμως, δὲν ἀνευρίσκεται στὸ κείμενο¹. Μελάνι μαῦρο, ἐρυθρογραφία στοὺς τίτλους καὶ στὸ τέλος κάθε παραγράφου. —Διατήρηση καλὴ. —Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Γραφᾶς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 15B, 18B, 19Γ, 19Δ, 23Γ καὶ 24Γ. —Τὴν ἀρχὴ τοῦ ἐγγράφου βλ. στὸν Πίν. 1.

Ὁ μεταφραστὴς ἐπιγράφει τὸ κείμενο *Κατάλογος τῶν στιχητάδων καὶ σέμπρων οἱ ὅποιοι ἐκατοικοῦσαν εἰς τὴν γῆν τὴν ἐξουσιαζομένην ἀπὸ τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος, καθὼς ἀναφέρει περὶ αὐτῶν τὸ γράμμα τοῦ Λήμνον Διονυσίου, μεταφρασθεῖς εἰς κοινοτέραν διάλεκτον*. Ἀπογράφονται οἱ ἀκόλουθοι *στιχητάδες*:

[1] Τόμπρης. Ἔχει σύζυγο τὴ Μαρία, θυγατέρα τὴν Εἰρήνην καὶ γαμπρὸ τὸν Θεόδωρο Δραγόμυρο. Εἶναι ὅλοι κάτοικοι τοῦ πύργου τοῦ Ἄνω Χωρίου. Περιουσία: ἓνα σπίτι, ἓνα ζευγάρι [βόδια], ἓνα ἄλογο, ἓνα γαῖδούρι καὶ ἑκατὸν πενήντα πρόβατα. Τοῦ δόθηκε πρόσφατα ἓνα μέρος τῆς γῆς ποὺ ἔχει παραχωρηθεῖ κοινῶς στὸ χωριὸ τοῦ (Ἐ)πισπέραγος. Ἐπίσης, ἀπὸ τὴ γῆ τῶν ἑξακοσίων *μοδίων* στὴν Ἀκτὴ (τῆς ὁποίας γῆς τὰ σύνορα ἀκολουθοῦν μονοπάτι ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ χωριὸ τοῦ Πισπέραγος πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τὴν ράχη, ὅπου τὸ σύνορο τῶν Πισπεραγινῶν, τὸ ὁποῖο ἀκολουθοῦν ἔπειτα πρὸς τὰ βόρεια, ἀπὸ τὸ Ἀκρωτήρι μέχρι τὸ γιαλὸ τῆς Λίμνης, καὶ διατρέχοντας τὸ γιαλὸ δυτικὰ ξαναβρίσκουν τὸ ἀρχικὸ μονοπάτι), τοῦ ἔχει παραχωρηθεῖ ἡ μισή, ἐκεῖνη δηλαδὴ ποὺ βρίσκεται πρὸς τὴν πλευρὰ τοῦ Ἁγίου Βλασίου, *διὰ νὰ κάμῃ καὶ νὰ καταστήσῃ ὁσπίτιον ἑδικόν του*. Φόροι: *στιχικόν* ἔξι ὑπέρπυρα, *βιγλιάτικον* δύο, σύνολο ὀκτώ καὶ ἐπιπλέον τὸ βιγλιάτικο τοῦ γαμπροῦ του (ἄλλα δύο ὑπέρπυρα), σὲ δύο δόσεις τὸ χρόνο. Καταβάλλει ἐπίσης τὸ *συνειθισμένον σιτάρι* τὴν ἐποχὴ τῆς συγκομιδῆς, καθὼς καὶ *τὰ ἄλλα τοπιάτικα δίκαια*. Γῆ τρακοσίων *μοδίων* συνολικά.

[2] Μιχαὴλ Τριακοντάφυλλος. Σύζυγος Μαρία (κόρη τοῦ Μοναχίτη), γιὸς Γεώργιος, θυγατέρα Καλὴ. Περιουσία: Στὸ χωριὸ τῆς Μαυρωνάδος ἔχει ἓνα σπίτι μὲ αὐλὴ καὶ ἁλωνότοπο, ἓνα ζευγάρι, ἓνα ἄλογο, ἓνα γαῖδούρι, πενήντα πρόβατα καί, στὸ χωριὸ τοῦ Πετζέα, ἓνα ἀμπέλι ἔξι *μοδίων* κοντὰ στοῦ Νικόλα Περούση, μὲ ληνὸ καὶ δύο πιθάρια. Τοῦ παραχωρήθηκε γῆ διακοσίων πενήντα *μοδίων* περιφραγμένη, τῆς ὁποίας τὰ σύνορα ξεκινοῦν ἀπὸ τὸν *ρύακα* τῶν παλιάμπελων τῆς Μαυρωνάδος, ἀνεβαίνουν δυτικὰ στὴ ράχη τοῦ Προφήτη Ἠλίου *εἰς τὰ νερά* ποὺ κυλοῦν πρὸς τὴν ἀνατολή, φθάνουν στὸν

τοίχο της Βδελλοπηγῆς στή γῇ τοῦ Τραχανιώτη, ἀκολουθοῦν μονοπάτι πρὸς τὸν κοινὸν δρόμον, τὸν ὁποῖο διασχίζουν καὶ ἀνεβαίνουν τῇ ράχη τῆς Ἀρχαιοπολίτισσας, γιὰ νὰ καταλήξουν πάλι στὸν *ρύακα* τῶν παλιάμπελων. Φόροι: *στιχικὸν* ἔξι ὑπέρπτυρα, *βιγλιάτικον* δύο, σύνολο ὀκτώ, σὲ δυὸ δόσεις τὸ χρόνο, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα τοπιάτικα *δίκαια*. Γῆ διακοσίων πενήντα μοδίων συνολικά.

[3] Ἰωάννης τοῦ Μοναχίτη. Σύζυγος Καλῇ, γιὸς Θεόδωρος. Περιουσία: Στὸ [᾿Ανω] Χωρίον σπίτια μὲ αὐλὴ καὶ ἐσωτερικὸ ἀλωνότοπο κοντὰ στὸ σπίτι ποὺ μοιράζεται μὲ τὸν [Θεόδωρο] Ἀλβανίτη [καὶ τὸν] Γεώργιο Καρτζαμπλᾶ, μισὸ ζευγάρι [=ἓνα βόδι], ἓνα ἄλογο, γῆ δύο μοδίων καὶ ἄλλη γῆ ἀπὸ τὸ πατρικό του ὑποστατικὸ ἑκατὸ μοδίων, ποὺ τῇ μοιράζεται μὲ τὸ γαμπρὸ του Θεόδωρο Ἀλβανίτη. Τοῦ παραχωρήθηκε γῆ ἑκατὸν εἴκοσι μοδίων στὴν τοποθεσίᾳ τῆς Μελίσσου κοντὰ στοῦ Φουστάνη καὶ στὸ σῖνορο τῆς Κουλινάρας. Φόροι: *στιχικὸν* τέσσερα ὑπέρπτυρα, *βιγλιάτικον* ἓνα, σύνολο πέντε, σὲ δυὸ δόσεις τὸ χρόνο (μὲ *δυὸ χέρια*), καθὼς καὶ τὸ *συνειθεσμένον σιτάρι* καὶ τὰ *ἐπιλοιπα τοπιάτικα δίκαια*. Γῆ διακοσίων εἰκοσιδύο μοδίων συνολικά.

[4] Θεόδωρος Ἀλβανίτης, γαμπρὸς τοῦ παραπάνω Ἰωάννη [Μοναχίτη]. Σύζυγος Σοφία, γιὸς Γεώργιος (ἀνήλικος). Περιουσία: Στὸ [᾿Ανω] Χωρίον ἓνα σπίτι μὲ αὐλὴ καὶ ἀλωνοτόπι κοντὰ στὰ σπίτια ποὺ μοιράζεται μὲ τὸν κουινάδο του Ἰωάννη Μοναχίτη καὶ τὸ Γεώργιο Καρτζαμπλᾶ, μισὸ ζευγάρι, ἓνα ἄλογο, *μερίδα μισὴν μοδίων δύο* καὶ γῆ ἑκατὸ μοδίων καὶ μισοῦ ἀπὸ τῇ γῇ τοῦ πεθεροῦ του, ποὺ τῇ μοιράζεται μὲ τὸν παραπάνω γυναικαδέλφου του. Φόροι: *στιχικὸν* δύο ὑπέρπτυρα, *βιγλιάτικον* ἓνα, σύνολο τρία, σὲ δυὸ δόσεις τὸ χρόνο, καθὼς καὶ τὸ *συνειθεσμένον σιτάρι*. Γῆ ἑκατὸν δύο καὶ μισοῦ μοδίων συνολικά.

[5] Νικόλαος Καρτζαμπλᾶς. Σύζυγος Φεγγώ, γιοὶ Μανουήλ, Δημήτριος καὶ Γεώργιος. Περιουσία: Στὸ Κάστρο σπίτια ἀνώγι, κατώγι καὶ χαμώγι, ποὺ τὰ ἔχει ἀγοράσει ἀπὸ τὸν Στρογγυλὸ καὶ στὸ χωριὸ τοῦ Κέδρου ἄλλα σπίτια μὲ αὐλὴ καὶ ἀλωνοτόπι, μισὸ ζευγάρι, δύο ἄλογα, δύο γαϊδούρια, πενήντα πρόβατα, ὀκτὼ χοίρους καὶ ἀμπέλι ἐνάμισον μοδίου στοῦ Γερνὰ τὰ χωράφια καὶ στὸ Πλακωτὸ κοντὰ στῆς Εἰρήνης τοῦ Ἀλιζέου. Τοῦ παραχωρήθηκε γῆ τετρακοσίων μοδίων στὸ [᾿Ανω] Χωρίον, τῆς ὁποίας τὰ σῖνορα ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ χωριὸ τοῦ Κέδρου ἔχοντας ἀριστερὰ τὸ βουνὸν τὸ *κεδρινόν*, φθάνουν στὴ γῇ τοῦ Μοναχίτη καὶ τὴν ἀφήνουν δεξιὰ, ἀνεβαίνουν τὸ βουνάρι *Καρινῶνα* καὶ καταλήγουν στὸ παλαιοχώρι τοῦ Κέδρου, περιλαμβάνοντας τὰ σπίτια του καὶ τὸ ἀλωνοτόπι ποὺ ἀναφέρθηκαν πρὶν πάνω. Κατέχει, ἐπίσης, ἀμπελοτόπι μισοῦ μοδίου καὶ γῆ ἑκατὸν πενήντα μοδίων στὸ ἴδιο χωριὸ, τῆς ὁποίας τὰ σῖνορα ξεκινοῦν ἀπὸ τῇ γῇ τοῦ Τάγαρη, ἀκολουθοῦν ἓνα μονοπάτι στὰ ὄρια τῶν ἐδαφῶν τῆς μονῆς Φιλοθέου καὶ καταλήγουν στὰ *τρόχαλα* ποὺ χωρίζουν τῇ γῇ τοῦ γαμπροῦ του [Γεωργίου Καρτζαμπλᾶ] ἀπὸ τῇ βρῦση τοῦ Ἀγίου

Ἀθνασίου. Κατέχει, τέλος, γῆ πενήντα μοδίων στοῦ Σγούρου κοντά στή γῆ τοῦ γαμπροῦ του καί τοῦ Μοναχίτη. Φόροι: *στιχικόν* δώδεκα ὑπέρπυρα, *βιγλιάτικον* τρία. Γῆ ἑξακοσίων μοδίων συνολικά.

[6] Γεώργιος Καρτζαμπλᾶς, γαμπρός τοῦ Νικολάου [Καρτζαμπλᾶ]. Σύζυγος Μαρία, γιοί Ἰωάννης καί Χιμεντός. Περιουσία: Στό Κάστρο δυό σπίτια χαμώγια καί ἓνα φοῦρνο, ἄλλο σπίτι στό χωριό Καρυώνα *ἔσωθεν, μέ τήν εἰσοδόν του καί ἔξοδόν του*, ἓνα ζευγάρι, ἓνα ἄλογο, ἓνα γαῖδουρι, τέσσερα πρόβατα, τρεῖς χοίρους καί γῆ δύο μοδίων. Τοῦ παραχωρήθηκε γῆ ἑκατό μοδίων, τῆς ὁποίας τὰ σύνορα ξεκινοῦν ἀπό τὰ ὄρια τῆς μάντρας τοῦ Βεργῆ καί ἀνεβαίνουν μέχρι τὸ μονοπάτι πού χωρίζει τὸ χωράφι τοῦ γυναικαδέλφου του Νικόλα Καρτζαμπλᾶ ἀπὸ τῆ γῆ τοῦ Μοναχίτη. Ἐπίσης τοῦ παραχωρήθηκε γῆ ἑκατὸν πενήντα μοδίων, ἡ ὁποία ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ μονοπάτι τοῦ συνόρου, ἀνεβαίνει ἔως τῆ γῆ τοῦ γυναικαδέλφου του, κατεβαίνει παρακάμπτοντας (*ἀφ'ἧνι ἔξω*) τὸ σύνορο τῆς Κουλινάρας, ἀκολουθεῖ τὸν *καθολικὸν ῥύακα* τῆς Κουλινάρας καί καταλήγει στό μεγάλο βάτο, στὸν *ῥύακα* πού *χωρίζει τὴν γῆν τοῦ Σκαλιώτου*. Φόροι: *στιχικόν* πέντε ὑπέρπυρα, *βιγλιάτικον* ἓνα καί μισό, σύνολο ἔξι καί μισό, σὲ δυό δόσεις τὸ χρόνο, τὸ *συνειθισμένον σιτάρι* τὴν ἐποχὴ τῆς συγκομιδῆς, καθὼς καί τὰ λοιπὰ τοπιάτικα.

Ἀρχ.: † Ὁ Τόμπρις, ὁποῦ κατοικεῖ εἰς τὸν πύργον τοῦ Ἄνω Χωρίου, *ἔχει γυναῖκα Μαρίαν, θυγατέρα Εἰρήνην* ...

Ἔκδ.: *Actes du Pantocrator*, Appendice.

1. Γιά κάποιον ἄγνωστο λόγο φαίνεται πὼς δὲν ὁλοκληρώθηκε ἡ μετάφραση τῆς προσθήκης αὐτῆς, γι' αὐτὸ καὶ δὲν σημειώθηκε τὸ παραπεμπτικὸ στὸ κείμενο. Ἡ ἀπόπειρα τῆς ἐκδότριας νὰ τὸ ἐντάξει στὴν κανονικὴ ροὴ τοῦ κειμένου προφανῶς ὑπονομεύτηκε ἀπὸ τὴν κακὴ ποιότητα τῆς φωτογραφίας πού εἶχε στὴ διάθεσή της, καθότι στὴν πραγματικότητα δὲν ὑπάρχει στὸ στίχο 12 τὸ παραπεμπτικὸ πού ἀναφέρει (*Actes du Pantocrator*, 189). Ἔτσι δὲν πρόσεξε ὅτι, ἐνὸς τοῦ κειμένου τὰ σύνορα προχωροῦν πρὸς τὴν δύση, ξαφνικά, μέ τὴν προσθήκη πού ἀδόκιμα παρεμβάλλει, αὐτοαναυροῦνται στρέφοντας ἀπροσδόκητα πρὸς τὰ ἀνατολικά (δ.π., 195 στ. 8 καὶ 10 ἀντίστοιχα). Συγκεκριμένα, ἡ προσθήκη, πού ἀποτελεῖ τμῆμα ἐνὸς περιορισμοῦ, ἀναφέρει ὅτι [φθάνει:] κοντὰ στὸν Ἀη Βλάση στὸ γιάλο στὴ Χαλινόπετρα, ἀνεβαίνει ἀνατολικά τὴν *τροχαλεάν* καί βρῖσκει τὰ χωράφια τοῦ Λουρᾶ, κατεβαίνει ἀκολουθώντας τὸ σύνορο τῶν χωραφίων τοῦ Θεολόγιτη, στρέφεται πρὸς νότο διὰ μέσον τοῦ συνόρου τοῦ Θεολόγου, φθάνει στὴ Λίμνη στὰ χωράφια τοῦ Μπολᾶ —κι ἐδῶ ἡ περιγραφή τοῦ περιορισμοῦ διακόπτεται.

—Χρονολογία: Τὰ ἐσωτερικὰ τεκμήρια τοῦ ἀχρονολόγητου αὐτοῦ ἐγγράφου ὁδηγοῦν σὲ μιὰ ἀκριβέστερη τοποθέτησή του, πρὶν ἀπὸ τὰ “τέλη τοῦ 14^{ου} -ἀρχὲς 15^{ου} αἰ.” πού προτείνονται ὡς ὄρια στὴν ἐκδόσή του (δ.π., 191): Στὸν Τόμπρη παραχωρεῖται ἡ μισή ἀπὸ τῆ γῆ τῶν 600 μοδίων στὴν Ἀκτὴ τῆς Παρανησίας, ἐνῶ ἡ ἄλλη μισή γνωρίζουμε ὅτι δόθηκε στὴ μονὴ Παντοκράτορος τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1388 (Ἔγγρ. 15). Σὲ κανένα, ὅμως, ἀπὸ τὰ δύο ἐγγράφα δὲν γίνεται μνεία τῆς μονῆς καὶ τοῦ Τόμπρη ἀντίστοιχα στὸν περιορισμὸ τῶν γαιῶν τους, παρότι λογικά θὰ ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἀρτιότητα τῶν ἀμειβαίων συνόρων τους. Μάλιστα στὸν *Κατάλογο* μᾶς ἡ γῆ τῶν 600 μοδίων περιγράφεται ἐνιαία, ὡς ἓνα σύνολο, ἐνῶ ἡ γῆ τοῦ Τόμπρη γενικά καὶ ἀόριστα προσδιορίζεται ὡς ἐκείνη “ὅπου εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου Βλασίου” (βλ. *Actes du Pantocrator*, 195 στ. 13-14). Ἡ ἐξήγηση γιὰ τὴν ἀσάφεια αὐτὴ μᾶς δίνεται στὸ νέο ἀπογραφικὸ γράμμα τοῦ 1394 (Ἔγγρ. 23), πού ἀνακεφαλαιώνει τὸ ἱστορικὸ τῶν ἐδαφικῶν παραχωρήσεων

πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος καὶ προβαίνει σὲ νέα καταγραφὴ τῶν *περιορισμῶν*: Ἐκεῖ ἀναφέρεται ρητὰ πῶς τὸ κοινὸ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότο σύνορο τῶν γαιῶν τῆς μονῆς καὶ τοῦ Τόμπτη ἦταν ἀπλοῦστατα ὁ δρόμος ποὺ συνδέει τὸ Ἄνω Χωρίον μὲ τὸ Ἀκρωτήρι (*ἀριστερὰ τὸ περιοριζόμενον, δεξιὰ ἡ γῆ ἡ δοθεῖσα τῷ Τόμπτη, βλ. Actes ..., 145 στ. 55*). Ἐνας δημόσιος δρόμος ἀποτελεῖ φυσικὸ καὶ αὐτονόητο σύνορο, καθὼς διαθέτει αὐτοτέλεια, μονιμότητα καὶ ἐπάργεια, γι' αὐτὸ καὶ πολὺ σπάνια οἱ ἀπογραφεῖς αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ μνημονεύσουν ὅσα βρισκονται στὴν ἀντίπερα ὁχθὴ του. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ στὸ πρακτικὸ τοῦ 1388, στὸ ὁποῖο ἡ παντοκρατορικὴ γῆ τῶν 300 μοδίων τοποθετεῖται ἀπλῶς στ' ἀριστερὰ τοῦ δρόμου. Εἶναι πολὺ πιθανόν, λοιπόν, ἡ παραχώρηση τῆς γῆς πρὸς τὸν Τόμπτη νὰ εἶχε πραγματοποιηθεῖ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος, ἀλλίως δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ περιγραφεῖ ἐνιαῖα στὸν *Κατάλογό* μας.

Ἡ πιθανότητα αὕτη γίνεται βεβαιότητα μὲ τὴ διαπίστωση ὅτι ἐπίσης πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1388 εἶχαν ἤδη παραχωρηθεῖ στὸν Καρτζαμπλά οἱ γαῖες *εἰς τὴν σάλαν τοῦ βοινοῦ τοῦ Κέδρου*, μὲ τίς ὁποῖες ἀκριβῶς προσδιορίζεται στὸ Ἑγγρ. 15 τὸ βορινὸ σύνορο τῶν νέων ἑδαφῶν πρὸς δόθηκαν στὴ μονὴ Παντοκράτορος ἐπεκτείνοντας τὸ μετόχι τῆς πρὸς τὰ δυτικὰ: μὰ ἀπλὴ ἀντιπαραβολὴ τῆς ὁριοθέτησης αὐτῆς μὲ τὸν *Κατάλογό* μας δείχνει ὅτι πρόκειται γιὰ τὰ χωράφια τοῦ *Νικόλα Καρτζαμπλά*, ἀριθ. [5] τῆς «ἐπιτομῆς» μας.

Οἱ παραχωρήσεις, λοιπόν, τῶν δημόσιων γαιῶν πρὸς τοὺς παροίκους (καὶ τίς κοινότητες τῶν χωριῶν, ὅπως θὰ δοῦμε) προσηγήθηκαν χρονικὰ ἀπὸ ἐκεῖνες πρὸς τὴ μονὴ. Καὶ φυσικὰ, ταυτόχρονα μὲ τὴν ἐκχώρηση τῶν ἑδαφῶν, ἐπιβλήθηκαν καὶ οἱ νέοι φόροι, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ περιήγηση τῶν χωραφῶν τῆς Ἀκτῆς καὶ τῆς μάντρας στὸ Ἀκρωτήρι, ποὺ παραχωρήθηκαν στὴ μονὴ μὲ τὸν ὅρο νὰ καταβάλλει στὸ Δημόσιο 24 ὑπέρπυρα τὸ χρόνο (Ἑγγρ. 15). Συνεπῶς ὁ *Κατάλογός* μας, ποὺ ἀκριβῶς χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἐκδηλὴ φορολογικὴ σκοπιμότητα, ἔχει συνταχθεῖ καὶ αὐτὸς μέχρι τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1388. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ δὲν περιλαμβάνει τίς συμπληρωματικὲς παραχωρήσεις ἑδαφῶν πρὸς τὸν [Θεόδωρο] Ἀλβανίτη, ὁ ὁποῖος στὸ ἔγγραφο μας παρουσιάζεται νὰ διαθέτει κτηματικὴ περιουσία ἐντυπωσιακὰ μικρότερη ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους (ὁ ἀμέσως ἐπόμενος στὴν κλίμακα, ὁ γυναικαδελφός του Ἰωάννης Μοναχίτης, διαθέτει ὑπερδιπλάσιες ἐκτάσεις). Ἡ ἀνισότητα αὕτη φαίνεται πῶς ἀμβλύνθηκε στὴ συνέχεια, γιατί στὸ Ἑγγρ. 23 (1394) ὁ Ἀλβανίτης ἐμφανίζεται νὰ κατέχει καὶ γῆ ἀπὸ κοινὸν μὲ τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ Πισπέραγος, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶν *ἐξάμπελον τοῦ Τζαονοῖου* (ἀντιπρβλ. Ἑγγρ. 15 καὶ 23).

Ἄν, ὁμως, *terminus ante quem* γιὰ τὴ χρονολόγηση τοῦ *Καταλόγου* μας εἶναι ὁ Ἀπρίλιος τοῦ 1388, δὲν εἶναι τὸ ἴδιο εἰκόλο νὰ ὀρίσουμε καὶ τὸν *terminus post quem*. Στὴν ἀρχὴ τοῦ *Καταλόγου* σημειώνεται ὅτι πρόσφατα (*τώρα κοντά*, ποὺ ἀσφαλῶς εἶναι μετάφραση τοῦ *ἀρτίως* ποὺ θὰ ὑπῆρχε στὸ πρωτότυπο) παραχωρήθηκαν στὸν Τόμπτη τόσο ἓνα μέρος *ἀπὸ τὴν γῆν ἐκεῖνην ὅπου ἐχαρίσθη* *καὶ οἱ νῶς εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἐπισπέραγος* (τὸ κείμεν. βλ. *Actes ..., 194 στ. 3-4*) ὅσο καὶ τὰ γνωστὰ μας χωράφια τῶν 300 μοδίων στὴν Ἀκτὴ. Πολὺ πιθανόν, λοιπόν, τὸ *τώρα κοντά* νὰ ἀναφέρεται στὰ 1387, καθότι ἦδη τὸν Ἰούνιο τοῦ ἔτους αὐτοῦ ἀπαντᾷ σὲ ἀνέκδοτο βασιτοπεδινὸ ἔγγραφο ἀπογραφικῆς καὶ ἐντυπογράφου *συγλωθίδους ἀποκαταστάσεως* ὁ Φωκῆς Σεβαστόπουλος νὰ διενεργεῖ μὲ ὁρισμὸν τοῦ αὐτοκράτορα [Ἰωάννη Ε' Παλαιολόγου] τὴν ἀπογραφικὴν ἐξίσωσιν καὶ ἀποκατάστασιν ... *ἐν τῇ θεοῶστω Ἀθήνῃ* (AMB, *Tetrág. Γ'*, ἀριθ. 20, σ. 14), ποὺ γνωρίζουμε ὅτι ἐπitéλεσε μὲ συνεργάτη τὸν Ἰωάννη Περίγκιπα Δούκα τὸν Χελᾶ, ὅπως ὁ ἴδιος δηλώνει στὸ Ἑγγρ. 23. Ἡ ἐναρξὴ τῆς ἀπογραφικῆς αὐτῆς προσπάθειας δὲ μπορεῖ, κατὰ τὴ γνώμη μας, νὰ ἀνάγεται σὲ χρόνον ἀρχαιότερον ἀπὸ τὸ 1387.

15 Πρακτικό τῶν ἀπογραφέων Λήμνου Φωκᾶ Σεβαστόπουλου καὶ Ἰωάννη Πρίγκιπα τοῦ Χειλᾶ γιὰ τὴν παραχώρηση ἑδαφῶν στὸ μετόχι τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὸ Ἄνω Χωρίον Λήμνου

[Λήμνος]

Ἀπρίλιος, ἰνδ. 11 [1388]

A) (B 1, σ. 40 [ἀριθ. 78]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 150 X 320. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση μέτρια: ἐξίτηλο, ἰδίως στὶς διπλώσεις. —Συντομογραφίες λίγες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο.
 B) (B 5, σ. 41 [ἀριθ. 72]). Νεοελληνικὴ παράφραση (β' μιστὸ τοῦ 18^{ου} αἰ.). Χαρτί (δίφυλλο) 230 X 355. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου, στὸ verso τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπογραφή τοῦ πρωτοβεστιάρι τοῦ Παλαιολόγου, ὅπως καὶ στὸ πρωτότυπο. Μελάνι μαῦρο, στὸ ἀρχικὸ γράμμα ἐρυθρό. —Διατήρηση ἀριστη. —Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Τίτλος: Ἐγγραφον παραδοτικὸν καὶ τῶν συνόρων δηλωτικὸν τοῦ πρώτου χρυσοβούλλου τῆς Λήμνου, μεταφρασθέν. —Μίμηση τῶν ὑπογραφῶν. Παρενθίζονται διασαφήσεις γιὰ πρόσωπα καὶ τοπωνύμια. Σημειώνει ἐπίσης στὸ τέλος ὁ μεταφραστής: Τὰ σύνορα αὐτὰ περιλαμβάνονται καὶ εἰς τὸ πρῶτον χρυσοβούλλον [βλ. Ἐγγρ. 18] μὲ ὄχι ὀλίγη διαφοράν. —Γραφάς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 14, 18B, 19Γ, 19Δ, 23Γ καὶ 24Γ.

Οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἀπογραφεῖς [τῆς Λήμνου] Φωκᾶς Σεβαστόπουλος καὶ Ἰωάννης Πρίγκιπ ὁ Χειλᾶς παραχωροῦν στὴ βασιλικὴ μονὴ Παντοκράτορος τὶς ἀκόλουθες περιοχές:

[1] Στὸ Ἄνω Χωρίον ἐλεύθερα καὶ βασιλικά χωράφια ἐπτακοσίων πενήντα μοδίων κοντὰ στὸ μετόχι τῆς καὶ κοντὰ στὴ γῇ ποὺ κατέχει ἡ μονὴ μὲ χρυσοβούλλο [τοῦ Ἰωάννη Ε' Παλαιολόγου] καὶ στὰ χωράφια τοῦ Βρανᾶ τοῦ Πενταρχαλῆ. Τὰ σύνορα ξεκινοῦν ἀπὸ τὰ δυτικὰ ὄρια τοῦ ἀμπελιοῦ τῆς μονῆς, ἀκολουθοῦν δυτικὰ τὸν παλαιὸν τρόχalon μέχρι τὴν κυδωνιὰ στὰ χωράφια τοῦ Καρτζαμπλᾶ ποὺ βρίσκονται στοὺς πρόποδες (σκάλαν) τοῦ βουνοῦ τοῦ Κέδρου, στρίβουν πρὸς νότο καὶ συναντοῦν τὸ μονοπάτι στὴ μέση τοῦ χωριοῦ [τοῦ Κέδρου], τὸ ἀκολουθοῦν καθὼς στρέφεται ἀνατολικά μέχρι τὴ γῇ τῆς Σκεπαρνέας, τὴν ὁποία καὶ διασχίζουν πρὸς ἀνατολὰς ἀφήνοντας τὸ μονοπάτι μέσα στὸν περιορισμό. Ἐπειτα διασχίζουν καὶ τὸ ῥαχωνόπουλον, κατεβαίνουν καὶ βρίσκουν τὸ μονοπάτι καὶ τὸν ῥύακα στὸ ἐξάμπελον τοῦ Τζαουσιόυ, ἀκολουθοῦν τὸ μονοπάτι πρὸς βορρᾶν, στρίβουν πάλι πρὸς ἀνατολὰς καὶ βγαίνουν στὸ μονοπάτι περιλαμβανοντας καὶ τὴν Τριγῶναν τῆς Σκεπαρνέας, φθάνουν στὸν ῥύακα (ὄριο τῶν ἑδαφῶν τῆς μονῆς, τὰ ὁποῖα κατέχει μὲ χρυσοβούλλο [τοῦ Ἰωάννη Ε']) καὶ τὸν ἀκολουθοῦν πρὸς τὴ δύση μέχρι τὸ δυτικὸ σύνορο τοῦ ἀμπελιοῦ τῆς μονῆς στὸν παλαιότερον τρόχalon, ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν.

[2] Στὴν Ἀκτὴ γῇ τριακοσίων μοδίων. Τὰ σύνορά τῆς βρίσκονται στ' ἀριστερὰ τοῦ δρόμου ποὺ ὁδηγεῖ ἀπὸ τὸ Ἄνω Χωρίον στὸ Ἀκρωτήρι, τὸν ὁποῖο παρακολουθοῦν συνεχῶς μέχρι τὸν φραγμόν (ξερολιθιά) ποὺ χωρίζει

τὸ Ἀκρωτήρι ἀπὸ τῆ γῆ ποὺ ἔχει παραχωρηθεῖ στοὺς Πισπεραγινούς, ἔπειτα ἀκολουθοῦν τὸ γιὰλὸ καὶ καταλήγουν στὸ σημεῖο ποὺ ἄρχισαν.

[3] Μέσα στὸ Ἀκρωτήρι ἓνα περιφραγμένο (*ιδιοπεριόριστον*) μαντροστάσι μὲ τὴ μάντρα του καὶ τὸ γύρω βοσκοτόπι (*νομαδιαίαν γῆν*).

Γιὰ τὴν κατοχὴ τῆς γῆς πρὸς τὸ Ἀκρωτήρι, καθὼς καὶ τῆς μάντρας, ὀρίζεται καταβολὴ ἐτήσιου φόρου εἰκοσιτεσσάρων ὑπερπύρων πρὸς τὸ Δημόσιο. Μὲ τὸν ὅρο αὐτὸν ἡ μονὴ δικαιοῦται νὰ κατέχει τὰ κτήματα τοῦτα ὅπως κατέχει καὶ τὰ ἄλλα καὶ νὰ προσπορίζεται *τὴν ἐξ αὐτῶν πᾶσαν καὶ παντοίαν πρόσοδον*.

Δι' ἀσφάλειαν ἐκδόθηκε τὸ παρὸν γράμμα πρὸς τὴ μονή.

Ὑπογράφουν: Ὁ δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα Φωκῆς Σεβαστόπουλος. Ὁ δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννης Πρίγκιπ ὁ Χειλᾶς. Ἐπικυρώνει μὲ τὴν ὑπογραφή του στὸ νῶτο τοῦ ἐγγράφου ὁ δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα πρωτοβεστιαρίτης [Θεόδωρος] Παλαιολόγος, [*κεφαλὴ τῆς Λήμνου*].

Ἀρχ.: † Ἀπὸ τῆς πρὸς ἡμᾶς) ἐλεημοσύν(ης) τοῦ κρατ(αιοῦ) (καὶ) ἀγ(ί)ου ἡμ(ῶν) αὐθ(έντ)ου (καὶ) βασιλ(έως) παραδίδομεν ...

Ἔκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 12.

16 Γράμμα τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἱερεμία γιὰ τὰ σύνορα μεταξὺ τῶν κτημάτων τῶν μονῶν Καρακάλλου καὶ Παντοκράτορος στὸ Στρυμόνα κοντὰ στὴ Χρυσούπολη

[Χρυσούπολη]

Σεπτέμβριος, ἰνδ. 1 [1392]

(Φ. 3, σ. 102 [ἀριθ. 88]). Ἀντίγραφο τέλους τοῦ 16^{ου} αἰ. Χαρτί 440 X 315. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση μέτρια: ὑγρασία, φθορὲς στὶς διπλώσεις καὶ στὶς ἄκρες· ἐπιπλέον οἱ διπλώσεις εἶναι ἐπικολλημένες μὲ διαφανὴ κολλητικὴ ταινία (σελοτέιπ). — Συντομογραφίες ἀρχαῖες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. — Μίμηση τῶν ὑπογραφῶν. — Γραφῆς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 5, 7 καὶ 13B.

Ἐπειτα ἀπὸ ἐπανεπιλημμένες ἐγκλήσεις (*καὶ ἅπαξ καὶ δις καὶ πολλάκις*) τῆς μονῆς Καρακάλλου ἐναντίον τῆς μονῆς Παντοκράτορος, παρουσιάστηκαν οἱ μοναχοὶ τῆς δεύτερης γιὰ νὰ δώσουν ἐξηγήσεις γιὰ τὰ ἀμειβατὰ σύνορα τῶν κτημάτων τῶν δύο μονῶν στὸν ποταμὸ Στρυμόνα κοντὰ στὴ Χρυσούπολη. Καὶ καθὼς παρενρίσκονταν καὶ οἱ Καρακαλληνοί, ἀναζητήθηκαν καὶ βρέθηκαν ἀξιόπιστοι μάρτυρες, ὁ Τζαπερινός, ὁ Κανάπλης, ὁ Βρανᾶς καὶ ὁ Δημήτρης Σεργόπουλος ἀπὸ τὴ Χρυσούπολη, ὁ Στυλιανὸς ἀπὸ τὸ χωριὸ Ὁρφάνι καὶ ὁ γερο Δενδρουτζίκος ἀπὸ τὴν *Προβίστα* [Πρόβιστα], γιὰ νὰ ἐξακριβωθοῦν ἐπιτόπου τὰ διαμφισβητούμενα αὐτὰ σύνορα.

Μετά από ἐκφώνηση ἐπιτιμίου, ὁ Στυλιανὸς καὶ ὁ Κανάπλης βεβαίωσαν μὲ ὄρκιο (*μετὰ σφοδροῦ ἐπιτιμίου καὶ ἄλλης ἐνόρκου αὐστηρότητος*) πὺς τὰ σύνορα τῶν Καρακαλληνῶν, σύμφωνα μὲ τὴν πρώτη ὁριοθέτηση τοῦ [Ἰωάννη] Μοσχόπουλου, στὴν ὁποία ἦταν παρόντες, ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ *παλιάμπτελον*, λίγο πῶ πάνω ἀπὸ τὴν ἐκκλήσια τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ὁξύνα καὶ διαβαίνουν τὸν *Μέγαν Ρῦακα* (ποῦ ἔχει στὰ δεξιὰ του κατεβαίνοντας τὰ κτήματα τῆς μονῆς Καρακάλλου καὶ ἀριστερά του τῆς μονῆς Παντοκράτορος). Ἀκολουθώντας τὴ ροή του, λοιπόν, τὰ ἐδάφη τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἐκτείνονται μέχρι μιὰ πέτρα ποῦ ἔχει τὴ σφραγίδα τῆς μονῆς, ὅπου τὰ σύνορα *γαματίζουν* ἀριστερὰ στὸ μεγάλο γκρεμὸ ἀφήνοντας δεξιὰ τὰ ὅρια τῆς Χρυσούπολης, φθάνουν σὲ ἄλλη πέτρα μὲ τὴ σφραγίδα τῆς μονῆς Παντοκράτορος, στρέφονται πρὸς ἀνατολὰς (πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον), διέρχονται ἀπὸ τρίτη πέτρα μὲ ὅμοια σφραγίδα κι ἔπειτα ἀπὸ ἄλλη ἀκολουθώντας συνεχῶς τὴν ἴδια κατεύθυνση, περνοῦν ἀπὸ ρυάκι καὶ ἀνεβαίνουν σὲ μιὰ “τούμπα” ἔχοντας δεξιὰ πάλι τὰ σύνορα τῆς Χρυσούπολης. Ἐπειτα ἀνεβαίνουν σὲ ἄλλες δύο “τούμπες” διαδοχικά, ἀνηφορίζουν πρὸς ἓνα σωρὸ λίθων ὅπου συγκλίνουν διάφοροι δρόμοι, στρέφονται ξανὰ πρὸς τ’ ἀριστερά, φθάνουν στὴν *Τούμβαν* τοῦ *Ἰαννίκα*, διαβαίνουν τὴν *ἄλω* τοῦτου τοῦ *Ἰαννίκα*, “γαματίζουν” πάλι ἀριστερὰ, ἀνεβαίνουν στὸν *Μέγαν Βουνόν* ἀφήνοντας δεξιὰ τὰ σύνορα τοῦ *Νεοχωρίου* (*Νέου Χωρίου*) καί, τέλος, διασχίζοντας ὅλα ἐκεῖνα τὰ βουνὰ μὲ συνεχὴ κλίση πρὸς τὰ δεξιὰ, καταλήγουν καὶ πάλι στὸν Ἅγιο Γεώργιο.

Ἐκεῖ οἱ ὑπογράφωντες συνάντησαν τυχαῖα τὸν Προιβιστινὸ γερο Δενδροῦτζικο, ὁ ὁποῖος μὲ ἀπειλὴ ἐπιτιμίου ὀρκίστηκε (*μετὰ ἐπιτιμίου καὶ ὀρκων φρικτῶν*) ὅτι ἀπὸ παιδὶ καλλιεργοῦσε τὰ χωράφια ἐκεῖνα ἀποδίδοντας πάντοτε τὴ δεκάτη στὴ μονὴ Παντοκράτορος καὶ οὐδέποτε πρὸς τοὺς Καρακαλληνούς, γεγονὸς ποῦ ἐπιβεβαίωσαν καὶ οἱ ἄλλοι μάρτυρες.

Ἔτσι διέλυσαν τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς περὶ τούτων ἀμφιβολίας οἱ μάρτυρες, δι’ ἐνόρκου πληροφορίας στερεώνοντας τὴν κατάθεση τοῦ γέροντος καὶ γιμνὴν τὴν ἀλήθειαν παραστήσαντες. Οἱ ἐξεταστὲς τῆς ὑπόθεσης, ὅμως, πρότειναν νὰ ὁρισθεῖ φανερὸ καὶ ἀδιάκοπο σύνορο μεταξὺ τῶν ἐδαφῶν τῶν δύο μονῶν ὁ “Μέγας Ρῦακας” καὶ τελικά, μὲ τὴ μεσολάβησή τους, ὑποχώρησαν οἱ Παντοκρατορινοὶ καὶ δέχθηκαν νὰ παραχωρήσουν (*ἀπεχαρίσαντο*) στοὺς Καρακαλληνούς ὅλα τὰ χωράφια ποῦ εἶχαν δεξιὰ ἀπὸ τὴ ροή του. Ἐπομένως, μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀκριβὴ ἐξέταση καὶ ὁριοθέτηση, πρέπει τὰ δύο μέρη νὰ πάψουν τὶς διχοστασίες καὶ τὶς ἀμοιβαῖες ἐνοχλήσεις.

Εἷς τὴν περὶ τούτου ἀσφάλειαν συντάχθηκε τὸ παρὸν γράμμα.

Ὑπογράφων: Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἱερεμίας ἱερομόναχος. Ὁ πρωτοπαπὰς τῆς θεοσώστον πόλεως Χρυσουπόλεως Ἰωάννης ἱερέας ὁ Βληντάκις. Ὁ νομικὸς θεοσώστον πόλεως. Ὁ ἱερέας Θεόδωρος Ἀμπελάς. Ὁ Δημήτριος Σολομών. Ὁ Λουκάς, σκλάβος τοῦ *μαυλονά Ρουστάμε* (ἀφέντη

Ρουστέμ), πού βρισκόταν [στή Χρυσούπολη] γιά δουλειές (*εὕρισκόμενος εἰς τὰς δουλείας*). Ὁ Γεώργιος Αὐγερινός.

Τὸ ἔγγραφο ἐπικυρώνεται τὸν ἴδιο μῆνα τῆς ἴδιας ἰνδικτιῶνος καὶ ἀπὸ [κάποιον ἀρχιερέα, τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπογραφή παραλείφθηκε στὸ ἀντίγραφό μας.]

*Αρχ.: † Διχοστασία τις ἦν καὶ διένεξις μέσον τῆς τοῦ Καρυακάλου μον(ῆς) καὶ τοῦ Παντοκράτ(ο)ρ(ος) ...

*Εκδ.: Actes du Pantocrator, ἀριθ. 13.

17 Γράμμα τοῦ Πρώτου Ἱερεμία καὶ τῆς Συνάξεως, πού ἐπιβεβαιώνει τὴν κατοχὴ ἔξι *κελλίων* τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀπὸ τὴ μονὴ Παντοκράτορος

Νοέμβριος, ἰνδ. 1 [1392]

Α) (Α 8, σ. 4-5 [ἀριθ. 60]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 650 X 310. Μελάνι σκούρου καστανόχρωμο, διάφορα στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση ἄριστη. —Συντομογραφίες λίγες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο.

Β) (Α 9, σ. 5 [ἀριθ. 23]). Πρωτότυπο παράλληλο μὲ τὸ ἐπίσημο πρωτότυπο (λείπει μόνο ἡ ὑπογραφή τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Ἰβήρων). Χαρτί 410 X 270. Μελάνι σκούρου καστανόχρωμο, διάφορο στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση πολὺ κατῆ: τὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ ἐγγράφου κατεστραμμένο ἀπὸ τὴν ὑγρασία· σχισίματα· τὸ ἔγγραφο ἐπικολλλημένο σὲ χαρτί. —Συντομογραφίες λίγες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα.

Εἶναι ἐξίσου ἀξιέπαινο τὸ νὰ ἀναλαμβάνει κανεὶς ἐξαρχῆς τὴν ἐκτέλεση θεάρεστων ἔργων, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὸ νὰ μεριμνᾷ γιὰ τὴ διατήρησή τους. Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ προσπαθεῖ κανεὶς νὰ ἀνορθώσει ὅσα βλέπει νὰ φθείρονται καὶ νὰ χάνονται ἔχει τὴν ἴδια ἀξία γιὰ τὸ Θεό. Τὴν *ἀγιορειτικὴν μονήν* τοῦ Παντοκράτορος, λοιπόν, ἄλλοι τὴν ἴδρυσαν καὶ ἄλλοι τὴ διατηροῦν *ἀπαρασάλευτον* μέχρι καὶ σήμερα, δηλαδὴ ὅλοι ὅσοι ἐγκαταβιοῦν στὸ [Ἁγιον] Ὅρος, καὶ πολὺ περισσότερο οἱ ἴδιοι οἱ μοναχοὶ τῆς. Καὶ ἂν πρόσφατα ὑπέστη κάποιο ἀτύχημα *πρὸς φθοράν καὶ ζημίαν* τῆς πού ἀπειλεῖ τὴν ἀκεραιότητά της ἐπισείοντας ἀκόμα καὶ τὸν κίνδυνο ἀκρωτηριασμοῦ τῆς, ἰδοὺ πού [ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἱερεμίας] μετὰ ἀπὸ αἴτηση τῶν μοναχῶν αὐτῶν καὶ μὲ τὴ σύμφωνη γνώμη τῶν ἡγουμένων τῶν ἀγιορειτικῶν μονῶν κρίνει ἀπαραίτητο νὰ ἀνακητίσει ἡ μονὴ ὅσα ἔχει χάσει καὶ νὰ ξαναβρεῖ τὴν ἀσφάλειά της.

Συνέβη, δηλαδή, νὰ μεταδοθεῖ ἡ συνηθισμένη φωτιά πού εἶχαν ἀνάψει οἱ μοναχοὶ γιὰ τὶς ἀνάγκες τους (τὸ *πρὸς χρεῖαν πῦρ ἀτάκτως ἀνάψαν*) καὶ νὰ ξεσπάσει πυρκαγιά στὴ μονή, ἡ ὁποία κατέστρεψε μετὰξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ *δικαιώματα ἐγγράφα* πού ἀφοροῦσαν στὰ *κελλία* πού κατέχει μέσα στὸ Ἁγιον Ὅρος: Ῥαβδούχου, Φακηνοῦ, Φαλακροῦ, Σωτήρος, Ἁγίου Δημητρίου τοῦ

[Σ]κυλοποδάρη καὶ Ἁγίου Ἀὔξεντιου. Μερικὰ ἀπὸ τὰ κελλία αὐτὰ εἶχαν ἀγορασθεῖ ἀπὸ τοὺς μακαρίτες κτήτορες τῆς μονῆς καὶ ὀρισμένα ἄλλα, ἔπειτα ἀπὸ παρακλήσεις καὶ ἀξιιώσεις τῶν ἰδιων, εἶχαν παραχωρηθεῖ ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς Πρώτους. Ἄλλα, τέλος, εἶχαν ἀποκτηθεῖ μὲ ἄλλους [πλάγιους] τρόπους, ὁ Πρῶτος, ὅμως, ἐπικύρωσε μὲ *γράμματα* τὴν κατοχὴν τοὺς ἀπὸ τῆς μονῆς, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει τοὺς μακαρίτες κτήτορες καὶ γιὰ νὰ στηρίξει τὸ νεοσύστατο μοναστήρι, τὸ ὁποῖο εἶχε μεγάλη ἀνάγκη ἀπὸ τὴ βοήθεια καὶ τὴ συμπαράσταση ὧλων καὶ, πολὺ περισσότερο, τοῦ Πρώτου, ποὺ δὲν ἔχει ἄλλη μεγαλύτερη ἐπιθυμία ἀπὸ τὴ διατήρηση καὶ ἀνάπτυξη τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ἐπειδὴ, λοιπόν, ὅλα τὰ ἔγγραφα ποὺ κατοχυρώναν τὸ ἄρραγές καὶ πάγιον τῆς νομῆς τῶν κτημάτων καὶ μετοχιῶν τῆς μονῆς μέσα στοῦ Ἁγίου Ὁρους ἔγιναν παρανάλωμα τοῦ πυρός, [ὁ Πρῶτος καὶ οἱ ὑπογραφόμενοι ἡγούμενοι], ἀνταποκρινόμενοι στοῦ ζήλου τῶν μοναχῶν τῆς καὶ θέλοντας νὰ ἀναποδώσουν στοῦ Θεοῦ *ράνιδα μικράν* τῆς χάριτος ποὺ καθημερινὰ τοὺς δωρίζει, παραδίδουν καὶ πάλι μὲ τὸ ἔγγραφο αὐτὸ στὴν ἐξουσία τῆς μονῆς τὰ κελλία ποὺ ἀναφέρθηκαν. Γιατί, ὅπως τότε τῆς εἶχαν χορηγήσει ὅσα ἐκείνη εἶχε ἀνάγκη (τὰ κελλία καὶ τὰ σχετικά ἔγγραφα), ἔτσι καὶ τώρα κρίνουν ὅτι δὲν εἶναι δίκαιο οὔτε φιλόνητρο ποὺ νὰ χάσει, μαζί μὲ τὰ *γράμματα* ποὺ καταστράφηκαν, καὶ τὴν κυριότητα τῶν κελλίων. Ἀντίθετα, ὅλοι, *ὡς ἐκ κοινοῦ συνθήματος*, ἀποφάσισαν νὰ τῆς χορηγήσουν τὸ παρὸν ἕνα καὶ μοναδικὸ ἔγγραφο σὲ ἀντικατάσταση ὧλων ἐκείνων ποὺ κήκταν.

Μὲ τὸ ἔγγραφο αὐτὸ διασφαλίζεται ἡ κυριότητα τῶν κελλίων ἀπὸ τὴ μονή, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀμφισβήτηση ἢ ἐνόχληση ἀπὸ τοὺς *μετέπειτα* Πρώτους καὶ τοὺς λοιποὺς Ἁγιορεῖτες. Δικαιοῦται, συνεπῶς, νὰ τὰ κατέχει *ἀναφαιρέτως* μέχρι τῆς συντέλειας τοῦ κόσμου, νὰ καλλιεργεῖ τὰ ἐδάφη τοὺς καὶ νὰ μεριμνᾷ γιὰ τὴ βελτίωσή τους, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ ἐκμεταλλεύεται ἀνεμπόδιστα *ὡς τελεία δεσπότης καὶ ἀναμφίλεκτος*. Ὅφειλε μόνο νὰ καταβάλλει στοῦ Πρωτάτου τὴν καθορισμένη γιὰ τὸ καθένα [ἐτήσια] ποσότητα κρασιοῦ καὶ λαδιοῦ *ἐτοιμῶς, εὐγνωμόνως τε καὶ καλοθελῶς*. Διότι μ' αὐτὴν τὴν εἰσφορά καὶ μόνο θὰ διασφαλίσαι τὴν κυριότητά της, ἀφοπλίζοντας ὅσους τυχὸν θὰ θελήσουν νὰ τῆς προξενήσουν ὁποιαδήποτε ἐνόχληση.

Ὁ [Πρῶτος] ὁμολογεῖ ὅτι, παρόλο ποὺ ἐπιθυμεῖ πάντοτε νὰ προσφέρει τὴν ἀρωγὴν του στὴ μονή αὐτὴ, γιὰ τὴν ἀφοσίωση ποὺ τοῦ δείχνουν οἱ μοναχοὶ τῆς καὶ τὴν *εὐπειθειαν καὶ ὑποταγὴν* τοὺς πρὸς τοὺς κανόνες καὶ πρὸς τὶς ἀρχές τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὅμως δὲν ἔχει τὴ [θεσμικὴ] δύναμη νὰ ἱκανοποιήσει τὶς —πολλές— ἀνάγκες τῆς, καὶ μάλιστα τώρα ποὺ ὑπέστη τὴ μεγάλη αὐτὴ ζημιὰ ἀπὸ τὴν πυρκαγιά, καθότι ἡ ἐξουσία του δὲν ἐπαρκεῖ, ἴσως, γιὰ τὴ λύση οὔτε κἀν τῶν μικρότερων ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς. Ἐτσι θεωρεῖ τὴ χορήγηση τοῦ παρόντος *γράμματος* πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς, ποὺ ἐκδίδεται *ἀντὶ πάντων ἐκείνων* [ποὺ ἔχουν καταστραφεῖ] ἔπειτα ἀπὸ αἴτησή τους καὶ μὲ τὴ

συγκατάθεση τῶν ἡγουμένων τῶν ἁγιορειτικῶν μονῶν, ὡς ἔμπρακτῃ ἀπόδειξι τῆς ἀγάπης του πρὸς αὐτήν.

Ὑπογράφων: Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἱερεμίας ἱερομόναχος. Ὁ καθηγούμενος τῆς βασιλικῆς μεγάλῃς Λαύρας Εὐθύμιος ἱερομόναχος. Ὁ καθηγούμενος τῆς βασιλικῆς μεγάλῃς μονῆς Βατοπεδίου Δοσίθεος ἱερομόναχος. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Ἰβήρων μητροπολίτης Μακάριος (γεωργ.). Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Χιλανδαρίου Θεοδόσιος ἱερομόναχος (σλαβ.). Ὁ καθηγούμενος τῆς βασιλικῆς μονῆς Ἑσφιγμένου Δαβίδ ἱερομόναχος.

Ἀρχ.: † Καὶ τὸ τῶν θεαρέστων ἀρξασθαί τινα τῶν ἐπαινετῶν καὶ τὸ διατηρῆσαι γεγονότα τῶν οὐ μεμπτῶν ...

Ἐκδ.: *Pantocrator*, ἀριθ. XIII (μὲ λανθασμένη χρονολογία: 1^η Νοεμβρίου 1398). — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 14.

18 Χρυσόβουλλος λόγος τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου πού ἐπικυρώνει τὴ νέα παραχώρηση ἐδαφῶν στὸ μετόχι τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὸ Ἄνω Χωρίον Λήμνου

Αὐγουστος, ἰνδ. 1, 6901 (1393)

A) (B 2, σ. 40-41 [ἀριθ. 73]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 695 X 483. Μελάνι μαῦρο, λίγο ἐξίτηλο, κινάβαρη στὸ λόγος, στὸ μηνολόγιο, στὴν ἰνδικτιῶνα, στὴν μονάδα τῆς χρονολογίας καὶ στὴν ὑπογραφή. — Διατήρηση μέτρια: πολλές ὁπές στὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ κειμένου (πρβλ. καὶ *Κωδ.* 4, σ. 41: ... εἰς τινα μέρη πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐστὶ ὀλίγον διαβεβρωμένον). — Συντομογραφίες ἀνεκτές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Στὸ κάτω μέρος ὁπές γιὰ τὴ μὴ ρηθὴ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπαιωροῦνταν ἡ αὐτοκρατορικὴ σφραγίδα, πού ὅμως δὲ σώζεται.

B) (B 2<α>, σ. 41 [ἀριθ. 73]). Νεοελληνικὴ παράφραση (β' μισοῦ τοῦ 18^{ου} αἰ.). Τίτλος: *Τὸ πρῶτον χρυσόβουλλον τῆς Λήμνου μεταφρασθέν ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ εἰς κοινὴν διάλεκτον*. Χαρτί ὀθωμανικοῦ τύπου 730 X 510. Μελάνι μαῦρο, ἐρυθρὸ στὸν τίτλο, στὸ λόγος, στὸ μηνολόγιο, στὴν ἰνδικτιῶνα, στὴν μονάδα τῆς χρονολογίας καὶ τὴν ὑπογραφή. — Διατήρηση πολὺ καλὴ. — Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. Γραφεὶς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἑγγρ. 14, 15B, 19Γ, 19Δ, 23Γ καὶ 24Γ. — Τὴν ἀρχὴ βλ. στὸν Πίν. 2.

Ὁ αὐτοκράτορας [Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγος] ἐπικυρώνει τὴν ἀπογραφικὴν παράδοσιν τῶν οἰκείων του Φωκᾶ Σεβαστόπουλου καὶ Ἰωάννη Δούκα Πρίγκιπα τοῦ Χειλᾶ πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἄθωνος, πού τοῦ παρουνίσασαν οἱ ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ τῆς. Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση αὐτὴ παραχωροῦνται στὴ μονὴ καὶ ἄλλα ἐδάφη στὸ Ἄνω Χωρίον τῆς Λήμνου κοντὰ σ' ἐκεῖνα πού ἤδη κατεῖχε μὲ χρυσόβουλλο τοῦ μακαρίτη πατέρα του [αὐτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου]. Κατὰ τὴν περίληψιν, λοιπόν, τῆς ἀπογραφικῆς παράδοσης τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀπογραφῶν ἡ μονὴ Παντοκράτορος Ἁγίου Ὁρους τοῦ Ἄθωνος ὀφείλει νὰ κατέχει:

Το παλαιοντολογικον μυσικον μελλομενοσιν εις δις επιμεριζομεν διαγραφας.

[1] Τὰ *ἐλεύθερα χωράφια* πού βρίσκονται κοντά στο μετόχι της στο ἼΑνω Χωρίον, τῶν ὁποίων τὰ σύνορα ξεκινοῦν ἀπό τὰ δυτικά ὄρια τοῦ ἀμπελιοῦ τοῦ μετοχίου, κοντά στά χωράφια τοῦ Βρανᾶ τοῦ Πενταρακλῆ, ἀκολουθοῦν τὸν *παλαιὸν τρόχαλον* πρὸς δυσμὰς μέχρι τὴν κυδωνιά πού ὑπάρχει [σὺν χωράφια]¹ τοῦ Καρτζαμπλά στοὺς πρόποδες (*οὐράν*) τοῦ βουνοῦ τοῦ Κέδρου, στρίβουν πρὸς νότο καὶ συναντοῦν τὸ μονοπάτι πού ἔρχεται ἀπ' τὴ μέση τοῦ χωριοῦ [τοῦ Κέδρου] καὶ τὸ ἀκολουθοῦν καθὼς στρέφεται πρὸς τὰ ἀνατολικά μέχρι τὴ γῆ τῆς Σκεπαρνέας. Ἐκεῖ [ἀφήνουν τὸ μονοπάτι]² ἀριστερὰ μέσα στὸν περιορισμὸ καὶ διασχίζουν τὴ γῆ τῆς Σκεπαρνέας πρὸς τὰ ἀνατολικά [καὶ πάλι], ἀνεβαίνουν στὸ *ῥαχωνόπουλον ταύτης* διασχίζοντάς το καὶ κατεβαίνοντας βρίσκουν μονοπάτι καὶ *ρύακα* στὸ *ἐξάμπελον* τοῦ *Τζα(ου)σίον*. Ἀκολουθοῦν τὸ μονοπάτι πρὸς βορρᾶν, ἀλλὰ ἔπειτα στρέφονται καὶ πάλι πρὸς ἀνατολὰς καὶ βγαίνουν στὸ [ἄλλο] μονοπάτι³ καί, ἀφοῦ συμπεριλάβουν καὶ τὴν *Τριγῶναν* τῆς *Σκεπαρνέας*, φθάνουν στὸν *ῥύακα*⁴ πού ἀποτελεῖ τὸ σύνορο τῆς περιοχῆς πού ἤδη κατέχει ἡ μονὴ μὲ τὸ χρυσόβουλλο [τοῦ Ἰωάννη Ε΄, δηλαδὴ σὺν ἐδάφει τοῦ μετοχίου της] καὶ ἀκολουθώντας [ἀνάστροφα] τὴ ροή του ἀνεβαίνουν πρὸς δυσμὰς καὶ καταλήγουν σὺν δυτικά ὄρια τοῦ ἀμπελιοῦ, στὸν *παλαιὸν τρόχαλον* ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν. Τὰ ἐδάφη αὐτά, πού ὑπολογίζονται σὲ ἑπτακοσίους πενήντα μοδίους, θὰ κατέχονται ἀπὸ τὴ μονὴ μὲ πλήρη κυριότητα καὶ φορολογικὴ ἀτέλεια (*ἐλεύθερα καθόλου καὶ ἀναπαίτητα καὶ ἄνευ τινὸς δημοσιακοῦ βάρους*).

[2] Σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενο τοῦ παραπάνω *παραδοτικοῦ γράμματος*, παραχωρήθηκαν στὴ μονὴ καὶ ἄλλα ἐδάφη, φορολογήσιμα ὅμως (*ἐπὶ τέλει*), στὴν Ἀκτὴ, πού ὀρίζονται ἀριστερὰ ἀπὸ τὸ δρόμο πού ὀδηγεῖ ἀπὸ τὸ ἼΑνω Χωρίον στὸ Ἀκρωτήρι *μέχρι καὶ τοῦ φραγμοῦ* πού χωρίζει τὸ Ἀκρωτήρι ἀπὸ τὴ γῆ πού δόθηκε στοὺς Πισπεραγινούς. Τὰ σύνορα ἀπὸ ἐκεῖ ἀκολουθοῦν συνέχεια τὸν *αἰγιαλὸν* καὶ καταλήγουν πάλι [στὸ δρόμο] ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν. Τὰ χωράφια αὐτὰ ἔχουν ἑκτασὴ τριακοσίων μοδίων.

[3] Τέλος παραχωρήθηκε στὴ μονὴ [ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἀπογραφεῖς] καὶ τὸ *μανδροστάσιον* πού βρίσκεται μέσα στὴν περιοχὴ τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ εἶναι περιφραγμένο, μαζί μὲ τὴ μάντρα του καὶ τὰ γύρω βοσκοτόπια.

Γιὰ τὰ χωράφια στὴν Ἀκτὴ καὶ τὸ μανδροστάσι στὸ Ἀκρωτήρι οἱ ἀπογραφεῖς εἶχαν ἐπιβάλει ἐτήσιο φόρο (*τέλος*) εἰκοσιτεσσάρων ὑπερπύρων. Ὅμως τώρα ὁ [Μανουὴλ Β΄] ἀπαλλάσσει τὴ μονὴ ἀπὸ τὴν καταβολὴ του, κηρύσσοντας καὶ αὐτὰ τὰ ἐδάφη *ἐλεύθερα καθόλου καὶ ἀναπαίτητα*. Μὲ τὴ δύναμη, λοιπόν, τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου ἡ μονὴ Παντοκράτορος θὰ κατέχει [στὸ ἐξῆς] τὰ χωράφια κοντά στὸ μετόχι της στὸ ἼΑνω Χωρίον, καθὼς καὶ τὰ χωράφια στὴν Ἀκτὴ καὶ τὸ μανδροστάσι στὸ Ἀκρωτήρι [τῶν ὁποίων, ὅλων, ἐπαναλαμβάνονται πάλι τὰ σύνορα κατὰ λέξη], *ἐλεύθερα καθόλου καὶ ἀναπαίτητα καὶ ἄνευ τινὸς δημοσιακοῦ βάρους, ἀνενοχλῆτως καὶ*

ἀδιασείτως παρὰ παντός, ἀποκομίζοντας ὅλες τίς προσόδους τους χωρὶς καταδυναστείαν ἢ ἐπήρειαν τὴν τυχοῦσαν.

Πρὸς μόνιμον καὶ διηνεκὴ καὶ βεβαίαν ἀσφάλειαν δόθηκε στὴ μονὴ Παντοκράτορος ὁ παρὼν χρυσόβουλλος λόγος.

Ὑπογράφει ιδιόχειρα ὁ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Μανουὴλ Παλαιολόγος.

Ἀρχ.: [† Ἐπεὶ οἱ ἐν] τῇ κ(α)τ(α) τὸ Ἅγιον Ὅρος τὸν Ἄθω διακει(έν)η σεβασμία μονὴ τῆς βασιλεί(ας) μου ...

Ἑκδ.: Dölger, *Schatzkammern*, ἀριθ. 12. — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 15. — Πρβλ. καὶ Dölger, *Regesten* ἀριθ. 3239.

1-2, 4. Στά σημεία αὐτὰ τὸ κείμενο εἶναι φθαρμένο. Οἱ συμπληρώσεις ἐγίναν στὴ βάση τοῦ Ἑγγρ. 15, τὸ ὅποιο ἀντιγράφεται ἔδω, ὅπως εἶδαμε.

3. Πού τὸ 1394 (βλ. Ἑγγρ. 23) ἔχει ἤδη μετατραπῇ σὲ δημόσιο δρόμο.

19 Χρυσόβουλλος λόγος τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου ποὺ ἐπικυρώνει τὴν κυριότητα τῶν κτημάτων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία

Ἰανουάριος, ἰνδ. 2, 6902 (1394)

Α) (Ψ 2, σ. 121-122 [ἀριθ. 2]). Πρωτότυπο. Μειβράνη 620 X 430. Μελάνι καστανόχρωμο, κιννάβαρη στὸ λόγος, στὸ μνηολόγιο, στὴν ἰνδικτιῶνα, στίς μονάδες τῆς χρονολογίας καὶ στὴν ὑπογραφή. — Διατήρηση καλὴ (κηλίδες ἀπὸ ἴγρυσία ἢ κερί). — Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Στὸ κάτω μέρος ὁπὲς γιὰ τὴ μὴρυνθὸ ἀπὸ τὴν ὁποία κρεμόταν ἡ σφραγίδα τοῦ αὐτοκράτορα, ποὺ ὁμως δὲ σώζεται.

Β) (Ψ 3, σ. 122 [ἀριθ. 3]). Ἀντίγραφο σύγχρονο μὲ τὸ πρωτότυπο (τοῦ ἰδίου μνηδὸς μάλιστα), ἐπικυρωμένο ἀπὸ τὸν Πρώτο τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἱερομόναχο Ἱερεμία. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ κειμένου: Ἰσον τον χρυσοβουλλον των της στερεάς μετοχιών. Μειβράνη 778 X 293. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. — Διατήρηση ἄριστη. — Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Στὸ κάτω μέρος λείψανα ἀπὸ σταχτὶ κορδόνι, τὸ ὅποιο συγκρατοῦσε τὴ σφραγίδα τοῦ Πρωτάτου, ποὺ ὁμως δὲ σώζεται.

Γ) (<Ψ2α>). Νεοελληνικὴ παράφραση (β΄ μισοῦ τοῦ 18^{ου} αἰ.). Τίτλος: Τὸ τοῦ Μαρμαρίου χρυσόβουλλον μεταφρασθέν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου εἰς κοινὴν διάλεκτον¹. Χαρτὶ ὀθωμανικοῦ τύπου 723 X 510. Μελάνι μαῦρο, ἐρυθρὸ στὸν τίτλο, στὸ λόγος, στὸ μνηολόγιο, στὴν ἰνδικτιῶνα, στίς μονάδες τῆς χρονολογίας καὶ στὴν ὑπογραφή. — Διατήρηση μέτρια: ἐξίτηλο ἀπὸ ἴγρυσία. — Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Γράφας ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἑγγρ. 14, 15B, 18B, 19A, 23Γ καὶ 24Γ.

Δ) (<Ψ2β>). Ἀλλὴ παράφραση στὰ νεοελληνικά, ποὺ περιέχει μόνον τοὺς περιορισμοὺς (ἀπὸ τὸν σ. 9 περίπου κ. ἔ. τοῦ πρωτοτύπου) μὲ ἐλάχιστες, φραστικὲς μόνον, διαφορὲς ἀπὸ τὴν προηγουμένη. Τίτλος: Τὰ σήνορα ὁποῦ/περιέχει τὸ χρυσόβουλλον τοῦ Μαρμαρίου. Χαρτὶ (δίφυλλο) 315 X 215. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α΄ φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο, ἐρυθρὸ στὸν τίτλο, στὰ ἀρχικὰ γράμματα τῶν παραγράφων καὶ στίς ἐρμηνευτικὲς ἐπεμβάσεις τοῦ μεταφραστῆ. — Διατήρηση μέτρια: φθορὲς στίς διπλώσεις, μεγάλو σχίσμο στὸ κάτω μέρος τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς· σχισμένο ἐπίσης ὀριζόντια τὸ β΄ φύλλο, τοῦ ὁποίου ἔχει ἀποκοπῇ καὶ δὲν σώζεται ἓνα τμήμα ἀπὸ τὴν πάνω δεξιὰ πλευρά. Ὅλα αὐτὰ ὀφείλονται στὸ γεγονὸς ὅτι φυλάσσονταν σὲ στενὴ δερμάτινη θήκη 180 X 78 (προφανῶς στὴν κατοχὴ τοῦ οἰκονόμου τοῦ μετοχίου τῆς μονῆς στὸ

Μαρμάρι), ή όποία άνακαλύφθηκε πολύ πρόσφατα. —Γραφέας ό ίδιος μέ τών Έγγρ. 14, 15Β, 18Β, 19Γ, 23Γ καί 24Γ.

Ε) (Ψ5, σ. 122). Λιθογραφία 598 X 420 έπικυρωμένη από τό δικηγόρο Άθηνών Εύστ. Παγορόπουλο (26/2/1966). Έπισυνάπτεται

ΣΤ) (<Ψ5α>) μεταγραφή τοῦ κειμένου σέ πέντε σελίδες γραφομηχανής. Χαρτί 271 X 212. Μελάνι κυανόχρωμο.

Οί μοναχοί τής μονής Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος πρὶν ἀπὸ καιρὸ εἶχαν παρουσιαστῆι τὸν αὐτοκράτορα [Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγο] καὶ τοῦ εἶχαν ζητήσαι νὰ ἀπολύσει χρυσόβουλλο σὲ ἀντικατάσταση τῶν χρυσοβούλλων τοῦ πατέρα του [Ἰωάννη Ε΄], τὰ όποία ἀναφέρονταν σὲ όλα τὰ κτήματα τής μονής, ἀλλὰ εἶχαν καταστραφῆι στὴ διάρκεια πυρκαγιᾶς μαζί μέ ἄλλα ἔγγραφα τής (δικαιώματα). Ὁ αὐτοκράτορας, μὴ θέλοντας νὰ ἀρκεσθεῖ σὸ λόγο τους, ἀπαίτησε μέ ὀρισμὸν του ἀπὸ τοὺς Παντοκρατορinoὺς νὰ τοῦ προσκομίσουν ἔγγραφο μαρτυρία τοῦ Πρώτου καὶ τής Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ποὺ νὰ βεβαιώνει τὴν ἀλήθεια τῶν ἰσχυρισμῶν τους. Ἐτεῖ ἐκεῖνοι ἀναχώρησαν γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος καί, ἐπιστρέφοντας πάλι, τοῦ παρουσίασαν ἔγγραφον μαρτυρίαν, ποὺ ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν Πρῶτο Ἱερεμία ἱερομόναχο καὶ τοὺς καθηγουμένους Εὐθύμιο ἱερομόναχο τής μεγάλης Λαύρας, Δοσίθεο ἱερομόναχο τής μεγάλης μονής Βατοπεδίου, μητροπολίτη Μακάριο τής μονής Ἰβήρων, Θεοδόσιο ἱερομόναχο τής μονής Χελανταρίου καὶ Ἀρσένιο ἱερομόναχο τής βασιλικῆς μονής Ἑσφιγμένου. Σύμφωνα μέ τὸ περιεχόμενο τοῦ μαρτυρικοῦ αὐτοῦ ἔγγραφου, ἡ μονὴ Παντοκράτορος κατέχει καὶ νέμεται τὰ ἀκόλουθα κτήματα:

[1] Στὸν ποταμὸ Στρυμόνα τὸ χωριὸ Μαρμάρι μέ τὸν πόρον (πέραμα), τὴν ἀλείαν (ἀλειντικά δικαιώματα), τὰ μυλοτόπια καὶ τὸν ἴδιο τὸν ποταμὸ. Ἐπίσης τὸ Νησίον, τοῦ όποίου τὰ σύνορα ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ Ζαστρίον, κατεβαίνουν μέσα ἀπὸ τὸν παλιὸ πόρον, φθάνουν στὶς λιγιές, όπου ὑπάρχουν καὶ παλιὰ ὀροθέσια, στρέφονται πρὸς τ' ἀριστερά, περνοῦν κοντὰ ἀπὸ τὸ πηγάδι τοῦ Δραγότζη ἀφήνοντας δεξιὰ τὰ ὄρια τής Χρυσούπολης (τὰ χρυσοπολιτικά δίκαια) καὶ φθάνουν μέχρι τὸ μεγάλο γκρεμὸ. Ἐπειτα, μέσα ἀπὸ τὸν πόρο διασχίζουν τὴ λίμνη στὴ μέση, ἀνεβαίνουν ἔως τὰ σύνορα τοῦ Ὀστροζινίκου περικλείοντας ὅλη ἐκεῖνη τὴν τοῦμβαν, ἀκολουθοῦν τὶς ὑπώρειες τοῦ ὑψώματος σὸ ἴδιο ἐπίπεδο μέ τὰ νερά τής πηγῆς ποὺ ὀνομάζεται Βομπλιτζοῦ, κατεβαίνουν σὲ ξερὸ ῥύακα, γαματίζουν πρὸς τὰ ἀνατολικά, περνοῦν τὸν ῥύακα ποὺ ὑπάρχει ἐκεῖ, ἀνεβαίνουν σὸ δίστρατον, κατεβαίνουν τὴν βασιλικὴν ὁδὸν κοντὰ στὴν “τοῦμπα” ἔχοντας ἀριστερὰ τὴν ἄλλη ὁδὸ, κατεβαίνουν ἀκολουθώντας τὴ ροὴ τοῦ νεροῦ τοῦ ἀενάου περιλαμβάνοντας καὶ αὐτὴν τὴν “τοῦμπα”, ἀνεβαίνουν δεξιὰ τὸ δρόμο, διαβαίνουν τὴν παλιοῦραιάν, ἀνεβαίνουν τὴν ψηλὴ “τοῦμπα” πρὸς ἓνα σωρὸ λίθων καὶ φθάνουν στὴ πηγὴ Λιάμβρουκο. Ἀκολουθοῦν ἔπειτα τὴν βασιλικὴν ὁδὸν ποὺ ἀνεβαίνει μέχρι τὸ σύνορο τοῦ Κοσμά περιλαμβάνοντας ὅλα τὰ ἐδάφη τοῦ χωριοῦ Λοκκουφίβικεια, διαβαίνουν

τὴν *Τοῦμβαν* τοῦ *Ἰαννίκα* ἀκολουθώντας λιθοσωρὸ [ξερολιθιά] καί, τέλος, στρέφονται καί διέρχονται ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς “τοῦμπες”, ἀφήνοντας ἀριστερὰ τὰ ὄρια τῆς Χρυσούπολης. Στὸν περιορισμὸ περιέχονται τὰ παλαιοχώρια Παλαιὸ Πηγάδι καὶ Λοκκουβίκεια μὲ τὶς περιοχὲς καὶ τὰ προνόμιά τους.

Κατέχει ἐπίσης ἡ μονή:

[2] Στὴ Χρυσούπολη ἓνα μονύδριο τῆς Παναγίας (*Θεομήτορος*) μὲ οἰκήματα, ἀμπέλια καὶ τὸ *τζιμιλαρεῖον* (ἐλαιοτριβεῖο).

[3] Στὸ Λυκόσχιμα τὸ χωριὸ Βομπλιανή μὲ τὰ ἐδάφη του (ποὺ ἐκτείνονται ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἰωάννη Χρυσόστομο μέχρι τὸ Θεριοπόταμο) καὶ μὲ τὰ προνόμιά του.

[4] Στὴν Ἐλευθερούπολη τὸ μονύδριο τοῦ Παντοκράτορα, καθὼς καὶ οἰκήματα, ἀμπέλια, χωράφια καὶ ἓνα νερόμυλο, τὰ ὁποῖα κτήματα καὶ κατέχει μέχρι σήμερα.

[5] Στὴν Χριστούπολη τὸ μονύδριο τῆς Παναγίας τῆς Καμυντζιώτισσας, καθὼς καὶ οἰκήματα, ἀμπέλια καὶ χωράφια. Ἐπίσης τὸ παλαιοχώρι *Παπαρνίκαια* (Παπαρνίκεια)² μὲ τὴν περιοχὴ του καὶ τὴ γῆ του, τὴν ὁποία κατέχει καὶ νέμεται *ἐξαρχῆς*.

[6] Στὸν ποταμὸ *Μέστο* [Νέστο] *βιβάριον* (ἰχθυοτροφεῖο) στὴν Παπαγιαννία.

[7] Τέλος στὴ Θάσο τὶς ἀφιερώσεις τοῦ μεγάλου πριμικηρίου [Ἰωάννη], ποὺ πραγματοποιήθηκαν ἀργότερα: Τὸν πύργο στοῦ Λιμένα, τὸ ναὸ τοῦ προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου (ποὺ εἶχε ἀνεγείρει ὁ ἴδιος *ἐκ βάθρων*) καὶ τὸν παλαιὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅλη τὴ γῆ τοῦ Μαρμαρολιμένα μὲ ἀμπέλια, κήπους καὶ ἓνα νερόμυλο, ἄλλη γῆ ἀπὸ τὸ Ἑβραϊόκαστρο μέχρι τὸ Σιδηροκαστεῖο, ἀλλὰ καὶ ὅλο τὸ Προάστειο μέχρι τὴν Ἁγία Μαρίνα καὶ τὸ ἀμπέλι τοῦ Μπιλιλῆ. Ἀκόμη, στὴν Κακὴ Ράχη τὸ μονύδριο τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων μὲ ἀμπέλια, χωράφια, ἐλαιόδεντρα καὶ ἀμυγδαλιές ποὺ βρίσκονται στὴν τοποθεσία τῶν Κελαδηνῶν.

Παρουσιάζοντας αὐτὴν τὴν *ἐγγραφον μαρτυρίαν* οἱ ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ τῆς μονῆς παρακάλεσαν καὶ πάλι τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἐκδώσει νέο χρυσοβούλλο στὴ θέση τῶν χρυσοβούλλων καὶ τῶν ἐγγράφων *δικαιωμάτων* ποὺ εἶχαν καταστραφεῖ, ὥστε νὰ διασφαλίσουν τὴν κυριότητα τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Ὁ αὐτοκράτορας τώρα ἀποδέχεται τὸ αἴτημά τους καὶ τοὺς χορηγεῖ τὸν παρόντα *χρυσόβουλλον λόγον* ὀρίζοντας νὰ κατέχει ἡ μονὴ Παντοκράτορος Ἁγίου Ὁρους τοῦ Ἁθωνος ὅλα τὰ κτήματα ποὺ ἀναφέρθηκαν *κυρίως, δεσποτικῶς καὶ ἀναφαιρέτως* κατὰ τὴν ἰσχύ τῶν χρυσοβούλλων τοῦ μακαρίτη πατέρα του [Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου], ὅπως ἀκριβῶς τὰ κατέχει καὶ μέχρι τώρα *εὐλόγως* καὶ δικαιοματικά, χωρὶς νὰ ἐνοχληθεῖ στοῦ παραμικροῦ ἀπὸ κανέναν. Μὲ τὴ δύναμη, λοιπόν, τοῦ παρόντος *χρυσόβουλλον λόγον* τοῦ αὐτοκράτορα ἡ μονὴ Παντοκράτορος θὰ κατέχει στοῦ ἐξῆς τὰ παραπάνω

κτήματα με τη νομή και τήν περιοχή τους καί με ὅλα τὰ δικαιώματα καί προνόμια πού διαθέτουν.

*Πρός δήλωσιν καί μόνιμον καί διηνεκῇ καί βεβαίαν ἀσφάλειαν ἀπολύθη-
κε ὁ παρὼν χρυσόβουλλος λόγος πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος Ἀγίου Ὁρους
τοῦ Ἀθωνος.*

*Ὑπογράφει ιδιόχειρα ὁ πιστὸς βασιλεὺς καί αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων
Μανουὴλ Παλαιολόγος.*

*Ἀρχ.: † Οἱ ἐν τῇ κ(α)τ(ά) τὸ Ἀ(γίων) Ὅρος τ(όν) Ἀθω διακει(έν)η σεβασμία μονὴ τῆς
βασιλ(είας) μου τῇ εἰς ὄνομα ...*

*Ἔκδ.: Γεδεών, 185-186. — Pantocrator, ἀριθ. VII. — Ζέπων, *Jus graecoromanum*, τ. 1, 696-698. —
Actes du Pantocrator, ἀριθ. 16. — Πρβλ. καί Dölger, *Regesten*, ἀριθ. 3242.*

1. Ἐχει ἐκδοθεῖ αὐτὴ (βλ. *Pantocrator*, ἀριθ. VIII bis), με ἀρχετές παραλείψεις καί σφάλματα.
2. Ὁ τύπος *Παπαρνίκεια* ἀπαντᾷ στοῦ πλαστό Ἑγγρ. 27, πού στο σημεῖο αὐτό ἔχει μεγαλύτερη ἐγκυρότητα ἀπὸ τὸ ἐπίσημο χρυσόβουλλό μας, γιατί ἀποδίδει τὴν ἐκδοχὴ τῶν μοναχῶν, πού βρῖ-
σκεται πιὸ κοντὰ στὴν πραγματικότητα ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη τῶν αὐτοκρατορικῶν γραφειοκρατῶν.
Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνει καί ἡ παρουσία τοπωνυμίων τῆς ἰδίας γεωγραφικῆς ζώνης πού ἔχουν τὴν ἰδια
κατάληξη (Λοκοκυβίκεια, Τρεστενίκεια).

20 *Σιγίλλιωδες γράμμα* τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Ἀντωνίου Δ' πού ἐπιβεβαιώνει τὸ χρυσόβουλλο τοῦ Μανουὴλ Β' Πα- λαιολόγου γιὰ τὰ κτήματα τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία

Ἰούνιος, ἰνδ. 2, 6902 (1394)

A) (Ψ 4, σ. 122). [Πρωτότυπο. Μεμβράνη 650 X 390]: Τὸ ἔγγραφο προφανῶς ἔχει καταστραφεῖ ἀπὸ καιρό. Ἦδη τὸ 1926 στοὺν *Κώδικα* τοῦ Ἀρχείου τῆς μονῆς (*Κώδ.* 4, σ. 122), ἀπὸ τὸν ὁποῖο προέρχονται ὁ χαρακτηρισμὸς καί οἱ διαστάσεις πού παραθέσαμε, σημειώνεται: *...Τὸ σιγίλλιον ἀτιχῶς κατὰ τὸ ἥμισυ δεξιὸν αὐτοῦ τυχάνει μνόβρωτον. Εὐτιχῶς δημοσιεύεται ὑπὸ τοῦ Λοιῦ Πετρί εἰς τὰ Βυζαντινὰ Χρονικὰ ἔτους 1903.*

B-Γ) (<Ψ4α-β>) Δύο δακτυλόγραφες μεταγραφές, τῶν ἐπτὰ σελίδων ἢ καθεμιά. Χαρτί 271 X 212. Μελάνι κναυόχρομο.

Ὁ πατριάρχης Ἀντώνιος κρίνει ἀπαραίτητο νὰ ἐπικυρώνονται τὰ ἔργα τῶν ἐνάρετων ἀνθρώπων πού ἀποσκοποῦν στοῦ γενικό καλό, γιατί ὄχι μόνο διασώζεται ἡ μνεῖα τους στοὺς μεταγενεστέρους καί τὰ ὀνόματα τῶν συντελε-
στῶν τους *ἔσσει*, ἀλλὰ παρακινεῖται καί πολλοὶ ἄλλοι εὐσεβεῖς πρὸς *μίμη-
σιν τούτων*. Πολὺ περισσότερο, ὅμως, εἶναι χρήσιμο νὰ ἐπιβραβεύονται οἱ
πράξεις τῆς ὁποῖες ἐπιτελεῖ *ἄνθρωπος ὅλος ἀνδρῶν* πού ἀπὸ βρεφικὴ ἡλικία ἔχουν
ἀφιερωθεῖ στοῦ Θεοῦ καί ἀσκοῦνται στὴ μοναχικὴ ζωὴ ἀναζητώντας τὴν ὁδὸ
πρὸς τὴν ἀρετὴ. Μιὰ τέτοια περίπτωση ἀκριβῶς ἐξετάζει ὁ πατριάρχης τώρα,
πού ἔχει ὡς ἐξῆς:

Διὸ ἱερομόναχοι τῆς βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους ποὺ τοὺς ἐπέλεξαν οἱ συμμοναστές τοὺς ἤλθαν καὶ ἀνέφεραν στὸν πατριάρχη ὅτι πρὶν ἀπὸ καιρὸ εἶχαν ζητήσει ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα [Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγο] νὰ ἀπολύσει χρυσόβουλλο σὲ ἀντικατάσταση τῶν χρυσοβούλλων τοῦ μακαρίτη πατέρα του [Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγο], τὰ ὁποῖα ἀφοροῦσαν σὲ ὅλα τὰ κτήματα καὶ μετόχια τῆς μονῆς τοὺς καὶ τὰ ὁποῖα εἶχαν καεῖ στὴ διάρκεια πυρκαγιᾶς. Ὁ αὐτοκράτορας ἀρνήθηκε νὰ δώσει τὴ συγκατάθεσή του, ἀν πρῶτα δὲν ἀποδείκνυναν οἱ Παντοκρατορινοὶ τοὺς ἰσχυρισμούς τοὺς μὲ τὴ μαρτυρία ἀξιόπιστων προσώπων. Γι' αὐτὸ ἐκεῖνοι ἀναχώρησαν γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀπ' ὅπου ἐπιστρέφοντας πάλι τοῦ προσκόμισαν ἔγγραφη μαρτυρία ποὺ ὑπογράφεται ἰδιόχειρα ἀπὸ τὸν Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἱερεμία ἱερομόναχο καὶ τοὺς ἡγουμένους Λαύρας Εὐθύμιο ἱερομόναχο, Βατοπεδίου Θεοδόσιο ἱερομόναχο, Ἰβήρων μητροπολίτη Μακάριο, Χελανταρίου Θεοδόσιο ἱερομόναχο καὶ Ἀρσένιο ἱερομόναχο τῆς βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς Ἑσφιγμένου. Σύμφωνα λαοπὸν μὲ τὴν ἔγγραφον μαρτυρίαν τοὺς ἡ μονὴ κατέχει:

[1] Στὸ Στρυμόνα τὸ χωριὸ Μαρμάρι μὲ τὸν πόρον, τὴν ἀλείαν, μυλοτόπια καὶ τὸν ἴδιο τὸν ποταμό. Κατέχει ἐπίσης τὸ Νησίον, τοῦ ὁποίου τὰ σύνορα ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ *Ζαστρίον* καὶ κατεβαίνοντας μέσα ἀπὸ τὸ παλαιὸ πέραμα φθάνουν στὶς λιγιές, ὅπου ὑπάρχουν παλιὰ ὀροθέσια, στρέφονται πρὸς τ' ἀριστερά, περνοῦν κοντὰ ἀπὸ τὸ πηγάδι τοῦ Δραγότης ἀφήνοντας δεξιὰ τὰ ὄρια τῆς Χρυσούπολης (*τὰ χρυσοπολιτικά δίκαια*) καὶ φθάνουν μέχρι τὸ μεγάλο γκρεμό. Ἐπειτα, μέσα ἀπὸ τὸ πέραμα διασχίζουν τὴ λίμνη στὴ μέση, ἀνεβαίνουν ἕως τὰ σύνορα τοῦ Ὀστροζινίκου καί, περικλείοντας ὅλη ἐκεῖνη τὴν *τοῦμβαν*, παρακολουθοῦν τὶς ὑπώρειες τοῦ ἡψώματος στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ τὴ ροὴ τῶν νερῶν τῆς πηγῆς Βομπλιτζοῦς, κατεβαίνουν σὲ ξερὸ *ρύακα*, στρέφονται πρὸς ἀνατολὰς καὶ περνοῦν τὸν *ρύακα* ποὺ ὑπάρχει ἐκεῖ, ἀνεβαίνουν στὸ *δίστρατον*, κατεβαίνουν τὴν ὁδὸν τὴν βασιλικὴν κοντὰ στὴν "τοῦμπα" ἔχοντας ἀριστερὰ τὴν ἄλλη ὁδὸ, κατεβαίνουν μέσα ἀπὸ τὴν κοίτη τοῦ *αἰνάου ὕδατος* περικλείοντας καὶ αὐτὴν τὴν "τοῦμπα", ἀνεβαίνουν ἔπειτα τὸ δρόμο δεξιὰ, διαβαίνουν τὴν *παλιουραϊάν*, ἀνεβαίνουν τὴν ψηλὴ "τοῦμπα" πρὸς σωρὸ λίθων καὶ φθάνουν στὴν πηγὴ Λιάμβρουκο. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀκολουθοῦν ἀνεβαίνοντας τὴ βασιλικὴν ὁδὸν μέχρι τὸ σύνορο τοῦ Κοσμὰ περιλαμβάνοντας ὅλα τὰ ἐδάφη τοῦ χωριοῦ Λοκκουβίκεια, διαβαίνουν τὴν *τοῦ Ἰαννίκα Τοῦμβαν* ἀκολουθώντας τὸ λιθοσωρὸ καί, τέλος, στρέφονται καὶ περνοῦν ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς "τοῦμπες" ποὺ ὑπάρχουν ἐκεῖ, ἀφήνοντας ἀριστερὰ τὰ ὄρια τῆς Χρυσούπολης. Στὸν περιορισμὸ αὐτὸν περιέχονται καὶ τὰ παλαιοχώρια Παλὰο Πηγάδι καὶ Λοκκουβίκεια μὲ ὅλα τὰ προνόμια καὶ τὰ δικαιώματά τους.

[2] Στὴ Χρυσούπολη κατέχει τὸ μονύδριο τῆς Παναγίας μὲ οἰκήματα, ἀμπέλια καὶ τὸ *τζιμιλαρεῖον*.

[3] Στὸ Λυκόσχιμα τὸ χωριὸ Βομπλιανὴ μὲ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ πρόνομα καὶ μὲ τὴν περιοχὴ του, ποὺ ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη Χρυσόστομο μέχρι τὸ Θερμοπόταμο.

[4] Στὴν Ἐλευθερούπολη τὸ μονύδριο τοῦ Παντοκράτορα, οἰκήματα, ἀμπέλια, χωράφια καὶ νερόμυλο [τὰ κτήματα τῆς Ἐλευθερούπολης προστίθενται ἐδῶ στὸ σιγίλλιο σὲ ὑστερόγραφο, μετὰ τὸ μνηολόγιο].

[5] Στὴ Χριστούπολη τὸ μονύδριο τῆς Παναγίας τῆς Καμιντζιώτισσας μαζί μὲ οἰκήματα, ἀμπέλια καὶ χωράφια, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ παλαιοχώρι *Παπαρνίκαια* (Παπαρνίκεια)¹ μὲ τὰ ἐδάφη του, τὰ ὁποῖα *ἐξαρχῆς* κατέχει καὶ νέμεται.

[6] Στὸν ποταμὸ *Μέστο* [Νέστο] ἓνα ἰχθυοτροφεῖο στὴν Παταγιαννία.

[7] Ἐπίσης τίς ἀφιερώσεις τοῦ μακαρίτη μεγάλου πριμικηρίου [Ἰωάννη]: στὸ Λιμένα τῆς Θάσου ἓναν πύργο, τὸ ναὸ τοῦ Προδρόμου ποὺ ἔχτισε ὁ ἴδιος, τὸν παλαιὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὁλόκληρη τὴν περιοχὴ τοῦ Μαρμαρολιμένα μὲ ἀμπέλια, κήπους καὶ νερόμυλους, ἄλλη γῆ ἀπὸ τὸ Ἐβραιόκαστρο μέχρι καὶ τὸ Σιδηροκαστεῖο, ἀλλὰ καὶ ὅλο τὸ Προάστειο μέχρι καὶ τὴν Ἁγία Μαρίνα καὶ τὸ ἀμπέλι τοῦ Μπιλιλῆ. Τέλος, στὴν Κακὴ Ράχη ἡ μονὴ κατέχει τὸ μονύδριο τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων μὲ τὰ ἀμπέλια, τὰ χωράφια, τὰ ἐλαιόδεντρα, καθὼς καὶ ἀμυγδαλιές στὴν τοποθεσίᾳ τῶν Κελαδηνῶν.

Σ' αὐτὴν τὴν *ἐγγραφον μαρτυρίαν* [τοῦ Πρώτου καὶ τῶν ἡγουμένων τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους] ἀρκέσθηκε ὁ αὐτοκράτορας καὶ χορήγησε στοὺς μοναχοὺς [τῆς μονῆς Παντοκράτορος] τὸ χρυσόβουλλο ποὺ τοῦ εἶχαν ζητήσει, μὲ τὸ ὁποῖο καὶ ὁρίζει νὰ κατέχει καὶ νὰ νέμεται ἡ μονὴ τοὺς στὸ ἐξῆς ὅσα κατεῖχε καὶ μέχρι τώρα, γιὰ τὰ ὁποῖα διέθετε καὶ ἐγγραφα καὶ εἶχε μάλιστα ἐξασφαλίσει καὶ χρυσόβουλλα [τοῦ Ἰωάννη Ε΄]. [Οἱ δύο ἱερομόναχοι τῆς μονῆς] παρουσίασαν τώρα στὸν πατριάρχη ἓνα ἐπικυρωμένο ἀντίγραφο² τοῦ χρυσοβούλλου καὶ τὸν παρακάλεσαν νὰ ἐκδώσει καὶ ἐκεῖνος ἓνα ἀνάλογο *σιγίλλιωδες γράμμα* γιὰ τὸ ζήτημα.

Ὁ πατριάρχης μὲ τὴ σειρά του ἀποδέχεται, ὅπως *συνήθως*, τὸ αἴτημά τους γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀναφέρει στὸ προοίμιο, καθόσον μάλιστα ὁ αὐτοκράτορας [Μανουὴλ Β΄] εἶχε ἤδη ἀνταποκριθεῖ στὸ ἴδιο αἴτημα. Γιὰ νὰ μὴ στερηθεῖ λοιπὸν ἡ μονή, ἐξαιτίας τῶν μεταβολῶν τοῦ καιροῦ, τὰ κτήματα γιὰ τὰ ὁποῖα κατεῖχε ἐγγραφα ποὺ τὰ προσδιόριζαν ὀνομαστικά, τοπικὰ καὶ ποσοτικά (*τίνα τὰ προσκυρωθέντα ταύτη κτήματα καὶ ὅποι καὶ ὅσα*), ὁ πατριάρχης ἀπολύει τὸ παρὸν *σιγίλλιωδες γράμμα*, μὲ τὸ ὁποῖο παραγγέλλει νὰ κατέχει ἡ μονὴ ὅλα τὰ κτήματα ποὺ ἀναφέρθηκαν, τόσο δηλαδὴ ἐκεῖνα ποὺ εἶχαν ἀφιερώσει στὴν ἀρχὴ ὁ μακαρίτης μέγας στρατοπεδάρχης Ἀλέξιος καὶ ἄλλοι ὅσο καὶ ἐκεῖνα ποὺ προσήλωσε ἀργότερα ὁ μακαρίτης μέγας πριμική-

ριος [Ἰωάννης] μαζί με ὅλα τὰ προνόμιά τους. Νὰ τὰ νέμεται *κυριῶς καὶ δεσποτικῶς, ἀναφαιρέτως καὶ ἀναποσπάστως* σύμφωνα με τὰ *παλαιγενῆ* ἔγγραφα καὶ χρυσόβουλλα ποὺ διατήρησαν μέχρι σήμερα τὸ *ἀδιάσειστόν τε καὶ ἀπαράθραυστον* καί, ἐπιπλέον, σύμφωνα με τὴν *δύναμιν* τοῦ χρυσοβούλλου ποὺ τῆς χορήγησε πρόσφατα ὁ αὐτοκράτορας. Δὲν πρέπει, συνεπῶς, νὰ συναντήσῃ ἡ μονὴ τὴν παραμικρὴ ἐνόχληση ἀπὸ κανένα (*παρὰ μηδενὸς τῶν ἀπάντων*) *ἐπὶ τῇ κατοχῇ καὶ δεσποτείᾳ* τῶν κτημάτων αὐτῶν.

Ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ μακαρίτης μέγας στρατοπεδάρχης καὶ ὁ ἀδελφός του [μέγας πριμικήριος] στὰ ἀφιερωτήρια ἔγγραφα τῶν παραπάνω κτημάτων εἶχαν ἐκδώσει γιὰ τοὺς μοναχοὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς μεταγενεστέρους *τύπον καὶ κανόνα*, ποὺ ὀριζε τὴν τήρηση τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς σύμφωνα με τὴν *τάξιν* τοῦ Μεγάλου Βασιλείου γιὰ τὸ μοναχικὸ βίο, ὁ πατριάρχης παραγγέλλει μετὰ τὴ σειρά του στοὺς μοναχοὺς νὰ συνεχίσουν νὰ τηροῦν αὐτὸν τὸν *τύπον καὶ κανόνα*: κανεῖς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κατέχει ἢ νὰ ἀποκτήσῃ ἀγαθὸ *ιδιόρρυθμον*, ἀλλὰ πρέπει ὅλα νὰ εἶναι κοινά. Καὶ ἂν κάποιος ἀπὸ μικροψυχία θέλῃ νὰ ἀποσκιρτήσῃ *τῆς συνοδείας ταύτης* (τοῦ κοινοβίου) θεωρώντας ὅτι βαρεῖα τὴν ὑποχρέωση αὐτὴ —ποὺ τὴν ἔχουν θεοπίσει οἱ θεοφόροι Πατέρες, οἱ *δίκην φωστῆρος διαλάμπαντες ἐπὶ γῆς*— καὶ ζητάει νὰ ξαναπαρεῖ πίσω ὅσα εἶχε ἀφιερώσει στὴ μονὴ ἢ ὅσα κατεῖχε ὅταν εἰσήλθε σ' αὐτήν, πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃ μιὰ τέτοια ἐπιδίωξη. Ὁ πατριάρχης παραινεῖ ἐκείνους ποὺ ἔχουν παρόμοιους σκοποὺς νὰ μὴ δίνουν τὸ κακὸ παράδειγμα στοὺς ἄλλους, ἀλλὰ νὰ ἐμμένουν *τῇ τάξει καὶ τῷ τύπῳ τῆς μονῆς*, γιὰ νὰ μὴ μοιάσουν στὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς Τεσσαράκοντα Μάρτυρες ποὺ ἔχασε τὸν *στέφανον* ἐπειδὴ ὑποχώρησε στὶς ψυχικὲς του ἀδυναμίες. Κατοχυρώνει ἐπίσης τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς μονῆς, ὡς πατριαρχικῆς, ἀπὸ τὸν Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλον, ὥστε οἱ μοναχοὶ τῆς νὰ μένουν πάντοτε *ἀνενόχλητοι καὶ ἀνεπηρέαστοι* σὲ ὅλα, ἀπολαμβάνοντας τὸ ἴδιο καθεστῶς ἀκριβῶς ποὺ ἔχουν ὅλοι ὅσοι ἐγκαταβιώνουν σὲ *μοναστήρια πατριαρχικά* τόσο στὸ Ἅγιον Ὅρος ὅσο καὶ σὲ ὅποιαδήποτε ἄλλῃ ἐπαρχία.

Γιὰ νὰ μὴν ἀποσπασθοῦν, λοιπόν, ἀπὸ τὴν ἐξουσία τῆς μονῆς τὰ κτήματα ποὺ τῆς εἶχαν ἀφιερώσει *οἱ κτήτορες ἐκεῖνοι* καὶ ὅποιοσδήποτε ἄλλος καὶ ποὺ τῆς ἔχουν κατακυρωθεῖ [μετὰ τὸ χρυσόβουλλο τοῦ Μανουὴλ Β΄] καὶ γιὰ νὰ μὴν τολμήσῃ κανεῖς, εἴτε συγγενὴς *ἐξ αἵματος τῶν κτητόρων* εἴτε καὶ ὅποιοσδήποτε ἄλλος, νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ τὰ ἀρπάξῃ ἀπὸ πλεονεξία, ὁ πατριάρχης ἐπισημαίνει τὴν ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ (*βάρος φρικώδους ἀφορισμοῦ ἐκφωνοῦμεν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι*).

Πρὸς ἀσφάλειαν ἀπολύεται τὸ παρὸν *σιγilliῶδες γράμμα* καὶ χορηγεῖται στὴ βασιλικὴ καὶ πατριαρχικὴ μονὴ Παντοκράτορος.

Τὸ πρωτότυπο ὑπέγραφε *ιδιόχειρα ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἀντώνιος*.

Ἀρχ.: † Τὰς τῶν ἀγαθ(ῶν) ἀνδρῶν καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γινομέν(ας) πράξεις ἐπικυροῦν τῶν ἀναγκαιοτ(ή)τ(ων) ἂν εἴη ...

Ἐκδ.: J. Müller, *Historische Denkmäler in den Klostern des Athos*, Βιέννη 1851, 237-243. — MM τ. 2, Βιέννη 1862, 216-220 (μὲ λανθασμένη χρονολογία: 1392). — *Pantocrator*, ἀριθ. IX (πρβλ. καὶ σ. XIII: ἀποκατάσταση τῆς ὀρθῆς χρονολογίας). — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 17. — Πρβλ. καὶ Darrouzès, *Regestes*, ἀριθ. 2963.

1. Γιά τὴ διόρθωση τοῦ ὀνόματος βλ. Ἐγγρ. 19 σημ. 2.

2. Πρόκειται προφανῶς γιὰ τὸ ἀντίγραφο Β τοῦ Ἐγγρ. 19.

21 *Εἰρηνικὸν γράμμα* τῶν μονῶν Κουτλουμουσίου καὶ Παντοκράτορος γιὰ τὴν ὕδρευση τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου

Σεπτέμβριος, ἰνδ. 3, 6903 (1394)

A) (A 11, σ. 6 [ἀριθ. 27]). Πρωτότυπο. Χαρτί 282 X 306. Μελάνι καστανόχρωμο. — Διατήρηση μέτρια: φθορὴς στὶς διπλώσεις καὶ ἐγκοπές· τὸ ἔγγραφο ἐπικολλημένο σὲ χαρτί ἀπὸ τὴ μέση πρὸς τὰ κάτω, στὸ ὁποῖο, ἐπιπλέον, ἔχει ἐπικολληθεῖ μὲ βουλοκέρι ταινία φύλλου ἀλληλογραφίας μὲ τὸ κείμενο πρὸς τὰ μέσα, ὅπου διακρίνεται ἡ φράση Ἀδελφοί ἐν Χ(ριστῷ), σὰς ἀσπάζομαι. — Συνομογραφίαι λίγες. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

B) (<A11a>). Ἀντίγραφο τέλους τοῦ 19^{ου} αἰ. Χαρτί (δίφυλλο) 361 X 228. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto-verso τοῦ α' φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο. — Διατήρηση καλὴ (παρτηροῦνται δύο κηλίδες στὸ κείμενο καὶ φθορὴς στὶς διπλώσεις). — Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο.

Ὅλοι οἱ χριστιανοί, καὶ προπάντων οἱ μοναχοί, ποὺ τάχθηκαν νὰ γίνουν κοινωνοὶ τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τοὺς θορύβους καὶ τὴ σύγχυση τῆς κοσμικῆς ζωῆς, ὀφείλουν νὰ ἔχουν ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν κορωνίδα τῶν ἀρετῶν καὶ στὴν ὁποία ὁλοκληρώνονται, σύμφωνα μὲ τὸν Ἀπόστολο, οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆτες. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Σωτὴρας πορευόμενος πρὸς τὴν ἐκούσια σταυρικὴ θυσία τοῦ ἄφησε ὡς τελευταία ἐντολὴ τὴν [ἐν Χριστῷ] *εἰρήνην*.

Αὐτὰ ἀναλογιζόμενοι καὶ αὐτὴν τὴν ἐντολὴν προσπαθώντας νὰ τηρήσουν οἱ μοναχοὶ τῶν βασιλικῶν καὶ πατριαρχικῶν μονῶν τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Παντοκράτορος καὶ τοῦ Κουτλουμουσίου, προσπάθησαν νὰ διαλύσουν *πᾶσαν ὀχλῆσιν καὶ ἀμφιβολίαν καὶ ταραχὴν* ποὺ σκίαζε τὶς μεταξὺ τους σχέσεις. Πρόκειται γιὰ τὸ νερὸ ποὺ διέρχεται τόσο ἀπὸ τὴ μονὴ τοῦ Κουτλουμουσίου ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ [παντοκρατορινό] μονόδριο τοῦ Ραβδούχου, γιὰ τὸ ὁποῖο παλαιότερα εἶχαν ξεσπάσει σοβαρὲς διενέξεις. Ἀλλὰ οὔτε ἡ μεσολάβηση *ἐπιστασιῶν* [τοῦ Ἁγίου Ὁρους] οὔτε οἱ ἀπειθείαι συνεννοήσεις, στὴ διάρκεια τῶν ὁποίων συνάχθηκαν καὶ οἱ δύο πλευρὲς καὶ πολλὰ λόγια ἀνταλλάχθηκαν σὲ μάκρος, ἔφεραν κανένα ἀποτέλεσμα. Ἔτσι, λοιπόν, τὸ ἀδιέξοδο παρατάθηκε μέχρι σήμερα. Τελευταία, ὅμως, συναθροίστηκαν [καὶ

πάλη] οἱ δύο μονές, δηλαδή οἱ καθηγούμενοι καὶ οἱ λοιποὶ ἱερεῖς καὶ γέροντες, καὶ ξανάρχισαν τὸ διάλογο. Καὶ ἐκεῖνο ποῦ δὲν εἶχαν κατορθώσει τόσες καὶ τόσες ἐπιστάσεις καὶ ἄλλα τόσα λόγια, τὸ πέτυχαν τώρα μόνοι τους οἱ μοναχοὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ ἐφθασαν σὲ συνδιαλλαγὴ καὶ εἰρήνευση.

Συμφώνησαν, λοιπόν, νὰ καθαρίζουν οἱ μοναχοὶ τοῦ Ῥαβδούχου τὴν κοίτη τοῦ ρύακα ποῦ φέρνει τὸ νερὸ μὲ κάθε ἐπιμέλεια καὶ νὰ ἐπισκευάζουν τὶς γοῦρνες, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν ποσότητα νεροῦ ποῦ χρειάζονται. Ἄν, παρὰ τὶς ἐργασίες αὐτές, τὸ νερὸ δὲν κατεβαίνει μέχρι τὸ μονύδριο, τότε οἱ μοναχοὶ δικαιῶνται, μετὰ ἀπὸ ἄδεια τοῦ καθηγουμένου ἢ τοῦ δικαίῳ τῆς πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου, νὰ ὑδρεύονται ἀπὸ τὸ ἄλλο νερὸ ποῦ κατεβαίνει εἰς τοῦ Κουτλουμουσί. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ἀναγνωρίστηκε στὴν πατριαρχικὴ μονὴ Κουτλουμουσίον ἡ κυριότητα τοῦ μικροῦ βουνοῦ ἀπέναντι ἀπὸ τὸν ρύακα ποῦ φέρνει τὸ νερὸ ἐκεῖνο, ὁ ὁποῖος βουνὸς ἐκτείνεται μέχρι τὸν ξερόλακκο ποῦ βρίσκεται στὸ ἀνατολικό του μέρος. Ἢδὴ ἡ μονὴ νέμεται τὴν περιοχὴ αὐτὴ ἐδῶ καὶ ἀμέτρητα χρόνια —καὶ μάλιστα καλλιεργοῦσε καὶ ἀμπέλι ἐκεῖ, τὸ ὁποῖο ὅμως δὲ σώζεται πιά, διὰ τὸ τῶν ἐτῶν μῆκος.

Τὶς συμφωνίες αὐτές τὰ δύο μέρη θεώρησαν ἀναγκαῖο νὰ τὶς ἐπιβεβαιώσουν καὶ διὰ γράμματος, ὥστε καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους νὰ τηρηθεῖ ἀμεταποιήτως ἡ παρῶσα πράξις. Οἱ μοναχοὶ τῶν δύο μονῶν, λοιπόν, ὁφείλουν στὸ ἐξῆς ἐμμένειν τοῖς γεγραμμένοις. Καὶ ἂν κανεῖς, ὡς μισάδελφος καὶ πλεονέκτης, ἐπιδιώξει τὴν ἀνατροπὴ τῆς γραπτῆς συμφωνίας, μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ παρόντος γράμματος νὰ ἀποκρούεται καὶ νὰ τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν γέροντά του (παρὰ τοῦ προστατοῦντος αὐτόν) μὲ τὸ ἐπιτίμιον ποῦ τοῦ ἀρμόζει.

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οἱ δύο μονές μαζὶ συντάσσουν τὸ παρὸν εἰρηνικὸν γράμμα ποῦ ἐπικυρώνεται μὲ τὶς ἰδιόχειρες ὑπογραφὰς [τῶν ἀντιπροσώπων τῶν μονῶν]¹, εἰς διηνεκὴ καὶ μονιμωτέραν ἀσφάλειαν.

Ῥυπογράφουν: Ὁ καθηγούμενος τῆς πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ Κουτλουμουσί Ἱερεμίας ἱερομόναχος. Ὁ ἱερομόναχος Γεννάδιος. Ὁ ἱερομόναχος Ματθαῖος. Ὁ ἱερομόναχος Ἱερεμίας. Ὁ ἱερομόναχος Σάββας. Ὁ μοναχὸς Μακάριος. Ὁ μοναχὸς Ἰωαννίκιος. Ὁ ἱερομόναχος Κύριλλος. Ὁ ἱερομόναχος Νήφων.

Ἀρχ: † Καὶ πάντες μὲν οἱ τὸ σ(ωτή)ριον δεξάμενοι κήρυγμα καὶ τὸ χριστὸν ὄνομα ἀξιοθέντες καλῆστε ...

¹Εκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 18.

1. Στὸ ἔγγραφο μας ποῦ δόθηκε στὴ μονὴ Παντοκράτορος, ὑπογράφονται μόνο οἱ Κουτλουμουσιανοὶ ἀντιπρόσωποι.

22 Γράμμα τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἱερεμία γιὰ τὸ διακανονισμό τῆς νομῆς τοῦ κελλίου τοῦ Μακροῦ καὶ τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου

Ὁκτώβριος, ἰνδ. 3 [1394]

(Α 10, σ. 6 [ἀριθ. 86]). Πρωτότυπο. Χαρτί 345 X 293. Μελάνι καστανόχρωμο, διάφορο στίς ὑπογραφές. —Κατάσταση μέτρια: σχισμένο κάθετα στὴ μέση, φθορές στίς ἄκρες, μεγάλη κηλίδα πάνω δεξιά· τὸ ἔγγραφο ἐπικολλημένο σὲ χαρτί, πάνω στὸ ὁποῖο ἔχει προστεθεῖ νέα λωρίδα κάθετα, ἀπὸ τὸν ἐρευνητὴ Λ. Μαυρομάτη (3/6/1974). —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Ὁ μοναχὸς Γεράσιμος παρουσιάστηκε στὸν Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ κατήγγειλε πὼς οἱ μοναχοὶ τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου εἶχαν ἰδιοποιηθεῖ ἐλαιόδεντρα τοῦ κελλίου τοῦ Μακροῦ ποῦ κατέχει ὁ ἴδιος. Κλήθηκαν, λοιπόν, οἱ Παντοκρατορινοί, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀντέτειναν ὅτι ἀνέκαθεν ἐνέμονταν τὰ ἐλαιόδεντρα ἐκεῖνα χωρὶς ποτὲ νὰ συναντήσουν καμμιὰ ἐνόχληση ἀπὸ κανένα Πρῶτο, προσθέτοντας ὅτι ἀκόμη καὶ ὁ μακαρίτης Πρῶτος Δωροθέος, ποῦ εἶχε ἀμφισβητήσει τὴν κυριότητά τους, κατέληξε νὰ τὴν κατακυρώσει πάλι σ' αὐτούς. Ἐπειδὴ, ὅμως, ἡ ἀπόφαση τοῦ Δωροθέου δὲν ἦταν σαφής, ὁ Πρῶτος [Ἱερεμίας] καὶ ἡ Σύναξη ἀποφάσισαν νὰ ἐπανεξετάσουν ἐξαρχῆς τὸ θέμα καὶ ζήτησαν ἀπὸ τὸ Γεράσιμο νὰ προσκομίσει μάρτυρες γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῶν ἰσχυρισμῶν του. Ὁ Γεράσιμος τότε παρουσίασε δυὸ γέροντες ποῦ κατεῖχαν παλαιότερα τὸ παντοκρατορινὸ κελλί τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου.

Οἱ καταθέσεις, ὥστόσο, τῶν μαρτύρων τοῦ Γερασίμου, ποῦ δόθηκαν ὕστερα ἀπὸ ἐκφώνηση ἀπειλῆς ἀφορισμοῦ (*μετὰ ἐπιτιμίου ἀλύτου τε καὶ φρικώδους*), δικαιώνουν ἀντίθετα τοὺς Παντοκρατορινούς, καθότι βεβαιώνουν ὅτι ὁ μοναχὸς Γεράσιμος νεμόταν μονάχα τὴ μεγάλη ἐλιά ποῦ βρίσκεται [πίσω ἀπὸ] τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου, ἐνῶ τίς ἄλλες ποῦ ἐκεῖνος διεκδικεῖ τίς νέμονταν οἱ Παντοκρατορινοί. Στηριζόμενοι στίς καταθέσεις αὐτές, ποῦ ἔχουν μεγάλη βαρὺτητα καθὼς προέρχονται ἀπὸ μάρτυρες προχωρημένης ἡλικίας, οἱ ὁποῖοι μάλιστα εἶχαν κληθεῖ ἀπὸ τὸν ἐνάγοντα μοναχὸ Γεράσιμο καὶ κατέθεσαν ὑπὸ τὴν ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ, ὁ Πρῶτος καὶ ἡ Σύναξη ἀποφασίζουν ὅτι μονάχα δυὸ ἐλαιόδεντρα στὸ Ἅγιο Βῆμα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου ἀνήκουν στὸ Γεράσιμο, δηλαδὴ ἡ μεγάλη ἐλιά καὶ μιὰ μικρὴ δίπλα της, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀνήκουν στοὺς Παντοκρατορινούς, ὅπως καὶ μέχρι τώρα.

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ διένεξη πρέπει νὰ τερματισθεῖ καὶ οἱ δύο πλευρὲς νὰ ζήσουν στὸ ἐξῆς εἰρηνικά καὶ χωρὶς ἀμοιβαῖες ἐνοχλήσεις. Ὅφειλον ἐπίσης καὶ οἱ μελλοντικοὶ Πρῶτοι νὰ σεβαστοῦν τὴν ἀπόφαση αὐτὴ καὶ

νά μὴν τὴν ἀναθεωρήσουν, διότι ἔχει ληφθεῖ χωρὶς πάθος καὶ δόλο, ἀλλὰ μὲ διαφανεῖς διαδικασίες σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους καὶ τὸ δίκαιο.

Πρὸς ἀσφάλειαν συντάχθηκε τὸ παρὸν γράμμα.

Ὑπογράφουν: Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἱερεμίας ἱερομόναχος. Ὁ ἡγούμενος καὶ δικαῖον [τῆς μονῆς] τοῦ Στεφάνου ἱερομόναχος καὶ πνευματικός Θεόδουλος. Ὁ ἡγούμενος [τῆς μονῆς] τοῦ Χαίροντος ἱερομόναχος καὶ πνευματικός Ἰάκωβος. Ὁ ἡγούμενος [τῆς μονῆς] τοῦ Μηνίτζη Δαμιανὸς ἱερομόναχος.

Ἀρχ.: † Προσηλθε τῇ ἡμῶν εὐτελείᾳ ὁ τὸ κελλίον τοῦ Μακροῦ κατέχων μοναχὸς Γεράσιμος καὶ εὔπεν ...

Ἑκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 19 (μὲ λίγα σφάλματα).

23 Παραδοτικό ἀπογραφικὸ γράμμα τῶν Φωκᾶ Σεβαστόπουλου, Ἀλεξίου Ἰαγούπη καὶ Γεωργίου Θεολογίτη πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος γιὰ τὰ σύνορα τοῦ μετοχίου τῆς στοῦ Ἄνω Χωρίου Λήμνου

[Λήμνος]

28 Νοεμβρίου, ἰνδ. 3 [1394]

Α) (Β 4, σ. 41 [ἀριθ. 68]). Ἐπικυρωμένον ἀντίγραφο. Μεμβράνη 605 X 230. Μελάνι καστανόχρωμο, διάφορο στὶς ἐπικυρωτικὰς ὑπογραφάς. —Κατάσταση ἀριστη. —Συντομογραφίες πολλές. Τὸ κείμενον ὀρθογραφημένο. —Τὸ ἔγγραφο ἐπικυρώνεται ἀπὸ τοὺς μητροπολίτες Κυζικίου Ματθαῖο, Νικομηδείας καὶ ἑξαρχο πάσης Βιθυνίας Μακάριο καὶ Μηδεῖας Ματθαῖο.

Β) (Β 4 <α>) [ἀριθ. 18]). Ἀντίγραφο (15^{ον} αἰ.) μὲ σημαντικὰς διαφορὰς ἀπὸ τὸ προηγούμενον. Τίτλος: † Το ἴσον τοῦ σιγγελλίου γράμματος τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Κ(υρίου)ν κ(αὶ) Θ(εοῦ) καὶ Σ(ωτῆ)ρ(ος) ἡμῶν Ι(ησοῦ)ν Χ(ριστοῦ)ν τοῦ Π(αν)τοκράτ(ο)ρ(ος) †. Χαρτί 430 X 315. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: φθορὰς καὶ σχισίματα στὶς ἀκρὲς. —Συντομογραφίες πολλές. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Γ) (Β 5, σ. 41 [ἀριθ. 72]). Νεοελληνικὴ παράφραση (β' μισοῦ τοῦ 18^{ου} αἰ.). Τίτλος: Μετεφράσθη ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ ἴσου εἰς κοινωτέραν διάλεκτον τὸ παρὸν ἔγγραφον παραδοτικὸν κ(αὶ) τῶν συνόρων δηλωτικὸν γράμμα. Χαρτί 452 X 390. Μελάνι μαῦρο, ἐρυθρὸ στὸν τίτλον καὶ τὸ ἀρχικὸ γράμμα. —Διατήρηση καλὴ. —Τὸ κείμενον ὀρθογραφημένο. —Γραφὰς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 14, 15Β, 18Β, 19Γ, 19Δ καὶ 24Γ.

Ὁ μακαρίτης αὐτοκράτορας [Ἰωάννης Ε' Παλαιολόγος] πρὶν ἀπὸ καιρὸ εἶχε παραχωρήσει μὲ χρυσόβουλλο στὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος ἕνα παλαιοχώρι στὴ Λήμνο ἀνάμεσα στὴν ἀκτὴ (πλησίον τοῦ αἰγιαλοῦ) καὶ στοῦ χωριοῦ τοῦ Πισπέραγος μαζί μὲ τὴν περιοχὴ ποὺ κατεῖχαν οἱ παλαιότεροι κάτοικοί του. Τὴν ὁριοθέτηση τῶν ἐδαφῶν εἶχε διενεργήσει τότε ὁ θεῖος τοῦ [σημερινοῦ] αὐτοκράτορα [Μανουὴλ Β'] πρωτοβεστιαρίτης Θεόδωρος Παλαιολόγος, ποὺ ἦταν καὶ τότε εἰς κεφαλὴν τοῦ νησιοῦ, καθὼς καὶ ὁ Δούκας ὁ Χειλᾶς, ὁ Ἰωάννης Μειζομάτης καὶ ἄλλοι ἄρχοντες. Στὴν

περιοχή αὐτὴν οἱ μοναχοὶ ἔχτισαν πύργο, ἔφεραν καὶ ἐγκατέστησαν ὥς καλλιεργητὲς ἀνθρώπους ξένους, ποὺ δὲν ἦταν καταχωρισμένοι σὲ κανένα φορολογικὸ κατὰστιχο τοῦ Δημοσίου (*τῷ δημοσίῳ ἀνεπιγνώστους*) καὶ καλλιέργησαν τὸν τόπο γιὰ ὀρισμένα χρόνια. Ἔπειτα [ὁ Φωκᾶς Σεβαστόπουλος] καὶ ὁ Δούκας ὁ Χειλᾶς πῆραν ἐντολὴ νὰ διενεργήσουν *ἀπογραφικὴν ἐξίσωσιν* στὸ νησί καὶ τότε οἱ Παντοκρατορινοί, ποὺ *ἔστενοχωροῦντο* γιατί δὲν ἀρκοῦσαν τὰ ἐδάφη ποὺ κατεῖχαν, ζήτησαν νὰ τοὺς δοθοῦν καὶ ἄλλα ἀπὸ τὴ γειτονικὴ *δημοσίαν καὶ βασιλικὴν γῆν*. Πραγματικά, οἱ ἀπογραφεῖς τοὺς παραχώρησαν ἑπτακοσίους πενήντα μοδίους. Ζήτησαν, ἐπίσης, καὶ γῆ στὴν Παρανησία¹ καὶ τοὺς δόθηκαν κι ἐκεῖ ἐδάφη τριακοσίων μοδίων —ὥστε συνολικά ἡ γῆ ποὺ τοὺς παραχωρήθηκε ἀνῆλθε στοὺς χίλιους πενήντα μοδίους. Ἐπιπλέον, στὴν Παρανησία τοὺς δόθηκε τὸ Ἀκρωτήρι μὲ τὸ μαντροστάσι καὶ τὸ βοσκοτόπο καὶ ὀρίστηκε νὰ καταβάλλουν γι' αὐτὰ τὰ τελευταῖα στὸ Δημόσιο εἰκοσιτέσσερα ὑπέρπυρα τὸ χρόνο. Ἔπειτα, ὅμως, ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς παρουσιάστηκε στὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ [Β'] Παλαιολόγο καὶ πέτυχε τὴν ἔκδοση χρυσοβούλλου, μὲ τὸ ὁποῖο καταργήθηκε κάθε φορολογικὴ ὑποχρέωση γιὰ τὰ ἐδάφη αὐτά, τὰ ὁποῖα κηρύχθηκαν *ἐλεύθερα* ἀπὸ τίς ἀπαιτήσεις ποὺ εἶχαν ἐπιβάλει οἱ ἀπογραφεῖς.

Τώρα πάλι, ποὺ ὁ αὐτοκράτορας [Μανουὴλ Β'] ἐπισκέφθηκε τὸ νησί, ὁ ἡγούμενος ἦλθε κι αὐτὸς γιὰ νὰ τὸν προσκυνήσει καὶ ζήτησε τὴν παραχώρηση καὶ ἄλλης μάντρας καὶ βοσκοτόπου στὸ Φακό. Ὁ αὐτοκράτορας συγκατένευσε καὶ πάλι καὶ διέταξε τοὺς συντάκτες τοῦ ἐγγράφου μας, ποὺ ἔχουν ἐντολὴ νὰ ἐπιβλέπουν καὶ νὰ τηροῦν τὴν *ἀπογραφικὴν ἐξίσωσιν* ὁλόκληρου τοῦ νησιοῦ, νὰ καταγράψουν ὅλα τὰ ἐδάφη τῆς μονῆς, τόσο ἐκεῖνα ποὺ τῆς εἶχαν δοθεῖ μὲ τὸ χρυσόβουλλο τοῦ μακαρίτη πατέρα τοῦ αὐτοκράτορα ὅσο κι ἐκεῖνα ποὺ τῆς παραχώρησαν οἱ ἀπογραφεῖς [τὸ 1388], καὶ νὰ παραδώσουν στοὺς μοναχοὺς τὴ μάντρα καὶ τὸ βοσκοτόπο στὸ Φακό.

Ἔτσι λοιπόν, μετὰ ἀπὸ ἐπιτόπια ἐξέταση, οἱ συντάκτες τοῦ ἐγγράφου διαπιστώνουν ὅτι τὰ σύνορα τῆς περιοχῆς ποὺ κατέχει ἡ μονὴ μὲ τὴ δύναμη τοῦ χρυσοβούλλου [τοῦ μακαρίτη αὐτοκράτορα Ἰωάννη Ε'] ἔξιχνον ἀπὸ τὸ μονοπάτι κοντὰ στὴν Ἁγία Μαρίνα πρὸς βορρᾶν, ὅπου τὸ σύνορο τῶν χωραφίων τοῦ *Στρεμονίτου* [Στριμονίτη], ἀκολουθοῦν τὸ σύνορο αὐτὸ ἀνεβαίνοντας πρὸς τὴ δύση *κατ' εὐθὴν τοῦ Στρομπολίθρου* [Στρομπολίθρου]², διασχίζουν τὴ ράχη, κατεβαίνουν στὸ δρόμο καὶ τὸν ἀκολουθοῦν πρὸς νότο *κατὰ πρόσωπον τοῦ πύργου* στὸ μῆκος ἐνὸς *σχοινίου*. Ὑστερα τέμνουν τὸ δρόμο πρὸς τὰ δυτικὰ διαμέσου τοῦ χωραφιοῦ τοῦ Καρτζαμπλά, βγαίνουν στὸ *ράχωνιν*, ὅπου *τροχάλα*, τὸ διασχίζουν, περνοῦν τὸν *ρύακα*, ἀνεβαίνουν στὸ βουνὸ τοῦ Κοράκου, κατεβαίνουν πρὸς τὴ βορινὴ πλευρὰ τοῦ *Καστέλλου*, περιλαμβάνουν τὸν Κάστελλο καὶ βρίσκουν μονοπάτι ποὺ τὸ ἀκολουθοῦν μέχρι τὴν ἄκρην τοῦ ἀμπελώνα τῆς μονῆς κι ἔπειτα ἀκολουθοῦν τὸν *ρύακα* μέχρι τὸ

δημόσιο δρόμο πρὸς τὸν Κοντέα, ὅπου ἡ γῆ τῶν Πισπεραγινῶν ἢ μετὰ τοῦ Ἀλβανίτου, τῆς ὁποίας τὸ σύννορο ἀκολουθοῦν στὴ συνέχεια κατευθύν πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τὸ γιαλό. Τέλος, ἀφοῦ διατρέχουν τὸ γιαλό, βγαίνουν στὸ μονοπάτι τῆς Ἀγίας Μαρίνας, παρατρέχουν τὸ παλαιοκκλήσιον γιὰ λίγο διάστημα καὶ καταλήγουν καὶ πάλι στὰ χωράφια τοῦ Στρυμονίτη.

Τὰ σύνορα τῆς δημόσιας γῆς τῶν ἑπτακοσίων πενήντα μοδίων ποὺ [ὁ Φωκάς Σεβαστόπουλος καὶ ὁ Δούκας Χειλᾶς] εἶχαν παραχωρήσει στοὺς Παντοκρατορινοὺς μετὰ ἀπὸ παρακλήσεις τοὺς καὶ ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὸ μετόχι τῆς μονῆς, ξεκινοῦν ἀπὸ τὴ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ φράχτη (περιόρου) τοῦ ἀμπελιοῦ τῆς, ὅπου βρίσκονται τὰ χωράφια τοῦ Βρανᾶ τοῦ Πενταρακλῆ καὶ ὑπάρχουν παλαιὰ τρόχαλα (ξερολιθιά), ἀκολουθοῦν τὰ τρόχαλα αὐτὰ πρὸς τὴ δύση καὶ ἀνεβαίνουν μέχρι τὴν κυδωνιά στὰ χωράφια τοῦ Καρτζαμπλᾶ, ποὺ βρίσκονται εἰς τὰ скалія τοῦ βουνοῦ τοῦ Κέδρου. Ἐπειτα στρίβουν πρὸς νότο ἀκολουθώντας τὰ ὄρια τῶν χωραφιῶν τοῦ Καρτζαμπλᾶ, φθάνουν στὸ μονοπάτι [ποὺ διέρχεται ἀπὸ] τὴ μέση τοῦ χωριοῦ [τοῦ Κέδρου] καὶ τὸ ἀκολουθοῦν καθὼς στρέφεται πρὸς τὰ ἀνατολικά μέχρι τὴ γῆ τῆς Σκεπαρνεάς, ὅπου ὑπάρχει καὶ νερογλυμῆ. Περνοῦν ἴσια τὴν νερογλυμῆ, ἀφήνοντας ἀριστερὰ τὸ μονοπάτι μέσα στὸν περιορισμό, διασχίζουν τὴ γῆ τῆς Σκεπαρνεάς ἔχοντας δεξιὰ τὰ χωράφια ποὺ δόθηκαν στὸν Φιλομάτη, ἀνεβαίνουν στὸ χαλῶνιν διασχίζοντάς το, κατεβαίνουν ἴσια πρὸς τὰ ἀνατολικά καὶ βρίσκουν μονοπάτι στὸ ἐξάμπελον τοῦ Ἀλβανίτου. Παίρνουν τὸ μονοπάτι στρέφοντας πρὸς βορρᾶν καὶ ἔπειτα, παρακολουθώντας τὸ ἐξάμπελον καὶ τὸ μονοπάτι πάντοτε, βγαίνουν πρὸς τὰ ἀνατολικά στὸ δημόσιο δρόμο. Παίρνοντας τὸ δρόμο στρέφονται πάλι πρὸς βορρᾶν κατευθείαν ἀπέναντι ἀπ' τὸν πύργο (κατευθύν τοῦ πύργου) καὶ φθάνουν μέχρι τὸν ῥύακα στὴν ἄκρη (κεφαλὴ) τοῦ ἀμπελιοῦ, ποὺ εἶναι τὸ σύννορο τῶν ἐδαφῶν ποὺ κατέχει ἡ μονὴ μὲ τὸ χρυσόβουλλο [τοῦ Ἰωάννη Ε΄]. Τέλος, ἀκολουθώντας [ἀνάστροφα] τὸν ῥύακα ἀνεβαίνουν ἕως [τὸ φράχτη] τοῦ ἀμπελίου στὰ τρόχαλα ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν.

Ἐπίσης, τὰ σύνορα τῆς γῆς ποὺ εἶχε δοθεῖ στὴ μονὴ [ἀπὸ τοὺς παραπάλαν ἀπογραφεῖς] στὴν Ἀκτὴ τῆς Παρανησίας ξεκινοῦν ἀπ' τὸ δρόμο ποὺ ὡδηγεῖ ἀπὸ τὸ Ἄνω Χωρίον στὸ Ἀκρωτήρι καὶ τὸν ἀκολουθοῦν ἔχοντας στὰ δεξιὰ τὴ γῆ ποὺ ἔχει δοθεῖ στὸν Τόμπρη μέχρι τὴν Ἀναφανή. Ἐπειτα, συνεχίζοντας νὰ παρακολουθοῦν τὸ δρόμο, φθάνουν μέχρι τὸ Ἀκρωτήρι ἔχοντας δεξιὰ τὴ γῆ ποὺ ἔχει δοθεῖ στοὺς Πισπεραγινούς, καὶ καταλήγουν στὰ τρόχαλα ποὺ διαιροῦν τὸ Ἀκρωτήρι: ὅλη αὐτὴ ἡ περιοχὴ ἀριστερὰ ἀπὸ τὰ σύνορα μέχρι τὸ γιαλό ἀνήκει στὴ μονὴ καὶ ἐκτείνεται σὲ τριακοσίους μοδίους. —Τότε, ἐπίσης, τῆς εἶχε δοθεῖ [ἀπὸ τοὺς ἰδίους] καὶ τὸ Ἀκρωτήρι ἀπὸ τὰ τρόχαλα [καὶ πέρα], μαζί μὲ τὴ μάντρα καὶ τὸ βοσκοτόπο. Γιὰ τὰ ἐδάφη αὐτὰ ὑπεθυμίζεται ὅτι

εἶχε ὀριστεῖ ἐτήσιος φόρος εἰκοσιτεσσάρων ὑπερπύρων, στή συνέχεια, ὁμως, [τὸ 1393] *ἐλευθερώθησαν* μὲ χρυσόβουλλο τοῦ αὐτοκράτορα [Μανουῆλ Β΄].

Τέλος, παραχωρήθηκε πρόσφατα στοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς ἡ κατοχὴ καὶ νέας περιοχῆς στὸ Φακό, ὅπου ἐκεῖνοι ἤδη εἶχαν κτίσει μιὰ μάντρα. Μὲ ἐντολὴ τοῦ αὐτοκράτορα λουπόν, οἱ ἀπογραφεῖς παραδίδουν στὴ μονὴ Παντοκράτορος τὴ μάντρα τοῦ Φακοῦ, τῆς ὁποίας τὰ σύνορα ξεκινοῦν ἀπὸ *τὴν ῥαχὼν* τοῦ Μικροῦ Σκοποῦ, προχωροῦν ἴσια πρὸς βορρᾶν καὶ φθάνουν μέχρι τὸ γαλά. Στὸν περιορισμὸ περιλαμβάνονται καὶ τὰ Γαστρία, ποὺ βρίσκονται *κατὰ πρόσωπον τοῦ πελάγους τῆς ἀνατολῆς* καὶ προορίζονται γιὰ βοσκὴ τῶν ζώων τῆς μονῆς.

“Ὅλα τὰ παραπάνω ἐδάφη ὀφείλουν νὰ κατέχουν καὶ νὰ νέμονται οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Παντοκράτορος μὲ τὴν ἰσχὺ τῶν χρυσοβούλλων ποὺ ἐκεῖνη ἔχει ἐξασφαλίσει καὶ σύμφωνα μὲ τὸν *ὀρισμὸν* τοῦ αὐτοκράτορα [Μανουῆλ Β΄], τὸν ὁποῖο οἱ συντάκτες τοῦ ἐγγράφου τήρησαν μὲ ἀκρίβεια.

Ὑπογράφουν οἱ *δοῦλοι* τοῦ αὐτοκράτορα Φωκᾶς Σεβαστόπουλος, Ἀλέξιος Ἰαγούπης καὶ Γεώργιος Θεολογίτης.

Τὸ παρὸν ἀντίγραφο ἐπικυρώνουν μὲ τὶς ὑπογραφές τους οἱ μητροπολίτες Κυζίκου Ματθαῖος, Νικομηδείας ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας Μακάριος καὶ ὁ Μηδείας Ματθαῖος.

Ἀρχ.: † Ἐπεὶ οἱ ἐν τῇ *σεβασμίᾳ* καὶ *ἀγίᾳ βασιλικῇ μονῇ* τοῦ *Κ(υρίο)υ καὶ Θ(εο)ῦ καὶ Σ(ωτῆ)ρ(ο)ς ἡμ(ῶν) Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ ...*

Ἔκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 20 (μὲ ἐλάχιστα σφάλματα).

1. Τὴν Ἀκτῇ, βλ. Ἔγγρ. 15 καὶ 18.

2. Στρογγυλὴς Πέτρας (δεξιριγέ τασί), κατὰ τὴ μετάφραση τοῦ Ἰω. Παναγιωτίδη (βλ. *Κῶδ. 4*, ἔγγρ. Β 13, σ. 44: Ὁθωμανικὸ ἱεροδικαστικὸ ἔγγραφο τοῦ ἔτους Ἐγίρας 901 (1496), ποὺ περιγράφει συνολικὰ τὰ σύνορα τοῦ παντοκρατορινοῦ μετοχίου Ἀλεξοπύργου τῆς Λήμνου).

24 Χρυσόβουλλος λόγος τοῦ αὐτοκράτορα Μανουῆλ Β΄ Παλαιολόγου ποὺ ἐπικυρώνει τὴν ὀριοθέτηση τῶν ἐδαφῶν τοῦ μετοχίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὸ Ἄνω Χωρίον Λήμνου

Ἰανουάριος, ἰνδ. 4, 6904 (1396)

Α) (Β 6, σ. 41-42 [ἀριθ. 4]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 770 X 470. Μελάνι μαῦρο λίγο ἐξίτηλο, κινάβραχ στὸ *λόγος*, στὸ *μηνολόγιο*, στίς μονάδες τῆς χρονολογίας καὶ στὴν ὑπογραφή. — Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες λίγες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὸ κάτω μέρος ὅπες γιὰ τὴ μῆρινθο ποὺ συγκρατοῦσε τὴ χρυσὴ βούλλα, ἡ ὁποία, ὁμως, δὲ σώζεται.

Β) (Β 7, σ. 42 [ἀριθ. 6]). Ἐπικυρωμένο ἀντίγραφο σύγχρονο μὲ τὸ πρωτότυπο (πρὶν ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1397). Μεμβράνη 600 X 470. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ (ἡ δεξιὰ ὡς φθαγμένη). —Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Τὸ ἔγγραφο ἐπικυρώνεται ἀπὸ τοὺς μητροπολίτες Κυζίκου Ματθαῖο, Νικομηδείας ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχο πάσης Βιθυνίας Μακάριο καὶ Μηδείας Ματθαῖο. —Γραφᾶς ὁ ἴδιος μὲ τοῦ ἐγγράφου 25Α.

Γ) (B 9, σ. 43 [ἀριθ. 74]). Νεοελληνική παράφραση (β' μισοῦ τοῦ 18^{ου} αἰ.). Τίτλος: *Τὸ ὅστερον χρυσόβουλλον τῆς Λήμνου μεταφρασθέν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ εἰς κοινὴν διάλεκτον*¹. Χαρτί οἰωμανικοῦ τύπου 777 X 535. Μελάνι μαῦρο, ἐρυθρὸ στὸν τίτλο, στὸ ἀρχικὸ γράμμα, στὸ λόγος, στὸ μνηολόγιο, στὴν ἰνδικτιῶνα, στίς μονάδες τῆς χρονολογίας καὶ στὴν ὑπογραφή. —Διατήρηση καλὴ. —Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. Γραφεὶς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 14, 15B, 18B, 19Γ, 19Δ καὶ 24Γ. —Τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου, μὲ τὴ μίμηση τῆς ὑπογραφῆς τοῦ αὐτοκράτορα, βλ. στὸν Πίν. 3.

Ἡ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἀγίου Ὁρους Ἀθωνος κατεῖχε χρυσόβουλλο τοῦ μακαρίτη αὐτοκράτορα [Ἰωάννη Ε' Παλαιολόγου], μὲ τὸ ὁποῖο τῆς εἶχε παραχωρηθεῖ τὸ Ἄνω Χωρίον στὴ Λήμνο, κοντὰ στὴν ἀκτὴ καὶ στὸ χωριὸ τοῦ Πισπέραγος, ὅπου οἱ μοναχοὶ εἶχαν οἰκοδομήσει καὶ ἕναν πύργο. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ χρυσόβουλλο κήκε στὴ διάρκεια ἐμπρησμοῦ τῆς μονῆς, οἱ μοναχοὶ τῆς παρουσιάστηκαν στὸν αὐτοκράτορα [Μανουὴλ Β' Παλαιολόγο] καὶ τοῦ ζήτησαν νὰ ἀπολύσει νέο χρυσόβουλλο σὲ ἀντικατάστασή του καὶ νὰ τοὺς παραχωρήσει, ἐπιπλέον, μιὰ μάντρα καὶ ἕνα βοσκοτόπι στὸ Φακὸ *διὰ νομὴν καὶ ἀνάπανσιν τῶν ζώων αὐτῶν*. Ὁ αὐτοκράτορας ἀνέθεσε τότε στοὺς ἀπογραφεῖς Φωκᾶ Σεβαστόπουλο, Ἀλέξιο Ἰαγούπη καὶ Γεωργίῳ Θεολογίτῃ νὰ μεταβοῦν ἐπιτόπου γιὰ νὰ ὀριοθετήσουν τὴν περιοχὴ, ὥστε στὴ βάση τοῦ ἐγγράφου *ὁροστατισμοῦ* τοὺς νὰ ἐκδοθεῖ τὸ νέο χρυσόβουλλο, καὶ νὰ παραδώσουν ἐπίσης στὴ μονὴ καὶ τὴ μάντρα. Ἐκεῖνοι ἐκτέλεσαν πιστὰ τὴ διαταγὴ του καὶ χορήγησαν στοὺς μοναχοὺς πρὸς ἐξασφάλισή τους καὶ τὸ σχετικὸ *πρακτικὸν ἐγγράφον*. Πρόσφατα οἱ μοναχοὶ παρουσιάστηκαν στὸν αὐτοκράτορα μ' αὐτὸ τὸ *πρακτικὸν γράμμα* καὶ τοῦ ζήτησαν καὶ πάλι νὰ ἀπολύσει τὸ νέο χρυσόβουλλο.

Ὁ αὐτοκράτορας, λοιπόν, ἀποδέχεται *εὐμενῶς* τὸ αἷτημά τους καὶ μὲ τὸν παρόντα χρυσόβουλλον λόγον ὀρίζει νὰ κατέχει ἡ μονὴ Παντοκράτορος Ἀγίου Ὁρους τὴ γῆ ποὺ ὀνομάζεται Ἄνω Χωρίον στὴ Λήμνο, κοντὰ στὸ γιαλὸ καὶ στὸ χωριὸ τοῦ Πισπέραγος, στὴν ὁποία ἔχει *ἐκ βάθρων* ἀνεγείρει καὶ ἕναν πύργο. Νὰ τὴ νέμεται *ἀνενοχλήτως καὶ ἀδιασειστώως, ἐλευθέραν* [φορολογικὰ] καὶ *ἀκαταπάτητον*, ὅπως ἀκριβῶς τῆς εἶχε παραχωρηθεῖ μὲ χρυσόβουλλο τοῦ μακαρίτη αὐτοκράτορα πατέρα του [τοῦ Ἰωάννη Ε' Παλαιολόγου], καὶ ὅπως ἐκεῖνη εὐλόγα τὴν κατεῖχε μέχρι σήμερα.

Τὰ σύνορα τῆς γῆς αὐτῆς, σύμφωνα μὲ *τὴν περίληψιν τοῦ πρακτικοῦ γράμματος* τῶν Φωκᾶ Σεβαστόπουλου, Ἀλεξίου Ἰαγούπη καὶ Γεωργίου Θεολογίτη, ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ μονοπάτι κοντὰ στὴν Ἀγία Μαρίνα πρὸς βορρᾶν, ὅπου τὰ ὄρια τῶν χωραφίων τοῦ *Στρεμονίτου* [Στρυμονίτη], ἀνεβαίνουν ἀκολουθώντας τὰ πρὸς τὴ δύση *κατεῦθ' τοῦ Στρομπολίθρου* [Στρομπολίθου], διασχίζουν τὴ ράχη καὶ κατεβαίνουν στὸ δρόμο. Παίρνουν τὸ δρόμο καὶ στρέφονται πρὸς νότο ἴσα πρὸς τὸν πύργο στὸ μῆκος ἐνὸς *σχοινίου*, ἔπειτα κόβουν τὸ δρόμο διαμέσου τοῦ χωραφιοῦ τοῦ Καρτζαμπλά πρὸς τὴ δύση,

βγαίνουν στο *ράχωνιν* όπου υπάρχουν *τρόχαλα*, τὸ διασχίζουν, κατεβαίνουν και περνούν τὸν *ρύακα* ἴσια πρὸς τὸν βουνὸν τοῦ Κοράκου, ἀνεβαίνουν τὸ βουνό, κατεβαίνουν πρὸς τὴ βορινή πλευρά τοῦ *Καστέλλου*, προχωροῦν καὶ βρίσκουν μονοπάτι, περιλαμβάνουν τὸν *Κάστελλον* καί, ἀκολουθώντας τὸ μονοπάτι, φθάνουν στὴν *κεφαλὴ* (ἄκρη) τοῦ ἁμπελιοῦ τῆς μονῆς. Διατρέχοντας τὴν ἄκρη αὐτὴ βρίσκουν τὸν *ρύακα* καὶ τὸν ἀκολουθοῦν βγαίνοντας στὸ δημόσιο δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ στὸν Κοντέα, ὅπου ἡ γῆ τῶν Πισπεραγινῶν ἢ μετὰ τοῦ Ἀλβανίτου. Ἀκολουθοῦν, ἔπειτα, τὰ σύνορα τῆς γῆς αὐτῆς κατευθί πρὸς ἀνατολάς, φθάνουν στὸ γιαλό, τὸν διατρέχουν, βγαίνουν στὸ μονοπάτι τῆς Ἁγίας Μαρίνας καί, ἀφοῦ παρατρέχουν γιὰ λίγο τὸ *παλαιοκκλησίον*, ξαναβρίσκουν τὰ χωράφια τοῦ Στριμονίτη ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν.

Ὅσα, ὅμως, ἐδάφη ἀποδειχθοῦν περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ εἶχαν παραχωρηθεῖ στὴ μονὴ μὲ τὸ χρυσόβουλλο [τοῦ Ἰωάννη Ε' Παλαιολόγου], ἀκόμη καὶ ἂν τῆς ἔχουν δοθεῖ δι' ἀπογραφικῆς παραδόσεως, θὰ ἐπιστραφοῦν στὸ Δημόσιο χωρὶς ἄλλες διαδικασίες.

Ἐπιπλέον ὁ αὐτοκράτορας ὀρίζει νὰ κατέχει ἡ μονὴ Παντοκράτορος ἀνενοχλήτως καὶ ἀδιασειστώως στὸ ἔξῃς τὴ μάντρα τοῦ Φακοῦ, τὰ σύνορα τῆς ὁποίας, σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενο (*περίληψιν*) τοῦ *πρακτικοῦ γράμματος* τῶν [ἀπογραφέων] Σεβαστόπουλου, Ἰαγούπη καὶ Θεολογίτη, ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν *ράχωνιν* τοῦ Μικροῦ Σκοποῦ ἴσια πρὸς τὸ βορρᾶ καὶ φθάνουν μέχρι τὸ γιαλό, περιλαμβάνοντας καὶ τὰ ὀπισθεν, τὰ λεγόμενα *Γαστρία*, ποὺ βρίσκονται κατὰ πρόσωπον τοῦ πελάγους τῆς ἀνατολῆς.

Μὲ τὴ δύναμη, λοιπόν, τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου ἡ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος δικαιούται νὰ κατέχει τὴ γῆ ποὺ τῆς εἶχε παραχωρηθεῖ μὲ χρυσόβουλλο τοῦ μακαρίτη πατέρα τοῦ αὐτοκράτορα [=τοῦ Ἰωάννη Ε' Παλαιολόγου] καὶ ποὺ ὀνομάζεται Ἄνω Χωρίον στὴ Λῆμνο κοντὰ στὴν ἀκτὴ καὶ στὸ χωριὸ τοῦ Πισπέραγος, μαζί καὶ μὲ τὸν πύργο ποὺ οἰκοδόμησαν ἐκ βάθρων οἱ ἴδιοι οἱ μοναχοὶ τῆς, σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενο τοῦ *πρακτικοῦ γράμματος* τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀξιωματούχων Φωκᾶ Σεβαστόπουλου, Ἀλεξίου Ἰαγούπη καὶ Γεωργίου Θεολογίτη [ἐπαναλαμβάνονται ἐδῶ καὶ πάλι τὰ σύνορα κατὰ λέξη, καθὼς καὶ ἡ ρήτρα τῆς ἄμεσης ἐπιστροφῆς στὸ Δημόσιο τῶν ἐδαφῶν ποὺ τυχόν θὰ ἀποδεικνύονταν ὅτι κατέχονται ἀυθαίρετα ἀπὸ τὴ μονή. Ἐπαναλαμβάνονται ἐπίσης καὶ τὰ σύνορα τῆς μάντρας τοῦ Φακοῦ].

Πρὸς μόνιμον καὶ διηνεκὴ καὶ βεβαίαν ἀσφάλειαν ἀπολύεται ὁ παρὼν χρυσόβουλλος λόγος πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος.

Ὑπογράφει ὁ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Μανουὴλ Παλαιολόγος.

Ἀρχ.: † Ἐπεὶ οἱ ἐν τῇ κατὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος τὸν Ἀθω διακειμένη σεβασμία μονὴ τοῦ Κ(υρίου) καὶ Θ(εο)ῦ καὶ Σ(ωτῆ)ρ(ος) Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ ...

Ἔκδ.: Γεδεών, δ.π., 156-158, — *Pantocrator*, ἀριθ. X. — P. Marc, *Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der Neueren Zeit*, Wörm 1910, 15-19. — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 21. — Πρβλ. καὶ Dölger, *Regesten*, ἀριθ. 3259 καὶ I. Medvedev, δ.π., ἀριθ. 8.

1. Ὁ L. Petit, *Pantocrator*, 34-35, παραθέτει σὲ ὑποσημείωση τὴν ἀρχὴν τοῦ, ποὺ ἀντιστοιχεῖ στοὺς στ. 1-11 τοῦ πρωτοτύπου.

25 *Γράμμα* τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου Δ' γιὰ τὴν κατοχύρωση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατριαρχικῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Παντοκράτορος, τὴ ρύθμιση τῶν σχέσεων τῆς μὲ τοὺς πατριαρχικοὺς ἐξάρχους καὶ τοὺς κανόνες ἐγκαταβίωσης τῶν μοναχῶν

Ἰανουάριος, ἰνδ. 4, 6904 (1396)

A) (A 14, σ. 7 [ἀριθ. 93]). Ἐπικυρωμένο ἀντίγραφο. Μεμβράνη 540 X 330. Μελάνι καστανόχρωμο. — Κατάσταση καλή. — Συντομογραφίες ἀρκετές. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. — Τὸ ἔγγραφο ἐπικυρώνεται ἀπὸ τοὺς μητροπολίτες Κυζίκου Ματθαῖο, Νικομηδείας καὶ ἑξαρχο πάσης Βιθυνίας Μακάριο καὶ Μηδείας Ματθαῖο. — Γραφείας ὁ ἴδιος μὲ τὸν Ἐγγρ. 24 B. — Τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου μὲ τὶς ἐπικυρωτικὰς ὑπογραφὰς βλ. στὸν Πίν. 4.

B) (A 13, σ. 7 [ἀριθ. 34]). Ἀντίγραφο τοῦ A [ἔτος 1891]. Χαρτί (δίφυλλο) 339 X 211. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται σὲ recto-verso τοῦ α' καὶ σὲ recto τοῦ β' φύλλον. Μελάνι κιανόχρωμο. — Διατήρηση καλή. — Συντομογραφίες ἐλάχιστα. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Γραφείας ὁ ἴδιος μὲ τὸν Ἐγγρ. 62.

Ὁ πατριάρχης Ἀντώνιος πληροφορήθηκε ὅτι ὀρισμένοι ἀπὸ τοὺς πατριαρχικοὺς ἐξάρχους ποὺ ἀποστέλλονται *περὶ τὴν Δύσιν*, περιβαλλόμενοι τὴν πατριαρχικὴ ἐξουσία, ἐνοχλοῦν τὴ βασιλικὴ καὶ πατριαρχικὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος, καὶ πολὺ περισσότερο ὁ ἐπίσκοπος Ἱερισοῦ καὶ ὁ Πρῶτος τοῦ Ὁρους, οἱ ὅποιοι, μάλιστα, δὲν ἔχουν καμιὰ ἐξουσία ἐπάνω τῆς. Οἱ πατριαρχικοὶ ἑξαρχοί, ἐξάλλου, προβάλλουν τέτοιες ἀπαιτήσεις, ὥστε ὑπερβαίνουν κατὰ πολὺ *τὴν συνήθειαν* ποὺ ἐπικρατοῦσε ἐπὶ τῶν προκατόχων τοῦ πατριαρχῶν καὶ μάλιστα τοῦ αἰμνηστοῦ πατριάρχου Καλλίστου [Α'], ὁ ὁποῖος καὶ εἶχε καθιερώσει καὶ ἐγκαινιάσει τὴ μονὴ αὐτῇ. Οἱ κλητορές τῆς εἶχαν διατυπώσει *ἐγγράφως* τὴ «συνήθεια» ἐκείνη, ἀλλὰ τὸ σχετικὸ ἔγγραφο χάθηκε μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα *δικαιώματα* ποὺ κατεῖχε, ἐξαιτίας μιᾶς πυρκαγιᾶς ποὺ ξέσπασε μέσα στὴ μονή. Γι' αὐτὸ, λοιπόν, ὁ πατριάρχης, γιὰ νὰ διασφαλίσαι τὰ δικαιώματά τῆς καὶ νὰ τὴ βοηθήσει, ἐκδίδει *ὑπογραμμόν καὶ τύπον καὶ κανόνα*:

Ἡ Οἰκουμενικὴ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἔχει ἐξουσία νὰ στέλνει *πατριαρχικά σταυροπήγια* σὲ οποιαδήποτε ἐνορία τοῦ ποιμνίου τῆς, ἀποσπώντας τὴν ἀπὸ τὴ δικαιοδοσίαν τῶν κατὰ τόπους ἀρμόδιων μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων. Τὸ δικαίωμά τῆς αὐτὸ θεμελιώνεται στέρεια στοὺς ἱεροὺς κανόνες καὶ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν πρακτικὴ μιᾶς ἀρχαιότητος καὶ *ἐξαρχῆς ἐκκλησιαστικῆς συνθηλαίας*

και τάξεως. Για τὸ λόγῳ αὐτὸν οἱ κατὰ καιροὺς ἐπίσκοποι Ἱερισσοῦ καὶ οἱ Πρῶτοι τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος προειδοποιοῦνται νὰ μὴν ἐπιχειροῦν κἂν νὰ εἰσέλθουν στὴ μονὴ αὐτὴ χωρὶς τὴ θέληση τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν μοναχῶν, νὰ μὴν ἀσκοῦν ἔλεγχῳ καὶ νὰ μὴν προβάλλουν τὴν παραμικρὴ οἰκονομικὴ ἀπαίτηση (*ἄχρι καὶ ἐνὸς ὀβολοῦ*). Γιατί ἡ μονὴ εἶναι ἀνεξάρτητη καὶ αὐτόνομη (*ἰδία γὰρ ἐστὶν αὕτη καὶ καθ' ἑαυτήν*) καὶ δὲν ὑπόκειται παρὰ μόνο στὴν πατριαρχικὴ ἐξουσία. Τὰ ἴδια δικαιώματα, μάλιστα, ἔχουν καὶ τὰ μετόχιά της, ὅσα βέβαια ἔχουν θεμελιωθεῖ μὲ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο, ἀλλὰ καὶ οἱ ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ ποὺ ἐγκαταβιώνουν σ' αὐτά.

Κι ἐπειδὴ δὲν εἶναι δίκαιο καὶ πρέπον ἀπὸ τῆ μιᾶς νὰ προστατεῦει ὁ πατριάρχης τὴ μονὴ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ὑπερασπιζόμενος τὰ δικαιώματά της σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες καὶ τὸ δίκαιο, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ ἀφήνει τοὺς δικούς του [ἐκπροσώπους] νὰ τὴν καταπιέζουν καὶ νὰ προβάλλουν ἀθέμιτες ἀπαιτήσεις, προβαίνει στὴ θέσπιση διατάξεων, οἱ ὁποῖες θὰ ἀποτελοῦν στὸ ἐξῆς *τύπον καὶ κανόνα* γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό:

Ὁ πατριαρχικὸς ἑξαρχος ποὺ τυχὸν θὰ βρεθεῖ ἐκεῖ εἴτε γιὰ νὰ προσφέρει τὴ βοήθειά του στὴ μονὴ εἴτε ἐπειδὴ, κατευθυνόμενος ἄλλοι, ἀναγκάζεται νὰ καταλύσει σ' αὐτήν, θὰ γίνεται δεκτὸς ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς μὲ χαρὰ καὶ εὐχαρίστηση ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ πατριάρχου, θὰ ἐπιλύει τὰ τρέχοντα προβλήματα καὶ θὰ παραπέμπει τὴν ἀντιμετώπιση τῶν σοβαρότερων στὸν πατριάρχη. Σὲ καμία περίπτωσι ὅμως, δὲν πρέπει νὰ κάνει κατάχρηση τῆς ἐξουσίας του καὶ νὰ διαταράσσει τὴν ἡσυχία τῶν μοναχῶν στρέφοντας τὸν ἕνα ἐναντίον τοῦ ἄλλου μὲ σκοπὸ νὰ προσπορισθεῖ ὀφέλη ἀπὸ τὴν πρόκληση ἀντιθέσεων μεταξὺ τους. Ἐπιπλέον, μέσα στὴ μονή, τόσο στὴν ἐκκλησία ὅσο καὶ στὶς ἄλλες συνάξεις καὶ συναθροίσεις, θὰ σέβεται τὴν πρωτοκαθεδρία τοῦ ἡγουμένου, ὁ ὁποῖος σὲ αὐτὲς ἀναπληρῶνει τὸν πατριάρχη. Διότι, πράγματι, στὰ πατριαρχικά μοναστήρια οἱ καθηγούμενοι, *ἐκ τῆς χειροτονίας καὶ τῆς σφραγίδος* ποὺ τοὺς ἔχει δοθεῖ, ἀντιπροσωπεύουν τὸν πατριάρχη, ἐνῶ σὲ κάθε ἄλλῃ περιστάσει, ὁποδὴποτε ἄλλοι ἐξω ἀπὸ τὶς μονές, ἀπ' ὅλους ἐκείνους οἱ ἑξαρχοὶ ἔχουν τὸ προβάδισμα.

Σύμφωνα ἐπίσης μὲ τὴν ἀρχαία συνήθεια, οἱ μοναχοὶ ὀφείλουν νὰ στέλλουν στὸ πατριαρχεῖο τὸ *κανονικόν* [εἰσφορὰ] μὲ ἀντιπρόσωπὸ τους ἢ στὴν ἀνάγκη καὶ μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑξαρχο, ἐξασφαλίζοντας ἔτσι τὸ ἀναπαιτήτο γιὰ τὴ μονή, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ μετόχιά της, ὅπου κι ἂν βρίσκονται, ὅπως ἔκαναν μέχρι τώρα καὶ ὅπως πράγματι σκοπεύουν νὰ συνεχίσουν νὰ κάνουν.

Ὅσον ἀφορᾷ τώρα στὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῆς μονῆς, ὁ ἡγούμενος (*προεστῶς*) πρέπει νὰ ἀποτελεῖ πρότυπο γιὰ τοὺς μοναχοὺς (*τύπος ὑπάρχη τοῖς ἄλλοις καὶ ὁδηγὸς καὶ παράδειγμα*), νὰ ἐξομολογεῖ, νὰ χειροθετῇ ἀναγνώστες καὶ νὰ ἀποστέλλει τοὺς ὑποψήφιους γιὰ χειροτονία στὸν ἀρχιερέα τῆς ἐκλογῆς του. Οἱ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ νὰ εἰρηνεύουν καὶ νὰ ὁμονοοῦν μεταξὺ τους,

νά υποτάσσονται στὸν ἡγούμενο, νά τὸν σέβονται καὶ πάνω ἀπ' ὅλα νά τηροῦν τὴν κοινοβιακὴ ζωὴ καὶ τὸν *τύπον* τῆς μονῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν *παράδοσιν* τῶν Πατέρων [τῆς Ἐκκλησίας]. Ὅποιοι παραβιάσει τὸν *κανόνα* τῆς ἀκτιμοσύνης ἢ σφετεριστεῖ πράγματα τῆς μονῆς ἢ ἀποκτήσει μὲ ὁποιονδήποτε τρόπο κά-ποιο ἀγαθό, κινητὸ ἢ ἀκίνητο, θὰ κριθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ τὸ Θεὸ ὡς ἱερόσυλος (*τῷ τῶν ἱεροσύλων κατακρίματι*). Ἐπιπλέον θὰ καταδικαστεῖ ὡς ἄρπαγας ἀγαθῶν ἀφιερωμένων στὸ Θεό, μὲ τὰ ὁποῖα πολλοὶ ἐπρόκειτο νά τραφοῦν. Ἀλλὰ καὶ ὡς παραβάτης τῶν θείων νόμων θὰ τιμωρηθεῖ *παρὰ τοῦ Μεγάλου Κριτοῦ*, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἐμπνεύσθηκαν οἱ Πατέρες τῇ θέσπιση τῆς κοινοβιακῆς πολιτείας, διότι τὸ ἰδιόρρυθμο (*τὸ καθ' ἑαυτὸν*) ἀναιρεῖ καὶ ἀνατρέπει τοὺς νόμους αὐτοῦς. Θὰ ἐπισύρει ἐπάνω του, τέλος, καὶ τὶς κατὰ-ρες ποὺ εἶχαν διατυπώσει οἱ κτήτορες (*οἱ πρώτως ἀνεγείραντες τὴν τοιαύτην μονήν*) σὲ ἔγγραφό τους, μὲ τὸ ὁποῖο καθόριζαν καὶ τὴν *πολιτείαν* τῶν *μοναχῶν*.

Πρὸς δὴλῶσιν καὶ ἐπικράτειαν καὶ ἀσφάλειαν ὧν αὐτῶν ἀπολύεται τὸ παρὸν γράμμα τοῦ πατριάρχου.

Μηνολόγιο.

Ἀκολουθοῦν οἱ ἐπικυρωτικὲς ὑπογραφές τῶν μητροπολιτῶν Κυζίκου Ματθαίου, Νικομηδείας καὶ ἐξάρχου πάσης Βιθυνίας Μακαρίου καὶ Μηδείας Ματθαίου, ποὺ ἐπιβεβαιώνουν τὴν πιστότητα τοῦ ἀντιγράφου μας.

Ἀρχ.: ... † Ἐπεὶ ἐγνώρισεν ἡ μετριότης ἡμ(ῶν) ὡς τινὲς τῶν περὶ τὴν Δύσιν ἀποστελ-λομ(έν)ων π(ατ)ριαρχικ(ῶν) ἐξάρχων ...

—Σημ.: Ἡ ὁλοφάνερη θεματικὴ καὶ ἐν πολλοῖς φραστικὴ ὁμοιότητα τοῦ ἐγγράφου μας μὲ ἐκεῖνο τοῦ Ἀπριλίου τοῦ ἰδίου ἔτους (1396, βλ. Ἐγγρ. 28) δικαιολογεῖ τὴν ἀμφισβήτηση τῆς γνησιότητάς του, ἀφοῦ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ μήνα ἀπὸ Ἀπρίλιο σὲ Ἰανουάριο θὰ μπορούσε νά ἀποδοθεῖ σὲ παρα-δρομὴ τοῦ γραφέα, ὅπως ἔχει ὑποστηριχθεῖ πρόσφατα (βλ. *Actes du Pantocrator*, 157 καὶ ἰδίως 160). Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁμως, παρατηρεῖται μιά ἐντυπωσιακὴ διαφοροποίηση τοῦ κεμμένου τοῦ Ἐγγρ. 28 ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο τοῦ δικοῦ μας, ἡ ὁποία δὲν συνίσταται μόνο σὲ παραλλαγές τῆς δια-τύπωσης, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται καὶ σὲ θέματα οὐσίας, ὅπως ἡ ἀναλυτικότερη παρουσίαση τοῦ τρό-που ἀνάμιξης τῶν πατριαρχικῶν ἐξάρχων στὰ ἑσωτερικὰ ζητήματα τῆς μονῆς. Τὰ ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν αὐθεντικότητα τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ θὰ παρουσιάσω σὲ εἰδικό ἄρθρο, βλ. Ἐγγρ. 38 Σημ.

- 26** *Στιγίλλιον γράμμα* τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου Δ' ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὸ χρυσόβουλλο τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β' γιὰ τὰ κτήματα τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἀγίου Ὁρους στὴ Λήμνο

1 Φεβρουαρίου, ἰνδ. 4, 6904 (1396)

(B 8, σ. 43 [ἀριθ. 52]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 720 X 345. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση ἄριστη. Ἡ περγαμινὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τεμάχια συγκολλημένα. Στὸ verso, κατὰ μῆκος τῆς ἐπικύλλησης, ἡ σημείωση: † Ἐδέθη κατὰ μῆνα Ἰανν(ου)α(ρ)ιον(τ) τ(ῆς) δ(ης) ἰν(δικτιῶν)ος. † Ὁ πρῶ-

τέκδικος διάκονος Ἰω(άννης) ὁ Συρόπολιος. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὸ κάτω μέρος σώζεται κυανὴ μήρινθος, ἀπὸ τὴν ὁποία κρεμόταν ἡ πατριαρχικὴ σφραγίδα, ποὺ ἔχει ἀπολεσθεῖ.

Ὁ πατριάρχης Ἀντώνιος κρίνει ὅτι τόσο ἡ ἀνέγερση ναῶν καὶ ἐνδιατημάτων καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀφιερώσεων ὅσο καὶ ὁ ἀγώνας γιὰ τὴ διατήρησή τους εἶναι σὲ ἴσο βαθμὸ ψυχοφελεῖς, καθότι ἀποσκοποῦν τὸ ἴδιο στὴν ἐξύμνηση τοῦ Θεοῦ μὲ τὴ συνάθροιση καὶ τὴν ψαλμωδία ἐνάρετων ἀνθρώπων μέσα σ' αὐτούς. Ἄν, λοιπόν, εἶναι σπουδαῖο πρᾶγμα ἡ ἰδρυση μονῶν, ἄλλο τόσο σπουδαία καὶ ψυχοσωτήρια εἶναι καὶ ἡ φροντίδα γιὰ τὴ διατήρησή τους. Συνεπῶς ἔχουν τὴν ἴδια ἀξία κι ἐκεῖνοι ποὺ μάχονται ἐξίσου νὰ ἀνορθώσουν ὅσα ἔχουν καταπέσει καὶ νὰ θεραπεύσουν μὲ ὁμοίους τρόπους ὅσα ἔχουν συντριβεῖ —καὶ μάλιστα νὰ θεραπεύσουν τὸ κακὸ ὄχι μὲ τὸ κακὸ, ἀλλὰ μὲ τὸ καλὸ, ὅπως λέει καὶ ἡ παροιμία. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε χειρότερο ἀπὸ τὴν κατὰπτωση καὶ τὴ διάλυση. Ἐκεῖνοι, λοιπόν, ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἀνόρθωση μιᾶς μονῆς θεωροῦνται ἴσοι μὲ τοὺς ἰδρυτές της καὶ ὀνομάζονται κι αὐτοὶ *κτῆτορες καὶ οἰκισταί*, γιατί ὅσα οἱ δεῦτεροι ἔχουν ἀφιερώσει σ' αὐτὴν καὶ στὸ Θεό, ἐκεῖνοι μὲ παρόμοιες προσπάθειες τὰ ἀποκαθιστοῦν καὶ τὰ διασώζουν ἀπὸ τὴ φθορὰ τοῦ χρόνου.

Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ στὴ βασιλικὴ καὶ πατριαρχικὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος, στὴν ὁποία πολλοὶ εἶχαν ἀφιερώσει καὶ κτήματα καὶ πρᾶγματα καὶ φυσικὰ καὶ τὰ ἀντίστοιχα ἔγγραφα (*δικαιώματα*), ἀλλὰ δυστυχῶς ἐκείνη, ἐξαιτίας μιᾶς πυρκαγιᾶς, *ἐν μιᾷ τὰ πάντα ἀπώλεσεν*. Γι' αὐτὸ ὁ πατριάρχης εἰπαινεῖ τὸ ζῆλο τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς πού, ἀκούραστοι, δύο καὶ τρεῖς φορὲς ταξίδεψαν στὴν *βασιλίδα τῶν πόλεων* [Κωνσταντινούπολη] καὶ δὲν ἔκλεισαν μάτι (*οὐδὲ νῦν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἔγνωσαν ὕπνον δοῦναι ἢ τοῖς βλεφάροις ἀνάπαισιν*), ὥστόσο πέτυχαν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα [Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγο] καὶ τὸν πατριάρχη τὴν ἀντικατάσταση τῶν ἐγγράφων ποὺ εἶχαν καεῖ στὴ διάρκεια τῆς πυρκαγιᾶς. Τώρα πρόσφατα μάλιστα, οἱ μοναχοὶ διασφάλισαν τὴν κατοχὴ τοῦ Ἁνω Χωρίου στὴ Λήμνο, τὸ ὁποῖο εἶχε παραχωρηθεῖ στὴ μονὴ μὲ χρυσόβουλλο τοῦ μακαρίτη πατέρα τοῦ αὐτοκράτορα [τοῦ Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου]. Μὲ διαταγὴ τοῦ [Μανουὴλ Β΄] οἱ ἄρχοντες Φωκᾶς Σεβαστόπουλος, Ἀλέξιος Ἱαγουῦτης καὶ Γεώργιος Θεολογίτης ὀριοθέτησαν τὴν περιοχὴ καὶ στὴ συνέχεια ὁ αὐτοκράτορας ἐπικύρωσε μὲ νέο χρυσόβουλλο τὸ *πρακτικόν* ποὺ ἐκεῖνοι εἶχαν συντάξει.

Σύμφωνα μὲ τὸ ἔγγραφο [τῶν ἀπογραφένων], τὰ ἐδάφη τοῦ Ἁνω Χωρίου, ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὸ γιאלὸ καὶ στὸ χωριὸ τοῦ Πισιπέραγος, μέσα στὰ ὁποῖα οἱ μοναχοὶ ἔχουν ἀνεγείρει καὶ ἓνα πύργο, ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ μονοπάτι κοντὰ στὴν Ἁγία Μαρίνα πρὸς βορρᾶν, ὅπου βρίσκεται τὸ σύνορο τῶν χωρifiῶν τοῦ *Στρεμονίτου* [Στρυμονίτη], ἀκολουθοῦν τὸ σύνορο αὐτὸ πρὸς τὴ

δύση κατευθύνει τοῦ Στρομπολίθρου [Στρομπολίθου], διασχίζουν τὴν ῥάχιν του, κατεβαίνουν στο δρόμο, στρέφονται πρὸς νότο καὶ τὸν ἀκολουθοῦν κατὰ πρόσωπον τοῦ πύργου στό μήκος ἐνὸς σχοινίου. Ὑστερα τέμνουν τὸ δρόμο πρὸς τὰ δυτικά διαμέσου τῶν χωραφιών τοῦ Καρτζαμπλά, βγαίνουν στο ῥαχώνιν, ὅπου τροχαλέα (ξερολιθιά), τὸ διασχίζουν, κατεβαίνουν καὶ περνοῦν τὸν ῥύακα ἴσα πρὸς τὸ βουνὸ τοῦ Κοράκου, στο ὁποῖο ἀνεβαίνουν, ἔπειτα κατεβαίνουν πρὸς τὴ βόρεια πλευρὰ τοῦ Καστέλλου, περιλαμβάνουν τὸν Κάστελλο καὶ βρίσκουν μονοπάτι πού τὸ ἀκολουθοῦν μέχρι τὴν ἄκρη (κεφαλὴ) τοῦ ἀμπελιοῦ τῆς μονῆς. Διατρέχουν τὴν ἄκρη, βρίσκουν τὸν ῥύακα, τὸν ἀκολουθοῦν μέχρι τὸ δημόσιο δρόμο πού ὁδηγεῖ στὸν Κοντέα, ὅπου ἡ γῆ τῶν Πισπεραγινῶν ἢ μετὰ τοῦ Ἀλβανίτου, παρακολουθοῦν τὰ σύνορά της ἴσα πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τὸ γιאלό, τὸν ὁποῖο διατρέχουν καὶ βγαίνουν στο μονοπάτι τῆς Ἀγίας Μαρίνας, παρατρέχουν γιὰ λίγο τὸ παλαιοκκλήσιον καὶ φθάνουν πάλι στὰ χωράφια τοῦ Στρυμονίτη ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν.

Ἐπίσης τὰ σύνορα τῆς μάντρας στο Φακό, πού με ὀρισμὸν τοῦ αὐτοκράτορα παρέδωσαν οἱ παραπάνω ἄρχοντες στὴ μονὴ διὰ νομὴν καὶ ἀνάπαισιν τῶν ζώων αὐτῆς, σύμφωνα με τὸ πρακτικόν πού ἐκείνοι συνέταξαν, ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ῥαχώνιν τοῦ Μικροῦ Σκοποῦ προχωρώντας ἴσα πρὸς βορρᾶν καὶ φθάνουν μέχρι τὸ γιאלό, περιλαμβάνοντας καὶ τὰ Γαστρία πού βρίσκονται πίσω, κατὰ πρόσωπον τοῦ πελάγους τῆς ἀνατολῆς.

Μὲ τὸ παρὸν σιγγιλιῶδες γράμμα ὁ πατριάρχης ἐπιβεβαιώνει τὸ περιεχόμενο τοῦ χρυσόβουλλου [τοῦ Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου] ὀρίζοντας νὰ κατέχει ἡ βασιλικὴ καὶ πατριαρχικὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἄθωνος τὰ κτήματα αὐτὰ κυριῶς καὶ δεσποτικῶς, ὅπως καὶ μέχρι τώρα, σύμφωνα με τὸ χρυσόβουλλο τοῦ πατέρα τοῦ αὐτοκράτορα [τοῦ Ἰωάννη Ε΄] καὶ σύμφωνα με τὸ [νέο] χρυσόβουλλο πού πρόσφατα τῆς χορήγησε ὁ αὐτοκράτορας [Μανουὴλ Β΄], χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἐνόχληση ἀπὸ ὁποιοδήποτε. Γιατί, ἀκόμα κι ἂν γιὰ τὰ πρῶτα δὲν διέθετε κανένα ἔγγραφο (δικαίωμα) ἐξαιτίας τῆς πυρκαγιᾶς, ὅμως τὰ κατεῖχε μέχρι τώρα χωρὶς νὰ τὴν ἐνοχλεῖ κανεὶς ἢ νὰ τὴν καταδυναστεύει. Ὅσο γιὰ τὰ τελευταῖα [στο Φακό], αὐτὰ τῆς παραχωρήθηκαν τώρα ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα με χρυσόβουλλο, με τὸ ὁποῖο καὶ διασφαλίστηκε ἡ κυριότητά της καὶ πάνω στὰ παλαιότερα κτήματά της.

Ὁ πατριάρχης καὶ πάλι βρίσκει τὴν εὐκαιρία νὰ νουθετήσῃ τοὺς μοναχοὺς [σὲ ὕψος ἐντονότερο ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ Ἐγγρ. 25] σχετικὰ με τὴν τήρηση τοῦ τύπου τοῦ Μεγάλου Βασιλείου πού περιείχαν τὰ ἀφιερωθῆρια γράμματα τῶν κητόρων τῆς μονῆς, τὰ ὁποῖα, ἐξάλλου, ἐκδόθηκαν με τὴν προϋπόθεση ὅτι θὰ ἀκολουθοῦνται διαρκῶς μέχρις αἰῶνος οἱ κανόνες αὐτοὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἐξαπολύει ἐπιτίμιο καὶ ἀπειλεῖ με ἐκδίωξη ἀπὸ τὴ μονὴ ἐκείνους πού ἰδιοποιοῦνται τὴν περιουσία της, σφετερίζονται τὰ εἰσοδήματά της καὶ παραβαίνουν τὸν κανόνα τῆς κοινοκτημοσύνης. Διακηρύσσει ἐπίσης τὴν ἀνεξαρτησία

τῆς μονῆς ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ καὶ τὸν Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Οἱ πατριαρχικοὶ ἑξαρχοί, τέλος, στοὺς ὁποίους ὀφείλουν οἱ μοναχοὶ ἀγάπη καὶ τιμὴ, δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν *τὴν συνήθειαν* ἐπιβάλλοντάς τους καὶ ἄλλες ἐπιβαρύνσεις.

Πρὸς *δὴλωσιν καὶ ἀσφάλειαν* χορηγεῖται στὴ μονὴ Παντοκράτορος Ἁγίου Ὁρους τοῦ Ἀθωνος τὸ παρὸν *σιγίλλιον γράμμα*.

Ὑπογράφει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἀντώνιος.

Ἀρχ.: ...† Καὶ ναῶν μὲν ἱερῶν κατασκευαί (καὶ) οἰκῆσεις, πλῆθος τὲ ἀναθημ(ά)τ(ων) κα(ὶ) μέγεθος τῷ καθιεροῦντι χρῆμα λυσιτελέσ ...

Ἔκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 22. — Πρβλ. καὶ Darrouzès, *Regestes*, ἀριθ. 3018.

27 *Σιγίλλιον γράμμα* τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχης Ἀντωνίου Δ΄ ποῦ ἐπιβεβαιώνει ἀνύπαρκτο χρυσόβουλλο τοῦ Μανουὴλ Β΄ γιὰ τὸ σύνολο τῶν κτημάτων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴ Μακεδονία καὶ ἰδιαίτερα στὸ Λογγὸ Χαλκιδικῆς

1 Φεβρουαρίου, ἰνδ. 4, 6904 (1396)

(Ψ 6, σ. 123 [ἀριθ. 55]). **Πλαστό** τοῦ τέλους τοῦ 15^{ου} αἰ. Μειβράνη 540 X 430. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. — Κατάσταση διατήρησης καλὴ. — Συντομογραφίες λίγες. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. Παρανοήσεις στὴν ἀντιγραφή. — Μίμηση τῆς πατριαρχικῆς ὑπογραφῆς.

Ὁ πατριάρχης Ἀντώνιος κρίνει ὅτι ἡ ἀνέγερση ναῶν καὶ ἐνδιατημάτων καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀφιερώσεων ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγώνας γιὰ τὴ διατήρησή τους εἶναι τὸ ἴδιο ψυχωφελεῖς, γιατί ἀποσκοποῦν ἐξίσου στὴν ἐξύμνηση τοῦ Θεοῦ μὲ τὴ συνάθροιση καὶ τὴν ψαλμωδία ἐνάρετων ἀνθρώπων μέσα σ' αὐτούς. Εἶναι, λοιπόν, σπουδαῖο ζήτημα ἡ ἵδρυση μονῶν, ἀλλὰ ἐπίσης σπουδαία καὶ ψυχωσωτήρια πρέπει νὰ θεωρεῖται καὶ ἡ μέριμνα γιὰ τὴ διατήρησή τους. Ἔχουν, ἐπομένως, τὴν ἴδια ἀξία καὶ ὅσοι προσπαθοῦν ἐξίσου νὰ ἀνορθώσουν ἐκεῖνα ποῦ ἔχουν γκρεμιστεῖ καὶ μὲ ὁμοίους τρόπους νὰ θεραπεύσουν ὅσα ἔχουν συντριβεῖ —καὶ μάλιστα νὰ θεραπεύσουν τὸ κακὸ ὄχι μὲ τὸ κακὸ, ἀλλὰ μὲ τὸ καλὸ, ὅπως λέει καὶ ἡ παροιμία. Γιατί δὲν ὑπάρχει τίποτε χειρότερο ἀπὸ τὴν κατάρρευση καὶ τὴ διάλυση. Ἐκεῖνοι, λοιπόν, ποῦ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἀνόρθωση μιᾶς μονῆς θεωροῦνται ἴσοι μὲ τοὺς ἰδρυτὲς τῆς καὶ ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ *κτίτορες καὶ οἰκισταί*, γιατί ὅσα οἱ ἰδρυτὲς ἀφιέρωσαν σ' αὐτὴν καὶ στὸ Θεό, ἐκεῖνοι μὲ παρόμοιες προσπάθειες τὰ ἀποκαθιστοῦν καὶ τὰ διασωίζουν ἀπὸ τὴ φθορὰ τοῦ χρόνου.

Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ στὴ βασιλικὴ καὶ πατριαρχικὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος, στὴν ὁποία πολλοὶ εἶχαν ἀφιερώσει κτήματα καὶ

πράγματα καὶ φυσικά καὶ τὰ ἀντίστοιχα ἔγγραφα (δικαιώματα), ἀλλὰ ἐκείνη δυστυχῶς, ἑξαιτίας μιᾶς πυρκαγιᾶς, ἐν μιᾷ τὰ πάντα ἀπώλεσεν. Γι' αὐτὸ ὁ πατριάρχης ἔπαινε τὸ ζῆλο τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος ποῦ, ἀκατάβλητοι, μὲ ἀλλεπάλληλα (τρία) ταξίδια στὴν βασιλίδα τῶν πόλεων [Κωνσταντινούπολη] δὲν ἔκλεισαν μάτι, ὥσπου πετύχαν τὴν ἀντικατάσταση τῶν χρυσοβούλλων τοῦ μακαρίτη πατέρα τοῦ αὐτοκράτορα [=τοῦ Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου], ποὺ εἶχαν καεῖ στὴ διάρκεια τῆς πυρκαγιᾶς, μὲ ἐνέργειές τους πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν πατριάρχη.

Στὴ συνέχεια ἐπικυρώνεται [ἀνύπαρκτο] χρυσόβουλλο τοῦ αὐτοκράτορα [Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου], μὲ τὸ ὁποῖο ἐπιβεβαιώνεται ὅτι ἡ μονὴ κατέχει τὰ παρακάτω ἐδάφη:

[1] Στὴ Λῆμο τὸ Ἄνω Χωρίον κοντὰ στὸ Πισπέραβον [=χωριὸ τοῦ Πισπέραγου].

[2] Στὸν ποταμὸ Στρυμόνα τὸ χωριὸ Μαρμάρι μὲ ὅλα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ προνόμιά του.

[3] Στὴ Θάσο ἐλαιῶνες, ἀμυγδαλιές, ὑδρομυλούς, χωράφια καὶ ἀμπέλια σὲ διάφορες τοποθεσίες, καθὼς καὶ τοὺς ναοὺς τοῦ προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων καὶ τῆς Ἁγίας Μαρίνας.

[4] Στὸ Λογγὸ δόθηκε στὴ μονὴ γιὰ βοσκή τῶν ζώων τῆς μιᾶς περιοχῆ, τὰ σύνορα τῆς ὁποίας ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ γιαλὸ στὸ ἀκρωτήρι τῆς Ἀρετῆς, κοντὰ στὸ ὁποῖο ὑπάρχει βάλτος ποῦ ὀνομάζεται *Τρισκοινίγια* [Τρεσενίικια], ἀνηφορίζουν τὸν ῥάχωνα τοῦ Κόκκαλου, διασκελίζουν πρὸς ἀνατολὰς ἓνα μικρὸ λαγκάδι, ἀνεβαίνουν τὴ ράχη τοῦ Μο[υ]στάκη, κατεβαίνουν κοντὰ στῆς *Βάβας* τὸν *Λάκκον*, ἀνεβαίνουν τὴν ἴδια ράχη, δηλαδὴ τοῦ Ἀμπέλου, φθάνουν στὸ Παλιοχώρι (ὃ Ἀμπελος ἔχει τρεῖς κορυφές), διασχίζουν τὸν *ρύακα* ποὺ χύνεται στὸ γιαλὸ μέσα στὰ ὄρια τῆς περιοχῆς, ἀνηφορίζουν μέχρι τὴν Τρουλωτὴ Πέτρα, ἀκολουθοῦν τὴ ράχη μέχρι τὰ Ἀλώνια, ὅπου ὑπάρχει ὄροθῆσιο, *γαματίζουν* ἀκολουθώντας τὸν ῥάχωνα μέχρι τὴν Πυροβολόπετρα, κατεβαίνουν στὴν *Κυδωνία* διασχίζοντας τὴν ἴδια λαγκάδα, ἔπειτα ἔρχονται μέχρι τὴν Παλιοκκλησιά καὶ ἀγγίζουν τὸ Φραγκόκαστρο, κατεβαίνουν *ἔως* τοῦ ὕδατος τῆς ἐνάρξεως¹, πάνω ἀπὸ τὸ ὁποῖο στέκουν πτέρες μὲ ἀνάγλυφη σφραγίδα [τῆς μονῆς Παντοκράτορος] σὲ τρία σημεία, ἀνεβαίνουν τὸν παλιὸ δρόμο, φθάνουν *στὴν σελάδα τὴν τρανὴν* καὶ σὲ νερόν, ὃν [ὃ] καὶ πορὶν *σύρειν*, *ὑπάρχει καὶ καλαμιώνας*, ἀκολουθοῦν αὐτὸν τὸν *ρύακα* μέχρι τὴν Ἀποθήκη κοντὰ στὴν Ἁγία Κυριακὴ τοῦ Σιμένου [Ἐσφιγμένου] εἰς τὴν μικρὰν κοπρίαν καὶ καταλήγουν στὸ Πιτζακονήσι.

[5] Στὴν περιοχὴ τοῦ Νέστου *βιβάριον* [ἰχθυοτροφεῖο] στὴν Παπαγιαννία, καθὼς καὶ τὸ χωριὸ Παπαρνίκια μὲ τὴν περιοχὴ του καὶ μὲ ὅλα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ προνόμιά τους καί, τέλος

[6] Ἄλλα ἐδάφη (ἄλλα τινὰ) σὲ διάφορες περιοχὲς [ποὺ δὲν κατονομαζονται].

Ὅλες αὐτὲς τὶς ἰδιοκτησίες ἀποφαίνεται ὁ πατριάρχης διὰ τοῦ παρόντος σιγίλλιδους γράμματος ὅτι δικαιούται ἡ μονὴ Παντοκράτορος νὰ τὶς ἐξουσιάξει κυρίως καὶ δεσποτικῶς ὅπως μέχρι τώρα, σύμφωνα μὲ τὸ χρυσόβουλλο τοῦ μακαρίτη πατέρα τοῦ αὐτοκράτορα [τοῦ Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου], τὸ ὁποῖο ἔχει καεῖ, ἀλλὰ ἐπικυρώθηκε πρόσφατα ἀπὸ τὸ γιό του τὸν αὐτοκράτορα [Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγο], χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἐνόχληση ἀπὸ ὁποιονδήποτε. Γιατί, ἀκόμη κι ἂν γιὰ τὰ πρῶτα δὲν διέθετε κανένα ἐγγράφο (δικαίωμα) ἐξαιτίας τῆς πυρκαγιᾶς, ὅμως τὰ κατεῖχε ἀπὸ τότε μέχρι τώρα χωρὶς νὰ τὴν ἐνοχλεῖ κανεὶς ἢ νὰ τὴν καταδυναστεύει. Τὰ τελευταῖα, ἐξάλλου, τῆς παραχωρήθηκαν τώρα ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα μὲ χρυσόβουλλο, μὲ τὸ ὁποῖο ἐπικυρώθηκε ἡ κυριότητά της καὶ πάνω στὰ παλαιότερα κτήματά της.

Πρὸς δῆλωση καὶ βεβαίωση καὶ ἀσφάλειαν χορηγεῖται στὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος τὸ παρὸν σιγίλλιον γράμμα τοῦ πατριάρχου.

Ὑπογράφει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἀντώνιος.

Ἀρχ.: † Καὶ ναῶν μὲν κατασκευαί ἱερ(ῶν) καὶ οἰκίσσεις, πλήθος τὲ ἀναθημάτων κα(ὶ) μέγεθος τῷ καθιεροῦντι χρήμα λυσitelές ...

Ἐκδ.: *Pantocrator*, ἀριθ. XI (μὲ πολλὰ λάθη. Παραλείπονται καὶ οἱ στ. [19-20] ποὺ ἀναφέρονται στὸ Μαρμάρι τοῦ Στρυμόνα).

1. Ἐνν. τῆς ἐνάρεξως τοῦ ἰδατος, τῆς πηγῆς δηλαδὴ. Πρβλ. καὶ μετάφραση ταπίου τοῦ ἔτους Ἑγίρας 909 (1552): εἰς τὴν ἄκραν τοῦ νεροῦ (Κῶδ. 4, ἔγγρ. Τ8, σ. 76).

—Σημ.: Ὁ ἐκδότης, (ποῦ, ὅπως εἶναι γνωστὸ (δ.π., XIX), δὲν εἶχε ἐπισκεφθεῖ ποτὲ τὸ ἀρχεῖο τῆς μονῆς), μπροστὰ στὴν ἐκδηλῆ ἀμνηχανία ποὺ προκαλοῦν οἱ στ. 47-66 (δ.π., 36-37), οἱ ὁποῖοι περιέχουν τὸν περιορισμὸ τοῦ μετοχίου του Λογγοῦ μὲ διατύπωση καὶ γλῶσσα ὀλοφάνερα διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκεῖνη τοῦ ὑπόλοιπου κειμένου, τοὺς περιέκλεισε σὲ ἀγκύλες ([]) καὶ ἐπιχείρησε νὰ τοὺς ἀποδώσει σὲ παραχάραξη ποὺ διαπράχθηκε στὸ “ἀντίγραφο”. Ἄν γνώριζε τὸ Ἑγγρ. 26, θὰ εἶχε ἀντιληφθεῖ ὅτι χρησιμοποιήθηκε ὡς τὸ κύριο πρόπλασμα γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ ἐγγράφου μας, τοῦ ὁποῖου οἱ στ. 1-18 (=Pantocrator, 35-36 στ. 1-39), 31-37 (=δ.π., 37 στ. 69-84) καὶ τέλος 50-56 (=δ.π., 84-91) ἔχουν, μὲ λάθη καὶ παρανοήσεις, ἀντιγραφεῖ ἀπὸ αὐτὸ (ἀντιπαράβαλε ἀντίστοιχα *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 22: παραλείφθηκαν, δηλαδὴ, οἱ στ. 38-50 ποὺ ἀναφέρονται στὸ θεσμικὸ καθεστῶς τῆς μονῆς).

Ἀπὸ ἐκεῖ κι ἔπειτα τὸ ἔγγραφο “παραγεμίζεται” μὲ μιά σύντομη ἀπαρίθμηση ὅλων τῶν μετοχιῶν τῆς μονῆς ποὺ ἀλιεύνονται ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ Ἑγγρ. 26 (Λῆμνος) καὶ ἀπὸ τὸ Ἑγγρ. 19 (Μαρμάρι, Θάσος, Παπαμαννία, Παπαρνίκεια), χωρὶς ὅμως παρὰθεση τῶν περιορισμῶν τους ποὺ περιέχονται στὰ πρωτότυπα, γιὰ νὰ ἐπιεντρώσει τὴν προσοχὴ στὸν περιορισμὸ τοῦ μετοχίου τοῦ Λογγοῦ, ποὺ παρεντιθέται ἀνάμεσα στὰ μετόχια τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας: εἶναι φανερὸ πὼς ἡ κατασκευὴ τοῦ πλαιστοῦ αὐτοῦ ἐγγράφου συνδέεται ἀποκλειστικὰ μὲ τὴν προσπάθεια γιὰ κατοχύρωση τῶν συνόρων τοῦ μετοχίου τοῦ Λογγοῦ (ὅπως σωστὰ ἐπισημαίνει ἡ Βασιλικὴ Κεράρα, *Actes du Pantocrator*, 151), τὰ ὁποῖα θὰ διαμφισβητηθοῦν γύρω στὰ 1490 ἀπὸ τὴ μονὴ Ἁγίου Παντελεήμονος (μια ἀπὸ τὶς φάσεις τῆς διένεξης, ἴσως καὶ τὴν τελευταία, ἀπεικονίζει τὸ Ἑγγρ. 33 τοῦ 1491-1492, στὸ ὁποῖο ὁ περιορισμὸς τοῦ μετοχίου ἐπαναλαμβάνεται σχεδὸν κατὰ λέξη).

Γύρω στην περίοδο αυτή θα πρέπει να τοποθετηθεί και ο χρόνος κατασκευής του εγγράφου μας. Ἐν, μάλιστα, ἡ διένεξη διευθετήθηκε πράγματι ὀριστικά στὰ 1491-1492, τότε εἶναι πολύ λογικότερο νὰ εἶχε προηγηθεῖ ἡ πλαστογραφησὶς του, γιὰ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς τεκμήριο κατὰ τὴν ἐκδίκαση τῆς ὑπόθεσης.

28 *Γράμμα* τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου Δ΄ σὲ ἀντικατάσταση τοῦ *τύπου* τοῦ πατριάρχου Καλλίστου Α΄ γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς πατριαρχικῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Παντοκράτορος ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ, τὸν Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τοὺς πατριαρχικοὺς ἐξάρχους καὶ γιὰ τοὺς κανόνες ἐγκαταβίωσης τῶν μοναχῶν

Ἀπρίλιος, ἰνδ. 4, 6904 (1396)

(Α 12, σ. 6-7 [ἀριθ. 64]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 500 X 370. Μελάνι καστανόχρωμο. — Διατήρηση καλὴ (πολλές ὀριζόντιες διπλώσεις). — Ἀρκετὲς συντομογραφίαι. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Στὸ κάτω μέρος ὅπες γιὰ τὴ μὴνυθὸ τοῦ πατριαρχικοῦ μολυβδόβουλλου, ποὺ δὲ σώζεται.

Ὁ πατριάρχης πληροφορήθηκε πὼς ὀρισμένοι ἀπὸ τοὺς πατριαρχικοὺς ἐξάρχους ποὺ ἀποστέλλονται στὴν *Δύσιν*, περιβαλλόμενοι τὴν πατριαρχικὴ ἐξουσία, ἐπιβαρύνουν καὶ ἐνοχλοῦν τὴν βασιλικὴ καὶ πατριαρχικὴ μονὴ τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος ὑπερβαίνοντας κατὰ πολὺ τὴν *συνήθειαν* ποὺ ἔχει ἐλικρατήσῃ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ μακαρίτη πατριάρχου Καλλίστου [Α΄], ὁ ὁποῖος καὶ εἶχε καθιερώσει τὸ μοναστήρι. Ἡ “συνήθεια” αὐτὴ εἶχε διατυπωθεῖ καὶ σὲ ἔγγραφο τοῦ αἰμεινηστοῦ πατριάρχου ἐκείνου, γιὰ νὰ χρησιμεύει *οἷα τις τύπος καὶ κανὼν* γιὰ τοὺς μεταγενέστερους. Τὸ ἔγγραφο ὅμως, *κάνκε* στὴ διάρκεια πυρκαγιᾶς ποὺ ἐπληξε τὴ μονή. Ὁ πατριάρχης [Ἀντώνιος Δ΄] λοιπόν, ἐκφράζει τὴν κατάπληξή του γιατί ποτὲ ὡς τώρα, οὔτε στὴ διάρκεια τῆς πατριαρχείας του οὔτε στίς ἡμέρες τῶν προκατόχων του, δὲν διατυπώθηκαν παρόμοιες ἀπαιτήσεις ἀπὸ πατριαρχικοὺς ἐξάρχους πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῆς. Πληροφορήθηκε ἀκόμη ὅτι πάνω ἀπ’ ὅλους ὁ ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καὶ ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους καταπιέζουν τὴ μονή, μολονότι ἡ τελευταία, [ὡς πατριαρχικὸ σταυροπήγιο], δὲν ὑπόκειται στὴν ἐξουσίαν τους. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ πατριάρχης, πρὸς *ασφάλειαν* τῆς μονῆς καὶ πρὸς ἐνίσχυσή της, ἐκδίδει νέον κανόνα (*ὑπογραμμὸν καὶ τύπον ἕτερον*) σὲ ἀντικατάσταση τοῦ παλίου ποὺ καταστράφηκε ἀπ’ τὴν πυρκαγιά:

Ἡ Οἰκουμενικὴ Μεγάλῃ Ἐκκλησία ἔχει ἐξουσία νὰ στέλνει *πατριαρχικά σταυροπήγια* σὲ οποιαδήποτε ἐκκλησία τοῦ ποιμνίου της καὶ νὰ τὴν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴ δικαιοδοσία τῶν κατὰ τόπους μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων. Τὸ δικαίωμα τῆς αὐτὸ στερεώνεται γερὰ ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς κανόνες καὶ τὴν πρακτικὴ μῆς ἀρχαιότατης *ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας καὶ τάξεως*. Γι’ αὐτὸ οἱ κατὰ καιροὺς ἐπίσκοποι Ἱερισσοῦ καὶ οἱ Πρῶτοι τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους προ-

ειδοποιούνται να μὴν ἐπιχειροῦν κἀν νὰ εἰσέλθουν στὴ μονὴ Παντοκράτορος χωρὶς τὴ θέληση τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν μοναχῶν, νὰ μὴ διενεργοῦν ἐλέγχους καὶ ἐρευνες, ὅσοδὴποτε σοβαρὰ θέματα κι ἂν παρουσιάζονται, καὶ νὰ μὴν προβάλλουν τὴν παραμικρὴ οἰκονομικὴ ἀπαιτήση (*ἄχρι καὶ ἐνὸς ὁβολοῦ*) μὲ ὁποιαδὴποτε δικαιολογία. Γιατὶ ἡ μονὴ εἶναι ἀνεξάρτητη καὶ αὐτόνομη (*ἰδίᾳ γάρ ἐστιν αὕτη καὶ καθ' ἑαυτήν*) καὶ ὑπόκειται στὴν πατριαρχικὴ ἐξουσία καὶ μόνον. Τὰ ἴδια δικαιώματα, μάλιστα, ἔχουν καὶ τὰ μετόχιά της, ὅσα βέβαια ἔχουν θεμελιωθεῖ μὲ πατριαρχικὸ σταυροπῆγιο, ἀλλὰ καὶ οἱ ἱερομόναχοι καὶ οἱ μοναχοὶ τους.

Ἐξάλλου, οἱ πατριαρχικοὶ ἑξαρχοὶ ποὺ τυχὸν θὰ βρεθοῦν ἐκεῖ, εἴτε γιὰ νὰ προσφέρουν τὴ βοήθειά τους στὴ μονὴ εἴτε ἐπειδὴ, κατευθυνόμενοι ἀλλοῦ, ἀναγκάζονται νὰ καταλύσουν σ' αὐτήν, θὰ γίνονται δεκτοὶ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς μὲ χαρὰ καὶ εὐχαρίστηση καὶ θὰ περιβάλλονται ἀπ' αὐτοὺς μὲ ἀγάπη. Ἀλλὰ κι ἐκεῖνοι ἀπὸ τὴν πλεურὰ τους ὀφείλουν νὰ ὑπερασπίζονται τὴ μονὴ ἀπὸ καταπιέσεις καὶ ἐπιβαρύνσεις καὶ νὰ προσπαθοῦν, ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ ἐνδεχομένως θὰ τοὺς ἐκθέσουν οἱ μοναχοί, νὰ ἐπιλύουν ὅσα εἶναι δυνατόν (*ὅσον εἴς τὴν αὐτῶν ἔρχεται δύναμιν*). Γιὰ τὰ ζητήματα, ὅμως, ποὺ ἡ ἀντιμετώπισή τους ξεπερνᾷ τὶς δυνατότητές τους πρέπει νὰ ἐνημερώνουν ἐγγράφως τὸν πατριάρχη. Ὄφείλουν ἐπίσης νὰ μεριμνοῦν καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα θέματα ποὺ κανονικῶς καὶ νομίμως ἀνήκουν στὰ καθήκοντά τους, ὅπως ὀφείλουν καὶ νὰ τηροῦν στὴν ἐκκλησία, στὶς σινάξεις καὶ στὶς συναθροίσεις τὴν πρωτοκαθεδρία τοῦ ἡγουμένου, χωρὶς νὰ προσπαθήσουν νὰ τοῦ ἀρπάζουν τὴ θέση ἢ νὰ προπορευτοῦν ἀντικανονικά. Διότι ὁ ἡγούμενος μέσα στὴ μονὴ του ὑποκαθιστᾷ τὸν πατριάρχη, γι' αὐτὸ καὶ θὰ ἔχει ἐκεῖ τὴν πρώτη θέση ἀπ' ὅλους, ἀκόμα κι ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν ἑξαρχο, ἐνῶ ὅπουδὴποτε ἄλλοῦ ἔξω ἀπ' αὐτὴν ὁ πατριαρχικὸς ἑξαρχὸς προηγεῖται τοῦ ἡγουμένου.

Οἱ μοναχοί, ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὀφείλουν νὰ μεριμνοῦν γιὰ τὴν ἀποστολὴ τοῦ *συνήθους κανονικοῦ* πρὸς τὸ πατριαρχεῖο εἰς *μαρτύριον τῆς ὑποταγῆς* ποὺ πρέπει νὰ ἔχουν πρὸς τὴ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὡς πατριαρχικοί, σύμφωνα μὲ τὸ *ἔθος* ποὺ τηροῦν ἀπὸ τὶς ἡμέρες τῶν προκατόχων του, ἀλλὰ καὶ σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς δικῆς του πατριαρχείας. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν θὰ ἀποφεύγουν τὶς ἀπαιτήσεις τόσο τοῦ ἑξάρχου ὅσο καὶ ὁποιουδὴποτε ἄλλου θὰ τοὺς τὸ ζητοῦσε (*ἀναπαίτητοι διατηρηθήσονται χάριν τούτου*). Τὸ ἴδιο, ἐξάλλου, θὰ τηροῦν καὶ σὰ μετόχιά τους, ὅπου κι ἂν βρίσκονται αὐτά.

Ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῆς μονῆς, ὁ ἡγούμενος πρέπει νὰ παραδειγματίζει τοὺς μοναχοὺς μὲ τὴν πολιτεία του (*τύπος ὑπάρχει τοῖς ἄλλοις καὶ ὁδηγὸς καὶ παράδειγμα*). Ὅταν μάλιστα ἔχει καὶ τὸ *ιερατικὸν ἀξίωμα* (ὅταν εἶναι ἱερομόναχος), ἔχει ἐξουσία νὰ ἐξομολογεῖ ὅποτε χρειάζεται, *κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν*, νὰ χειροθετεῖ ἀναγνώστες, νὰ ἀποστέλλει μετὰ *μαρτυριῶν* τοὺς ὑποψηφίους γιὰ χειροτονία σὲ ὅποιον ἀρχιερεᾶ θέλει

καί, ἀκόμη, νά καθιερώνει ναοὺς μέσα στὴ μονή και στὰ μετόχιά της, καθὼς ἐστὶν ἔθος, ἐπὶ σταυροπηγῶν πατριαρχικῶ, ὅπως ἀκριβῶς θὰ ἔκανε ὁ πατριαρχικός ἑξαρχος, ἂν παρευρισκόταν.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἱερωμένοι και γέροντες και λαϊκοί, ὀφείλουν νά εἰρηνεύουν και νά ὁμονοοῦν μεταξύ τους, νά σέβονται, νά τιμοῦν και νά ὑπακούουν τὸν καθηγούμενό τους, πού ἀγρυπνᾷ γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ψυχῶν τους, και πάνω ἅπ' ὅλα νά τηροῦν μέχρι και τὴ στιγμή τοῦ θανάτου τους τὴν κοινοβιακὴν κατάστασιν και τὸν τοῦ μοναστηρίου τύπον, καθὼς και τὴν παράδοσιν τῶν Πατέρων [τῆς Ἐκκλησίας], πού ἐναβρύνει τὸ Θεὸ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐκδήλωση τῶν μοναχῶν. Καὶ πρέπει νά γνωρίζουν ὅτι ὁποῖος παραβιάσει τὸν κανόνα τῆς ἀκτημοσύνης και σφετεριστεῖ ἀγαθὰ τῆς μονῆς ἢ ἀποκτήσει μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο ἰδιόρρυθμον κινήτον ἢ ἀκίνητον, θὰ καταδικαστεῖ μὲ τὴν κατηγορία τῆς ἱεροσυλίας ὡς ἄρπαγας ἀγαθῶν ἀφιερωμένων στοῦ Θεοῦ, μὲ τὰ ὅποια πολλοὶ ἐπρόκειτο νά τραφοῦν. Ἀλλὰ και ὡς παραβάτης τῶν θεῶν νόμων και διατάξεων θὰ τιμωρηθεῖ ἀπὸ τὸν Μέγα Κριτῆ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἔχουν οἱ Πατέρες ἐμπνευσθεῖ τὴ θέσπιση τῆς κοινοβιακῆς πολιτείας, καθότι τὸ ἰδιόρρυθμο σύστημα (τὸ καθ' ἑαυτόν) ἀναρεῖ και ἀνατρέπει τοὺς νόμους αὐτοῦς. Τέλος θὰ ἐπισύρει και τὶς κατάρεις πού εἶχαν διατιπώσῃ ἐγγράφως οἱ κτήτορες τῆς μονῆς γιὰ τὴ διατήρηση και διαφύλαξη τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν της.

Πρὸς δὴλῶσιν και ἐπικράτειαν και ἀσφάλειαν ὅλων αὐτῶν ἀπολύεται τὸ παρὸν γράμμα τοῦ πατριαρχῆ.

Μηνολόγιο.

Ἀρχ.: ...† Ἐπεὶ ἐγνώρισεν ἡ μετρίτης ἡμ(ῶν) ὡς τινὲς τῶν περὶ τὴν Δύσιν ἀποστελλομένων π(ατ)ριαρχικῶν ἐξάρχων ...

*Εκδ.: Γεδεών, ὁ.π., 224 καὶ 229. — *Pantocrator*, ἀριθ. XII. — I. Oudot, *Patriarchatus Constantinopolitani acta selecta*, Βατικανὸ 1941, 126-133 (μαζὶ μὲ γαλλικὴ μετάφραση). — *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 23. — Πρβλ. και Dölger, *Schatzkammern*, ἀριθ. 96 και Darrouzès, *Regestes*, ἀριθ. 3024.

29 Ἐγγραφο τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Γενναδίου γιὰ τὰ σύνορα τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τοῦ Ραβδούχου

5 Δεκεμβρίου, ἰνδ. 9, 6909 (1400)

(Α 15, σ. 7-8 [ἀριθ. 24]). Μερικὸ ἀντίγραφο τοῦ 15^{ου} αἰ. Χαρτί (δίφυλλο) 303 X 218. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στοῦ recto τοῦ α' φύλλον. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση καλὴ. — Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα.

Τὰ σύνορα τοῦ [παντοκρατορινοῦ κελλίου τοῦ] Ραβδούχου ξεκινοῦν ἀπάνω εἰς τὸ βουνὶ ἀπὸ μεγάλο λάκκο πού βρίσκεται κάτω ἀπὸ ἓνα ψηλὸ ἔλατο μὲ σταυρὸ χαραγμένο, ἀκολουθοῦν τὸ λάκκο μέχρι τὸ δρόμο πού ὁδηγεῖ

εἰς τοῦ Σκαθῆ, διασχίζουσιν τὸ δρόμο, κατεβαίνουν στὸν *Τράφον* τοῦ *Παλ-
λήκαρου*, ὅπου τέθηκε ὡς ὁροθέσιο μιὰ πέτρα, ἔπειτα κατεβαίνουν τὰ *παλαιὰ
στάβαρα* διατρέχοντας τὴ ράχη (τὸν *ράχωνα-ράχωνα*) μέχρι μιὰν ἄλλη πέτρα,
στὴν ὁποία ἐπίσης σημειώθηκε ὁροθέσιο καὶ λίγο παρακάτω σὲ μιὰ τρίτη. Ἀπὸ
ἐκεῖ τέμνοντας τὸν *ράχωνα* κατεβαίνουν στὸν *ρύακα*, ὅπου λεπτοκαρινά,
κοντὰ στὴν ὁποία ὁρίστηκε ὡς ὄριο μιὰ τέταρτη πέτρα καὶ ἀκολουθοῦν τὸν
ρύακα-ρύακα μέχρι τὸν *μέγαν ποταμόν*, ὅπου ὁρίστηκαν ὡς ὄριο ἄλλες δυνὸ
πέτρες καὶ ἐκφωνήθηκε ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ ἀπὸ τὸν Πρῶτο [τοῦ Ἁγίου
Ὅρους]. Ἔπειτα, διασχίζοντας τὸν *μέγαν ποταμόν*, ἀνηφορίζουσιν πρὸς τὸ
πετροκοπεῖον ἔχοντας δεξιὰ πάντοτε τὰ ἐδάφη τῆς μονῆς Ἀλυπίου, παρακο-
λουθοῦν τὴν σοῦδαν καὶ διατρέχουσιν τὸν *παλαιὸν τράφον*, μέσα στὸν ὁποῖο
ὑπάρχουσιν μιὰ κερασιά, μιὰ δαμασκηινὰ καὶ ἕνας πλάτανος, φθάνουσιν σὲ μιὰ
καστανιὰ καὶ καταλήγουσιν στὸ δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ στὴ μονὴ Κουτλουμουσίου.

Ὑπογράφουν: Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὅρους Γεννάδιος ἱερομόναχος. Ὁ
ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Στεφάνου ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς Θεόδουλος.
Ὁ προηγούμενος *Κωνσταντίου* (Κωνσταντίου) ἱερομόναχος. Ὁ *ταπεινός*
Ἰωσήφ. Ὁ καθηγούμενος τῆς μονῆς *Ἀλεπίου* (Ἀλυπίου) Ματθαῖος ἱερομόνα-
χος. Ὁ προηγούμενος καὶ ἱερομόναχος Ἀντώνιος. Ὁ ἱερομόναχος Ματθαῖος.
Ὁ ἱεροδιάκονος Νεόφυτος.

Ἀρχ.: † Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Π(ατ)ρ(ὸ)ς κ(αί) τοῦ Υἱοῦ (καί) τοῦ Ἁγίου Πν(εύματος).
Ἀρχεῖται δὲ τὸ σύνολον τοῦ *Ραβδούχου* οὕτως ...

Ἐκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 24.

30 Σιγίλλιωδες ἀπογραφικὸν γράμμα τῶν κτημάτων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴ Λῆμνο

[Λῆμνος]

Σεπτέμβριος, ἰνδ. 6, 6951 (1442)

(B 3, σ. 41 [ἀριθ. 77]). Ἀντίγραφο 15^{ου} αἰ¹. Χαρτί 345 X 220. Μελάνι μαῖνρο ἐξέτηλο. — Διατήρηση
μέτρια: ἐξέτηλο, ἰδίως στίς (ἐννέα!) διπλώσεις τὸν τὸ ἔγγραφο ἐπικολλημένο σὲ χαρτί. —
Σιντομογραφίες ἀρχαῖες. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Κατὰ τὴν ἀπογραφικὴν ἐξίσωσιν καὶ ἀποκατάστασιν ὄλων τῶν ἀρχόν-
των, ἀρχοντόπουλων, μονῶν, ναῶν καὶ ἄλλων, ποὺ διενεργεῖται μὲ ἔγγραφή
ἐντολὴ (ὄρισμόν) τοῦ αὐτοκράτορα [Ἰωάννη Η΄ Παλαιολόγου], διαπιστώνε-
ται ὅτι, σύμφωνα μὲ τὸ χρυσόβουλλο, τὰ προστάγματα καὶ τὰ λοιπὰ ἔγγραφα
(εἰλόγα δικαιώματα) καὶ ἀπογραφικὰ σιγίλλιωδῆ γράμματα ποὺ διαθέτει, ἡ
μονὴ Παντοκράτορος Ἁγίου Ὅρους τοῦ Ἀθωνος κατέχει στὴ Λῆμνο τὰ
ἀκόλουθα κτήματα:

[1] Ἦναν πύργο πού εἶχαν ἀνεγείρει οἱ μοναχοὶ ἐκ βάθρων μαζί μέ φρούριο (*κανστελλιον*) καί δυό ἀνεμόμυλους.

[2] Ἦνα ἀμπέλι τριῶν μοδιῶν, [ἀφιέρωση] τῆς Δήμητρας Ξένης τοῦ Τζαγκάρη.

[3] Γῆ τῆς ὁποίας τὰ σύνορα ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ μονοπάτι κοντὰ στὴν Ἁγία Μαρίνα πρὸς βορρᾶν, ὅπου βρίσκεται τὸ σύνορο τῶν χωραφῶν τοῦ Στρεμονίτου [Στρυμονίτη], ἀκολουθοῦν τὸ σύνορο αὐτὸ πρὸς τὴ δύση ἀνεβαίνοντας κατεῖθι τοῦ Στρομπολίθου στὴ ράχη, τὴν ὁποία διασχίζουν καὶ κατεβαίνουν στὸ δρόμο. Παίρνουν τὸ δρόμο στρέφοντας πρὸς νότο *κατὰ πρόσωπον τοῦ πύργου* στὸ μῆκος ἐνὸς *σχοινίου*, τέμνουν τὸ δρόμο διαμέσου τοῦ χωραφιοῦ τοῦ Καρτζαμπλά πρὸς τὴ δύση, βγαίνουν στὸ *ράχωνιν* ὅπου *τρόχαλα*, τὸ διασχίζουν, κατεβαίνουν ἀκολουθώντας τὸν *ρύακα* ἴσια πρὸς τὸ βουνὸ τοῦ Κορζίκου, τὸ ἀνεβαίνουν, κατεβαίνουν πρὸς τὸ βόρειο μέρος τοῦ *Κανστέλλου* (sic), προχωροῦν καὶ παίρνουν ἓνα μονοπάτι, ἀφοῦ περιλαμβάνουν τὸν *Κάνστελλον*, φθάνουν μέχρι τὴν ἄκρη (*κεφαλή*) τοῦ ἀμπελιοῦ τῆς μονῆς, περνοῦν τὴν ἄκρη καὶ παίρνουν τὸν *ρύακα* μέχρι τὸ δημόσιο δρόμο πρὸς τὸν Κοντέα, ὅπου ὑπάρχουν *χωράφια τῶν [Ἑ]πισπεραγινῶν τῶν μετὰ τοῦ Ἀλβανίτου* (sic), τῶν ὁποίων παρακολουθοῦν τὰ σύνορα ἴσια πρὸς τὴν ἀνατολὴ μέχρι τὸ γιאלό. Τέλος, ἀφοῦ διατρέχουν τὸ γιאלό, βγαίνουν στὸ μονοπάτι τῆς Ἁγίας Μαρίας, παρατρέχουν γιὰ λίγο τὸ *παλαιοκκλήσιον* καὶ καταλήγουν πάλι στὰ χωράφια τοῦ Στρυμονίτη ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν.

[4] Ἄλλη γῆ, κοντὰ στὴν παραπάνω *ὁροστατημένη*, τῆς ὁποίας τὰ σύνορα μόλις ἀναφέρθηκαν. Ἡ [νέα] αὐτὴ γῆ [ποὺ τὰ σύνορά της δὲν περιγράφονται] ἐκτείνεται σὲ ὀκτακοσίους πενήντα μοδίους².

[5] Γῆ στὴν Ἀκτὴ τριακοσίων μοδιῶν.

[6] Σύμφωνα μέ τὰ *ἀπογραφικὰ σιγίλλια γράμματα* τῶν προηγούμενων ἀπογραφῶν, ἡ μονὴ κατέχει *ἐκπαλαι* καὶ τὴν Αἰγιδόμαντρα στὸ Φακό, τῆς ὁποίας τὰ σύνορα, σύμφωνα μέ *τὴν παλαιὰν θέσιν* καὶ μέ τὴν πρόσφατη παραδοτικὴ ἀπογραφὴ τοῦ συντάκτη τοῦ [ἀνυπόγραφου] αὐτοῦ *γράμματος*³, ἐκτείνονται ἀπὸ τὴν *ράχωνιν* τοῦ Μικροῦ Σκοποῦ ἴσια πρὸς τὰ βόρεια μέχρι τὸ γιאלό. Στὸν περιορισμὸ περιέχονται καὶ ἡ πρῶνι μάντρα τοῦ Κοτανίτση μέ τὴν (περιφραγμένη) περιοχὴ καὶ τὸ βοσκοτόπι της, τὰ *Γαστρία* στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς ἀκτῆς (*κατὰ πρόσωπον τοῦ πελάγου τῆς ἀνατολῆς*) καὶ οἱ Γούρνες.

[7] Σύμφωνα μέ *πρόσταγμα* τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννη [Η΄] Παλαιολόγου κατέχει καὶ τὴ μάντρα τοῦ Μαγκαφᾶ, ἐπίσης στὸ Φακό, μαζί μέ τὸ βοσκοτόπι καὶ τὴν περιφραγμένη περιοχὴ της, στὴν ὁποία συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ μανδροτόπι τοῦ Παλαμᾶ, ποὺ τῆς παραχωρήθηκε ἀντὶ γιὰ τὴ μάντρα τῆς *Ῥοδακινέας*.

Τὰ κτήματα ποὺ ἀπαριθμήθηκαν παραδίδονται ἀπὸ τὸν ἀπογραφέα στὴ μονὴ ἐλεύθερα καὶ ἀπαλλαγμένα ἀπὸ φόρους, ὅπως τὰ κατεῖχε καὶ μέχρι τώρα

καὶ σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενο τοῦ χρυσοβούλλου, τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν λοιπῶν δικαιωμάτων καὶ ἀπογραφικῶν σιγίλλιδων γραμμάτων ποὺ κατέχει. Πρὸς ἀσφάλειαν δόθηκε τὸ παρὸν σιγίλλιδες ἀπογραφικὸν γράμμα στὴ βασιλικὴ μονὴ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους ᾠθωνος.

Ἄρχ.: ὁ Θεῖος καὶ προσκυνητὸς ὁρισμὸς τοῦ κραταίου καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐθέντ(ου) καὶ βασιλέ(ως) τὴν ἀπογραφικὴν ἐξίσωσιν καὶ ἀποκατάστασιν /πάντων ...

Ἐκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 25.

1. Τόσο αὐτὸ ὅσο καὶ τὸ ἐπόμενο Ἔγγρ. 31 πρέπει νὰ εἶχαν ἀντιγραφῇ πρὶν ἀπὸ τὸ ἔτος Ἐγίρας 901 (1496), ὁπότε ἀσφαλῶς τὰ παρουσίασε ὁ Παντοκρατορινὸς [ἡγούμενος] Νεόφυτος στὸ ὁθωμανικὸ ἱεροδικαστικὸ συμβούλιο Λήμνου, τὸ ὁποῖο, ἐπαναλαμβάνοντας ἐν πολλοῖς τὴν ὁροθεσίαν ποὺ εἶδαμε στὰ ἑλληνικὰ ἔγγραφα, χορήγησε ταπὶ στὴ μονὴ Παντοκράτορος (βλ. *Κώδ.* 4, ἔγγρ. B13, σ. 44, μετρ. Ἰω. Παναγιωτίδης).
2. Στὴν πραγματικότητά ἡ ἔκτασή της ἦταν ἐπτακοσίων πενήντα μοδιῶν, βλ. Ἔγγρ. 15, 18 καὶ 23.
3. Προφανῶς πρόκειται γιὰ τὸν Θεόδωρο Πεπαγωμένο (*Actes du Pantocrator*, 167).

31 Ἀπογραφικὴ κατάσταση τῶν κτημάτων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴ Λήμνο

[Λήμνος]

Μάρτιος, ἰνδ. 12 [1464]

(B 11, σ. 43). Ἀντίγραφο 15^{ου} αἰ.¹. —Χαρτί 420 X 316. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: σχίσματα, ὅπως καὶ ὑγρασία σὲ ὅλο τὸ ἀριστερὸ τὸν μέρος· τὸ ἔγγραφο ἐπικολλημένο σὲ χαρτί ἀπὸ τὸν ἐρευνητὴ Λ. Μαυρομάτη (3/6/1974). —Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Πολλὲς παρανοήσεις στὴν ἀντιγραφή.

Προτάσσεται ἐπικυρωτικὴ ὑπογραφή τοῦ [μητροπολίτη] Λήμνου Διονυσίου.

Μετά ἀπὸ ἐρευνα διαπιστώνεται ὅτι ἡ βασιλικὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους ᾠθωνος κατέχει στὴ Λήμνο τὶς ἀκόλουθες περιοχές:

[1] Τὸ παλαιοχώρι Ἄνω Χωρίον κοντὰ στὸ γιאלὸ καὶ τὸ χωριὸ τοῦ /Ἐ/πισπέραγος μαζί μὲ τὴν περιοχὴ ποὺ κατεῖχαν οἱ παλαιότεροι κάτοικοί του, ἡ ὁποία, ὅπως ἀναγράφεται στὴν *παλαιάν θέσιν* τοῦ Φωκᾶ Σεβαστόπουλου, εἶχε ὁριοθετηθεῖ καὶ παραδοθεῖ στὴ μονὴ ἀπὸ τὸν θεῖο τοῦ [τότε] αὐτοκράτορα [Μανουὴλ Β΄] πρωτοβεστιάριτη Θεόδωρο Παλαιολόγο, τὸν Δούκα Χειλᾶ, τὸν Ἰωάννη Μειζομάτη καὶ ἄλλους. Ἡ παράδοση ἐπικυρώθηκε [ὑστερα] μὲ χρυσοβούλλο [τοῦ Ἰωάννη Ε΄]. Στὴν περιοχὴ αὕτη οἱ μοναχοὶ οἰκοδόμησαν πύργο καὶ ἐγκατέστησαν ξένους, ποὺ δὲν περιλαμβάνονταν σὲ κανένα φορολογικὸ κατάστιχο τοῦ Δημοσίου (ἀνθρώπους ξένους καὶ τῷ Δημοσίῳ ἀνεπιγνώστους).

Τὰ σύνορα ξεκινοῦν ἀπὸ μονοπάτι κοντὰ στὴν Ἁγία Μαρίνα πρὸς βορρᾶν, ὅπου τὸ σύνορο τοῦ *Στρεμονίτου* [Στρεμμονίτη], ἀνεβαίνουν [παρα-

κολουθώντας] τὰ χωράφια αὐτὰ τοῦ Στρυμονίτη πρὸς τὴ δύση *κατεῦθ' τοῦ Στρεμπολίθρου* [Στρομπολίθου], “τέμνουν” τὴ ράχη, κατεβαίνουν στὸ δρόμο καὶ τὸν ἀκολουθοῦν στρέφοντας πρὸς νότο *κατὰ πρόσωπον τοῦ πύργου*, διασχίζουν τὸ δρόμο πρὸς τὴ δύση διαμέσου τοῦ χωραφιοῦ τοῦ Καρτζαμπλά, βγαίνουν στὸ *ῥαχώνιν*, ὅπου *τροχάλα*, τὸ διασχίζουν καὶ κατεβαίνουν, περνώντας τὸν *ῥύακα* καὶ ἀνεβαίνουν στὸ βουνὸ τοῦ Κοράκου, γιὰ νὰ κατεβῶν στὴ συνέχεια πρὸς τὴ βορινὴ πλευρὰ τοῦ *κανοτελλίου*. Ἐπειτα προχωροῦν καὶ βρίσκουν μονοπάτι, τὸ ὁποῖο ἀκολουθοῦν καὶ περιλαμβάνουν τὸ καστέλλι, μέχρι ποὺ φθάνουν στὴν ἄκρῃ τοῦ *ἐξαμπελίου* τῆς μονῆς. Συνεχίζοντας βρίσκουν *ῥύακα* καὶ τὸν ἀκολουθοῦν μέχρι τὸ δρόμο πρὸς τὸν Κοντέα, ὅπου *ἡ γῆ τῶν [Ἑ]πισπεραγινῶν ἢ μετὰ τοῦ Ἀλβανίτου*, ἀκολουθοῦν τὸ σύννορὸ τῆς ἀνατολικά μέχρι τὸ γιαλὸ, στρέφονται πρὸς βορρᾶν καί, ἀφοῦ διατρέχουν τὸ γιαλὸ, βγαίνουν στὸ μονοπάτι τῆς Ἁγίας Μαρίνας, παρατρέχουν τὸ *παλαιοκκλησίον* γιὰ λίγο καὶ καταλήγουν πάλι στὰ χωράφια τοῦ Στρυμονίτη. Στὸν περιορισμὸ περιέχονται ἀμπέλι καὶ ἀνεμόμυλος.

[2] Γειτονικὴ γῆ ἑπτακοσίων πενήντα μοδίων, ποὺ εἶχε παραδοθεῖ στὴ μονὴ ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἀπογραφεῖς (sic), λόγω τῆς *στενοχωρίας* τῶν ἐδαφῶν ποὺ κατεῖχε μέχρι τότε. Τὰ σύνορα ξεκινοῦν ἀπὸ τὰ δυτικὰ ὄρια τοῦ *ἐξαμπελίου* τῆς μονῆς, ὅπου τὰ χωράφια τοῦ Βρανᾶ τοῦ Πενταρακλῆ, ἀκολουθοῦν δυτικὰ τὰ *παλαιοτροχάλα* μέχρι τὴν κυδωνιά στὰ χωράφια τοῦ Καρτζαμπλά ποὺ βρίσκονται στὴ *σκαλίαν* (sic) τοῦ βουνοῦ τοῦ *Κέντρον* [Κέδρον], στρέφονται πρὸς νότο καὶ συναντοῦν μονοπάτι στὴ μέση τῶν χωραφίων, τὸ ἀκολουθοῦν ἀνατολικά μέχρι τὴ γῆ τῆς Σκεπαρνέας, ὅπου *νερογλιμῆ*, τὴν ὁποία διαβαίνουν ἴσια πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση, ἀφήνουν τὸ μονοπάτι μέσα στὸν περιορισμὸ ἀριστερά, “τέμνουν” τὴ γῆ τῆς Σκεπαρνέας ἔχοντας δεξιὰ τὰ χωράφια ποὺ δόθηκαν στὸν Φιλομάτη, ἀνεβαίνουν στὸ *ῥαχώνιν* καὶ κατεβαίνουν ἴσια πρὸς ἀνατολάς, βρίσκουν μονοπάτι, ὅπου τὸ *ἐξάμπελο* τοῦ Ἀλβανίτη, ἀκολουθοῦν τὸ μονοπάτι πρὸς βορρᾶν *κατεῦθ' τοῦ πύργου* μέχρι τὸν *ῥύακα* ποὺ κατεβαίνει ἀπὸ τὴν ἄκρῃ τοῦ *ἐξαμπελίου* τῆς μονῆς καὶ ἀποτελεῖ ὄριο τῆς περιοχῆς ποὺ ἐκείνη κατέχει μὲ χρυσόβουλλο, ἀκολουθοῦν τὸν *ῥύακα* μέχρι τὴν ἄκρῃ τοῦ *ἐξαμπελίου* καὶ καταλήγουν πάλι στὰ *τροχάλα*.

[3] Γῆ τριακοσίων μοδίων στὴν Ἀκτὴ τῆς Παρανησίας, ποὺ εἶχε παραδοθεῖ στὴ μονὴ ἀπὸ τοὺς ἴδιους πάλι ἀπογραφεῖς. Τὰ σύνορα βρίσκονται στ' ἀριστερὰ τοῦ δρόμου ποὺ ὀδηγεῖ ἀπὸ τὸ Ἄνω Χωρίον στὸ Ἀκρωτήρι, ἔχοντας δεξιὰ τὴ γῆ ποὺ δόθηκε στὸν Τόμπρη μέχρι τὴν Ἀναφανή κι ἔπειτα τὴ γῆ τῶν [Ἑ]πισπεραγινῶν μέχρι τὰ *τροχάλα* ποὺ διαροῦν τὸ Ἀκρωτήρι. Ἀπὸ ἐκεῖ τὰ σύνορα ἀκολουθοῦν τὰ *τροχάλα* καὶ καταλήγουν στὸ γιαλὸ.

[4] Τὸ Ἀκρωτήρι μὲ τὸ μαντροτόπι καὶ τὸ γύρω βοσκοτόπο, ποὺ εἶχε παραδοθεῖ στὴ μονὴ, ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἀπογραφεῖς ἐπίσης. Ὁ ἐτήσιος φόρος

τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὑπερπύρων πού εἶχε ὀριστεῖ ἀπὸ αὐτοὺς, καταργήθηκε κατόπιν ἀπὸ τὸ μακαρίτη αὐτοκράτορα Μανουήλ [Β΄] Παλαιολόγο [μὲ χρυσόβουλλο].

[5] Μιά μάντρα στὸ Φακό, πού εἶχε παραχωρηθεῖ ἀπὸ τὸν ἴδιο αὐτοκράτορα στὴ μονή. Τὰ σύνορα ἐκτείνονται ἀπὸ τὴν *ῥαχώνην* τοῦ Μικροῦ Σκοποῦ ἴσια πρὸς βορρᾶν μέχρι τὸ γιαλό, περιλαμβάνοντας καὶ τὰ *Γαστρία* στὸ πίσω μέρος, *κατὰ πρόσωπον τοῦ πελάγους τῆς ἀνατολῆς*.

[6] Τὴ μάντρα τοῦ Περῆ, ἐπίσης στὸ Φακό, μὲ τὴν περιοχὴ τῆς, γιὰ τὴν ὁποία [καταβάλλει ἐτήσιο φόρο] τριῶν νομισμάτων καὶ ἐννόμιον τριακοσίων προβάτων. Ἡ μάντρα ἔχει παραχωρηθεῖ μὲ ὀρισμὸν τοῦ δεσπότη Δημητρίου Παλαιολόγου.

Παρότι τὸ χρυσόβουλλο ἐκείνο, μαζί μὲ τὰ ὑπόλοιπα ἔγγραφα (*δικαιώματα*), κήκε στὴ διάρκεια πυρκαγιᾶς πού ἐπληξε τὸν πύργο, ἡ μονὴ πάντως διατήρησε μέχρι καὶ σήμερα, ὅπως μετὰ ἀπὸ ἔρευνα διαπίστωσε ὁ ἀπογραφέας, τὴ νομὴ καὶ τὴν κυριότητα τῆς περιοχῆς, τὴν ὁποία καὶ ὀφείλει νὰ διατηρεῖ καὶ στὸ μέλλον [ἀνενόχλητα].

Ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς μονῆς —πού ἦταν ὅλοι ἐλεύθεροι— ἔχουν ἀπομείνει τώρα μόνο τρεῖς: ὁ Μανουήλ Καμπούρης, ὁ Γεώργιος Οὐγγρος καὶ ὁ Γεώργιος Μυτιληναῖος. Οἱ καλλιεργητὲς αὐτοὶ ἀνέκαθεν κατέβαλλαν ὅλους τοὺς φόρους στὸ Δημόσιο, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἀγαραεῖς καὶ τὴν *βίγλαν*, ὑποχρεώσεις πού ἐκπλήρωναν πρὸς τὴ μονή. Ἀποφασίζεται, κατὰ συνέπεια, νὰ συνεχιστεῖ ἡ *συνήθεια* αὐτῇ, τὴν ὁποία ὅλοι οἱ προγενέστεροι ἀπογραφεῖς εἶχαν σεβαστεῖ καὶ τηρήσει, ἀλλὰ καὶ ὁ συντάκτης τοῦ παρόντος ἐγγράφου² τὴν εἶχε διατυπώσει ἐκτενέστερα σὲ *γράμμα* του, τὸν καιρὸ πού διενεργοῦσε *ἐξαρχῆς τὴν ἀπογραφικὴν ἀποκατάστασιν* [τῆς Λήμνου], ἡ *συνήθεια*, δηλαδή, νὰ καταβάλλουν τοὺς φόρους στὸ Δημόσιο, ἐνῶ τὶς ἀγαραεῖς καὶ τὰ βιγλίσματα νὰ τὶς ἐκπληρώνουν πρὸς τὴ μονή.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ, λοιπόν, ὀφείλουν νὰ κατέχουν καὶ νὰ νέμονται οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς [Παντοκράτορος], σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενο τῶν χρυσобούλλων καὶ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων (*δικαιωμάτων*), καὶ σύμφωνα μὲ τὴν παρούσα *ἀπογραφικὴν κατάστασιν*, πού καταρτίσθηκε ὕστερα ἀπὸ ἀκριβῆ ἔρευνα καὶ ἐξέταση.

*Αρχ.: ... † Μετὰ τῶν ἄλλ(ων) εὔρομ(εν) κ(αί) τ(ήν) ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὁρεῖ τῷ Ἀθωνι σεβασμία(ν) θεία(ν) κ(αί) βασιλικ(ήν) μονήν ...

*Εκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 26 (δὲν βρέθηκε ἡ νεοελληνικὴ μετάφραση, τὴν ὁποία ἡ ἐκδότρια ἀναφέρει στὴ σ. 170, χωρὶς συγκεκριμένη ἀρχεακὴ παραπομπή).

1. Βλ. *Εγγρ. 30 σημ. 1.

2. Ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος Καντακουζηνῶς (*Actes du Pantocrator*, 172).

32 *Συνοδική πράξις* τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Συμεῶν Α΄ γιὰ τὴ μετάθεσιν τοῦ μητροπολίτη Ἀθηνῶν Δωροθέου στὴ μητρόπολιν Τραπεζοῦντος

Θεσσαλονίκη

Ἰνδ. 5, 6980 (θέρους [Ἰούνιος:] 1472)

(Ω 2, σ. 131 [ἀριθ. 56]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 400 X 280. Μελάνι καστανόχρωμο, ματὸρ ἐξίτηλο στὴν ὑπογραφή. — Διατήρηση μέτρια: τὸ κείμενο ἐξίτηλο ἀπὸ ἴγγρασία. — Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Στὸ κάτω μέρος κρέμεται ἀπὸ κνανὴ μῆρινθο ἢ μολύβδινη σφραγίδα τοῦ πατριάρχου διαστάσεων 36 X 42 καὶ πάχους μέγιστον 6 καὶ ἐλάχιστον 2 (α΄ ὄψη: ἔνθρονον Παναγία Βρεφοκρατοῦσα, β΄ ὄψη: ΣΥ/ΜΕΩΝ ΕΛΕΩ / Θ(ΕΟ)Υ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟ/ΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝ/ΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ / ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙ/ΚΟΣ Π(ΑΤ)ΡΙΑΡΧΗΣ).

Μέριμνα τοῦ ἡγέτη τῆς ὀρθόδοξης (καθολικῆς) Ἐκκλησίας καὶ καθήκον ἀπαράβατο εἶναι νὰ ἐποπτεύει τίς ὑποκείμενες μητροπόλεις καὶ νὰ ἐγκαθιστᾷ σὲ αὐτὲς ἀρχιερεῖς γιὰ νὰ ἀπονέμουν δικαιοσύνη καὶ νὰ συντηροῦν τὴν εὐσέβεια τοῦ ποιμνίου τους. Ὁ Παγκράτιος, λοιπόν, ποὺ μόλις πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ εἶχε χειροτονηθεῖ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν πατριάρχη [Συμεῶν Α΄] γνήσιος μητροπολίτης Τραπεζοῦντος, ἐκδιώχθηκε [ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς] καὶ ἐξαναγκάστηκε σὲ ἔγγραφη παραίτηση, διὰ θέλησιν καὶ μόνον αὐθεντικῇ. Ὁ πατριάρχης, ὁ ὁποῖος βρισκόταν σὲ περιοδεία γιὰ συλλογὴ ἐλεῶν, συνειδητοποίησε ἀμέσως τὴν ἀνάγκη γιὰ σύντομη ἐκλογὴ νέου μητροπολίτη, ὥστε νὰ μὴ μένει ἡ περιοχὴ ἀποίμανη καὶ νὰ μὴ δυσανεστηθεῖ ὁ [σουλτάνος Μωάμεθ Β΄]. Πρὶν ὅμως προλάβει νὰ προβεῖ σὲ ὁποιαδήποτε ἐνέργεια καὶ ἐνῶ πλησίαζε πρὸς τὴ Θεσσαλονίκη, καταφθάνει ἐπείγουσα ἐντολὴ τοῦ [σουλτάνου] (αὐθεντικός ὁρισμός) νὰ χειροτονήσῃ “μὲ συνοπτικὰς διαδικασίες” (ἐν συντόμῳ) καὶ νὰ ἀποστείλῃ χωρὶς ἀναβολὴ μητροπολίτη κατάλληλο γιὰ μιὰ τόσο δύσκολη περιοχὴ.

Ὁ πατριάρχης ἀμέσως συγκαλεῖ σύνοδο, ποὺ συγκροτεῖται πρόχειρα ἀπὸ δύο μητροπολίτες, τὸν Θεσσαλονίκης, τόπον ἐπάρχοντα τοῦ Ἀγκύρας καὶ πληρεξουσίου του, καὶ τὸν Δράμας, πληρεξουσίου (γνώμας ἔχοντα οἰκιοχείρους) τοῦ Σερρών, τοῦ Μελενίκου καὶ τοῦ Ζιχνῶν καὶ ἀπὸ τέσσερις ἐπισκόπους, τὸν πρωτόθρονον Κίτρου, τὸν Κασσανδρείας, τὸν Ἀδραμέρεος καὶ τὸν Πέτρας. Ἡ σύνοδος ἀποφασίζει νὰ μεταθέσῃ στὴν ἀκέφαλήν μητρόπολιν τὸν ἐνάρετο καὶ λόγιον μητροπολίτη Ἀθηνῶν Δωρόθεο, ποὺ βρισκόταν τότε στὴ Θεσσαλονίκη.

Ὁ νέος μητροπολίτης Τραπεζοῦντος, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Λαζικῆς καὶ τὸν τόπον ἐπάρχων τοῦ Καισαρείας, ὀφείλει νὰ μεταβεῖ [ἀμέσως] στὴν ἐπαρχία του καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴ διοίκηση τῆς ἐκκλησίας τῆς, καθὼς καὶ τὴ διαχείριση τῶν κτημάτων καὶ τῶν λοιπῶν δικαίων αὐτῆς. Ἔχει ἐξουσία νὰ ἱεουργεῖ ἀνεμπόδιστα, νὰ σφραγίζει ἀναγνώστες, νὰ χειροτονεῖ κληρικούς, νὰ ἐγκαθιστᾷ πνευματικούς, νὰ καθιερώνῃ ναοὺς ἐπὶ σταυροπηγῇ τῷ ἑαυτοῦ

καὶ γενικὰ νὰ ἀσκεῖ ὅλες τὶς δικαιοδοσίες τοῦ ἀρχιερατικοῦ του τίτλου. Ὁφείλει ἐπίσης νὰ καθοδηγεῖ τὸ λαὸ μὲ τὸ λόγο του καὶ μὲ τὸ παρὰδειγμά του (διδάσκειν ταῖς ἀπὸ γλώττης νουθεσίαις καὶ ταῖς ἀπὸ τοῦ ἰδίου βίου χειραγωγίαις). Ἀντίστοιχα ὀφείλουν ὅλοι, κληρικοί, μοναχοί, ἄρχοντες καὶ λαός, ὑποταγὴν καὶ εὐπειθειαν πρὸς αὐτὸν ὡς ἀντιπρόσωπο τοῦ πατριάρχου, ὁ ὁποῖος μὲ τὴ σειρὰ του ὑποκαθιστᾷ τὸ Θεὸ πάνω στὴ γῆ. Ὅσοι, ἐπομένως, ἀντιστρατεύονται μὲ λόγια ἢ μὲ ἔργα τὸ μητροπολίτη Τραπεζοῦντος, θὰ προκαλέσουν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ὑποβληθοῦν σὲ ἐπιτίμιο ἀπὸ τὸν πατριάρχην.

Πρὸς ἀσφάλειαν χορηγήθηκε ἡ παροῦσα *συνοδικὴ πρᾶξις* τοῦ πατριάρχου στὸν [νέο] μητροπολίτη Τραπεζοῦντος καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντα [τοῦ] *Καισαρείας* Δωρόθεο.

Ὑπογράφει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Συμεών.

Ἀρχ.: ... † Ἡ μετριότης ἡμῶν, κρίμασιν ἀρρήτοις οἷς οἶδε Θεός, τῶν οἰάκων τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγί(ας) τοῦ Χ(ριστο)ῦ καθολικῆς ἐκκλη(σίας) ἰ ἐπειλημ(έν)η ...

*Εκδ.: Μητροπολίτῳ Τραπεζοῦντος Χρυσάνθω [Φιλίππιδῃ], *Ἡ Ἐκκλησία Τραπεζοῦντος*, Ἀθήνα 1936 (*Ἀρχεῖον Πόντου*, τ. 4-5· νέα ἀνατύπωση, [Ἀθήνα] 1973), 532-533 (καὶ φωτογραφία τοῦ ἔγγραφου, εἰκ. 90), μὲ ἀρκετὰ σφάλματα. — *Actes du Patriarche*, ἀριθ. 27. — Περβλ. Μ. Γεδεών, *Ἡμῖνγνωστοὶ σελίδες τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων*, *Θεολογία* 5 (1927) 120-121 (παράθεση τοῦ περιεχομένου, καθὼς καὶ ὀλιγόστιχον ἀποσπάσματος).

—Χρονολόγηση: Μετὰ τὴν ἀναγκαστικὴν παραίτηση τοῦ Παγκρατίου Τραπεζοῦντος, ποὺ τοποθετεῖται στὸ Μάιο τοῦ 1472 (Ι. Χασιώτη, *Πολεμικὲς συγκρούσεις...*, *ΙΕΕ*, τ. 10, Ἀθήνα 1974, 272-273), ἴσως τὸν Ἰούνιο, ὅποτε εἶναι φρυσκότερο νὰ βρισκόταν σὲ περιοδεία ὁ πατριάρχης.

33 Ὑπόμνημα τῆς μονῆς Παντοκράτορος γιὰ τὴ δικαίωσή της στὴ διαμάχη μὲ τὴ μονὴ Ἀγίου Παντελεήμονος σχετικὰ μὲ τὸ μετόχι της στὸ Λογγὸ Χαλκιδικῆς

[Θεσσαλονίκη]

Ἰνδ. 10, 7000 (1491/1492)

Α) (<Τ1>¹, σ. 75). Ἀντίγραφο 16^{ου} αἰ. Μεμβράνη 305 X 400. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: φθορὲς ἀπὸ ἀπόξεση τῆς μεμβράνης. —Συντομογραφίες λίγες. —Πολλὰ ἐκφραστικά καὶ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Γραφέας ὁ ἴδιος μὲ τῶν ἀντιγράφων Β καὶ Γ.

Β) (Τ1<α> [ἀριθ. 62]). Ἀντίγραφο 16^{ου} αἰ. Χαρτί 365 X 305. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση κατὰ: ὅπες στὴ μέση καὶ στὶς ἄκρες, φθορὲς σὲ πολλὰ μέρη τοῦ κειμένου· τὸ ἔγγραφο ἐπικολλημένο σὲ χαρτί. —Συντομογραφίες λίγες. Πολλὰ ἐκφραστικά καὶ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Ὁ ἀριθμὸς τῆς ἰνδικτιῶνος, γραμμένος μὲ τρόπο ἀβέβαιο, μπορεῖ νὰ ἀναγνωσθεῖ καὶ ὡς ζ'. —Γραφέας ὁ ἴδιος μὲ τῶν ἀντιγράφων Α καὶ Γ.

Γ) (<Τ1β>). Ἀντίγραφο 16^{ου} αἰ. Χαρτί 335 X 255. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: ὅπες καὶ φθορὲς στὶς διπλώσεις. —Συντομογραφίες λίγες. Πολλὰ ἐκφραστικά καὶ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Γραφέας ὁ ἴδιος μὲ τῶν ἀντιγράφων Α καὶ Β. —Στὸ νῶτο σημεῖωμα τοῦ 19^{ου} αἰ. συνδέει τὰ ἀντίγραφα Β—Ε, ποὺ τὰ θεωρεῖ “ἔγγραφα” ταντόσημα.

Δ) (<Τ1γ>). Ἀντίγραφο 16^{ου} αἰ. Χαρτί 290 X 317. Μελάνι μαύρο. —Διατήρηση καλή. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ἐκφραστικά καὶ ὀρθογραφικά σφάλματα ἀρκετὰ. —Διαφορὲς ἀπὸ τὰ προηγουμένα, ἀκόμη καὶ στὴ χρονολογία: ἰνδ. 7, ἔτος 7.007 (sic). —Γραφὴ κωδικογράφου (καλλιτεχνική).

Ε) (<Τ1δ>). Ἀντίγραφο τοῦ ἔτους 7129 (1620/1621). Χαρτί (δίφυλλο) 220 X 310. Τὸ κείμενο στὸ recto τοῦ α΄ φύλλου. Μελάνι μαύρο, ἐρυθρὸ στὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος (χρονολογίες), καθὼς καὶ στὸ στ. 7, στὴ λέξι *ὑπάρχει* (ἀρχὴ τοῦ περιορισμοῦ). —Διατήρηση καλή. —Συντομογραφίες λίγες. Ἀρκετὰ ἐκφραστικά καὶ ὀρθογραφικά σφάλματα. —Τὸ κείμενο παρόμοιο μὲ τοῦ ἐγγράφου Δ, ἰδίως ὡς πρὸς τὸν περιορισμό. Χρονολογία: ἰνδ. 7, 7000 (sic). —Γραφείας τοῦ ἀντιγράφου, κατὰ δήλωσή του, ὁ ἱερομόναχος Κωνσταντῖος.

ΣΤ) (<Τ1ε>). Διασπενασμένο ἀντίγραφο 20^{ου} αἰ. Χαρτί 274 X 211. Μελάνι κίανόχρωμο. Τὸ κείμενο στὸ recto-verso τοῦ φύλλου. —Διατήρηση καλή. —Ἀρκετὰ ὀρθογραφικά σφάλματα.

Οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Παντοκράτορος σημειώνουν ὅτι τὸ ἔτος 7000 ἀπὸ κτίσεως κόσμου εἶχαν φιλονικίες μὲ τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς τῶν Ῥωσῶν [Ἁγίου Παντελεήμονος] γιὰ τὴν περιοχὴ τοῦ Λογγοῦ, γιὰ τὴν κατάπαυση τῆς ὁποίας εἶχαν ἀποταθεῖ καὶ στὴ Σύναξι τοῦ Ἁγίου Ὅρους καὶ σὲ ἄλλους ἀξιοσέβαστους γέροντες. Οἱ ἀντιδικοὶ τοὺς ὅμως, δὲν ἀποδέχτηκαν τὴ διατησία, δῆλως νὰ σεβαστοῦν τοὺς γέροντες οὔτε νὰ φοβηθοῦν τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐπικρέμεται σὲ ὅσους συσσωρεύουν ἐπίγεια ἀγαθὰ. Παρουσίαστηκαν, λοιπόν, ἀμφοτέρω τὰ δύο (sic) μέρη μπροστὰ στὸν Μαχμοὺτ τζελεπή, ὁ ὁποῖος ἦταν ἐπιθεωρητὴς (ἐξεταστής) ἀπεσταλμένος τοῦ [σουλτάνου] Μπαγιαζίτ [Β΄] καὶ ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε νὰ ἐκδικάσει τὴν ὑπόθεσι *τότε*, τὸν ἴδιο καιρὸ ποὺ ἐξεταζόταν καὶ τὸ ζήτημα τῆς Νικίτης (τῆς χώρας τοῦ Ἰωνικίτου)². Ὁ ἐξεταστής αὐτὸς ἔκρινεν καὶ ἀποφάσισεν μὲ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ δικαιώνοντας τοὺς Παντοκρατορινούς, στοὺς ὁποίους καὶ ἀπέδωσε τὸν τόπο ἐκεῖνο.

Τὰ σύνορα τῆς διαμφισβητούμενης περιοχῆς ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ ἀκρωτήρι τῆς Ἀρετῆς κοντὰ στὸ ἀκρωτήρι Βάλτα, ποὺ ὀνομάζεται *Τρισκοινίγια* [Τρεστενίκεια], ἀνηφορίζουν τὸν *ῥάχωνα* τοῦ Κόκκαλου, διασκελίζουν πρὸς ἀνατολὰς μικρὸ λαγκάδι καὶ ἀνεβαίνουν τὴ ράχη τοῦ Μο[υ]στάκη, κατεβαίνοντας ἔπειτα κοντὰ στῆς *Βάβας* τὸν *Λάκκον*. Στὴ συνέχεια ἀκολουθοῦν τὴν ἴδια ράχη, δηλαδὴ τοῦ Ἀμπελόν, μπαίνουν στὸ Παλαιοχώρι (ὁ Ἀμπελος ἔχει τρεῖς κορυφές), διατέμνουν τὸν *ῥύακα* ποὺ ἐκβάλλει στὸ γιὰλὸ μέσα στὸν περιορισμό, ἀνηφορίζουν μέχρι τὴν Τρουλωτὴ Πέτρα, ἔπειτα παίρνουν τὴ ράχη μέχρι τὰ Ἀλώνια, ὅπου ὑπάρχει ὁροθέσιο, *γαματίζουν* ἀκολουθώντας τὸν *ῥάχωνα*—*ῥάχωνα* μέχρι τὴν Πυροβολόπετρα, κατεβαίνουν στὴν Κυθωνιά διατέμνοντας τὴν ἴδια λαγκάδα, ἔρχονται μέχρι τὴν Παλιοκκλησιά καὶ ἀγγίζουν τὸ Φραγκόκαστρο. Κατόπιν κατεβαίνουν ἕως τοῦ *ὑδατος* τῆς *ἐνάρξεως*, πάνω ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὑψώνονται πέτρες μὲ ἀνάγλυφη σφραγίδα σὲ τρία σημεῖα, ἀνηφορίζουν τὸν παλιὸ δρόμο, φθάνουν στὴ *σελάδα* καὶ σὲ νερόν ποὺ σέρνει *πορὶ* (ὑπάρχει καὶ *καλαμιώνας*), ἀκολουθοῦν τὴ ροή του μέχρι τὴν Ἀποθήκη κοντὰ στὴν

Ἁγία Κυριακή τοῦ Σιμένου [Ἑσφιγμένου] εἰς τὴν μικρὴν κοπρίαν καὶ καταλήγουν στὸ Πιτζακονήσι.

Συντάκτης τοῦ ἐγγράφου ὁ ἱερομόναχος Δωρόθεος. Παρόντες ὁ καθηγούμενος τῆς Νέας Μονῆς [Θεσσαλονίκης] ἱερομόναχος Δαβὶδ καὶ οἱ μάρτυρες Νικόλαος Μαῦρος, Θεόδωρος Ἀλβανίτης, Ἰωάννης Ραμπότας, Μιχάλης Χαρατζάρης καὶ ἄλλοι πολλοί, ποὺ ὅμως δὲν κατονομαζόνται ἐξαιτίας τοῦ μεγάλου πλήθους τους.

Ἀρχ.: † Ἐν ἔτῃ, ζϞ^ω, ιϞ^ς ἰν(δικτιῶν)ος, ἐγένετο φιλονικία διὰ μέσου ἡμῶν κ(αί) τῶν [τοῦ] Ῥοσῶν σεβασμί(ας) μονῆς ...

Ἐκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 28 (μὲ λανθασμένη ἰνδικτιῶνα).

1. Τὸ ἀντίγραφο αὐτὸ, ποῦ, ὅπως καὶ τὸ Γ, ἀποδίδει σωστὰ τὸ ἔτος σίνταξης καὶ τὴν ἰνδικτιῶνα, εἶναι τὸ μόνο ποῦ περιγράφεται στὸν *Κωδ.* 4 (σ. 75). Ὡστόσο οἱ σιντάκτες τῆς περιγραφῆς εἶχαν ἤδη τοποθετήσει τὴν ἀρχιεραχὴ ἔνδειξη T1 καὶ τὸν ἀπογραφικὸ ἀριθμὸ 62 στὸ νῶτο ἄλλου ἀντιγράφου, τοῦ Β. Ἀποκαθιστοῦμε, λοιπόν, τὴν ἀντίφαση τοποθετώντας ἐπικεφαλῆς τῆς ομάδας τῶν ἀντιγράφων τὸ Α, στὸ ὁποῖο δίνουμε τὴ βασικὴ ἀρχιεραχὴ ἔνδειξη μὲ γωνιώδεις ἀγκύλες (<T1>), ἐνὸς κατατάσσουμε τὰ ὑπόλοιπα στὴν κλίμακα α-ε, πάλι μέσα σὲ γωνιώδεις ἀγκύλες.

2. Πιστεύουμε ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ παντοκρατορινοῦ χειμαδιῶ τῆς Νικίτης, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ χοτζέτι τοῦ ἔτους Ἑγίρας 904 (1499), βλ. *Κωδ.* 4, ἐγγρ. Ρ 2, σ. 66 (μτφρ. Ἰω. Παναγιωτίδης) στὸ ὁποῖο δηλώνεται ὅτι ἡ μονὴ κατεῖχε ἤδη χοτζέτι γιὰ τὸ λεγόμενο *χειμαδιὸν παντοκρατορινόν*, ποῦ ὑφίστατο ἀπὸ *παλαιῶν χρόνων*.

34 Ἀπόφαση τοῦ Πρώτου Λεοντίου καὶ τῆς Καθολικῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ λυβαδιῶ τοῦ Πλάκαρη στὴν κυριότητα τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Παρασκευὴ [11] Ἰουνίου 7009 (1501)

(Α 16, σ. 8-9 [ἀριθ. 8]). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 307 X 213. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο, διάφορο στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση καλὴ (ὅπες στὸ κάτω μέρος· τὸ ἔγγραφο ἐπικολλημένο σὲ χαρτί). —Συντομογραφίες ἀρχετές. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ λάθη. —Στὸ κάτω μέρος ἀπὸ κινὴ μὴρινθὸ κρέμεται κέρνιη σφραγίδα ἡμισφαιρική τοῦ Πρωτάτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους μὲ τὴ Θεοτόκο σὲ στάση *δεομένης* μὲ τὸ Χριστὸ ἐν ἐγκολπίῳ, διαστάσεων 37 X 9.

Τὴν ἡμέρα τῆς μνήμης τῶν ἀποστόλων Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα πραγματοποιήθηκε Σύναξη ὅλων τῶν *λογάδων* στὸ χῶρο τοῦ Πρωτάτου. Συγκεντρώθηκαν, λοιπόν, ὁ Πρῶτος Λεόντιος ἱερομόναχος ἀπὸ τὴ μονὴ Διονυσίου, ὁ ἡγούμενος Δανιὴλ ἱερομόναχος καὶ ὁ Θεόδουλος μοναχὸς ἀπὸ τὴν *βασιλικὴν μεγάλην Λαύραν*, οἱ *γέροντες* Σωφρόνιος καὶ Θεόδουλος ἀπὸ τὴν *βασιλικὴν μονὴν Βατοπεδίου*, ὁ ἡγούμενος τῆς *μεγάλης μονῆς Χιλιανταρίου* Μακάριος ἱερομόναχος, ὁ ἡγούμενος Μαλαχίας ἱερομόναχος ὁ ἀπὸ *Κρήτης* καὶ ὁ Νεόφυτος μοναχὸς ἀπὸ τὴν *μεγάλην μονὴν* τῶν Ἰβήρων, καθὼς

καὶ ὁ πρῶν Πρῶτος Κοσμάς ἱερομόναχος καὶ [ἐκπρόσωποι] ὄλων τῶν μονῶν καὶ τῶν ἄλλων *καθισμάτων* τοῦ Πρωτάτου. Τότε οἱ Παντοκρατορινοὶ [παρουσιάστηκαν στὴ Σύναξη καὶ] ζήτησαν νὰ τοὺς ἀποδοθεῖ τὸ λιβάδι ποὺ βρίσκεται πάνω ἀπὸ τὸ Πρωτάτο, εἰς τὸν τόπον τοῦ *Πλάκαρι*, ὅπου κάποτε (*ποτέ καιροῖς*) ὑπῆρχε ἓνα μονύδριο, τοῦ ὁποίου κανεῖς πλέον δὲν θυμᾶται τὴν ἐπωνυμία. Μὲ τὴν πάροδο τῶν ἐτῶν ἀφανίστηκε τὸ μονύδριο, ἡ περιοχὴ ἔμεινε ἀκαλλιέργητη (*ἀγεώρητος*) καὶ βρέθηκε στὴν ἐξουσία τῆς μονῆς Παντοκράτορος. Τώρα τελευταῖα ὁμως, περιῆλθε στὴν κατοχὴ τοῦ Πρωτάτου καὶ [ἡ Σύναξη] διαχώρισε τὰ ἐδάφη καὶ τὰ πῆρε [ἀπὸ τοὺς Παντοκρατορινοὺς].

Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ ἐνόχλησε σφοδρὰ τοὺς Παντοκρατορινοὺς, οἱ ὁποῖοι καὶ πρότειναν ὡς μάρτυρα τὸν γέροντα Νεκτάριο ἀπὸ τὸ κελλίο τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὸ διαφιλονικούμενο λιβάδι. Ἡ Σύναξη τότε κάλεσε τὸ Νεκτάριο, ὡς *παλαιὸν ἄνθρωπον*, νὰ καταθέσει τὴ μαρτυρία του μὲ τὴν ἀπειλὴ ἐπιτιμίου (*ἔβαλεν αὐτὸν εἰς ἐντολήν*) καὶ ἐκεῖνος ὀρκίστηκε *ἀπάνου εἰς τὴν ψυχὴν του* ὅτι [στὰ νιάτα του τὸ λιβάδι] *τὸ ἐπρόφθασεν* καὶ ὅτι γνωρίζει *πὼς εἶναι παντοκρατορινόν*. Μετὰ ἀπὸ τὴ μαρτυρία αὐτὴ, ἡ *Καθολικὴ Σύναξις*, μὲ τὴ θέλησὴ τῆς καὶ αὐτοπροαίρετα, χάρις στὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Παντοκράτορα Θεοῦ καὶ πρὸς τοὺς ἱερομονάχους καὶ μοναχοὺς ποὺ ἐγκαταβιώνουν στὴν φερώνυμη μονή, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἐκπληρώσει τὴν ἐπιθυμία (*εἰς θεραπείαν*) τοῦ *ἄρχοντος καὶ λογοθέτου καὶ κτήτορος* τῆς μονῆς Στάικου, ἐπανεφέρε στὴν κυριότητα τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ τὴν περιοχὴ, δηλαδὴ τὸ λιβάδι καὶ τὸν ἀπέναντι χερσότοπο, γιὰ νὰ τὴν κατέχει, *ὡς καὶ πρῶν*, στὸ μέλλον (*εἰς ἀπεράντους αἰῶνας*) *ἀνενόχλητον καὶ ἀνεπηρέαστον*, χωρὶς νὰ ἔχει δικαίωμα κανεῖς μετέπειτα Πρῶτος νὰ τὴ διαμφισβητήσει.

Ὑπογράφουν: Ὁ Πρῶτος [τοῦ Ἁγίου Ὁρους] Λεόντιος ἱερομόναχος. Ὁ ἡγούμενος τῆς *ἁγίας Λαύρας* Δανιὴλ ἱερομόναχος. Ἀπὸ τὴ μονὴ Βατοπεδίου οἱ μοναχοὶ Σωφρόνιος καὶ Θεόδουλος. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Χιλανδαρίου Μακάριος ἱερομόναχος (σλαβ.). Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Ἰβήρων Μαλαχίας ἱερομόναχος. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου Γεράσιμος ἱερομόναχος. Ὁ Γρηγόριος ἀπὸ τὴ μονὴ Ξηροποτάμου (σλαβ.). Ὁ ἱερομόναχος Σεραπίων ἀπὸ τὴ μονὴ Ζωγράφου (σλαβ.). Ὁ ἱερομόναχος Μανασσῆς ἀπὸ τὴ μονὴ Δοχειαρίου. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Ἁγίου Παύλου Νίκων (σλαβ.). Ὁ γέροντας Νικηφόρος ἀπὸ τὴ μονὴ Κουτλουμουσίου (σλαβ.). Ὁ γέροντας Ἰὼβ ἀπὸ τὴ μονὴ Κασταμονίτου (σλαβ.). Ὁ Παῖσιος ἀπὸ τὴ μονὴ Διονυσίου. Ὁ γέροντας Βα[σίλειος] ἀπὸ τὴ μονὴ Φιλοθέου (σλαβ.). Ὁ γέροντας Ἰὼβ ἀπὸ τὴ μονὴ Γρηγορίου (σλαβ.). Ὁ γέροντας Νικάνωρ ἀπὸ τὴ μονὴ Γρηγορίου (σλαβ.).

Ἀρχ.: † *Συνάξεως οὗν γενομ(έν)ης ἐν τῷ Ἱωῶ ἔτι, μηνὶ Ἰουνίῳ, ἡμέρα Παρασκευὴ τῶν ἀγί(ων) ἐνδόξ(ων) ἀποστόλ(ων)/ Βαρθολομαίου (καὶ) Βαρνάβα ...*

Ἐκδ.: *Actes du Pantocrator*, ἀριθ. 29 (μὲ ἐλάχιστα σφάλματα).

35 *Γράμμα της Συνάξεως καὶ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Μάρκου γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Κουτλουμουσίου στὴν περιοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου*

29 Μαΐου 7012 (1504)

(A17, σ. 9 [ἀριθ. 82]). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 325 X 218. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι σκοῦρο καστανόχρωμο. —Διατήρηση κακὴ: τὸ ἔγγραφο εἶναι διαλυμένο ἀπὸ τὴν ὑγρασία σὲ ὅλο τὸ μήκος τῆς ἀριστερῆς ὥας. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο.

Παρὰ τὶς ἐπανειλημμένες ἀποφάσεις τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους, οἱ ὁποῖες στὸ σύνολό τους ἀνεξαίρετα εἶχαν ἐπιδικάσει στὴ μονὴ Παντοκράτορος τὴν κυριότητα ὀρισμένων ἐδαφῶν στὴν περιοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου, οἱ διενέξεις μὲ τὴ μονὴ Κουτλουμουσίου δὲ σταμάτησαν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτόν, ὁ Πρῶτος καὶ ἡ Σύναξη παραδίδουν, ὀριστικὰ τώρα, τὰ ἐδάφη ἐκεῖνα στὴν ἐξουσία τῆς μονῆς Παντοκράτορος, μὲ βάση τὰ σύνορα ποὺ ἀναφέρονταν στὸ *χαρτί τοῦ Πύργου*, ἡγουν τοῦ Ῥαβδούχου. Μάλιστα, γιὰ τὸν τόπο ποὺ οἱ Κουτλουμουσιανοὶ εἶχαν στὸ μεταξὺ παράνομα ξεχειρσώσει, ἔλαβαν ἀπὸ τοὺς Παντοκρατορινοὺς ὡς ἀποζημίωση *διὰ τὸν κόπον* τοὺς τὸ ποσὸ τῶν τριακοσίων πενήντα *ἄσπρων*.

Πρὸς ἐπιβεβαίωση ἐκδίδεται τὸ *παρόν τῆς Συνάξεως γράμμα*, τὸ ὁποῖο ὑπογράφουν:

Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Μάρκος (σλαβ.). Ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς Λαύρας Νήφων ἱερομόναχος. Ὁ καθηγούμενος τῆς μονῆς Βατοπεδίου Σιμεὼν ἱερομόναχος. Ὁ γέροντας τῆς μονῆς Χιλανδαρίου Μακάριος μοναχὸς (σλαβ.). Ὁ πρῶην Πρῶτος Λεόντιος ἱερομόναχος ἀπὸ τοῦ κυροῦ Διονυσίου. Ὁ γέροντας Θεόδωρος μοναχὸς ἀπὸ τῆς μονῆς Γρηγορίου (σλαβ. καὶ ἑπειτα καὶ ἑλλην). Ὁ παπα Μητροφάνης ἀπὸ τῆς μονῆς Μακροῦ (σλαβ.). Ὁ Γαβριὴλ ἱερομόναχος, ποὺ ἔγραψε καὶ τὸ κείμενο.

Ἀρχ.: *Ἐπειδὴ ἔνεξιν εἶχασιν ἀναμεταξὶ ὅτε ἡ τοῦ Παντοκράτορος σεβασμία μονὴ /κ(αί) ἡ τοῦ Κοτλουμουσίου σεβασμία μονὴ ...*

—Πρβλ. Ἐγγρ. 21 (ἴσως πρόκειται γιὰ τὸ μνημονεύμενο *χαρτί τοῦ Πύργου*) καὶ 29.

36 *Γράμμα τῆς Συνάξεως καὶ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Παΐσιου γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Παντοκράτορος στὴν περιοχὴ τοῦ Στούμπου*

3 Αὐγούστου, ἰνδ. 10, 7015 (1507)

(A18, σ. 9-10 [ἀριθ. 54]). Πρωτότυπο. Χαρτί 433 X 310. Μελάνι καστανόχρωμο ἀνοιχτό, διάφορα στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση μέτρια: φθορὲς ἀπὸ τὴν ὑγρασία καὶ τὶς πολλὰς ὀριζόντιες

διπλώσεις· τὸ ἔγγραφο ἐπικολλημένο σὲ χαρτί. —Συντομογραφίες πολλές. Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφον. —Στὸ κάτω μέρος ὡπὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες περνοῦσε ἡ κόκκινη μῆρινθος ποῦ συγκρατοῦσε τὴν ἡμισφαιρικὴ κέρυνη σφραγίδα τοῦ Πρωτάτου, διαστάσεων 37 X 9, μὲ ἐκτυπὴ παράσταση τῆς Θεοτόκου δεομένης μετ' ὁν Χριστὸ ἐν ἐγκολπίῳ. Ἡ σφραγίδα ἔχει ἀποκοπῆ ἀπὸ τὸ ἔγγραφο.

Οἱ μοναχοὶ τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Παντοκράτορος παρουσιάστηκαν στὴν *Καθολικὴν Σύναξιν τοῦ Ἁγίου Ὁρους* μὲ ἀφορμὴ τὴ σοβαρὴ διαμάχη ποῦ εἶχαν μεταξὺ τους γιὰ τὴν κυριότητα τῆς περιοχῆς τοῦ *Στόμπου* [Στούμπου]. Ἐνῶ, ὁμως, οἱ Βατοπεδῖνοὶ ἐμφάνισαν παλαιὰ ἔγγραφα (*χαρτία παλαιά*), μὲ βάση τὰ ὁποῖα διεκδικοῦσαν τὰ κελλία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Στούμπου, οἱ Παντοκρατορινοὶ δὴλωσαν πὼς εἶχαν ἀπὸ καιρὸ ἀπολέσει τὸ ἀντίστοιχο δικό τους *γράμμα*. Ἡ Καθολικὴ Σύναξις ἀποφασίζει νὰ παραχωρήσει στοὺς Παντοκρατορινοὺς προθεσμία ἑκατὸ ἐτῶν γιὰ τὴν ἀνέυρεση τοῦ ἐγγράφου, ὅποτε, στὴν περίπτωσιν αὐτῇ, θὰ ἐφαρμοστῇ τὸ περιεχόμενό του. Διαφορετικὰ, ὁ τόπος θὰ παραμείνῃ στὴν κατοχὴ τῶν Βατοπεδῖνων, οἱ ὁποῖοι, ὁμως, ὑποχρεώνονται νὰ ἐπιτρέπουν στοὺς Παντοκρατορινοὺς νὰ ξυλεύονται ἀπὸ ἐκεῖ ὅποτε τὸ ζητήσουν. Τέλος, τὰ ζῶα τῶν δύο μονῶν θὰ νέμονται ἀπὸ κοινοῦ τὴν περιοχὴ.

Τὸ παρὸν τῆς *Συναξέως γράμμα* δόθηκε στὴ μονὴ Παντοκράτορος *εἰς ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν*. Ὁμοῖο γράμμα, ἐπίσης, δόθηκε στὴ μονὴ Βατοπεδίου¹, διὰ τὸ *σύμφωνον τῶν ἁμφω μερῶν*.

Μετὰ τὶς ὑπογραφὰς ἐξακοντίζεται ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ καὶ ἄρὰ ἐναντίον ὅσων τολμήσουν νὰ κατασκευάσουν *ψευδογράμμα* γιὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Στούμπου. Ἀκολουθεῖ μονοκονδυλιά τοῦ Πρώτου.

Ὑπογράφουν: Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Παῖσιος ἱερομόναχος. Ὁ μητροπολίτης Περιθεωρίου Μητροφάνης. Ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς Λαύρας Νεόφυτος ἱερομόναχος. Ὁ Ναθαναὴλ ἱερομόναχος τῆς μονῆς Ἰβήρων. Ὁ γέροντας Χριστόδουλος τῆς μονῆς Χιλανδαρίου (σλαβ.). Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου Σίμων ἱερομόναχος (σλαβ.). Ὁ γέροντας Κύριλλος τῆς μονῆς Ξενοφώντος (σλαβ.). Ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς τῶν *Ῥώσων* [Ἁγίου Παντελεήμονος] Παῖσιος ἱερομόναχος (σλαβ.). Ὁ γέροντας Ἰωσήφ τῆς μονῆς Κασταμονίτου (σλαβ.). Ὁ Λαυρέντιος ἱερομόναχος τῆς μονῆς Διονυσίου.

*Αρχ.: *Επειδὴ ἐνεξὶν εἶχασ(ιν) κ(αι) ἱκαν(ήν) ὀχλεισ(ιν) ὃ τε ἡ σεβασμία μονὴ τοῦ Βατοπαιδίου κ(αι) ἡ τοῦ Παντοκράτορος ...*

1. Βρίσκεται πράγματι στὸ AMB, *Τετράγ.* Α', ἀριθ. Ω 32.

37 Ἀπόφαση τοῦ Πρώτου Καλλιστράτου καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὴν ἐδαφικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Κουτλουμουσίου στὴν περιοχὴ τοῦ Ῥαβδούχου

[...], ἰνδ. 1, 7036 (1527/1528)

(Α19, σ. 10-11 [ἀριθ. 25]). Πρωτότυπο. Χαρτί 430 X (σωζόμενο) 200. Μελάνι σκοτὶο καστανό-χρῶμο. —Διατήρηση *κάκιση*: ὁλόκληρο τὸ δεξιὸ μέρος ἔχει καταστραφεῖ ἀπὸ ὑγρασία, σχεδὸν τὸ μισὸ ἀριστερὸ μέρος εἶναι ὀησιμένο (ἰδιαίτερα σὲ δύο σημεῖα) καὶ σχισμένο σὲ τρία σημεῖα· τὸ ἐγγράφο ἐπικολημένο σὲ χαρτί. —Συντομογραφίες λίγες. Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο. —Γραφῆς ὁ ἴδιος μὲ ἐκείνον τοῦ ἐγγράφου ἀριθ. 53 τῶν *Actes de Kutlums*.

Παρά τις ἐπανελημμένες παρεμβάσεις τοῦ Πρώτου καὶ [τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου] Ὁρους, ἀλλὰ καὶ τῶν γειτονευόντων γερόντων, οἱ διενέξεις μεταξὺ τῶν *σεβασμίων καὶ μεγάλων* μονῶν Κουτλουμουσίου [καὶ Παντοκράτορος] [...] σχετικὰ μὲ τὸν *βουνόν* τοῦ *Κωτλωμουσίου* καὶ τοῦ *Ῥαβδο[ύ]χου*] ὄχι μόνο δὲ σταματοῦσαν, ἀλλὰ ἀντίθετα ὀξύνονταν, μὲ τελικὸ ἀποτέλεσμα νὰ ἀναμιχθεῖ στὴν ὑπόθεση καὶ ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ὀθωμανικῆς ἐξουσίας (*ἐτερόδοξος κριτής*). Μὲ τὴν παρουσία του τώρα ἡ Σύναξις (*σὺν ὅλῃ τῇ συνοδείᾳ ... πάντων τῶν λογάδων*) ἐξετάζει ἐπιτόπου καὶ ὀριοθετεῖ ὀριστικὰ τὴ διαφιλονικούμενη περιοχὴ, ἐκφωνώντας ἀνάθεμα καὶ ἀπειλὴ ἀλύτου [ἀφορισμοῦ] καὶ ἐπιβάλλοντας πενήντα [*ἄσπρα*] πρόστιμο σὲ ὅποιον ἀμφισβητήσει τὴν ἀπόφασή της.

Τὰ σύνορα, λοιπόν, ξεκινοῦν ἀπὸ τὸν ὄχθον τοῦ *νοσοκομείου* στὸ ἀμπέλι [...], [κατε]βαίνουν στὸ φρύδι τοῦ ἄλλου *λάκκου*, ὅπου ὑπάρχει πέτρα μὲ δύο [σφραγίδες τῶν μονῶν], διατρέχουν τὸ *λάκκο* μέχρι τὸν ἄλλο *λάκκο*, ὅπου μ[εγάλη] πέτρα [...], [ἀνε]βαίνουν στὸ δρόμο, ὅπου *πέτρα ριζιμαία* μὲ τὶς σφραγίδες [τῶν δύο μονῶν], ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο ποὺ ὀδηγεῖ στὴ [μονὴ Κουτλουμουσίου], [καὶ ...] [πέτρα μὲ] *δύο σφραγίδες* καὶ *πιο* πάνω ἄλλη πέτρα, στὴν ὁποία [ἡ Σύναξις *χάραξε*] *σταυρὸ* [...] *βράχος* μὲ τὶς *δύο σφραγίδες*, διατρέχοντας τὸ δρόμο συναντοῦν *λιθοσω[έαν]* [...] [δέντρο;] *μεγάλο* μὲ *σταυρὸ* καὶ *δύο σφραγίδες*. Ἀριστερὰ [ἀνε]βαίνουν *στὸν* *ράχωνα*, ὅπου πέτρα μὲ *δύο βουλλες* ἐπίσης, [διασχίζου]ν ὅλη τὴ *ράχη*, συναντοῦν *μεγάλῃ βελανιδιᾷ* μὲ *δύο βουλλες* *χαραγμένες* καὶ *φτάνουν* [στὸ δρόμο] ποὺ *ἐρχεται* ἀπὸ τὶς *λεπτοκαρυές* τῆς *μονῆς* Ἰβήρων καὶ σὲ *μιά πέτρα* [...], [κατα]λήγου]ν *στὸν μέγαν ῥύακα*, ὅπου *λίθος ριζιμαῖος*, ἀκολουθοῦν τὴ *ροή* τοῦ *μεγάλου ῥύακος* [...], [καὶ *φθάνουν* *στούς*] *ἀρίους* [βελανιδιές]. Μέσα *στὸν ῥύακα* ὑπάρχει ἄλλος *λίθος ριζιμαῖος* μὲ *δύο βουλλες*. Τὰ σύνορα *περνοῦν* [...] καὶ *ἐκεῖ* *διαφοῦνται*. [Τὰ σύνορα τοῦ Ῥαβδούχου] *ἀνεβαίνουν* τὴν [...] τοῦ Ῥαβδούχου, ἀκολουθοῦν τὸ *φράχτη* (*πλοκόν*) καὶ *φθάνουν* *στὸν πλάτανο* τοῦ [...]. Τὰ *ἐδάφη* *ἀριστερὰ* τοῦ

συνόρου ἀνήκουν στοῦ [κελλίου τοῦ] Ῥαβδούχου καὶ τὰ δεξιὰ στὴ μονὴ Κουτλουμουσιού.

Εἰς ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν δόθηκε τὸ παρὸν ἔγγραφο στὴ μονὴ Παντοκράτορος καὶ ἓνα ἄλλο ὁμοιον τούτου στὴ μονὴ Κουτλουμουσιού.

Ῥυπογράφουν: Ὁ μητροπολίτης Τορνόβου Θεόφιλος. Ὁ ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καὶ [Ῥάγιον Ὅρους Μακάριος]¹. Ὁ Πρώτος τοῦ Ῥάγιον Ὅρους Καλλίστρατος (σλαβ.). Ὁ πρῶτον Πρώτος Γαβριήλ ἱερομόναχος καὶ πρωτοσύγγελλος. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Ἑσφιγμένου Ἰωακείμ ἱερομόναχος. Ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς Ἑσφιγμένου Κύριλλος. Ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς Δοχειαρίου Παχώμιος ἱερομόναχος. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Ξηροποτάμου [...] (σλαβ.). Ὁ [ὑπογραφή μὲ ἱβηρικὴ γραφή]. Ὁ Δοσίθεος Βατοπεδινός. Ὁ ἱεροδιάκονος Ἀχιλλεῖος ἀπὸ [τῆς μονῆς] τοῦ Χουλιαρά. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Μακροῦ [...] (σλαβ.). Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας [Εὐθύμιος]. Ὁ προηγούμενος [τῆς μονῆς Σίμωνος Πέτρας]² Κασσιανὸς ἱερομόναχος. Ὁ προηγούμενος [τῆς μονῆς] Διονυσίου Μάξιμος ἱερομόναχος. Ὁ [...] Ἀνθίμος ἱερομόναχος.

Ῥρχ.: ... μ(α)τ(α) (καὶ) τόποι (καὶ) ὄρια παρὰ βασιλαί(ων) πάλαι κ(αὶ) θεί(ων) πατέρ(ων) ἐθέσπισαν...

1. Βλ. Κρ. Χρυσόχοϊδης, Συμπληρώσεις στὸν κατάλογο τῶν Πρώτων τοῦ Ῥάγιον Ὅρους, Σύνμεικτα 8 (1989) 446-447.

2. Ὁ. π., 447.

38 Πατριαρχικὸ συνοδικὸ σιγίλλιωδες γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμία Α΄ ποὺ ἐπικυρώνει τὴν ἀνεξαρτησία τῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Παντοκράτορος καὶ τῶν ἐξαρχημάτων της

Σεπτέμβριος, ἰνδ. 11, 7046 (1537)

(Ψ 8, σ. 123 [ἀριθ. 59]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 580 X 525. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση καλὴ. — Ῥρχετὲς συντομογραφίαι. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Στὸ κάτω μέρος τῆς περιγραφῆς ἀπὸ κενὰ μὴ ἰσχυρὰ ἀπαιρεῖται ὡσεὶδὴς μολύβδινη σφραγίδα τοῦ πατριάρχου μεγάλῃς διαμέτρου 42, μὲρῆς 35 καὶ πάχους 8 (α΄ ὄψη: Θεοτόκος δεομένη [Πλατιτέρα], β΄ ὄψη: ἹΕΡΕΜΙΑ/Σ ΕΛΕΩΘ(ΕΟ)Υ ΑΡ/ΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ/ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕ/ΩΣ] ΝΕ(ΑΣ) ΡΩΜΗΣ Κ(ΑΙ) ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ / Π(Α)ΤΡΙΑΡΧ(Η)Σ). — Τὸ ἔγγραφο βλ. στὸν Πίν. 5.

Ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας ἐπικυρώνει παλαιγενὲς σιγίλλιωδες γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου [Δ΄], τὸ ὁποῖο διακήρυξε ὅτι ἡ πατριαρχικὴ σταυροπηγιακὴ μονὴ τοῦ Παντοκράτορος εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ καὶ τὸν Πρῶτο τοῦ Ῥάγιον Ὅρους, καθὼς καὶ ὅτι ἔχει στὴν ἀπόλυτὴ κυριότητά της τὰ μετόχια τοῦ Φαλακροῦ, τοῦ Ῥαβδούχου, τοῦ Ῥάγιον Αὐ-

ξεντίου, τοῦ Φακηνοῦ, τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ἐπίσης καὶ ὅσα ἄλλα κατέχει μακριὰ ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ Ἄνω Χωρίον στὴ Λήμνο μαζί μὲ τὴ γῆ ποὺ εἶχε παραχωρηθεῖ στὴ μονὴ μὲ ἔγγραφο ἀπογραφικὴ παράδοση καὶ ἐπικυρωθεῖ ἀπὸ τὸν τότε αὐτοκράτορα μὲ χρυσόβουλλο, μὲ τὸ ὁποῖο καὶ εἶχε ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὴν καταβολὴ φόρων πρὸς τὸ Δημόσιο.

Κανεῖς λουπόν, ἱερωμένος ἡ λαϊκός, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ βλάπτει τὴν ἐλευθερίᾳ τῆς μονῆς, νὰ εἰσέρχεται σ' αὐτὴν καὶ στὰ μετόχια τῆς χωρὶς ἄδεια καὶ νὰ ἀπατεῖ πράγματα ἡ μνημόσυνον ἡ κανονικόν. Γιατὶ ὅλα αὐτὰ ὑπόκεινται στὸν πατριάρχη καὶ μόνο, καὶ τελοῦν ὑπὸ πατριαρχικὴν δεφένδουσιν καὶ ἐξκουσεῖαν. Ἐχουν ἀφιερωθεῖ στὸ Θεὸ ὑπὲρ τῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι τὸν ὑπηρετοῦν νύκτα τε καὶ ἡμέραν καὶ δέονται γιὰ τὴν ψυχικὴ σωτηρία καὶ προκοπὴ τῶν κτητόρων τους. Ἐπίσης καὶ στοὺς σταυροπηγιακοὺς ναοὺς καὶ στὰ μετόχια τῆς μονῆς, ποὺ ἀναφέρονται στὸ σιγίλλιο τοῦ πατριάρχη Ἀντωνίου, ἀλλὰ καὶ στοὺς ἄλλους ναοὺς, ὅπου κι ἂν βρίσκονται αὐτοί, ἡ ἀνάκρισις, ἡ τοῦ μνημοσύνου ἀναφορὰ καὶ ἡ τοῦ κανονικοῦ ἀπαίτησις ἀποτελοῦν ἀποκλειστικὰ δικαίωματα τοῦ πατριάρχη καὶ ἀπαγορεύεται ρητὰ νὰ τὰ σφετερίζονται οἱ τοπικοὶ ἀρχιερεῖς. Ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας ἐπικυρώνει ἀκόμη τὸ παλαιὸ δικαίωμα τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς νὰ καθιερώνει σταυροπηγιακοὺς ναοὺς μαζί μὲ ἄλλους ἱερωμένους τῆς ἐκλογῆς του καὶ νὰ χειροθετεῖ ἀναγνώστες. Τέλος, ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ πρὸς ὅσους τολμήσουν νὰ ἐπιχειρήσουν τὴν ἀνατροπὴ τῶν διατάξεων καὶ ἀποφάσεων αὐτῶν.

Εἰς ἀσφάλειαν ἀπολύθηκε τὸ παρὸν πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγίλλωδες γράμμα καὶ δόθηκε στὴ μονὴ Παντοκράτορος.

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικός πατριάρχης Ἱερεμίας.

Ἀρχ.: ... Ἐπειδὴ γράμμα τίμιον π(α)τριαρχικὸν παλαιγενές σιγίλλωδες τοῦ πρὸ ἡμῶν ἀγιοπ(ά)τ(ου) π(α)τριάρχου κῆρ Ἀντωνίου ἐκείνου ...

*Εκδ.: *Pantocrator*, ἀριθ. XIV (μὲ ὁρισμένες παραλείψεις καὶ σφάλματα).

—Σημ.: Κανένα ἀπὸ τὰ σωζόμενα ἔγγραφα τοῦ πατριάρχη Ἀντωνίου Δ' δὲν συμπίπτει οὔτε στὴ διατύπωση καὶ τὴ δομὴ, ἀλλὰ οὔτε καὶ στὸ περιεχόμενο μὲ τὸ σιγίλλωδες γράμμα ποὺ ἐπικυρώνει ἐδῶ ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας Α', δηλώνοντας μάλιστα ὅτι ταῦτα πάντα ... ρητῶς, ὡς ἔχουνι στὸ πρωτότυπο, οἴτω καὶ ἔγραψε καὶ ἐπεστήριξε καὶ ἐπεβεβαίωσε (*Pantocrator*, 45 στ. 76-78). Πρόκειται ἀσφαλῶς γιὰ ἓνα διαφορετικὸ, ἄγνωστο σιγίλλιο. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἐτοιμάζω εἰδικὸ ἄρθρο μὲ τίτλο "Ὁ πατριάρχης Ἀντώνιος καὶ οἱ ἀγῶνες γιὰ τὴ διάσωση τῆς μονῆς Παντοκράτορος, 1393-1396", ὅπου καὶ δημοσιεύεται σχολιασμένο καὶ τὸ παρὸν σιγίλλιο.

39 Γράμμα του ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ Μακαρίου καὶ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἀγίου Ὁρους Σεραφεῖμ γιὰ συνοριακὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Σταυρονικήτα

Ἰανουάριος, ἰνδ. 11, 7046 (1538)

(Α 20, σ. 11 [ἀριθ. 15]). Πρωτότυπο. Χαρτί 220 X 290, στὸ ὁποῖο ἔχει ἐπικολληθεῖ ἄλλο λεπτότερο καὶ ἐπιμηκύτερο. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: ὅπες στίς ὀριζόντιες διπλώσεις τὸ ἔγγραφο ἐπικολλλημένο σὲ χαρτί. —Συντομογραφίες πολλές. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Ὁ μακαρίτης [πατριαρχικός] ἑξαρχος Γρηγόριος [ὁ Γηρομεριώτης] εἶχε ζητήσει ἀπὸ τοὺς Παντοκρατορινοὺς τὴν παραχώρηση ὀρισμένων ἐδαφῶν ἀπὸ τὰ μετόχια τοῦ Φακηνοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Αὐξεντίου, τὰ ὁποῖα γειτονεύουν μὲ τὸν πύργο τοῦ *Στραβονικήτα* [Σταυρονικήτα], ὅπου ὁ πρῶτος εἶχε ἰδρύσει [νέο] μοναστήρι. Οἱ Παντοκρατορινοὶ εἶχαν ἀρνηθεῖ, εὐλαβούμενοι τίς ρητὲς ἀπαγορεύσεις καὶ τίς ἀπειλὲς ἀφορισμοῦ ποὺ περιέχονταν σὲ βασιλικά καὶ πατριαρχικά σιγίλλωδη γράμματα, μεταξὺ ἄλλων καὶ τοῦ αἰείμνηστου πατριάρχη Ἀντωνίου [Δ'], ἀλλὰ στὸ τέλος, ὅταν ὁ Γρηγόριος ἔφερε τὸ ζήτημα στὴ Σύναξη τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἀποδέχθηκαν τὴν ἀπόφαση τοῦ Πρώτου καὶ τῶν *λογάδων* ἐκπροσώπων τῶν ἀγιορειτικῶν μονῶν, ποὺ τοὺς ἐπέβαλλε νὰ ἐκχωρήσουν ἓνα μέρος τῆς περιοχῆς τοῦ Φακηνοῦ. Ὅμως ὁ Γρηγόριος, ἐλαινόμενος ἀπὸ πλεονεξία, πέτυχε στὴ συνέχεια μὲ τρόπο ἐκβιαστικὸ τὴν ἀπόλυση συνοδικοῦ γράμματος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχη Ἱερεμία [Α'], μὲ τὸ ὁποῖο τὸν παραχωροῦνταν καὶ ἄλλη περιοχὴ τῆς μονῆς Παντοκράτορος, ὑπὸ τὸν ὄρο νὰ ἐξασφαλίσαι καὶ τὴ συγκατάθεση τῆς Συνάξεως τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ἐπειτα, παρὰ τὴν ἀρνηση τῆς τελευταίας καὶ παρὰ τίς ἄκαρπες διαμαρτυρίες τῶν Παντοκρατορινῶν, ἀπέσπασε ἀπὸ τὴν ἐξουσία τους τὴν περιοχὴ αὐθαίρετα.

Τότε οἱ Παντοκρατορινοὶ ἀναγκάστηκαν νὰ προσφύγουν στὸν ἴδιο πατριάρχη, στὸν ὁποῖο παρουσίασαν τὰ χρυσόβουλλα ποὺ κατεῖχαν καὶ τὸ *σιγίλλωδες γράμμα* τοῦ πατριάρχη Ἀντωνίου. Ὁ Ἱερεμίας ἐπικύρωσε τὸ σιγίλλιο τοῦ παλαιοῦ πατριάρχη¹ καὶ στὴ συνέχεια ἔδωσε ἐντολὴ στὸν [ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ] νὰ προβεῖ, μαζὶ μὲ τὸν Πρῶτο [τοῦ Ἀγίου Ὁρους] ἱερομόναχο Σεραφεῖμ, σὲ ἐπιτόπια ἐξέταση τοῦ ζητήματος. Οἱ τελευταῖοι, ἀφ' οὗ συγκάλεσαν σύναξη (*σύνοδον*) μὲ τὴν παρουσία τῶν διαδίκων καὶ ἐξέτασαν μάρτυρες μὲ τὴν ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ, ἀποφασίζουν τῶρα τὴν ἐπαναφορὰ τῶν συνόρων στίς θέσεις ποὺ εἶχαν ὀρίσται μετὰ τὴν ἐκούσια παραχώρηση ἀπὸ τοὺς Παντοκρατορινοὺς μέρους μόνο τῆς περιοχῆς [Φακηνοῦ], ὀρίζοντας τὴν ἐπιστροφὴ τῶν ἐδαφῶν ποὺ εἶχε καταπατήσει ὁ Γρηγόριος. Ἐπισείουν, τέλος, τὴν ποινὴ τοῦ ἀφορισμοῦ σὲ ὅσους ἐπιχειρήσουν τὴν ἀνατροπὴ τῆς ἀπόφασής τους αὐτῆς.

Διὰ πίστωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐκδόθηκε τὸ παρὸν γράμμα τοῦ [ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους].

Ὑπογράφουν : Ὁ Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους Μακάριος. Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἀγίου Ὁρους Σεραφεῖμ ὁ θηηπόλος καὶ ἡγούμενος τῶν ἡγουμένων καὶ πατρὶ πατέρων καὶ μέγας πρωτοσύγκελλος πατριαρχικός.

Ἀρχ.: † Τῆς σεβασμ(ας), θεί(ας) κ(αὶ) ἱερᾶς βασιλικῆς τῆ κ(αὶ) π(ατ)ριαρχικῆς(ς) μον(ῆς) τῆς εἰς ὄν[ο]μα τιμωμέν(ης) τοῦ Παντοκράτορος ...

1. Βλ. Ὑγγ. 38.

40 Γράμμα τῆς Συνάξεως τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ τοῦ ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ Μακαρίου γιὰ τὴ διανομὴ τῶν ἐδαφῶν τῆς πρώην μονῆς Φακηνοῦ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Σταυρονικήτα

Ἰανουάριος, ἰνδ. 14, 7049 (1541)

A) (A 22, σ. 12 [ἀριθ. 28]). Πρωτότυπο. Χαρτί 460 X 340. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ: λίγο ἐξίτηλο ἀπὸ ὑγρασία· τὸ ἔγγραφο ἐπικολημένο σὲ χαρτί. —Συντομογραφίες πολλές. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα λίγα.

B) (A 23, σ. 12 [ἀριθ. 61]). Ἀντίγραφο σύγχρονο μὲ τὸ πρωτότυπο. Μembrάνη 640 X 445. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ (παραιοῦνται μερικὲς ὀπές). —Συντομογραφίες πολλές. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. Οἱ ὑπογραφές παραλείπονται. —Γραφάς ὁ ἴδιος μὲ τὸ γράφεα τοῦ πρωτοτύπου¹.

Οἱ μονὲς καὶ τὰ κελλία τοῦ Ἀγίου Ὁρους ποὺ ἐρημώνονται περιπίπτουν στὴν ἐξουσία τοῦ Πρωτάτου, μέχρι νὰ ἀναθέσει ἡ Σύναξη (ἡ ὁποία πολλὰς φορὲς ἐνδιαφέρθηκε περὶ τῆς ἐπισυμβαινούσης ἐρημώσεως ... καὶ τῆς ἀπ' ἄλλων διακρατήσεως καὶ σφετερισμοῦ τῶν καθιδρυμάτων αὐτῶν) σὲ κάποιον ἀξιόπιστο πρόσωπο τὴν ἀνοικοδόμησίν τους, πάντοτε μὲ τὸν ὄρο τῆς διατήρησης τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τοῦ Πρωτάτου μὲ τὴν [ἐτήσια] ἀπόδοση τοῦ νομισθέντος [οἶνον καὶ ἐλαίου]. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ στὴν περιπτώση τῆς μονῆς Φακηνοῦ: ἀφανίσθηκε (ἐφθασε εἰς τὸ μὴ ὄν) καὶ κάποια στιγμή ἀποροφήθηκε ἀπὸ τὴ μονὴ Παντοκράτορος ἄνευ εἰδήσεως τῆς ... Συνάξεως. Παρουσιάστηκε, λοιπόν, ὁ μακαρίτης πατριαρχικός ἑξαρχος Γρηγόριος [ὁ Γηρομεριώτης] καὶ ἐξασφάλισε ἀπὸ τῆς Συνάξεως τὴν ἔγγραφη παραχώρηση τῆς ἐρημωμένης μονῆς Φακηνοῦ, γιὰ νὰ διευρύνει τὰ στενὰ ὅρια τῆς μονῆς Σταυρονικήτα ποὺ ὁ ἴδιος εἶχε ιδρύσει. Ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖνος πέθανε ἀφήνοντας τὸ ἔργο του ἡμιτελές, ἡ Σύναξη, ἀποβλέποντας καὶ στὴν ἀσφάλεια τῆς ἀκτῆς [ἀπὸ τοὺς πειρατές]², ἱκανοποίησε μὲ γράμμα τῆς τὴν ἐπιθυμία τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμία [Α΄] νὰ ὀλοκληρώσει ὁ ἴδιος τὴν ἀνέργεση τῆς μονῆς του.

Ἀλλὰ ἐνῶ ξανάρχιζαν οἱ οἰκοδομικὲς ἐργασίαι στὴ μονὴ Σταυρονικήτα, οἱ Παντοκράτορινοὶ ἀτάκτως ὁρμήσαντες κατεδάφισαν τὴν ἐρειπωμένη ἐκκλησίᾳ τοῦ Φακηνοῦ, ἔχτισαν κελλίᾳ καὶ φύτεψαν ἀμπέλι καταπατώντας τὴν περιοχὴ. Τὰ γεγονότα αὐτὰ προκαλέσαν τὴν ἀφίξη τοῦ πατριάρχου στοῦ Ἁγίου Ὁρους. Στὴ Σύναξί πού ἐπακολούθησε ὅλοι οἱ ἐγκριτοὶ τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐπέπληξαν τοὺς Παντοκράτορινοὺς καὶ ἐκδήλωσαν τὴν πρόθεσιν νὰ τοὺς ἀποσπᾶσουν ὁλόκληρη τὴν περιοχὴ, μαζί μὲ ὅλα τὰ οἰκοδομικὰ καὶ γεωργικὰ ἔργα πού εἶχαν ἐπιτελέσει. Ὁ πατριάρχης ὁμως, συγχώρησε τοὺς Παντοκράτορινοὺς καὶ ἀρκέστηκε μόνο στὰ χέρσα ἐδάφη τοῦ Φακηνοῦ μτρο-στὰ στὴ μονή του, ὥστε νὰ μὴν ἐγερθοῦν ἄλλες διενέξεις καὶ σκάνδαλα.

Στὴ συνέχεια τὰ μέλη τῆς Συνάξεως, μαζί μὲ τὸν ἴδιο τὸν πατριάρχη, πορεύτηκαν πρὸς τὴ διαμφισβητούμενη περιοχὴ καὶ καθόρισαν τὰ σύνορα τῆς μονῆς Σταυρονικήτα, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς μονῆς Παντοκράτορος: ἀφοῦ διάβηκαν τὰ Παλαιοκελλία, διατρέχοντας τὴν ἀκτὴ ἔφθασαν στὸν παλαιόπυργο Κορακοφωλεὰ, ἀνέβηκαν τὸν ῥάχωνα, μέχρι τῆς ἁλωνος, κάτω ἀπὸ τὴν ὁποία ἔστησαν σταυρὸ πάνω σὲ μεγάλη πλάκα ἀπέναντι ἀπὸ τὴ μονὴ Σταυρονικήτα, στράφηκαν πρὸς νότο καὶ προχώρησαν μέχρι τόξου βολῆς, συνάντησαν μεγάλο στρινάριν, πέρασαν κάτω ἀπὸ τὸ νεόφυτο ἀμπέλι, διέσχισαν τὸ ρυάκι στὸν ἀγκώνα τοῦ ἀμπελιοῦ καὶ τοποθέτησαν μεγάλη πέτρα πάνω στὸν ῥάχωνα. Ἐπειτα προχώρησαν πρὸς τὸ σύνορο τοῦ Προφήτη Ἡλιοῦ³, συνάντησαν ἐλῖα φυτρωμένη πάνω σὲ μεγάλη πέτρα, ἀνέβηκαν τὴ ράχη, ὅπου στὸ πλάι βρίσκεται ἄσπρη πέτρα πού βλέπει πρὸς τοῦ Σταυρονικήτα καὶ ἄλλες δυὸ πέτρες ριζιμῆς στὴν κορυφή, κατέβηκαν δυτικὰ τὸ ῥαχοῖνιν, ἀκολούθησαν ἀνάστροφα τὸ ρυάκι μέχρι τὴν πηγὴ τοῦ Προφήτη Ἡλιοῦ, στράφηκαν ἀνατολικά καὶ τέλος βῆκαν στὸ δρόμο Φακηνοῦ-Ἁγίου Ἡλιοῦ. Κατόπιν, ξαναπαίρνοντας τὸ παντοκράτορινὸ σύνορο, διέτρεξαν τὸ δρόμο τῆς μονῆς Παντοκράτορος μέχρι τὸν δημόσιο πού ὁδηγεῖ στὴ μονὴ Ἰβήρων, τὸν ὁποῖο ἀκολούθησαν ἀντίστροφα, πρὸς τὶς Καρνές, ὥσπου διαβῆκαν τὸν Μεγάλον Ρύακα τοῦ Λιβαδογένῃ, πῆραν τὴν ῥαχιαίαν ὁδόν, βῆκαν στὴ δημοσίᾳ, ἔπειτα ἀπὸ λίγο βρῆκαν τὴν διωραχιαίαν ὁδόν πού ἀποτελεῖ τὸ σύνορο τῆς μονῆς Κουτλουμουσιού, τὴν ἀκολούθησαν καί, μέσω αὐτῆς, κατέληξαν στὴν ἀκτὴ, ὅπου ἡ παλιά ἀποθήκη τῶν Ρωσῶν⁴.

Ἐπισείεται ἡ ποινὴ τοῦ ἀφορισμοῦ πρὸς ἐκείνους πού θὰ ἐπιχειρήσουν τὴν καταπάτηση τῶν συνόρων αὐτῶν, εἴτε ἀνήκουν στὴ μονὴ Σταυρονικήτα, εἴτε στὴ μονὴ Παντοκράτορος εἴτε καὶ [στὸ κελλί] τοῦ Προφήτη Ἡλιοῦ.

Εἰς ἀσφάλειαν ἐκδόθηκε τὸ παρὸν τῆς Συνάξεως γράμμα.

Ὑπογράφουν: Ὁ [ἐπίσκοπος] Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους Μακάριος. Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Μισαήλ (σλαβ.). Ὁ ἐκκλησιάρχης τῆς ἁγίας Λαύρας Παῖσιος ἱερομόναχος. Ὁ καθηγούμενος τοῦ Βατοπεδίου Κάλλιστος ἱερομόναχος. Ὁ Χιλανδαρινὸς ἐκκλησιάρχης Νικόδημος ἱερομόναχος (σλαβ.). Ὁ πρῶην ἡγούμενος τῶν Ἰβήρων Σίλβεστρος ἱερομόναχος. Ὁ προη-

γούμενος Νικόδημος Ξηροποταμινός (σλαβ.). Ὁ μοναχός [τῆς μονῆς] Ξενοφώντος Χαρίτων (σλαβ.). Ὁ μοναχός τοῦ Κουτλουμουσίου Λεόντιος. Ὁ μοναχός τοῦ Ἁγίου Παύλου Σαββάτιος (σλαβ.). Ὁ ἡγούμενος τῶν *Ρώσων* [τῆς μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος] Γεννάδιος (σλαβ.). Ὁ πρώην Πρώτος Σεραφεῖμ. Ὁ ἡγούμενος [τῆς μονῆς] Διονυσίου Ἰάκωβος ἱερομόναχος. Ὁ ἡγούμενος [τῆς μονῆς] Γρηγορίου Νικάνωρ (σλαβ.). Ὁ μοναχός [τῆς μονῆς] Φιλοθέου Γρηγόριος. Ὁ *δικαίον* τοῦ Ἑσφιγμένου Νικόδημος *τάχα καὶ ἱερομόναχος*. Ὁ μοναχός [τῆς μονῆς] Καρακάλλου Λεόντιος.

Ἀρχ.: † Πολλάκις πολὴν ἐνεστησάμεθα φροντίδα περὶ τῆς συμβαινούσης ἐρημώσε(ως) τῶν τε μον(ῶν) κ(αὶ) κελλί(ων) ...

Ἔκδ.: Τὸ κείμενο ἔχει ἐκδοθεῖ ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο πρωτότυπο πὺν εἶχε δοθεῖ στὴ μονὴ Σταυρονικήτα (τὸ ὁποῖο παρουσιάζει ὁρισμένες διαφορὰς ἀπὸ τὸ παντοκράτοριν), βλ.: Σμυρνάκη, 118-120 καὶ Γαβριὺλ Σταυρονικητianoῦ, *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς* 4 (1920) 171-173. —Τὸ περιεχόμενόν του ἐπαναλαμβάνεται καὶ σε σιγύλλιον τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γρηγορίου Ε' (Ἰούλιος 1819), βλ. Τοῦ Ἰδίου, *δ.π.*, 304-306. —Πρβλ. καὶ Ν. Οἰκονομίδη, *Ἐπερὰ Μονὴ Σταυρονικήτα*. Κατάλογος τοῦ Ἀρχείου, *Σύμμεικτα* 2 (1970) 445 (περίληψη).

1. Στὸ κείμενο τοῦ ἀντιγράφου ἐπισημαίνονται ὁρισμένες προσθαφαγεῖαι εἰνoυῖκές γιὰ τὴ μονὴ Παντοκράτορος.

2. ... *διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ [τὸ κᾶθισμα τοῦ "Σταυρονικήτα"] παρὰ τὴν θαλάττιον ἀκτὴν ἐνδρινημένον καὶ τοὺς θαλαττίους δὴθεν ληστὰς ἀποσκοποῖν* ... (Σμυρνάκη, 115. - Γαβριὺλ Σταυρονικητianoῦ, *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς* 2 (1918) 372; πωλητήριον ἔγγραφο τῆς μονῆς Φιλοθέου πρὸς τὸν Γρηγόριον Γηρομεριώτη, Ἰούλιος 1533).

3. Κελλίον πὺν ἀνῆκε στὴ μονὴ Σίμωνος Πέτρας, βλ. Ἔγγρ. 66.

4. Ἡ ἀποθήκη αὐτῇ, πὺν οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος ἀγόρασαν τὸ 1422 (*Actes de Saint-Pantéléémon*, 132) ἀπὸ τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου (δ.π., 131), βρισκόμεναι στὴν Καλιάρρα, σὰ νῦν τῆς μονῆς Σταυρονικήτα καὶ δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὴν παλαιότερη ἀποθήκη τῆς μονῆς Σουλουργοῦ (γιὰ τὴν ὁποία βλ. *Actes du Pantocrator*, 66).

41 *Εἰρηνικὸν γράμμα* τοῦ Πρώτου Σωφρονίου καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὶς διαφορὰς μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Κουτλουμουσίου στὴν περιοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδόχου

Ἰούνιος, ἰνδ. 5, 7055 (1547)

(Α 24, σ. 13 [ἀριθ. 26]). Πρωτότυπο. Χαρτί 435 X 295. Μελάνι μαῦρο, διάφορα στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση καλὴ, ὅμως παρατηροῦνται φθορὰς ἀπὸ ὑγρασία στίς ὑπογραφές· τὸ ἔγγραφο ἐπικολλημένο σὲ χαρτί. —Συντομογραφίαι λίγες. Ἀφθονα ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Μετὰ τὸ τέλος τοῦ κειμένου στερεωμένη μὲ μῆρινθο, χωρὶς νὰ κρέμεται, ἡ κέρση, περίπτον κυκλική, σφραγίδα τοῦ Πρωτάτου, διαστάσεων 36 X 5, μὲ τὴ Θεοτόκον σὲ στάση *δεομένης* μὲ τὸ Χριστὸν ἐν ἔγκολπῳ.

Γιὰ τὰ σύννορα στὴν περιοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδόχου εἶχαν καὶ στὸ παρελθὸν κατὰ καιροὺς ξεσπάσει μεταξὺ τῶν μονῶν Κουτλουμουσίου καὶ

Παντοκράτορος ἔριδες, τίς ὅποῖες εἶχε κατευνάσει μὲ ἀπόφασή της ἡ Σύναξις τοῦ Ἁγίου Ὅρους. Πρόσφατα οἱ διενέξεις ἀναζωπυρώθηκαν, τὰ ἴδια ὁμῶς τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη προχώρησαν σὲ συμφωνία γιὰ τὸν τερματισμὸ τοὺς ἀναγνωρίζοντας ἐκ νέου τὴν ἰσχὺ τῆς ἀπόφασης ἐκείνης, τὸ περιεχόμενο τῆς ὁποίας ἐπιβεβαίωσαν καὶ οἱ γέροντες ποὺ εἶχαν τότε συμμετάσχει στὴ λήψη της¹. Γιὰ νὰ ἐπισημοποιήσουν λοιπὸν τὴ συμφιλίωσή τους οἱ δύο μονεῖς προσέρχονται τῶρα στὸν Πρῶτο καὶ στὴ Σύναξις, οἱ ὁποῖοι ἐπικυρώνουν μὲ ἐπιτόπια ἐξακριβῶσι τὰ σύνορα ποὺ περιέχονταν στὸ ἔγγραφο ἐκεῖνο. Διασφαλίζουν ἐπίσης στοὺς Κουτλουμουσιανούς τὸ δικαίωμα νὰ χρησιμοποιοῦν τὴ συνοριακὴ *παλαιὰν ὁδόν*, στὴν ὁποία ἔχουν θεθεῖ σφραγίδες τῶν δύο μονῶν, καὶ ἐπιβάλλουν στοὺς μοναχοὺς τοῦ Ραβδούχου τὴν ὑποχρέωση νὰ διατηροῦν καθαρὲς τίς γοῦρνες καὶ τὸν *ρύακα* ποὺ ὁδηγεῖ τὸ νερὸ στὴ μονὴ Κουτλουμουσίου. Τέλος, ἀνανεώνουν τὸ δικαίωμα τῶν μοναχῶν τοῦ Ραβδούχου νὰ ὑδρεύονται, ὅποτε παρουσιάζεται ἀνάγκη, ἀπὸ τὸ ἄλλο νερὸ ποὺ κατεβαίνει στὴν ἴδια μονή, ἀφοῦ πρῶτα ζητήσουν τὴν ἄδεια τοῦ ἡγουμένου της καὶ τοῦ *δικαίου*. Ἐπισεῖεται ἀρὰ ἐναντίον ὅσων ἐπιχειρήσουν νὰ ἀνακινήσουν τὰ *ἀρχαῖα σκάνδαλα*.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτόν, εἰς *ἀσφάλειαν*, ἐκδόθηκε τὸ παρὸν *εἰρηνικὸν γράμμα*.

Ὑπογράφουν: Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὅρους Σωφρόνιος ἱερομόναχος. Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας Ἀμβρόσιος ἀπὸ τῆ [μονῆ] Λαύρας. Ὁ προηγούμενος Σωφρόνιος ἱερομόναχος Βατοπεδινός. Ὁ προηγούμενος τοῦ Χιλανδαρίου χατζη Εὐθύμιος (σλαβ.). Ὁ χατζη Θεόφιλος Ξηροποταμινός (σλαβ.). Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας Παῖσιος *ἐκ τῶν Ἰβήρων*. Ὁ προηγούμενος τοῦ Κουτλουμουσίου Νήφων ἱερομόναχος. Ὁ μοναχὸς Γερμανὸς ἀπὸ τῆ Σίμωνος Πέτρα. Ὁ *δικαίον* τῆς ἴδιας μονῆς Ἰγνάτιος μοναχός. Ὁ μοναχὸς Μελέτιος ἀπὸ [τῆ μονῆ] τοῦ *Ξενοφου* [Ξενοφώντος]. Ὁ μοναχὸς Γρηγόριος *ἐκ τῶν Ρουσῶν* [Ἁγίου Παντελεήμονος]. Ὁ μοναχὸς Κάλλιστος ἀπὸ τῆ μονῆ Ἑσφιγμένου. Ὁ μοναχὸς Μεθόδιος ἀπὸ [τῆ μονῆ] Ἁγίου Παύλου. Ὁ μοναχὸς Γεννάδιος ἀπὸ τῆ μονῆ Φιλοθέου. Ὁ ἱερομόναχος Κλήμης ἀπὸ τῆ μονῆ Διονυσίου. Ὁ ἱερομόναχος Ἰωσήφ ἀπὸ τῆ μονῆ Δοχειαρίου. Ὁ μοναχὸς Νίκων ἀπὸ τῆ μονῆ Γρηγορίου. Ὁ Ἱερεμίας ἀπὸ τῆ μονῆ Καρακάλλου. Ὁ μοναχὸς Νικὸδῆμος ἀπὸ τῆ μονῆ Ζωγράφου. Παρευρίσκονταν καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἀλλὰ λόγῳ τοῦ πλῆθους τοὺς δὲν καταχωρίστηκαν τὰ ὀνόματά τους.

Ἄρχ.: † Κατὰ τὸ ١٤٧٦ ἔτος ἐγαυρόνεν ἀναμεταξί τῶν δύνον μον(ῶν). τοῦ τῆ Κουτλουμουσην κα(ἰ) τοῦ Παντοκράτ(ο)ρ(ος) / περὶ ...

1. Ἡ συμφωνία αὕτη δὲν ἔχει σωθεῖ.

42 Ἐγγραφο τοῦ Πρώτου Ἰωνᾶ καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὅρους γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Βατοπεδίου στὴν περιοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Φαλακροῦ

Ἰνδ. 11, 7061(1552/1553)

A) (A 25, σ. 13-14 [ἀριθ. 10]). Πρωτότυπο. Χαρτί 425 X 350. Μελάνι σκοῦρο καστανόχρωμο. — Διατήρηση καλὴ· τὸ ἔγγραφο ἐπικολημένο σὲ λευκὸ μεταξωτὸ ὕφασμα. — Συντομογραφίαι ἀρχαίες. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. — Μετὰ τὸ τέλος τοῦ κειμένου στὴ μέση τοῦ ἐγγράφου ὑπολείμματα κέρηνης σφραγίδας (ἐπὶ κηρομαστίχου, ὅπως περιγράφεται στὸ Β) τοῦ Πρωτάτου. Ἡ σφραγίδα δὲν σώζεται, ὅμως δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς ἔχει ἀποτυπωθεῖ στὸ ἔγγραφο ἐξαιτίας τῶν δύο κάθετων διπλώσεων ἢ παρατάσεων τῆς Θεοτόκου δεομένης μὲ τὸ Χριστὸ ἐν ἐγκολπίῳ. Τὸ ἔγγραφο βλ. στὸν Πίν. 6.

B) (<A 99>). Ἀντίγραφο ἀρχῶν τοῦ 1917 (post 6 Ἰανουαρίου), ποὺ περιέχεται σὲ ὑπόμνημα 20 ἀριθμημένων σελίδων τῆς μονῆς Παντοκράτορος γιὰ τὴ συνοριακὴ διαφορὰ ποὺ εἶχε μὲ τὴ μονὴ Βατοπεδίου στὴν περιοχὴ Φαλακροῦ-Κολιτσοῦς. Χαρτί 260X200, σ. 1 τοῦ ὑπομνήματος. Μελάνι μαῦρο. — Γραφεῖς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 45B καὶ 48B.

Ὁ Πρῶτος καὶ ἡ Συνάξι τοῦ Ἁγίου Ὅρους, ἀφοῦ ἐρεῦνησαν δύο φορὲς ἐπιτόπου καὶ διακρίβωσαν τὰ ὁροθέσια, προβαίνουν σὲ ἀποκατάσταση τῶν συνόρων μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Βατοπεδίου στὴν περιοχὴ τοῦ Ἀσωμάτου, ἥγουν τοῦ Φαλακροῦ. Τὰ σύνορα ὀρίζεται ὅτι ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ μικρὸ νησί, διέρχονται ἀπὸ τὴν ἀμμουίδα καὶ τὸ καλάμι, ἀκολουθοῦν ἀνάστροφα τὸν Μέγαν Ῥύακαν, φθάνουν στὸ σταυρὸ τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὸ δρόμο, διατρέχουν τὸ δρόμο ἀκολουθώντας τον καὶ καταλήγουν εἰς τοῦ παλαιοῦ Δωροθέου. Ἐπισείεται ἡ ἀπειλὴ ἐπιτιμίου ἐναντίον ὁποιοῦ θὰ ἐπιχειρήσει νὰ μεταβάλει τὰ σύνορα αὐτά.

Ὑπογράφων: Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὅρους Ἰωνᾶς¹ ἱερομόναχος (σλαβ.). Ὁ γέροντας τῆς Λαύρας Μαρκιανός. Ὁ μοναχὸς Χριστόφορος ἀπὸ τοῦ Διονυσίου. Ὁ μοναχὸς Διονύσιος ἀπὸ τῶν Ἰβήρων. Ὁ πρῶν Πρῶτος Ἰωάννης ἱερομόναχος ἀπὸ τῆς μονῆς Χιλανδαρίου (σλαβ.). Ὁ Νικὸδῆμος ἀπὸ τοῦ Ζωγράφου (σλαβ.). Ὁ προηγούμενος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ Ξενοφώντος (σλαβ.). Ὁ ἡγούμενος Μαρτύριος ἀπὸ [τῆς μονῆς] τῶν Ῥώσων [Ἁγίου Παντελεήμονος] (σλαβ.). Ὁ γέροντας Μανασσῆς ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Παύλου (σλαβ.). Ὁ Ζαχαρίας ἀπὸ τοῦ Ξηροποτάμου (σλαβ.). Ὁ Στέφανος ἀπὸ τοῦ Γρηγορίου (σλαβ.). Ὁ προηγούμενος τοῦ Βατοπεδίου Σωφρόνιος ἱερομόναχος. Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας Γεννάδιος ἀπὸ τοῦ Φιλοθέου. Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας τοῦ Κουτλουμουσίου Κάλλιτος. Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας Εὐθύμιος ἀπὸ [τῆς μονῆς] Καρακάλλου. Ὁ μοναχὸς Ἰάκωβος ἀπὸ τοῦ Σίμωνος [Πέτρως]. Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας Γαλακτίων ἀπὸ τοῦ Δοχειαρίου. Ὁ μοναχὸς Σάββας ἐκ τοῦ Καπρούλη. Ὁ μοναχὸς Γαβριὴλ ἐκ τοῦ Σταυρονικήτα.

Ἀρχ.: † Κατὰ τὸ ζῆα', (ἰνδικτιῶν)ος ια', ἐγνε ἀναμεταξεί μὲ τοὺς Παντοκρατορηνούς κ(αι) ἡ Βατοπαιδινὴ περὶ τὸν τόπον τοῦ Ἀσωμάτου ...

1. Ἐχει παραμείνει ἀγνοημένος μέχρι σήμερα καὶ δὲν περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο τῶν Πρῶτων τοῦ Ἁγίου Ὁρους (Ἀθωνικός μοναχισμός, 395 καὶ σμ. 251, ὅπου ταυτίζεται μὲ τὸν προγενέστερό του Πρῶτο Ἰωάννη Χιλανδαρινό, ὁ ὁποῖος ὅμως ὑπογράφεται παρακάτω στὸ ἐγγράφον μᾶς ὡς πρῶτην Πρῶτος). Ὁ Ἰωάννης ἀναφέρεται στὸν κατάλογο τῶν πρῶτων τοῦ Μ. Γεδεών, *Πατριαρχικαὶ ἐφημερίδες, 1500-1913*, Ἀθήνα 1938, 12. Πάντως τὸ ὄνομα του, τὴν ἀνάγνωση τοῦ ὁποῖου ὀφείλω στὴν καλὴ φίλη καὶ συνάδελφο Ὑλία Ἀλεξανδροπούλου, ἀπαντᾷ ἤδη ἀπὸ τὸ 1926 καὶ στὸν Κῶδ. 4, σ. 14).

43 Ὁμολογία προσήλωσης ἐνὸς ζευγολατιοῦ τοῦ Μελενίκου στὴ μονὴ Παντοκράτορος

[Μελένικο]

Ἰνδ. 11, 7062 (1553 ἢ 1554;)

(<K 4>¹). Ἀντίγραφο(ς)². Χαρτί 320 X 215. Μελάνι σκοῦρο καστανόχρωμο. —Διατήρηση καλὴ (δυν σημεία σπιδρωτά). —Συντομογραφίες λίγες. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Ὁ ἄρχων Παναγιώτης προσηλώνει στὴ μονὴ Παντοκράτορος τὸ ζευγολατιό του μὲ ὅλα τὰ σπίτια, τὸν ἀχυρώνα, δυὸ ἀμπέλια καὶ κήπο κοντὰ στὸ μετόχι, τέσσερα ἀμάξια, πέντε ζευγάρια [βόδια] μὲ τοὺς ζυγούς, τὰ ἀλέτρια καὶ τὰ ὑνία, ἕναν περιστεριώνα καὶ δυὸ ἀμπάρια, ἕνα μεγάλο κι ἕνα μικρό, καθὼς καὶ ὅλα του τὰ χωράφια: 1) Χωράφιον τὸ Μέγα στὴ Βατοῦνχόβα, στὸ δρόμο πρὸς τὴν χώραν [Μελενίκου], ποὺ γειτονεῖ μὲ τὰ χωράφια τοῦ Μπαλὴ τζελεπὴ καὶ τοῦ Βράνκου Παλαιολόγου. 2) Ἐνα χωράφι κοντὰ στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Προφήτη Ἡλίου στὸ δρόμο γιὰ τὸ [χωριό] Σφέτι Βράτζι, ποὺ καταλαμβάνει τὴ ράχη μεταξὺ δύο λάκκων, δηλαδὴ ὁλόκληρο τὸν Χομόδολο μαζί μὲ τὸ ἀμπέλι τοῦ Δημάκη, μέχρι κάτω στὸν ποταμὸ τοῦ Μελενίκου. 3) Χωράφι ποὺ συνορεῖ μὲ τὴ γῆ τοῦ Θωμᾶ Χαλαμᾶ, τοῦ Δημητρίου Κωνσταντίνου, τοῦ Γεωργίου Μπόγδανου, τοῦ Δούκα τοῦ Κώστα καὶ τοῦ Μπαλὴ τζελεπὴ. 4) Στὸ σταυροδρόμι, κοντὰ στοῦ Μπαλὴ τζελεπὴ, ἕνα χωράφι ἔξι ζευγαριῶν, μὲ δυὸ ἀπιδιὲς μέσα. 5-6) Πέρα στὸ Σωτήρα, στὸ δρόμο γιὰ τὸν Ἅγιο Κωνσταντῖνο, δυὸ χωράφια τριάντα ζευγαριῶν.

Ἡ παροῦσα ὁμολογία συντάχθηκε ἐνώπιον τοῦ μητροπολίτη Μελενίκου Θεωνᾶ καὶ τῶν κληρικῶν καὶ ἀρχόντων τῆς πόλης.

Ὑπογράφων: Ὁ μητροπολίτης Μελενίκου Θεωνᾶς. Ὁ οἰκονόμος ἱερέας Θωμᾶς. Ὁ παπα Λάμπης, τάχα καὶ σακελλάριος. Ὁ πρωτοσύγγελλος Θεωνᾶς ἱερομόναχος. Ὁ Σισώης, τάχα καὶ ἱερομόναχος. Ὁ Πλουμῆς. Ὁ διάκονος Ἰωάννης. Ὁ Δημήτριος Λάσкас. Ὁ Στόγιος Κωστῆ. Ὁ Δήμος Βασιλικός. Ὁ Λουκάς Δήμου. Ὁ σακελλίου παπα Ἄγγελος. Ὁ Δήμος Κώστας. Ὁ Μιχαὴλ Ξένος. Ὁ Δούκας Κώστας. Ὁ Θωμᾶς Σαράφης. Ὁ Δούκας Μαυρίκη. Ὁ Σκουτάρης Ἀγγελᾶ[ς]. Ὁ Μανουὴλ Ἀτζάμης. Ὁ Θωμᾶς Καλοκρασᾶς.

Ἀρχ.: † Ἐγὼ ὁ ἄρχων ὁ Παναγιώτης ἐπροσίλοσα τὸ ζευγολατιό μου μὲ εἴ τι ἄρα καί(αι) ἂν ἴνε εἰς τὸ ἀγ(ι)ον ἢ τὸ μοναστήριον τοῦ Παντοκράτορος ...

1. Στην ταξινόμηση του 1926 δέν έχει περιληφθεί το έγγραφο αυτό, που είναι και το μόνο που αφορά σέ κτήματα της μονής στο Μελένικο. Έπειδή λοιπόν δέν είχε προβλεφθεί ειδικό γράμμα της αλφαβήτου γιά τó Μελένικο, τó συμπεριλαμβάνουμε στην έπαρχία Σερχών (Κ), στην όποία υπάγονταν ή πόλη μέχρι την κατάληψη της από τούς Βουλγάρους.

2. Τó έγγραφο έγειρει πολλές ύπόνοιες γιά τήν αυθεντικότητα του: πρώτα-πρώτα τó έτος 7062 άντιστοιχεί στη 12^η και όχι στην 11^η ινδικτιώνα. Δεύτερο, οί λίγες βιβλιογραφικές μαρτυρίες που διαθέτουμε γιά τó μητροπολίτη Μελένικου Θεωνά (που φέρεται νά ύπογράψει πρώτος τó έγγραφο) βεβαιώνουν ότι ó προκάτοχός του Ματθαίος αποβίωσε στο Μελένικο άρκετά άργότερα, στά 1555 (βλ. Ε. Ταπεινού, Έκκλησιαστική ιστορία της έπαρχίας Μελένικου, ΕΑ. 3 (1882-1883) 382 και Θ. Βλάχου, *Die Geschichte der byzantinischen Stadt Melenikon*, Θεσσαλονίκη 1969, 84-85) και από πούθενά δέν παραδίδεται ότι ó Θεωνάς τόν είχε διαδεχθεί ενόσω εκείνος βρισκόταν ακόμα στη ζωή. Τρίτο, ή ύπογραφή του φαίνεται νά προέρχεται από τó χέρι του γραφέα του κειμένου, και μάλιστα με τó ίδιο μελάνι. Τέταρτο, με τó χέρι του γραφέα, έπίσης, καταστρώθηκαν και όλες οί άλλες (δεκαεννιά συνολικά) ύπογραφές. Τó πράγμα δέν είναι πολύ άσυνήριστο, από τήν άλλη όμως πρόκειται γιά προσετούς της πόλης και μάλιστα ανάμεσά τους περιλαμβάνονται και ξει κληρικοί, κατά τεκμήριο έγγραμματοί. Άν, λοιπόν, δεχθούμε ότι ó Θεωνάς υπέγραψε ιδιώχεια, όπως έμφανίζεται στο έγγραφο, γιάτí νά μην είχαν πράξει κι εκείνοι τó ίδιο; Τέλος, ό άφμερωτής, παρότι τó έγγραφο έχει συνταχθεί σέ πρώτο πρόσωπο (*Εγώ ó άρχων Παναγιώτης ...*), δέν φαίνεται νά ύπογράφει πούθενά, έστω και με τó χέρι του γραφέα.

Μέ αυτά τά δεδομένα και οί άρχειακές ένδείξεις άποκτούν άλλη διάσταση: τó έγγραφο δέν έχει περιληφθεί στον κώδικα περιγραφής του άρχείου της μονής (Κωδ. 4) ούτε φέρει παλαιότερη άρίθμηση. Ή σημείωση (18^{ου} αί.) *Είς τó Μελένικον* που άπαντά στο νύτο ύποβάλλει με τή γενικολογία της τή σκέψη ότι ήδη από τότε οί Παντοκρατορινοί δέν γνώριζαν σέ πούά κτήματα άκριβώς άναφέρεται τó περιεχόμενο του, γι' αυτό έπήλθε μια δεύτερη, διορθωτική θά λέγαμε, σημείωση της ίδιας έποχής περίπου: *Είς τά Λοκοβία* (sic).

44 Έξαρχικόν γράμμα του μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ίωάσας και του μεγάλου λογοθέτη Ίέρακος γιά τά σύνορα των μετοχίων Άζάπικου της μονής Παντοκράτορος και Σιμοπετριώτικου [Σίμωνος Πέτρας] στο Λογγό Χαλκιδικής

Θεσσαλονίκη

Δεκέμβριος, ινδ. 11, 7076 (1567)

(Τ 10, σ. 76-77). Πρωτότυπο. Χαρτί [άγνωστων διαστάσεων: τó έγγραφο δέν άνευρίσκεται σήμερα στο άρχείο της μονής, πιθανότατα έπειδή στο παρελθόν είχε ύποβληθεί ως τεκμήριο ιδιοκτησίας πρós κάποιον δικαστήριο ή κρατική ύπηρεσία και από τότε δέν έχει έπιστραφεί ή έχει παρ- μείνει στους φακέλους κάποιου από τούς δικηγόρους της μονής]¹.

Οί Παντοκρατορινοί μοναχοί παρουσιάστηκαν στον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης [Ίωάσαφ Άργυρόπουλο] και του άνέφεραν ότι ό οικουμενικός πατριάρχης είχε δώσει έντολή στους έπισκόπους Κασσανδρείας, Ίερισσού και Ρεντίνης νά εκδικάσουν τή διαφορά που είχαν μεταξύ τους οί μονές Παντοκράτορος και Σιμωνόπετρας γιά τά άμοιβαία σύνορα των μετοχίων τους στο Λογγό. Οί έπίσκοποι πράγματι έρεύνησαν τó ζήτημα και εξέδωσαν “διατητική άπόφαση”, τήν όποία και κοινοποίησαν στον οικουμενικό πατριάρχη. Έπειδή, όμως, ή άπόφαση εκείνη δικαίωσε τούς Παντοκρατορινούς και οί Σιμοπετρίτες άρνούνταν νά τή δεχθούν, οί πρώτοι άπευθύ-

θηκαν στὸν μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, ὁ ὁποῖος ἐπικύρωσε μὲ τὴ σειρά του τὴν ἀπόφαση τῶν ἐπισκόπων, μὲ τὴν παρουσία τῶν ἰδίων τῶν Σιμοπετριτῶν καὶ “πολλῶν κληρικῶν καὶ πολλῶν Ἀγιορειτῶν”.

<Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, δὲν ἦταν δυνατό νὰ ἐξακριβωθεῖ ἡ ἀλήθεια μὲ ἄλλον τρόπο, ὁ μητροπολίτης ὑπέβαλε τοὺς διαδίκους σὲ ὄρκο μὲ τὴν ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ. Οἱ Παντοκρατορινοὶ τότε δέχθησαν νὰ ὑποβληθοῦν στὸν ὄρκο αὐτὸν καὶ μαρτύρησαν ὅτι οὔτε εἶδαν οὔτε ὑπέπεσε στὴν προσωπικὴ τους ἀντίληψη οὔτε καὶ ἄκουσαν ποτὲ ἀπὸ τοὺς γέροντές τους νὰ ἔχουν ἀδικηθεῖ οἱ Σιμοπετριτές ὡς πρὸς τὰ ἐδάφη τους>.

Μὲ τὴν παρουσία, λοιπόν, τῶν <ἀγιορειτῶν Μαξίμου ἡγουμένου τῆς μονῆς Βατοπεδίου, Γρηγορίου προηγούμενου> τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου, Γεωργασίου γέροντος τῆς μονῆς [Μεγίστης] Λαύρας, Δαβὶδ γέροντος τῆς μονῆς Κωνσταντινουπόλεως, Νικοδήμου γέροντος τῆς μονῆς Ζωγράφου, Αὐξεντίου γέροντος τῆς μονῆς Ἀγίου Παύλου, Ἀντωνίου γέροντος τοῦ Ρουσῶν [μονῆς Ἀγίου Παντελεήμονος] καὶ ὅλων τῶν κληρικῶν καὶ ἀρχόντων τῆς μητροπόλεως [Θεσσαλονίκης] ὁ [μητροπολίτης Ἰωάσαφ] ἀπολύει τὸ παρὸν γράμμα, μὲ τὸ ὁποῖο ἐντέλλεται νὰ παραμείνουν ἀδιάσειστα τὰ σύνορα τῶν Σιμοπετριτῶν καὶ τῶν Παντοκρατορινῶν μὲ τὸ λόφο ποὺ ἀνήκει στὸ πετρώδες βουνὸ καὶ ποὺ ὀνομάζεται Ὑψηλὴ, δηλαδὴ Τουρλωτὴ Πέτρα καὶ [ἐκτείνονται] στὶς τρεῖς κορυφές τοῦ Ἀμπέλου, ἔπειτα διασχίζουν τὴ ράχη τοῦ Μουστάκη καὶ φτάνουν στὸ[ν] Κόκκαλο καὶ στὴν Ἀρετὴ, ποὺ εἶναι κοντὰ στὸν κάλαμον [καλαμώννα, βαλτότοπο] τῆς Τρεστενέικειας. Ρητὰ δηλώνεται ὅτι δὲν ἰσχύει ὁ περιορισμὸς ποὺ περιέχεται σὲ πατριαρχικὸν γράμμα τῶν Σιμοπετριτῶν, τὸ ὁποῖο ὁ [μητροπολίτης] διέγραψε καθαρὰ εἰς ἐμφάνειαν μὲ τὸν κάλαμον, ὥστε [νὰ εἶναι ἄκυρο καί] νὰ πάντων τὰ σκάνδαλα. Ἐκτοξεύεται ἀπειλὴ ἀργίας ἀσιγνώστου καὶ ἀφορισμοῦ ἀλύτου ἐναντίον ὁποιοῦ, ἱερομονάχου ἢ μοναχοῦ ἀντίστοιχα, θὰ τολμοῦσε νὰ ἀνατρέψει αὐτὸ ἐδῶ τὸ γράμμα τῆς καταλλαγῆς τῶν δύο μονῶν.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἐκδόθηκε τὸ παρὸν ἐξαρχικὸν γράμμα καὶ χορηγήθηκε [στὴ μονὴ Παντοκράτορος].

Ὑπογράφουν: Ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης καὶ ἐξαρχος πατριαρχικὸς πάσης Δύσεως καὶ Πελοποννήσου Ἰωάσαφ. Ὁ μέγας λογοθέτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐξαρχος πατριαρχικὸς πάσης Δύσεως καὶ Πελοποννήσου Ἰεράξ.

Ἀρχ.: [+ Ἐπειδὴ σωματικῶς εὐρεθέντων ἡμῶν καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς μητροπόλει Θεσσαλονίκης παραστάντες συνοδικῶς οἱ τῆς ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὁρει σεβασμίας καὶ θείας μονῆς τοῦ Παντοκράτορος γέροντες] ...

1. Ἡ ἐπιτομὴ τοῦ ἐγγράφου ποὺ παραθέτουμε ἀντὶ ἀπὸ τρεῖς πηγές:

α) Ἡ πρώτη παράγραφος ἀκολουθεῖ τίς σημειώσεις τοῦ Κώδ. 4, σ. 77, ἀπ' ὅπου καὶ μεταφέρουμε αὐτολεξεῖ τίς φράσεις ποὺ περικλείονται σὲ εἰσαγωγικά. Ἀπὸ τὴν ἴδια πηγὴ, ἐπίσης, προέρχεται

καὶ ἡ Ἀρχὴ τοῦ ἐγγράφου, τὴν τοποθετήσαμε ὁμως σὲ ἀγκύλες, γιατί προκύπτουν ἀρχετὲς ἀμφιβολίες γιὰ τὸ ἂν ἡ ἀπόδοσή της εἶναι ὀρθή.

β) Ἡ δευτέρη παράγραφος, ποὺ περιέχεται σὲ γωνιώδεις ἀγκύλες, ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν παράθεση τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐγγράφου μας, ποὺ ἀπαντᾷ στοῦ Ἑγγρ. 64.

γ) Ἡ τρίτη καὶ τέταρτη παράγραφος προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀρχετὰ ἐπίπονη ἀνάγνωση τῆς φωτογραφίας τοῦ τελευταίου τμήματος τοῦ ἐγγράφου ποὺ ἔχει δημοσιεύσει ὁ Μ. Γεδεών, *Πατριαρχικαὶ ἐφημερίδες* ..., 28, ὁ ὁποῖος παρακάτω, σ. 57, δηλώνει ὅτι ἔλαβε τὴ φωτογραφία τὸ 1926, ὅταν δηλαδὴ καταρτιζόταν (ἢ εἶχε ἤδη καταρτισθεῖ) ὁ Κώδ. 4. Ὡς σημειωθεῖ τέλος ὅτι καὶ μὴ φωτογραφία τοῦ ἐγγράφου ποὺ μνημονεύεται στὸν ἴδιο Κώδ. 4, σ. 77 δὲν ἀνευρέθηκε στοῦ ἀρχεῖο τῆς μονῆς. Ἴσως νὰ ἦταν αὐτὴ ποὺ ἔστειλε στὸν Γεδεών ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀθανάσιος, ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς συντάκτες τοῦ Κώδικα.

45 *Συνακτικὸν γραμμάτιον* τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Εὐθυμίου Βατοπεδίου (α) καὶ ἀποδεικτικὸ γράμμα τῆς μονῆς Βατοπεδίου (β)

A) (A 26, σ. 14 [ἀριθ. 11]). Πρωτότυπα. Χαρτί (δίφυλλο) 320 X 220. Τὰ δύο ἔγγραφα καταλαμβάνουν ἀντίστοιχα τὸ *recto* καὶ τὸ *verso* ἑκάστου φύλλου. Μελάνι σκοθρὸ καστανόχρωμο, διάφορα στίς ὑπογραφές. — Διατήρηση μέτρια: φθορὲς στίς διπλώσεις· ἐπικολλημένα σὲ λευκὸ μεταξωτὸ ὕφασμα. — Συντομογραφίαι ἐλάχιστες. Ἀρχετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. — Στὴν ἄνω ὠα τοῦ α' φύλλου, κέρννη σφραγίδα διαμέτρου 28 χιλιοστών μὲ ἐκτυπὴ παράσταση τῆς Θεοτόκου *δεομένης* μὲ τὸ Χριστὸ *ἐν ἐγκολπίῳ*. Στὴν ἄνω ὠα τοῦ β' φύλλου ἐντυπὴ σφραγίδα τῆς μονῆς Βατοπεδίου. — Καὶ τὰ δύο κείμενα γραμμένα ἀπὸ τὸ ἴδιο χέρι.

B) (<A 99>). Ἀντίγραφο ἀρχῶν τοῦ 1917 (post 6 Ἰανουαρίου), ποὺ περιέχεται σὲ ὑπόμνημα 20 ἀριθμημένων σελίδων τῆς μονῆς Παντοκράτορος γιὰ τὴ συνοριακὴ διαφορά ποὺ εἶχε μὲ τὴ μονὴ Βατοπεδίου στὴν περιοχὴ Φαλαζοῦ-Κολιτσούς. Χαρτί 260X200. Τὰ κείμενα α) καὶ β) ἐκτείνονται στίς σσ. 2 καὶ 3 τοῦ ὑπομνήματος ἀντίστοιχα. Μελάνι μαῦρο. — Γραφάς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἑγγρ. 42B καὶ 48B.

α) Τὸ *συνακτικὸν γραμμάτιον*

21 Ἰουλίου 7087 (1579)

Ἡ Σύναξη τοῦ Ἁγίου Ὁρους, μὲ τὴν παρουσία τοῦ Πρώτου Εὐθυμίου ἀπὸ τὴ μονὴ Βατοπεδίου, εἶχε συναθροιστεῖ γιὰ νὰ ἐξετάσει ὁρισμένα ζητήματα. Τότε παρουσιάστηκαν οἱ Βατοπεδινοὶ καὶ κατήγγειλαν τοὺς Παντοκρατορινούς γιὰ τὴν *ὑπόθεσιν τοῦ Κολετζίου*. Ἡ Σύναξη κατόρθωσε νὰ συμβιβάσει τοὺς διαδίκους ὀρίζοντας νὰ καταβάλουν οἱ δεῦτεροι στοὺς πρῶτους 6.200 *ἄσπρα*, ὥστε *πλέον ταῖς νὰ μὴν ἔχη τὸ Βατοπέδι μὲ τὸν Παντοκράτορα*. Ἐπισείεται ἡ ποινὴ τοῦ ἀφορισμοῦ ἐναντίον ὧων θὰ ἐπιχειροῦσαν τὴ ματαίωση τοῦ συμβιβασμοῦ αὐτοῦ.

Διὰ τὸ βέβαιον συντάχθηκε τὸ παρὸν συνακτικὸν γραμμάτιον.

Ὑπογράφουν: Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Εὐθύμιος ἱερομόναχος. Ὁ πρῶν Πρῶτος ἱερομόναχος Παῖσιος Χιλανδαρινὸς (σλαβ.). Ὁ μοναχὸς Παχώμιος [ἀπὸ τὴ μονὴ] Χιλανδαρίου. Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας τοῦ Βατοπεδίου Ματθαῖος. Ὁ Ἰωάσαφ Ἰβηρίτης. Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας τοῦ Βατοπεδίου Δανιήλ.

Ἀρχ.: † Κατὰ τὸ „ζπζ“ ἔτος, ἐν μηνί Ἰουλίῳ, εἰς τὴν κα' αὐτοῦ ἡμέρα, συναθροισθῆσθαι τῆς ἁγίας Συνάξεως / τοῦ Ἁγίου Ὁρους ...

β) Τὸ ἀποδεικτικὸ γράμμα

21 Ἰουλίου 7087 (1579)

Οἱ Βατοπεδινοὶ μοναχοὶ βεβαιώνουν ὅλοι, κοινῇ γνώμῃ καὶ ὁμοφωνίᾳ, ὅτι συμβιβάστηκαν μὲ τοὺς Παντοκρατορινοὺς γιὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κολετζίου καὶ ὅτι ἔλαβαν ἀπὸ αὐτοὺς 6.200 ἀσπρα. Ὑπόσχονται, λοιπόν, ὅτι στὸ ἔξης δὲν θὰ ἔχουν ταβὶ μὲ τοὺς Παντοκρατορινοὺς.

Διὰ τὸ βέβαιον καὶ στερκτόν καὶ ἀσκαντάλιστον συντάχθηκε τὸ παρὸν γράμμα τους.

Ὑπογράφουν: Ὁ δικαίουν τῆς μονῆς Βατοπεδίου Ματθαῖος μοναχός, Ὁ μοναχός καὶ γέροντας Δωρόθεος. Ὁ μοναχός καὶ γέροντας Δαβίδ. Ὁ μοναχός Νεκτάριος. Ὁ μοναχός καὶ γέροντας Δανιήλ. Ὁ μοναχός καὶ γέροντας Δωρόθεος.

Ἀρχ.: † Κατὰ τὸ „ζπζ“ ἔτος, ἐν μηνί Ἰουλίῳ, εἰς τὴν κα' αὐτοῦ ἡμέρα, ἐσυνηθαστήκαμεν οἱ μὲς / οἱ Βατοπαιδινοὶ ...

46 Συνοδικὸ σιγιλλωδὲς γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμία Β' τοῦ Τρανοῦ, μὲ τὸ ὁποῖο ἀνακηρύσσει πατριαρχικὸ σταυροπήγιο τῇ μονῇ Ἁγίας Τριάδας τοῦ Ἀνυποδύτου στὰ περὶχωρὰ τῆς Ἀδριανούπολης

Ἰούνιος, ἰνδ. 11, 7091 (1583)

(N 3, σ. 58 [ἀριθ. 43]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 550 X 405. Μελάνι ματῆρο, διάφορα στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίαι πολλῆς. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὸ κάτω μέρος ἀπὸ κόκκινη ἐξίτηλὴ μῆρινθο κρέμεται μολύβδινη σφραγίδα τοῦ πατριάρχου διαμέτρου 35 καὶ πάχους 6 (α' ὄψη: Θεοτόκος Βρεφοκρατοῦσα, β' ὄψη: [Ι]Ε[Ρ]ΕΜΙ(ΑΣ) [Ε]ΛΕΩ / Θ(ΕΟ)Υ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ / ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ / ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙ / ΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ Π(ΑΤ)ΡΙΑΡΧ(ΗΣ). —Τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου βλ. στὸν Πίν. 7.

Ὁρθότατα οἱ παλαιοὶ εἶχαν ὀνομάσει Προμηθεὰ ἐκεῖνον ποῦ, στὸ μέτρο τοῦ ἀνθρωπίνως ἐφικτοῦ, ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ προνοεῖ καὶ νὰ προβλέπει τὸ μέλλον, ἐνῶ ἀντίθετα Ἐπιμηθεὰ ἐκεῖνον ποῦ προτιμᾷ νὰ περιμένει πρῶτα νὰ δεῖ τὴν ἔκβαση τῶν πραγμάτων καὶ ὕστερα νὰ συλλογιστεῖ καὶ νὰ ἀλλάξει ἀπόφαση, χωρὶς ὅμως πιά νὰ ἔχει αὐτὴν τὴν εὐχέρεια: οὐ δύναται γάρ τὸ γεγενημένον ἀγέννητον ἔσεσθαι ... Ἐκεῖνοι, λοιπόν, ποῦ θέλουν νὰ πράττουν τὸ καλὸ καὶ νὰ ἀνεγείρουν ναοὺς εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνονται Προμηθεῖς, ἵνα μὴ τὸ μοχθούμενον ἐπὶ τὴν ἄμμιον θεμελιωθῇ ...

ΠΙΝΑΚΑΣ 7 - Έγγράφο 46 (τέλος)

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸν ἀκριβῶς οἱ ἀδελφοὶ Θωμᾶς καὶ Γεώργιος οἱ Κριτόπουλοι ζήτησαν ἀπὸ τὸν πατριάρχη νὰ ὀνομάσει πατριαρχικὸ σταυροπήγιο διὰ *γράμματος σιγillιωδούς* τὴ μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδας τοῦ Ἀνυποδύτου, τῆς ὁποίας εἶναι *καθολικοὶ κτήτορες* καὶ ἡ ὁποία βρίσκεται στὸ βουνὸ Σακον [...] τῆς Ἀδριανούπολης. Ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας καὶ ἡ Σύνοδος, μὲ τὴν παρουσία καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σιλβέστρου, ἱκανοποιοῦν τὸ αἶτημά τους καὶ ἀνακηρύσσουν τὴ μονὴ *πατριαρχικὸν σταυροπήγιον ἐλεύθερον καὶ ἀκαταπάτητον* μαζί μὲ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά της, κινητὰ καὶ ἀκίνητα. Σύμφωνα, λοιπόν, μὲ τὰ καθιερωμένα, ἡ μονὴ θὰ εἶναι ἐλεύθερη ἀπὸ τὸ μητροπολίτη Ἀδριανουπόλεως καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο πρόσωπο μὲ ποινὴ ἀργίας καὶ ἀφορισμοῦ. Οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ ἐπίτροπός της ὀφείλουν νὰ φροντίζουν *ὑπὲρ συστάσεως* τοῦ σταυροπηγίου καὶ νὰ στέλνουν στὸ πατριαρχεῖο *χαράτζιον* τριάντα *ἄσπρων* τὸ χρόνο. Τέλος οἱ κτήτορες, τόσο στὴ διάρκεια τῆς ζωῆς τους ὅσο καὶ μετὰ τὸ θάνατό τους, πρέπει νὰ μνημονεύονται ἀκατάπαυστα, μαζί μὲ τὸ γένος τους. Ἐπισείεται ἡ ποινὴ τῆς ἀργίας καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ ἀντίστοιχα σὲ ὅποιον ἱερωμένο ἢ λαϊκὸ τολμήσει νὰ ἐνοχλήσει τὸ πατριαρχικὸν αὐτὸ σταυροπήγιον.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸν ἀπολύθηκε εἰς *ασφάλειαν* τὸ παρὸν *σινδορικὸν σιγillιωδες γράμμα* καὶ δόθηκε στὸ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο τῆς Ἁγίας Τριάδας τοῦ Ἀνυποδύτου καί, μέσω αὐτοῦ, στοὺς κτήτορες ἀδελφοὺς Θωμᾶ καὶ Γεώργιο τοὺς Κριτόπουλους.

Ὑπογράφουν: Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως *Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης* Ἱερεμίας. Ὁ *πάπας καὶ πατριάρχης* τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας Σιλβέστρος. Ὁ Τορνόβου Διονύσιος. Ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας [Παρθένιος]!. Ὁ Βερροίας Γεράσιμος. Ὁ μητροπολίτης Σηλυβρίας Ἀθανάσιος. Ὁ μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως Χαρίτων. Ὁ μητροπολίτης Γοτθίας Καλλίνικος. Ὁ μητροπολίτης Μεσημβρίας Ἰγνάτιος. Ὁ Λαοδικαίης Μακάριος. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Δομενίκου καὶ Ἐλασσώνος Ἀρσένιος. Ὁ Σοφίας Γρηγόριος. Ὁ ἐπίσκοπος Τουρουλόης καὶ Σερεντζίου Χαρίτων. Ὁ μητροπολίτης Τραπεζοῦντος Θεοφάνης. Ὁ ἐπίσκοπος Ἀγαθουπόλεως Ἀντώνιος.

Ἀρχ. ... † *Εὐμήχανον* (μὲν) καὶ *σοφώτ(α)τ(ο)ν Προμηθέα* εἶναι οἱ *παλαιοὶ ὠνόμασ(αν)* τὸν *πάνν ἱκανὸς κ(αί)* εὐστόχως ἀποτοξεύειν *κ(αί)* ἐνοεῖν τὸ μέλλον ...

1. Τὸ κείμενο εἶναι δυσανάγνωστο, ἐπεὶδὴ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ στίχος ἔχει συμπίπτει μὲ τὸ στίχο ἄλλον κείμενον, ποὺ εἶχε γραφεῖ στὸ νῦτο τῆς περγαμινῆς καὶ τὸ μελάνι τὴν εἶχε διαπεράσει, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ διακρίνονται σὲ πολλὰ σημεῖα γράμματα καὶ λέξεις ὁλόκληρες *supra lineam* μὲ φορὰ ἀντίστροφῃ ἀπὸ αὐτὴν τοῦ κειμένου μας. Ἀντίστοιχα, ἡ ὑπογραφή τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σιλβέστρου διαβάζεται ἐνερυνέστατα καὶ στὸ νῦτο τοῦ ἐγγράφου (πάλι ἀντίστροφα, βέβαια). Τὸ νῦτο τοῦ ἐγγράφου μας λοιπόν, εἶναι παλιμνηστο.

2. Βλ. Ἔγγο. 47.

—Χρονολογία : Στὸ ἔγγραφο αὐτὸ, ποῦ, ὅπως θὰ δοῦμε, φέρει τὶς ἴδιες χρονολογικὲς ἐνδείξεις μὲ ἐκεῖνες τοῦ Ἔγγο. 47 (Ἰούνιος τοῦ 7091 ἀπὸ κτίσεως κόσμου), ἡ ὑπογραφή τοῦ πατριάρχου

Ἱερεμία ἠνθώνεται καὶ καλύπτει ἓνα μέρος τοῦ τελευταίου στίχου τοῦ κειμένου, ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου καταγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῆς ἰνδικτιῶνος. Ἔτσι, ἡ πρώτη ἀνάγνωση τῆς ἰνδικτιῶνος φαίνεται νὰ εἶναι α΄. Ὅμως μὲ μιὰ προσεκτικότερη ματιά διακρίνεται ἡ ἀπόληξη ἐνὸς ι πρὶν ἀπὸ τὸ α νὰ ξεπροβάλλει κάτω ἀπὸ τὴν παχέα πατριαρχικὴ μελάνη, ἡ ὁποία, σχηματίζοντας τὸν κάθετο κορμὸ τοῦ τ στῆ βραχιγγραφία τοῦ ὀνόματος τῆς *Κωνσταντινουπόλεως*, συνέπεσε ἀκριβῶς μὲ τὴν κεραία τοῦ ι τῆς ἰνδικτιῶνος (βλ. καὶ Πίν. 7). Ὁ ἀριθμὸς τῆς ἰνδικτιῶνος πού φέρει τὸ ἔγγραφο μᾶς, λοιπόν, εἶναι ια΄, πού ἀντιστοιχεῖ πράγματι στῇ χρονολογία 7091, δηλαδή 1583 μ.Χ.

47 Συνοδικὸ σιγίλλιδες γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχη Ἱερεμία Β΄, μὲ τὸ ὁποῖο ἀνακηρύσσει πατριαρχικὸ σταυροπήγιο τῇ μονῇ τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου στὸ κάστρο τῆς Ἀδριανούπολης

Ἰούνιος, ἰνδ. 1 [διάβ. 11], 7091 (1583)

A) (N 1, σ. 57-58 [ἀριθ. 41]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 670 X 405. Μελάνι μαῦρο, διάφορα στῆς ὑπογραφές. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες πολλές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὸ κάτω μέρος μὲ κόκκινη μὴνιθο ἀπαιροεῖται μοιτύβδινη σφραγίδα τοῦ πατριάρχη διαμέτρου 35 καὶ πάχους 5 (α΄ ὀψη: Θεοτόκος *Βρεφοκρατοῦσα*, β΄ ὀψη: † ΙΕΡΕΜΙ(ΑΣ) [Ε]ΛΕΩ Θ(ΕΟ)Υ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ/ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ/ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑ(Ι) ΟΙ/ΚΟΥΜ(Ε)ΝΙΚΟΣ Π(ΑΤ)ΡΙΑΡ(ΧΗΣ) †.

B) (N 2, σ. 58 [ἀριθ. 42]). Ἀντίγραφο 17^{ου} αἰῶνα. Χαρτί 558 X 418. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: ὁπές καὶ σχίσματα στῆς διπλώσεις, πολυάριθμες κηλίδες ὑγρασίας. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Ὀρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα.

Ἡ ἀνέγερση ναῶν *ἐπὶ πατριαρχικῷ σταυροπηγίῳ* ἐξασφαλίζει τὴ συνδρομὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ ἀπολαμβάνουν *ἐλευθερίαν καὶ ἀδουλωσίαν* ἀπὸ ὅλους. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν συντηροῦνται *ταῖς προϊόνσαις τοῦ καιροῦ ἐπεκτάσει*, ἐνῶ ἐπίσης καὶ οἱ ἄδικες ἐπεμβάσεις, καταδυναστεύσεις καὶ ζημιές ἀποτρέπονται *τῇ ἰσχύϊ τοῦ μείζονος*.

Ὅταν πρὶν ἀπὸ χρόνια (*πάλαι ποτέ*) εἶχε πυρποληθεῖ ἡ Ἑβραϊκὴ συνοικία στὸ κάστρο τῆς Ἀδριανούπολης, εἶχε μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀποτεφρωθεῖ καὶ ὁ γειτονικὸς (*ἐγγιστα τῆς Ἑβραϊκῆς ἐνορίας*) μεγάλος ναὸς τοῦ προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου (*ἦν, ὅτε ἦν ... καὶ μέγα ἐρεῖπιον γέγονεν*). Τότε οἱ ἄρχοντες ἀδελφοὶ Θωμᾶς καὶ Γεώργιος οἱ Κριτόπουλοι, ἐπιθυμώντας νὰ ἀνεγείρουν στῇ θέσει του νέου ναοῦ, παρουσιάστηκαν στὸν πατριάρχη Ἱερεμία [Β΄ τὸν Τρανὸ] καὶ τὸν παρακάλεσαν νὰ ἀποστείλει ἱερωμένους γιὰ νὰ ἀποθέσουν στὰ θεμέλια του σταυρό, ὥστε νὰ ὀνομαστεῖ σταυροπήγιο. Πράγματι ὁ πατριάρχης ἱκανοποίησε τὸ αἶτημά τους στέλνοντας τὸν οἰκονόμο ἱερέα Μιχαήλ, τὸ δικαιοφύλακα παπα Ἰωάννη, τὸν πατριαρχικὸ πρωτοσύγκελλο Μελέτιο καὶ τὸν ἱερομόναχο Διονύσιο.

Ἐπειδὴ ὁμως οἱ κτήτορες ἀδελφοὶ ζητοῦσαν ἐπίμονα ἔγγραφη διασφάλιση τῶν σταυροπηγιακῶν προνομίων τους, ὁ πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος μὲ τὸ σιγίλλιδες αὐτὸ γράμμα ἀνακηρύσσουν πατριαρχικὸ σταυροπήγιο *ἐλεύθε-*

ρον και ἀκαταπύτητον τὴ μονὴ τοῦ Προδρόμου, μὲ τὴν παρουσίᾳ καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σιλβέστρου. Κατοχυρώνουν ἐπίσης τὴν ἀνεξαρτησία τῆς μονῆς καὶ τῶν κτημάτων τῆς ἀπὸ τὸ μητροπολίτη Ἀδριανουπόλεως καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο πρόσωπο. Οἱ κήτορες καὶ τὸ γένος τους, ὅσο βρίσκονται στὴ ζωὴ καὶ μετὰ τὸ θάνατό τους, ἐπιβάλλεται νὰ μνημονεύονται ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι, μαζὶ μὲ τὸν ἐπίτροπο, ὀφείλουν νὰ φροντίζουν τὸ σταυροπήγιο αὐτὸ καὶ νὰ καταβάλλουν στὸ πατριαρχεῖο τὸ ἐτήσιον χαράτζιον (ἐξήντα ἄσπρα). Σὲ ὅσους ἐπιχειρήσουν νὰ ἐνοχλήσουν τὸ νεοσύστατο σταυροπήγιο ἢ νὰ τὸ ζημιώσουν ἄχρι καὶ ὀβολοῦ, ἐπισημαίνεται ποινὴ ἀργίας στοὺς ἱερωμένους καὶ ἀφορισμοῦ ἀλύττον στοὺς λαϊκοὺς.

Τὸ παρὸν συνοδικὸν σιγίλλωδες γράμμα δόθηκε στὸ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο τοῦ προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου καί, μέσω αὐτοῦ, στοὺς κήτορες ἀδελφοὺς Θωμᾶ καὶ Γεώργιο τοὺς Κριτόπουλους.

Ὑπογράφουν: Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἱερεμίας. Ὁ πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας Σίλβεστρος. Ὁ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ Σωφρόνιος. Ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας Παρθένιος. Ὁ Ἡρακλείας Γεράσιμος. Ὁ Ἐφέσου Σωφρόνιος. Ὁ Ἀμασειᾶς Ἀντώνιος. Ὁ Ἀδριανουπόλεως Κάλλιστος. Ὁ Μονεμβασίας Ἱερόθεος. Ὁ Μελενίκου Σωφρόνιος. Ὁ Μυτιλήνης Γρηγόριος. Ὁ Βερροίας Γεράσιμος. Ὁ Ἀθηνῶν Νικάνωρ. Ὁ Χίου Γαβριήλ. Ὁ Τορνόβου Διονύσιος. Ὁ Μεσημβρίας Ἰγνάτιος. Ὁ Λήμνου Ἀνθίμος. Ὁ Ἀμασειᾶς Ἰωάσαφ. Ὁ Εὐρίπου Λαυρέντιος. Ὁ Σερρών Ἀνανίας. Ὁ Δράμας Νεκτάριος. Ὁ Ἀλανίας Μητροφάνης. Ὁ Λαρίσης Δανυήλ. Ὁ μητροπολίτης Γοτθίας Καλλίνικος. Ὁ μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως Χαρίτων. Ὁ Διδυμοτείχου Ματθαῖος. Ὁ Σωζοπόλεως Εὐθύμιος. Ὁ Λαοδικεῖας Μακάριος. Ὁ Βάρνης Ἀκάκιος. Ὁ Μηδείας Δωρόθεος. Ὁ Θηβῶν Λαυρέντιος. Ὁ Πωγωνιανῆς Γαβριήλ. Ὁ Σηλυβρίας Ἀθανάσιος. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Δομενίκου καὶ Ἐλασσῶνος Ἀρσένιος (ὑπογράφει δύο φορές, τὴν πρώτη μὲ τὸν τίτλο τοῦ Ἐλασσῶνος μόνο). Ὁ Δρύστρας Γρηγόριος. Ὁ Σεβρίων Ἰωάσαφ.

Ἀρχ.: ... † Ἀπαισι τοῖς κατὰ θεῖον σκοπὸν θεαρέστως προθυμουμένοις ἀνεγείρειν (καὶ) ἀνοικοδομεῖν) ἐκ βάθρων...

Ἐκδ.: Pantocrator, ἀριθ. XVI [μὲ λανθασμένη ἰνδικτιῶνα (4^η) καὶ χρονολογία (7099= 1591): ἡ ἔκδοση στηρίζεται στὸ ἀντίγραφο, τὸ ὁποῖο ἔχει μεταγραφεῖ μὲ πολλὲς παρανοήσεις καὶ σφάλματα].

—Χρονολογία: Ἡ 1^η ἰνδικτιῶν πού ἀναγράφεται στὸ σιγίλλιο εἶναι λανθασμένη καὶ ὀφείλεται προφανῶς στὴν παράλειψη ἑνὸς ἢ ἐκ μέρους τοῦ γραφέα, ὁ ὁποῖος ἔγραψε α' ἀντὶ γιὰ τὴ σωστὴ ἰνδικτιῶνα ια', πού ἀντιστοιχεῖ πράγματι στὸ ἔτος 7091 (1583). Ἡ ἐξήγηση αὐτὴ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὸ προηγούμενο Ἐγγρ. 46, πού εἶναι σύγχρονο μὲ τὸ δικό μας. Πράγματι, τὰ χρονολογικὰ στοιχεῖα τοῦ ἐγγράφου μας προστέθηκαν ἐκ τῶν ὑστέρων, μὲ γράμματα μεγαλύτερα ἀπὸ ἐκεῖνα τὸν κειμένου, στὰ ζενὰ πού ἄφηνε ἡ ὑπογραφή τοῦ πατριάρχου. Προφανῶς, λοιπόν, τὰ χρονολογικὰ στοιχεῖα ἀντλήθηκαν ἀπὸ τὸ Ἐγγρ. 46, στὸ ὁποῖο, ὅπως εἶδαμε, ὁ ἀριθμὸς τῆς ἰνδικτιῶνος

φράίνεται νά εἶναι α' . Ὁ L. Petit (*Pantocrator* , 47-49) ποῦ, δὲν εἶχε δεῖ τὰ πρωτότυπα τῶν ἐγγράφων ποῦ δημοσίευσεν, ἀναγκάστηκε νά διορθώσει τὴν ἰνδικτιῶνα "α'" σὲ δ' καὶ τὸ ἔτος 7091 σέ = 7099 (1591).

48 Συμβιβαστικό ἐγγράφο τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Βατοπεδίου γιὰ τὴ ρύθμιση τῶν μεταξὺ τους συνόρων [στὴν περιοχὴ Φαλακροῦ-Κολιτσουσὺ καὶ Στούμπου]

Ἰνδ. 1, 7096 (1587/1588)

A) (A 27, σ. 14-15 [αριθ. 12]). Πρωτότυπο (;). Χαρτί (δίφτυλλο) 315 X 215. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ β' φύλλον. Μελάνι καστανόχρωμο. — Διατήρηση κακή: ἐξέτιγλο ἀπὸ ὑγρασία (τὸ κείμενο σβησμένο στὸ πάνω μέρος πρὸς τ' ἀριστερὰ καὶ σ' ὀλόκληρο τὸ δεξιὸ μέρος τοῦ ἐγγράφου ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω): ὁπὲς στὴν ὀριζόντια διπλωση: ἐπικολημένο σὲ λευκὸ μεταξωτὸ ὕφασμα σὲ ὅλο τὸ πλάτος του, ὥστε σήμερα νά μοιάζει μονόφυλλο. — Ἀρχαῖες συντομογραφίες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Στὴν ἄνω ὠα ὑπολείμματα κερυοῦ ἀπὸ σφραγίδα ποῦ δὲ σώζεται. B) (<A 99>). Ἀντίγραφο ἀρχῶν τοῦ 1917 (post 6 Ἰανουαρίου), ποῦ περιέχεται σὲ ὑπόμνημα 20 ἀριθμημένων σελίδων τῆς μονῆς Παντοκράτορος γιὰ τὴ συνοριακὴ διαφορὰ ποῦ εἶχε μὲ τὴ μονὴ Βατοπεδίου στὴν περιοχὴ Φαλακροῦ—Κολιτσουσὺ. Χαρτί 260X200, σ. 4 τοῦ ὑπομνήματος. Μελάνι μαῖο. — Στὴν ἄνω ὠα ἀναφέρεται ὅτι στὸ πρωτότυπο ὑπῆρχε σφραγίδα τῆς μονῆς Βατοπεδίου *ἐπὶ κηρομαστίχου*: *Ἡ Θεοτόκος μὲ τὸν Χριστὸν ἐν ἀγκάλας*¹. — Γραφῆας ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 42B καὶ 45B.

Μετὰ ἀπὸ σφοδρὲς καὶ μακροχρόνιες διενέξεις, ἀλλὰ καὶ ἀτελέσφορες προσπάθειες συμβιβασμοῦ, τόσο ἀπειθείας μεταξὺ τους ὅσο καὶ μὲ τὴ μεσολάβηση τῆς *Καθολικῆς Συνάξεως* τοῦ Ἁγίου Ὁρους, οἱ Βατοπεδῖνοι καὶ οἱ Παντοκρατορινοὶ μοναχοὶ συναντήθηκαν πάλι τώρα στὴ διαφιλονικούμενη περιοχὴ [τοῦ Φαλακροῦ], ἐξέτασαν μὲ ἀκριβεία τὸν τόπο καὶ ἐπιτέλους *ὁμοθυμαδὸν* κατέληξαν σὲ συμφωνία καὶ ὀριοθέτησαν ἀπὸ κοινοῦ τὰ ἐδάφη τῶν μονῶν τους: ἀπὸ τὸ νησάκι πέρασαν ἴσια ἀπέναντι στὴν ἄμμο (*ψάμμο*), ἀκολούθησαν ἀνάστροφα τὸν *Ῥύακα* μέχρι τὴν *δίχροιαν*, ὅπου σφράγισαν μὲ τὶς σφραγίδες τῶν δύο μονῶν μιὰ μεγάλῃ *πέτρα ριζιμαία*, κατόπιν ἀνέβηκαν ἴσια τὴ μικρὴ *ράχη*, σφράγισαν ἄλλῃ πέτρα *ριζιμιά* κοντὰ στὸ δρόμο τῆς μονῆς Παντοκράτορος, τὸν ὁποῖο ἀκολούθησαν γιὰ ἓνα διάστημα (*ὡσεὶ λίθου βολῆ*) *δυτικά* καὶ *βγῆκαν* στὸν *καθολικὸν δρόμον* τοῦ *ράχωνος*. Ἀφοῦ ἔστησαν σταυρὸ μὲ τὶς σφραγίδες τῶν μονῶν, ἀκολούθησαν αὐτὸν τὸ δρόμο πρὸς τὶς *Καρνὲς* μέχρι τὴ διακλάδωση, ὁπότε πῆραν τὸν ἀριστερὸ δρόμο καὶ ἀνηφόρισαν λίγο, ἔστησαν σταυρὸ μὲ τὶς σφραγίδες τῶν μονῶν σὲ μιὰ πέτρα στὰ δεξιὰ τους, ἔπειτα συνάντησαν τὸ καμίνι τοῦ [ἀρχαίου] Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἰλαρίωνος [...] μέχρι τὴ ριζιμιά πέτρα [ποῦ ἔχει:] σταυρὸ [λαξευμένο:] [...] [Ἀπειλὴ ἐπιτιμίου].

Ὑπογράφουν [μὲ τὸ χέρι τοῦ γραφέα τοῦ κειμένου]: Ὁ Γαβριὴλ [...]. Ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς Βατοπεδίου Παχώμιος. Ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς Βατοπεδίου Δονάτος. Ὁ μοναχὸς Νεῦλος. Ὁ μοναχὸς Γαβριήλ. Ὁ μοναχὸς

Γαβριήλ. Ὁ μοναχὸς Ἰωακείμ. Ὁ μοναχὸς Γαβριήλ. Ὁ μοναχὸς Δωρόθεος. Ὁ προηγούμενος τοῦ Παντοκράτορος Φιλόθεος ἱερομόναχος. Ὁ *δικαίον* τοῦ Παντοκράτορος Ἰωακείμ ἱερομόναχος. Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας Ἀμβρόσιος.

Ἀρχ.: † Ἀμφισβητήσ(εως) πολάκις γε[νομένης ἀναμετα]ξ[ύ] τε τῆς μονῆς τ(οῦ) Βατοπεδ(ίου) μοναχοῖς καὶ τῆς τοῦ Παντοκράτορος περὶ / τῶν ὁρίων

1. Παρόμοια εἶναι ἡ περιγραφή τῆς σφραγίδας καὶ στὸν Κώδ. 4 σ. 14. Δὲν εἶναι ὅμως σαφές ἀπὸ τὴ διατύπωση ἂν πράγματι σωζόταν ἡ παράσταση τῆς Θεοτόκου στὰ 1926.

49 Συνοδικὸν ἔγγραφον τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Ἱερεμία Β΄ γιὰ τὴν προσήλωση τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως στὴ μονὴ Παντοκράτορος Ἀγίου Ὁρους

Ἰούνιος, ἰνδ. 4, 7099 (1591)

(N 4, σ. 59 [ἀριθ. 44]). Πρωτότυπο. Χαρτί 420 X 305. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ (ὁπές στίς διπλώσεις).—Συντομογραφίες ἀρχετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Ἐπένδυση ἀπὸ ἐρυθροκίτρινο μεταξωτὸ ὄφασμα. —Στὸ νῶτο τοῦ ἔγγραφου τρεῖς σταυροὶ κεντημένοι μὲ χρυσοκλωστή. Γραφέας τοῦ κειμένου ὁ Θεοδόσιος Ζυγομαλάς, ὅπως καὶ τῶν Ἐγγρ. 51 καὶ 52.

Ὁ πατριάρχης καὶ ἡ σύνοδος ἱκανοποιοῦν αἴτηση τῶν ἀδελφῶν Θωμᾶ καὶ Γεωργίου τῶν Κριτοπούλων νὰ ἀφιερωθεῖ στὴ μονὴ Παντοκράτορος ὁ κτητορικὸς τοὺς σταυροπηγιακὸς ναὸς τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου ποὺ βρίσκεται στὴν *Ἐβριακή* (Ἑβραϊκὴ) συνοικία τῆς Ἀδριανουπόλης. Ἀπεσταλμένοι τῆς μονῆς ὀφείλουν νὰ ἐποπτεύουν τὴν ἐκκλησία, νὰ τὴν ἐπισκέπτονται, νὰ τὴ φροντίζουν καὶ ἐξοικονομεῖν τὰ αὐτῆς συμφερόντως καὶ πρὸς αὔξησιν. Ἐπισεῖται ποινὴ ἀργίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀφορισμοῦ ἀλύτου ἐναντίον ἐκείνων ποὺ θὰ τολμοῦσαν νὰ ἐναντιωθοῦν στὴν πατριαρχικὴ ἀπόφαση.

Εἰς δῆλωσιν καὶ ἀσφάλειαν συντάχθηκε τὸ παρὸν συνοδικὸν ἔγγραφον καὶ δόθηκε στοὺς Παντοκράτορινούς.

Μηνολόγιο.

Ὑπογράφων: Ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἀνθίμος. Ὁ Τραπεζοῦντος Θεοφάνης. Ὁ μητροπολίτης Φιλίππουπόλεως [vacat]. Ὁ Ἀργους καὶ Ναυπλίου Διονύσιος. Ὁ Διαυλείας καὶ Ταλαντίου Εὐθύμιος.

Ἀρχ.:...† Τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριάζόντων αὐτῇ καὶ τῶν ἐντυχόντων ἱερωτάτων / ἀρχιερέ(ων) ...

50 Πατριαρχικό καὶ συνοδικὸ γράμμα τοῦ Ἱερεμία Β΄ γιὰ συνοδική διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Ἑσφιγμένου στὴν περιοχὴ Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς

7099 (ci. Ἰούνιο 1591)

(T19, σ. 80 [ἀριθ. 5]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 430 X 340. Μελάνι μαῖο, ἐντονότερο στὴ χρονολογία, διάφορο στὶς ὑπογραφές. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες πολλές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο.

Οἱ γέροντες τῆς μονῆς Παντοκράτορος παρουσίασαν στὸν πατριάρχη καὶ τὴ Σύνοδο *γράμμα* τοῦ Πρώτου καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐπικυρωμένο καὶ μὲ τὴν ὑπογραφή τοῦ ἐπισκόπου Κασσανδρείας Κοσμᾶ, τὸ ὁποῖο διαλαμβάνει τὰ ἑξῆς: μετὰ ἀπὸ πολλὰς διενέξεις τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Ἑσφιγμένου καὶ ἀφοῦ ἐπιχείρησαν ἐπανεπιλημμένες προσφυγές στὴν [ὀθωμανικὴ] δικαιοσύνη (*κρίσεις ... ἃς ἐξωτερικῶς ἐποιήσαντο*) γιὰ τὴ λύση τῆς συνοδικῆς διαφορᾶς ποὺ εἶχαν μεταξὺ τους στὴν περιοχὴ Ἀποθήκη (καὶ σὲ ἄλλες) τοῦ Λογγοῦ, οἱ δύο μονεῖς ἀποφάσισαν νὰ ἀποταθοῦν καὶ στὴν ἐκκλησιαστικὴ δικαιοσύνη. Γιὰ τὸ λόγο αὐτό, λοιπόν, ἀπέστειλαν πρὸς τὸν ἐπίσκοπο Κασσανδρείας ἡ μονὴ Ἑσφιγμένου τὸν παπα Ματθαῖο καὶ ἡ μονὴ Παντοκράτορος τὸν γέροντα Ἀμβρόσιο.

Ὁ ἐπίσκοπος Κοσμᾶς, πρὶν ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν ὑπόθεση, ἀπαίτησε καὶ ἐξασφάλισε πρῶτα - πρῶτα ἔγγραφες καὶ πλήρεις ἐξουσιοδοτήσεις τῶν μονῶν πρὸς τοὺς δύο αὐτοὺς ἀντιπροσώπους τους. Στὴ συνέχεια κατέγραψε τὰ διαμφισβητούμενα σύνορα, ποὺ ἐκτείνονται ἀπὸ τὸν Προβόλο μέχρι τὴν Κυδωνία, προχωροῦν πρὸς τὴν *Παλαιοεκκλησία* καὶ μέχρι τὸ Φραγκόκαστρο, κατεβαίνουν *ἕως τοῦ ὕδατος τῆς ἐνάρξεως* πάνω ἀπὸ τὰ Μελίσσια, βγαίνουν στὸν παλιὸ δρόμο, φθάνουν στὴ μεγάλη *σελάδα* ποὺ κατεβαίνει στὴν *στράταν*, στὴν ὁποία ὑπάρχουν διαδοχικὰ μιά μεγάλη ἄσπρη πέτρα στὰ δεξιὰ καὶ μιά ἄλλη, ἐπίσης ἄσπρη, στ' ἀριστερά, κατεβαίνουν τὸν *ῥάχωνα*, βγαίνουν στὴν Ἀποθήκη καὶ *διὰ τοῦ παλαιοῦ κτίσματος* καταλήγουν στὸ Πιτζακονήσι.

Ἐπειτα ὁ ἐπίσκοπος ρώτησε τὸν παπα Ματθαῖο ἂν ἔχει νὰ προβάλει ἐπιχειρήματα ἐναντίον τῶν συνόρων αὐτῶν, ποὺ ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια δεσπάζονται ἀπὸ τοὺς Παντοκρατορινούς, σύμφωνα μὲ ἀληθέστατες μαρτυρίες καὶ ἀποδείξεις. Ἀντὶ γιὰ ἄλλη ἀπάντηση, ὁ Ἑσφιγμενίτης πληρεξούσιος, ποὺ δὲν διέθετε ἔγγραφες ἀποδείξεις (*δικαιώματα*), προκάλεσε τὸ γέροντα Ἀμβρόσιο νὰ ἐπιβεβαιώσει μὲ τὴν ἀπειλὴ ἀλύτου ἀφορισμοῦ τὴν ὀριοθέτηση αὐτὴν, ὑποσχόμενος ὅτι ἂν ἐκεῖνος δεχθεῖ, θὰ πάψουν οἱ ἀμφισβητήσεις ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς μονῆς του. Τότε ὁ Παντοκρατορινὸς γέροντας (*γέρων παλαιὸς καὶ τὰ πάντα ἐπιστάμενος φοβούμενός τε τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ*, κατὰ ὁμολογία τοῦ ἴδιου τοῦ Ἑσφιγμενίτη παπα Ματθαίου) ὀρκίστηκε καὶ ἔτσι διαλύθηκε κάθε ἀμφιβολία: σύμφωνα, λοιπόν, μὲ τὴν ἐνορκη μαρτυρία τοῦ γέροντα Ἀμβροσίου, ὁ ἐπίσκοπος Κοσμᾶς κατακύρωσε τὰ σύνορα ὅπως τὰ εἶχε καταγράψει.

Ἐπειδὴ τὴν τῶρα ὁ πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος πληροφορήθηκαν πὼς οἱ Ἑσφιγμένιτες ἐνοχλοῦν καὶ πάλι τοὺς Παντοκρατορινοὺς γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα, ἐπικυρώνουν τὴν ἀπόφασιν ἐκείνη τοῦ ἐπισκόπου Κασσανδρείας ποὺ περιέχεται στὸ *γράμμα* τὸ δηλωθέν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐπιπλέον, ἐπισείουν τὴν ποιὴ ἀργίας καὶ ἀφορισμοῦ στοὺς Ἑσφιγμένιτες, ἂν ἐπιχειρήσουν τὴν ἀνατροπὴ τῆς καὶ τολμήσουν νὰ προσφύγουν στὴν [ὀθωμανικὴ] δικαιοσύνη (*ἐξωτερικῶς ἐγκαλεῖν*), καθότι ὁ παπὰ Ματθαῖος εἶχε ἐνεργήσει μεταφέροντας τὴν γνώμην τοῦ ἑαυτῶν μοναστηρίου (ὡς *ἐπίτροπος καθολικὸς* τῆς μονῆς του), ὅταν ζητοῦσε τὸν ἀφορισμὸν τοῦ γέροντος Ἀμβροσίου. Ἀφοῦ, λοιπόν, δέχθηκε τὸν ὄρκιο ὁ Παντοκρατορινὸς πληρεξούσιος, ὅχι μόνον διελύθη πᾶσα ἀμφιβολία, ἀλλὰ καὶ ἀπόφασιν ἐγένετο ἰσχυρὰ καὶ βεβαία.

Πρὸς μόνιμον καὶ διηνεκὴ τὴν βεβαίωσιν τῆς ἀπόφασιν αὐτῆς συντάχθηκε τὸ παρὸν *γράμμα* καὶ δόθηκε στοὺς Παντοκρατορινοὺς.

Ὑπογράφουν: Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἱερεμίας. Ὁ [πρῶν οἰκουμενικὸς] πατριάρχης Θεόκλητος. Ὁ Διανλείας καὶ Ταλαντίου Εὐθύμιος. Ὁ μητροπολίτης Φιλίππουπόλεως [vacat] ἔχων καὶ διαφόρων γνώμην ἀρχιερέων. Ὁ Μηδείας Ἰωακείμ.

Ἀρχ.: ... † Τῆς ἡμῶν μετριότη(η)τ(ος) συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντ(ων) αὐτῇ καὶ τῶν καθευρεθέντ(ων) ἱερωτάτ(ων) μη(η)τροπολιτῶν ...

Ἔκδ.: *Pantocrator*, ἀριθ. XVII (μὲ ὀρισιμένα σφάλματα καὶ τὴν παραλείψει ὄλων τῶν ἄλλων ὑπογραφῶν πλην ἐκείνης τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίας).

—Χρονολόγησις: Ἡ ὑπογραφή ἑνὸς ἐπισκόπου, τοῦ Διανλείας καὶ Ταλαντίου Εὐθυμίου τόσο στὸ ἔγγραφο μας ὅσο καὶ στὸ προηγουμένον Ἔγγρ. 49 ὑποδεικνύει ὅτι τὰ δύο ἔγγραφα δὲν ἀπέχουν πολὺ μεταξύ τους ὥς πρὸς τὸ χρόνον ἐκδόσεως. Ἐπομένως, ἀποκλείεται τὸ 1590 ὡς ἔτος συντάξεως τοῦ ἔγγραφου μας. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ὁμως, καμιά ἐνδειξη δὲν ὑπάρχει γιὰ νὰ συναγάγουμε ἂν συντάχθηκε τὸν Ἰούνιο, λίγο νωρίτερα ἢ καὶ λίγο ἀργότερα.

51 Πατριαρχικὸ καὶ συνοδικὸ ἔγγραφο τοῦ Ἱερεμίου Β΄ γιὰ τὴν ἑδαφικὴ διαφορὰ μεταξύ τῶν μονῶν Ἑσφιγμένου καὶ Παντοκράτορος στὴ θέση Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς

Ἀπρίλιος, ἰνδ. 5, 7100 (1592)

(Τ 21, σ. 80 [ἀριθ. 91]). Πρωτότυπο. Χαρτί 380 X 305. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρησις καλὴ. Τὸ ἔγγραφο ἐπενδυμένον μὲ μαῦρο ὕφασμα. —Ἀρκετὲς συντομογραφίαι. Τὸ κείμενον ὀρθογραφημένον. —Γραφίαις ὁ Θεοδόσιος Ζυγομαλάς, ὅπως καὶ τῶν Ἐγγρ. 49 καὶ 52.

Οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Παντοκράτορος παρουσίασαν στὸν πατριάρχην καὶ τὴν Σύνοδο *πατριαρχικά καὶ συνοδικὰ γράμματα*, καθὼς ἐπίσης καὶ [*γράμματα*] τοῦ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, τοῦ ἀγαπητοῦ ... ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ

τοῦ πατριάρχου, μὲ τὰ ὅποια ἐπικυρωνόταν ἡ ἀπόφασις τοῦ ἐπισκόπου Κασσανδρείας γιὰ τὴν ἐδαφικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Ἑσφιγμένου καὶ Παντοκράτορος στὴ θέσις Ἀποθήκη (καὶ σὲ ἄλλες) τοῦ Λογγοῦ. Ἐπειδὴ σύμφωνα μὲ τὰ ἔγγραφα αὐτὰ ἡ ἀπόφασις εἶχε ληφθεῖ μὲ σύννομες διαδικασίες καὶ ὕστερα ἀπὸ ἐπιτόπια ἐξέτασις, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶναι λογικὸ νὰ ἔχουν ἀθανάτους διαφορὰς οἱ θνητοί, καὶ μάλιστα οἱ μοναχοὶ (*Ναζωραῖοι*), ποὺ ἔχουν ἐγκαταλείψει τὰ ἐγκόσμια τὸν *ἰσαγγελον εἰσελθόντες βίον*, ὁ πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος κηρύσσουν τελεσίδικη τὴν ἀπόφασιν ἐκείνην, ὥστε *ἀνάκρισιν ἢ ἀναψηλάφην* μὴ ἔτι ὑποστῇ, ἀλλὰ νὰ ἔχει τὸ κύρος καὶ βέβαιον καὶ ἀπαράσάλευτον εἰς αἰῶνας.

Γι' αὐτὸ ὁ πατριάρχης παραγγέλλει *συνδικτικῶς* τοῖς Ἑσφιγμένιτες νὰ παραιτηθῶν ἀπὸ κάθε διεκδίκησις καὶ νὰ ἀψύουν τὴ διενέργειαν κάθε *ἀγωγῆς ἐξωτερικῆς καὶ πάσης ἄλλης*. Διαφορετικὰ, ἂν ἀνακινήσουν τὸ ζήτημα καὶ προσφύγουν πάλι στὴν [ὀθωμανικὴ] δικαιοσύνη ἢ προβοῦν σὲ ὅποιαδήποτε ἄλλη ἐνέργεια, ὅχι μόνον θὰ τεθοῦν σὲ ἀργία καὶ θὰ ἀφοριστοῦν, ἀλλὰ καὶ θὰ τιμωρηθῶν μὲ τὴν ἀποστολὴν *τζαουσίου*, διότι θὰ ἔχουν καταφρονήσει τόσες καὶ τόσο βαρεῖς ἀποφάσεις. Θὰ τεθοῦν ἐπίσης σὲ ἀργία καὶ θὰ ἀφοριστοῦν καὶ ὅσοι, ἀρχιερεῖς καὶ λαϊκοὶ ἀντίστοιχα, θὰ [συνεχίσουν νὰ] τοὺς τιμοῦν ἢ θὰ τοὺς ἐλεήσουν.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἐκδόθηκε τὸ παρόν.

Μηνολόγιο.

Ὑπογράφουν: Ὁ Περιθεωρίου καὶ Ξάνθης Φιλήμων. Ὁ Σάμου Νεόφυτος. Ὁ μητροπολίτης Νε[υ]ροκοπίου Ἰωάσαφ. Ὁ Κορωνεῖας Ἰωάσαφ.

Ἀρχ.: ... † Ἐπειδὴ τ(ῆς) ἡμ(ῶν) μετριό(η)τος συνδικτικῶς προκαθημένης τῶν ὑπογράψαι ἐχόντ(ων) ἱερωτ(ά)τ(ων) ἀρχιερέ(ων), οἱ ἐνασκοῦμενοι /τῇ σεβασμῖα / καὶ π(α)τρι-αρχικῇ μονῇ ...

52 Πατριαρχικὸ ἔγγραφο τοῦ Ἱερεμῖα Β΄ πρὸς τὸν ἐπίσκοπο Κασσανδρείας γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Ἑσφιγμένου καὶ Παντοκράτορος στὴν Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς

Ἀπρίλιος, ἰνδ. 5 [1592]

(Τ 16, σ. 78 [ἀριθ. 65]). Πρωτότυπο. Χαρτί 290 X 300. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρησις καλὴ. — Συντομογραφίαι λίγες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. — Γραφείας ὁ Θεοδοῦσιος Ζηνομαλάς, ὅπως καὶ τῶν Ἑγγρ. 49 καὶ 51.

Ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας [Β΄], ἀλευθυνόμενος πρὸς τὸν ἐπίσκοπο Κασσανδρείας, γράφει: οἱ Ἑσφιγμένιτες ἰσχυρίζονται πῶς οἱ ἴδιοι ἔχουν ἀποψιλώσει (πῶς αὐτοὶ ἔκοψαν καὶ τὴν ὕλην) καὶ καθαρίσει τὴν περιοχὴ τῆς Ἀπο-

θήκης τοῦ Λογγοῦ καὶ ξεχερώσει (κόποις αὐτῶν κατειργάσαντο) τὰ χωράφια ποῦ ὑπάρχουν ἐκεῖ σήμερα. Μάλιστα βεβαιώνουν πὼς εἶναι πρόθυμοι νὰ καταθέσουν *εὐκαρδίως*, *ὥς δεῖ καὶ ὅπου χρειά* σὲ οποιοδήποτε δικαστήριο γιὰ τὸ ζήτημα.

Οἱ Παντοκρατορινοὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀνέφεραν στὸν πατριάρχη ὅτι πολλοὶ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ (τῆς περιοχῆς) γνωρίζουν, ἀλλὰ δὲν ἀποκαλύπτουν τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸ ζήτημα. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸν ὁ πατριάρχης ἐπισεῖει ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ ἐναντίον τους, ἂν δὲν [σπεύσουν νὰ] μαρτυρήσουν τὴν ἀλήθεια [ἐν παντὶ *κριτηρίῳ* τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἢ ὁθωμανικῆς δικαιοσύνης] καὶ παραγγέλλει στὸν ἐπίσκοπο Κασσανδρείας νὰ μεριμνήσει γιὰ τὴν διαλεύκανση τῆς ὑπόθεσης μὲ τὸν πνευματικὸ τρόπο ποῦ τοῦ ὑποδεικνύει.

Μηνολόγιο.

Ἄρχ.:...† ... Οἱ τῇ θεΐᾳ τοῦ Παντοκράτορος μονῇ ἐν/ασκούμενοι ἀνέφερον ὅτι πολλοὶ ἱερωμέν(ων) καὶ) λαϊκ(ων) γινώσκουσι περὶ τοῦ Λογγοῦ, /οῦ καί..

—Χρονολόγηση: Τὸ ἔγγραφο εἶναι σύγχρονο μὲ τὸ προηγούμενο Ἐγγρ. 51, ποῦ φέρει χρονολογία ἀπὸ κτίσεως κόσμου 7100 (1592): τόσο στὸ ἓνα ὅσο καὶ στὸ ἄλλο ἔγγραφο, τὸ μηνολόγιο ἔχει σημειωθεῖ ἰδιόχειρα ἀπὸ τὸν πατριάρχη Ἱερεμία [Β' τὸν Τρανό]. Ἐπιπλέον, τὸ ἔγγραφο μας ἀναφέρεται στὴν ἴδια ἀκριβὴς ὑπόθεση μὲ τοῦ Ἐγγρ. 51, τοῦ ὁποῖου ἀποτελεῖ μιά πρακτικότερη προέκταση.

53 *Πατριαρχικὸν γράμμα* τοῦ Ἱερεμία Β' ποῦ ἐπικυρώνει τὶς ἀφιερώσεις τῶν Ἀδριανουπολιτῶν ἀδελφῶν Κριτοπούλων στὴ μονὴ Παντοκράτορος

Ἀπρίλιος, ἰνδ. 6, 7101 (1593)

(Ν 5, σ. 59-60 [ἀριθ. 45]). Πρωτότυπο. Χαρτί 415 X 345. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο, διάφορα στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση μέτρια: ὁπὲς στίς διπλώσεις, κηλίδες. Τὸ ἔγγραφο ἐπενδυμένο μὲ πράσινο μεταξωτὸ ἕφασμα. —Συντομογραφίες ἀκριτές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο.

Ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας *δηλοποιεῖ* ὅτι παρουσιάστηκε μπροστά του ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς Μακάριος καὶ δήλωσε, μὲ τὴ σύμφωνη γνώμη καὶ τῶν συμμοναστῶν του, ὅτι δέχεται νὰ ἀναλάβει ἡ μονὴ του τὴ δέσμευση νὰ στέλνει ἓναν ἄξιο ἱερομόναχο γιὰ νὰ ἱερουργεῖ καὶ νὰ ψάλλει στὸν πατριαρχικὸ σταυροπηγικὸ ναὸ τοῦ προφῆτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου στὴν Ἑβριακή (Εβραϊκὴ) συνοικία τῆς Ἀδριανούπολης, καθὼς καὶ στὸ *κάθισμα* τῆς Ἀγίας Τριάδας ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη. Τὸ ναὸ καὶ τὸ *κάθισμα* εἶχαν ἦδη ἀφιερῶσει στὴ μονὴ οἱ κτήτορες ἀδελφοὶ Θωμᾶς καὶ Γεώργιος οἱ Κριτόπουλοι, μαζί μὲ ὅλα τὰ κτήματα καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη, καθὼς καὶ ἓνα ἀμπέλι καὶ ἓνα καπνηλιό, μὲ τὰ σκεύη του ἐπίσης, ποῦ βρίσκεται στὴ Βελονόπορτα. Ὁ

πατριάρχης επικυρώνει τὴ συμφωνία ἐπισείοντας τὴν ποινὴ ἀργίας καὶ ἀφορισμοῦ σὲ ὅποιο ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἐναντιωθεῖ σ' αὐτήν. Ἐξάλλου, ἂν οἱ Παντοκρατορινοὶ ἀμελήσουν καὶ δὲν ἀποστείλουν ἱερομόναχο τοῦ ἱεροσυγεῖν, ἡ φροντίδα τῶν μοναστηριῶν αὐτῶν θὰ ἀφαιρεθεῖ ἀπὸ τὴ μονὴ τους καὶ θὰ δοθεῖ σὲ ἄλλη.

Πρὸς ἀσφάλειαν ἐκδόθηκε τὸ παρὸν γράμμα.

Μηνολόγιο.

Ἵπογράφουν!· Ὁ μητροπολίτης Ἐφέσου Σωφρόνιος. Ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος. Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γαβριήλ. Ὁ Λαρίσης Διονύσιος. Ὁ Θεσσαλονίκης [vacat]. Ὁ Κορίνθου Νεόφυτος. Ὁ μητροπολίτης Κυζίκου Δαμασκηνός. Ὁ Τραπεζούντος Θεοφάνης. Ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἀνθίμος. Ὁ Ἰωαννίνων Ματθαῖος. Ὁ Μονεμβασίας Λαυρέντιος. Ὁ Δομενίκου καὶ Ἐλασσώνος Γαλακτίων. Ὁ Μελενίκου Γαβριήλ. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Προικοννήσου. Ὁ μητροπολίτης Μηδείας Μητροφάνης. Ὁ δικαιοφύλαξ Θεοδόσιος [Ζυγομαλάς]. Ὁ μέγας σκευοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Γαβρᾶς. Ὁ πρωταποστολάριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ὁ ρήτωρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἀδριανός.

Ἀρχ.:...† Ἡ μετριότης) ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς π(α)τριαρχικοῦ γράμματος δηλοποιεῖ καί) πιστοῦται ὅτι / ἐνώπιον αὐτῆς παραστάς ...

1. Τὸ γράμμα εἶναι πατριαρχικόν, ἀλλὰ ὄχι καὶ συνοδικόν. Οἱ εἰδάρθιμες ὑπογραφές πὺν τὸ συνοδεύουν ἔχουν ἐρανισθεῖ ἐκ τῶν ὑστέρων, γιὰ νὰ προσδώσουν στὸ ἐγγράφο μεγαλύτερο κύρος. Γι' αὐτὸ καὶ ὑπογράφουν ὄχι μόνον συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ καὶ μέλη τῆς πατριαρχικῆς γραμματείας ὡς πρόσωπα, χωρὶς δηλαδὴ νὰ ἔχουν ἐξουσιοδότηση (γνώμην) ἀπὸ ἀρχιερεῖς πὺν ἀπουσιάζουν.

54 Πωλητήριο παλιάμπελου στὸ Καζαβίτι Θάσου πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος

[Θάσος]

7101 (1592/1593)

(Υ 8γ, σ. 91). Πρωτότυπο. Χαρτί 160 X 105. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ (σχισοίματα στὴ δεξιὰ ὠα, στίς διπλώσεις καὶ στὸ κάτω μέρος τοῦ ἐγγράφου μετὰ τὸ κείμενο). —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο.

Ὁ Ἰωάννης Σαμαρᾶς, ἡ γυναῖκα του Μπόικω καὶ οἱ κόρες του Μαρία καὶ Τραντάφω (Τριανταφυλλιά) δηλώνουν ὅτι πούλησαν στὴ μονὴ Παντοκράτορος, τὸν καιρὸ πὺν ἦταν γέροντας [στὸ μετόχι] ὁ Μισαήλος καὶ ὁ παπα Ἰωακείμ, ὁ παπα Γεράσιμος καὶ ὁ παπα Συμεών, τὸ παλιάμπελο πὺν εἶχαν στὸ Γκανοχρίδι! στὴν τιμὴ τῶν χιλίων τετρακοσίων ἄσπρων. Συνορεύουν [μὲ ἰδιοκτησίς τους] ὁ Ἰῶβος Γκιούρα, ὁ παπα Ἰωβάννης [ἀπὸ μιὰ μεριά], ὁ Μανόλης ἀπὸ δῶθε καὶ δρόμος ἀπὸ κάτω.

Ὅποιος ἀμφισβητήσει τὴν ἀγοραπωλησίαν καὶ στραφεῖ ἐναντίον τῆς μονῆς, ἀκόμη κι ἂν εἶναι παιδί ἢ γαμπρός τοῦ [Σαμαρά], νὰ ἔχει τὴν κατάραν τοῦ ἴδιου καὶ τὸν ἀφορεσμόν τοῦ μοναστηρίου.

Μάρτυρες ἀνθρωποὶ καλοὶ: Ὁ Σταμάτης Γούναρης, ὁ Ἀγγελὸς Γούναρης, ὁ Στάμος, ἀνεψιὸς τοῦ Σταμάτη [Γούναρη] καὶ ὁ παπὰ Πέτρος.

Ἀρχ.: † Ὁμολογῶ ἐγὼ ὁ Ἰω(άν)νης ὁ Σαμαράς κ(αὶ) ἡ ἐμὴ γη/νὴ Μπόηκο κ(αὶ) ἐθηγατέρες ἐμοῦ Μαρήα κ(αὶ) / Τρανάφο ...

1. Σύμφωνα μὲ σημείωση (19^{ου}-20^{ου} αἰ.) στὸ νῦτο τοῦ ἐγγράφου, τὸ παλιάμπελο βρισκόταν στὸ Καζαβίτι Θάσου. Μάλιστα μιὰ προγενέστερη (17^{ου} αἰ.) σημείωση τὸ ἀναφέρει ἤδη ὡς λιβάδι.

55 Συνοδικὸν γράμμα τοῦ πατριάρχου Θεοφάνη Α΄ τοῦ Καρύκη ποὺ ἐπικυρώνει τὴν ἀφιέρωση τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου τῆς Ἀδριανούπολης στὴ μονὴ Παντοκράτορος

[Τέλη] Φεβρουαρίου, ἰνδ. 10, 1596 [διάβ. 1597]

(N 6, σ. 60 [ἀριθ. 47]). Πρωτότυπο. Χαρτί 415 X 300. Μελάνι μαῖνρο. — Διατήρηση καλὴ. — Συντομογραφίες λίγες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Γραφῆας ὁ ἴδιος μὲ τοῦ Ἑγγρ. 56.

Ὁ πατριάρχης Θεοφάνης ἐπικυρώνει γράμμα τοῦ μακαρίτη οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμία [Β΄ τοῦ Τρανοῦ], σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο οἱ κήτορες τοῦ σταυροπηγιακοῦ ναοῦ τοῦ προφήτου Προδρόμου στὴν Ἑβριακή (Ἑβραϊκή) συνοικία τῆς Ἀδριανούπολης, οἱ ἄρχοντες ἀδελφοὶ Θωμᾶς καὶ Γεώργιος οἱ Κριτόπουλοι, εἶχαν ἀφιερώσει τὸ μοναστήρι αὐτὸ στὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἀγίου Ὁρους, γιὰ νὰ τὸ ἐποπτεύουν, νὰ τὸ διοικοῦν καὶ νὰ τὸ ἐπισκέπτονται οἱ μοναχοὶ τῆς.

Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ κήτορες ἀδελφοὶ ζήτησαν ἀπὸ τὸν πατριάρχου νὰ ἐπικυρώσει μὲ συνοδικὸν γράμμα του τὸ περιεχόμενο τοῦ πατριαρχικοῦ ἐκείνου γράμματος, ὀρίζει μὲ τὴ σειρά του νὰ ἐποπτεύουν καὶ νὰ διοικοῦν καλῶς καὶ συμφερόντως τὴ μονὴ τοῦ Προδρόμου οἱ Παντοκρατορινοὶ μοναχοὶ καὶ ἐπισεῖει τὴν ποιὴν τῆς ἀργίας πρὸς τοὺς ἱερωμένους καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ πρὸς τοὺς λαϊκοὺς, ἂν ἐπιχειρήσουν νὰ ἀμφισβητήσουν τὴν ἀφιέρωση αὐτή.

Εἰς δῆλωσιν καὶ πλείονα τὴν βεβαίωσιν γράφτηκε τὸ παρὸν συνοδικὸν γράμμα καὶ δόθηκε στοὺς Παντοκρατορινοὺς.

Μηνολόγιο.

Ὑπογράφουν: Ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος, Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Προικοννήσου.

Ἀρχ.: ...† Ἐπειδὴ τῇ ἡμῶν μετριότη(η)τ(ι) ἐνεφανίσθη γράμμα τοῦ ἀοιδίμου π(α)τριάρχου κ(υρο)ῦ Ἱερεμίου, δι' οὗ φαίνεται(αι) / ὅτι

*Εκδ.: Pantocrator, ἀριθ. XVIII (μὲ λάθη, παράλειψη τῶν ὑπογραφῶν (ποὺ τίς ἀνεβάζει σὲ τρεῖς)

καί σωτηρά διορθωμένη χρονολογία. Ἐπιπλέον, τὸ μνηολόγιο τοῦ πατριάρχου δὲν διαχωρίζεται ἀπὸ τὸ κείμενο, ἀλλὰ παρατίθεται σάν νά ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς χρονολογίας).

—Χρονολόγηση: Ἡ πατριαρχία τοῦ Θεοφάνη Α΄ τοῦ Καρύκη τοποθετεῖται στὰ τέλη Φεβρουαρίου ὡς τῆς 26 Μαρτίου 1597 (Χρ. Πατρινέλη, Χρονολογικὸς κατάλογος τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως..., *IEE* 10, Ἀθήνα 1974, 102). Ἐπιπλέον, ὁ Φεβρουάριος τῆς 10^{ης} ἰνδικτιῶνος ἀντιστοιχεῖ στὸ ἔτος 1597. Πρέπει λοιπὸν νά ἀποδώσουμε σὲ παραδρομὴ τοῦ γραφέα τὴ χρονολογία „αφῶστ” (1596) ποὺ σημειώνει στὸ ἔγγραφο μας (ὅπως καὶ στὸ σύγχρονό του Ἐγγρ. 56) ἢ, ἀλλιῶς, νά ὑποθέσουμε ὅτι τὸ ἔγγραφο εἶχε καταστρωθεῖ ἀπὸ τὴν πατριαρχικὴ γραμματεία μέχρι τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1596 (στὸ διάστημα τῆς ὀλιγοήμερης τοποτηρηθείας τοῦ Θεοφάνη Α΄), ἀλλὰ θεωρήθηκε ἀπὸ τὸν πατριάρχη καὶ μνηολογήθηκε στὰ τέλη Φεβρουαρίου τοῦ 1597.

56 Συνοδικὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Θεοφάνη Α΄ τοῦ Καρύκη γιὰ τὴν ἀφιέρωση σπιτιοῦ τῆς Ἀδριανούπολης στὴ μονὴ Παντοκράτορος

[Τέλη] Φεβρουαρίου, ἰνδ. 10, 1596 [διάβ. 1597]

(N 7, σ. 60-61 [ἀριθ. 48]). Πρωτότυπο. Χαρτί 415 X 300. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: ὅπως καὶ σχίσμο στὶς διπλώσεις. —Συντομογραφίες ἀρχαίες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Γραφῆς ὁ ἴδιος μετὰ τοῦ Ἐγγρ. 55.

Ὁ ἄρχοντας Θωμᾶς Κριτόπουλος παρουσίασε στὸν πατριάρχη Θεοφάνη *ἓνα γράμμα* τοῦ μητροπολίτη Ἀδριανουπόλεως, μετὰ τὸ ὁποῖο πιστοποιεῖται ὅτι ὁ πρῶτος, γιὰ τὴν ψυχικὴ του σωτηρία καὶ γιὰ αἰώνιο μνημόσινον, *ἐκονσίως καὶ ἀβιάστως* ἀφίερωσε στὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους τὸ ἰδιόκτητο σπίτι ποὺ εἶχε στὴν Ἀδριανούπολη καὶ ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὰ σπίτια τοῦ οἰκονόμου πρεσβυτέρου Μιχαὴλ καὶ τοῦ χαρτοφύλακα πρεσβυτέρου Ἰωάννη.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἀφιερωτὴς τοῦ ζήτησε τὴν ἐκδοσὴ *πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ γράμματος*, μετὰ τὸ ὁποῖο νά βεβαιώνεται ἡ *οἰκειοθελὴς* ἀφιέρωση τοῦ σπιτιοῦ, *ὅπως ἔχη τὸ ἀμετάτρεπτον εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα καὶ τὸ μνημόσινον αὐτοῦ εἴη ἀκατάπαυστον*, ὁ πατριάρχης ἐκικυρώνει *συνοδικῶς* τὴν ἀφιέρωση τοῦ σπιτιοῦ στοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, γιὰ νά ἀναπαύονται ὅποτε διέρχονται ἀπὸ τὴν πόλιν αὐτὴ. Παραγγέλλει, ἐπίσης, στοὺς μοναχοὺς νά μνημονεύουν τὸν ἀφιερωτὴ ἀκατάπαυστα στὶς ἱερὲς τελετὲς καὶ ἐπισεῖει τὴν ποινὴ τοῦ ἀφορισμοῦ ἐναντίον ἐκείνων ποὺ τυχόν θὰ ἐπιδιώξουν νά ἀνατρέψουν τὴν ἀφιέρωση μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Θωμᾶ, εἴτε πρόκειται γιὰ τὶς κόρες καὶ τοὺς γαμπροὺς του εἴτε γιὰ τὸν ἀδελφὸ του εἴτε γιὰ ὅποιονδήποτε ἄλλον.

Εἰς διηνεκὴ τὴν ἀσφάλειαν γράφτηκε τὸ παρὸν *συνοδικὸν γράμμα* καὶ δόθηκε στὴ μονὴ Παντοκράτορος.

Μνηολόγιο.

Ὑπογράφουν: Ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Προικοννήσου.

Ἀρχ.:...† Ἐπειδὴ τῇ ἡμῶν μετριότη(η)τι(ι) ἐνεφανίσθη γράμμα τοῦ ἱερωτ(ά)τ(ου) μ(η)τροπολίτου Ἀδριανουπ(ό)λε(ως)...

*Εκδ.: *Pantocrator*, ἀριθ. XIX (μὲ ἀρκετὰ λάθη, παραλείψη τῶν ὑπογραφῶν (ποὺ τὶς ἀνεβάζει σὲ τρεῖς) καὶ σιωπηρὰ διορθωμένη χρονολογία. Ἐπιπλέον, τὸ μηνολόγιο τοῦ πατριάρχου δὲν διαχωρίζεται ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο κείμενο, ἀλλὰ παρατίθεται σάν νὰ ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς χρονολογίας).

—Χρονολόγηση: Βλ. τὸ προηγούμενο Ἔγγρ. 55.

57 Γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου Πηγᾶ ποὺ ἐπικυρώνει τὶς ἀφιερώσεις τῶν Ἀδριανουπολιτῶν ἀδελφῶν Κριτοπούλων στὴ μονὴ Παντοκράτορος

Κωνσταντινούπολη

1 Μαρτίου 7105 (1597)

(N 8, σ. 61 [ἀριθ. 46]). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 210 X 315. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση καλή. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. —Τὸ ἔγγραφο βλ. στὸν Πίν. 8.

Κατὰ τὴν παραμονὴ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου στὴν Κωνσταντινούπολη, τοῦ προσκομίσθηκαν: α) *Γράμμα* τοῦ μακαρίτη πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμία [Β' τοῦ Τρανοῦ], ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀφιέρωση τοῦ ναοῦ τοῦ προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου στὴν Ἀδριανούπολη ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες ἀδελφοὺς Κριτόπουλους πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος καὶ β) *Γράμμα* τοῦ μητροπολίτη Ἀδριανουπόλεως Ἀνθίμου, μὲ τὸ ὁποῖο πιστοποιεῖται ὅτι ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο ἀδελφούς, ὁ Θωμᾶς, ἀφιέρωσε στὴ μονὴ αὐτὴ καὶ τὸ σπίτι του, ποὺ βρίσκεται στὴν ἐνορία τοῦ Χριστοῦ τῆς ἰδίας πόλης, κοντὰ στὸ σπίτι τοῦ πρεσβυτέρου Μιχαήλ. Ὑστερα ἀπὸ αἴτηση τῶν ἀφιερωτῶν νὰ ἐπικυρώσει καὶ ὁ ἴδιος τὶς ἀφιερώσεις αὐτές, [ὁ πατριάρχης Μελέτιος], κρίνοντας τὴν αἴτηση *εὐλογόν τε καὶ ὁσίαν*, ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀφιέρωση τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ *οσπιτίου* στὴ μονὴ Παντοκράτορος, ὀρίζοντας νὰ μὴν ἀποσπασθοῦν ποτὲ ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἐπισείοντας τὴν ποινὴ τοῦ ἀφορισμοῦ ἐναντίον ὧσων τολμήσουν νὰ ἀντιδράσουν.

Εἰς βεβαίωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐκδόθηκε τὸ παρὸν πατριαρχικὸν γράμμα.

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ Μελέτιος, *πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας*.

Ἀρχ.: ...† Τῇ ἡμῶν μετριότητι, ἐν τῇ δυστήνῳ Κωνστ(αν)τινουπόλ(ει) ἐπιδημούση, γράμματα προσκομίσθη...

*Εκδ.: *Pantocrator*, ἀριθ. XX (μὲ ἀρκετὰ λάθη, ἀλλοίωση τῆς ὑπογραφῆς μὲ τὴν προσθήκη τῆς φράσης *καὶ κριτῆς τῆς Οἰκουμενῆς* (ποὺ ἀπαντᾷ μόνο στὴν *Intitulatio*) καὶ τῆς χρονολογίας: Μάρτιος 7106 = 1598).

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525

—Σημ.: Παρότι είχε ήδη ανέλθει στὸν πατριαρχικὸ θρόνο ὁ Θεοφάνης Α΄ ὁ Καρύνης πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες θέτοντας προσωρινὰ τέρμα στὴν τοποτηρητεία τοῦ Μελετίου Πηγᾶ, οἱ ἀφιερωτές ἀπειθύνονται στὸν πατριάρχη Ἀλεξανδρείας ζητώντας του νὰ ἐπικυρώσει σὲ ἓνα καὶ μόνο *γράμμα* τὶς ἴδιες ἀφιερώσεις ποὺ περιέχονται καὶ στὰ δύο *συννοδικὰ γράμματα* τοῦ Θεοφάνη Α΄ (*Εγγρ. 55 καὶ 56). Πρόκειται γιὰ ὁλοφάνερη ἀμφισβήτηση τῆς νομιμότητάς του τόσο ἀπὸ τοὺς Ἀδριανουπολίτες ἀρχόντες, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Μελέτιο, φυσικά.

58 Παντοκρατορινὸ ὑπόμνημα γιὰ τὸν περιορισμὸ τῶν συνόρων μεταξὺ τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Παντοκράτορος στὴν περιοχὴ τοῦ Στούμπου

[post 10 Φεβρουαρίου 1598]

(<A 87>). Πρωτότυπο. Χαρτί 310 X 215. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: σχισίματα στὶς διπλώσεις, κηλίδες ὑγρασίας. —Συντομογραφίες λίγες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα.

Τὰ σύνορα μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Βατοπεδίου ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν Βαθὺ Ρύακα ποὺ ξεκινάει ἀπὸ ρυάκι, τὸ ὁποῖο κατεβαίνει μεταξὺ Παντολέοντος καὶ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Στούμπου. Ἀπὸ τὸν Ρύακα προχωροῦν γιὰ λίγο ἴσια πρὸς τὴ δύση, φθάνουν στὴ *δίκορσαν* καὶ ἀκολουθοῦν τὸ δεξιό, καθὼς ἀνεβαίνουμε, *ποτάμιν*, τὸ ὁποῖο καταλήγει σὲ βράχους μὲ σφραγίδες [ὁροθέσια τῆς μονῆς Παντοκράτορος]. Πάνω ἀπὸ τὸ βράχο ὑπάρχει τὸ νησόπουλον καὶ μέσα στὸ ρυάκι ὁποῦ *νερὸν παντεινόν*, στὰ ἀριστερά, καθὼς ἐρχόμαστε, τοῦ *νησόπουλου* βρῖσκονται τρεῖς πέτρες ριζιμίες. Τὰ σύνορα ἀκολουθώντας αὐτὸ τὸ ἀριστερὸ ρυάκι ἀνεβαίνουν ὁλόισιᾶ, περνοῦν τὴν ἀρχὴ του, συνεχίζουν, ἴσια πάντα, ὥσπου φθάνουν σὲ βράχο ποὺ βρῖσκεται στὸ πλάι καὶ πάνω ἀπὸ τὸ παλιὸ καμίνι καὶ εἶναι στραμμένος πρὸς τὴν κορυφὴ τοῦ Ἱθῶνα. Ἐκεῖ τελειώνουν, ἔχοντας πάντοτε ἀριστερὰ τὰ παντοκρατορινὰ κτήματα (ποὺ περιλαμβάνουν καὶ τὸ ρυάκι μὲ τὸ *παντεινόν* νερὸ) καὶ δεξιὰ τὰ βατοπεδινὰ.

Σημειώνεται ὅτι οἱ δύο μονὲς κατέχουν ἐγγραφες *ὁμολογίες* ποὺ ἀναφέρονται σὲ *κάποιαν συμφωνίαν* τοῦ ἔτους [vacat!], ἡ ὁποία προτείνεται νὰ ἀκυρωθεῖ [ἢ πρόταση ὅμως διαγράφεται μὲ τὸ χέρι τοῦ ἴδιου τοῦ γραφέα].

Τέλος, ἐπισημαίνεται ὅτι πρόσφατα (*νεωστὶ*) ὁ διάκος τῆς Λαύρας, ὁ μητροπολίτης Φιλίππων καὶ οἱ *λοιποὶ* ὁριοθέτησαν τὴν περιοχὴ καὶ ἔδωσαν καὶ στοὺς Βατοπεδινοὺς ἀντίγραφο (*ἴσον*) συνταγμένο ἀπὸ τὸ διάκο (*γράμματα τοῦ διακου*), ἀλλὰ ἐκεῖνοι δὲν τὸ ἔχουν ἀκόμα ὑπογράψει, ἐπειδὴ διαφωνοῦν σὲ κάποιον σημεῖο τοῦ περιορισμοῦ.

*Αρχ.: † Τὰ σύνορα ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν Βαθέα Ῥύακα ὁποῦ τελειώνει ἀπὸ *ρύακην* /ὁποῦ //κατεβαίνει // ἀπὸ ...

1. Ἀναφέρεται στὴν ἀπόφαση τῆς Μεγάλης Συνάξεως (ἐν τῇ *μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ* τοῦ Πρωτάτου, Μάιος 1597) τὴν ὁποία οἱ Παντοκρατορινοὶ ἀπέρριψαν ἀμέσως (AMB, *Τετράγ.* Α, Ω 39B, φ.19^ρ), πρὶν ἀκόμη καταστρωθεῖ τὸ κείμενό της. Καί, παρότι οἱ Βατοπεδινοὶ ἐξασφάλισαν τὸν

Σεπτέμβριο του 1597 τη στήριξή της από τὸν πατριάρχη Ἀλεξανδρείας καὶ τοποτηρητὴ τοῦ Οἴκου-
μενικοῦ Θρόνου Μελέτιο Πηγᾶ (δ.π., Ω 39), ἡ διαμάχη συνεχίστηκε γιὰ πολλὰ χρόνια ἀκόμη (βλ.
καὶ Ἑγγρ. 63).

—Χρονολόγηση: Τὸ ἀχρονολόγητο αὐτὸ ὑπόμνημα πρέπει νὰ συντάχθηκε μετὰ τὶς 10
Φεβρουαρίου 1598, ὁπότε οἱ μνημονεύμενοι, ὁ *μητροπολίτης* (πρῶην *Φιλίππων* Νεκτάριος), ὁ
διάκων ὁ Λαΐρας (Συμεὼν ἱεροδιάκονος) καὶ οἱ *λοιποὶ* (προηγούμενος τοῦ Χιλανδαρίου
Γρηγόριος ἱερομόναχος, Ματθαῖος ἡγούμενος τῶν *Ῥωσῶν*, Κλήμης ἱερομόναχος ἀπὸ τῆς μονῆς
Διονυσίου, Λαυρεντίος ἱερομόναχος καὶ ὁ καθηγούμενος τῆς μονῆς Παντοκράτορος Βενιαμίν)
μετέγραψαν στὴ μονὴ Ἁγίου Παντελεήμονος ἔγγραφο σχετικὸ μὲ τὴν περιοχὴ τοῦ Στοῦμπου
(ΑΜΒ, Τετράγ. Α, Ω 13 φ. 11^ν). Στὴ συνέχεια, προφανῶς, ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ ὀριοθέτησε τὴ διαμρι-
οβητούμενη περιοχὴ, ὅπως ἐξάλλου ἀναφέρεται ἐδῶ. Κατὰ συνέπεια, ἀφοῦ τὸ γεγονός αὐτὸ συνέ-
βη *νεωστὶ* (πρόσφατα), ἡ σύνταξίς τοῦ ἐγγράφου πρέπει νὰ ἐγίνετο τὸ πολὺ μέχρι τὸ Μάιο τοῦ 1598
(πρβλ. καὶ σημ. 1).

59 Ἀποδεικτικὸ γράμμα τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὴν ἐξόφληση τῶν χρεῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὴ Μεγάλην Μέση

10 Σεπτεμβρίου 7111 (1602)

(Α 28, σ. 15 [ἀριθ. 81]). Πρωτότυπο. Χαρτί (διφύλλο) 315 X 215. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ *recto*
τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῖο. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες λίγες. Ὁρθογραφικὰ
σφάλματα πολλὰ. —Στὴ μέση τῆς ἀνω ὡς ἔχνη τῆς κέρυνης σφραγίδας τοῦ Πρωτάτου, τῆς ὁποίας
ἡ παρουσία (Θεοτόκος σὲ στάση δεομένης μὲ τὸ Χριστὸ ἐν ἐγκολπίῳ) ἔχει ἀποτυπωθεῖ ἀχνὰ στὸ
ἴδιο τὸ ἔγγραφο δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς χάρις στίς δύο κάθετες διπλώσεις.

Τὰ ἄπειρα χρεὴ καὶ βάρη τῆς Μεγάλης Μέσης τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἔχουν
ἀνεβεῖ σὲ τέτοια ὕψη, ὥστε εἶχε καταβάλει τὸν περασμένο χρόνον ἑπτακόσιες
χιλιάδες *ἄσπρα* καὶ τὸν ἐφετινὸ ἄλλα τόσα, *εἰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἀδικίας*.
Καὶ μολαταῦτα, οἱ ἀγιορεῖτες μοναχοὶ δὲν παύουν *καθ' ἑκάστην ὀχλούμενοι*
καὶ ἀδικούμενοι συνεχῶς ἀπὸ τοὺς *ἔξωθεν*. Ὅλα σχεδὸν τὰ μοναστήρια ἔχουν
ἐξαντληθεῖ (*ἤγγισαν ... εἰς ἐσχάτην ἐπιτωχείαν καὶ ἀδυναμίαν* ὑπὸ τῶν *κατὰ*
καιρὸν δυναστῶν) καὶ ἀδυνατοῦν νὰ ἐκπληρώσουν τὶς ὑποχρεώσεις τους
ἀπέναντι στὸ Πρωτάτο. Γιὰ τὸ λόγο αὐτό, στὴ Σύναξί ποῦ συγκλήθηκε γιὰ νὰ
ἐξετάσει τὴ θλιβερὴ οἰκονομικὴ κατάσταση τοῦ Ὁρους, προκλήθηκαν διενέ-
ξεις καὶ *σκάνδαλα*. Ἐπειδὴ τὰ (περισσότερα) μοναστήρια, *ἐκ τῆς προσοῦσης*
αὐτῶν πενίας καὶ δυστυχίας, ἀδυνατοῦσαν νὰ καταβάλουν στὴ Μεγάλῃ Μέσῃ
τὸ ποσὸ ποῦ τοὺς ἀναλογοῦσε, ὀρισμένες μονεὶ διαχωρίστηκαν καὶ ἀρνήθη-
καν νὰ συνεισφέρουν τὸν *ἔρανον αὐτῶν*.

Ὅρισμένες ἄλλες, ξεπερνώντας τὶς δυνάμεις τους, ἐξόφλησαν τὸ χρεὸς
τους, ποῦ ἀνερχόταν [συνολικὰ] σὲ δεκατέσσερα *φορτία*¹. Παράλληλα ὁμως,
ζήτησαν ἀπὸ τὴ Σύναξί ἐγγράφῃ διαβεβαίωση (*γράμμα ἐκ τῆς Συνάξεως*) ὅτι
στὸ ἐξῆς, *διὰ τὸ ἀτάραχον καὶ ἀγόγγιστον*, ἡ κάθε μονὴ θὰ διευθετεῖ μόνη της,
ὅπως μπορεῖ, τὰ ποικίλα οἰκονομικὰ προβλήματα (ὅπως μπορεῖ καὶ ὅπως
θέλει *πᾶς εἷς* [ἡγούμενος] *πορευθήτω καὶ κυβερνήτω* (sic) *χωρισμῷ τελείῳ* τὸ

ἐαυτοῦ μοναστήριον). Μόνο τὸ χαράτσι θὰ συλλέγεται ἀπὸ κοινοῦ, συνήθεια ποὺ ἀνάγει τὴν ἀρχὴ τῆς στὸ τοπιάτικον, τὸ ὁποῖο χάρις στοὺς πολλοὺς καὶ ἐπίμοχθους ἀγῶνες τῶν παλαιωτάτων μοναχῶν εἶχε ἐπικρατήσει νὰ καταβάλλεται ἀπενθείας στοὺς αὐτοκράτορες [καὶ ὄχι στοὺς τοπικοὺς ἀρχόντες]. Τὶς ἐπιβαρύνσεις τοῦ μπέη καὶ τοῦ κατῆ καὶ τὶς ἄλλες ἐνοχλήσεις θὰ τὶς ἀντιμετωπίζει κάθε μονὴ χωριστὰ (πᾶς εἰς ἀπολογεῖσθω τὴν ζημίαν τῶν δυναστῶν ... ὡς οἶδε καὶ δύναται), δίχως τὴ βοήθεια καὶ συμπαράσταση τῶν ἄλλων μονῶν: Οὕτως ἔσται καὶ τὰ λοιπὰ μοναστήρια., ὅρος τε καὶ χωρισμός.

Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ἐκδίδεται πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος ὡς τελεία καὶ ἀψευδestatὴ ἀπόδειξις γιὰ τὴν ἐξόφληση τῶν χρεῶν τῆς πρὸς τὴ Μεγάλῃ Μέσῃ, ὅπως ἄλλο ἀνάλογο γράμμα τῆς Συνάξεως ἔχει ἐκδοθεῖ γιὰ τὴ Μεγίστῃ Λαύρᾳ². Ἦταν παρόντες στὴ Σύναξη ἐκείνῃ τότε ὁ γέροντας Ἀβέρκιος ἀπὸ τὴ Λαύρα, ὁ καθηγούμενος τῶν Ἰβήρων Ἰεζεκιὴλ ἱερομόναχος, ὁ γέροντας Μισαήλ ἀπὸ τοῦ Διονυσίου, ὁ γέροντας Ἰωάσαφ ἀπὸ τοῦ Ξηροποτάμου, ὁ γέροντας Ἰωάσαφ ἀπὸ τοῦ Κουτλουμουσίου, ὁ γέροντας Σάββας ἀπὸ τοῦ Δοχειαρίου, ὁ γέροντας Ἰωαννίκιος ἀπὸ τοῦ Καρακάλλου, ὁ γέροντας Νικηφόρος ἀπὸ τοῦ Χελανδαρίου, ὁ γέροντας Νικά[νο]ρας ἀπὸ τοῦ Ἑσφυγμένου, ὁ παπα Θεοφάνης τῶν Ρουσῶν [μονὴ Ἁγίου Παντελεήμονος], ὁ γέροντας Νικανδρος ἀπὸ τῆ Σιμόπετρα [Σίμωνος Πέτρα] καὶ οἱ λοιποὶ ἐκ τοῦ Παντοκράτορος.

¹Αρχ.: † Κατὰ τὸ ξρια^α, μηνὶ Σεπτεβρίῳ ^η, συναθροισμένης οὔσης τ(ῆς) Μεγάλῃς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἵνα θεωρήσωσιν τὰ ἀπειρα χρεῖα ...

1. Ἐνα φορτὶ ἀντιστοιχοῦσε σὲ 100.000 ἄσπρα (Λιάτα, Φλωρία δεκατέσσερα, 86): Συνολικά, λοιπόν, γιὰ τὰ ἔτη 1601-1602 τὸ κοινὸ χρεὸς τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀνέβηκε στὸ ποσὸ τῶν 1.400.000 ἄσπρων.

2. Ἄλλα ἀνάλογα ἔγγραφα βλ. στὶς μονές Σταυρονικήτα (Ν. Οἰκονομίδη, ὁ.π., ἀριθ. 15) καὶ Ξηροποτάμου (Γουναρίδη, ἀριθ. 15). Τὰ ἔγγραφα αὐτά—ποὺ πρέπει νὰ ἦταν τουλάχιστον δεκατέσσερα, ἂν κρίνουμε ἀπὸ τοὺς ὑπογραφόμενους βλ. ὁ.π.—εἶναι ὅλα πρωτότυπα, γιὰτὶ χρησίμευσαν ὡς ἐξοφλητικὲς ἀποδείξεις.

60 Συνοδικὸν ἔγγραφον τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεοφύτῳ Β' ποὺ ἐπικυρώνει ἐκ νέου τὴν ἀφιέρωση τῆς μονῆς Προδρόμου τῆς Ἀδριανούπολης στὴ μονὴ Παντοκράτορος

Σεπτέμβριος, ἰνδ. 1, 7111(1602)

(Ν 9, σ. 61-62 [ἀριθ. 49]). Πρωτότυπο. Χαρτί 430 X 305. Μελάνι ματῶρο, τὸ ἴδιο καὶ στὶς ὑπογραφές. —Κατάσταση διατήρησης καλὴ. —Συντομογραφίες πολλές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Τὸ κείμενο αὐτόγραφο τοῦ λογοθέτου Ἀλεξάνδρου, γιὼν τοῦ μεγάλου λογοθέτου Ἰερακος.

Στὸν πατριάρχῃ Νεόφυτο καὶ τὴ Σύνοδο παρουσιάστηκε γράμμα τοῦ αἰείμνηστου πατριάρχῃ Ἱερεμία [Β' τοῦ Τρανοῦ] ποὺ εἶχε ἀπολυθεῖ τὸ ἔτος

7099 της 4^{ης} ἰνδικτιῶνος [1591], μετὸ ὁποῖο πιστοποιεῖται ὅτι οἱ ἄρχοντες ἀδελφοὶ Θωμᾶς καὶ Γεώργιος οἱ Κριτόπουλοι, οἱ κατὰ πνεῦμα υἱοὶ ἀγαπητοὶ τοῦ πατριάρχῃ [Νεοφύτου], ποὺ εἶναι οἱ κατὰ ἀλήθειαν κητόρες τοῦ πατριαρχικοῦ σταυροπηγιακοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου στὴν Ἑβραϊκὴ συνοικία τῆς Ἀδριανούπολης, ἀφιέρωσαν στὴ συνέχεια τὸ προγονικὸ καὶ κλητορικὸ τους αὐτὸ μοναστήρι στὴ μονὴ τοῦ Παντοκράτορος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ἀθωνος. Πραγματικά, οἱ Παντοκρατορινοὶ πατέρες παρέλαβαν τὸ ναὸ καὶ μέχρι σήμερα τὸν ἐποπτεύουν, τὸν διοικοῦν καὶ τὸν ἐπισκέπτονται.

Μετὰ ἀπὸ αἴτηση τῶν ἀφιερωτῶν ἀδελφῶν, ὁ πατριάρχης [Νεόφυτος καὶ ἡ Σύνοδος], ἐπικυρώνοντας τὸ πατριαρχικὸ ἐκεῖνο γράμμα, διασφαλίζουν ἐκ νέου τὴν ἀφιέρωση τῆς μονῆς τοῦ Προδρόμου ἀπὸ μέρους τῶν ἀδελφῶν Κριτόπουλων πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος (ὥστε διαμένειν ἀμεταποίητον καὶ ἀμετάτρεπτον), καθὼς ἐπίσης καὶ τίς πνευματικὲς καὶ διοικητικὲς δικαιοδοσίες τῶν Παντοκρατορινῶν πατέρων, ἐπισείοντας τὴν ποινὴ τῆς ἀργίας καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ πρὸς ὅσους θὰ τολμοῦσαν νὰ ἐναντιωθοῦν.

Τὸ παρὸν *συνοδικὸν ἔγγραφο*ν παραδίδεται στὰ χεῖρα τῶν μοναχῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος εἰς δῆλωσιν καὶ ἀσφάλειαν.

Μηνολόγιο.

Ὑπογράφουν: Ὁ μέγας λογοθέτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰέραξ, τὴν γνώμην ἔχων τοῦ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ μητροπολίτη Καισαρείας Καππαδοκίας. Ὁ μέγας σκευοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔχων τὴν γνώμην τῶν Λαοδικείας καὶ Βάρνης. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φαναρίου Ἰωάσαφ. Ὁ μέγας ρήτωρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας μετὰ τὴν γνώμην καὶ τοῦ μητροπολίτη Ναυπλίου καὶ Ἀργους, καθὼς καὶ τοῦ Γάνου καὶ Χώρας. Ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Σάββας ἱερεὺς μετὰ τὴν γνώμην τοῦ μητροπολίτη Σηλυβρίας. Ὁ δικαιοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Θεοδόσιος [Ζιγομαλάς]. Ὁ λογοθέτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν γνώμην καὶ τοῦ [μητροπολίτη] Χίου. Ὁ πρωταπостоλόγιος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Μιχαὴλ μετὰ τὴν γνώμην καὶ τοῦ μητροπολίτη Τορνόβου Ἱερεμία.

Ἀρχ.: ...† Ἐπειδὴ συνοδικ(ῶς) προκαθημένης τῆς ἡμ(ῶν) μετριότη(η)τ(ος), συνεδριαζόντ(ων) αὐτῇ κα(ί) τῶν καθευρεθέντ(ων) ἱερωτ(ά)των μ(η)τροπολιτῶν κα(ί) ὑπεριτ(μ)ων, /τῶν ...

Ἐκδ.: *Pantocrator*, ἀριθ. XXI (με ὀρισμένα σφάλματα στοὺς κείμενο καὶ πολλὲς παραναγνώσεις στὶς ὑπογραφές. Ἐπίσης, τὸ μηνολόγιο στοὺς τέλους δὲν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ κειμένου, ὅπως ἐμφανίζεται στὴν ἐκδοση, ἀλλὰ εἶναι, κατὰ τὰ συνήθη, ἰδιόγραφο τοῦ πατριάρχῃ).

61 Πατριαρχικό έγγραφο τοῦ Τιμοθέου Β΄ γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Παντοκράτορος στὴν περιοχὴ τοῦ Στοῦμπου

Σεπτέμβριος, ἰνδ. 2 [1618]

(Α29, σ. 15 [ἀριθ. 57]). Πρωτότυπο. Χαρτί 215 X 300. Μελάνι μαύρο, καστανόχρωμο στὸ μνηνολόγιο. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὁρθογραφημένο.

Ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Τιμόθεος, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους καὶ πρὸς τὸν Πρῶτο καὶ τοὺς γέροντες τῆς Συνάξεως, τοὺς ἀναθέτει τὴν ἀκόλουθη ὑπόθεση: οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἀνέφεραν στὸν πατριάρχῃ ὅτι πρὶν ἀπὸ εἰκοσιεπτὰ χρόνια εἶχαν καταλήξει σὲ συμφωνία μὲ τοὺς Βατοπεδινούς καὶ εἶχαν μοιράσει μεταξὺ τους μὲ ὁροθέσια τὴν περιοχὴ τοῦ Χάντρου¹. Τώρα ὁμως, οἱ δεῦτεροι ἐπιχειροῦν νὰ σφετεριστοῦν ὅλα τὰ ἐδάφη τῆς περιοχῆς, προξενώντας ζημίες στοὺς Παντοκρατορινούς. Γιὰ νὰ σταματήσουν οἱ διενέξεις μεταξὺ τῶν δύο μονῶν, ὁ πατριάρχης παραγγέλλει στὸν ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους, στὸν Πρῶτο καὶ στὴ Σύναξιν νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς Παντοκρατορινούς νὰ ἀποδείξουν μὲ μάρτυρες τὴ βασιμότητα τῶν ἰσχυρισμῶν τους καί, ἂν ἐκεῖνοι τὸ κατορθώσουν, νὰ διατηρήσουν τὴν κυριότητα τῶν ἐδαφῶν τους. Διαφορετικά, οἱ Βατοπεδῖνοι παπα Παχώμιος, παπα Διονύσιος, γέροντας Τιμόθεος καὶ γέροντας Δανιὴλ νὰ ὑποβληθοῦν σὲ ὄρκον *εὐαγγελικόν* ὅτι δὲν ἔχει γίνει παρόμοια συμφωνία: ἂν αὐτοὶ δεχτοῦν, τότε νὰ περιέλθει στὴν ἐξουσία τῆς μονῆς τους ὁλόκληρη ἡ περιοχὴ τοῦ Χάντρου. Ὅσοι, τέλος, μοναχοὶ ἀπὸ τὰ λοιπὰ μοναστήρια γνωρίζουν τὴν ἀλήθεια καὶ δὲν τὴ μαρτυροῦν *ἀφιλοπρυσάπως* καὶ ὅσοι *προξενοῦσι σκάνδαλα* ἀπειλοῦνται μὲ τὴν ποινὴ τοῦ ἀφορισμοῦ.

Μηνολόγιο.

Ἀρχ. : ...† ... Οἱ ἀπὸ τῆς / σεβασμ(ας) μονῆς τοῦ Παντοκράτ(ο)ρ(ος) δοιώτ(α)τ(οι) π(ατέ)ρες ἀνέφερον ἡμῖν ...

1. Βρισκόταν στὴν περιοχὴ τοῦ Στοῦμπου, ὅπως προκύπτει ἀπὸ ἐπινώτιο σημείωμα σὲ ἀνέκδοτο βατοπεδινὸ ἐγγράφο τοῦ 1059 (ΑΜΒ, Τετράγ. Α΄, ἀριθ. Ω 17) καὶ ἀπὸ ἐγγράφο τοῦ 1718 (δ.π., ἀριθ. Ω 52).

—Χρονολόγηση: Στὴ διάρκεια τῆς πατριαρχείας τοῦ Τιμοθέου Β΄ (1612-1620) ἐμπίπτει μόνο μία 2^η ἰνδικτιών, ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὸ ἔτος 1618-1619.

62 Ἀπόσπασμα πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τοῦ Κυρίλλου Α΄ τοῦ Λούκαρη¹, πού ἐπικυρώνει τὸν περιορισμὸ τοῦ μετοχίου τῆς μονῆς Σιμωνόπετρας στὸ Λογγὸ Χαλκιδικῆς

7131 (1 Σεπτεμβρίου 1622-12 Ἀπριλίου 1623)

(<T37>). Ἀντίγραφο τοῦ 19^{ου} αἰ.. Χαρτί (δίφυλλο) ριγωτὸ 210 X 136. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto-verso τοῦ α΄ φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση καλὴ. —Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. —Γραφῆς ὁ ἴδιος μὲ τοῦ Ἐγγρ. 25B.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως οἰκουμενικὸς πατριάρχης Κύριλλος [ἐπικυρώνει τὸ κτητορικὸ τῆς μονῆς Σιμωνόπετρας χρυσόβουλλο² τοῦ Σέρβου δεσπότη Ἰωάννη Οὐγγλεση], ὁ ὁποῖος δηλώνει ὅτι ἀγόρασε ἓνα χειμαδιὸ στὴν περιοχὴ τοῦ Λόγκου (Λογγοῦ) γιὰ νὰ ἀναπαύονται τὰ ζῶα τῆς μονῆς του ἀπὸ τὸν Νικόλαο τὸν Λογαριαστή καὶ τοὺς ἐντοπίους στὴν τιμὴ τῶν τριακοσίων τριάντα ἔξι νομισμάτων.

Τὰ σύνορα τοῦ τόπου αὐτοῦ τῆς λεγόμενης Βάβας ἀρχίζουν πάνω ἀπὸ τὴ ράχη τῆς Ὑψηλῆς Πέτρας καὶ φτάνουν στὸ λάκκο τοῦ Ἀμπέλου, ἀπ' ὅπου κατεβαίνουν στὸ γιאלό, στὴν θέση Ἀρήτη [Ἀρετή]. Ἀπὸ ἐκεῖ περνοῦν στὴν Τρεστενίκεια, ἀνεβαίνουν μέχρι τὴ βίγλα τοῦ Μουστάκη, κατεβαίνουν εἰς τὴν σμίξιν τοῦ λάκκου κι ἔπειτα πάλι ἀνεβαίνουν [ἀνάστροφα] τὸ λάκκο πάνω ἀπὸ τὸ λεγόμενο Διομήδιον καὶ φτάνουν στὰ Μελίσσια (μελισσουργεῖα). Συνεχίζουν νὰ ἀνηφορίζουν μέχρι τὸν Ὑψίκομον Λίθον, περνοῦν πάνω ἀπὸ τοὺς ἀρείους (βελανιδιές), φτάνουν στὸ Σημάδι, ἀνεβαίνουν στὰ κεφαλώματα τῆς λεγομένης Βάβας, ἔπειτα περνοῦν τὸ Σημάδι καὶ φτάνουν στὶς Γράσεις, ὅπως τὶς λένε. Ἀπὸ ἐκεῖ κατεβαίνουν εἰς τοὺς Ἀλωνας φτάνοντας εἰς τὰ μεράδια τῆς λεγομένης Παμπρόβας, κατεβαίνουν τὸ ραχῶνι καὶ καταλήγουν πάλι στὸν Ὑψίκομον Λίθον, ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν.

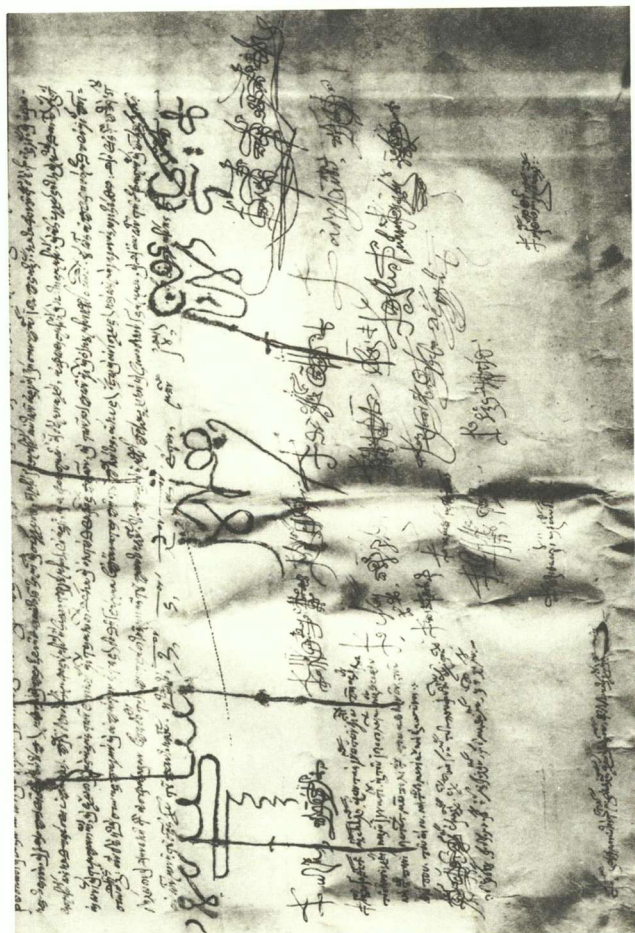
Ἀρχ.: Κύριλλος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπί/σκοπος Κων(σταντινουπόλεως).../...Ἐν δὲ τοῖς μέρεσι τοῦ Λόγκου ἐξωνησάμην ἓνα τόπον /χειμερινόν...

*Εκδ.: D. Kašić, Despot Jovan Uglješa kao ktitor svetogorskog manastira Simopetre, *Bogosloviye* 20 (1976) 38-51 (δὲν κατόρθωσα νὰ συμβουλευθῶ τὴν ἐργασία αὐτή, στὴν ὁποία παραπέμπει ὁ Δ. Βαμβακάς, Ἰερὰ Μονὴ Σίμωνος Πέτρας. Κατάλογος τοῦ Ἀρχείου, Ἀθωνικά Σύμμεικτα 1, Ἀθήνα 1985, 116). —Πηβλ. καὶ Συμυρνάκη, 93-94, ὁ ὁποῖος δημοσιεύει τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ παραλείπει τὸ ἀπόσπασμα τοῦ περιορισμοῦ μας, παραθέτοντας μόνον τὶς ἀρχικὲς φράσεις).

1. Περιλήψῃ του παρουσιάζει ὁ Δ. Βαμβακάς, ὁ.π., ἀριθ. 6.

2. Πού ἔχει ἀποδειχθεῖ πλαστό, βλ. *Actes de Dionysiou*, 6 σημ. 17.

—Χρονολόγησις: Τὸ ἔτος 7131 ἀντιστοιχεῖ στὰ ἔτη 1622/1623 μ. Χ. Τὸ ἐγγράφον μας ὅμως πρέπει νὰ ἐκδόθηκε πρὶν ἀπὸ τὶς 12 Ἀπριλίου 1623, ὅποτε, ὅπως εἶναι γνωστὸ, διακόπηκε ἡ πρώτη πατριαρχεῖα τοῦ Κυρίλλου Α΄ τοῦ Λούκαρη. Ἡ ἐπάνοδος του στὸν πατριαρχικὸ θρόνον, πού συνέβη στὶς 22 Σεπτεμβρίου 1623, ἀνάγεται πιά στὸ ἔτος 7132 ἀπὸ κτίσεως κόσμου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9 - Έγγραφο 63 (τέλος)

63 *Πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα τοῦ Ἀνθίμου Β΄ γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Παντοκράτορος στὴν περιοχὴ τοῦ Στούμπου*

Ἰούλιος, ἰνδ. 6, 7131 (1623)

(Α 30, σ. 15-16 [αριθ. 53]). Πρωτότυπο. Μειβράννη 600 X 480. Μελάνι σκοῦρο καστανόχρωμο ἐξίτηλο, μαῦρο στὸ μνηολόγιο καὶ διάφορο στίς ὑπογραφές. — Κατάσταση καλὴ (μυόβρωπο στὸ κάτω μέρος, κηλίδες ὑγρασίας). — Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Γραφείας ὁ ἴδιος μὲ τοῦ Ἐγγρ. 64. — Τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου βλ. Πίν. 9.

Μετὰ ἀπὸ αἴτηση τοῦ προηγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἱερομόναχου Δαβίδ ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἀνθίμος καὶ ἡ Σύνοδος ἐπικυρώνουν *γράμμα ἐνυπόγραφον* τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους συνταγμένο πρὶν ἀπὸ ἑκατὸν δεκαεῖς χρόνια¹, τὸ ὁποῖο ἀναφέρεται στὴ διαφορὰ μεταξὺ Παντοκρατορινῶν καὶ Βατοπεδινῶν γιὰ τὴν κυριότητα τῆς περιοχῆς τοῦ *Στόμπου* [Στούμπου]. Σύμφωνα μὲ τὸ ἐγγράφο, οἱ Βατοπεδινοὶ εἶχαν παρουσιάσει στὴ Σύναξη *γράμμα*, μὲ τὸ ὁποῖο πρόβαλλαν κυριαρχικὰ δικαιώματα στὰ κελλῖα τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ποὺ βρισκονται στὴ διαφιλονικούμενη περιοχὴ. Ἀντίθετα, οἱ Παντοκρατορινοὶ εἶχαν δηλώσει ὅτι κατεῖχαν ὁμοιο ἐγγράφο, ἄλλὰ τὸ εἶχαν χάσει. Τότε ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Παῖσιος ἱερομόναχος καὶ ἡ Σύναξη, μαζὶ μὲ τὸ μητροπολίτη Περιθεωρίου Μητροφάνη, ὄρισαν στοὺς τελευταίους προθεσμίᾳ ἑκατὸ ἐτῶν γιὰ νὰ βροῦν τὸ ἐγγράφο: ἂν τὸ ἐβρίσκαν, σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενό του θὰ ἐπαιρναν τὴν περιοχὴ, ἂν ὄχι, αὐτὴ θὰ παρέμενε στὴν ἐξουσία καὶ τῶν δύο μονῶν, οἱ ὁποῖες καὶ θὰ δικαιοῦνταν καὶ οἱ δυὸ νὰ κόβουν ξύλα ἀπ' τὸ βουνὸ καὶ νὰ βόσκουν τὰ ζῶα τους ἐκεῖ διάγοντας εἰρηνικά. Μάλιστα, *εἰς πλείονα τὴν ἀσφάλειαν*, εἶχε δοθεῖ *ὁμοιον γράμμα τῆς Συνάξεως* ἐκείνης καὶ στοὺς Βατοπεδινούς πατέρες.

Ἐπειδὴ ὅμως σήμερα οἱ Βατοπεδινοί, ὅπως ἀνέφερε ὁ Παντοκρατορινὸς προηγούμενος Δαβίδ, θέλουν νὰ νέμονται μόνοι τους τὸν τόπο, ὁ πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος, δεδομένου ὅτι ἔχουν περάσει τὰ ἑκατὸ χρόνια καὶ τὸ ἐγγράφο δὲ βρέθηκε, ἐντέλλονται τὴν ἐφαρμογὴ τῆς συμφωνίας ποὺ περιέχεται στὸ παλαιὸ *γράμμα τῆς Συνάξεως* ἐκείνης, δηλαδὴ νὰ νέμονται ἀπὸ κοινοῦ οἱ δύο μονές τὸν *τόπον τοῦ Στόμπου*, νὰ κόβουν ξύλα, νὰ βόσκουν τὰ ζῶα τους καὶ νὰ *διάγωσιν εἰρηνικῶς καὶ ἀσκανδαλίστως*. Ἐπισείουν τὴν ποινὴ τῆς ἀργίας ἐναντίον τῶν ἱερομονάχων καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ ἐναντίον τῶν μοναχῶν τῆς μονῆς Βατοπεδίου, στὴν περίπτωση ποὺ θὰ συνέχισαν νὰ μὴν ἀποδέχονται τὴν κοινὴ ἐκμετάλλευση καὶ νομὴ τῆς περιοχῆς καὶ νὰ ἐμποδίζουν τοὺς Παντοκρατορινούς νὰ πλησιάσουν. Τέλος, ὀρίζουν νὰ θεωρεῖται ἄκυρο, ἀνίσχυρο καὶ *ὡς μὴ γεγονός* ὁποιοδήποτε *γράμμα* τυχὸν ἐκδοθεῖ *ἐπ' ἀνατροπῇ τοῦ παρόντος*.

Πρὸς δῆλωσιν καὶ διηνεκῇ τὴν ἀσφάλειαν δόθηκε στοὺς Παντοκράτορινους πατέρες, καὶ μέσω αὐτῶν στὴν μονὴ τους, τὸ παρὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα.

Μηνολόγιο.

Ὑπογράφουν: Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνης. Ὁ Κυζίκου Παρθένιος. Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος. Ὁ Λαρίσης Γρηγόριος. Ὁ Θεσσαλονίκης Παΐσιος. Ὁ Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος. Ὁ μέγας λογοθέτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔχων τὰς γνώμας τῶν πατριαρχῶν Ἀντιοχείας Ἰγνατίου καὶ Ἱεροσολύμων Θεοφάνους, τῶν μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν, Εὐρίπου, Αἴνου καὶ τοῦ Δομενίκου καὶ Ἑλασσῶνος. Ὁ Νικαίας Πορφύριος. Ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης Γαβριὴλ. Ὁ Σηλυβρίας Μακάριος. Ὁ Ἀγχιάλου Χριστοφόρος. Ὁ μέγας ρήτωρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔχων τὰς γνώμας τῶν ἀρχιερέων Ἐφέσου, Τορνόβου, Μυτιλήνης, Μηθύμνης καὶ Λήμνου. Ὁ Προύσης Ἰωάσαφ. Ὁ Ἀμασειᾶς Μελέτιος. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κασσανδρείας Σισώης. Ὁ Φιλίππουπόλεως Ἰωάσαφ. Ὁ Ἑλούς Διονύσιος. Ὁ Περιθεωρίου καὶ Ξάνθης Δωρόθεος. Ὁ μέγας οἰκονόμος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ὁ μέγας διερχινηνυτῆς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔχων καὶ τὰς γνώμας τοῦ Διδυμοτείχου καὶ τοῦ Καρπάθου.

Ἀρχ.: ... † Τ(ῆς) ἡμῶν μετριότη(η)τος συνοδικ(ῶς) προκαθημένης, συνεδριαζόντ(ων) αὐτῇ καὶ τ(ῆς) ὑπερελτοῦς συνόδου τῶν ἱερωτάτ(ων) ἀρχιερέ(ων) κ(αί) ὑπερτίμ(ων) ...

1. Πρόκειται γιὰ τὸ Ἑγγρ. 36, ποῦ ἔχει γραφεῖ πράγματι πρὶν ἀπὸ 116 χρόνια ἀκριβῶς, στίς 3 Αὐγούστου 1507.

64 Πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα τοῦ Ἀνθίμου Β΄ γιὰ συνοριακὴ διαφορὰ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Σίμωνος Πέτρας στὸ Λογγὸ Χαλκιδικικῆς

Ἰούλιος, ἰνδ. 6, 7131 (1623)

(Τ 16 β΄, σ. 78 [ἀριθ. 7]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 520 X 450, παχιά, μέτριας ποιότητας. Μελάνι καστανόχρωμο ἐξίτηλο, μαῦρο στὸ μηνολόγιο, διάφορα στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση μέτρια: φθορὴ στὴν ὠα, κηλίδες ἀπὸ ἡγρασία. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Γραφεῖς ὁ ἴδιος μὲ τὸ Ἑγγρ. 63.

Ὁ προηγούμενος τῆς πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ Παντοκράτορος ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς Δαβὶδ παρουσίασε στὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Ἀνθιμο καὶ τὴ Σύνοδο ἓνα γράμμα ἐξαρχικὸν τοῦ μακαρίτη μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ Ἀργυρόπουλου καὶ τοῦ μακαρίτη μεγάλου λογοθέτη τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἱεράκος συνταγμένο πρὶν ἀπὸ πενήνταπέντε χρόνια¹, τὸ ὁποῖο διελάμβανε τὰ ἑξῆς:

Ἐπειδὴ σοβοῦσε μιὰ ἐδαφικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν Παντοκρατορινῶν καὶ τῶν Σιμοπετριτῶν μοναχῶν καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦταν δυνατό νὰ ἐξακριβωθεῖ ἡ ἀλήθεια (τῆς ἀληθείας μὴ φαινομένης), ἀποφάσισαν αὐτὰ τὰ δύο ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα, ποὺ εἶχαν τὸ ἀξίωμα τοῦ [πατριαρχικοῦ] ἐξάρχου, νὰ ὑποβάλουν σὲ ὄγκο μὲ τὴν ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ τοὺς [διαδίκους]. Καὶ πράγματι, μὲ τὴν παρουσία μάλιστα καὶ ἀρχετῶν πατέρων ἀπὸ τὰ μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὅρους, δηλαδὴ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Βατοπεδίου παπα Μαζίμου, τοῦ προηγουμένου τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου παπα Γρηγορίου, τοῦ γέροντος τῆς Λαύρας Γερβασίου, τοῦ γέροντος τῆς μονῆς Κασταμονίτου Δαβίδ, τοῦ γέροντος τῆς μονῆς Ζωγράφου Νικοδήμου, τοῦ γέροντος τῆς μονῆς Ἁγίου Παύλου Αὐξεντίου, τοῦ γέροντος τῆς μονῆς τῶν Ῥωσῶν [Ἁγίου Παντελεήμονος] Ἀντωνίου καὶ πάντων τῶν κληρικῶν καὶ ἀρχόντων τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, οἱ Παντοκρατορινοὶ δέχθησαν νὰ ὀρκιστοῦν μὲ τὴν ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ (ἐδέξαντο ἄλιτον καὶ φρικτὴν ἀφορισμὸν) καὶ μαρτύρησαν ὅτι ποτὲ οὔτε εἶδαν οὔτε γνώριζαν οὔτε καὶ ἄκουσαν ἀπὸ τοὺς γέροντές τους νὰ ἔχουν ἀδικηθεῖ οἱ Σιμοπετρίτες ὡς πρὸς τὰ ἐδάφη τους [στοὺς Λογγούς]. Μὲ βάση τὴ μαρτυρία αὐτὴ ἐκδόθηκε τὸ γράμμα ἐκεῖνο, ποὺ ὀρίξε νὰ ἀποτελοῦν σύνορα [ἀνάμεσα] στὰ μετόχια τῶν δύο μονῶν ὁ λόφος τοῦ πέτρινου βουνοῦ Ὑψηλὴ ἢ ἄλλιως Τουρλόπετρα, οἱ τρεῖς κορυφές τοῦ ὄρους Ἀμπέλου, ἡ ράχη τοῦ Μουστάκη, τοῦ Κόκκαλου καὶ τῆς Ἀρετῆς, ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὸν κάλαμον τῆς Τρεστενίκειας.

Ὁ πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος λοιπόν, ἔπειτα ἀπὸ σχετικὴ αἴτηση [τοῦ ἱερομονάχου Δαβίδ], ἐπιβεβαιώνουν τώρα διὰ παντός τὸ κύρος καὶ βέβαιον καὶ τὸ ἀμετάρρεπτον ἐκείνου τοῦ ἐξαρχικοῦ γράμματος καὶ παραινοῦν τίς δύο μονές νὰ διάγουν στὸ ἐξῆς εἰρηνικῶς καὶ ἀταράχως καὶ ἀσκανδαλιστῶς καὶ νὰ μὴν παραβιάζουν τὰ μεταξὺ τους σύνορα (τὰ προειρημένα σημεῖα τοῦ βουνοῦ). Ἐπισείουν τὴν ποινὴ τῆς ἀργίας καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ ἐναντίον τῶν Σιμοπετριτῶν ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν ἀντίστοιχα, στὴν περίπτωσι ποὺ θὰ ἀμφισβητοῦσαν τὴν ὀριοθέτησι ἐκείνη καὶ θὰ καταπατοῦσαν περιοχές τῶν Παντοκρατορινῶν. Τέλος ὀρίζουν, ἂν κατὰ συναρπαγὴν τυχὸν ἐκδοθεῖ ἕτερον γράμμα πρὸς ἀνατροπὴ τοῦ περιεχομένου τοῦ συνοδικοῦ αὐτοῦ γράμματος, νὰ θεωρεῖται ἄκυρο καὶ ὡς μὴ γεγονός.

Πρὸς δῆλωση καὶ μόνιμον τὴν ἀσφάλειαν γράφθηκε τὸ παρὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα καὶ δόθηκε στοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος καί, μέσω αὐτῶν, στὴν ἱερὰ μονὴ τους.

Μηνολόγιο.

Ὑπογράφων: Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνης. Ὁ Κυζίκου Παρθένιος. Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος. Ὁ Θεσσαλονίκης Παῖσιος. Ὁ Λαρίσης Γρηγόριος. Ὁ Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος. Ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἁγρῆς Γαβριήλ. Ὁ μέγας λογοθέτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔχων τὰς γνώμας τῶν πατριαρχῶν Ἀντιοχείας Ἰγνατίου καὶ Ἱεροσολύμων Θεοφάνους, τῶν μητροπολιτῶν

Ἀθηνῶν, Εὐρίπου, Αἴνου καὶ τοῦ Δομενίκου καὶ Ἑλασσῶνος. Ὁ Νικαίας Πορφύριος. Ὁ Σηλυβρίας Μακάριος. Ὁ Ἀμασειᾶς Μελέτιος. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κασσανδρείας Σισώης. Ὁ Ἀγχιάλου Χριστοφόρος. Ὁ Προύσης Ἰωάσαφ. Ὁ Φιλίππουπόλεως Ἰωάσαφ. Ὁ Ἑλούς Διονύσιος. Ὁ μέγας οἰκονόμος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ὁ Περιθεωρίου καὶ Ξάνθης Δωρόθεος. Ὁ μέγας ρήτωρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔχων τὰς γνώμας τῶν μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Τορνόβου, Μυτιλήνης, Μηθύμνης καὶ Λήμνου. Ὁ μέγας διερμηνευτὴς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔχων καὶ τὰς γνώμας τοῦ Διδυμοτείχου καὶ τοῦ Καρπάθου.

Ἀρχ.: ...† Ἑπειδ(ῆ) προκαθημένης τ(ῆς) ἡμῶν μετριότη(η)τος συνοδικ(ῶς), συνεδριαζούσ(ης) αὐτῇ κ(αί) τ(ῆς) ὑπερελοῦς ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέ(ων) συνόδου ...

1. Βλ. Ἑγγρ. 44 (1567).

65 Ὁ ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας Ἀλέξανδρος Πίας ἀφιερώνει στὴ μονὴ Παντοκράτορος τὸ μοναστήρι Κατσόρι (*Căscioarele*) μὲ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του

[Βουκουρέστι]

13 Φεβρουαρίου 7137 (1629)

(<E 1a>). Ἑλληνικὴ μετάφραση 19^{ου} αἰ. τοῦ σλαβωνικοῦ πρωτοτύπου (=E1, σ. 55). Χαρτί (δίφυλλο) 178 (σωζόμενο) X 219. Μελάνι μαῦρο. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto-verso τοῦ α' καὶ στὸ recto τοῦ β' φύλλου. —Διατήρηση πολὺ κακὴ: ἔχει ἀποκοπῆ καὶ χαθεῖ τὸ κάτω μισό καὶ τῶν δύο φύλλων· καὶ τὰ δύο ἐπίσης, εἶναι σχισμένα κάθετα στὴ μέση καὶ συγκολλημένα μὲ διαφανὴ κολητικὴ ταῖνια· παρὰ ταῦτα παρατηροῦνται δύο κατακόρυφες ὁπές κηλίδες ὑγρασίας. —Λίγα ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Ὁ ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας Ἰωάννης Ἀλέξανδρος βοεβόδας, γιὸς τοῦ μεγάλου καὶ καλοῦ μακαρίτη βοεβόδα Ἰωάννη Ἰλιάση, ἀφιερώνει στὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ποὺ ἐορτάζει [τὴ Μεταμόρφωση] τοῦ Παντοκράτορος, τὸ μοναστήρι *Καστζόρες*, ποὺ ἐορτάζει τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, ὥστε νὰ ἀποτελεῖ [στὸ ἐξῆς] μετόχι καὶ ἐξάρτημα τῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους μαζί μὲ ὅλα τὰ χωριά καὶ μὲ δλοὺς τοὺς Βλάχους¹ καὶ τοὺς τσιγγάνους καὶ μὲ ὅλα τὰ προϊόντα καὶ τὰ εἰσοδήματά του. Ἐπειδὴ κήτορες τοῦ μοναστηριοῦ *Καστζόρες* ὑπῆρξαν οἱ πρόγονοι καὶ οἱ γονεῖς τοῦ δεύτερου βόρνικου Ἰβάσκου ἀπὸ τὸ Μπαλοτέστι, τοῦ Μούζει² ἀπὸ τὸ Ρατέστι καὶ τοῦ Παρασκιβα [Παρασκευᾶ] μὲ τοὺς ἀδελφούς του, παιδιὰ τοῦ Δράγου ποστέλνικου ἀπὸ τὴν Σλατιοάρα ἥδη ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ μοναστηριοῦ ἐπὶ τῶν παλαιῶν ἡγεμόνων, <γι> αὐτὸ τώρα, στίς ἡμέρες τῆς δεύτερης ἡγεμονίας τοῦ [Ἀλεξάνδρου] στὴ Βλαχία, οἱ σημερινοὶ κήτορες, ὁ βογιάρος Ἰβάσκος βόρνικος ἀπὸ τὸ Balotest, ἡ Muja ἀπὸ τὸ Ratest καὶ ὁ Παρασκευᾶς μὲ τ' ἀδελφία του, παιδιὰ τοῦ Δράγου ποστέλνικου ἀπὸ τὴν Slatioare, παρουσιάστηκαν στὸν

ηγεμόνα και στους βογιάρους του και αφιέρωσαν τὸ μοναστήρι Căscioarele στὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, γιὰ νὰ τὸ ἔχει μετόχι καὶ ἐξάρτημά της μαζί με ὅλα τὰ χωριά καὶ τὰ ἀγαθὰ ποὺ προορίζονται γιὰ τὴ συντήρηση τῶν μοναχῶν του, ἀλλὰ καὶ πρὸς μνημόσυνο τῶν κητόρων, τῶν προγόνων τους καὶ τοῦ ἡγεμόνα, καὶ γιὰ νὰ μνημονεύονται τὰ ὀνόματά τους κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία. Ἐμφάνισαν ἐπίσης ἔνορκη βεβαίωσή τους πρὸς τὸν ἡγούμενο [τοῦ μοναστηριοῦ] Βενιαμὴν ὅτι δὲν πρόκειται κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς νὰ χρησιμοποιήσει κανέναν ἐξαρτημένο χωρικό ἢ τσιγγάνο ἢ ἄλλα³ ἀγαθὰ τῆς μονῆς Căscioarele, ἀλλὰ θὰ τῆς ἀνήκουν ὅλα τὰ χωριά καὶ τὰ κτήματα, ὅπως μέχρι τώρα, καὶ ὁ ἡγούμενος Βενιαμὴν θὰ φροντίζει ὥστε νὰ μὴ διασκορπιστοῦν τὰ ἀγαθὰ της.

Οἱ παραπάνω λοιπόν, ποὺ εἶναι οἱ σημερινοὶ κήτορες τοῦ μοναστηριοῦ Καστζόρες, μετὰ τὴ θέλησή τους καὶ μετὰ τὴ συγκατάθεση ὅλων τῶν ἐγκωρίων καὶ τῶν ἀρχόντων, μεγάλων καὶ μικρῶν, ἀποφάσισαν νὰ προσαρτηθεῖ τὸ μοναστήρι καὶ νὰ ἀποτελέσει μετόχι τῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Καὶ μάλιστα, μετὰ τὴν παρουσία τοῦ ἴδιου τοῦ βοεβόδα [Ἀλεξάνδρου] διατύπωσαν καὶ “ἀφορισμὸν” ἐναντίον ὅσων ἀπογόνων τους δὲν θελήσουν νὰ τηρήσουν αὐτὴν τὴ διαθήκη: ὅποιος, λοιπόν, τὴν ἀθετήσει καταργώντας [μὲ] αὐτὸν τὸν τρόπο] τὸ μνημόσυνό τους [ἀπὸ τοὺς Παντοκρατορινοὺς μοναχοὺς], νὰ ἔχει τὸ ἀνάθεμα τῶν ἐν Νικαίᾳ τριακοσίων δεκαοκτῶ πατέρων [τῆς Ἐκκλησίας]. Καὶ ὅσοι πατέρες θὰ <διαδεχθοῦν τὸν Βενιαμὴν στὴ διοίκηση τοῦ Căscioarele, ὀφείλουν [ἐπίσης] νὰ μνημονεύουν τοὺς προγόνους καὶ γονεῖς τῶν κητόρων στὰ μνημόσυνα καὶ κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία. Καὶ τὸ μοναστήρι αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι μετόχι τῆς μονῆς Παντοκράτορος αἰῶνια, μαζί με ὅλα τὰ ἀγαθὰ, τὰ κτήματα καὶ τὰ εἰσοδήματά τους. Μάρτυρες στὴν ἔνορκη βεβαίωση ἀναφέρονται ὁ μέγας βόρνικος Παπάς, ὁ πρῶν μέγας βόρνικος Ἀσλάν, ὁ μέγας λογοθέτης Χέρα, ὁ μέγας σπαθάρης Μίχος, ὁ πρῶν μέγας βεστιάρης Ράντου, ὁ πρῶν μέγας ολουτζιάρης Θεόδωρος, ὁ μέγας ἄγας Νεάγκου, ὁ πρῶν μέγας ἄγας Ματθαῖος καὶ ὁ δεῦτερος βεστιάρης Δημητράκης.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ καὶ ὁ ἡγεμόνας [Ἀλεξάνδρος] παραχωρεῖ στὴ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους τὸ μοναστήρι Căscioarele, ποὺ ἐορτάζει τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, ὡς μετόχι καὶ ἐξάρτημά της, μαζί μὲ⁴ ὅλα τὰ χωριά καὶ μετὰ ὅλα τὰ κτήματά του καὶ τοὺς τσιγγάνους καὶ τὰ εἰσοδήματα, γιὰ νὰ συντηροῦνται οἱ μοναχοὶ (ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγκατασταθοῦν). Ἐπιπλέον ὁ ἡγεμόνας διατυπώνει ἀφορισμὸν: ὅποιος τὸν διαδεχθεῖ στὴν ἡγεμονία τῆς Βλαχίας, εἴτε γιὸς του εἴτε συγγενῆς του εἴτε ἀπὸ ἄλλη γενεά, ἂν σεβαστεῖ καὶ τηρήσει τὸ περιεχόμενο τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ, νὰ ἀπολαύσει τιμὲς ἀπὸ τὸ Θεὸ στὴν παροῦσα καὶ στὴ μέλλουσα ζωὴ. Ἄν ὅμως τὸ καταπατήσει καὶ τὸ καταργήσει, νὰ εἶναι καταραμένος καὶ ἀφορισμένος ἀπὸ τοὺς ἐν Νικαίᾳ τριακοσίους δεκαοκτῶ πατέρες [τῆς Ἐκκλησίας] καὶ νὰ συγκαταλεχθεῖ μετὰ τὸν Ἰούδα καὶ τὸν Ἀρειο.

Ὡς μάρτυρες ὁ ἡγεμόνας ἔχει καλέσει τὸν βέλ [=μεγάλο] βόρνικο ζουπτάν [=κύριο] Χρίζεα, τὸν μεγάλο λογοθέτη Χέραν, τὸν μεγάλο βεσιτάρη Τρουφαντᾶ, τὸν μεγάλο σπαθάρη Μίχο, τὸν μεγάλο στόλνικο Δημητράκη, τὸν <μεγάλο παχάρνικο Κωνσταντῖνο καὶ τὸν μεγάλο ποστέλνικο Κόνδυλο. Ἰσπράβνικος (ἀρμόδιος γιὰ τὴν τήρηση τῶν παραπάνω) ὀρίστηκε ὁ μέγας λογοθέτης Χέρα>⁵.

Ἀρχ.: Ἐλ(αί)ω Θεοῦ Ἰωάννης Ἀλέξανδρος βοεβόδας κ(αί) ἡγεμὼν πάσης βλαχικῆς γῆς υἱὸς τοῦ μεγάλου κ(αί) καλοῦ μακαρίτου Ἰωάννη Ἰλιάσι βοεβόδα ...

Ἐκδ.: Τὸ σλαβωνικὸ κείμενο (ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς μονῆς Căsciorele, ποῦ χαρακτηρίζεται ἐπίσης πρωτότυπο) ἔχει ἐκδοθεῖ στὰ *Documenta Romaniae Historica. B' Tara Romanescă*, τ. 22, ἐπιμ. Damaschin Mioc, Βουκουρέστι 1969, 225-227 (ρουμανικὴ μετάφραση).

1. Πρωτότυπο: χωρικοῖς (δ.π., 224 καὶ 225).

2. Στὴν πραγματικότητα πρόκειται γιὰ γυναῖκα, τὴ Μουῖζα (Κωδ. 4, σ. 55), ὁρθότερα Μοίγια (Mija): *Documenta ...*, δ.π.

3-5. Οἱ προσθήκες σὲ γωνιώδεις ἀγκύλες (< >) ἀντλοῦν ἀπὸ τὴ μετάφραση τοῦ δημοσιευμένου πρωτοτύπου (δ.π., 225-227), τὴν ὁποία ἔκανε γιὰ χάρη μου ὁ φίλος καὶ συνάδελφος Φλωρίν Μαρνέσκου. Τὸν εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴ θέση.

66 Ἐπικυρωτικὸν σιγilliωδες γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Κυρίλλου Α΄ τοῦ Λούκαρη γιὰ τὴν ἀφιέρωση τῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Προδροῦμου Ἀδριανουπόλεως στὴ μονὴ Παντοκράτορος

Ἰούνιος, ἰνδ. 14, 1631

A) (N 10, σ. 62 [ἀριθ. 50]). Πρωτότυπο. Μεμβράνη 560 X 490. Μελάνι μαῦρο, ἐντονότερο στὴν ὑπογραφή τοῦ πατριάρχῃ, διάφορο στὶς ὑπογραφές. —Διατήρηση ἄριστη. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Μερικὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου βλ. στὸν Πίν. 10.

B) (N11, σ. 63). Ἀντίγραφο 17^{ου} αἰ. Χαρτί 565 X 410. Μελάνι σκοτὶο καστανόχρωμο. —Διατήρηση ἄριστη. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Παρατηροῦνται ὀρισμένες παραναγνώσεις καὶ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Μίμηση τῶν ὑπογραφῶν.

Ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Κύριλλος θεωρεῖ εὐλόγο νὰ ἐνισχύει καὶ νὰ διατηρεῖ ἀσάλευτα τὰ ἐπικυρωτικὰ καὶ βραβευτικὰ γράμματα τῶν προηγούμενων πατριαρχῶν, τοῦ ὁρθοῦ ὅσα ἔχονται λόγου. Γιατί, ἀφοῦ ἡ μνήμη μας εἶναι ὀλισθηρὰ καὶ ἡ ζωὴ βραχεῖα, οἱ πράξεις πρέπει νὰ γράφονται καί, ἐπιπλέον, ὅσα γράφονται νὰ τηροῦνται ἔσαεὶ καὶ νὰ ἀνανεώνονται μὲ κάθε τρόπο. Διαφορετικά, ἂν δὲν γράφονταν, θὰ παραδίδονταν στὴ λήθη. Ἄν πάλι δὲν ἐπιβεβαιώνονταν καὶ δὲν ἀναπαράγονταν, δὲν θὰ διατηροῦνταν γιὰ πολὺ.

Οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Παντοκράτορος παρουσίασαν στὸν πατριάρχη Κύριλλο: α) Ἐνα περγαμηνὸ γράμμα παλαιγενές τοῦ μακαρίτη πατριάρχῃ Ἱερεμία [Β΄ τοῦ Τρανοῦ], ποῦ περιέχει τὶς ὑπογραφές πολλῶν ἀρχιερέων καὶ

στο όποιο αναφέρεται ότι το έτος 7091 [1583] είχε πυρποληθεί από αμέλεια, μαζί με τη γειτονική του Έβραϊκή συνοικία, ο ναός του προφήτου Προδρόμου και Βαπτιστού Ίωάννου στο κάστρο της Ἀδριανούπολης και είχε καταστραφεί τελείως. Τότε οι ἄρχοντες ἄδελφοί Θωμᾶς και Γεώργιος οἱ Κριτόπουλοι, κτήτορες του ναού, ἔσπευσαν νά τόν ἀνοικοδομήσουν και ζήτησαν ἀπό τόν πατριάρχη ἐκεῖνο τήν ἀνακήρυξη του σέ πατριαρχικό σταυροπήγιο. Πράγματι, ὁ Ἱερεμίας ἔστειλε ἱερεῖς πού ἀπέθεσαν σταυρό στά θεμέλια του ναού με τίς καθιερωμένες εὐχές, τόν ὅποιο στή συνέχεια οἱ κτήτορες ἀποπερᾶτσαν και καλλώπισαν με ἀναρίθμητα ἱερᾶ σκεύη και ἀφιερώματα, β) και γ) *Γράμματα συνδικά τῶν πατριαρχῶν Θεοφάνους* [Α΄ του Καρύνη] και Νεοφύτου [Β΄], με τὰ ὁποῖα βεβαιώνεται πώς οἱ ἄδελφοί Κριτόπουλοι, ὅσο ἀκόμα βρίσκονταν στή ζωή, ἔχαν προσηλώσει τὸ ναὸ μαζί με ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του στή σταυροπηγιακή μονή Παντοκράτορος τοῦ Ἀγίου Ὁρους διὰ παντός (*ἐν ὧσφ ὁ ἥλιος ἐφορᾷ*).

Ἀπὸ τότε ἡ ἀφίερωση ἐκείνη παραμένει ἀδιαλώβητος και ἀμετάτρεπτος και οἱ Παντοκρατορινοὶ πατέρες ἀδιάλειπτα διοικοῦν, φροντίζουν και ἐπισκέπτονται τὸ ναό. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἴδιοι ζήτησαν νέα ἐπιβεβαίωση τῆς ἀφίερωσης, ὁ πατριάρχης Κύριλλος, με τὴ σύμφωνη γνώμη τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Θεοφάνη και τῆς Συνόδου, διακηρύσσει τὴν ἀνεξαρτησία τῆς σταυροπηγιακῆς και πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου και τῶν κτημάτων τῆς, κινήτων και ἀκινήτων, ἀπὸ τὸ μητροπολίτη Ἀδριανουπόλεως και ἀπὸ κάθε ἄλλο πρόσωπο, με ποιὴ ἄργια ἀσυγγνώστον και ἀφορισμοῦ ἀλύτου. Ἐπισείοντας τὴν ἴδια ποιὴ ἐναντίον ὧσων τυχὸν θὰ ἀντιδρούσαν, ἐπιβεβαιώνει ἐπίσης τὴν προσηλώση τῆς στή μονή Παντοκράτορος, τῆς ὁποίας οἱ ἱερομόναχοι και μοναχοὶ ἐντέλλονται νὰ μεριμνοῦν *μέχρι παντός* γιὰ τὴ διοίκηση και τὴ βελτίωσή τῆς, καταβάλλοντας και τὸ ἐτήσιο χαράτσι τῶν ἐξήντα ἄσπρων πρὸς τὸ πατριαρχεῖο, πού εἶχε ὀριστεῖ ἀπὸ τοὺς κτήτορες. Τέλος, οἱ ἱερεῖς τοῦ ναοῦ ὀφείλουν νὰ μνημονεύουν στίς λειτουργίες τὸν ἐκάστοτε οἰκουμενικὸ πατριάρχη. Ὅποιος λοιπόν, *ὁπότε* τολμήσει νὰ ἐνοχλήσει με ὅποιονδήποτε τρόπο τὴν πατριαρχικὴ και σταυροπηγιακὴ μονή τοῦ Προδρόμου ἢ νὰ τὴν ἀποσπᾷ ἀπὸ τοὺς Παντοκρατορινούς πατέρες, ἂν εἶναι κληρικός, νὰ τεθεῖ σὲ ἄργια *ὡς καθαίρει* *ὑπόδικος* ἂν εἶναι κοσμικός ἢ και κληρονόμος τῶν μακαριτῶν κτητόρων, νὰ εἶναι ἀφορισμένος και καταραμένος και ἀσυγχώρητος.

Εἰς πλείονα και διηνεκὴ τὴν ἀσφάλειαν συντάχθηκε τὸ παρὸν ἐπικυρωτικὸν σιγilliωδες γράμμα και δόθηκε στοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Ὑπογράφουν: Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης και οἰκουμενικὸς πατριάρχης Κύριλλος. Ὁ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ Θεοφάνης. Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος. Ὁ Σεργῶν Δανιήλ. Ὁ

Ἐφέσου Μελέτιος. Ὁ Κυζίκου Παρθένιος. Ὁ Φίλιππουπόλεως [vacat]. Ὁ Προύσης Ἰωάσαφ. Ὁ Μονεμβασίας Νεόφυτος. Ὁ Χαλκηδόνος Νεκτάριος. Ὁ Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννίκιος. Ὁ Σοφίας Ἰγνάτιος. Ὁ Σηλυβρίας Λαυρέντιος. Ὁ Ναυπλίου καὶ Ἀργους [vacat]. Ὁ [...].

Ἀρχ.: ...† Τὸ εἰς μείζονα ἰσχὺν κρατύνειν καὶ μένειν ἀσάλευτα τὰ τῶν πρὸ ἡμῶν αἰοιδίμων π(α)τριαρχῶν ...

67 Ἐγγράφο τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Σίμωνος Πέτρας γιὰ τὰ σύνορα τῶν κελλίων Φακηνοῦ καὶ Προφήτου Ἠλιοῦ

9 Ἰανουαρίου 7203 (1695)

(Α 32, σ. 16 [ἀριθ. 29]). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 295 X 205. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο, μαῦρο ἀπὸ τὸ στ. 10 κ. ἔ. — Διατήρηση καλῇ. — Συντομογραφίαι ἐλάχιστες. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. — Στὴν ἄνω ὠα ἐντυπες οἱ σφραγίδες τῶν μονῶν Παντοκράτορος (ἀριστερά, ἐλλειψοειδῆς) καὶ Σιμωνόπετρας (δεξιὰ, κυκλική).

Ἐκπρόσωποι τῆς μονῆς Παντοκράτορος (οἱ προηγούμενοι Ματθαῖος καὶ Νεόφυτος, ὁ δικαῖος Χριστόφορος ἱερομόναχος, ὁ ἐκκλησιάρχης Στέφανος ἱερομόναχος καὶ ὁ γέροντας Κοσμᾶς) καὶ τῆς Σίμωνος Πέτρας (ὁ ἡγούμενος Γαλακτίων, ὁ προηγούμενος Ἰγνάτιος καὶ ὁ σκευοφύλακας Ἀβέρκιος) συναντήθηκαν γιὰ νὰ ὀρίσουν ἀπὸ κοινοῦ τὰ σύνορα μεταξὺ τῶν κελλίων Φακηνοῦ καὶ Προφήτη Ἠλιοῦ ἀντίστοιχα, γιὰ τὰ ὁποῖα πολλὲς φορὲς στὸ παρελθόν εἶχαν ἀναφθεῖ ἀμφιβολίες. Μὲ βάση τὰ *χρυσόβουλλα*¹ ποὺ ἔφεραν καὶ σύμφωνα καὶ μὲ προγενέστερη ἀνάλογη ἀπόφαση τῆς *Συνάξεως τοῦ Πρωτάτου*² καθόρισαν μὲ ἐπιτόπια ἐξέταση τὰ ἀμυβοῦα σύνορα μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο:

Ξεκινώντας ἀπὸ τὸ δρόμο τῶν δύο κελλίων, τοποθέτησαν ἔξω ἀπὸ τὴ γωνία τοῦ τοίχου τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ ἓνα ὀρθόσειο μὲ τὶς σφραγίδες τῶν μονῶν τους, τὶς ὁποῖες ἀποτύπωσαν καὶ σὲ *πλάκας* (sic) *ριζιμαῖαν* σὲ ἀπόσταση βολῆς τόξου πρὸς δυσμᾶς, ἔπειτα σφράγισαν, πάλι σὲ ἀπόσταση βολῆς τόξου, μιὰ πέτρα ριζιμιά στὸν ἀγκῶνα τοῦ νεόφυτου ἀμπελώνα καί, ἀκολουθώντας πάντα *πλαγίως πρὸς δυσμᾶς τὴν παλαιὰν ὁδόν*, κατέληξαν ἀνηφορίζοντας στὸ δρόμο τῆς μονῆς Παντοκράτορος. Ἔτσι διαχώρισαν τὰ ὄρια μεταξὺ τῶν κελλίων Φακηνοῦ καὶ Προφήτου Ἠλιοῦ. Ἐκτοξεύεται ἀπειλὴ ἐπιτιμίου καὶ ἀρὰ ἐναντίον ἐκείνων ποὺ θὰ ἐπιχειρήσουν ὁποιαδήποτε παραχάραξη τῶν συνόρων, εἴτε πρόκειται γιὰ Παντοκρατορινούς εἴτε γιὰ Σιμοπετρίτες εἴτε γιὰ κελλιῶτες.

Ὑπογράφουν μὲ τὸ χερί τοῦ γραφέα: Ὁ γέροντας Αὐξέντιος ἀπὸ τὴ μονὴ Μεγίστης Λαύρας. Ὁ γέροντας Κάλλιστος ἀπὸ τὴ μονὴ Βατοπεδίου. Ὁ προη-

γούμενος Γαβριήλ και ὁ σκευοφύλαξ γέροντας Μητροφάνης ἀπὸ τῇ μονῇ Σταυρονικήτα. Ὁ καθηγούμενος Γαλακτίων, ὁ σκευοφύλαξ Ἀβέρκιος και ὁ προηγούμενος Ἰγνάτιος ἀπὸ τῇ μονῇ Σίμωνος Πέτρας. Ὁ προηγούμενος Ματθαῖος, ὁ προηγούμενος Νεόφυτος, ὁ δικαῖος Χριστόφορος ἱερομόναχος, ὁ ἐκκλησιάρχης Στέφανος ἱερομόναχος και ὁ γέροντας Κοσμᾶς ἀπὸ τῇ μονῇ Παντοκράτορος.

Ἀρχ.: ᾠδὴ ἔπειτα ἡσυχίας ἀπὸ Ἀδάμ, ἀπὸ δὲ Χ(ριστο)ῦ γενήσεως ἐν ἐτεί αχθε', μνηθ' Ἰαννου/αρίω θ', ἡλθαμεν ἐκ τῶν δύο μοναστηρίων) ...

1. Δὲν ἔχει σωθεῖ κανένα "χρυσόβουλλο" γιὰ τὸ ζήτημα.

2. Μᾶλλον ἐννοεῖται τὸ Ἐγγρ. 40 (1541), τοῦ ὁποῖου ὁ περιορισμὸς σὲ κάποιο σημεῖο τοῦ ἀναφέρεται και στὰ ὄρια Φαληνοῦ-Προφήτου Ἡλιοῦ.

68 Ἀφιερωτήριο ἐλαιοδένδρων στὴν περιοχὴ τοῦ Λιμένα Θάσου γιὰ τὴν ἀναγραφὴ ὀνομάτων στὸ Βιβλίον Παρησιῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος

17 Σεπτεμβρίου 1716

(Υ 9α', σ. 91 [ἀριθ. 4]). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 340 X 222. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ. —Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο.

Ἐρεῖς ἀπὸ τὸ χωριὸ Βλουγάρω [=Βουλγάρω τῆς Θάσου] ἀφιερώνουν στὴ μονὴ Παντοκράτορος και παραδίδουν στὰ χέρια τοῦ ἱερομονάχου Ἀνθίμου, ποῦ εἶναι και ὁ γραφεὺς τοῦ κειμένου, ἕναν ἀριθμὸ ἐλαιοδέντρων στὴν περιοχὴ τοῦ Λιμένα. Οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς ὀφείλουν, ἀντίστοιχα, νὰ ἀναγράψουν στὸ Βιβλίον Παρησιῶν τὰ ὀνόματα τῶν ἀφιερωτῶν ἢ τῶν γονιῶν τους:

[1] Οἱ τέσσερις ἀδελφοὶ παπα Αἰγυουσῆς, Χρυσάφης, παπα Σωτήρης και Κομνηνάκης ἀφιερώνουν στὴ μονὴ δώδεκα ἐλαιόδεντρα στὰ Σκαφίδια, καθὼς και ἄδελφον ἀριθμὸ ἐλαιοδέντρων στὴν περιοχὴ τοῦ μύλου τοῦ Ζαχαρή και ἔξι ἀκόμη στὸ Λιμένα: *παρησία* τῶν γονιῶν τους παπα Σταμάτη και Θωμαῆς (στὴν ἀριστερὴν ὡς σημείωση ὅτι περιλαμβάνεται στὴν ἀφιέρωση και τὸ χωράφι [στὰ Σκαφίδια;]).

[2] Ἐπιπλέον, ὁ παπα Αἰγυουσῆς ἀφιερώνει ἐπίσης τὸ μερικὸν τοῦ στὴ Βαθέα και ἄλλα ἐλαιόδεντρα στὸ Μακρὺν Ἄμμο: *παρησία* τοῦ ἰδίου και τῆς παπαδιᾶς τοῦ Ἀννας.

[3] Ὁ παπα Δούκας και ὁ παπα Κωσταντῆς, γαμπροὶ τοῦ μακαρίτη παπα Ἰωάννη Καρύδη και ὁ γιὸς τοῦ Κωσταντίνου ἀφιερώνουν τὸ μερίδιόν τους στὴ Βαθέα: *παρησία* παπα Ἰωάννη.

[4] Ἐπιπλέον, ὁ παπα Δούκας ἀφιερώνει και ἄλλα τριάντα ἔξι ἐλαιόδεντρα ποῦ εἶχε ἀγοράσει στὸ Μακρὺν Ἄμμο: *παρησία* τοῦ ἰδίου και τῆς παπαδιᾶς τοῦ Σμαράγδας.

[5] Ὁ παπα Θωμᾶς καὶ ἡ ἀδελφή του πρεσβυτέρα Ἄννα ἀφιερώνουν δώδεκα ἐλαιόδεντρα μαζί με τὴ γῆ στὴν ὁποία εἶναι φυτεμένα στὴν Γεναδῖκα τοῦ Λιμένα. Ἐπιπλέον, ὁ παπα Θωμᾶς ξεχωριστὰ ἀφιερώνει δύο ἐλαιόδεντρα ποὺ ἔχει στὸ κάστρο τοῦ Λιμένα, στίς Γλίστρες: *παρρησία* τοῦ ἴδιου καὶ τῶν γονιῶν τους παπα Κωνσταντίνου καὶ Βαπτοχειλαινᾶς.

[6] Ἡ χήρα τοῦ παπα Ρήγα ἀφιερώνει τὸ μερίδιό της στὴ Βαθέα: *παρρησία* παπα Ρήγα.

[7] Ἡ χήρα τοῦ παπα Παναγιώτη τὸ μερίδιό της ἐπίσης στὴ Βαθέα: *παρρησία* παπα Παναγιώτη.

Ῥυπογράφουν: Ὁ ἱερέας Αἰγυονστίνος. Ὁ ἱερέας Δούκας. Ὁ ἱερέας Κωνσταντῖνος. Ὁ Χρυσάφης μετὰ τὰ ἀδελφία του.

Ῥρχ.: Ῥέντι 1716, Σεπτεβρήου 17 / ἀφηρεωθησάν τα γραφωμένα δένδρα, ηγοῖν τα ελε-
οδένδρα, / εἰς μνημῶσιν τὸν ἀποῦ καταθέν γεγραμένον ιερεὸν ...

69 Συμφωνητικὸ παραχώρησης ἐνὸς σπιτιοῦ στὴ μονὴ Παντοκράτορος

[Τύρναβος]

[Ῥρχές 18ου αἰ.]¹

(Ω 7 β₄, σ. 131). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 220 X 170. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto καὶ στὸ verso τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: ἐγκοπές στίς ἄκρες· κηλίδες ἰνχράσις. —Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο.

Ὁ Γερακλῆς, μετὰ τὴν παρουσία τοῦ ἱερομονάχου Καλλινίκου, τοῦ παπα Σταμούλη, τοῦ λαμπαδαρίου Νικολάου, τοῦ Σταμάτη τοῦ Μακρυνικόλα, τοῦ Χρύσου Μαστορολίου, τοῦ Θωδωρῆ Μπογιατζῆ, τοῦ Δήμου Βίντος, τοῦ Κώστα Χαραμῆ καὶ ἄλλων ἀρχόντων, δέχεται νὰ παραχωρήσει στὴ μονὴ Παντοκράτορος τὸ σπίτι του μετὰ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του καὶ νὰ παραδίνει τὰ ἐτήσια ἔσοδά του (εἴ τι δουλεύσει) στὸν [ἐπισκέπτη] πνευματικὸ τῆς μονῆς (σὲ ὅποιον πνευματικὸν τοῦ μοναστηρίου καὶ ἂν ἔλθῃ). Οἱ Παντοκρατορινοὶ μοναχοὶ ἀναλαμβάνουν σὲ ἀντάλλαγμα νὰ τοῦ παρέχουν τρία κοιλὰ σιτάρι ἀνόνα τὸ χρόνο. Ἐνδεχόμενη ἀθέτηση τῆς συμφωνίας ἀπὸ τὸν παραχωρητὴ “Γερακλῆ” θὰ συνεπιφέρει τὸν ἀφορισμὸ του, ἐνῶ ἡ ἀκύρωσή της, ἀπὸ τὴ μία ἢ τὴν ἄλλη πλευρά, θὰ σημάνει τὴν ἀπώλεια τοῦ δικαιώματος κυριότητος τοῦ σπιτιοῦ.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτόν, εἰς πίστῳσιν καὶ ἀσφάλειαν, συντάχθηκε τὸ παρὸν γράμμα.

Ῥυπογράφουν: Ὁ Νίκος τῆς Δέσπης [Δέσποινας]. Ὁ Στάμος τοῦ [Μα]κρυνικόλα. Ὁ Κώνστας Χαραμῆς. Ὁ Θωδωρῆς Μπο[γι]ατζῆς. Ὁ Χρύσος Μαστορολῖος. Ὁ Ἰάννης [τῆς] Δέσπης[;]. Ὁ Μάνος Μαστορολῖος. Ὁ Δήμος Βίντος. Ὁ Ἰωάννης Ζάχαρος. Ὁ παπα Στάμος ἱερομῖναικα (ἱερομόναχος). Ὁ ἱερομόναχος Καλλίνικος.

Ἄρχ.: † Ὁμολογῶ ἐγὼ ὁ Γερακλῆς κατενόπιον τῶν τιμιωτάτων κ(α)ὶ ἐυγεναιστάτων ἀρχόντων, ἱερέων / τε κ(α)ὶ ἱερομονάχ(ων) ...

1. Ἡ σημείωση στὸ νῦτο τοῦ β' φύλλου, σύγχρονη μὲ τὸ κείμενο, δὲν εἶναι ἰδιαίτερα διαφωτισικὴ οὔτε γιὰ τὸ χρόνο, ἀλλὰ οὔτε καὶ γιὰ τὸν τόπο: Ὁμολογία τοῦ Τοιρνοβ[...]. / Διὰ τὸ σπῆ(ι) ποῦ ἤφερεν / ὁ παπ(α) Σεραφίμ.

70 Ὁμολογία ἀφιέρωσης ἐνὸς ἀμπελιοῦ στὴ μονὴ Παντοκράτορος στὴν τοποθεσία Καστρί τῆς Θάσου

10 Ἰανουαρίου 1720

(Ω 7 β<2>¹, σ. 131). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 187 X 152. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο, λίγο ἐξίτηλο. — Διατήρηση καλὴ. — Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο.

Ὁ παπα Μαργαρίτης τοῦ μακαρίτη Διαμάντη καὶ ἡ μητέρα του ἀφιερώνουν στὴ μονὴ Παντοκράτορος καὶ παραδίδουν στὰ χέρια τοῦ πνευματικοῦ Παρθενίου, ποὺ διαχειριζόταν τότε τὸ μετόχι τῆς μονῆς, ἓνα ἀμπέλι ἐνὸς στρέμματος στὴ δραγασιά τῆς Μαλιάρας στὸ Καστρί. Ἀντίστοιχα οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς ὀφείλουν νὰ ἀναγράψουν ἑξὶ ὀνόματα τῆς οἰκογένειας τῶν ἀφιερωτῶν στὴν Ἀγία Πρόθεση καὶ νὰ τελέσουν ἓνα σαρανταλείτουργο γιὰ τὶς ψυχὰς τους. Τὸ ἀμπέλι συνορεύει ἀπὸ δύο πλευρὲς μὲ ἄλλο ἀμπέλι τῶν ἀφιερωτῶν, ἀπὸ τὸ κάτω μέρος μὲ ἀμπέλι τοῦ Ἀναστάση Πατζιατζῆ καὶ ἀπὸ τὴν τέταρτη πλευρὰ μὲ ἀμπέλι ἀ[μ]πατζίδικο.

Πρὸς ἐπιβεβαίωση ἔδωσαν οἱ ἀφιερωτὲς τὴν παροῦσα ὁμολογία στὰ χέρια τοῦ Παντοκρατορινοῦ πνευματικοῦ Παρθενίου.

Ὑπογράφουν: Ὁ ἱερέας Στασινός. Ὁ Νικόλας τοῦ Μίχου. Ὁ Θαμαχτὸς Γωργουλά. Ὁ Βαρσάμης τοῦ Νικόλα. Ὁ Σταμοῦλης τοῦ Παρίση.

Ἄρχ.: Δια τον παρόντος διλωπιὸ ἐγὼ ο παπὰ Μαργαρίτις του μακαρίτι Διαιμάντι...

1. Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ, καθὼς καὶ τὰ ἐπόμενα Ἔγγρ. 71, 73 καὶ 74, ἔπρεπε κανονικά νὰ εἶχε ὑπαχθεῖ στὴν ἐνότητα Υ, ποὺ ἀφορᾷ στὴ Θάσο. Φαίνεται πῶς ἡ ἐπιτροπὴ ταξινόμησης τοῦ 1926 εἶχε ἀντιπαρέλθει μὲ μιὰ ἀπλή καταμέτρηση τὰ ἔγγραφα τοῦ φακέλλου ἀλληλογραφίας, στὸν ὁποῖο βρίσκονται μέχρι καὶ σήμερα.

71 Ὁμολογία πώλησης ἀμπελιοῦ πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος στὴν τοποθεσία *Λάκκος τοῦ Γιαννάκη* στὴ Θάσο

1720

(Ω 7 β<3>¹, σ. 131). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 210 X 148. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση καλὴ. —Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο.

Ἡ Ἀρχοντή, κόρη τοῦ Ὑφόρου [Νικηφόρου] πουλάει τὸ ἀμπέλι τῆς ποὺ βρίσκεται στὴ δραπεσιαῖα τοῦ Γραβάνη, εἰς τοῦ *Γιαννάκη τοῦ Λάκκο*, στὸν προηγούμενο τῆς μονῆς Παντοκράτορος παπα Παρθένιο, ὁ ὁποῖος καὶ τῆς καταβάλλει γιὰ τὴν τιμὴ του πενήντα *ἀσλάνια*. Τὸ ἀμπέλι συνορεύει μὲ [κτῆμα] τοῦ Μανόλη ἀπὸ τὴ μιά πλευρά, μὲ τὸ πεζούλι τοῦ Θανάση Ἀγαρτζῆ ἀπὸ τὴν ἄλλη, μὲ μονοπάτι ἀπὸ τὴν τρίτη καὶ μὲ [κτῆμα] τοῦ Τουμάρογλου ἀπὸ τὴν τέταρτη.

Ὑπογράφουν: Ὁ ἱερέας Στασινὸς (γραφεάς τοῦ κειμένου). Ὁ Ὑφὸρος τοῦ Σπύρου. Ὁ Νίκος Ἀγαρτζῆς. Ὁ Στέριος τοῦ Κάρπου Λαχανᾶ (μὲ τὸ χέρι τοῦ γραφέα).

Ἀρχ.: *Εν ετη 1720. Ι† Ωμολογία και καθολικῆς απωδιξεως ὠμολογῶ ἡ Αρχωντη, / του Φαουρου η θίγατερα πῶς εποῦλισα...*

1. Βλ. Ὑγγρ. 70 σημ. 1.

72 Ἀφιέρωση στὴ μονὴ Παντοκράτορος ἐλαιοδένδρων στὴ θέση *Πλάκα Κακηροάχης* Θάσου

1 Δεκεμβρίου 1721

(<Υ 38>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 229 X 168. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση καλὴ (κηλίδες ἀπὸ λάδι στὸ κάτω δεξιὸ μέρος καὶ μιά κηλίδα ἱγροσείας στὴ μέση τῆς ἀριστερῆς ὥας). —Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Ὁ Γιάννης τοῦ Κορώνη δηλώνει ὅτι μὲ τὴ θέλησή του ἀφιερώνει [στὴ μονὴ Παντοκράτορος] σαράντα ἐλαιόδεντρα ποὺ βρίσκονται στὴ θέση Πλάκα [τοῦ χωριοῦ Κακηροάχη Θάσου]¹. Στὰ τριανταπέντε ἀπὸ τὰ δέντρα αὐτὰ ἔχει ἤδη χαραχθεῖ ἡ σφραγίδα [τῆς μονῆς] καὶ ἀπομένει νὰ *βουλώσωμεν* τὰ ὑπόλοιπα πέντε. Κανεὶς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προβαίνει στὴ συγκομιδὴ ἢ νὰ ἀπαιτεῖ μερίδιο ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῶν δέντρων αὐτῶν, ἀκόμα καὶ ἂν πρόκειται γιὰ τὸ παιδί τοῦ ἀφιερωτῆ ἢ ἄλλους συγγενεῖς του.

Διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας ὁ ἀφιερωτὴς δίνει τὸ παρόν. Μάλιστα, ἐπεὶ δὲν διαθέτει σφραγίδα (*βούλλα*), ἀποτυπώνει τὸ δάκτυλόν του στὸ ἔγγραφο μὲ τὴν παρουσία τῶν μαρτύρων, εἰς πίστῳσιν καὶ ἀσφάλειαν τῶν μεταγενεστέρων.

Ὑπογράφουν: Ὁ ἀφιερωτῆς (μὲ δυὸ ἀποτυπώματα τοῦ δακτύλου του). Ὁ Ὅσμαν μπέης, γιὸς τοῦ Ἀχμέτη. Ὁ Γεώργης τοῦ Κορώνη. Ὁ Ἀξέντης [Αὐξέντιος] τοῦ παπα Δούκα. Ὁ Μανολῆς τοῦ Μαρίνου. Ὁ Τζανέτης τοῦ Ριζανιώτη. Ὁ Δημητράκης τοῦ Τοβλέτη [Ντοβλέτη]. Ὁ Τζανῆς Μεσοτάνας [ὄλες οἱ ὑπογραφές μὲ τὸ χέρι τοῦ γραφέα].

Ἀρχ.: † Δια του παρῶντος ἡμῶν γράμματος γράφω κ(α)ι ἀποδεικνω / ἐγὼ ο Γιάνεις το Κορόνει το πὸς εἰδία μου γνῶμι κ(α)ι αγαθεῖ / προερέσει ...

1. Ὁ τόπος ποὺ βρίσκονταν τὰ ἐλαιόδεντρα διασαφηνίζεται ἀπὸ τρεῖς ἐπινώτιες σημειώσεις: α) Ὁμολογίαν τον Κορώνει απω τει Θάσω, β) Θάσον καὶ γ) (μὲ κινανόχρωμο μολύβι, 20^{οῦ} αἰ.) Ἀφιερωτήριο ἐλαιοδένδρων-Κακηρο[άχη] 1721. Πάντως, ποιθενα μέσα στὸ κείμενο δὲν ἀναφέρεται ἡ μονὴ Παντοκράτορος.

73 Ὁμολογία πώλησης ἀμπελιοῦ πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος στὴν τοποθεσία Γουλίσματα τῆς Θάσου

5 Σεπτεμβρίου 1725

(Ω 7 γ, σ. 131)¹. Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 206 X 148. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση μέτρα: κηλίδες ἀπὸ λάδι. —Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο.

Ὁ Δανιὴλ τοῦ μακαρίτη Ἀναστάση Στρίγγα πουλάει τὸ ἀμπέλι ποὺ ἀνῆκε στὸ μεριδίῳ του καὶ βρίσκεται *στὰ Γουλίσματα, ὅπου εἶναι τὸ πηγάδι καὶ ἡ ντραγάσια*, στὸν προηγούμενο τῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους παπα Παρθένιου, ὁ ὁποῖος καὶ τοῦ καταβάλλει γιὰ τὴν τιμὴ του τὸ ποσὸ τῶν ἑξακοσίων τριάντα ἄσπρων. Τὸ ἀμπέλι περιέχει καὶ κυδωνιές καὶ συνορεῦει μὲ [ιδιοκτησία] τοῦ Θανάση Ἀλάτζιατζη, γαμπροῦ τοῦ Μπρόμη ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά [δὲν ἀναγράφονται οἱ γείτονες ἀπὸ τὶς ἄλλες μεριές].

Ὑπογράφουν: Ὁ Γιωργίτζης. Ὁ Σταῦρε [Σταῦρος] Ψαθᾶς.

Ἀρχ.: † Ὁμολόγο ἐγὼ ο Δανειὺλ τον μακαρίτει Αναστάσι / Στρίγγα πὸς εποῦλιστα το μερτινκό μου αμπελί / εις τα Γουλίσματα ...

1. Βλ. Ἐγγρ. 70 σημ. 1.

74 Ἀφιερωτήριο κτήματος στὴ Θάσο πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος

13 Σεπτεμβρίου 1727

(Ω 7 β<4>¹, σ. 131). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 160 X 110. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση καλῇ. —Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο.

Ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς Παντοκράτορος Μητροφάνης ἀφιερώνει στὴ μονὴ του τὸ μερίδιό του [ἀπὸ] τὸ μετόχι² στὴ Θάσο.

Διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας παραδίδει καὶ τὸ παρὸν γράμμα μπροστὰ σὲ ἀξιόπιστους μάρτυρες.

Ὑπογράφουν (μὲ τὸ χερί τοῦ γραφέα): Ὁ παπα Πασγάλης ἀπὸ τὸ Γηνήκιον³. Ὁ Στέριος Κωνσταντίνου ἀπὸ τὴ Λοκκο[υ]βίκεια. Ὁ Ντίνι [Κωνσταντίνος] Στέργιου. Ὁ Θανάσης Ἰατρὸς.

Ἀρχ.: 1727, Σεπτεμβρίου 13. *†* Δὴ το παρὸν μου γραματος *†* φανερονο την σημερον εγο *ω* *†* προειγουμενος Μητροφάνης *†* Παντοκρατορινος ...

1. Βλ. Ἐγγρ. 70 σημ. 1.

2. Ἡ διατύπωση εἶναι πάρα πολὺ ἀσαφὴς καὶ ἀόριστη (το μεριδιῶν μου το μετόχι εἰς την Θάσον). Δὲν μποροῦμε νὰ ἀποκλείσουμε τὴν πιθανότητα νὰ ἀναφέρεται σὲ τοπωνύμιον Μετόχι, ὅπως φαίνεται νὰ ἐξυπνοῦ καὶ μὰ ἀμύχανη σημείωση τοῦ 20^{ου} αἰ. στὸ νῶτο τοῦ ἐγγράφου: Ἀφιέρωσις με το ο υς ἐν Θάσω.

3. Πρόκειται μάλλον γὰρ τὸ Γενίκιοῦ (Νεοχώρι) στὶς ἐξβολὲς τοῦ Στρινμόνα.

75 Ἀφιερωτήριο σπιτιοῦ καὶ ἐλαιοδένδρων πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος στὸν Μανταμάδο Λέσβου

[Μανταμάδος Λέσβου] ¹

Σεπτέμβριος 1729

(Ο 1, σ. 64 [ἀριθ. 134]). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 340 X 225. Τὸ κείμενον ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μέλαν μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση καλή. —Συντομογραφίες λίγες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα πολλὰ.

Ὁ ἱερομόναχος παπα Καλλίνικος μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του μαστρο Μαθιὸ ἀφιερώνει στὴ μονὴ Παντοκράτορος, μονὴ τῆς μετανόιας του, ἓνα σπίτι στὸν Περιβόλο κοντὰ στοῦ Στρατήγη Τζεудоῦ καὶ τὸ μερίδιό του ἀπὸ τὰ ἐλαιόδεντρα ποὺ ἔχει ἡ οἰκογένειά του στὴ Λέβρα, πλησίον *Ψυχαρέλια*. Ἐπίσης ἡ μητέρα τοῦ παπα Καλλίνικου Βατάνα ἀφιερώνει ἄλλα ἐλαιόδεντρα ποὺ βροῖσκο-νται στὴ ράχη στὸ Βούναρο, κοντὰ στοῦ Κωσταντῆ Σαρακοστινοῦ. Ἡ μονή, ἀντίστοιχα, ὀφείλει νὰ ἀναγράψει τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν ἀφιερωτῶν στὸ Βιβλίο Παρησιῶν (οἱ ἀφιερώσεις *ἀχσιζουν καὶ παρὰνω ἀπὸ τὰς ... παρησι-σας, ἀμὴ ἂς εἶναι ...*).

Ὁφείλει, ἐπίσης, νὰ ὀρίσει τὸν παπα Καλλίνικο πληρεξούσιον γιὰ τὴ δια-χείριση τῶν ἀφιερωμάτων αὐτῶν (*νὰ τὰ ἐπιτηρῶ καὶ νὰ τὰ κυβερνῶ ὡς ἴδιος οἰκοκύρης*), καθὼς καὶ ὅσων ἐνδεχομένως θὰ προσηλωθοῦν στὴ μονὴ ἀπὸ ἄλλους συντοπίτες του στὸ μέλλον (*ἀν τύχη τίποτες πρὸς σύμφερον τοῦ μοναστηρίου, γράψιμαν ἢ ἄλλο ..., νὰ ἔχω ἄδειαν καὶ θέλημα νὰ τὸ τελειῶνω ὡς ἴδιος οἰκοκύρης*), γιὰ ὅσο διάστημα θὰ παραμείνει ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον, μέχρι νὰ τὸν καλέσουν οἱ συμμοναστές του στὸ Ἅγιον Ὅρος. Μόλις ἀποσυρ-

θεῖ εἰς τὴν μετάνοιάν του, τὰ ἀφιερῶματα θὰ περιέλθουν στὴν ἐξουσία τῆς μονῆς, νὰ τὰ κάμει ὡς θέλει. [Οὕτως ἢ ἄλλως], πάντως, τὰ εἰσοδήματα (ὁ,τι δουλεύω καὶ ὁ,τι καζαντίζω, πολὺ ἢ ὀλίγον) καὶ ὅποιαδήποτε ἄλλη περιουσία ἀποκτηθεῖ ὁ ἱερομόναχος, τόσο στὴ διάρκεια τῆς ζωῆς του ὅσο καὶ μετὰ τὸ θάνατό του, θὰ ἀνήκουν στὴ μονή.

Τὸ παρὸν γράμμα, ποὺ συντάχθηκε εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀσφαλοῦς... δηλώσεως τῶν ἀφιερωτῶν, ἐγχειρίζεται στὸν Παντοκράτορινὸ ἱερομόναχο παπα Ματθαῖο, ποὺ περιόδευε τότε τὴ Μυτιλήνη [=Λέσβο] (τῷ ἔχοντι τὸ ταξίδιον ἐκεῖνον τῷ καιρῷ τῆς Μυτιλήνης) γιὰ συλλογὴ ἐλεῶν.

Ὑπογράφουν: Ὁ ἱερομόναχος Παρθένιος. Ὁ παπα Καλλίνικος, ὁ Μαθιὸς καὶ ἡ μητέρα [τοῦ πρώτου] Βατάνα. Ὁ Ἰωάννης Μαυρικᾶς. Ὁ Γιωργάκης τοῦ Μαυρικᾶ. Ὁ Γιωργίτης. Ὁ Ἰωάννης τοῦ Δημήτρη. Ὁ Δημητράκης τοῦ παπα Κωσταντῆ. Ὁ Ἰωάννης τοῦ Ἀσπρολοῦπτου. Ὁ Παναγιώτης Ζακέλης.

Ἀρχ.: † Τὴν σήμερον με το παρὼν ὁμολογοῦμι(εν) καὶ φανερώμι(εν) ἡμεῖς τὰ δύο πρόσωπα ἐξ ἡδίας ἡμῶν προερέσεως / καὶ αὐτοθέλητοι ...

1. Ὁ τόπος, ποῦ στὸ κείμενο ὑποδηλώνεται ἀόριστα κάτω ἀπὸ τὸν γενικὸ ὄρο Μυτιλήνη, ἀποκαλύπτεται ἀπὸ σημείωμα γραμμένον στὸ νότιο τῷ β' φύλλον: † Ἀφιερωτήριον / τῶν ἐν Μανδραμάδῳ Μυτιλήνης, 1729.

76 Ἀποδεικτικὸ καὶ ἐξοφλητικὸ γράμμα τοῦ Δήμου, γιοῦ τοῦ Ἰωάννη ἀπὸ τὸ Γκινόκαστρο, πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος γιὰ τὴν κληρονομίᾳ τοῦ μακαρίτη χατζῆ Χρήστου

Καρυῆς

12 Σεπτεμβρίου 1731

(<Ω 16>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 342 X 222. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλον. Μελάνι καστανόχρωμο. — Διατήρηση καλὴ (ἡ κάτω ὡα μανρισμένη ἀπὸ σκουριά καὶ ἴσχυρα). — Σιντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο. — Στὸ κάτω μέρος, κάθετα σχεδὸν πρὸς τὸ κείμενο, καταχωρίζεται σύντομη ἐπιβεβαίωση τοῦ περιεχομένου στὰ τουρκικὰ ποὺ ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν elhac Ἰμπραϊμ ἀγὰ στὶς 24 Σεπτεμβρίου 1731, ὁ ὁποῖος ἀποτυπώνει καὶ τὴ σφραγίδα τοῦ δαχτυλιδιοῦ του¹.

Ὁ Δήμος, γιὸς τοῦ Ἰωάννη ἀπὸ τὸ Γκινόκαστρο, δηλώνει ὅτι ὅταν βρισκόταν στὴν Κωνσταντινούπολιν εἶχε παραδώσει στὸ μακαρίτη ἐξάδελφό του χατζῆ Χριστόφορο, κατὰ κόσμο χατζῆ Χρήστο, δώδεκα φλωρία ζιντζιρλία, γιὰ νὰ τοῦ τὰ φυλάξει ἐνόψει τοῦ ταξιδιοῦ ποὺ σκόπευαν νὰ πραγματοποιήσουν μαζὶ στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ὁ χατζῆ Χρήστος ὅμως, πῆγε πρῶτος στὴ μονὴ Παντοκράτορος, μονὴ τῆς μετανοίας του ἀπὸ νωρίτερα, ἐγινε μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα Χριστόφορος καί, πρὶν ἀπὸ τὴν ἀφίξη τοῦ Δήμου στὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀποβίωσε. Φθάνοντας ὁ τελευταῖος ἔκανε λόγο γιὰ τὰ φλουριά στοὺς πατέρες τῆς μονῆς καὶ ἐκεῖνοι, μολονότι δὲν ὑπῆρχε καμιά σχετικὴ ἀπόδειξη, καλο-

προαίρετα τοῦ ἐπέστρεψαν τὸ ποσό. Ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἔλαβε ἀκόμη πενήντα γρόσια ποὺ ἀνήκαν στὸ μακαρίτη, ὡς κληρονόμος του.

Μὲ τὸ ἀποδεικτικὸν γράμμα του αὐτό, ποὺ συντάσσεται μὲ τὴν παρουσία τῶν γερόντων τῆς Μεγάλης Μέσης γιὰ νὰ ἔχει ἰσχὺ ἐν [μ]παντὶ κριτηρίῳ, ὁ Δῆμος βεβαιώνει ὅτι δὲν ἔχει πιά καμιά ἀπαιτήση ἀπὸ τοὺς Παντοκράτο- ρινούς, τόσο γιὰ τὰ δανειακὰ φλωρία ὅσο καὶ γιὰ τὴν κληρονομία τοῦ μακα- ρίτη χατζή Χρήστου.

Ῥυπογράφουν: Ὁ Δῆμος τοῦ Ἰωάννη, βεβαιώνοντας ὅτι ἔλαβε τὰ χρήμα- τα. Ὁ γερο Τιμόθεος, γραμματικὸς τῆς Μεγάλης Μέσης, ποὺ ἔγραψε καὶ τὸ κείμενο. Ὁ γερο Λουκάς Λαυριώτης. Ὁ γερο Ζωσιμᾶς Βατοπεδινός. Ὁ γερο Βενέδικτος Ἰβηρίτης.

Ῥρχ.: Ῥ Δια του παρόντος διλοπιου κ(αι) ξοφλίστικον γράματος ὁμο/λογο εγω ο Δίμος ο ηος του Ιοάνι ἀπο το Γινόκαστρον ...

1. Ἡ ἐπικύρωση τοῦ ἐγγράφου (ποῦ, ὅπως εἶδαμε, δὲν συντάσσεται στὴ μονὴ Παντοκράτορος, ἀλλὰ στὸ Πρωτάτο) ἀπὸ τὸν Ὁθωμανὸ [προφανῶς διοικητὴ τοῦ Ῥγίου Ὁρους] Ἰμπραῖμ ἀγὰ εἰδηγραμμίζεται μὲ τὴ σημασία ποὺ δίνεται στὸ ἔγγραφο ἀπὸ τὴν ἐπινώτια σημείωση ποὺ παρα- θέτουμε: Ῥ Ἐν ἔτει 1731^ω, Σεπτεμβρίῳ 12^η, ἐν τῷ Ῥγίῳ Ὁρει. / Γράμμα ἐξοφλητικόν, ὅπερ ἐλάβοι(εν) ἡμεῖς οἱ Παντοκράτορινοὶ παρὰ τοῦ / κληρονόμου τοῦ μακαρίτου χατζή Χρύστου, τὸ ὁποῖον εἶναι χρεῖα κ(αι) ἀνάγκη νὰ φυλάττεται εἰς τὸ σκευοφυλάκιον καλλῶς.

77 Ῥπανταχοῦσα (ἔγγραφο ζητείας) τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Γερβασίου

[ante Ἰούνιο 1743]

A) (Ψ 27 <α>, σ. 126). Πρωτότυπο. Χαρτί 665 X 485 μὲ ἐπένδυση ἀπὸ μελανὸ ὄφρασμα. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο· μὲ κόκκινο μελάνι σημειώνεται ἡ στίξη τοῦ κειμένου, ἐνῶ ἡ ὑπογραφή στὰ ἑλικο- εἰδῆ καὶ καμπύλα σημεῖα τῆς χρωματίζεται καλλιτεχνικά. —Διατήρηση μέτρια: φθορὲς στὶς διπλώσεις· τὸ κείμενο ἐξίτηλο σὲ ὀρισμένα μέρη. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ῥρκετὰ ὀρθογρα- φικὰ σφάλματα. —Στὴν ἀνω ὠα ἐγχρωμὴ ἀπεικόνιση τοῦ Χριστοῦ Παντοκράτορα ποὺ εὐλογεῖ, ἀνάμεσα σὲ δύο ἔντυπες σφραγίδες τῆς μονῆς. Τὸ πρωτόγραμμα Ὁ διαγράφεται ἀπὸ δύο φινικά στελέχη, τῶν ὁποίων οἱ ἄκρες ἀπολήγουν ἐκατέρωθεν σὲ κρινώδη ἀνθή, ποὺ διαπλέκονται στὴ βάση καὶ στὴν κορυφή του μὲ τὰ ἀντίστοιχα ἀνθή τοῦ ἄλλου. Ἐπίσης, στὸ κέντρο τοῦ γράμματος σχηματίζεται σταυρὸς ἀπὸ τὰ περιλεγμένα σὰν κομποσκοῖνα στελέχη ὀκτῶ λουλουδιῶν, τὰ ὁποῖα ἀπολήγουν ἀνὰ δύο στὶς τέσσερις κεραίες του.

B) (Ψ 27 <β>). Μετάφραση στὰ καραμανλίδικα. Πρωτότυπο. Χαρτί 670 X 490 μὲ ἐπένδυση ἀπὸ μελανὸ ὄφρασμα. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο (κ.τ.δ. ὅπως παραπάνω), τὸ ἴδιο καὶ ὅσον ἀφορᾷ στὴν εἰκονογραφικὴ καὶ φινική διακόσμηση, μὲ τὴ διαφορά ὅτι ἐδῶ ὁ Χριστὸς Παντοκράτωρ εὐλογεῖ καὶ μὲ τὰ δύο χεῖρα, ἐνῶ ἀρχικὸ γράμμα εἶναι τὸ E [Ῥρχ.: E τραφτέν ὀλάν τζηχάνη τζηχάνη ἰτζη- ντέν ηβε Ανατόλ ...] μὲ φινικὸ διάκοσμο). —Διατήρηση κακή. —Ἡ ἀπανταχοῦσα ὑπογράφεται παρόμοια ἀπὸ τὸν ἡγούμενο Γερβάσιο στὰ ἑλληνικά καὶ ἐκδίδεται ἐπίσης γιὰ τὸν παπα Μαρκιανό, πάνω ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῖου ἔχει προστεθεῖ (ἀπὸ ἄλλο χέρι;) καὶ τὸ ὄνομα τοῦ παπα Νικηφόρου.

Οἱ ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ τῆς βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ῥγίου Ὁρους Ῥθωνος ἀπευθύνονται πρὸς τοὺς μητρο-

πολίτες και ἀρχιεπισκόπους, ἐπισκόπους, ἡγουμένους, οἰκονόμους και πρωτοσυγγέλλους, ἱερομονάχους και πνευματικούς, διδασκάλους και ἱεροκήρυκες, κληρικούς, ἱερεῖς και ἱεροδιακόνους, πρὸς τοὺς ἄρχοντες και πραγματευτές, τοὺς καραβοκυραίους και ναυκλήρους, τοὺς πάσης ἐπιστήμης και τέχνης μαϊστόρους, τοὺς πρωτομαϊστόρους τῶν ρουφετιῶν και πρὸς ὅλους τοὺς χριστιανούς, εὐχόμενοι χαρὰ και ὑγεία και διαβεβαιώνοντας ὅτι μέρα και νύχτα τελοῦν λειτουργίες και μνημόσυνα ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ποὺ ἐλεοῦν και διακονοῦν τὴ μονὴ τους. Γιατὶ μὲ τὴ συνδρομὴ τῶν χριστιανῶν κυβερνῶνται και στερεώνονται τὰ βασιλικά και περίφημα αὐτὰ μοναστήρια, πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ και πρὸς αἰώνιο μνημόσυνο τῶν ἀφιερωτῶν τους.

Ὅμως τώρα ἡ μονὴ [Παντοκράτορος] βρίσκεται σὲ μεγάλη ἀνάγκη και στενοχωρίαν, ἐξαιτίας τῶν πολλῶν και βαρέων δοσιμάτων τῶν καθ' ἑκάστην ἐπερχομένων ... διὰ τε γῆς και θαλάσσης, και κινδυνεὺι ὅσο ποτὲ ἄλλοτε, γιατί ὑποχρεώθηκε νὰ συνάψει χρέος πολὺ και βαρύντατον. Σὰν νὰ μὴν ἔφθαναν αὐτὰ, νέα συμφορὰ ἐπληξε πρόσφατα τὴ μονὴ (ζημία ἕως πέντε χιλιάδες γρόσια), γεγονός ποὺ ὀδήγησε τοὺς μοναχοὺς στὰ πρόθυρα τῆς ἀπελπισίας (τόσον, ὅποῦ ἀποφασιστήκαμεν [!]). Πρόσπεσαν, λοιπόν, στὸ σκευοφυλάκα παπα Μαρκιανό, ὁ ὁποῖος ἔχει καταβάλει μεγάλες προσπάθειες γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνόρθωση τοῦ μοναστηριοῦ και τοῦ ζήτησαν νὰ περιοδεύσει τίς ἐπαρχίες γιὰ συλλογὴ ἐλεῶν.

Ὁ σκευοφυλάκας τῆς μονῆς συνοδεύεται ἀπὸ τὸν παπα Νικηφόρο (σὺν τῇ αὐτοῦ συνοδείᾳ παπα Νικηφόρου) και ἔχει μαζί του τὸ ἱερὸ λείψανο τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος, τὸ ὁποῖον βρύνει πηγὰς ἱαμάτων. Παρακαλοῦνται ὅλοι οἱ χριστιανοὶ νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦν μὲ εὐχαρίστηση και νὰ συνδράμουν τὴ μονή, προσφέροντας τὴν ἐλεημοσύνη τους στὸ μέτρο τῆς προαίρεσης και τῶν δυνατοτήτων τους (ὁ μὲν παρρησίαν, ἕτερος σαρανταεῖτουργον, ἄλλος πρόθεσιν). Ὅσοι θὰ συνεισφέρουν θὰ μνημονεύονται ἀκατάπαυστα ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς ὡς νέοι κτήτορες. Θὰ ἀνταμειφθοῦν μὲ μισθὸν μυριοπλάσιον ἀπὸ τὸ Θεὸ και θὰ ἔχουν τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο ἐν κινδύνῳς και συμφοραῖς βοηθὸν ἀκαταμάχητον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Φέρεται νὰ ὑπογράφει καλλιτεχνικά ὁ ἡγούμενος τῆς βασιλικῆς και πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Γερβάσιος.

Ἀρχ.: Οἱ ἀπανταχοῦ εὐρισκόμενοι τοῦ ὀρθοδόξου συστήματος...Πλὴν, κατὰ τοὺς ἐνεστώτας καιροὺς εὐρισκόμεθα εἰς πολλαῖς (και) διάφοραις / ἀνάγκαις (και) στενωχωραῖς ...

—Χρονολόγηση: Ἡ ἀχρονολόγητη αὐτὴ ἀπανταχοῦσα πρέπει νὰ ἔχει ἐκδοθεῖ πρὶν ἀπὸ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1743, ὅποτε ὁ παπα Μαρκιανὸς ὑπογράφεται ὡς π ρ ὡ η ν σκευοφυλάξ τῆς μονῆς (βλ. Ἔγγο. 78). Δυστυχῶς, μιὰ σαφέστερη χρονολόγηση τοῦ ἐγγράφου εἶναι ἀδύνατη ἐξαιτίας τῆς ἀπουσίας ἐγγράφων, ἀλλὰ και συγκεκριμένων μαρτυριῶν γιὰ τὸ χρέος ποὺ ἀναγκάστηκε νὰ συνάψει ἡ μονή. Ἄν κρίνουμε, πάντως, ἀπὸ τὸ ὅτι και ἡ ἐπόμενη ἀπανταχοῦσα (Ἔγγο. 79) χρονολογεῖται πρὶν ἀπὸ τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1744, θὰ πρέπει νὰ συμπεράνουμε ὅτι τὸ ἐγγράφον μας ἔχει ἐκδοθεῖ ἀκόμα και πρὶν ἀπὸ τὸ 1740. Ἐξάλλου, τὸ ὅτι ὁ παπα Μαρκιανὸς ἀπαντᾷ γιὰ τελευταία

φορά τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1757 (σὲ ἔγγραφο ποὺ παρουσιάζουμε στὸ Μέρος Β', μετὰ Χρειαστικὰ ὁμολογία), ἐνῶ ὁ ἡγουμένος Γερβάσιος πεθαίνει μόλις τὸ 1766 (βλ. ἐδῶ παρακάτω Ἔγγρ. 88 καὶ σμ. 1), φανερώνει τὴ μεγάλη χρονικὴ ἔκταση τῆς χρήσης τῆς ἀπανταχοῦσας μας.

78 Ὑποσχετικὴ τοῦ χατζῆ Παρασκευᾶ Γιαριλᾶ γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση τῆς τράπεζας τῆς μονῆς Παντοκράτορος μετὰ δαπάνες τοῦ

11 Ἰουνίου 1743

(<A 88>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 126 X 68. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ (σχισίματα στὴν ὠα τῶν δύο ὁριζόντιων διπλώσεων). — Ὁρθογραφικὰ σφάλματα λίγα. —Στὸ κάτω μέρος, δεξιὰ ἀπὸ τὶς ὑπογραφές, ἀποτυπώνεται σφραγίδα διαμέτρον 23 χιλ. σὲ σχῆμα ρόδακος μετὰ παράσταση μακρολαίμου πτηνοῦ (ἐρωδιού;) ποὺ στρέφει τὸ κεφάλι πρὸς τὰ πίσω, γύρω ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ ἐπιγραφή: ΧΑΤΙΖΙ ΠΑΡΑΚΚΙΒΑΚ ΤΟΥ ΧΑΤΖΙ ΜΙΧΑΛΙ. 1737.

Ὁ χατζῆ Παρασκευᾶς Γιαριλᾶς δηλώνει ὅτι ἐπειδὴ, ὅταν ἦρθε στὴ μονὴ Παντοκράτορος, διαπίστωσε ὅτι ἡ τράπεζα τῶν μοναχῶν ἦταν παλαιὰ, ἀποφάσισε νὰ πιέσει τοὺς πατέρες νὰ τὴν χαλάσουν, ὥστε νὰ τὴν ἀνακτίσει ὁ ἴδιος γιὰ τὴν ψυχικὴ του σωτηρία. Συμφώνησε λοιπὸν μετὰ τοὺς μαστόρους, ὕστερα ἀπὸ παζάρι, νὰ τοὺς καταβάλει τριακόσια πενήντα γρόσια, τὰ ὁποῖα δηλώνει ὅτι εἶναι χρεώστης νὰ τὰ πληρώσει, βάζοντας καὶ τὴν βοῦλλαν του.

Διὰ βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας συντάσσεται τὸ παρὸν γράμμα καὶ παραδίδεται στὰ χεῖρα τοῦ σκευοφύλακα τῆς μονῆς.

Ὑπογράφουν (μετὰ τὸ χεῖρι τοῦ γραφέα): Ὁ σκευοφύλαξ Χρυσάνθος ἱερομόναχος. Ὁ πρῶτον σκευοφύλαξ Μαρκιανός. Ὁ ἐκκλησιάρχης Νικηφόρος ἱερομόναχος. Ὁ γερο Ματθαῖος. Ὁ γερο Μερκούριος.

Ἀρχ.: † Τὴν σήμερον ἡμέραν ὁμολογῶ κ(α)ὶ φανερῶν /ἐγὼ ὁ χατζῆ Παρασκευᾶς Γιαριλᾶς ...

79 Ἀπανταχοῦσα (ἔγγραφο ζητείας) τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Χρυσάνθου

[ante Δεκέμβριο 1744]

(Ψ 27<γ>, σ. 126). Πρωτότυπο. Χαρτί 705 X 485. Μελάνι μαῦρο, λίγο ἐξίτηλο. —Διατήρηση μέτρια: σχισίματα καὶ φθορές στὶς ἄκρες καὶ τὶς διπλώσεις, κηλίδες ὑγρασίας. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. —Ἀνάμεσα σὲ δύο ἐντυπες σφραγίδες τῆς μονῆς στὴν ἄνω ὠα ἐγχρωμὴ παράσταση τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Τὸ ἀρχικὸ γράμμα Ὁ ἔχει καλλιτεχνικὸ φντικὸ διάκοσμο ποὺ διαγράφει σταυρὸ μετὰ κέντρο τὸ ἐπίκεντρο τοῦ γραμματίου αὐτοῦ. —Γραφάς ὁ ἴδιος μετὰ τοῦ Ἐγγρ. 83. —Τὴν ἀρχὴ τοῦ ἐγγράφου βλ. στὸν Πίν. 11.

Οί ιερομόναχοι και μοναχοί τῆς βασιλικῆς μονῆς Παντοκράτορος, ἀπενθυνόμενοι πρὸς τοὺς μητροπολίτες καὶ ἀρχιεπισκόπους, ἐπισκόπους, οἰκονόμους καὶ πρωτοσυγκέλλους, ἡγουμένους καὶ πνευματικούς, ἱερεῖς καὶ ἱεροδιακόνους, μοναχοὺς καὶ κληρικούς, ἄρχοντες καὶ πραγματευτές, καρaboκύριους καὶ ναῦτες, τοὺς πάσης ἐπιστήμης καὶ τέχνης μαῖστορες καὶ πρωτομαῖστορες καὶ πρὸς ὅλους τοὺς χριστιανούς, διαβεβαιώνουν ὅτι δέονται πάντοτε στὴ Μεταμόρφωση [τοῦ Χριστοῦ Παντοκράτορα] καὶ στὴ Θεοτόκο νὰ σκέπουν καὶ νὰ φυλάττουν καθέναν ἀπ' αὐτούς.

“Ὅμως ἡ μονὴ Παντοκράτορος ἔχει περιέλθει σὲ ἐλεεινὴν κατάστασιν: ἔχει περιπέσει σὲ βαρὺτατο χρέος ἀπὸ τὰ δεινὰ περιστάτικα τῶν καιρῶν ὁ μεγάλος τροῦλος (κοιμητές) τοῦ ναοῦ ἔχει ἀνάγκη ἐπισκευῆς, ἐπεὶδὴ ἀπὸ πολυκαιρίαν ἔχει χαλάσει σὲ ὀρισμένα σημεῖα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τρέχουν τὰ νερὰ τῆς βροχῆς μέσα, μέχρι τὰ θεμέλια, καὶ νὰ κινδυνεύει νὰ καταρρεύσει ὅλη ἡ ἐκκλησία. Κινδυνεύει ἐπίσης τὸ ἀνατολικὸ μέρος τῆς μονῆς, ποῦ ἔχει ἀποσαθροθεῖ ἀπὸ τὴν πολυκαιρία. Κι ἐκεῖνοι οἱ πτωχοὶ ἀγωνίζονται νὰ ἀνταποκριθοῦν στὶς ἀνάγκες, ὥστε νὰ μὴ γίνῃ εἰς τὰς ἡμέρας μας τέτοιος ἀφανισμός, ἀλλὰ, ὁ Θεὸς τὸ γνωρίζει, εἶναι τελείως ἀνίσχυροι οἰκονομικά. Ἔτσι προσφεύγουν καὶ πάλιν στὴν ἐλεήμονα διάθεσιν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ τοὺς παρακαλοῦν νὰ δείξουν σπλάχνα οἰκτιρμῶν εἰς τοῦτο τὸ δυστυχημένον μοναστήριον.

Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸν οἱ μοναχοὶ στέλνουν τὸν παπα Στέφανο¹, ποῦ ἔχει μαζί του μέρος ἀπὸ τὸ Τίμιον Ξύλο, μέρος ἀπὸ τὸ ἱερὸ λείψανο τῆς ἀγίας μεγαλομάρτυρος Ἰουλίτης καὶ τὴν κάρα τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Ἐλεήμονα² πρὸς τοὺς χριστιανούς γιὰ νὰ ἐνεργήσῃ πάλι ζητεία, ὥστε νὰ συνάξῃ βοήθειαν ἀρκετὴν διὰ τὴν ἀνοικοδομὴν τῆς μονῆς. “Ὅποιος θὰ συμμετάσχει μὲ τὴ συνδρομὴ του στὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου, παρόλα τὰ πολλὰ βάρη ποῦ ὑποφέρουν οἱ πιστοὶ μὲ διάφορα καὶ ποῦ εἶναι γνωστὰ στοὺς μοναχοὺς, θὰ γίνεταί νεὸς κτήτωρ καὶ θὰ ἐξομοιώνεται μὲ τοὺς ἀείμνηστους πρώτους κτήτορες. Παρακαλοῦνται λοιπὸν οἱ χριστιανοὶ νὰ ὑποδέχονται χριστομμύτως τὸν παπα Στέφανο καὶ νὰ ἐλεήσουν τὸν πτωχὸν μοναστήριον, ὥστε νὰ τοὺς δείξῃ ἔλεος ὁ Κύριος Παντοκράτωρ καὶ νὰ τοὺς ἀνταποδώσῃ μυριοπλασίους τοὺς μισθοὺς στὴν παροῦσα ζωὴ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν τὰ κάλλη τοῦ Παραδείσου.

Τὴν ἀπανταχοῦσα φέρεται νὰ ὑπογράφῃ καλλιτεχνικά ὁ καθηγούμενος Χρύσανθος.

Ἄρχ.: Οἱ ἐν ἅπασιν τοῖς ὑπ' οὐρανῶν νοητῶς διαηγάζοντες ἀστέρες παμφαέστατοι ... Διὰ τοῦτον τοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν γράμμα/τος φανερώνομεν οἱ πτωχοὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν φιλόχριστον διάθεσιν ...

1. Τὸ ὄνομα ποῦ εἶχε γραφεῖ ἀρχικὰ ἔχει σβηστῇ ἐντελῶς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γράμμα φ, ἐκατέρωθεν τοῦ ὁποίου συμπληρώθηκαν τὰ γράμματα ποῦ ἀπαρτίζουν τὸ νέο ὄνομα Στέφανος. Ἡ ἀλλαγὴ αὕτη

παρατηρείται σέ τρία σημεία τοῦ κειμένου. Τὴν πρώτη φορά ὁμως, ἔχει παρὰλληλα διαγραφεῖ με παχειά μελάνη ἢ λ. προηγουμένου, ιδιότητα ποῦ δὲν εἶχε, φαίνεται, ἀποκτήσει ἀκόμη ὁ παπα Στέφανος. Βλ. καὶ τὴν ἐπόμενη σμ. 2.

2. Ἡ σμηνρινὴ διατύπωση τοῦ κειμένου εἶναι: τοῦ ἐν . ἀ γ ῆ ο ι ς θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τ ο υ τ ο υ ε λ ε ῆ // μ ο ν ο ς // τοῦ μεγάλου, τοῦ ὁποίου τὴ λειψανοθήκη εἶχε ἀφιερώσει στὴ μονὴ ὁ προηγουμένος Νικηφόρος τὸ 1754 (*Inscriptions*, 54, ἀριθ. 172). Τονίσαμε με ἀραιὰ γράμματα τὶς ἐπεμβάσεις στὸ ἀρχικὸ κείμενο, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἦταν τὸ ἑξῆς: τοῦ ὁ σ ι ο υ ν κ α ι θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἰωανν ι κ ι ο υ τοῦ μεγάλου, τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ τῆς Βιθυνίας δηλαδὴ, τοῦ ὁποίου τὴ λειψανοθήκη εἶχε ἐπίσης ἀφιερώσει στὴ μονὴ ὁ ἴδιος Νικηφόρος προηγουμένος ὁ Περιστεριώτης δυὸ χρόνια νωρίτερα, τὸ 1752 (*Inscriptions*, 55, ἀριθ. 175). Μὲ τὰ δεδομένα αὐτὰ καὶ ὅσα ἐπίσης ἀναφέρουμε στὴν παραπάνω σμ. 1, πιστεύουμε ὅτι ἀρχικὰ στὸ κείμενο εἶχε γραφεῖ τὸ ὄνομα τοῦ προηγουμένου Νικηφόρου, τὸ ὁποῖο ἀργότερα σβήστηκε ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γράμμα φ, καὶ γύρω ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἄξονα συμπληρώθηκε τὸ νέο ὄνομα τοῦ παπα Στεφάνου (βλ. καὶ Πίν. 11).

—Χρονολογία: Σὲ ἀνέκδοτο ὁμολόγο τοῦ Δεκεμβρίου 1744 ὁ ἡγούμενος Χρυσάνθος ὑπογράφεται ἤδη με τὴν ιδιότητα τοῦ προηγουμένου καὶ σκευοφύλακος. Ἐκεῖνο ποῦ διασφαλίζει, ὁμως, τὴ χρονολόγηση τῆς ἀπανταχοῦσας στὸ ἔτος 1744 (πρὶν ἀπὸ τὸ Δεκέμβριον) εἶναι ἓνα φριμάνι τοῦ ἔτους Ἐγίρας 1155 (1744), με τὸ ὁποῖο ἐπιτρέπεται στοὺς Παντοκρατορινοὺς Χαρίτωνα, Χρυσάνθο, Λεόντιο καὶ Δανιὴλ νὰ περιοδεύσουν τοὺς καζάδες Θεσσαλονίκης, Σερρών, Ζίχνας κ.ά. γιὰ συλλογὴ ἐλεῶν (*Κωδ. 4*, ἔγγρ. Α34, σ. 17).

Ὁ παπα Στέφανος ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορά τὴν 23^η Ἀπριλίον 1758 ἤδη με τὴν ιδιότητα τοῦ προηγουμένου καὶ βεβαιωμένα διενεργοῦσε ζητεῖς ἀκόμα καὶ τὸ 1765.

80 Ἐνυπόγραφον καὶ ἐνσφράγιστον γράμμα τῆς μονῆς Ἰβήρων γιὰ τὴν ὕδρευση τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τῆς Μεταμορφώσεως

20 Φεβρουαρίου 1745

A) (A 35, σ. 17 [ἀριθ. 151]). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 355 X 245. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο, διάφορα στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση μέτρια: φθορὲς στὸ δεξιὸ μέρος, σχισίματα στὴν ἀριστερὴ ὡς καὶ στὸ β' φύλλο. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. —Στὴν ἄνω ὡς ἐντυπὴ σφραγίδα τῆς μονῆς Ἰβήρων.

B) (<A 35 >). Ἀντίγραφο τοῦ 1915. Χαρτί (δίφυλλο) 340 X 210. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto-verso τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: σχισίματα καὶ ὅπες στὴν ἄνω ὡς. —Τὸ κείμενο ὀρθογραφικῶς (διασκευασμένον γιὰ δικαστικὴ χρῆση). —Στὸ νῶτο ἡ σημείωση: Ἀντίγραφον ἐκ τοῦ τῆς μονῆς Ἰβήρων.

Οἱ προεστώτες τῆς μονῆς Ἰβήρων βεβαιώνουν ὅτι ἀνέκαθεν τὸ παντοκρατορινὸ κελλί τῆς Μεταμορφώσεως, ποῦ δὲν ἔχει νερό, ὕδρευόταν ἀπὸ τὸ δικό τους κελλί τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Ἐπειδὴ μεταξὺ τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου καὶ τοῦ ἐπίσης γειτονικοῦ ρωσικοῦ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου συχνὰ ξεσποῦσαν ἔριδες (ἐσκανδαλίζοντο ἀναμεταξὺ τους) γιὰ τὴν κατοχὴ τοῦ νεροῦ αὐτοῦ, παρουσιάστηκαν στὴ Μεγάλῃ Μέσῃ καὶ κίνησαν ἀγωγὴ γιὰ νὰ δοθεῖ λύση στὸ πρόβλημα. Τότε ἡ Μεγάλῃ Σύναξη ἀνέθεσε στοὺς γέροντες τῆς Μεγάλῃς Μέσης νὰ ἐξετάσουν ἐπιτόπια τὸ ζήτημα με τὴν παρουσία τοῦ ἀγὰ τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Ἰβήρων.

Ἀφοῦ ἐρευνήσαν *ἀφιλοπροσώπως* τὴν ὑπόθεση, μὲ τὴν ἀπόφασή τους οἱ γέροντες κατοχύρωσαν τὰ δικαιώματα τοῦ κελλίου τῆς Μεταμορφώσεως στὸ ἱβηρίτικο νερό καὶ ἀπαγόρευσαν στοὺς κελλιῶτες τοῦ Ἁγίου Στεφάνου νὰ τὸ χρησιμοποιοῦν, γιατί ἔχουν ἄλλα δυὸ νερά ποὺ ἐπαρκοῦν γιὰ τὶς ἀνάγκες τους. Οἱ Ἱβηρίτες βεβαιώνουν μὲ τὸ ἔγγραφο αὐτὸ πὼς ἡ μονὴ τους καὶ τὸ κελλίον τοῦ Τιμίου Προδρόμου θὰ σεβαστοῦν τὴν ἀπόφαση τῶν γερόντων, ὥστε οἱ μοναχοὶ ποὺ ἐγκαταβιώνουν στὸ κελλίον τῆς Μεταμορφώσεως νὰ διάγουν *πάντῃ ἀνενόχλητοι*.

Ὑπογράφουν: Ὁ καθηγούμενος τῆς μονῆς Ἰβήρων Ματθαῖος μὲ τὴν παρουσία τοῦ ἀγᾶ. Ὁ σκευοφύλαξ τῆς μονῆς Ἰβήρων Βησσαρίων. Ὁ προηγούμενος Ἰωακείμ. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Βενιαμίν. Ὁ προηγούμενος Παρθένιος. Ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς Ἰβήρων ἱερομόναχος Συμεών, ποὺ ἔγραψε καὶ τὸ κείμενο. Ὁ ἐκκλησιάρχης τῆς μονῆς Ἰβήρων ἱερομόναχος Αὐξέντιος. Ὁ ἐκκλησιάρχης τῆς μονῆς Ἰβήρων Γαβριήλ. Ὁ γερο Ἰγνάτιος, *μουσικός*. Ὁ μοναχὸς καὶ γέροντας Ἀνανίας τῆς μονῆς Ἰβήρων.

Ἀρχ.: † Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρον ἐνυπογράφου κ(αί) ἐνσφραγίστου γράμματος δηλοποιούμεν ἡμεῖς οἱ προεστώτες ...

81 Ἐνσφραγίστο γράμμα τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου γιὰ τὴν ὕδρευση τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τῆς Μεταμορφώσεως

25 Ἰουνίου 1748

(<A 89>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 220 X 171. Τὸ κείμενο στὸ recto τοῦ α΄ φύλλου. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλή. —Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Στὴν ἄνω ὠα ἡ σφραγίδα τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου στὸ κέντρο, μὲ μαῦρο μελάνι ἐπίσης.

Οἱ πατέρες τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου βεβαιώνουν τὰ ἀκόλουθα: Τὸ νερὸ ποὺ ὕδρευε τὸ παντοκρατορινὸ κελλίον τῆς Μεταμορφώσεως περνοῦσε πάντοτε, *ἀπὸ ἄνωθεν καὶ ἐξαρχῆς*, ἀπὸ τὰ ἐδάφη τοῦ *ρούσικου* κελλίου τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Ἐπειδὴ ὁμοῦ οἱ πατέρες τοῦ Ἁγίου Στεφάνου *ἐσυγχίζονταν* ἀπ' αὐτό, καὶ ἰδίως ὁ γερο Χρῦσανθος μὲ ἀφορμὴ κάποιες γοῦρνες τοῦ νεροῦ ποὺ περνοῦσαν ἀπὸ ἓνα τόπο ἐκεῖνος καλλιεργοῦσε ἀμπέλι, ὁ γερο Δοσίθεος καὶ οἱ ἄλλοι πατέρες τῆς Μεταμορφώσεως, γιὰ νὰ παύσουν τὰ *σκάνδαλα*, προσέφυγαν στοὺς Ἐσφιγμένους γιὰ νὰ λυθεῖ τὸ πρόβλημα. Πράγματι, ἐκεῖνοι τοὺς ἔδωσαν τὴν ἄδεια νὰ περάσουν τὶς γοῦρνες ἀπὸ τὸ ἐσφιγμενίτικο κελλίον τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων, χωρὶς καμιά ἀντίρρηση οὔτε ἐμπόδιο.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ συντάχθηκε τὸ παρὸν γράμμα ποὺ φέρει τὴ σφραγίδα τῆς μονῆς καὶ δόθηκε στὰ χέρια τῶν πατέρων τοῦ κελλίου τῆς Μεταμορφώσεως *εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας*, γιὰ νὰ γίνεται σεβαστὸ ἀπὸ τοὺς σημερινούς καὶ τοὺς μελλοντικούς μοναχοὺς τῆς μονῆς [Ἐσφιγμένου] καὶ τοῦ κελλί-

ου τῶν Ἀγίων Ἀναγύρων. Ἀπὸ τὴν πλευρά τους καὶ [οἱ πατέρες τῆς Μεταμορφώσεως] πρόσφεραν στὴ μονὴ [Ἑσφιγμένον] χάριν εὐλογίας μία πρόθεσιν.

Ὑπογράφει ὁ σκευοφύλακας τῆς μονῆς Ἑσφιγμένον Κυπριανός.

Ἀρχ.: † Δια τοῦ παρόντος γράμματος δειλωποιοῦμεν κ(α)ὶ φανερῶνομεν οἱμεῖς / ἅπανταις οἱ πατέρας ...

82 Ἐγγραφο συνόρων τῆς μάντρας τοῦ Φακοῦ τοῦ μετοχιοῦ Ἀλεξοπύργου τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴ Λῆμνο

(25 Φεβρουαρίου 1754)

(<B 35>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο καταστίχον) 333 X 115. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ. —Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο. —Τίτλος: *Τὰ σῖνορα της μάντρας του Φακού του μετοχίου Ἀλεξοπήργου.* —Στὸ τέλος ἡμερομηνία, ὑπογραφή καὶ σφραγίδα στὰ τουρκικά.

Τὰ σῖνορα τῆς μάντρας τοῦ Φακοῦ ποὺ ἀνήκει στὸ παντοκρατορινὸ μετόχι τοῦ Ἀλεξοπύργου [στὴ Λῆμνο] ξεκινοῦν ἀπὸ τὴ θάλασσα, ὅπου βρίσκεται τὸ *βουναράκιν*, φθάνουν στὸ Κατζινόποδο, ἀπὸ ἐκεῖ στὴ Μεγάλῃ Πέτρῃ, κατηφορίζουν πρὸς τὴν Ἀνεφανή, διασχίζουν τὸ δρόμο, φθάνουν *στοῦ Κούτου* καὶ ἔπειτα στὴν ἄλλῃ Ἀνεφανή, ἀφήνουν ἀριστερὰ τὸ δρόμο, παίρνουν τὴ ράχη, κατεβαίνουν στὸ δάσος (*ὀρμάνιν*), τὸ ὁποῖο διασχίζουν μέχρι τῇ Μαύρῃ Πέτρῃ, καὶ ὕστερα πάλι διασχίζουν *ἴσα τὸ ὀρμάνιν* μέχρι τὸ δρόμο ποὺ πηγαίνει στὸ Διαπόρι, ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο καὶ καταλήγουν στὴ θάλασσα.

Ὑπογράφει ὁ *el hac Mustafa muteveli*.

Ἀρχ.: *Απο την θάλασαν οπου ἦνε του βουναράκιν να πάγι εἰς τον Κατζηνόποδον κ(α)ὶ ἰατ' ἐκ ἐως την Μεγάλην Πέτραν ...*

—Σημ.: Τὸ ἔγγραφο προφανῶς σχετίζεται μὲ τὴν παράνομη καταπάτηση τοῦ βοσκότοπου τοῦ Φακοῦ ἀπὸ τὴν Ὀθωμανίδα Φατιμά καὶ τὴν κόρη τῆς Ἀῖσέ. Ἐναντίον τῆς πρώτης εἶχε κινήσει ἀγωγὴ ὁ Παντοκρατορινὸς μοναχὸς Τιμόθεος Τριαντάφυλλος ἐνώπιον τοῦ “δικαστοῦ [καὶ] τοποτηρητοῦ Λήμνου Φεῖζουλάχ καὶ Χαμτζέ”, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ συνταχθεῖ ἐπιτόπου ἀπόφασις ποὺ δικαίωνε τὴ μονὴ καὶ περιέγραφε μὲ συντομία τὰ σῖνορα τοῦ Φακοῦ [Κῶδ. 4, σ. 46, ἔγγρ. B 26 τοῦ ἔτους Ἐγίρας 1167 (1754)]. Πρβλ. καὶ τὸ ἔγγρ. B 27, ὁ.π.: Φιρμάνι (1754) τοῦ “σοῦλτάν Μαχμουτ Χάν τοῦ Β’” πρὸς τὸν καδὴ Λήμνου, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ τελευταῖος διατάσσεται νὰ παραδώσει στοὺς Παντοκρατορινοὺς τὸν βοσκότοπο τοῦ Φακοῦ ποὺ ἔχει σφετερισθεῖ ἢ Ἀῖσέ καὶ ἡ μητέρα τῆς Φατιμά].

83 Ἀπανταχοῦσα (ἔγγραφο ζητείας) τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Στεφάνου

[ci. 1758]

(Ψ 27<δ>, σ. 126 [ἀριθ. 35]). Πρωτότυπο. Χαρτί 705 X 530 μὲ ἐπένδυση ἀπὸ λευκὸ ὕφασμα. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίαι ἐλάχιστες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα λίγα. —Στὴν ἄνω ὠα ἀνάμεσα σὲ δύο ἐντυπες σφραγίδες τῆς μονῆς ἐγχρωμὴ παράσταση τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Τὸ ἀρχικὸ γράμμα Ὁ διακοσμημένο μὲ φινιγὲς παραστάσεις καὶ στὸ κέντρο χέρι ποὺ εὐλογεῖ, ἐνῶ δύο μεγαλύτερα ἄνθη ἐπάνω καὶ κάτω ἐπιμνησκύνουν τὸ σχῆμα τοῦ γράμματος. —Γραφεὰς ὁ ἴδιος μὲ τοῦ Ἑγγρ. 79.

Οἱ ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ τῆς βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἐθωνος, ἀπευθυνόμενοι πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ μητροπολίτες καὶ ἀρχιεπισκόπους, ἐπισκόπους, πρωτοσυγκέλλους καὶ οἰκονόμους, καθηγουμένους καὶ πνευματικούς, ἱερεῖς καὶ ἱεροδιακόνους, μοναχοὺς καὶ κληρικούς, διδασκάλους, ἄρχοντες καὶ προεστοὺς, [δημο]ἱερόντες, πραγματευτὲς, καρaboκίρηδες καὶ ναῦτες καὶ πάσης τέχνης καὶ ρουφετίου πρωτομαῖστορες καὶ μαῖστορες καὶ πρὸς ὅλους τοὺς χριστιανούς, παρακαλοῦν τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ ποὺ μεταμορφώθηκε στὸ ὄρος Θαβὼρ καὶ τὴ Θεοτόκο νὰ τοὺς διατηροῦν ὑγιεῖς καὶ εὐτυχισμένους ὑπὸ τὴν σκέπη τοῦ Ὑψίστου. Τονίζουν ἐπίσης τὴν ψυχωφέλεια τῆς ἐλεημοσύνης, ποὺ ἀπαλλάσσει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ πολλὰ παραπτώματα, τὸν σώζει ἀπὸ τὸν ψυχικὸ θάνατο καὶ τὸν ἐξομοιώνει μὲ τὸ Θεό, ἰδίως ὅταν γίνεται πρὸς τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια, ὅπου ἀκατάπαντα ὑμνεῖται καὶ δοξάζεται.

Ἡ μονὴ [Παντοκράτορος] βρίσκεται σὲ μεγάλη ἀνάγκη καὶ στενοχωρίαν, γιατί συνθλίβεται ἀπὸ βαρὺτατο χρέος, ἐξαιτίας τῶν ὑπέρογκων καὶ ἀδιάκοπων φόρων (ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ ἀδιάκοπα δοσίματα), ἀλλὰ καὶ ἐξαιτίας τῶν αὐξημένων ἀναγκῶν τῆς. Ἦδη ἔχει ἐπισκευάσει ὀρισμένα ἐτοιμόροπα κτίρια καὶ τὸν ἴδιο τὸ ναὸ ξοδεύοντας ἀρκετὰ χρήματα (μὲ ποσότητα ἱκανῶν πονγγίων). Τώρα πάλιν χρειάζονται ἀνακαίνιση καὶ τὰ ὑπόλοιπα σεσαθρωμένα, καὶ μάλιστα ὁ ὑδραγωγός, ποὺ ἔχει χαλάσει ἀπὸ τὴν πολυκαιρία καὶ δὲν κατεβαίνει πιά τὸ νερὸ στὸ μοναστήρι. Ἐτοί οἱ μοναχοὶ ἀναγκάστηκαν νὰ συνάψουν χρέος βαρὺτατον.

Στενοχωρούμενοι ἀπὸ τὸ γεγονὸς αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς καθημερινὲς πιέσεις τῶν δανειστῶν τους (καθ' ἐκάστην διὰ τοὺς τόκους στενοχωρούμενοι καὶ βιάζόμενοι), οἱ μοναχοί, μὲ ὁμόφωνη ἀπόφαση τῆς συνάξεώς τους, στέλλουν τὸν πνευματικὸ παπα Γαβριήλ¹ καὶ τὴ συνοδεία του, ποὺ ἔχουν μαζί τους ἱερὰ λείψανα τῶν ἁγίων μεγαλομάρτυρος Προκοπίου, ἱαματικῶ Παντελεήμονος, μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος² καὶ Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολύτριάς³, γιὰ συλλογὴ ἐλεῶν ἀπὸ τοὺς χριστιανούς. Παρακαλοῦνται ὅλοι νὰ τοὺς υποδεχθοῦν ἰλέω τῷ ὀμματι καὶ εὐμενεῖ τῇ διαθέσει καὶ νὰ τοὺς δώσουν ἀπ' ὅσα

ὁ Θεὸς ἀφθονοπαρόχως τοὺς ἔχει χαρίσει ἓνα μέρος, ὁ μὲν παρησιάν, ὁ δὲ πρόθεσιν, ὁ δὲ τεσσαρακονταλείτουργον, ἕτερος σαραντάριον καὶ ἄλλος ἀδελφάτον, ὁ καθένas κατὰ τὴ δύναμι καὶ τὴν προαίρεσίν του, ὥστε οἱ μοναχοὶ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸ βαρύτατο χρέος ποὺ τοὺς ἐπαπειλεῖ καὶ ἀπὸ τὴν δεινὴν ἀθυμίαν ποὺ τοὺς κατέχει ἐξαιτίας τῆς ἔλλειψης νεροῦ. Καὶ ὁ πλουσιόδωρος ἀνταποδότης Θεὸς νὰ τοὺς ἀνταμείψει μὲ ἀπειροπλάσιους τὰς ἀντιμισθίας, νὰ τοὺς δώσει τὰ ἀγαθὰ τοῦ Ἀβραάμ καὶ μετὰ θάνατον νὰ τοὺς ἀξιώσει τῆς αὐδίου μακαριότητος.

Τὴν ἀπανταχοῦσα φέρεται νὰ ὑπογράφει ὁ καθηγούμενος Στέφανος.

Ἄρχ.: Οἱ ἀπανταχοῦ τὴν ὑπ' οὐρανὸν νοητῶς διανύζοντες ἀστέρες πολὺνφωτοι... Τὸ θεοδίδακτον τῆς ἐλεημοσύνης ἔργον, αἶ μὲν (καὶ) πανταχοῦ ἐπενετὸν / ἐστὶ (καὶ) ὠφέλιμον ...

1. Καὶ ἐδὼ τὸ ὄνομα ποὺ εἶχε γραφεῖ στὴν ἀρχὴ σβήστηκε μεθοδικὰ καὶ ἀπέμεινε μόνο τὸ ἀρχικὸ Γ, δὲν εἶναι ὅμως εὐκόλο νὰ εἰκαστοῦμε ποιοῦ ἀκριβοῦς ἦταν τὸ ὄνομα ἐκεῖνο.
2. Πρόκειται γιὰ τὸ δάκτυλον τοῦ ἁγίου Τυφῶνος, βλ. Ἐγγρ. 105.
3. Καὶ πάλι τὸ δάκτυλον, ὅπως ἀναφέρεται σὲ μεταγενέστερη ἀπανταχοῦσα (τῆς 15 Σεπτεμβρίου 1827) τῶν ἐπιτρόπων τῆς μονῆς προηγουμένου Θεοκλήτου καὶ γερο Ἀγαπίου (βλ. Κωδ. 4, ἀριθ. Ψ27<στ>).

—Χρονολογία: Διὸ φορές, στὶς 19 Ἰουνίου καὶ 1 Σεπτεμβρίου 1758, ἀπαντᾷ ἡγουμένους Στέφανος. Ἡ ἐνδειξη δὲν εἶναι ἀτράνταχτη γιὰ τὴ χρονολόγησιν τοῦ ἐγγράφου, βρίσκει ὅμως τὴ θέση τῆς ἀν συνδεθεῖ μὲ τὴν ἀπανταχοῦσα τοῦ ἡγουμένου Χρυσάνθου (βλ. Ἐγγρ. 79), τὴν ὁποία ἔχει συντάξει ὁ ἴδιος γραφέας. Ἐπιπλέον, τὸ ἔτος 1758 φαίνεται πὺς ἦταν ἰδιαίτερα κρίσιμο γιὰ τοὺς μοναχοὺς, ἀφοῦ τότε εἶχαν προχωρήσει στὴν ἐκδοσὴ ἐνὸς πολὺ ἐντυπωσιακοῦ ἀριθμοῦ χρεωστικῶν ὁμολόγων, συνολικοῦ ὅψους 3.500 γροσίων περίπου.

84 Ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη τῶν ἀδελφῶν Γεράκη μαχαιρᾶ καὶ Στέργιου πρὸς τὸν σκευοφύλακα τῆς μονῆς Παντοκράτορος Νικηφόρο

10 Φεβρουαρίου 1762

(Ω 7 α<1>), σ. 131 [ἀριθ. 136]. Πρωτότυπο. Χαρτί 140 X 150. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. — Διατήρησις καλὴ. —Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο καὶ χωρὶς συντομογραφίες. —Στὸ νῶτο τοῦ ἐγγράφου σημείωσις: *Ἰω(άννου) κεκαμμενον λιτοργές 4*.

Οἱ ἀδελφοὶ Γεράκης μαχαιρᾶς καὶ Στέργιος δηλώνουν ὅτι ἔλαβαν τὰ ἄσπρα ποὺ τοὺς χρωστοῦσε ὁ ἐξαδελφός τους *Γαλαχτίας* [Γαλακτίων μοναχός] ἀπὸ τὸ σκευοφύλακα [τῆς μονῆς Παντοκράτορος Νικηφόρο].

Γραφέας τοῦ κειμένου ὁ Γεράκης μὲ τὴν παρουσίαν τῶν μαρτύρων Ζαφείρη, Πέτρου καὶ Παναγιώτη.

Ἄρχ.: *Εγὼ ο Γερακης μαχαιρᾶς κα(αί) ἀδελφοίς μου ο Στεργιος, τα ἄσπρα οπου μας / εἰθῆλι ο ἀξάδελφος μας ο Γαλαχτας...*

—Σημ.: Παρόλη την άσαφή και θολή διατύπωση (βλ. Ἀρχ.), ἡ απόδειξη αὐτὴ πρέπει μᾶλλον νὰ σχετίζεται μὲ τὰ διακόσια εἴκοσι γρόσια ποὺ εἶχε δανείσει στὴ μονὴ ὁ Γεράκιος μαχαράς τὴν 1 Νοεμβρίου 1759 (ἀνέκδοτο χρεωστικὸ ὁμολόγο).

85 Ἐνυπόγραφον καὶ ἐμμάρτυρον ἀποδεικτικὸ γράμμα τοῦ Παντοκράτορινοῦ ἱερομονάχου Νικηφόρου, ἡγουμένου Κασσιζόρας Βλαχίας

4 Ἀπριλίου 1764

(<E 2>). Πρωτότυπο. Χαρτί 310 X 210. Μελάνι μαῦρο, διάφορα στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση μέτρια: σητόβρωτο στὸ κάτω μέρος, κηλίδες ἀπὸ ὑγρασία στίς διπλώσεις. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Μόλις γνωστοποιήθηκε στὴ μονὴ Παντοκράτορος ὁ θάνατος τοῦ ἡγουμένου Κασσιζόρων μοναχοῦ Παρθενίου Παντοκράτορινοῦ, στάλθηκε [στὸ Căscioarele (Κατσόρι)] ὁ ὑπογραφόμενος ἱερομόναχος Νικηφόρος γιὰ νὰ τὸν διαδεχτεῖ καὶ νὰ διενεργήσει κατὰ τὸ μοναστηριακὸν ἔθος παραλαβὴ τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτη καί, κυρίως, τῆς καθιερωμένης ἐτήσιας εισφορᾶς, ἡ ὁποία γιὰ πάρα πολλὰ χρόνια δὲν εἶχε ἀποδοθεῖ στὴ μονὴ [Παντοκράτορος]. Ὅμως, ὄχι μόνο δὲ βρῆκε ἵχνος περιουσίας, ἀλλὰ ἀντίθετα ἀνακάλυψε ὅτι ὁ προκατόχος του εἶχε δημιουργήσει χρῆ ποὺ ξεπερνοῦσαν τὰ ἐννιακόσια γρόσια, οἱ δικαιοῦχοι τῶν ὁποίων ἀπαιτοῦσαν τώρα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὴν ἐξόφλησίν τους. Ἐπιπλέον, ὁ κατετὰν Γεωργάκης, ἀνεψιὸς τοῦ μακαρίτη, ζητοῦσε τὴν ἀπόδοση μισθῶν ὀκτὼ ἐτῶν, ὅπου τὸν ἐδοῦλευσεν. Ἐπειδὴ ὁμως γινώριζε ὅτι δὲν εἶχε ἀπομείνει τίποτε ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ θείου του, ἀφοῦ στὰ χέρια του εἶχε ξεφυγῆσει ὁ τελευταῖος, παρακάλεσε τὸ νέο ἡγούμενο Νικηφόρο, ἔναντι τῶν μισθῶν ποὺ διεκδικοῦσε, νὰ λάβει ὡς ἀμοιβὴ τὸ ἀμπέλι τοῦ Μιχαὴλ βοεβόδα ἄντικρυς εἰς τὸ μοναστήρι¹, καταβάλλοντας καὶ πενήντα γρόσια ἐπιπλέον.

Ὁ ἡγούμενος τοῦ παραχώρησε τὸ ἀμπέλι στὴν κατάσταση ποὺ βρισκόταν, ἀφοῦ πρῶτα ἐξασφάλισε γράμμα του, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ κατετὰν Γεωργάκης ἀνελάμβανε τὴν ἀποκλειστικὴ δικαστικὴ εὐθύνη ἐν παντί κριτηρίῳ ἀπέναντι σὲ ὅποιονδήποτε ἄλλον κληρονόμο τοῦ μακαρίτη Παρθενίου Κατσοράνου. Ἀντίστοιχα, μὲ τὸ ἐνυπόγραφον καὶ ἐμμάρτυρον αὐτὸ γράμμα, ποὺ ἐπιβεβαιώνει μετὰξὺ τῶν ἄλλων καὶ ὁ μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας, ὁ ἱερομόναχος Νικηφόρος ἐγγυᾶται ὅτι κανεὶς ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς, τόσο αὐτοὺς ποὺ βρίσκονται στίς Κασσιζόρες [Κατσόρι] ὅσο καὶ ἐκείνους ποὺ ἐγκαταβιοῦν στὴ μονὴ Παντοκράτορος ἐκέισε, δὲν θὰ τὸν ἐνοχλήσει γιὰ τὴν κατοχὴ τοῦ ἀμπελιοῦ, τὸ ὁποῖο τοῦ ἔχει παραχωρήσει ὁ ἴδιος ἐν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ.

Ἵπογράφουν: Ὁ ἡγούμενος Κασσιζόρας ἱερομόναχος Νικηφόρος. Ὁ πρωτοσύγκελλος Καισάριος. Ὁ ἱερομόναχος Ἰουβενάλιος. Ὁ πρωτέδικος ἱερέας Εὐστράτιος (ρουμ.). Ὁ πρωτέδικος (;) ἱερέας Θωμᾶς (ρουμ.).

Ἀρχ.: † Εἰς το παρόν μου δῆλον γίνεται ὅτι ἀποθνήσκοντας ὁ πρὸ ἐμοῦ καθηγούμενος Κασσιζόρων ἐν μοναχοῖς Παρθένιος ὁ κ(α)ὶ Παντοκράτορινός ...

1. Κάθετα στὴν ἀριστερὴ ὡς μὲ τὸ ἴδιο χέρι, ἀλλὰ μὲ καστανόχρωμο μελάνι, σημειώνεται: ἡ ὁποία [ἄμπελος] εἶναι εἰς τὸν τόπον τοῦ Ῥάδον βροβόδα κ(α)ὶ τὴν ἀγόρασε/πάλιν ὁ ῥ(η)εῖς Παρθένιος Κατζοράνος.

86 Ἐπιστολὴ τοῦ προηγουμένου Δανιὴλ Καππούδα πρὸς τὸν σκευοφύλακα παπα Γρηγόριο καὶ τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς Παντοκράτορος

8 Σεπτεμβρίου 1765

(<Α 90>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 313 X 211. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Στὸ verso τοῦ β' φύλλου ἡ διεύθυνση: *Τῷ πανοσιοτάτῳ ἁγίῳ σκευοφύλακι...Γρηγορίῳ...Εἰς Ἅγιον Ὅρος. Μελάνι καστανόχρωμο, μαῦρο ἐξίτηλο στὴν ὑπογραφή. —Διατήρηση καλὴ (μικρὲς κηλίδες ἀπὸ ἴγγρασία). —Συντομογραφίες σπάνιες. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς εἶναι ἀλλόγραφο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὑπογραφή τοῦ ἀποστολέα. —Τὸ ἔγγραφο βλ. Πίν. 12.*

Ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς Παντοκράτορος Δανιὴλ Καππούδα¹ πληροφορεῖ τὸ σκευοφύλακα παπα Γρηγόριο καὶ τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς γιὰ τὴν καλὴ του ὑγεία, εὐχόμενος νὰ τοὺς διαφυλάττουν πάντοτε ὁ Παντοκράτωρ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἡ Θεοτόκος, τῆς ὁποίας τὴ Γέννηση ἐορτάζουν σήμερα. Παρακαλεῖ ὅλους νὰ ἔχουν ἀγάπη μεταξὺ τους καὶ νὰ πηγαίνῃ ὁ κάθε εἰς εἰς τὸ ταξίδι του διὰ νὰ κάμωμεν κάποιαν κυβέρνησιν εἰς τὸ μοναστήρι μας, διὰ νὰ ἐλαφρωθῇ ὀλίγον ἀπὸ τὸ χρέος... Ὁ προηγούμενος παπα Στέφανος ἤρθε ἐδῶ καὶ τοῦ παραπονέθηκε ὅτι τὸν ἔβανέτε εἰς τὸν πύργον καὶ εἰς τὰ δεσμά — αὐτὰ, ὅμως, δὲν εἶναι πρέπον νὰ τὰ κάνουν, καὶ μάλιστα στὴν πανοσιότητά του, ποὺ ἀπὸ μικρὸς ὑπηρετεῖ τὴ μονή. Ἀντίθετα, ὁ παπα Καλλίνικος μόλις χθὲς ἔγινε συμμοναστής τους. Συμβουλεύει τὸ σκευοφύλακα νὰ συμπεριφέρεται ὅπως ἡ μέλισσα, ὅπου σινάζει ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνθη τῆς γῆς εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς. Τονίζει ὅτι ἐκεῖνος ὅπου τὸν ἐσίνχυζον πάντοτε ἀπὸ τὸ μοναστήριον εἶναι φυσικὸ νὰ μὴν πασχίζει μὲ ὅλες τῖς δυνάμεις του γιὰ τὸ καλὸ τῆς μονῆς ὅταν πηγαίνει στὶς ἐπαρχίες γιὰ συλλογὴ ἐλεῶν, οὔτε βέβαια θὰ ἔχει καμία διάθεση νὰ ἐπιστρέψει. Εἶναι, λοιπόν, ἀδιανόητο νὰ στείλουν ἄλλον στὴ θέσι τοῦ παπα Στέφανου, τὴ στιγμὴ μάλιστα ποὺ ἐκεῖνος ἤδη ἔχει ἐξασφαλίσει [συστατικὸ] γράμμα τοῦ ἀρχιερέα γιὰ τὸ ταξίδι τῆς Μετελήνης... καὶ τῆς Σιάμους.

Γι' αὐτὸ παρακαλεῖ ὅλους διὰ χατῆρι του νὰ μὴν ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὸν προηγούμενο [παπα Στέφανο] τὴν περιοδεία τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν καὶ νὰ προ-

σπαθήσουν νά τόν κατευνάσουν, ὅπως καί ὁ ἴδιος ὁ ἀποστολέας προσπάθησε μέ πολλά εἰρηνικά λόγια. Τέλος, τόν προηγούμενο παπα Νικηφόρο πρέπει νά τόν ἀγαποῦν σάν πατέρα τους, γιατί εἶναι ὁ ἀρχαιότερος ἀπό ὅλους—καί ἀπό τόν ἴδιο τόν ἀποστολέα. Ἄν, λοιπόν, *συνγίξεται* ἀπό τοὺς πατέρες ἡ αὐτὸς *καθεαυτοῦ μόνος του* καί ἐπιθυμεῖ νά *ῥησγάσει* μεταβαίνοντας στίς Κυδωνίες ἡ ὅπου ἄλλοῦ, νά μὴν τόν ἐμποδίσουν, *διὰτι ὅπου καί ἐὰν ἐπάγη, διάφορον ἔχει τὸ μοναστήριον καὶ ὄχι ζημίαν.*

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ προηγούμενος Δανιὴλ Καππούδα.

*Αρχ.: ... † Δεόμενος τὸν Παντοκράτορα Κύριον ἡμῶν Ἡσοῦν Χριστὸν κ(α)ὶ τὴν ὑπεράγνων Θεοτόκον / ὅποῦ ἐτέχθη σήμερον ...

1. Πρόκειται γιὰ τὸν κτήτορα τοῦ μοναδικοῦ χειρογράφου ποὺ ἔχει διασωθεῖ τὰ ἔργα τοῦ ποιητῆ Λεονάρδου Ντελλαπόρτα (βλ. Μ. Ι. Μανούσασκα, *Λεονάρδου Ντελλαπόρτα ποιήματα (1403/1411)*, Ἀθήνα 1995, 2).

87 *Δηλοποιητικὸν γράμμα* τοῦ οἰκονόμου τοῦ μετοχίου Κυδωνιῶν πρώην ἀρχιδιακόνου Σωφρονίου Παντοκρατορινοῦ

Κυδωνίες Μ. Ἀσίας

20 Φεβρουαρίου 1766

(<X11>). Πρωτότυπο. Χαρτί 312 X 211. Μελάνι μαῦρο, λίγο ἐξίτηλο. —Διατήρηση μέτρια: σχισίματα καί ὅπες στίς διπλώσεις καί στὸ κάτω μέρος, ἴχνη σκουριάς καί ὑγρασίας στὴν κάτω ὠα. —Συντομογραφίες σπάνιες. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Τὸ κείμενο ἰδιόγραφο τοῦ Σωφρονίου.

Ὁ πρώην ἀρχιδιάκονος Σωφρόνιος Παντοκρατορινὸς δηλώνει ὅτι τὰ χρήματα γιὰ τὶς ἀνακαινίσεις καί τὶς ἀγορὲς ποὺ πραγματοποιοῦσε στὸ διάστημα ποὺ κατέχει τὴ θέση τοῦ οἰκονόμου στὸ μετόχι τῆς μονῆς του [μονῆς Παντοκράτορος] στίς Κυδωνίες προέρχονται ἀπὸ τὶς ἐσοδεῖς τῶν ὑπαρχόντων (τὰ *μαξούλια τῶν πραγμάτων*) καί ἀπὸ ἐλεημοσύνες τῶν χριστιανῶν. Ὅλα, ἐπίσης, τὰ ἐλαιόδεντρα ποὺ εἶχαν ἀφιερωθεῖ τὴν ἴδια περίοδο ἀνήκουν στὴ μονὴ του καί μόνο.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ συντάσσει ἰδιόχειρα τὸ παρὸν *δηλοποιητικὸν γράμμα*, τὸ ὁποῖο ὑπογράφεται ἀπὸ μάρτυρες καί τὸ ὁποῖο παραδίδει στὸ μοναστήρι του, ἐξαπολύοντας τὴν κατάρρα τοῦ Παντοκράτορα καί τὴ δική του ἐναντίον τῶν συγγενῶν του, στὴν περίπτωσι ποὺ θὰ τολμοῦσαν μετὰ τὸ θάνατό του νά διεκδικήσουν τὰ περιουσιακὰ αὐτὰ στοιχεῖα.

Ὑπογράφει ὁ ἴδιος ὁ Σωφρόνιος Παντοκρατορινός.

*Αρχ.: † Διὰ τοῦ παρόντος μου γράμματος ὁμολογῶ κ(α)ὶ φανερόνω τοῖς πᾶσιν ὅτι / εὕρισκόμενος οἰκονόμος ἐδῶ εἰς Κυδωνίαις ...

88 Ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Σαμουὴλ τοῦ Χαντζερῆ γιὰ τὰ πράγματα τοῦ μακαρίτη προηγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Γερβασίου

Ὁκτώβριος, ἰνδ. 15, 1766

(<Ω 17>). Πρωτότυπο. Χαρτί 437 X 327. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση μέτρια: φθορές στὶς ἄκρες καὶ στὶς διπλώσεις. — Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Ὁ ἡγούμενος Γρηγόριος καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ᾠθωνος ζήτησαν ἀπὸ τὸν πατριάρχη Σαμουὴλ νὰ ἐξαπολύσει *ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον*, γιὰ νὰ φανερωθεῖ ἡ ἀλήθεια σχετικὰ μὲ τὴν τύχη τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ προηγουμένου τῆς μονῆς παπα Γερβασίου, ποὺ πέθανε [στὴ Λέσβο]¹. Γιὰ τὸ λόγο αὐτόν, ὁ πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος, ἀπειθυνόμενοι μὲ τὸ παρὸν *ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον*, ποὺ ἐκδίδεται ὕστερα ἀπὸ αἴτηση τῶν συμμοναστῶν τοῦ μακαρίτη, πρὸς τὸ μητροπολίτη Μυτιλήνης καὶ ἐξαρχο πάσης Λέσβου, τὸν κληρὸ καὶ τοὺς προεστοὺς (*γέροντες*) τοῦ νησιοῦ, ἀποφαίνονται *σινωδικῶς*:

Ὅποιος κατακρατεῖ πράγματα, χρήματα (*ἄσπρα*), ὁμολογίες, κατάστιχα ἢ ὅτιδήποτε ἄλλο ἀνῆκε στὸ μακαρίτη παπα Γερβάσιο Παντοκρατορινὸ ἢ τοῦ χρωστοῦσε χρήματα, δι' ὁμολογίας ἢ ἄνευ ὁμολογίας, ἀν τὰ ἐπιστρέψει καὶ τὰ παραδώσει στὸν ἐπίτροπο τῆς μονῆς Γεράσιμο μοναχό, ποὺ ταξιδεύει γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ στὴ Μυτιλήνη, ἔχει καλῶς. Διαφορετικὰ, ὅσοι ἀποκρύψουν ἢ κατακρατήσουν πράγματα τοῦ μακαρίτη ἢ δὲν ἐξοφλήσουν τὸ χρέος τους, ἀλλὰ ἐπιμένουν νὰ ἀδικοῦν καὶ νὰ ζημιώνουν *μέχρι τέλους τὴν μονὴν ταύτην*, ὅπως καὶ ὅσοι γνωρίζουν τὴν ἀλήθεια καὶ δὲν τὴν ἀποκαλύπτουν χαριζόμενοι στοὺς χρεώστες ἢ καλύπτοντάς τους ἐπειδὴ εἶναι φίλοι τους, νὰ εἶναι ἀφορισμένοι καὶ καταραμένοι, ὥσπου νὰ μετανοήσουν ἔμπρακτα καὶ νὰ ἀποδώσουν ὅσα κατακρατοῦν ἢ νὰ φανερώσουν ὅσα γνωρίζουν γιὰ τὸ ζήτημα.

Μηνολόγιο.

Ὑπογράφουν: Ὁ Καισαρείας Παῖσιος. Ὁ Κυζίκου Γεράσιμος. Ὁ Νικομηδείας Νικηφόρος. Ὁ Χαλκηδόνος Ἰωαννίκιος. Ὁ Θεσσαλονίκης Νεόφυτος. Ὁ Κρήτης Γεράσιμος. Ὁ Μυτιλήνης Ἀνθιμος. Ὁ Ἀγχιάλου Ἀνανίας. Ὁ Σαντορῆνης Διονύσιος. Ὁ Φαναρίου Μακάριος.

Ἀρχ.: ... † Ἐρώτατε (μ)ητροπολίτα Μυτιλήνης... Ὁ ἡγούμενος τοῦ σεβασμίου μοναστηρίου τοῦ Παντοκράτορος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ...

1. Ἡ τελευταία μνεῖα τοῦ προηγουμένου Γερβασίου σημειώνεται στὶς 12 Αἰγούστου 1765, ὅταν προσφέρει στὸν σκευοφύλακα Γρηγόριο ἑκατὸν πενήντα γρόσια δανεικὰ (καὶ αὐθημερὸν τὰ χαρίζει στὴ μονή του), τὰ ὁποῖα προόριζε γιὰ τὴν πληρωμὴ τῶν μαστόρων ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ἔργου τους (προφανῶς μέσα στὴ μονή), βλ. ἀνέκδοτο Χρεωστικὸ διμῶλογο.

89 Συνοδικό έγγραφο τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχη Σαμουὴλ τοῦ Χαντζερῆ γιὰ τὴν καθαίρεση τοῦ ψευδοῦιερέα Γρηγορίου Κουκούλα ἀπὸ τῆ Λέσβου

Ὁκτώβριος, ἰνδ. 7, 1774

(<Ω 18>). Πρωτότυπο. Χαρτί 560 X 420. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: σχίσματα καὶ ὀπές στὶς διπλώσεις, φθορὲς ἀπὸ ἔντομα. —Συντομογραφίες ἀρκετές. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο.

Ὁ πατριάρχης Σαμουὴλ καὶ ἡ Σύνοδος, ἀπευθυνόμενοι πρὸς τοὺς μητροπολίτες Ἐφέσου καὶ ἑξαρχο πάσης Ἀσίας, Μυτιλήνης καὶ ἑξαρχο πάσης Λέσβου, Μεθύνης καὶ ἑξαρχο Λέσβου, Φιλαδελφείας καὶ ἑξαρχο πάσης Λυδίας, τὸν ἐπίσκοπο Μοσχονησίων καὶ τοὺς κληρικοὺς καὶ προεστοὺς (γέροντες) τῶν ἐπαρχιῶν τους, κρίνουν ὅτι ὅπως ὁ *πολυμήχανος καὶ παλαμνιαῖος διάβολος* προσπαθεῖ μὲ ὅλες του τὶς δυνάμεις νὰ ἀνατρέψῃ τὴ Δημιουργία τοῦ Θεοῦ, πρῶγμα ποὺ θὰ ἐπιτύγχανε ἂν δὲν εἶχε ἐξολοθρεῦσει τὴ δύναμὶ τοῦ ὁ Σωτῆρας [Χριστός], ἔτσι καὶ οἱ ὁπαδοὶ του μετέρχονται τὰ πάντα—*καὶ λῦκοι ὄντες ἐν σχήματι προβάτων*, εἰς τὸν τῆς *θείας ἱερωσύνης βαθμόν*, κατὰ τὸν *ἄγγελον τοῦ σκότους τὸν μετασχηματιζόμενον εἰς ἄγγελον τοῦ φωτός* παρεισφύρουν: Ἀναφέρονται στὸν *κακοπατὰ* Γρηγόριο Κουκούλα ἀπὸ τὸ χωρὶ Βασιλικά τῆς Μυτιλήνης, τὸν ὁποῖο καὶ συγκαταλέγουν πρῶτο μεταξὺ τῶν *λύκων ἐν σχήματι προβάτων*, ποὺ φέρουν βαθμὸ ἱερωσύνης.

Σύμφωνα, λοιπόν, μὲ τὶς μαρτυρίες τοῦ μητροπολίτη Ἐφέσου καὶ ἀξιόπιστων χριστιανῶν τῆς Μυτιλήνης, [ὁ Κουκούλας], ἀφοῦ ἀπὸ τὴν πρώτη του νεότητι εἶχε διαπράξει *πάντα τὰ αἰσχιστα*, κατόρθωσε παρόλα αὐτὰ νὰ παρεισφύρσῃ μὲ ἀπάτη στὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, *τοῖς Θεῷ λειτουργεῖν ἡξιωμένοις ἑαυτὸν παρεικάσας καὶ Θεοῦ λειτουργὸς προσποιούμενος εἶναι*.

Κατόπιν, στὴν πατρίδα του τὴν ἐπαρχία Μυτιλήνης, συνελήφθη καὶ πάλι πολλὲς φορὲς νὰ ἐπιδίδεται σὲ ἀκολασίες *ἀνευθριάστως καὶ ἀνυποστόλως*. Ἐγκαλοῦσε στὰ δικαστήρια, συκοφαντοῦσε καὶ ἀδικοῦσε πότε τὸν ἕνα καὶ πότε τὸν ἄλλον, προκαλώντας ἀναστάτωση καὶ σύγχυση στὴν πόλιν καὶ ὀδηγούμενος γιὰ τὶς ἐνέργειές του αὐτὲς στὶς φυλακές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες πολλὲς φορὲς δραπέτευσε. Αὐθαδίασε ἀκόμη καὶ στὸ μητροπολίτη Μυτιλήνης, ὁ ὁποῖος καὶ τὸν ὑπέβαλε στὴν ποινὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀργίας, ἀλλὰ, ἀντὶ τοῦ *ἀγαθῆναι*, συνέχισε τὶς ἀθεμιτοურγίες καὶ τὶς ἀσέλγιες, μὲ ἀποτέλεσμα τελευτᾶ νὰ ἀπελαθεῖ ἀπὸ τῆ Μυτιλήνης *ὡς κοινὸς λυμῶν*, ὕστερα ἀπὸ κοινὴ ἀγωγή ὧλων, καὶ νὰ τοῦ ἀφαιρεθεῖ τὸ *ἰλάμι* του.

Πῆγε στὶς Κυδωνιές, ὅπου παρὰ τὴν ποινὴ τῆς ἀργίας ἱερουργοῦσε καὶ συνέχισε τὴν ἴδια συμπεριφορὰ. Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ μάλιστα, ἔστησε πλεκτάνη στὸν Παντοκράτορινὸ προηγούμενο Κύριλλο καὶ σὲ ἕναν ἄνθρωπό του, τοὺς ὁποίους ἐγκάλεισε στὰ δικαστήρια τῶν Κυδωνιῶν ἀπαιτώντας νὰ τοῦ ἐπιστρέψουν ἕνα κόσμημα (*τξεβαχερικόν*) ἀξίας χιλίων γροσίων, τὸ ὁποῖο

δῆθεν τοῦ εἶχαν κατακρατήσει. Στὴ δίκη ποὺ ἀκολούθησε ὁ ἡγούμενος¹ ζημιώθηκε μὲ ἑκατὸ γρόσια καὶ ὑποχρεώθηκε μαζὶ μὲ τὸν ἀνθρωπὸ του νὰ ὑποβληθεῖ ἄδικα σὲ ὄρχο, ὡς ὁμνύουσι ἐν ᾿Αθωνι, γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὴ συγκοφαντία.

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὴν τελευταία του αὐτὴ ἀδικοπραγία τόλμησε νὰ ἱερουργήσει καὶ πάλι —τὴν ἐπόμενη κιόλας μέρα— καὶ νὰ εἰσέλθει εἰς τὸ ἱερὸν θυσιαστήριον καταφρονώντας τὴν ποινὴ ἀργίας ποὺ τοῦ εἶχε ἐπιβληθεῖ στὴ Μυτιλήνη, ὁ πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος κοινῇ συνοδικῇ διαγιγνώσει ἀποφασίζουν κατὰ νόμους καὶ καθαιροῦν καθαιρέσει παντελεῖ τὸν Μυτιληναῖο *κακοπατὰ* Γρηγόριο Κουκούλα ἀπὸ τὸ χωριὸ Βασιλικά ἐν βάρει ἀργίας καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ: κανεῖς δὲν πρέπει νὰ συλλειτουργεῖ μαζὶ του ἢ νὰ τοῦ ἀσπάζεται τὸ χέρι, ἀλλὰ ὅλοι νὰ τὸν ἀποκαλοῦν ἀπλῶς Γρηγόρη Κουκούλα καὶ τίποτε παρατέρα.

Μηνολόγιο.

᾿Υπογράφουν: Ὁ ᾿Εφέσου Μελέτιος. Ὁ ᾿Ηρακλείας Μεθόδιος. Ὁ Κυζίκου Γεράσιμος. Ὁ Νικομηδείας Μελέτιος. Ὁ Νικαίας Καλλίνικος. Ὁ Χαλκηδόνος Παρθένιος. Ὁ Δέρκων ᾿Ανανίας. Ὁ Θεσσαλονίκης Δαμασκηνός. Ὁ ᾿Αδριανουπόλεως Νικηφόρος. Ὁ Προύσης Μελέτιος. Ὁ Φίλιππουπόλεως Σαμουήλ. Ὁ Μυτιλήνης Σαμουήλ. Ὁ Δρύστρας Παρθένιος. Ὁ Μηθύμης Γεράσιμος. Ὁ Μοσχονησίων Κύριλλος.

᾿Αρχ.: ...† ᾿Ιερῶτατοι μ(η)τροπολίται, ὃ τε ᾿Εφέσου ... Ὁ πάσης κακίας ἐργάτης πολυμήχανος καὶ παλαμναῖος διάβολος ...

1. ᾿Αντιπρβλ. ἀμέσως παραπάνω, ὅπου ἀποκαλεῖται προηγούμενος.

90 ᾿Αποδεικτικὸν γράμμα ἀφιέρωσης τοῦ παντοκράτορινοῦ μετοχίου τῆς Ὁρμύλιας

30 Μαΐου 1776

(Σ 11, σ. 73 [ἀριθ. 373]). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 284 X 207. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α΄ φύλλου. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλή. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο.

Τὸ 1747 οἱ μοναχοὶ τοῦ βασιλικοῦ μοναστηρίου τοῦ Παντοκράτορος ποὺ διαχειρίζονταν τὸ μετόχι στὴν Ὁρμύλια τὸ εἶχαν πουλήσει μαζὶ μὲ ὅλη τὴν περιοχὴ καὶ τὰ χωράφια του στὸν ᾿Αθανάσιο, πατέρα τοῦ Βασιλικοῦ, τοῦ Στάμου καὶ ἄλλων [ποὺ δὲν κατονομάζονται], στὸν Κώστα, πατέρα τοῦ Στάμου καὶ στὸ Γιαννάκη, πατέρα τοῦ Κώστα καὶ τοῦ Δημητρίου, οἱ ὅποιοι καὶ εἶχαν καταβάλει γιὰ τὴν ἀγορὰ του πεντακόσια γρόσια. Σήμερα, οἱ κληρονόμοι τους ποὺ ἀναφέρθηκαν, οἱ ὅποιοι καὶ καλλιεργοῦσαν τὰ ἐδάφη του ὡς

κληρονόμοι κύριοι της περιουσίας των πατέρων τους μέχρι τώρα, παρακινήθentes ὁλοί¹, ἀφιερώνουν ὁμόφωνα τὸ μετόχι στὴ μονὴ Παντοκράτορος γιὰ μνημόσυνο τῶν γονιῶν τους καὶ τὸ παραδίδουν καὶ πάλι στὴν ἐξουσία της. Ἐξαπολύεται ἀρὰ ἐναντίον τῶν ἀπογόνων τους, στὴν περίπτωση ποὺ θὰ τολμήσουν νὰ ἀμφισβητήσουν τὴν ἀφιέρωση αὐτή.

Διὰ τὸ ἀληθές ἔδωσαν τὸ παρὸν ὑποδεικτικὸν [ἀποδεικτικόν] γράμμα πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος, γιὰ νὰ ἐξουσιάζουν τὸ μετόχι μὲ κύρος καὶ ἀσφαλῶς.

Ὑπογράφουν: Ὁ Βασιλικὸς καὶ οἱ λοιποὶ ἀδελφοί του. Ὁ Στάμος τοῦ Ἀθανασίου. Ὁ Στάμος τοῦ Κώνστα. Ὁ Κώστας τοῦ Γιαννάκη μὲ τὸν ἀδελφὸ του [Δημήτριο]. Ὁ σκευοφύλακας τῆς μονῆς Βατοπεδίου Στέφανος. Ὁ Ἱβηρίτης [μοναχὸς] Δαμασκηνός. Ὁ ἐπιστάτης τοῦ Ἁγίου Ὁρους Κύριλλος. Ὁ σκευοφύλακας τῆς μονῆς Ξηροποτάμου Βενέδικτος. Ὁ γέροντας Παντελεήμων Λαυριώτης. Ὁ Ἰωάννης Χατζηστεφάνου, ποὺ εἶναι καὶ ὁ γραφέας τοῦ κειμένου.

Ἀρχ.: Διὰ τοῦ παρόντως ὁμολογούμεν ὅμοις ν κατωθεν γεγραμένει, ὁ Βασιλικῶς, ο Στάμος καὶ ν λοιπὴ ἀδελφῇ, ἰ εἶη τοῦ Ἀθανασίου...

1. Ὁθωμανικὰ ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς (βλ. Κωδ. 4, ἔγγρ. Σ 12 καὶ Σ 13, σ. 73-74) παρουσιάζουν ἐντελῶς διαφορετικὰ τὴν ὑπόθεση: Τὸ 1775 ὁ Βασιλικὸς, ὁ Μανρουδῆς καὶ ὁ Κώστας εἶχαν σφετεριστῇ χωράφια τῆς μονῆς καὶ εἶχαν κατεδαφίσει τὸ οἶκημα τοῦ μετοχίου της, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καταδικαστοῦν γιὰ τὶς πράξεις τους. Στὴ συνέχεια, ἐνῶ ἐπέστρεψαν τὰ χωράφια (ὅπως βλέπουμε καὶ στὸ ἔγγραφο μας), ἐξακολούθησαν ὁμως νὰ τὰ καλλιεργοῦν παρὰ τὴ θέληση τῶν μοναχῶν καὶ ἐπιπλέον ἀρνήθηκαν νὰ καταβάλουν ἀποζημίωση γιὰ τὸ οἶκημα ποὺ εἶχαν γκαρμίσει. Τὸ ζήτημα θὰ ἀπασχολήσει τὴ μονὴ γιὰ ἀρκετὸ διάστημα ἀκόμα (βλ. καὶ ἔγγρ. 95) καὶ θὰ ἔχει ἐπιπτώσεις στὶς σχέσεις της μὲ τοὺς Ὁρμυλιώτες (πρβλ. καὶ ἔγγρ. 114).

91 Ἐνυπόγραφον καὶ ἐμάρτυρον ἀποδεικτικὸν γράμμα τῆς πατριαρχικῆς γραμματείας γιὰ τὴν ἀφιέρωση ἀκινήτων καὶ κτημάτων στὴν ἐπαρχία Μογλενῶν πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος

22 Αὐγούστου 1779

(Ζ 1, σ. 56 [ἀριθ. 148]). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 310 X 225. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλον. Μελάνι μαῦρο, διάφορο στὶς ὑπογραφές. —Διατήρηση καλή. —Συντομογραφίες λίγες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο.

Μὲ τὴν ἐπιβεβαίωση τοῦ [οἰκουμενικοῦ] πατριάρχη Σωφρονίου [Β', στὸν κολοφῶνα τοῦ ἔγγραφου] καὶ τῆ μαρτυρία κληρικῶν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας δηλώνεται ὅτι παρουσιάστηκε στὸ πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν κριτήριον ἡ χατζη Χρυσή, κόρη τοῦ μακαρίτη Νικόλα ἀπὸ τὴν ἐπαρχία

Μογλενῶν καὶ δῆλωσε οἰκειοθελῶς καὶ ἀβιάστως ὅτι ἀφιερώνει στὴ μονὴ Παντοκράτορος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ἁγίου Ὅρους Ἀθωνος γιὰ τὴν ψυχικὴ τῆς σωτηρίᾳ τὴν περιουσία ποὺ εἶχε κληρονομήσει ἀπὸ τὸ μακαριτὴ σύζυγό τῆς Γιάντζο: α) στὴν πατρίδα τῆς, τὸ χωριὸ Γραμματικό[βο], ἓνα ὁλόκληρο σπίτι μὲ κήπο (*μπαχτζέ*) στὴ γειτονιά (*μαχαλέν*) Ντοῦλε, μαζί μὲ ἓνα ἀχυρώνα, ἓνα ἀλώνι, ἓνα κομμάτι ἀμπέλι στὴ θέση Λούτζα, καθὼς καὶ μερίδιο ἀπὸ ὀρισμένα χωράφια, β) στὸ χωριὸ Κατράνιτζα μισὸ σπίτι στὴ γειτονιά (*μαχαλέν*) τοῦ *Οὐγκοῖν* καὶ *ἡμισυ ἀμπελίων καὶ μπαχτζέδων*. Οἱ πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος θὰ ἐξουσιάζουν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὰ ἀκίνητα αὐτὰ καὶ θὰ καρπώνονται τὰ εἰσοδήματα μὲ πλήρη καὶ ἀποκλειστικὴ κυριότητα, *ὡς κτήματα ἀναπόσπαστα καὶ ἀναφαίρετα* τῆς μονῆς καὶ ἀφιερωθέντα οἰκειοθελεῖ τῇ γνώμῃ τῆς χατζῆ Χρυσῆς καὶ ἰδίους αὐτῆς χεῖρσιν.

Τὸ παρὸν τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς ἐνυπόγραφον καὶ ἐμμάρτυρον ἀποδεικτικὸν γράμμα, ποὺ ἔχει τὴν ὑπογραφή καὶ τὸ δακτυλικὸ ἀποτύπωμα τῆς ἀφιερώτριας, παραδίδεται στὰ χεῖρα τοῦ προηγουμένου τῆς μονῆς παπα Καλλινίκου ἱερομονάχου.

Ὑπογράφουν: Ἡ χατζῆ Χρυσή, χήρα τοῦ μακαριτῆ Γιάντζου (ἀκολουθεῖ τὸ δακτυλικὸ τῆς ἀποτύπωμα). Ὁ νοτάριος. Ὁ μέγας διερμηνευτής. Ὁ πρωτοψάλτης Δανιήλ. Ὁ δεῦτερος ὁσιτάριος Σπαντωνῆς. Ὁ πριμικήριος.

Ἀρχ.: † Διὰ τοῦ παρόντος ἐνυπόγραφον καὶ ἐμμάρτυρον ἀποδεικτικὸν γράμματος τῆς π(ατ)ριαρχικῆς αὐλῆς γίνεται ὁ δῆλον ὡς...

92 Συνοδευτικὸ ὑπόμνημα γιὰ τὸ ἐνοίκιο ποὺ καταβάλλεται γιὰ τὸν τόπο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη¹

1779

([N 11]). Πρωτότυπο. Χαρτί 125 X 65. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση καλὴ (σχίσσιμο στὴν ἄνω ὠα, κατὰ μῆκος τῆς κάθετης διπλώσεως). — Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Καταβάλλονται ἀπὸ τὸ 1771 κάθε χρόνο διὰ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τὸν τόπον τριανταεπτὰ ἀσλάνια καὶ ἓνα ρούπι, ποὺ ἐπιμερίζονται σὲ εἰκοσιένα ἀσλάνια καὶ δέκα παράδες γιὰ ἐνοίκιο (*ιτζιαρέ*), τέσσερα ἀσλάνια καὶ εἴκοσι παράδες ἄλλον *ιτζιαρέ* καὶ ἑνδεκα ἀσλάνια καὶ εἴκοσι παράδες. Τὰ τελευταῖα δίνονται στοὺς Ἑβραίους *ἀβαρίζι*². Συνολικὰ δηλαδὴ ἔχουν καταβληθεῖ [μέχρι τώρα], γιὰ τὰ ἑννιά χρόνια μέχρι τὸ 1779, τριακόσια τριανταπέντε ἀσλάνια καὶ ἓνα ρούπι.

Ὑπογράφουν ἰδιόχειρα: Ὁ προηγούμενος Μακάριος. Ὁ ἐκκλησιαάρχης Χρύσανθος³.

Ἀρχ.: Απο τους 1771 ηνε ωπου δίνομε ητζιαρε κ(α)ι αβαρίζη δια του Αγίου /Ιωάννου τον τόπον ...

1. Δέ γνωρίζουμε πού βρισκόταν. Ίσως ή αναφορά στους Έβραίους να σημαίνει ότι πρόκειται για τὸ ναὸ τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρομοῦ, πού βρισκόταν στὴν ἐβραϊκὴ συνοικία τῆς Ἀδριανούπολης καὶ εἶχε ἀποτεφρωθεῖ τὸ 1760 (ὅπως ἀναφέρεται στὸν Κωδ. 4, σ. 63: *Τὸ παρὸν μετόχιον καὲν ἐκ πυρκαϊᾶς ἐγκατελείφθη τὸ 1760, μὴ ἀνορθωθέν*). Δὲν ἀποκλείεται συντεπῶς νὰ προσπάθησε ή μονή στὰ χρόνια 1771-1779 νὰ συνεχίσει τὴν παρουσία τῆς στὸ χώρο τοῦ καταστραμμένου ναοῦ, χωρὶς ὁμως τελικὰ νὰ πετύχει τὴν ἀνοικοδόμησή του.

2. Ἦταν φόρος ἐπὶ ἀκινήτων, ἀλλὰ καὶ ζώων. Ἄν πρόκειται γιὰ φόρο ἀκινήτων, τότε ἐνισχύεται ή υπόθεση πὺδ διατυπώσαμε στὴ σημ. 1.

3. Καὶ οἱ δύο μετὰ τὴν ὑπογραφή τους προσθέτουν τὴ λ. *στέλλομεν*, πὺδ σημαίνει, πιστεύουμε, ὅτι ἀποστέλλουν τὸ ἐνοίκιο καὶ τὸ φόρο τοῦ ἔτους 1779.

93 Ἀπανταχοῦσα (ἔγγραφο *ζητείας*) τῶν ἐπιτρόπων [... καὶ] Μητροφάνη] τῆς μονῆς Παντοκράτορος

[ante 10 Ἰουλίου 1780]

(Ψ 27<ε>, σ. 126). Πρωτότυπο. Χαρτί με σωζόμενες διαστάσεις 570 X 460. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση κάμιστα: τὸ ἔγγραφο τεμαχισμένο· λείπουν κομμάτια ἀπὸ τὸ δεξιὸ καὶ τὸ ἀριστερὸ καὶ ἰδίως ἀπὸ τὸ κάτω μέρος. Ἐπεμβάσεις ἀνασυνκόλλησης τῶν σπαραγμάτων με κολλητικὴ ταινία (σελοτέιπ) ἐπάνω στὸ κείμενο. — Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. — Στὴν ἀνω ὠα μέσα σὲ ὀρθογώνιο πλαίσιο ἐγχρωμὴ παράσταση τοῦ Χριστοῦ Παντοκράτορα πὺδ εὐλογεῖ με τὰ δύο χέρια ἀπλωμένα· δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ δύο ἐντυπες σφραγίδες τῆς μονῆς, πὺδ περιβάλλονται ἀπὸ χρωματιστὲς φλόγες. Τὸ πρωτόγραμμα Ο παριστάνεται ἀπὸ κύκλο πὺδ ἐπίσης περιβάλλεται ἀπὸ χρωματιστὲς φλόγες καὶ περιέχει χερί πὺδ εὐλογεῖ.

Οἱ ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ τῆς βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθῶνος, ἀπευθυνόμενοι πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ μητροπολίτες καὶ ἀρχιεπισκόπους, ἐπισκόπους, πρωτοσυγκέλ-λους καὶ οἰκονόμους, καθηγουμένους, πνευματικοὺς πατέρες, ἱερεῖς καὶ ἱερο-διακόνους, μοναχοὺς καὶ κληρικοὺς, διδασκάλους, ἄρχοντες καὶ προεστοὺς, [δημο]γέροντες, πραγματευτὲς, πρωτομαῖστορες καὶ μαῖστορες *τῶν ρουφετί-δων* (sic) καὶ πρὸς ὅλους τοὺς χριστιανούς, παρακαλοῦν τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ πὺδ μεταμορφώθηκε στὸ ὄρος Θαβώρ καὶ τὴ Θεοτόκο νὰ τοὺς διατη-ροῦν ὑγιεῖς καὶ εὐτυχησμένους ὑπὸ τὴν σκέπη του Ὑψίστου. Τονίζουν τὴν ψυχωφέλεια τῆς ἐλεημοσύνης πὺδ ἀπαλλάσσει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ πολλὰ παρα-πτώματα, τὸν σώζει ἀπὸ τὸν ψυχικὸ θάνατο καὶ τὸν ἐξομοιώνει με τὸ Θεό, ἰδίως ὅταν γίνεται πρὸς τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια, ὅπου ἀκατάπαυστα ὑμνεῖται καὶ δοξάζεται.

Ἡ μονὴ [Παντοκράτορος], λοιπόν, βρίσκεται σὲ μεγάλη ἀνάγκη καὶ στε-νοχωριὰν, καθὼς κατατρίχεται ἀπὸ χρεὸς βαρύντατο καὶ ἀνοικονόμητον, ἐξαι-τίας τῶν ὑπέρογκων καὶ ἀδιάκοπων φόρων (ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ ἀδιάκοπα *δοσίματα*) καὶ τῶν ἐξόδων στὰ ὅποια εἶχε ὑποβληθεῖ γιὰ τὴν ἀνακαίνιση ὀρισμένων κτιρίων, πὺδ ἦταν ἐκ τῆς πολυκαιρίας καὶ τῆς προλαβούσης ἀνωμαλίας *σεσθρωμένα*. Οἱ μοναχοὶ καθημερινὰ πιέζονται ἀπὸ τοὺς δανει-

στές για την απόδοση των τόκων. Ἐπιπλέον, ὑποφέρουν ἀπὸ λειψυδρία (κινδυνεύουν διὰ τὴν τοῦ ὕδατος ἔλλειψιν), γιατί ἔχει φθαρεῖ ὁ παμπάλαιος ὑδραγωγὸς καὶ δὲν κατεβαίνει στὴ μονὴ τὸ νερό, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἐπιβίωσή τους (ὅπου χωρὶς αὐτὸ δὲν ἤμπορούμεν νὰ ζήσωμεν).

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οἱ Παντοκρατορινοὶ μὲ κοινὴ [ἀπόφαση] τῆς συνάξεώς τους στέλνουν τὸν πανοσιομουνισκολογιώτατον προηγούμενο Μάξιμο [καὶ τὸν ὁσιότατο] γέροντα Βησσαρίωνα, τοὺς ὁποίους ἔχουν ἐφοδιάσει μὲ *Τίμιον Σταυρόν*, τὴν κἀρα τοῦ [ἁγίου] Ἰωάννη τοῦ Ἑλεήμονος, τὴν δεξιὰ τοῦ ἱερομάρτυρος Χαλαάμπους, [τὴν πάνσεπτον χεῖρα] τοῦ μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος καὶ μὲ μιὰ θαυματουργὴ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, γιὰ νὰ συλλέξουν ἐλεημοσύνες ἀπὸ τοὺς χριστιανούς. Παρακαλοῦνται ὅλοι νὰ βοηθήσουν τὴ μονὴ στὶς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετωπίζει, συνεισφέροντας ὁ μὲν παρρησιάν, ὁ δὲ πρόθεσιν, ὁ δὲ τεσσαρακονταλείτουργον, ἕτερος σαραντάριον καὶ ἄλλος ἀδελφάτον. Νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦν ἀσμένως, φιλοφρόνως καὶ φιλοτίμως καὶ νὰ τοὺς προσφέρουν ἀφθονοπαρόχως ἅπ' ὅσα τοὺς ἔχει χαρίσει ὁ Θεός, ὥστε νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸ βαρύτατο χρέος ποὺ τοὺς ἀπειλεῖ καὶ ἀπὸ τὴ φοβερὴ στενοχώρια, στὴν ὁποία ἔχουν περιτέσει ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν νεροῦ. Ἐκφράζεται ἡ εὐχὴ οἱ χριστιανοὶ ποὺ θὰ τοὺς ἐλεήσουν νὰ ἀνταμειβοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Ἀβραάμ, μὲ αὔξησιν τῶν ὑπαρχόντων τους, προκοπὴ τῶν ἔργων τους καὶ γῆρας βαθύ, καί, τέλος, νὰ ἀξιωθοῦν τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ βασιλείας καὶ αἰδίου μακαριότητος.

Τὴν ἀπανταχοῦσα φέρεται νὰ ὑπογράφουν οἱ ἐπίτροποι τῆς μονῆς [...καὶ] Μητροφ[άνης].

Ἀρχ.: Οἱ ἀπανταχοῦ τὴν ὑπ' οὐρανὸν νοητῶς διαγιγάζοντες ἀστέρες ... Τὸ θεοδίδακτον τῆς ἐλεημοσύνης ἔργον ...

—Χρονολογία: Τὸ ἔγγραφο ἔχει συνταχθεῖ μὲ πρότυπο τὴν ἀπανταχοῦσα τοῦ ἡγουμένου Στεφάνου (Ἐγγρ. 83), τὴν ὁποία ἀκολουθεῖ σχεδὸν κατὰ λέξιν, ἂν ἐξαίρεσουμε ὅτι στὴν προσφώνηση παραλείπονται οἱ θεοκυβέρνητοι καρaboκῆριοι καὶ ναῖται καὶ ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν ἀπεσταλμένων τῆς μονῆς (τῶν ταξιδιωτῶν) καὶ τὰ ἱερά λείψανα ποὺ ἔχουν μαζί τους εἶναι διαφορητικά. Μιὰ διαφορὰ παρουσιάζεται καὶ στὴν αἰτιολόγησιν τῆς δεινῆς οἰκονομικῆς κατάστασιν τῆς μονῆς: δὲν μνημονεύεται ἡ ἐπισκευὴ τοῦ ναοῦ ἀλλὰ μόνον τῶν οἰκοδομημάτων, τὰ ὁποῖα (ἄλλη μιὰ διαφορὰ) εἶναι σσαθρωμένα καὶ ἐκ τῆς προλαβούσης ἀνωμαλίας. Ἡ τελευταία αὕτη φράση, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν παράλειψιν τῶν καρaboκῆρῶν, ὑποβάλλει τὴ σκέψιν ὅτι ἐξυπονοεῖ τίς ναυτικές ἀναστατώσεις τῶν Ὀρλωφικῶν. Τὸ ἔγγραφο, πάντως, δὲ μπορεῖ νὰ ἔχει συνταχθεῖ μετὰ τίς 10 Ἰουλίου 1780, ὁπότε εἶχε ἤδη κατασκευασθεῖ νέον νεραγῶγιον καὶ προφανῶς εἶχε ἐπισκευασθεῖ τὸ παλιὸ (βλ. τὸ ἐπόμενο Ἐγγρ. 94). Θυμίζουμε ὅτι ἡ ἐπισκευὴ τοῦ παλαιοῦ ὑδραγωγείου παρουσιαζόταν ὥς ἐπείγουσα (καὶ ὥς πρόξενος δεινῆς ἀθιμίας) ἤδη στὴν προηγούμενη ἀπανταχοῦσα, ἐπομένως δὲν πρέπει νὰ εἶχε καθυστερήσει πολὺ ἡ ἐκτέλεσὶς τῆς. Εἶναι πιθανὸν λοιπόν, ἡ χρονολόγησιν τῆς ἀπανταχοῦσας μας νὰ ἀνάγεται στὰ ἔτη 1770-1775 περίπου.

94 Σύμβαση για την κατασκευή ύδραγωγού στη μονή Παντοκράτορος

10 Ιουλίου 1780

(<Α 91>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 210 X 158. Τò κείμενο στο recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλή. —Τò κείμενο ὀρθογραφημένο.

Ὁ Ἀντρωνῆς δηλώνει ὅτι συμφώνησε μὲ τὸ σκευοφύλακα Κύριλλο καὶ τοὺς λοιποὺς προεστοὺς τῆς μονῆς Παντοκράτορος νὰ συνδέσει μὲ τὸ παλαιὸν νεραγῶγιον τὸ νερὸ ποὺ πηγάζει κάτω ἀπὸ τὴν καλύβα τοῦ γερο Ἰωάν. Γιὰ τὴν ἐργασία αὐτὴ ἡ μονὴ δέχεται νὰ τοῦ καταβάλει τριακόσια τριάντα γρόσια καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωση νὰ τοῦ παρέχει τὴ φαγούρα (ἀνευ ὁμως τὸν ἀσβέστην ὅπου ἔχουν νὰ κάψουν), τὸ λάδι καὶ τὸ κορασάνι. Ἡ εὐθύνη γιὰ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα (ἀσβέστη, πέτρες, ἄμμο, μεροκάματα, κο[υ]βαλίστικα, διάνοιξη δρόμου) θὰ βαρύνει τὸν ἀνάδοχο τοῦ ἔργου, ὁ ὁποῖος, ἐπιπλέον, ὑπόσχεται νὰ κατασκευάσει ἀγωγὸ ὁμοιοῦ μὲ τὸ ἄλλο νέον νεραγῶγιον¹.

Εἰς ἐνδειξὴν ἀληθείας συντάχθηκε τὸ παρόν, ὥστε καὶ τὰ δύο μέρη νὰ εἶναι εὐχαριστημένα, ὅπου νὰ μὴ ἔχωμεν εἰς τὸ ἀναμεταξύ μας νὰ ζητῶμεν ἄλλο τίποτες.

Ὑπογράφουν: Ὁ Ἀντρωνῆς. Ὁ Δημήτρης Γκιαβούρης.

Ἀρχ.: † Διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιῶ ὁ ὑποκάτωθεν ὑπογεγραμμένος ὅτι ἡ ἐν συμφωνίᾳ μετὰ τὸν ἅγιον σκευοφύλακα τοῦ Παντοκράτορος ἡ κυρὴ Κύριλλον...

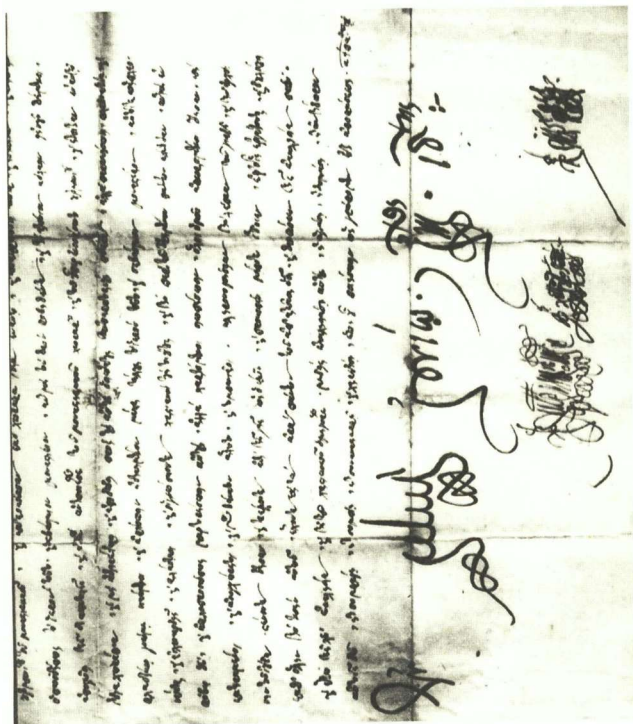
1. Γιὰ τὸ ὅποιο μᾶς πληροφορεῖ ἀνέκδοτη ἐπιγραφή σὲ μαρμαρίνη πλάκα: ΑΨΠ' † ΙΟΥΛΙΟΥ []/ ΕΚ ΤΟΥ ΜΗ ΟΝΤΟΣ ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΝΕΡΑΓΩΓΙΟΝ ΩΚΟΔΟΜΗΘΗ. ΩΣ ΟΡΑΣ, ΑΠ' ΑΝΩΘΕΝ, /ΔΙ'ΕΞΟΔΩΝ ΚΥΡ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΕΚ /[ΚΩΜ]ΙΟΠΟΛΕΩΣ ΜΥΡΙΟΦΥ[ΤΟΥ].

95 Ἐκκλησιαστικὸ ἐπιτίμιο τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχη Γαβριὴλ Δ' γιὰ καταπατήσεις ἐδαφῶν τοῦ μετοχίου Ὁρμουλίας Χαλκιδικῆς τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Ἰούνιος, ἰνδ. 14, 1781

(Σ 1, σ. 71 [ἀριθ. 69]). Πρωτότυπο. Χαρτί 566 X 405. Μελάνι μαῦρο, διάφορο στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση καλή (αῖθερές στίς διπλώσεις). —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ἀρχετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Γραφάς ὁ ἴδιος μὲ τοῦ Ἐγγρ. 96. —Τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου βλ. στὸν Πίν. 13.

Ἐπειδὴ, σύμφωνα μὲ καταγγελία τῶν μοναχῶν τῆς πατριαρχικῆς καὶ σταυροπηγιακῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθωνος, ὁρισμένοι πλεονέκται καὶ φιλάδικοι κάτοικοι τῆς Ὁρμουλίας! ἀλλὰ καὶ μοναχοὶ ἄλλων ἀγιορειτικῶν μονῶν κατακρατοῦν, ἀρνούμενοι νὰ τίς ἐπιστρέψουν,

κάποιες περιοχές από τὸ ἐκεῖ μετόχι τῆς μονῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία μάλιστα βρίσκεται ἐν καταπτώσει καὶ περιπετεία, ὁ πατριάρχης Γαβριὴλ καὶ ἡ Σύνοδος ἐξαπολύουν ἐκκλησιαστικὸν συνοδικὸν ἐπιτίμιον ἐναντίον τους. Ἀπειθυνόμενοι, λοιπόν, πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπο Κασσανδρείας, τὸν κληρὸ καὶ τοὺς προεστοὺς τῆς Κασσανδρείας καὶ τῶν Ὁρμουλίων, κηρύττουν ἀφορισμένους καὶ καταραμένους τοὺς σφετεριστὲς σὲ ὅποιοδήποτε κοινωνικὸ στρώμα ἢ κατάσταση καὶ ἂν ἀνήκουν (τοῦ πολιτικοῦ συστήματος ἢ τῶν συνενοριτῶν καλογήρων μοναστηριακῶν), γιὰ ὅσο διάστημα θὰ ἐπιμένουν στὴν καταπάτησι καὶ μέχρι νὰ ἀποδώσουν στοὺς Παντοκρατορινοὺς πατέρες τὰ ἐδάφη ποὺ ἐνοσφίσαντο καὶ παρεσυνόρευσαν καὶ ἔκλεψαν καὶ ἐσφετερίσαντο. Μὲ τὴν ἴδια ποινὴ τιμωροῦνται καὶ ὅσοι γνωρίζουν τὴν ἀλήθεια γιὰ τὰ κτήματα αὐτά, μέχρι νὰ τὴ φανερώσουν ἀφιλοπροσώπως. Ὅλοι αὐτοὶ νὰ εἶναι ἀσυγχώρητοι καὶ μετὰ θάνατον ἄλντοι, στένοντες καὶ τρέμοντες ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ Κáιν, νὰ κληρονομήσουν τὴ λέπρα τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα καὶ νὰ μὴ δοῦν προκοπὴ σὲ ὅ,τι κάνουν σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ, νὰ ἔχουν τὴν κατάρα ὅλων τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ εἶναι ἔξω τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῆς τῶν χριστιανῶν ὁμηγύρεως ...

Μηνολόγιο.

Ὑπογράφουν: Ὁ Χριστιανουπόλεως Ἱερεμίας. Ὁ Ῥεντίνης Μελέτιος. Ὁ Σμύρνης Προκόπιος.

Ἀρχ.: ...†... Οἱ δσιώτατοι πατέρες τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ κ(αί) σταυροπηγικοῦ μοναστηρίου τοῦ Παντοκράτορος τοῦ κειμένου κ(α)τ(ᾶ) τὸ ἰ ἀγίωνιμον ὁρος τοῦ Ἀθωνος ...

1. Βλ. Ἐγγρ. 90 σημ. 1 γιὰ τίς διενέξεις τῆς μονῆς μὲ κατοίκους τῆς Ὁρμουλίας σχετικὰ μὲ καταπάτησεις ἐδαφῶν τοῦ μετοχίου τῆς.

96 Ἐκκλησιαστικὸ ἐπιτίμιο τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Γαβριὴλ Δ' γιὰ καταπατήσεις κτημάτων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴν Κασσάνδρα Χαλκιδικῆς

Ἰούνιος, ἰνδ. 14, 1781

(Π 1, σ. 65 [ἀριθ. 70]). Πρωτότυπο. Χαρτί 560 X 400. Μελάνι μαῖορο, διάφορο στὶς ὑπογραφές. — Διατήρηση μέτρια: σχισμὰτα στὴν ἀριστερὴ ὠα καὶ σ' ὅλες τίς διπλώσεις. — Σύντομογραφίες ἐλάχιστες. Μερικὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. — Γραφῆς ὁ ἴδιος μὲ τοῦ Ἐγγρ. 95.

Οἱ μοναχοὶ τῆς πατριαρχικῆς καὶ σταυροπηγικῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἀθωνος κατήγγειλαν μετὰ δεινοπαθείας στὸν πατριάρχῃ Γαβριὴλ ὅτι ὀρισμένοι χριστιανοὶ [τῆς Κασσάνδρας] ἔχουν ἰδιοποιηθεῖ χωράφια καὶ ἄλλοι ἔχουν καταπατήσει οὐρμάνι (δάσος) τῆς μονῆς, μέσα στοῦ ὁποιοῦ ἀνοιξαν χωράφια, ποὺ τὰ καλλιεργοῦν καὶ τὰ νέμονται ὡς σήμερα. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ὁ

πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος, ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπο Κασσανδρείας καὶ τοὺς κληρικοὺς καὶ προεστοὺς τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, καλοῦν τοὺς σφετεριστὲς τῶν κτημάτων νὰ τὰ ἀποδώσουν στὴ μονή, ἡ ὁποία χεμιάζε-ται ἀπὸ μεγάλη ἔνδεια καὶ βαρύντατα χρέη (τὸ μοναστήρι βρίσκεται ἐν καταπτώσει καὶ περιπετεία καὶ ὑπόκειται χρέεσι βαρυντάτοις...). Σὲ ἀντίθετη περίπτωσι, ἐξακοντίζουν τὴν ποινὴ ἐκκλησιαστικοῦ φρικτοῦ ἐπιτιμίου ἐναντίον τους, καθὼς καὶ ἐναντίον ὧν γνωρίζουν τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ χαρίζονται στοὺς καταπατητὲς καὶ δὲν τὴν ἀποκαλύπτουν. Ἐρση τοῦ ἀφορισμοῦ θὰ ἐπέλ-θει μόνο ἂν οἱ παραπάνω μετανοήσουν ἐμπρακτα. Μέχρι τότε μηδεὶς ἐκκλησιάσει αὐτοὺς ἢ ἀγίαση ἢ θυμίαση ἢ ἀντίδωρον αὐτοῖς δῶ ἢ συμφάγη ἢ συμπίη ἢ συναναστραφῇ καὶ χαιρετήση.

Μηνολόγιο.

Ἐπογράφουν: Ὁ Σμύρνης Προκόπιος. Ὁ Χριστιανουπόλεως Ἱερεμίας. Ὁ Ρεντίνης Μελέτιος.

Ἀρχ.: ...†... Οἱ ὁσιώτατοι πατέρες τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ κ(αί) σταυροπηγικοῦ μοναστηρίου τοῦ Παντοκράτορος τοῦ κειμένου κ(α)τ(ά) ἡ τὸ ἀγιώνυμον ὄρος τοῦ Ἀθωνος

—Σημ.: Τὸ κείμενο τοῦ ἐγγράφου μας εἶναι, ὡς πρὸς τὴ διατύπωση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτιμίου, ὁμοιο μὲ τοῦ προηγουμένου Ἐγγρ. 95. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ στίς ἀντίστοιχες ἐπιτομές ἐπιλέξαμε νὰ τονίσουμε διαφορετικὰ σημεῖα, ὥστε νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνονται τὰ ἴδια ἀφενός, καὶ ἀφετέρου ὁ συνδυασμὸς τους νὰ ἀποδίδει πλήρως τὸ περιεχόμενο.

97 Χρεωστικὴ ὁμολογία τοῦ Δημητράκη Μοσχούδη πρὸς τὸν Ἀντωνάκη Σαριπέγογλου Λημναῖο

Ἅγιος Εὐστράτιος

15 Αὐγούστου 1785

(Ω 7α<2>, σ. 131 [ἀριθ. 136]). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 205 X 155. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση καλὴ. —Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο καὶ χωρὶς συντομογραφίες.

Ὁ Δημητράκης Μοσχούδης ὁμολογεῖ ὅτι δανείστηκε ἀπὸ τὸ Λημνιὸ Ἀντωνάκη Σαριπέγογλου πενήντα γρόσια, τὰ ὁποῖα ἄσπρα τὰ χρειάζεται γιὰ ἀνάγκες του σίγουρα τῆς γῆς[=;]. Ἀναλαμβάνει, ἐπίσης, τὴν ὑποχρέωση νὰ τὰ ἐπιστρέψει σὲ ἐξήντα μία ἡμέρες καὶ μὲ τόκο δύο γρόσια τὸ μῆνα [σύνολο πενήντατέσσερα γρόσια].

Διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας ἔδωσε τὸ παρὸν στὸν Ἀντωνάκη Σαριπέγογλου εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν, ὑποσχόμενος “νὰ τῆς τὰ εὐχαριστῶ χωρὶς τινος προφάσεως καὶ ἀντιλογίας”.

Ἐπογράφουν: Ὁ Δημητράκης Μοσχούδης. Ὁ οἰκονόμος Κωνσταντῖνος ἱερέας. Ὁ Γιαννάκης Γριζόλας.

Ἄρχ.: Με το παρον φανερονο κ(αι) ομολογο εγο ο Διμιτράκις Μουσκουδής οτη ε/λαβα...

98 Ὑποσχετική ἀπόδειξη τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν ἀγὰ τοῦ Ἁγίου Ὁρους

7 Δεκεμβρίου 1789

(<A 92>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 231 X 167. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Στὸ verso σημείωση στὰ τουρκικά καὶ σφραγίδα. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση καλὴ. —Ὁρθογραφικὰ σφάλματα λίγα. —Στὴ μέση τῆς ἄνω ὥας ἐντυπὴ σφραγίδα τῆς μονῆς Παντοκράτορος. —Γραφέας ὁ Παντοκρατορινὸς προηγουμένος Κύριλλος.

Μετὰ ἀπὸ διαταγὴ τοῦ [σουλτάνου Σελὶμ Γ'] νὰ συγκεντρώσουν οἱ μονεὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἑξὶ χιλιάδες πολίτικα κοιλὰ σιταριοῦ καὶ νὰ τὰ στεῖλουν εἰς τὴν Πόλιν, ὁ ἀγὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, κατανέμοντας τὴν ποσότητα αὐτὴ, παρήγγειλε στοὺς Παντοκρατορινοὺς μοναχοὺς νὰ συνεισφέρουν κατὰ τὸ χάλι τους διακόσια κοιλὰ. Μὲ τὸ ἔγγραφο αὐτὸ οἱ πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος δηλώνουν ὅτι ἔχουν ἔτοιμο τὸ σιτάρι, γιὰ νὰ τὸ παραδώσουν ὁποτεδήποτε τοὺς τὸ ζητήσῃ ὁ ἀγὰς.

Ὑπογράφει ὁ δικαῖος τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεος (καὶ οἱ λοιποὶ) ἀδελφοὶ πάντες).

Ἄρχ.: Ἐπειδὴ ἔγινε προσταγὴ παρὰ τῆς ὑψηλῆς κραταιᾶς βασιλείας ὅτι νὰ δώσῃ τὸ Ἅγιον Ὅρος ἑξὶ χιλιάδες / κοιλὰ πολίτικα σιτάρι ...

99 Ἐπιστολὴ τοῦ χατζή Νικολάου πρὸς τὸν προεστὸ τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἱεροδιδάσκαλο Ἰάκωβο

Σμύρνη

28 Ἰουνίου 1792

(<Ω 19>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 242 X 176. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα ἀρκετά. —Στὸ verso τοῦ β' φύλλου ἡ διεύθυνση: Τῷ δσιωπάτῳ λογιωπάτῳ ἱεροδιδασκάλῳ ... / Ἰακώβῳ προεστώτῃ τῷ Παντοκράτορι προσκυνητῷ. / Εἰς Ἀξάρι¹.

Ὁ χατζή Νικόλαος ἐξανίσταται γιὰτὶ ὁ Παντοκρατορινὸς ἱεροδιδάσκαλος Ἰάκωβος μὲ γράμμα του εἶχε ζητήσῃ ἀπὸ αὐτόν, ἓνα λαϊκὸ (πρᾶγμα ποὺ δέν εἶναι συγχωρημένον), νὰ τὸν πληροφορήσῃ γιὰ τὰ αἷτια τοῦ ἀφανισμοῦ τοῦ μετοχοῦ τῆς μονῆς του στὴ Σμύρνη. Τὸ μετόχι, πάντως, εἶναι κλειστό, ἐπειδὴ ὁ ὑπεύθυνος ἀδελφὸς πηγαίνει εἰς μεγάλας αὐλὰς ἐπιδιώκοντας τῶν τοιούτων τὰς συναναστροφάς... Ἄν συνυπολογισθεῖ καὶ ἡ ζημία ποὺ ὑφίσταται τὸ μετόχι ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς, παρουσιάζονται ἀνάγλυφα οἱ λόγοι τῆς παρακμῆς του. Ὁ χατζή Νικόλαος τονίζει στὸν ἱεροδιδάσκαλο τὴν ἀνάγκη νὰ

ἔλθει ὁ ἴδιος προσωπικά, γιὰ νὰ διευθετήσει τὰ πράγματα καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν εὐρυθμὴ λειτουργία καὶ τὴ γαλήνη τοῦ μετοχιοῦ.

*Υπογράφει ὁ ἴδιος.

*Αρχ.: ... Σήμερς ἔλαβον τὸ πατρικὸν κ(αὶ) τριπόθητόν μοι γράμμα τῆς, ἐκ τοῦ ὁποίου εὐαγγελισθῆς τὰ τῆς ἀγαθῆς σας ὑγείας ἄκρως ἐχάρην ...

1. *Ακ-χισάρ (ἀρχ. Θυάτειρα), βορειοανατολικά τῆς Σμύρνης.

100 Ἀποδεικτικὸν καὶ ἐνσφράγιστον γράμμα ὑποθήκευσης τοῦ μετοχίου Ἀλεξοπύργου τῆς μονῆς Παντοκράτορος

[Λῆμνος]

[vacat] Ἰουλίου 1792

(<B 36>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 312 X 212. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο, διάφορο στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση καλή. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὴ μέση τῆς ἀνω ὥας ἡ ἐντυπὴ σφραγίδα τῆς μονῆς Παντοκράτορος σκιασμένη σὲ ἐνδειξὴ ἀκύρωσης τοῦ περιεχομένου. Στὰ δεξιὰ τῆς σφραγίδας ἐπιβεβαιωτικὴ ὑπογραφή τοῦ μητροπολίτη Λήμνου Καλλινίκου.

Ἐπειδὴ ἡ μονὴ Παντοκράτορος ἀδυνατεῖ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὸ χρέος ποὺ ἔχει εἰς Βασιλεύουσαν πρὸς τὸν καπουδάν πασὰ τῆς Ἀσπρῆς Θαλάσσης [Χ]ουσεῖν πασα, πιεζόμενη τὰ δυνατὰ ἀπὸ τὸ δανεισθῆ τῆς, ὑποθηκεύει τὸ μετόχι Ἀλεξοπύργου τῆς Λήμνου στὸ βοεβόδα καὶ δυσδάραγα Λήμνου Γιουσούφ ἀγά, ὁ ὁποῖος καὶ τῆς κατέβαλε ἥδη τρεῖς χιλιάδες δέκα γρόσια. Τὰ χρήματα ἀμέσως χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ εἰς Βασιλεύουσαν χρέους. Τὸ μετόχι, τὸ ὁποῖο τώρα παραδίδεται στὸν ἀγά μὲ ὅλα του τὰ ὑπάρχοντα καταγεγραμμένα σὲ καθαρὸ κατὰστιχο (τὰ ἐν αὐτῷ πράγματα ἅπαντα, κινητὰ καὶ ἀκίνητα, τὰ ἐκάμαμε τεσλίμι διὰ καθαροῦ καταστίχου μας λόγῳ πωλήσεως), θὰ ἐπιστραφεῖ στὴ μονὴ μετὰ ἀπὸ ἑνενήντα μία ἡμέρες. Σὲ περίπτωσιν ὅμως ποὺ ἡ τελευταία δὲν ἐξοφλήσῃ μέσα σ' αὐτὸ τὸ διάστημα τὸ ποσὸ ποὺ ἔλαβε ἀπὸ τὸν ἀγά, τὸ μετόχι θὰ παραμείνῃ ὀριστικὰ εἰς τὸ ζάπτι καὶ τὴν ἐξουσία του, χωρὶς οἱ Παντοκρατορινοὶ νὰ προβάλλουν τὴν παραμικρὴ ἀντίρρηση.

Τὸ παρὸν γράμμα, ποὺ ἔχει τὴ σφραγίδα τῆς μονῆς καὶ τὴν ἐπιβεβαίωση τοῦ μητροπολίτη Καλλινίκου, συντάχθηκε μὲ τὴν παρουσία καὶ μαρτυρία τῶν κληρικῶν καὶ γερόντων τῆς Λήμνου καὶ δόθηκε στὸν Γιουσούφ ἀγά εἰς ἀσφάλειαν αὐτοῦ.

*Υπογράφουν ἅπαντες οἱ πατέρες τοῦ μοναστηρίου τοῦ Παντοκράτορος. Ὁ οἰκονόμος παπα Κομνηνός. Ὁ οἰκονόμος τοῦ Ἀλέξη πύργου Καλλινίκος ἱερομόναχος, Λημναῖος [γραφέας τοῦ κειμένου]. Ὁ Τριαντάφυλλος τοῦ Γιαννάκη.

Ἀρχ.: † Διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ἀποδεκτικοῦ κ(α)ὶ ἐσφραγίστου γράμματος δηλοποιούμεν ἡμεῖς ἅπαντες / οἱ πατέρες τοῦ Παντοκράτορος ...

Σημ.: Ἡ ἐπιστροφή τοῦ γράμματος αὐτοῦ στά χέρια τῶν Παντοκρατορινῶν (ποῦ τὸ ἀκύρωσαν σχίζοντας στὴ μέση τὴ σφραγίδα, ὅπως εἶδαμε στὴν περιγραφή), σημαίνει ὅτι ἀποφεύχθηκε τελικὰ ἡ ἀπώλεια τοῦ μετοχίου Ἀλεξοπούργου. Ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ δὲν φαίνεται ὁσοῦν μετὰ τὸ γεγονός ὅτι σὲ διάστημα μόνο τεσσάρων ἡμερῶν (17-21 Ἰουλίου 1792) ἡ μονὴ Παντοκράτορος συνήψε δάνεια συνολικοῦ ὕψους 1.550 γροσίων (βλ. τὰ ἀντίστοιχα Χρεωστικά ὁμολογια) ἐνεχυριάζοντας πολὺτιμα σκευὴ καὶ τιμαλφῇ. Ὡστόσο, φαίνεται ὅτι γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ἡ σωτηρία ἤρθε ἀπὸ τὴ συλλογὴ ἐλεῶν (π.χ. ἀπὸ τὴ Μολδαβία).

101 Ἐξοφλητικὸ γράμμα τοῦ Γιαννάκη Λιακόπουλου καὶ τοῦ Γιώργου Μακαρουνάκη πρὸς τὸν Παντοκρατορινὸ διδάσκαλο Ἰάκωβο

Σμύρνη

3 Ὀκτωβρίου 1792

(<Ω 20>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 307 X 212. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο ἐξίτηλο. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες σπάνιες. Τὸ κείμενο ἀνορθόγραφο. —Στὸ verso τοῦ β' φύλλου : Ἐγὼ ὁ Ἰάκωβ ὁ Παντο[κρατορινός] / ὑπόσχομαι τὰ ἄνω[θεν].

Ὁ Γιαννάκης Λιακόπουλος καὶ ὁ Γιώργος Μακαρουνάκης δηλώνουν ὅτι πούλησαν στὸν Παντοκρατορινὸ μετοχίτη διδάσκαλο [Ἰάκωβο] ἓνα κομμάτι γῆς ποὺ εἶχαν στὸν Κασάπ Κιτίρ μαχαλέ [τῆς Σμύρνης] κοντὰ στὸ μετόχι τῆς μονῆς τοῦ τελευταίου, ἀπὸ τὸν ὁποῖο καὶ ἔλαβαν γιὰ τὴν τιμὴ τῆς ἀγορᾶς του ἑπτακόσια πενήντα γρόσια. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ τοῦ ἐγχειρίζουν τὸ παρὸν *ξοφλιστικὸν γράμμα*, ποὺ συντάξαν μετὰ τὴν παρουσία μαρτύρων καὶ ἐπιβεβαίωσαν μετὰ τὴν ὑπογραφή τους.

Ὑπογράφουν: Ὁ Γιαννάκης Λιακόπουλος. Ὁ Γεώργιος Μακαρουνάκης (διὰ χειρὸς τοῦ γραφέα τοῦ κειμένου). Μαστρο Φάνης Καταδάκης. Χατζη Νικόλας Ψάλης, μπακάλης. Χατζη Φώτηςμπογιατζής. Μουράτης χορταβατζίης. Χατζη Νικόλας γιαγτζής. Χατζη Γεώργιος τελατίνης.

Ἀρχ.: 3 Ὀκτωβριῶν 1792, Σμύρνη. /Δια του παρόντος φανερόνομεν καὶ ομολογοῦμεν ἡμῖς ἡ ἡνωκάτοθεν / υπογεγραμμένη ...

102 Ἀποδεικτικόν, ἐμμάρτυρον καὶ πωλητικὸν γράμμα μετὰ τὴν ἐπιβεβαίωση τοῦ μητροπολίτη Σμύρνης Γρηγορίου

[Σμύρνη]

5 Ὀκτωβρίου 1792

(<Ω 21>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 315 X 210. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο, διάφορα στίς ὑπογραφές. —Διατήρηση καλὴ (στὸ ἀριστερὸ μέρος

και στις διπλώσεις κηλίδες ύγρασίας). —Συντομογραφίες ελάχιστες. Τò κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὴν ἄνω ὠα τὸ ἔγγραφο ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὸ μητροπολίτη Σμύρνης Γρηγόριο.

Ὁ Γιαννάκης Λιακόπουλος καὶ ὁ Γεώργης Μακαρουνάκης, μπακάληδες, ὁμολόγησαν μὲ τὴν παρουσία τοῦ μητροπολίτη Σμύρνης Γρηγορίου¹ ὅτι πούλησαν στὴ μονὴ Παντοκράτορος ἓνα τόπον γεδίκι κοντὰ στὸ μετόχι τῆς [στὴ Σμύρνη], γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ ὁποίου ἔλαβαν ἀπὸ τὸν ἡγούμενο τοῦ μετοχιοῦ λογιότατο Ἰάκωβο γρόσια ἤτοι ἀσλάνια 750. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὴν ὁμολογία αὐτὴ, τὸ γεδίκι, ὡς προερχόμενο ἀπὸ ἀγορά, μένει ἴδιον κτῆμα μοῦλκι τοῦ ἱεροῦ μετοχίου τῆς μονῆς.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ συντάσσεται τὸ παρὸν πωλήσεως γράμμα τῇ ἐπιβεβαιώσει τῆς ἡμῶν ταπεινότητος [τοῦ μητροπολίτη Σμύρνης Γρηγορίου] καὶ μαρτυρίαις τῶν ὑποκάτωθεν ἀξιοπίστων μαρτύρων.

Ὑπογράφουν: Ὁ Γιαννάκης Λιακόπουλος. Ὁ Γεώργης Μακαρουνάκης, ὁ ὁποῖος μέσω τοῦ γραφέα τοῦ κειμένου δηλώνει: *μὴ ἡξεύροντας νὰ γράψω, βάνω τὸν δάκτυλόν μου* — καὶ ἀκολουθεῖ τὸ δακτυλικό του ἀποτύπωμα. Οἱ δημογέροντες [τῆς Σμύρνης] χατζη Παναγιώτης Νικολάου, Μαρκάκης Χατζηγεωργίου, χατζη Παράσης Φρέγκογλους, Δημήτριος Γκιουζελέτος καὶ Νικόλαος Πατάξογλους.

Ἀρχ.: ... † Διὰ τοῦ παρόντος ἀποδεικτικοῦ, ἐμμεαρτύρου καὶ πωλητικοῦ γράμματος δημοποιεῖται / διὸ ὁ Γιαννάκης Λιακόπουλος ...

1. Τοῦ μετέπειτα οἰκουμενικοῦ πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄.

103 Ἀποδεικτικὸ ἔγγραφο τοῦ δικαίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱεροθέου

9 Νοεμβρίου 1794

(<A 93>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 218 X 155. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ. —Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Στὸ πάνω μέρος ἐντυπὴ σφραγίδα τῆς μονῆς σχισμένη κάθετα σὲ ἐνδειξὴ ἀκύρωσης τοῦ περιεχομένου. —Γραφέας ὁ ἴδιος μὲ τὸ ἐπόμενον Ἐγγρ. 104.

Ὁ δικαῖος τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱεροθέος δηλώνει ὅτι ὁ χατζη Ἀγγελὴς Ταλιάνης [Νταλιάνης] τοῦ ἐγχείρισε ἄσπρα ... ἤτοι γρόσια πεντακόσια γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Γαβριήλ, στὸν ὁποῖο τὰ χρωστοῦσε ὁ γαμπρός του Σταυρινός. Στὴ συνέχεια ὁ δικαῖος Ἱεροθέος δεσμεύεται νὰ προβεῖ στίς ἀκόλουθες ἐνέργειες: θὰ παραδώσει τὰ χρήματα αὐτὰ στὸν Γαβριήλ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ λάβει τὴν ὁμολογίαν τοῦ Σταυρινοῦ. Κατόπιν θὰ τὴν στείλει στὸν Σταυρινὸ καὶ θὰ λάβει πίσω τὸ παρὸν ἔγγραφο, τὸ ὁποῖο συντάχθηκε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό, σφραγίστηκε μὲ τὴν ἱεράν βοῦλλαν τοῦ μοναστηρίου καὶ δόθηκε

στά χέρια τοῦ χατζή Ἀγγελῆ [Ν]ταλιάνη μὲ τὴν παρουσία μαρτύρων [ποὺ δὲν κατονομάζονται].

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ δικαῖος τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεος.

Ἀρχ.: Διὰ τὸ παρόντος ὁμολογῶ ἐγὼ ὁ δικαῖος τοῦ Παντοκράτορος Ἱερόθεος ...

104 Ἀπόδειξη παραλαβῆς χρηματικῆς ἐλεημοσύνης τοῦ δικαίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱεροθέου

9 Νοεμβρίου 1794

(<Α 94>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 240 X 173. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλή. —Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Στὸ πάνω μέρος ἐντυπη σφραγίδα τῆς μονῆς σχισμένη κάθετα σὲ ἐνδεῖξη ἀκύρωσης τοῦ περιεχομένου. —Γραφέας ὁ ἴδιος μὲ τοῦ προηγούμενου Ἐγγρ. 103.

Ὁ δικαῖος τῆς μονῆς Παντοκράτορος γέρο Ἱερόθεος δηλώνει ὅτι ἔλαβε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ χατζή Παρασκευᾶ Σαλτέλη τὴν ἐλεημοσύνην τοῦ μακαρίτου συγκέλλου. Ἡ ἐλεημοσύνη ἀνέρχεται στὸ ποσὸ τῶν ἑκατὸ γροσίων καὶ πρέπει νὰ διατεθεῖ στὴν τέλεση τεσσάρων ἀγρυπνιῶν στὶς μονὲς Λαύρας, Βατοπεδίου, Ἰβήρων καὶ Σταυρονικήτα εἰς ὄνομα Λεοντίου Ἱερομονάχου. Ὅταν παραλάβει, λοιπόν, ὁ γέρο Ἱερόθεος τίς ἀποδείξεις εἰσπραξῆς (καθεμιά τῶν εἰκοσιπέντε γροσίων) ἀπὸ τὰ τέσσερα αὐτὰ μοναστήρια, θὰ παραδώσει τὸ παρὸν ἔγγραφο (τὸ ὁποῖο διὰ τὸ βέβαιον φέρει τὴ σφραγίδα τῆς μονῆς Παντοκράτορος) στὰ χέρια τοῦ [Παντοκρατορινοῦ] προηγούμενου Νικηφόρου [στὸν ὁποῖο προφανῶς ἔχει ἀνατεθεῖ ἡ μέριμνα γιὰ τὴν τέλεση τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ τὴν καταβολὴ τῶν ποσῶν στὶς παραπάνω μονές].

Ὑπογράφει ὁ δικαῖος τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεος.

Ἀρχ.: † Διὰ τῆς παρούσης ἀποδείξεως φανερῶνο ἐγὼ ὁ γέρο Ἱερόθεος ὁ δηκαῖος ...

105 Συστατικὴ ἐπιστολὴ τοῦ μητροπολίτη Μεσημβρίας Παρθενίου πρὸς τὸν Παντοκρατορινὸ προηγούμενο Μελέτιο γιὰ τὴ διενέργεια ζητείας στὴν ἐπαρχία του

27 Μαΐου 1796

(<Ω 22>). Πρωτότυπο (:). Χαρτί (δίφυλλο) 316 X 214. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση καλή. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ἀρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα.

Ὁ [μητροπολίτης Μεσημβρίας Παρθένιος], ἀπειθυνόμενος πρὸς τοὺς κληρικούς, τοὺς ἐπιτρόπους, τοὺς προεστοὺς καὶ τὸ λαὸ τῆς ἐπαρχίας του,

πληροφορεῖ ὅτι ἡ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ποὺ ἄλλοτε ἐν εὐημερίᾳ διῆγε καὶ ἀφθονία μεγίστη, σήμερα ἔχει περιπέσει σὲ βαρύτατο καὶ ὑπέρογκο χρέος ἑξαιτίας τῶν καθημερινῶν ἀφεινκτῶν ἐξόδων καὶ ἀλεπαλλήλων δοσιμάτων. Πιεζόμενοι, λοιπόν, ἀπὸ τὴν ἀνάγκη καὶ μὴ ἔχοντας ἄλλον τρόπο γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὶς ἀνυπέρβλητες δυσκολίες, οἱ πατέρες τῆς μονῆς προσφεύγουν στὰ φιλελεήμονα σπλάχνα τῶν χριστιανῶν ἀποστέλλοντάς τὸν προηγούμενο παπα Μελέτιο μὲ τὴ συνοδεία του γιὰ συλλογὴ ἐλεῶν.

Ὁ [μητροπολίτης] προτρέπει θερμὰ τὸ ποιμνιὸ του νὰ τοὺς συνδράμει μὲ τὴν ἐλεημοσύνη του (προσφέροντας ὁ μὲν παρῶρσιαν, ὁ δὲ πρόθεσιν, ὁ δὲ τεσσαρακονταλείτουργον). Ἀνακοινώνει, ἐπίσης, ὅτι ἔχει δώσει στὸν παπα Μελέτιο τὴν ἄδεια νὰ ἐξομολογεῖ, ἐπιτραχήλιον φορεῖν καὶ ἁγιασμοὺς ἐπιτελεῖν μεθ' ὧν ἐπιφέρει ἱερῶν καὶ ἁγίων λειψάνων, τὴν ἁγίαν χάραν τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, μέρος τοῦ Παρθενίου Λαμψάκου, μέρος τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, τὸ δάκτυλον, μέρος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, μέρος τῶν ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ καὶ Τίμιον Σταυρόν ἐγκεκκοσμημένον μὲ Τίμιον Ξύλον.

Ὑπογράφει ιδιόχειρα ὁ Μεσημβρίας Παρθένιος.

Ἀρχ: ... Γνωστὸν εἶναι εἰς ὅλους τοὺς εὐσεβεῖς χ(ριστια)νοὺς ὅτι κατ(ά) τὸ ἀγιώνυμον ὄρος τοῦ Ἀθῶνος εὕρισκεται ἡ σεβασμία / κ(α)ὶ βασιλικὴ μονή ...

106 Ἐνσφράγιση ὁμολογία χρηματικῆς δωρεᾶς τοῦ κυρ Μανουὴλ πρὸς τὸ νοσοκομεῖο τῆς μονῆς Παντοκράτορος

14 Ἰουλίου 1796

(<A 95>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 310 X 210. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: κατὰστικτὸ ἀπὸ κηλίδες ὑγρασίας. —Συντομογραφίες σπάνιες. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Στὴ μέση τῆς ἀνω ὥας ἐντυπὴ ἡ σφραγίδα τῆς μονῆς Παντοκράτορος.

[Ὁ δικαῖος Ἱερόθεος] τῆς μονῆς Παντοκράτορος δηλώνει ὅτι ὁ τιμιώτατος κυρ Μανουὴλ δώρισε στὸ μισωκομίον (νοσοκομεῖο) τῆς γιὰ τὴν ψυχικὴ του σωτηρία τριακόσια γρόσια, ἐλεημοσύνη γιὰ τὴν ὁποία ἐκφράζεται ἡ εὐχὴ νὰ τὸν ἐγγράψει ὁ Θεὸς ἐν Βίβλῳ Ζωῆς. Ἀπὸ τὰ χρήματα αὐτὰ ὀρίζεται νὰ χορηγεῖ ὁ προεστὸς τῆς μονῆς στὸ νοσοκόμο δεκαπέντε γρόσια τὸ χρόνο, τὰ ὁποῖα καὶ νὰ σημειώνονται παρὰλληλα στὸ πίσω μέρος τῆς ὁμολογίας, ὥστε νὰ ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὴ μάσσα, μέχρι νὰ τελειώσουν.

Τὸ γράμμα ἐγχειρίζεται στὸ γέρο Χριστόφορο, νοσοκόμο.

Ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν δικαῖο τῆς μονῆς Ἱερόθεο.

Ἀρχ.: † Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος γίνεται δήλον τοῖς πάσιν ὅτι ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, πρὸς τὴν ὑμετέραν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος, ὁ τιμωτάτος κύρ Μανουήλ ...

—Σημ.: Στὸ κάτω μέρος, μετὰ τὸ τέλος τοῦ κεϊμένου, μελάνι ἀπαντοῦν ἀναλήψεις ποσῶν καὶ μιὰ σημείωση [τοῦ προηγουμένου τῆς μονῆς Διονυσίου μοναχοῦ]: † 1808, Ἀπριλίον 10, ἔδοσα εἰς τὸ νοσοκομιῶ γρόσια δεκαπέντε κ(αί) ἐξήντα, ὁποῦ / εἶχε δόσι ὁ μ α κ α ρ ῆ τ ι ς κύρ Ἱερόθεος εἰς τέσερις φορές, ὁποῦ γίνοντε ὅλλα γρόσια εἰδομήντα πέντε ...

107 Ἐγγυητήριο ἔγγραφο (κεφιλεμές) τοῦ γερο Ἀνθίμου τοῦ τζαγκάρη ἀπὸ τὸ κελλίο Γενέσιον τῆς Παναγίας Ῥαβδόχου τῆς μονῆς Παντοκράτορος

12 Αὐγούστου 1796

(<A 96>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 210 X 158. Τὸ κεῖμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο, διάφορο στὴν ὑπογραφή. —Διατήρηση καλὴ (τιμῆμα τοῦ δεξιοῦ μέρους μυόβρωτο). —Συντομογραφίες σπάνιες. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. —Ὁ ὄρος κεφιλεμές καὶ ἡ προσωνυμία τοῦ συντάκτη τοῦ ἔγγραφου ποὺ ἀναφέρονται στὸν τίτλο προέρχονται ἀπὸ σημείωση στὸ verso τοῦ β' φύλλου.

Ὁ καπιτάν πασιάς διέταξε τοὺς προεστοὺς τῶν μονῶν νὰ συντάξουν ἔγγραφα, μετὰ τὰ ὁποῖα νὰ ἀναλαμβάνουν τὴν εὐθύνη γιὰ τὶς πράξεις τῶν συμμοναστῶν τους. Ἀντίστοιχα, οἱ προεστοὶ τῶν κελλίων νὰ εἶναι ὑπόλογοι γιὰ τὶς πράξεις τῶν κελλιωτῶν μοναχῶν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸν ὁ γερο Ἀνθίμος ἀπὸ τὸ κελλίο Γενέσιον τῆς Παναγίας, ὡς πιστὸς τῆς βασιλείας ῥαγιάς, γίνεται κηφίλης γιὰ τὴ συνοδεία του, τὸν γερο Παρθένιο καὶ τὸν Μιχάλη: ὅτι, ἂν ἀκολουθήσῃ κανένα κακὸν ἀπὸ αὐτοὺς, ἐγὼ νὰ ἀποκρίνωμαι καὶ νὰ μὴν ἔχει νὰ κάμῃ τὸ μοναστήριόν μου.

Τὸ ἐγγυητήριο ἔγγραφο ἐγχειρίζεται στοὺς προεστοὺς τῆς μονῆς Παντοκράτορος.

Ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν γερο Ἀνθίμο, γέροντα τοῦ κελλίου Γενέσιον τῆς Παναγίας.

Ἀρχ.: † Με τὸ παρὸν δηλοποιῶ ἐγὼ ὁ γερο Ἀνθίμος ἀπὸ [...] / κελλίον παντοκρατορινὸν ὀνόματι τὸ Γενέσιον τῆς Παναγίας(ας) / ὅτη ...

108 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Θεσσαλονίκη

15 Μαΐου 1797

(<A 100>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 314 X 215. Τὸ κεῖμενο ἐκτείνεται στὸ recto καὶ τὸ verso τοῦ α' φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση καλὴ (μυόβρωτο τὸ μεσαῖο τμήμα τῆς ἄνω

ῶας). —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὸ verso τοῦ β' φύλλου ἡ διευθύνσις: *Τῷ πανοσιωτ(ά)τῳ κ(αί) σεβασμίῳ μοι ἀγίῳ δικαίῳ | τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος κυρίῳ κ(υρίῳ) / Ἱεροθέῳ κ(αί) τῇ περὶ αὐτὸν ἱερᾷ τῶν πατέρ(ων) συνά| ξει ...* —Γραφέας ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 109-112, 116, 117, 119, 121, 124 καὶ 125.

Ὁ Ἰωάννης Γούτα Κανταντζιόγλου ὑπενθυμίζει στοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος ὅτι καὶ πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες, μὲ τὸ συμμοναστή τους *πανοσιώτατον Κύριλλον*, τοὺς εἶχε γράψει γιὰ τὸν τρόπο τὸν ὁποῖον ἔκριναν καὶ οἱ δύο *συντελέστερον* γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀποκατάστασις τῆς μονῆς. Ὁ τρόπος αὐτὸς δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὴ γενναϊόψυχη συνεισφορὰ ὅλων τῶν μοναχῶν, ὥστε νὰ συγκεντρωθεῖ τὸ ποσὸ ποὺ ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν ἀπαλλαγὴ τῆς ἀπὸ τὰ χρέη. Ὁ ἴδιος συμπράττει δραστήρια πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴν, γράφοντας σὲ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς δανειστὲς νὰ κάνουν ὑπομονὴ καὶ νὰ δεῖξουν λίγη συγκατάβασις, γιὰ νὰ μὴ γίνουν καὶ αὐτοὶ συνεργοὶ στὸν ἀφανισμό τοῦ μοναστηριοῦ, ἀλλὰ νὰ *συνδράμωσι καὶ εἰς τὴν τούτου ἐπανόρθωσιν*. Ἐνῶ λοιπὸν περίμενε νὰ μιμηθοῦν οἱ Παντοκρατορινοὶ τὸ συναδελφὸ τους πνευματικὸ Ἀρσένιο, ὁ ὁποῖος ἀγωνίζεται *ὑπὲρ δύναμιν*, ὑποσχόμενος ἀκόμα καὶ νὰ δανειστεῖ χρήματα γιὰ τὴ διάσωσις τῆς μονῆς, ἀντίθετα ἐκεῖνοι, ὅχι μόνο δὲν τοῦ ἔστειλαν *τὴν πλουσίαν συνδρομήν* ποὺ τοὺς εἶχε ζητήσει, ἀλλὰ οὔτε κἀν ἀποκριθῆκαν στὴν ἐπιστολὴ του. Εἶναι θετικό, βέβαια, ὅτι ἀνακάλεσαν τὸν Ἀρσένιο γιὰ νὰ συμμετάσχει σὲ σύναξις ποὺ θὰ ἐξετάσει τίς προτάσεις του, δὲν ἦταν ὅμως ἀνάγκη νὰ ἀποστείλουν μοναχὸ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ καὶ νὰ ὑποβληθοῦν σὲ περιττὰ ἔξοδα: ἓνα γράμμα τους ἀρκοῦσε.

Μόλις φθάσει ὁ Ἀρσένιος πάντως, πρέπει συντομοτάτα νὰ δώσουν τέλος στὴν ὑπόθεσις: πρέπει νὰ σπεύσουν νὰ συμβάλουν, ὁ καθένας μὲ τὸν τρόπο του, στὴν ἀνόρθωσις τοῦ *πεσόντος μοναστηρίου* καὶ νὰ μὴν προτιμῇσιν τὴν ἡσυχίαν τους ἀπὸ τὴν κατάσχεσις (τὴν *δέσμευσίν* του). Νὰ μὴ διατάσσουν νὰ διαθέσουν ὅλα σχεδὸν τὰ ὑπάρχοντά τους, ὥστε νὰ κατορθώσουν νὰ τὰ διαφυλάξουν ὅλα. Ὁ χρόνος ἐπείγει καὶ πρέπει νὰ ἀποφασίσουν καὶ νὰ ἐνεργήσουν ταχύτατα, πρὶν προλάβουν οἱ δανειστὲς *ἐνθεν κακεῖθεν ἀρπάξοντες*. Ἀπὸ μέρους του ὑπόσχεται κάθε δυνατὴ προσπάθεια καὶ διαμεσολάβησις καὶ ἐλπίζει σὲ μιὰ εὐνοϊκὴ διευθέτησις τοῦ ζητήματος. Ὡστόσο, νὰ μὴ καθυστερήσουν τὸν πνευματικὸ Ἀρσένιο, γιατί, ὅπως γνωρίζουν, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ παρουσία του *εἰς τὴν ἐπερχομένην νηστείαν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων* καὶ πρέπει νὰ *προφθάσῃ* τὸ ὀγληγορότερον.

Ἡ ἐπιστολὴ ὑπογράφεται ἰδιόχειρα ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Γούτα Κανταντζιόγλου.

Ἀρχ.: ...† Ἐγὼ κ(αί) προλαβόντος μὲ τὸν πανοσιώτ(α)τον Κύριλλον σας σᾶς ἔγραφον τὰ / ἀναγκαῖα, δηλοποιῶντάς σας τὸν σκοπὸν ...

109 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Θεσσαλονίκη

2 Ἰουλίου 1797

(<A 101>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 318 X 218. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto-verso τοῦ α' φύλλον καὶ στὸ recto τοῦ β'. Στὸ κάτω μέρος καὶ στὴν ἀριστερὴ ὡς τοῦ recto τοῦ β' φύλλον ὑστερόγραφο μὲ τὸ χέρι τοῦ ἀποστολέα. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ (στὸ κάτω μέρος τῶν φύλλων κηλίδες ὑγρασίας). —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. Τὸ ὑστερόγραφο ἀνορθόγραφο. —Στὸ verso τοῦ β' φύλλον ἡ διεύθυνση: *Τοῖς πανοσιωπ(ά)τοις κ(αι) σεβασμίοις μοι πατράσι τῆς ἱερᾶς / μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, τῷ τε δικαίῳ κ(αι) λοιποῖς /.../ κατὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος*. —Γραφεῖς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἑγγρ. 108, 110-112, 116, 117, 119, 121, 124 καὶ 125. —Τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς, μὲ τὸ ὑστερόγραφο, βλ. στὸν Πίν. 14.

Ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου πληροφορεῖ τοὺς Παντοκρατορινούς πατέρες ὅτι μὲ τὸν προηγούμενο τους Γαβριὴλ ἔλαβε τὸ *εἵχετικόν* τους [γράμμα] καὶ 7.493 γρόσια καὶ 60 *ἄσπρα* ποὺ ἔστειλαν γιὰ τὸ χρέος τους στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἀφαίρεσε ἀπὸ αὐτὰ 43 γρόσια, δηλαδὴ 19 *ἀσλάνια* ἀσημένια κάλπικα καὶ 24 *φουντοιγκλία Μισιρίον καινούρια* (τὰ τελευταῖα δὲν ἀξιίζουν πάνω ἀπὸ 60 παράδες), τὰ ὁποῖα καὶ ἐπέστρεψε στὸ Γαβριὴλ. Τὰ ὑπόλοιπα 7.450 γρόσια καὶ 60 *ἄσπρα* *ἐπεράσθησαν εἰς λογαριασμόν* τους — καὶ νὰ μὴν ἀνησυχοῦν. Βλέπουν τὸν ἐνθερμο ζῆλο του γιὰ τὴν τακτοποίηση τῆς δύσκολης ὑπόθεσής τους καὶ τὴ διάθεσή του νὰ μὴν ὑπολογίζει ὅποιοδὴποτε κόπο, *καὶ τὸν πλέα μεγάλον*, προκειμένου νὰ τοὺς βοηθήσει, ὅπως θὰ διαπίστωσαν καὶ ἀπὸ τὰ γράμματα ποὺ τοὺς ἔστειλε πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες *μὲ ἐπὶ ταῦτοῦ σαήν* μέσω τοῦ συναδελφοῦ τους Ἀρσενίου. Τοὺς ἀνακοίνωνε μὲ αὐτὰ τὴ μεγάλη ἐπιτυχία του νὰ πείσει μὲ ἐπιστολές του τοὺς δανειστὲς ὅχι μόνον νὰ παραιτηθοῦν, ὅπως οἱ ἴδιοι οἱ Παντοκρατορινοὶ εἶχαν ζητήσει, ἀπὸ τὴν ἀξίωση καταβολῆς τῶν τόκων, ποὺ ξεπερνοῦσαν τὸ 30 καὶ 40%, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴν ἀπορρίπτουν τὸ αἶτημά του νὰ *παραβλέψωσι* καὶ τὸ ἓνα τέταρτο, δηλαδὴ 25% ἀπὸ τὰ κεφάλαια. Κρίνοντας ἀπὸ τίς ἀπαντήσεις ποὺ ἔλαβε (καὶ τοὺς ἐσώκλεισε), δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι μὲ νέες ἐνέργειές του θὰ πετύχει καὶ αὐτὴν *τὴν μεγάλην οἰκονομίαν* πρὸς ὄφελός τους.

Οἱ εἰδήσεις αὐτές θὰ πρέπει νὰ τοὺς ἐγκαρδιώσουν, ὥστε νὰ μὴν ἀπεμπολήσουν τὴ σπουδαία εὐκαιρία, τὴν ὁποία οἱ ἴδιοι μὲ τόσες παρακλήσεις δὲν εἶχαν κατορθώσει νὰ δημιουργήσουν. Πρέπει ὅμως νὰ δείξουν ἐτοιμότητα, *ζῆλον καὶ ἀψηφισίαν εἰς τὰ ὀλίγα, πρὸς διαφυλάξιν τῶν πολλῶν*. Ἄν δὲν κινηθοῦν μὲ ταχύτητα, κινδυνεύει νὰ *διαστραφῇ ἡ συμφωνία*, στὴν περὶπτωση ποὺ δὲν θὰ ἔχουν συγκεντρώσει τὰ μετρητά ὅταν οἱ δανειστὲς τὰ ζητήσουν. Τὸ ποσὸ ποὺ ἔστειλαν δὲν ἀντιστοιχεῖ οὔτε στὸ ἓνα τρίτο τοῦ χρέους καὶ δὲν παρέχει τὴ δυνατότητα ἐναρξῆς τῆς διαδικασίας τῆς ἐξόφλησης, παρὰ μόνον ἂν *ἔχωσιν ἐπακολουθοῦντα καὶ τὰ λοιπὰ χρήματα*. Πρέπει γι' αὐτὸ νὰ καταθέσουν ὅλα τὰ ὑπάρχοντά τους, καὶ πρῶτοι οἱ μεγάλοι μὲ *ἐλευθέραν προσφορὰν*

[illegible]

δίνοντας τὸ παράδειγμα καὶ στοὺς μικρότερους, καὶ νὰ τοῦ τὰ στείλουν ἀμέσως, πρὶν ἢ εὐκαιρία χαθεῖ, γιὰ νὰ ἡσυχάσουν καὶ οἱ ἴδιοι. Κατόπιν εἰς τὸ ἐξῆς, οἱ μὲν εἰς διακονίαν ἐσωτερικὴν τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου, οἱ δὲ εἰς ἐξωτερικὴν, εἰς ταξίδια διαμεριζόμενοι, διαφυλάττετε τὸν οἶκον σας ἀβλαβῆ καὶ τὸν ἔπαινον ἔχετε παρὰ πάντων. Προσοχὴ στὰ φλωρία, νὰ μὴν εἶναι ξίκακα, γιατί δὲν ἀξίζουν περισσότερο ἀπὸ ἑπτὰ γρόσια.

Πῆρε στὰ χέρια του τὴν ὁμολογία τῆς *Λιαρί[γ]κοβης* ἀξίας 1.000 γροσίων καὶ θὰ γράψει νὰ τοῦ ἐμβάσουν τὰ χρήματα, φοβᾶται ὅμως μήπως παρουσιασθοῦν δυσκολίες. Τὰ τῆς *Κούρσιοβας* κατὰ τὸ παρὸν δὲν ἠμποροῦν νὰ συναχθοῦν, μετέπειτα ὅμως βλέπομεν. Γιὰ τὴν ὑπόθεση *Χασάν πασια* δὲ μπορεῖ νὰ γίνει καμιά κίνηση, γιατί ὁ *Μουσταφά πασιας Σαλενικλῆς*, μέσω τοῦ ὁποίου θὰ ἐνεργοῦσε, πέθανε στίς 26 τοῦ περασμένου μηνός. Τίς προάλλες μὲ τὸν πεζόν [ταχυδρόμο] τοὺς εἶχε γράψει νὰ συντάξουν τρεῖς ἐπιστολές (πρὸς τὸν πατριάρχη [Γρηγόριο Ε΄], τὸ μητροπολίτη *Χαλκηδόνος* [Ἱερεμία] καὶ τοὺς δανειστές τους) μὲ πρότυπα τὰ γράμματα *Κωνσταντινουπόλεως* πὺν τοὺς εἶχε ἐσωκλείσει. Ἐλπίζει ὅτι, ὅπως ζητοῦσε, θὰ τοῦ τὰ ἔστειλαν μὲ τὸν ἴδιον πεζοδρόμον. Τέλος, ἐπαναλαμβάνει τὴ συμβουλὴ νὰ ἐκμεταλλευτοῦν μὲ ταχύτητα τὴν εὐκαιρία πὺν παρουσιάστηκε ἐτοιμάζοντας τὰ μετρητὰ καὶ ὑπόσχεται κάθε βοήθεια.

Υ.Γ. [ιδιόγραφο]. Προσκινᾷ τὸν δικαῖο Ἱερόθεο καὶ τὸν παρακαλεῖ ἐπηγόντως νὰ δοσι καθε χηρρα βοηθησῇ¹ καταβάλλοντας σχεδὸν ὅσα ἄσπρα ἔχει πρὸς καλλὸν παρραδίγμα τῶν ἀδελφῶν. Νὰ τοὺς διδάξῃ ἐπίσης τονίζοντας τοὺς ὅτι τὰ ἄσπρα πὺν ἔχουν συνάξῃ ἀπὸ τίς ζητεῖες ἀνήκουν στὸν Παντοκράτορα, στὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου τὰ συγκέντρωσαν, καὶ ὄχι στοὺς ἰδίους.

Τὴν ἐπιστολὴ ὑπογράφει ιδιόχειρα ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου.

Ἀρχ.: ... † Διὰ τοῦ πανοσιω(ά)του προηγουμένου σας κύρ Γαβριήλ πανευλαβῶς ὑποδεξάμενος / τὸ σεβασμὸν μοι εὐχαιρὸν σας ἔχαρην ...

1. Κατ' ἐξαίρεση, στίς ιδιόχειρες προσθήκες τοῦ ἐπιστολογράφου, ὅπως καὶ στὸ Ἐγγρ. 119, δὲν ἀποκαθιστοῦμε τὴν ὀρθογραφίαν τῶν φράσεων πὺν παραθέτομε αὐτοῦσιες, γιὰ νὰ φανεῖ ὁ βαθμὸς τῶν γραμματικῶν του γνώσεων.

110 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Θεσσαλονίκη

8 Αὐγούστου 1797

(<A 102>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 278 X 199. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α΄ φύλλου. Μετὰνι καστονάχρωμο, μαῦρο στὴν ὑπογραφή. —Διατήρηση καλὴ (στὴ μέση τοῦ δεξιοῦ μέρους κηλίδα ἀπὸ ὑγρασία). —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὸ verso τοῦ β΄ φύλλου ἡ διεύθυνση: *Τοῖς πανοσιω(ά)τοις ... πατράσι τῆς ἱερᾶς / μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ...* —Γραφῆς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 108, 109, 111, 112, 116, 117, 119, 121, 124 καὶ 125.

Ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου, ἀπαντώντας σὲ δυὸ ἐπιστολὲς τῶν πατέρων τῆς μονῆς Παντοκράτορος (ἀπὸ τὶς 3 καὶ 26 τοῦ περασμένου μηνὸς Ἰουλίου), τοὺς εἰδοποιεῖ ὅτι ἔλαβε τὰ ἀμανέτια (ἐνέχυρα) ἀπὸ τὸν πανοσιώτατον κυρ Ἀρσένιον, τὰ ὁποῖα ἀνέρχονται σὲ 2.048 γρόσια καὶ 30 ἄσπρα. Ἀφοῦ τοῦ ἐπέστρεψε 32 γρόσια ποὺ ἀντιστοιχοῦν εἰς 1 μοσχόβικον τετραπλοῦν (ποὺ δὲν ἀξίζει πάνω ἀπὸ 24 γρόσια) καὶ εἰς 2 νισφιέδες κάλπικους, πέρασε εἰς λογαριασμόν τὰ ὑπόλοιπα 2.016 γρόσια καὶ 30 ἄσπρα. Θὰ περάσει στὸ λογαριασμό, ἐπίσης, καὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας γρόσια ποὺ θὰ πάρει ἀπὸ τὸν Ἀρσένιο, σύμφωνα μὲ ὑπόσχεση τοῦ ἴδιου. Ἀπὸ Λιαριγόκοβη δὲν τοῦ ἔμβασαν τὰ 1.000 γρόσια. Ὅσο γιὰ τὰ ἄσπρα τῆς Κούρσιοβας, νὰ μὴ βασίζονται σ' αὐτά, γιατί φίλοι του ἀπὸ τὶς Σέρρες τὸν πληροφόρησαν ὅτι μὲ μεγάλη δυσκολία θὰ σταθεῖ δυνατό νὰ τὰ εὐγάλωμεν, μὲ καιρὸν μακρινόν καὶ σὲ δόσεις. Τὴν ἐπιστολὴ τους πρὸς τὸν οἰκονόμο τους στὶς Σέρρες διαβίβασε σήμερα πρὸς τοὺς ἐκεῖ φίλους του, παρακαλώντας τους, ὅπως οἱ Παντοκρατορινοὶ παρήγειλαν, νὰ παραλάβουν ἀπὸ ἐκεῖνον τὰ διακόσια γρόσια. Θὰ στείλει ἐπίσης τὰ 150 γρόσια στὸν τζελεπὴ Ἀντωνάκη /ν/τζερᾶ (χειροῦργο) καὶ νὰ μείνουν ἡσυχοί. Ἐπειδὴ ἔχει ἤδη κανονίσει νὰ τοῦ σταλοῦν ἐδῶ καὶ ὄχι στὴν Κωνσταντινούπολιν τὰ ἄσπρα ποὺ ἔχουν νὰ συναχθοῦν ἀπὸ Κυθωνιῶν [ἴσως ἀπὸ ζητεῖες], τοὺς συμβουλεύει γιὰ τὸ συμφέρον τους νὰ ἀκολουθήσουν αὐτὸν τὸ δρόμο, ἀφοῦ ἔτσι θὰ ἀποφύγουν καὶ τὶς περιττὲς δαπάνες. Στὴν περίπτωσιν ποὺ αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατό, ἂς ἐμβάσουν καὶ εἰς Κωνσταντινουπόλιν τὰ χρήματα, ἀλλὰ πρὸς τὸν εὐγενέστατον ἄρχοντα τζελεπὴν Ἰωάννην Σαμουρτσάσην.

[Ἀριστερὴ ὠα, ἰδιόγραφη σημείωσις]: Ἐπαναλαμβάνεται ὅτι τὸ μοσχόβικον φλωρί καὶ οἱ δύο νισφιέδες κάλπικοι τοὺς ἐπιστρέφονται μέσω τοῦ Ἀρσενίου σὲ γρόσια 32. Καταβλήθηκαν ἐπίσης στὸν πεζὸ [κομιστὴ τῆς ἐπιστολῆς] 9 γρόσια καὶ 30 ἄσπρα.

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου.

Ἀρχ.: ... † Ἀποκρίνομαι εἰς 2 σεβάσματά μοι ἐνχετικά σας ἀπὸ γ^{ης} (καὶ) κατ' τοῦ παρελ/θόντος. Ἐχάρην...

111 Ἐπιστολὴ τοῦ Γεωργίου Χαρίση Μερκουρίου Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Θεσσαλονίκη

11 Αὐγούστου 1797

(A<103>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 278 X 192. Τὸ κείμενον ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρησις καλὴ. —Συντομογραφίαι ἐλάχιστες. Τὸ κείμενον ὀρθογραφημένον. —Στὸ verso τοῦ β' φύλλου ἡ διεύθυνσις: Τοῖς πανοσιοι(ά)τοις κ(α)ὶ σεβασμοῖς μοι πατράσι τῆς ἱερᾶς /μονῆς/ τοῦ Παντοκράτορος προσκηνητῶς. / Εἰς Ἅγιον Ὅρος. —Γραφείας ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγε. 108-110, 112, 116, 117, 119, 121, 124 καὶ 125.

Ὁ Γεώργιος Χαρίση Μερκούριος Καυταντζιόγλου ἐκ μέρους τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πληροφορεῖ τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος ὅτι ἐσωκλείει στὴν ἐπιστολὴ του τὰ χρήματα ποὺ ἐβγαίνουν ἀχρηστα ἀπὸ τὰ ἀμανετιά τους. Πρόκειται γιὰ ἓνα μοσχόβικον φλωρίον τετραπλοῦν γρόσια 28 καὶ 2 νισφιέδες κάλπικους γρόσια 4 [συνολικῆς ἀξίας 32 γροσίων], τὰ ὁποῖα εἶχε λησμονηθεῖ νὰ τοὺς ἀποσταλοῦν μὲ τὴν προηγούμενη ἐπιστολή.

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ Γεώργιος Χαρίση Μερκούριος Καυταντζιόγλου.

Ἀρχ.: ... ἡ Μὲ τὸ νὰ ἐλησμονήθησαν προλαβόντος νὰ σὰς σταλθοῦν τὰ ὅσα εὐγένειον /ἀχρηστα εἰς τὰ ἀμανετιά σας ...

1. Βλ. Ὑγγρ. 110.

112 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Θεσσαλονίκη

12 Αὐγούστου 1797

(<A 104>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 318 X 201. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση πολὺ καλὴ. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ὁρθογραφικὰ σφάλματα λίγα. —Στὸ verso τοῦ β' φύλλου ἡ διεύθυνση: *Τοῖς πανοσιω(ά)τοις καὶ σεβασμίους μοι πατράσι τῆς ἱεράς μονῆς Παντοκράτορος ...* —Γραφεὶς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ὑγγρ. 108-111, 116, 117, 119, 121, 124 καὶ 125.

Ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου ἀποστέλλει μέσω τοῦ πνευματικοῦ Ἀρσενίου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος *μία γραφὴ* τοῦ πατριάρχου [Γρηγορίου Ε'] πρὸς αὐτοὺς, ποὺ εἶχε σταλεῖ στὸν ἴδιο. Ἡ ἀποστολὴ γίνεται μὲ ἔκτακτο πεζοδρομὸ, ἐπειδὴ τὸ ζήτημα ἐπείγει: σύμφωνα μὲ τὴν πατριαρχικὴ γραφὴ ἐντέλλονται οἱ Παντοκρατορινοὶ νὰ καταγράψουν *εἰς ἓνα καθαρὸν κατάστιχον* τόσο τὰ ἀκίνητα τῆς μονῆς ὅσο καὶ τὰ κινητά, χωρὶς νὰ παραλείψουν οὔτε τὰ ζῶα, καθὼς ἐπίσης καὶ ὅσα ἔχουν πουλήσει ἢ ὑποθηκεύσει πρὸς ἐξεύρεση χρημάτων, καί, τέλος, ὅλα τὰ ποσὰ ποὺ ἔχει καταβάλει χωριστὰ ὁ κάθε μοναχὸς [γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν δανειῶν]. Ἀφοῦ ὑπογράφουν τὴν καταγραφὴ, πρέπει νὰ τὴν ἀποστείλουν μὲ τὸν ἴδιο πεζοδρομὸ πρὸς τὸν [Καυταντζιόγλου], *διὰ νὰ σταλθῇ πρὸς τὸν παναγιώτατον πατριάρχην ὁ κατὰ τὸν λογαριασμὸν αὐτόν, παρῶνσιάζοντές τον πρὸς τοὺς δανειστάς καὶ παρακινῶντές τους εἰς ἔλεος νὰ οἰκονομήσωσι τὴν ἐξόφλησιν τοῦ χρέους σας*. Παρόλο ποὺ θὰ διαβάσουν οἱ ἴδιοι τὴν πατριαρχικὴ γραφὴ, ὁ ἀποστολέας ἐπαναλαμβάνει ἐδῶ τὸ περιεχόμενό της, παρακινώντας τοὺς Παντοκρατορινοὺς νὰ ἐνεργήσουν μὲ ταχύτητα, *διὰ νὰ μὴ στέκεται εἰς μακρὸς ἡ δουλειά μας*.

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου.

Ἄρχ.: ... † Διὰ μέσου τοῦ πανοσιωτ(ά)του πνευματικοῦ συναδελφοῦ σας κὺρ Ἀρσενίου σᾶς στέλλεται / μία γραφὴ πατριαρχικὴ πρὸς με σταλῆσα ...

113 Συμφωνητικὸ ἐνοικίασης τοῦ μετοchioῦ τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὸ Κατσόρι Βλαχίας ἀπὸ τὸν ποστελνιτζέλο Εὐστάθιο Ἀρτινό

21 Δεκεμβρίου 1797

(<E 3>). Ἀντίγραφο (c. 1880;). Χαρτί (δίφυλλο) 340 X 240. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται τὸ recto καὶ στὸ verso τοῦ α' φύλλου. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση μέτρια: ἡ ἄνω ὠα μὲνύβρωτη. —Τίτλος: Ἰσον ἀπαλλάκτον τοῦ πρωτοτύπου.

Πρὶν ἀπὸ ἑξὶ χρόνια ὁ ἄρχων ποστελνιτζέλος Εὐστάθιος Ἀρτινός¹ εἶχε νοικιάσει ἀπὸ τὸν πρῶν σκενοφύλακα [τῆς μονῆς Παντοκράτορος] Κύριλλο τὸ μετόχι Κατζόρες [Κατσόρι (Căscioarele)] Βλαχίας γιὰ διάστημα δεκατριῶν ἐτῶν μὲ ἐμβατίμιον ἑπτὰ χιλιάδων διακοσίων γροσίων, τὰ ὁποῖα καὶ εἶχε καταβάλει, προσφέροντας ἐπιπλέον καὶ πεντακόσια γρόσια ἐλεημοσύνη. Πρόσφατα ἐπίσης, μετὰ ἀπὸ ἀπόφαση τοῦ τότε ἡγεμόνα [Ἀλέξανδρου] Μουρούζη [1793-1796], εἶχε ἐγχειρίσει στὸ διάκο Μακάριο χίλια τετρακόσια γρόσια γιὰ τὴν κάλυψη ἐξόδων ποὺ ἀφοροῦσαν στὰ κτήματα τοῦ μετοchioῦ (καθὼς ἀπεφάσισεν ὁ πρῶν αὐθέντης ὁ τότε, ὁ Μουρούζης λέγω). Ὅμως ὁ πρῶν σπαθάρης Γεώργιος Μαυροκορδάτος, παράλογα καὶ χωρὶς τὴν ἄδεια τῆς μονῆς, προέβη σὲ ἄδικη ἔξωση τοῦ Εὐσταθίου ἀπὸ τὸ μετόχι καὶ ὀνόμασε ἡγούμενο ἐκεῖ κάποιον ἱερομόναχο Δανιήλ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄγνωστος στοὺς [Παντοκρατορινούς μοναχοὺς τοῦ Ἁγίου Ὁρους].

Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἀνάγκασαν τὸ νόμιμο ἐπίτροπο τοῦ μετοchioῦ Εὐστάθιο νὰ ταξιδέψει στὸ Ἅγιον Ὄρος, ὑποβαλλόμενος σὲ ταλαιπωρίες καὶ ἔξοδα, γιὰ νὰ ἐκθέσει προσωπικὰ —καὶ δεινοπαθῶς— στοὺς πατέρες τῆς μονῆς τίς ἀδικίες ποὺ ἔχει ὑποστεί. Οἱ Παντοκρατορινοί, λοιπόν, μετὰ ἀπὸ καθολικὴ σύναξη, μὲ τὸ παρὸν νέον συμφωνητικὸν γράμμα ἀνανεώνουν τὰ πρῶτα γράμματα τὰ δηλωτικὰ τῆς συμφωνίας ποὺ εἶχε συνάψει μαζὶ του ὁ πρῶν σκενοφύλακας τῆς μονῆς τοὺς καὶ τὸν διορίζουν καὶ πάλι ἐπίτροπο τοῦ μετοchioῦ Κασιτζόρας καὶ πληρεξούσιο σὲ ὅλα τὰ ὑποστατικά του, μέχρι τῆ συμπλήρωσης τῶν δεκατριῶν ἐτῶν ποὺ προβλέπονταν ἀπὸ τὰ πρῶτα γράμματα.

Σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖται ἀπὸ τοὺς παρόντες [Παντοκρατορινούς] ἢ τοὺς μεταγενέστερους καὶ μὲ τὴ βοήθεια (χειρὰ) τοῦ μητροπολίτη [Οὐγγροβλαχίας] ἢ μὲ δύναμιν τῶν κατὰ καιροὺς ὑψηλοτάτων αὐθεντῶν [ἡγεμόνων], ὁ Εὐστάθιος θὰ καρπώνεται τὰ ἔσοδα ἀπὸ ἀμπέλια, κατζιβέλους, ζῶα καὶ λοιπὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα τοῦ μετοchioῦ, τὰ ὁποῖα τοῦ

έχουν παραδοθεῖ καταγραμμένα σὲ κατάστιχο. Ὅλα αὐτὰ μετὰ τὴ λήξη τῆς συμφωνίας ὀφείλει νὰ τὰ ἐπιστρέψει ἀκέρεια στὴ μονὴ (πάλιν διὰ καθαροῦ καταστήχου) καὶ χωρὶς νὰ ἀφήσει ἐκκρεμὴ χρέη. Δὲν ἔχει ἐπίσης τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσει ἀποζημίωση γιὰ ὅσα ἔργα βελτιωτικὰ τῶν κτημάτων καὶ τῶν κτιρίων θὰ ἔχει ἐπιτελέσει. Ἀντίστοιχα οἱ Παντοκρατορινοί, ἂν στὴ διάρκεια τῶν δεκατριῶν ἐτῶν ἀπαιτήσουν τὴν ἐπιστροφή τοῦ μετοχιοῦ, θὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ τοῦ ἀποδώσουν τὰ ἐννιά χιλιάδες ἑκατὸ γρόσια ποῦ ἔχει ἤδη καταβάλει μαζί μὲ τοὺς τόκους, ἀποζημιώνοντάς τον καὶ γιὰ τὶς ὑπόλοιπες δαπάνες στὶς ὁποῖες τυχὸν θὰ ἔχει ὑποβληθεῖ.

Ἀρχ.: Δια του παρόντος ἡμῶν ἐνσφραγίστου καὶ ἐνυπογράφου γράματος δῆλον γίνεται / ὅτι ο τοῦτο ἐπιφέρων ἐγγενέστατος ἀρχων ποστέλνιτζέλος κύριος Εὐστάθιος Ἀρτινός ...

1. Τὸ 1800 εἶχε προβλαστῆ σὲ ποστέλνικο, βλ. Ἐγγρ. 117.

114 Ἐνσφράγιστο συμφωνητικὸ γράμμα μετὰ τῶν Παντοκρατορινῶν καὶ τῶν κατοίκων τῆς Ὁρμουλίας Χαλκιδικῆς

15 Αὐγούστου 1799

(<Σ 18>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 277 X 192. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α΄ φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο, μαῦρο στὴν ὑπογραφή τοῦ δικαίου Ἱεροθέου. — Διατήρηση καλὴ (σχίσιομα πάνω δεξιά). — Ἡ πρώτη ὑπογραφή ιδιοχείρην, οἱ ὑπόλοιπες μὲ τὸ χερί τοῦ γραφέα τοῦ κειμένου. — Στὴν ἄνω ᾧ ἐντυπὴ σφραγίδα τῆς μονῆς Παντοκράτορος.

Οἱ πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἐκμισθώνουν ὅλα τὰ χωράφια τοῦ μετοχιοῦ τῆς Ὁρμουλίας στοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ, μὲ τὴ συμφωνία νὰ τὰ καλλιεργοῦν ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ (ὅλη ἡ χώρα) γιὰ διάστημα δέκα ἐτῶν¹, ὅπως διαλαμβάνει καὶ τὸ γράμμα ποῦ ὑπέγραψαν καὶ ἐγγείρισαν οἱ ἴδιοι πρὸς τοὺς μοναχοὺς. Τὸ ἐτήσιο ἐνοίκιο τῶν χωραφιῶν ὀρίζεται σὲ πενήντα *μοτζούρια σάρι καλόν*, τὸ ὁποῖο οἱ Ὁρμουλιῶτες ὑποχρεώνονται νὰ μεταφέρουν μὲ τὰ δικά τους ζῶα στὴν ἀκτὴ, ὅποτε θὰ ἔρχονται οἱ Παντοκρατορινοί γιὰ νὰ τὰ παραλάβουν. Μετὰ τὴν παρέλευση τῶν δέκα χρόνων ὀφείλουν νὰ ἐπιστρέψουν τὰ κτήματα στοὺς μοναχοὺς, ἀφοῦ πρῶτα οἱ τελευταῖοι τοὺς ἐγγείρισουν τὸ [ὑποσχρικὸ] γράμμα ποῦ ἔχουν ὑπογράψει (νὰ λαμβαίνο[υ]ν τὸ γράμμα το[υ]ς καὶ νὰ μᾶς κάμνο[υ]ν τεσλίμι τὰ χωράφια μας).

Τέλος [προστίθεται μὲ τὸ ἴδιο τὸ χερί τοῦ δικαίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος μετὰ τὴν ὑπογραφή του ὅτι] οἱ συκαμινιές (οἱ ἀσκαμιναι), σὲ ὅποιο παντοκρατορινὸ χωράφι κι ἂν βρισκονται, θὰ ἀνήκουν στὴ χώρα [τῆς Ὁρμουλίας].

Ἵπογράφουν: Ὁ δικαῖος τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱεροθεός. Ὁ γερο Γεράσιμος Παντοκρατορινός. Ὁ γερο Γαβριήλ Παντοκρατορινός.

*Αρχ.: † Διὰ τοῦ παρόντος καὶ ενοφραγίστου γράμματος γίνονται δῖλον ὅτι ἐσιμφοnú-
σαμεν αἰμεις ἡ πατέρας ...

1. Στὸ φ. 2^ν ὑπάρχει ἀντιγόγραφη ἐπιστολὴ ἀπὸ 31 Αὐγούστου 1803 πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος, τοὺς ὁποίους πληροφορεῖ ὅτι, σὲ ἀπάντησι τοῦ σφραγισμένου γράμματος ποὺ ἐκείνοι εἶχαν στείλει πρὶν ἀπὸ καιροῦ [πρὸς τοὺς Ὁρμυλιώτες] παρατηρώντας τοὺς ὅτι ὁ Χρῆστος δὲν κατέβαλλε τὰ πενήντα γρόσια μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι τοῦ χρωστοῦσε χρήματα ἢ χώρα [Ὁρμυλίας], τώρα, σὲ συνάντησι ποὺ εἶχαν μαζί τους οἱ τελευταῖοι, τοὺς δήλωσε ὅτι δὲν ἔχει καμιὰ ἀπαίτησι ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ὅτι ἔταιργιάσθη μὲ τὸ μοναστήρι, πρᾶγμα ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπιβεβαιώσει καὶ ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς [ποὺ βρίσκεται στὴν Ὁρμύλια]: Ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ ἐγγράφου μας στὴ μονὴ τέσσερα μόνο χρόνια μετὰ τὴ σύνταξί του, ἴσως νὰ σημαίνει καταγγελία καὶ ἀκύρωσι τῆς ἐκμίσθωσης. Φαίνεται πὼς οἱ σχέσεις τῆς μονῆς μὲ τοὺς Ὁρμυλιώτες σκιάζονταν ἀκόμα ἀπὸ τὰ σύννεφα τῶν διενέξεων τοῦ παρελθόντος (βλ. *Εγγρ. 90 σημ. 1 καὶ 95).

115 Μετρίότητα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Ζ΄ γιὰ τὴν ἄφεσι τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ κεκοιμημένου Γερασίμου μοναχοῦ

1799

(<A 97>). Πρωτότυπο. Χαρτί 730 X 495. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρησι καλὴ (φθορὲς στὶς ὀριζόντιες διπλώσεις). —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου βλ. στὸν Πίν. 15.

*Ὁ πατριάρχης Νεόφυτος καὶ ἡ Σύνοδος, μαζί μὲ τοὺς πατριάρχες πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γεράσιμος, Ἀντιοχείας Ἀνθέμιος καὶ Ἱεροσολύμων Ἀνθίμος, παρέχον στὸ μοναχὸ Γεράσιμο, ποὺ ἀπεβίωσε στὸ Ἅγιον Ὄρος, ἄφεσι ἁμαρτιῶν, σὲ περίπτωσι ποὺ ἔχει ὑποπέσει στὰ ἀκόλουθα ἁμαρτήματα: πρόσκλησι γονικῆς κατάρας ἢ τοῦ ἰδίου τοῦ ἀναθέματός του, παράβασι ὁρκου, ψευδορκία, πρόσκλησι ἀφορισμοῦ ἢ ἐπιτιμίου, ἀνευλάβεισι πρὸς ἱερωμένο, συκοφαντία, ἀτίμωσι, βλασφημία, συμπεριφορὰ ἀνάρμοστη σὲ μοναχό, ἀλαζονεία, ψεῦδος, δολιότητα, πλεονεξία, μὴ τήρησι νηστείας καὶ ἀργιῶν, αἰσχροὺς λογισμούς, πίστι στὴ μαγεία, ἀνυπακοή, μὴ ἐκπλήρωσι κανόνα μετανοίας.

*Υπογράφουν: Ὁ [οἰκουμενικός] πατριάρχης Νεόφυτος. Ὁ πρῶν [πατριάρχης] Κωνσταντινουπόλεως Γεράσιμος. Ὁ [πατριάρχης] Ἀντιοχείας Ἀνθέμιος. Ὁ [πατριάρχης] Ἱεροσολύμων Ἀνθίμος. Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ. Ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος. Ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ. Ὁ Νικαίας Καλλίνικος. Ὁ Δέρκων Μακάριος. Ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος. Ὁ Τορνόβου Ματθαῖος. Ὁ Νεοκαισαρείας Ἡσαΐας. Ὁ Λαρίσης Διονύσιος. Ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος. Ὁ Παρωναξίας Νεόφυτος. Ὁ Εὐρίπου Γρηγόριος.

*Αρχ.:...† Ἡ μετρίότης ἡμῶν μετὰ τῶν συνευχομένων αὐτῇ ἐν τῷ παρόντι, τοῦ τε παναγιωτάτου (π)ατριάρχου πρῶν Κωνσταντινουπόλεως ...

[illegible]

116 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Κανταντζιόγλου πρὸς τὸ δικαῖο Ἱεροῦθεο καὶ τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Θεσσαλονίκη

17 Ἰουνίου 1800

(<A 105>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 318 X 215. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α΄ φύλλου. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση καλὴ (μερικὲς κηλίδες ὑγρασίας). — Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Στὸ verso τοῦ β΄ φύλλου ἡ διεύθυνση: *Τῷ πανοσιωτ(ά)τῳ (καί) σεβασμωτ(ά)τῳ μοι δικαίῳ τῆς ἱερᾶς / μονῆς τοῦ Παντοκράτορος κυρίῳ κ(υρίῳ) Ἱεροθέῳ / μετὰ τῶν λοιπῶν σεβασμίων πατέρ(ων) ...* — Γραφῆας τοῦ κειμένου ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἐγγρ. 108-112, 117, 119, 121, 124 καὶ 125.

Ὁ Ἰωάννης Γούτα Κανταντζιόγλου πληροφορεῖ [τὸ δικαῖο Ἱεροῦθεο καί] τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος ὅτι ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Νεόφυτος [Ζ΄] ἐξόφλησε τὶς προάλλες μιὰ ὁμολογία ὀνομαστικῆς ἀξίας 1.000 γροσιῶν πρὸς 85%, δηλαδὴ 850 γρόσια, τὴν ὁποία καὶ τοῦ ἔστειλε. Ἡ ὁμολογία ἔχει τὴ σφραγίδα τῆς μονῆς καὶ τὴν ὑπογραφή [τοῦ δικαίου Ἱεροθέου] καὶ ἔχει ἐκδοθεῖ στὶς 22 Σεπτεμβρίου 1796 στὸ ὄνομα τῆς κομισόγιας [κοκόνας Σουλτάνας¹], ἀδελφῆς τοῦ μακαρίτη πρώην Νικομηδεῖας [μητροπολίτη Μελετίου²]. Ὁ πατριάρχης τοῦ γράφει ἐπίσης ὅτι ἔχει δώσει ἐντολὴ στὸν ἐπίτροπό του [στὸ "Ἅγιον Ὅρος] Νεόφυτο Κουτλουμουσιανὸ νὰ ἐγχειρίσει στοὺς Παντοκρατορινούς 150 γρόσια, ὥστε μαζὶ μὲ τὰ 850 ποὺ ὁ πρῶτος ἔχει ἤδη καταβάλει γιὰ τὴν ἐξόφληση τῆς ὁμολογίας νὰ συμπληρωθοῦν 1.000 γρόσια.

Ἐναντὶ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ ὁ πατριάρχης ζητᾷ τὴν ἐκδοσὴ νέας ὁμολογίας τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὸ ὄνομά του πρὸς 40 [γρόσια] *τὸ πονγγί*³ γιὰ κάθε χρόνο μὲ δύο ὄρους: 1) νὰ τοῦ καταβάλλεται ὁ τόκος αὐτὸς μόνο γιὰ ὅσο διάστημα θὰ ζεῖ, ἐνῶ μετὰ τὸ θάνατό του θὰ περιέρχεται στὴ μονή. 2) Οἱ καλόγεροι ποὺ ἐγκαταβιώνουν στὸ κελλίο [ποὺ ἔχει ἀγοράσει ὁ πατριάρχης] νὰ μὴ ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τοὺς Παντοκρατορινούς γιὰ τὴν εἰσφορὰ *παρρησιῶν*, *προθέσεων* καὶ ἄλλων ποὺ συνηθίζονται. Ὁ [Κανταντζιόγλου] προτρέπει τοὺς πατέρες, μόλις λάβουν τὰ 150 γρόσια, νὰ ἐκδώσουν τὴν ὁμολογία μὲ τοὺς ὄρους αὐτοὺς καὶ νὰ τὸν εἰδοποιήσουν μὲ τὴν πρώτη εἰκαίρια.

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ Ἰωάννης Γούτα Κανταντζιόγλου.

Ἀρχ.: ...† Ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς (π)ατριάρχης κύρ Νεόφυτος κατ' αὐτὰς ἐξόφλησε μιὰν ὁμολογί(αν) / ἐπ' ὀνόματι κομισόγιας ...

1. Βλ. *Μέρος Β΄*, Χρεωστικὰ ὁμόλογα. Ἦταν σύζυγος *κομισίον*, τοῦ ἀξιωματοῦχου τῆς ἡγεμονικῆς αὐλῆς τῆς Βλαχίας Εὐστάθιου-Σταθάκη Ἀρτινοῦ, βλ. Ἐγγρ. 113 καὶ 117.

2. Βλ. Σεργίου Μακραιῶν, Ὑπομνήματα ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, 1750-1800, *Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη*, ἐκδ. Κ. Σάθα, τ. 3, Ἀθήνα 1872, 326, 332-337, 342-343, 375-376.

3. Ἰσοδυναμοῦσε μὲ 500 γρόσια, βλ. *Εὐτυχίας Λιάτα*, ὁ.π., 85.

117 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Θεσσαλονίκη

4 Δεκεμβρίου 1800

(<A 106>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 315 X 218. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στο *recto* τοῦ α΄ φύλλου. Στὴν ἀριστερὴ ὡς ὑπερόγραφο μὲ τὸ χεῖρ τοῦ ἀποστολέα. Μελάνι καστανόχρωμο. — Διατήρηση καλὴ. — Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. Τὸ ὑπερόγραφο ἀνορθόγραφο. — Στὸ *verso* τοῦ β΄ φύλλου ἡ διεύθυνση: *Τοῖς πανοσιω(τ)αίς ... π(α)τράσι τῆς ἱερᾶς / μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ...* — Γραφῆας ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἑγγρ. 108-112, 116, 119, 121, 124 καὶ 125.

Ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου ὑπενθυμίζει στοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος ὅτι ἤδη ἀπὸ τὸν Ἰούνιο, τόσο ὁ ἴδιος ὅσο καὶ ὁ συναδελφός τους πνευματικός Ἀρσένιος, τοὺς εἶχαν γνωστοποιήσει τὴν ἐξόφληση μιᾶς ὁμολογίας τῆς μονῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας 1.000 γροσίων στὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος *ποστολίνου Σταθάκη*¹ ἀπὸ τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Νεόφυτο [Ζ΄], ὁ ὁποῖος γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ εἶχε καταβάλει 850 γρόσια. Παράλληλα ὁ πατριάρχης εἶχε δώσει ἐντολὴ στὸν ἐπίτροπό του Νεόφυτο [Κουτλουμουσιανὸ] νὰ ἐγχειρίσει στοὺς Παντοκρατορινούς ἄλλα 150 γρόσια, γιὰ νὰ ἐκδώσουν ἐπ' ὀνόματί του μιὰ ὁμολογία 1.000 γροσίων μὲ δύο ὅρους: 1) Νὰ τοῦ καταβάλλουν ἐφ' ὅρου ζωῆς ἐτήσιο τόκο συνολικὰ 40 γροσίων², τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ θάνατό του νὰ εἰσπράττει ἡ μονὴ τους. 2) Νὰ μὴν ἐνοχοῦν, γιὰ τὴν εἰσφορά *προθέσεων, παρρησιῶν* καὶ ἄλλων ποὺ συνηθίζονται, τοὺς καλογήρους ποὺ μονάζουν στὸ κελλί, στὸ ὁποῖο ἔχει μερίδιο ἡ παναγιότητά του.

Ἐπειδὴ ἀπὸ τότε δὲν ἔχει λάβει καμιά εἰδησή τους, ὁ Καυταντζιόγλου ἐπιπλήττει τοὺς πατέρες γιὰ τὴν ἀμέλειά τους, γιὰ τὴν ὁποία ὁ ἴδιος δέχεται καθημερινὰ ἐλέγχους ἀπὸ τὸν πατριάρχη. Τοὺς πληροφορεῖ ὅτι μὲ νέα ἐπιστολὴ του πρὸς τὸ Νεόφυτο [Κουτλουμουσιανὸ] ἀνανεώνει τὴν ἐντολὴ νὰ τοὺς *μετρήσῃ* ὁ τελευταῖος τὰ 150 γρόσια καὶ τοὺς παρακινεῖ νὰ τοῦ ἐγχειρίσουν τὴν ὁμολογία μὲ τὶς συμφωνίες ποὺ ἀναφέρθηκαν καὶ μὲ ἡμερομηνία ἐκδόσεως 18 Μαΐου 1800. Τέλος, νὰ τὸν εἰδοποιήσουν ἀμέσως μόλις διευθετηθεῖ τὸ ζήτημα, γιὰ νὰ ἐνημερώσει μὲ τὴ σειρά του τὸν πατριάρχη.

Υ.Γ. Ὁ ἀποστολέας ἐξανίσταται γιὰ τὴν πολὺμηνη καθυστέρηση ἐκδόσεως τῆς ὁμολογίας, τὴ στιγμὴ μάλιστα ποὺ ὁ ἐνδιαφερόμενος, ὁ πατριάρχης, ἔχει ἀναλάβει ὅλη τὴ μέριμνα γιὰ τὴν ἐξόφληση τοῦ μοναστηριακοῦ τους χρέους, δίχως νὰ λογαριάζει τοὺς κόπους στοὺς ὁποίους ὑποβάλλεται διαρκῶς. Καλοῦνται οἱ Παντοκρατορινοὶ μοναχοὶ νὰ δώσουν πιά ἓνα τέλος στὴν ὑπόθεσι αὐτή.

*Υπογράφει ἰδιόχειρα ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου.

¹ Ἀρχ.: ...† Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον σᾶς ἔγραφον ἐγὼ τε (καὶ) ὁ συναδελφός σας / πανοσιώτατος κὺρ Ἀρσένιος πνευματικός ...

1. Ὁ ἐπιστολογράφος ἀντικατέστησε τὸ ὄνομα τῆς πιστώτριας Σουλτάνας μὲ τὸ ὄνομα τοῦ συζύγου τῆς Εὐσταθίου-Σταθάκη Ἀρτινοῦ, βλ. *Εγγρ. 113, 116.
2. Ὁ τόκος ἦταν διπλάσιος, βλ. *Εγγρ. 116.

118 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρσενίου ἱερομονάχου Παντοκράτορινοῦ πρὸς τὸ σκευοφύλακα τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεο.

Θεσσαλονίκη

12 Δεκεμβρίου 1800

(<A 107>). Πρωτότυπο. —Χαρτί 280 X 188. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση καλὴ (σχίσιμο κατὰ μῆκος τῆς κάθετης διπλώσης). —Συντομογραφίες σπάνιες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. —Στὸ verso ἡ διεύθυνση: *τῷ πανοσιωτ(ά)τῳ σκευοφύλακι τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Παν/τοκράτορος κυρίῳ Ἱεροθέῳ ἀσπασμός ...* —Τὸ κείμενο ἰδιόγραφο τοῦ ἀποστολέα, ὅπως καὶ τὸ *Εγγρ. 123.

Ὁ ἱερομόναχος Ἀρσένιος, γράφοντας ἐν *βία*, γνωστοποιεῖ [στὸ σκευοφύλακα τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεο] πὺς τοῦ ἔστειλε *προχθές* μὲ τὸ Γεωργάκη Γλᾶρον μιὰ ἐπιστολὴ καὶ δυὸ κοντιὰ σταφίδες. Παρακαλεῖ νὰ τοῦ ἀπαντήσουν [οἱ συμμοναστές του] σὲ ὅλα τὰ ζητήματα ποὺ εἶχε θίξει στὴν ἐπιστολὴ του. Ἐπιθυμεῖ, ἐπίσης, νὰ πληροφορηθεῖ ἂν ἔλαβαν *εἰσοδεῖαν ἀπὸ τὴν Λῆμνον*. Τέλος, παρακαλεῖ νὰ τοῦ παραγγείλουν καὶ νὰ τοῦ ἀποστείλουν μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρίᾳ *δέκα ζυγαῖς μαχαίρια ἀπὸ τὰ συνηθισμένα, νὰ εἶναι ὁμως καλὰ, νὰ μὴν εἶναι σχισμένα τὰ μανίκια των*. Ἀσπάζεται τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ὑπογράφει ἰδιόχειρα.

*Αρχ.: ...† *Προχθές τὴν ἔγραφον μὲ Γεωργάκην Γλᾶρον, τὴν ἔστειλον μὲ τὸν ἴδιον κ(α)ὶ δύω κοντεῖα ἀσταφίδας καὶ ἐλπίζω νὰ τὰ ἐλάβετε ...*

119 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Θεσσαλονίκη

6 Φεβρουαρίου 1801

(<A 108>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 312 X 217. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto καὶ τὸ verso τοῦ α' φύλλου. Στὸ κάτω ἀριστερὸ μέρος τοῦ verso, λίγο πλάγια, ὑπερόγραφο μὲ τὸ χέρι τοῦ ἀποστολέα, ποὺ συνεχίζεται στὸ δεξιὸ μέρος, κάθετα πρὸς τὸ κείμενο. Μελάνι καστανόχρωμο. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. Τὸ ὑπερόγραφο ἀνορθόγραφο. —Στὸ verso τοῦ β' φύλλου ἡ διεύθυνση: *τοῖς πανοσιωτ(ά)τοις ... πατρᾷς τῆς ἱερᾶς / κ(α)ὶ σεβασμίας μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ...* Γραφέας ὁ ἴδιος μὲ τῶν *Εγγρ. 108-112, 116, 117, 121, 124 καὶ 125.

Ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου διαβεβαιώνει τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος ὅτι ἔκανε μόνο τὸ χρέος του πρὸς τὴ μονὴ τους καὶ τοὺς παρακαλεῖ νὰ μὴν ἀγωνίζονται νὰ βροῦν *λόγους εὐχαριστηρίους* πρὸς αὐτὸν τὸν ἀνάξιον, διὰ *μικρὰν τινα δοῦλειαν*. Μοναδικὴ του ἐπιδίωξις εἶναι

οί εὐχές τους, πού δὲν τὶς ἐπιζητεῖ ὡς ἀνταμοιβή γιὰ τοὺς κόπους του, ἀλλὰ *δωρεάν διὰ παρακλήσεώς του*, ἡ ὁποία ἐλπίζει νὰ εἰσακουσθεῖ.

Σύμφωνα μὲ ἐντολή τους, ἔδωσε στὸν προηγούμενο καὶ πνευματικὸ Ἀρσένιο ἀπολογισμό γιὰ τὰ χρήματα πού ἔχει εἰσπράξει *διὰ λογαριασμόν* τῆς μονῆς, καθὼς καὶ γιὰ ὅσα ἔχει δαπανήσει πρὸς ἐξόφληση ὁμολογιῶν τῆς. Ἀπομένουν λοιπὸν τώρα στὰ χέρια του 7.495 γρόσια, τὰ ὁποῖα ἔχει ἀπὸ καιρὸ μετατρέψει σὲ ὁμολογίες πρὸς τοὺς κυρίους Ἰωάννην Μεσσηνέζην καὶ *Συντροφιάν*, γιὰ νὰ παρέχουν στὸ μητροπολίτη Δέρκων [Μακάριο] ρευστὸ πρὸς ἐξόφληση καὶ τῶν ὑπόλοιπων ὁμολογιῶν [τῆς μονῆς]. Μάλιστα ἔχει ἀποστείλει στὸ μητροπολίτη κατάλογο τῶν ἀνεξόφλητων ὁμολογιῶν, ὥστε νὰ τὶς ἀναζητεῖ ἐνικότερα καὶ νὰ τὶς ἐξοφλεῖ μὲ ἄσπρα ἀπὸ τοὺς Μεσσηνέζηδες καὶ πολλὲς φορὲς ὁ μητροπολίτης τὸν διαβεβαίωσε ὅτι ἐρευνᾷ γιὰ τὴν ἀνεύρεσίν τους (καὶ ἄμποτε νὰ ξεπατωθῇ ὅλον τὸ χρέος, διὰ νὰ ἡξεύρητε ποὺ βαδίζετε). Στὸν ἴδιο παρέδωσε κατὰ τὴν ἐπιθυμία τους καὶ τὶς εἰκοσιεπτὰ ὁμολογίες πού ἔχουν ἤδη ἐξοφληθεῖ. Ἐγχείρισε στὸν προηγούμενο Ἀρσένιο τὸ κεφάλαιο πού ἀπέδωσαν, δηλαδὴ 31.150 γρόσια, καὶ τοὺς παρακαλεῖ νὰ τοῦ μηνύσουν τὸ καλῶς ἔχειν. Τέλος, μὲ εὐλάβεια δέχθηκε τὸ ἐγκόλπιον πού τοῦ ἔστειλαν καὶ τοὺς εὐχαριστεῖ.

Υ.Γ. Ὁ ἀποστολέας εὐχαριστεῖ ιδιόχειρα τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος γιὰ τὸν *θησαυρὸν τοῦ ἁγίου Τιμίου Ξύλου* πού τοῦ ἔστειλαν, γεγονὸς πού τοῦ προκάλεσε χαρὰ μεγαλύτερη ἀπὸ ὅση θὰ τοῦ ἔδιναν οἱ πιὸ πολύτιμες πέτρες τοῦ *διάμαντος* (sic) καὶ τὰ πιὸ μεγάλα μαργαριτάρια τοῦ κόσμου. Τοὺς παρακαλεῖ νὰ προσεύχονται γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του καὶ γιὰ τὴ διαφύλαξή του καὶ *απο τους παροντας κινδυνους*. Διαβεβαιώνει καὶ πάλι ὅτι κατέβαλε καὶ καταβάλλει κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἀπαλλαγὴ τῆς μονῆς ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο χρέος, ὅπως ἔπραξε ἤδη μὲ ἐπιστολὲς πρὸς τὸν *ἅγιον Δέρκον* (sic) καὶ μὲ τὴν ἐντολή πρὸς τὸ φίλο του Μεσσηνέζη νὰ διαθέτει ἀμέσως στὸν [Μακάριο] ἄσπρα γιὰ τὴν ἐξόφληση τῶν ὁμολογιῶν. Τοὺς καθησυχάζει ὅτι θὰ γράφει καὶ πάλι τόσο στὸ μητροπολίτη ὅσο καὶ στὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη [Νεόφυτο Ζ'] *στη να ηπερμαχησουν!* γιὰ τὴν εὐδόωση τῆς ὑπόθεσής τους.

Ὑπογράφει ιδιόχειρα ὁ Ἰωάννης Γούτα Κανταντζιόγλου.

Ἀρχ.: ...† Τὸ ἀπὸ κς' τοῦ παρελθόντος σεβάσιμόν μοι εὐχετικόν σας πανελλαβῶς ὑποδεξάμενος ὑπερήσθην ...

1. Δὲν ἀποκαταστήσαμε τὴν ὀρθογραφία στὸ ὑστερόγραφο, βλ. Ὑγγρ. 109 σημ. 1.

120 *Μετριοότητα* τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεοφύτου Ζ΄ γιὰ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ πρώην μητροπολίτη Κρήτης Ζαχαρία¹

Ἀπρίλιος 1801

(<Α 99>). Πρωτότυπο. Χαρτί 710 X 475. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση καλὴ (φθορὲς στὶς διπλώσεις, κηλίδες ὑγρασίας). — Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο.

Ὁ πατριάρχης Νεόφυτος καὶ ἡ Σύνοδος, καθὼς καὶ οἱ πατριάρχες πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γεράσιμος, Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς Ἀνθέμιος καὶ Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης Ἀνθίμος, παρέχουν στὸν ἀρχιερέα Ζαχαρία, ποὺ ἐγκαταβιώνει στὸ Ἅγιον Ὅρος, ἄφεση ἁμαρτιῶν *ἐν τῇ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῇ μέλλοντι*. Ἀναγράφονται στὴ συνέχεια οἱ κατηγορίες ἁμαρτημάτων στὰ ὁποῖα ἐνδέχεται νὰ ὑπέπεσε ἢ νὰ ὑποπέσει: πρόκληση κατάρσας γονέων ἢ διδασκάλου ἢ τοῦ ἰδίου τοῦ ἀναθέματός του, παράβαση ὁρκου, ψευδορκία, πρόκληση ἐκκλησιαστικῆς ἀρεᾶς καὶ ἀφορισμοῦ, ἐκτροπὴ ἀπὸ τὸ ἀρχιερατικὸ *ἐπάγγελμα*, αἰσχροκέρδεια, ἀλαζονεία, μνησικακία καὶ μὴ συγχώρηση τῶν ἐχθρῶν του, πλεονεξία καὶ μὴ τήρηση τῶν κανόνων τῆς ἐλεημοσύνης, τῆς νηστείας καὶ τῆς ἀργίας, αἰσχροὶ λογισμοὶ καὶ τέλεση πράξεων ποὺ ἀπάδουν στὸ ἀρχιερατικὸ του λειτουργήμα, παρακοή καὶ περιφρόνηση τῶν πνευματικῶν του πατέρων, σύγκρουση μὲ πατριάρχῃ ἢ μὲ συναδελφούς του ἀρχιερεῖς, παραμέληση τοῦ ποιμνίου του γιὰ προσωπικὸ συμφέρον, μὴ ἐκπλήρωση κανόνα μετανοίας.

Ὑπογράφουν: Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτος. Ὁ πρώην [πατριάρχης] Κωνσταντινουπόλεως Γεράσιμος. Ὁ [πατριάρχης] Ἀντιοχείας Ἀνθέμιος. Ὁ [πατριάρχης] Ἱεροσολύμων Ἀνθίμος. Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ. Ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος. Ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ. Ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας. Ὁ Δέρκων Μακάριος. Ὁ Τορνόβου Ματθαῖος. Ὁ Λαρίσης Διονύσιος. Ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος. Ὁ Ξάνθης Ναθαναήλ.

Ἄρχ.: ... † *Ἡ μετριοτής ἡμῶν μετὰ τῶν συνεχομένων αὐτῇ ἐν τῇ παρόντι, τοῦ τε παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου πατριάρχου πρώην / Κωνσταντινουπόλεως...*

1. Τοῦ γνωστοῦ Ζαχαρία Μαριδάκη, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ πρώην Κρήτης ὑπογράφεται σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁμόλογα ποὺ θὰ παρουσιάσουμε στὸ Β΄ Μέρος.

121 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τὸν σκευοφύλακα τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεο

Θεσσαλονίκη

27 Ἰουλίου 1801

(<Α 109>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 315 X 218. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α΄ φύλλου. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση καλὴ. — Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημέ-

νο. —Στὸ verso τοῦ β' φύλλον ἡ διεύθυνσις: *Τῷ πανοσιωπ(ά)τῳ ... ἀγίῳ σκευοφύλακα / τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος κυρ(ί)ῳ ... / Ἱεροθέῳ ...* —Γραφέας ὁ ἴδιος μετὰ τῶν Ἑγγρ. 108-112, 116, 117, 119, 124 καὶ 125.

Ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου πληροφορήθηκε γιὰ τὴν ἀναστάτωση πού προκαλεῖ στὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς Παντοκράτορος (*ταράζει καὶ συγχύζει τὴν ἀδελφότητα μετὰ διάφορα ἀτοπήματα*) κάποιος Διονύσιος Κοτζιάμπασης πολιτευόμενος ἔξω τοῦ ἐπαγγέλματός του, καὶ λυπήθηκε πολὺ. Παραπονεῖται, ὅμως, γιατί δὲν εἰδοποιήθηκε ἀπὸ τὸν παραλήπτη [σκευοφύλακα Ἱερόθεο], ἀλλὰ χρειάστηκε νὰ τὸ ἀκούσει ἀπὸ ξένους, αὐτὸς πού ἀνάλωσε τὴ ζωὴ του καὶ μόχθησε *μέχρι θανάτου* γιὰ τὸ καλὸ τῆς μονῆς, *διὰ νὰ ἔχωσιν οἱ ἀδελφοὶ ἄνεσιν*. Στενοχωρεῖται γιατί ἔπαθε τόσα καὶ τόσα γιὰ νὰ ἐξοδευθεῖ *τάς ἔξωθεν ἀνεμοζάλας*, καὶ αὐταὶ *τώρα νὰ τίκωνται μέσα* [στὴν ἴδια τὴ μονή] *τρομακτικά...* Ἀχ, τοῦτο *με λυπεῖ φοβερά*. Τέλος, συμβουλεύει [τὸ σκευοφύλακα Ἱερόθεο] νὰ νουθετῇ αὐτὸν τὸν εὐλογημένον *Διονύσιον Κοτζιάμπασην* καί, ἂν δὲ συμμορφωθεῖ *μετὰ πρώτῃν καὶ δευτέρῃν νουθεσίαν*, νὰ μηνύσει στὸν ἴδιο γιὰ νὰ ἐνεργήσῃ *πρὸς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν*: καὶ *θέλω τὸν ἐξοστρακίσῃ βέβαια ἀπὸ τὴν μονήν, πρὸς ἡσυχίαν τῶν ἀδελφῶν*.

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου.

Ἀρχ.: ...† Παρὰ πολλῶν ἀξιοπιστ(ων) ἀνδρῶν ἦλθεν εἰς *τάς ἀκοάς μου* *μου* (sic) *ὅτι εὐρίσκεται εἰς /τὸ μοναστήριόν σας ...*

122 Συμφωνητικὸν καὶ ἐπιβεβαιωτικὸν γράμμα ἐνοικίασης χωραφιῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴν Ἀσπρὴ Πέτρα Λήμνου

Λήμνος

20 Σεπτεμβρίου 1801

(<B 37>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 217 X 158. Τὸ κείμενον ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α' φύλλον. Μελάνι καστανόχρωμο ἐξίτηλο. —Διατήρησις καλὴ. —Τὸ κείμενον ἀνορθόγραφο.

Ὁ Παντοκρατορινὸς δικαῖος Ἱερόθεος ἐκμισθώνει στὸν Καντακουζηνὸ Φυργαδιώτῃ [Φεργαδιώτῃ] ἀπὸ τὸ χωριὸ Πισπέραγα ὅλα τὰ χωράφια πού ὀνομάζονται Ἀσπρὴ Πέτρα *μετὰ κεσίμῃ* γιὰ τρία χρόνια. Ὁ Φεργαδιώτης συμφωνεῖ νὰ παρέχει στὴ μονή ὡς ἐνοίκιο *κάθε χρόνον δεκαπέντε πινάκια* αὐτᾶρι καὶ *δεκαπέντε κριθάρια*.

Διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας παραδίδει τὸ ἔγγραφο αὐτὸ στὰ χέρια τοῦ δικαίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱεροθέου ὡς ἀπόδειξις τῆς συμφωνίας (*ὅπως ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύιν*).

Ὑπογράφουν ὡς μάρτυρες: Ὁ Τριαντάφυλλος Ἰωάννου. Ὁ Ἰωάννης [τοῦ] Παναγιώτῃ. Ὁ Ἰωάννης Παπαγεωργίου, πού εἶναι καὶ ὁ γραφέας τοῦ κειμένου.

Ἄρχ.: *Δηα του παρόντος ἡμοῦ συμφωνητηκοῦ κ(α)ὶ ἐπιβεβεοτηκοῦ / γράμματος γίνεται δῆλον ...*

123 Ἐπιστολὴ τοῦ Παντοκρατορινοῦ ἱερομονάχου Ἀρσενίου πρὸς τὸν δικαῖο τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεο

Θεσσαλονίκη

18 Νοεμβρίου 1801

(<A 110>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 280 X 190. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto (μὲ προσθήκη στὴν ἀριστερὴ ὠα) καὶ στὸ verso τοῦ α' φύλλου. Στὸ recto τοῦ β' φύλλου ὑστερόγραφο ἡμισελίδο. Μελάνι μαῦρο. —Διατήρηση καλὴ. —Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Ὀρθογραφικὰ σφάλματα ἐλάχιστα. —Στὸ verso τοῦ β' φύλλου ἡ διεύθυνση: *Τῷ ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητῷ κ(α)ὶ περιποθῆτῳ / κυρίῳ Ἱεροθέῳ τῷ Παντοκρατορινῷ αἰσίως. / Εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος.* —Τὸ κείμενο ἰδιόγραφο τοῦ ἀποστολέα, ὅπως καὶ τὸ Ἔγγρ. 118.

Ὁ ἱερομόναχος Ἀρσένιος γνωστοποιεῖ στὸ συμμαναστή του Ἱερόθεο, [δικαῖο τῆς μονῆς Παντοκράτορος], ὅτι ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴ του καὶ τὸν εὐχαριστεῖ θερμὰ γιὰ τὸν σταυρόν, τὸν *Βαρῦνον*¹ καὶ τὴν *Μουροῦναν* ποὺ τοῦ εἶχε στείλει. Μὲ τὴ σειρὰ του στέλνει ἓνα βιβλίον *Βαρῦνον*, παραγγέλλοντας στὸν Ἱερόθεο νὰ τὸ δώσει στὸν βιβλιοδέτην νὰ τὸν δέσῃ καλῶς κι ἔπειτα νὰ τὸ τοποθετήσῃ στὸ Συνοδικὸ νὰ στέκῃ ὅσον νὰ ἔλθῃ ὁ μοναστηριακὸς *Βαρῦνος*, καὶ τότε λαμβάνω αὐτόν. Νὰ τὸν ἐνημερώσῃ, ἐπίσης, γιὰ τὰ ἐξοδα τῆς βιβλιοδεσίας.

Ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ἱεροθέου διαπίστωσε ὅτι ὁ τελευταῖος ἔχει ἤδη ἐπενδύσει τὰ ὀκτακόσια γρόσια καὶ παρακαλεῖ νὰ τοῦ ἀναφέρει ἀκριβῆ τόπο καὶ χρόνον τῆς ἐπένδυσης. Ἐπίσης διάβασε καὶ τὴν γραφὴν τοῦ εἰς Σμύρνην παπα *Γαβριήλ*, ἀλλὰ εὐλαβεῖται νὰ διατυπώσῃ ἀνοικτὰ τὴ γνώμη του (δὲν ἠξεύρω τί νὰ εἴπω τῇ ἀληθείᾳ μὲ αὐτοὺς τοὺς εὐλογημένους... *σιωπῶ*). Πάντως συμβουλεύει τὸν Ἱερόθεο νὰ μὴ συγκατατεθεῖ στὴν πώληση τοῦ σπιτιοῦ καὶ σχολιάζει μὲ πικρία τὴ σχετικὴ πρόταση: *ἡμεῖς ἀγωνιζόμεθα νὰ ἀποκτήσωμεν εἰς κανένα κουτσοχώρι ὁσπῆτιον καὶ νὰ ἀφήσωμεν αὐτό.* Ἀλλὰ ἂν ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἄξιοι νὰ κατοικοῦμεν εἰς τοιαύτας περιφήμους πολιτείας, ἴσως εὐρεθῇ τινὰς τῶν μεταγενεστέρων μας ... ὁποῦ νὰ ὠφελήσῃ καὶ τὸ μοναστήριον καὶ τὸν ἑαυτόν του. Ἄν ὁ παπα *Γαβριήλ* δὲν εἶναι ἄξιος ... νὰ κατοικῇ σ' αὐτό, νὰ δοθεῖ ἐντολὴ στοὺς ἐκεῖ ἐπιτρόπους νὰ νοικιάσουν τὸ σπίτι, ὥστε νὰ πληρῶνεται ὁ τόκος τῶν δανεικῶν ἁσπρων. Νὰ προταθεῖ ἐπίσης στὸν παπα Ἰγνάτιο (τὸν ὁποῖο ἀσπάζεται καὶ τὸν ὁποῖο θεωρεῖ πιὸ ἄξιο ἀπὸ ὅλους τοὺς Παντοκρατορινοὺς) νὰ πηγαίνει στὴ Σμύρνη καὶ νὰ περιέρχεται ἀπὸ χώραν εἰς χώραν καὶ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, ὥστε νὰ φανεῖ χρῆσιμος στοὺς ἐκεῖ χριστιανοὺς, ἀλλὰ καὶ στὴ μονή. Πιστεύει ὅτι ὁ παπα Ἰγνάτιος θὰ ἀγαπηθεῖ καὶ θὰ τιμηθεῖ ἀπὸ ὅλους καὶ τὸν παρακαλεῖ καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἀποστολέας νὰ πεισθεῖ νὰ συναναστρέφεται *χρησίμους καὶ τιμιωτάτους ἀνθρώπους.*

Ἀσπάζεται τὸ γερο Παντελεήμονα καὶ τὸν παρακαλεῖ, ἂν συμφωνεῖ καὶ ὁ παραλήπτης τῆς ἐπιστολῆς, νὰ μισθώσει ἀνθρώπους γιὰ νὰ μεταφνεύουν ἀγριοελιές *καρσί εἰς τές καμάραις τοῦ νεροῦ εἰς τοῦ παλαιοῦ μακαρίτου παπα Στεφάνου τὴν ἀμπελικήν*. Ἐπειτα νὰ τῖς μπολιάσει ὁ γερο Παντελεήμων, *καθὼς ἡ ἀγιοσύνη του γνωρίζει*, ὥστε νὰ γίνεῃ ἐλαιώνας καὶ νὰ τοὺς μακαρίζουν οἱ μεταγενέστεροι ἀδελφοὶ (*τὰ ἔξοδα ἐδικά μου καὶ ὁ κόπος ἐδικός του*).

Μὲ τὸν ἴδιο κομιστὴ ὁ [ιερομόναχος Ἀρσένιος] στέλνει ἓνα καλάθι μὲ γυαλικά, μὲ τὴν παράκληση νὰ τοποθετηθοῦν κοντὰ στὰ ἄλλα πράγματά του καὶ νὰ τὸν ἐνημερώσουν ἂν ἐφθασαν ὅλα σῶα. Στὸ καλάθι ἔχει τοποθετήσῃ καὶ δυὸ *καλφός[μ]πρικα*. Τέλος, διὰ σημεῖον *φιλίας καὶ ἀγάπης* εἰλικρινοῦς, στέλνει στὸν [Ιερόθεο] ἓνα κοντι σταφίδες καὶ δύο *(χ)οκάδες γλικό*, παρακαλώντας τὸν νὰ δώσει τὸν ἓνα *χοκάν* στὸν *δεσπότην*², τὸν ὁποῖο καὶ προσκυνᾷ. Τὰ μεταφορικά τῶν τελευταίων ἐπιβαρύνουν τὸν παραλήπτη, ἐνῶ γιὰ τὸ καλάθι, *τὸν καρatzήν ... τὸν πληρώνω ἢ μουτζουνάρα μου*.

Υ.Γ.1. Ἀσπάζεται τὸν κυρ Ἰωσήφ καὶ τοὺς λοιποὺς πατέρες. Γνωστοποιεῖ τὴν ἐκδήλωση πανούκλας [στὴ Θεσσαλονίκη].

Υ. Γ.2. Προτρέπει τὸν παραλήπτη νὰ ζητήσει, *μὲ τρόπον ὅμως νόστιμον*, ἀπὸ τὸν ἄρχοντα [Ἰωάννη Γούτα Κανταντζιόγλου] τὰ ἄσπρα τῆς μονῆς ποῦ ἔχει στὰ χέρια του, ὥστε νὰ *ξεπέση τὸ χρέος τὸ μοναστηριακόν*, νὰ μὴ πληρώνης *διάφορα* (τόκους). Νὰ γράψῃ ἐπίσης στὸ γαμπρὸ τοῦ ἄρχοντα τὸν κυρ Σπανδωνή [Βεσμελή] νὰ φροντίσῃ νὰ λάβῃ τὰ ἄσπρα τῆς *Κούρσεβας*. Τέλος τὸν συμβουλεύει νὰ δείχνῃ ἐπιμέλεια στίς ὑποθέσεις τοῦ ὁσπιτίου [=τῆς μονῆς], νὰ ἔχει *ἀνθρωπον προκομμένον* νὰ γράφῃ τὰ παρόμοια γράμματα, τὸν ὁποῖο νὰ φιλοδορεῖ ἀφειδώλευτα καὶ νὰ τὸν συμβουλεύῃ σὲ ὅλα τὰ ζητήματα, διότι ἡ *συμβουλὴ εἶναι θεῖον πρᾶγμα*. Ἡ ἐκκλησία νὰ κοσμεῖται μὲ καλοὺς ἐφημέριους καὶ ἀναγνώστες, καὶ *ἄμποτε νὰ γίνῃ κοινόβιον τὸ ὁσπίτιον κ(α)ὶ τότε ἐλπίζω νὰ εὐτυχῇ εἰς ὅλα ἀπὸ ἐναρέτους ἀνθρώπους*.

Ἀρχ.: ... † *Τὸ ἀδελφικόν της περιχαρῶς ἐδέχθην, ὁμοῦ κ(α)ὶ τὸν σταυρόν, τὸν / Βαρυῖνον καὶ τὴν Μουροῦναν ...*

1. Πρόκειται γιὰ τὸν Varino Favorino Camert καὶ τὸ βιβλίο του *Λεξικὸν τὸ Μέγα καὶ πάνν ὠφέλιμον...τῆς ἑλληνικῆς φωνῆς...* (ἐκδόσεις 1523, 1712 καὶ 1779: Παπαδόπουλου, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία...*, τ. 2, 172-173).

2. Ἀναφέρεται μᾶλλον στὸν πρῶν μητροπολίτη Κρήτης Ζαχαρία Μαριδάκη, ποῦ ἐγκαταβίωσε στὴ μονὴ Παντοκράτορος, βλ. Ἐγγρ. 120.

124 Ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Θεσσαλονίκη

19 Δεκεμβρίου 1801

(<Α 111>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 312 X 218. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α΄ φύλλου. Μελάνι μαῦρο. — Διατήρηση καλή. — Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Στὸ verso τοῦ β΄ φύλλου ἡ διεύθυνσις: *Τοῖς πανοσιω(ά)τοις ... πατρᾶσι τῆς ἱερᾶς μονῆς / τοῦ Παντοκράτορος ...* — Γραφᾶς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἑγγρ. 108-112, 116, 117, 119, 121 καὶ 125.

Ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου, ἀφοῦ ἐκφράζει τὴ δυσφορία του γιὰ τὰ πολλὰ ἐπαινετικά λόγια ποὺ τοῦ ἀπευθύνουν οἱ πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος, ἐπαναλαμβάνει ὅτι τὰ χρήματα τῆς μονῆς ποὺ διαχειρίζεται ὁ ἴδιος τὰ ἔχει *διορισμένα πρὸς τὸν κυρ Ἰωάννην Μεσσηνέζην καὶ Συντροφίαν καὶ* πρὸς τὸν [μητροπολίτη] Ἐφέσου [Σαμονήλ] γιὰ νὰ πληρώσει τὸ ὑπόλοιπο μοναστηριακὸ χρέος πρὸς 60%, γιὰτὶ διαφορετικά δὲν θὰ ἐπαρκοῦσε οὔτε τὸ διπλάσιο ποσό. Ἀφοῦ, λοιπόν, ὅπως τοῦ γράφουν μὲ ἐπιστολή τους ἀπὸ 2 Δεκεμβρίου, ἔχουν ἀνάγκη νὰ τὰ ἀποσύρουν, ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ ἴδιος δὲν ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ τοὺς τὰ ἐμβάσει ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ πρέπει νὰ τοῦ δώσουν ἐντολὴ νὰ ἀναιρέσει τίς ὁμολογίες ποὺ ἔχει στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ τὸ χρέος τους καὶ νὰ στείλουν ἄνθρωπο τοὺς ἐφοδιασμένο μὲ ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη, γιὰ νὰ τοῦ καταβάλει τὰ *ἄσπρα*. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ὕστερα οἱ μοναχοὶ ὀφείλουν νὰ φροντίσουν μόνοι τους γιὰ τὴν πληρωμὴ τοῦ ὑπόλοιπου χρέους, στὴν ὁποία ὑπόσχεται νὰ συνεργήσει καὶ ὁ ἴδιος *τὰ δυνατόν ...*

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ Ἰωάννης Γούτα Καυταντζιόγλου.

Ἀρχ.: ... † Τὸ ἀπὸ τῆς β^{ας} τοῦ ὑπερμεσοῦντος σεβάσμιόν μοι εὐχετικόν σας πανευλαβῶς ἀποδειξάμενος ὑπερήσθην ...

125 Ἐπιστολή τοῦ Σπανδωνῆ χατζη Κωνσταντίνου Βεσμελή πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος

Θεσσαλονίκη

19 Δεκεμβρίου 1801

(Φ<Α 112>). Πρωτότυπο. Χαρτί (δίφυλλο) 314 X 217. Τὸ κείμενο ἐκτείνεται στὸ recto τοῦ α΄ φύλλου. Μελάνι καστανόχρωμο, ἀνοιχτότερο στὴν ὑπογραφή. — Διατήρηση καλή (μικρὸ τμήμα τοῦ δεξιοῦ μέρους μνῶβρωτο). — Συντομογραφίες ἐλάχιστες. Τὸ κείμενο ὀρθογραφημένο. — Στὸ verso τοῦ β΄ φύλλου ἡ διεύθυνσις: *Τοῖς πανοσιω(ά)τοις ... πατρᾶσι τῆς ἱερᾶς μονῆς / τοῦ Παντοκράτορος ...* — Γραφᾶς ὁ ἴδιος μὲ τῶν Ἑγγρ. 108-112, 116, 117, 119, 121 καὶ 124.

Ὁ Σπανδωνῆς χατζη Κωνσταντίνου Βεσμελής, γράφοντας πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος σὲ ἀπάντησι τῆς ἐπιστολῆς τους ἀπὸ 2

Δεκεμβρίου, δηλώνει ότι αισθάνεται ντροπή για τις πολλές εὐχαριστίες ἀπό μέρους τους, πὺ θεωρεῖ ὅτι δὲν τοῦ *μεριτάρουν*, γιατί ἀπλῶς ἔκανε τὸ καθήκον του, ἀλλὰ καὶ για τὶς τόσες παρακλήσεις τους. "Ὅσον ἀφορᾷ στὶς τελευταῖες, τοὺς γνωστοποιεῖ ὅτι καὶ πρὶν ἀκόμα τοῦ γράψουν, μεριμνοῦσε για τὴν προώθηση τοῦ ζητήματος. Μάλιστα, εἶχε πληροφορήσει τὸ συναδελφὸ τους Ἀρσένιο πνευματικὸ ὅτι ἔχει ἐλπίδες νὰ βεβαιωθῶσιν αὐτὰ τὰ ῥέστα τῆς *Κούρσιοβας* καὶ ἂν ἡ εὐχή του νὰ *σιγουρισθῶσι* πραγματοποιηθεῖ, τότε *εὐκόλως* συνάζονται τὰ χρήματα. Τοὺς καθησυχάζει, τέλος, ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι ἐντιμος στὶς συνάλλαγές του (*ἐγὼ κουσούρι δὲν κάμνω*).

Ὑπογράφει ἰδιόχειρα ὁ Σπανδωνῆς χατζη Κωνσταντίνου Βεσμελής.

Ἀρχ.: ...† Μετ' ἄκρας ἐνλαβείας ὑποδεξάμην τὸ ἀπὸ τῆς β^{ας} τοῦ παρόντος σεβάσμιόν μοι εὐχε/τικόν σας (καί) ὑπερεχάσην ...

ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Α΄. ΠΙΝΑΚΑΣ (ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ) ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΠΟΥ ΜΝΗΜΟΝΕΥΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Α΄. ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ

Χρονολογία	Τίτλος έγγραφου
9 Μαρτίου 1357	Χρυσόβουλλο του αυτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου, με τὸ ὁποῖο κατὰ λόγον γονικότητος παραχωρεῖται ἡ Χρυσούπολις τὸ φρούριον [μαζὶ μετὴν Ἀνακτορόπολη καὶ τὴ Θάσσο] στὸν [μεγάλο πριμικήριο Ἀλέξιο καὶ τὸν ἀδερφό του] Ἰωάννη [πρωτοσεβαστό] (πρβλ. ἰταλικὴ μτφρ. Dölger, <i>Regesten</i> , ἀριθ. 3061). 11
ci. Μάρτιο 1357	Χρυσόβουλλο (<i>χρυσοσφράγιστοι λόγοι</i>) τοῦ αυτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου, ποὺ ἀναθέτει στοὺς ἀδελφοὺς Ἀλεξίους τὴ διοίκηση τῆς Χριστουπόλεως καὶ τῆς Θάσσου. 11, 12
Ἀπρίλιος 1357	Χρυσόβουλλο τοῦ αυτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου, ποὺ ἐπικυρώνει τὴν παραχώρηση τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου στοὺς ἀδελφοὺς Ἀλεξίους (Ἑγγρ. 6). 7
ci. 1369	Χρυσόβουλλο τοῦ αυτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου, ποὺ ἀναθέτει στὸν μεγάλο πριμικήριο Ἰωάννη τὸν Ἀλέξιο τὴ διοίκηση τῆς Χριστουπόλεως καὶ τῆς Θάσσου. 11, 12
1357-Μάϊος 1387	Χρυσόβουλλα τοῦ αυτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου, ποὺ κατοχυρώνουν τὶς ἰδιοκτησίεις τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ τὴ Θάσο. 19, 20
ante Μάϊο 1387	Χρυσόβουλλο τοῦ αυτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου, ποὺ ἐπικυρώνει στὴ μονὴ Παντοκράτορος τὴν κατοχὴ τοῦ μετοχίου Ἄνω Χωρίου Λήμνου. 15, 18, 23, 24, 26, 31
1387 (;)	Ὁρισμὸς τοῦ αυτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου πρὸς τοὺς ἀπογραφεῖς Φωκᾶ Σεβαστόπουλο καὶ Δούκα τὸν Χειλᾶ γιὰ τὴ διενέργεια ἀπογραφικῆς ἐξίσωσης στὴ Λήμνο. 23
Αὐγούστος 1393	Χρυσόβουλλο τοῦ αυτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου, τὸ ὁποῖο ἐπικυρώνει τὴν ἀπογραφικὴν ἐξίσωσιν τῶν Σεβαστόπουλου καὶ Χειλᾶ (Ἑγγρ. 15) γιὰ τὰ νέα ἐδάφη τοῦ παντοκρατορινοῦ

	μετοχίου Ἐνω Χωρίου Λήμνου καὶ ἀπαλλάσσει τὴ μονὴ Παντοκράτορος ἀπὸ τὴν καταβολὴ τοῦ φόρου τῶν 24 ὑπερπύρων (Ἐγγρ. 18). 23, 31, 38
ante Ἰανουάριο 1394	Ὁρισμός τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου πρὸς τοὺς Παντοκρατορικοὺς νὰ τοῦ προσκομίσουν <i>ἔγγραφον μαρτυρίαν</i> τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, μὲ τὴν ὁποία νὰ πιστοποιεῖνται οἱ ἰδιοκτησίαι τῆς μονῆς τους. 19, 20
Ἰανουάριος 1394	Χρυσόβουλλο τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου, τὸ ὁποῖο διασφαλίζει τὶς ἰδιοκτησίαι τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ τὴ Θάσο (Ἐγγρ. 19). 20, 26
ante Νοέμβριο 1394	Ὁρισμός τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου πρὸς τοὺς ἀπογραφεῖς Λήμνου Φωκᾶ Σεβαστόπουλο, Ἀλέξιο Ἰαγούπη καὶ Γεώργιο Θεολογίτη γιὰ τὴν διενέργεια τῆς ἀπογραφικῆς ἐξίσωσης τῆς Λήμνου. 23
paulo ante Νοέμβριο 1394	Ὁρισμός τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου πρὸς τοὺς ἀπογραφεῖς Λήμνου Φωκᾶ Σεβαστόπουλο, Ἀλέξιο Ἰαγούπη καὶ Γεώργιο Θεολογίτη γιὰ τὴν καταγραφή ὅλων τῶν ἐδαφῶν τοῦ παντοκρατορικοῦ μετοχίου Ἐνω Χωρίου Λήμνου καὶ τὴν παραχώρηση ἐπιπλέον τῆς μάντρας τοῦ Φακοῦ. 23, 24, 26, 30
Ἰανουάριος 1396	Χρυσόβουλλο τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου, ποὺ ἐπικυρώνει στὴ μονὴ Παντοκράτορος τὴν κατοχὴ τοῦ μετοχίου Ἐνω Χωρίου Λήμνου, σύμφωνα μὲ τὸ <i>πρακτικὸν γράμμα</i> (Ἐγγρ. 23) τῶν ἀπογραφέων Φωκᾶ Σεβαστόπουλου, Ἀλεξίου Ἰαγούπη καὶ Γεωργίου Θεολογίτη (Ἐγγρ. 24). 26, 30, 31
1357-1396	Χρυσόβουλλα καὶ <i>βασιλικά γράμματα</i> , ποὺ κατοχυρώνουν τὴν κυριότητα τῆς μονῆς Παντοκράτορος πάνω στὰ μετόχια τῆς στοῦ Ἁγίου Ὁρος καὶ ἄλλοι. 39
1387-Σεπτέμβριος 1442	<i>Προστάγματα</i> (τῶν αὐτοκρατόρων Μανουὴλ Β΄ καὶ Ἰωάννη Η΄ Παλαιολόγου), γιὰ τὴν κατοχὴ τοῦ μετοχίου Ἐνω Χωρίου Λήμνου ἀπὸ τὴ μονὴ Παντοκράτορος. 30
ante Σεπτέμβριο 1442	Ὁρισμός τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννη Η΄ Παλαιολόγου (πρὸς τὸν ἀπογραφέα Θεόδωρο Πεπαγωμένο) γιὰ τὴ διενέργεια ἀπογραφικῆς ἐξίσωσης στὴ Λήμνο. 30
ante Σεπτέμβριο 1442	Πρόσταγμα τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννη Η΄ Παλαιολόγου γιὰ τὴν κατοχὴ τῆς μάντρας τοῦ Μαγκαφᾶ στοῦ Φακὸ Λήμνου ἀπὸ τὴ μονὴ Παντοκράτορος. 30

Β΄. ΣΟΥΛΤΑΝΩΝ

- Μάιος-Ιούνιος 1472 Ὁρισμός τοῦ σουλτάνου Μπαγιαζίτ Β΄ πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Συμεὼν Α΄ γιὰ τὴν ὅσο τὸ δυνατὸ συντομότερη ἐκλογή νέου μητροπολίτη Τραπεζούντος. **32**
- ante Δεκέμβριος 1789 Διαταγὴ τοῦ σουλτάνου Σελίμ Γ΄ πρὸς τὶς μονὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὴ συγκέντρωση σταριοῦ καὶ τὴν ἀποστολὴ του στὴν Κωνσταντινούπολη. **98**

Γ΄. ΔΕΣΠΟΤΩΝ

- 1460-Μάρτιος 1464 Ὁρισμός τοῦ δεσπότη Λήμνου Δημητρίου Παλαιολόγου γιὰ τὴν παραχώρηση τῆς μάντρας τοῦ Περῆ στὸ Φακὸ Λήμνου πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος. **31**

Δ΄. ΗΓΕΜΟΝΩΝ ΒΛΑΧΙΑΣ

- 1793-1796 Ἀπόφαση τοῦ ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Ἀλέξανδρου Μουρούζη, μὲ τὴν ὁποία ὁ ποστελνιτζέλος Εὐστάθιος Ἀρτινὸς ἐντέλλεται νὰ καλύψει ἔξοδα τοῦ παντοκρατορινοῦ μετοχίου Κατσορίου, τὸ ὁποῖο εἶχε νοικιάσει. **113**

Ε΄. ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

- paulo ante Ἀπρίλιο 1357 Αἴτηση τῶν ἀδελφῶν Ἀλεξίων πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγο γιὰ τὴν ἐπικύρωση τῆς παραχώρησης τοῦ κελλίου τοῦ Ραβδούχου μὲ χρυσόβουλλο. **6**
- paulo ante Ἀπρίλιο 1357 Αἴτηση τῶν ἀδελφῶν Ἀλεξίων πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Κάλιστο Α΄ γιὰ τὴν ἐπιβεβαίωση τῆς παραχώρησης τοῦ κελλίου τοῦ Ραβδούχου μὲ σιγilliωδὲς γράμμα. **7**
- ante Φεβρουάριο 1358 Ὁριοθέτηση τῶν ἐδαφῶν τῶν μονῶν Καρακάλλου καὶ Παντοκράτορος στὴν περιοχὴ τοῦ Στρυμόνα ἀπὸ τὸν ἀπογραφέα Ἰωάννη Μοσχόπουλο. **16**
- ante Αὐγουστο 1384 Ἐγγραφο ἀποδεικτικὸ τῶν δικαίων καὶ προνομίων τοῦ πύργου τοῦ μεγάλου πριμικηρίου Ἰωάννη στὸν Μαρμαρολιμένα Θάσου. **12**

ante Αύγουστο 1384	Ἐγγραφο ἀποδεικτικὸ τῶν <i>δικαίων</i> τοῦ <i>καθίσματος</i> τοῦ Προαστείου Θάσου. 12
ci. Αύγουστος 1384	<i>Γράμμα</i> τοῦ μεγάλου πριμικηρίου Ἰωάννη τοῦ Ἀλεξίου, σὸ ὁποῖο καθορίζει τὶς ὑποχρεώσεις τῶν ἀνθρώπων του πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος. 13
ante 1387	Ὁριοθέτηση τῶν ἐδαφῶν τοῦ μετοχίου Ἄνω Χωρίου Λήμνου τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἀπὸ τὸν πρωτοβεστιαρίτη Θεόδωρο Παλαιολόγο, τὸν Δοῦκα Χειλᾶ, τὸν Ἰωάννη Μειζομάτη καὶ ἄλλους (με ἐντολὴ τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου). 23, 30, 31
ci. 1387-Ἀπρίλιος 1388	Ἐγγραφο παραχώρησης δημόσιας γῆς στὴν κοινότητα τοῦ χωριοῦ Πισπέραγος Λήμνου. 14, 15, 18, 23
ci. 1387-Ἀπρίλιος 1388	Ἐγγραφα παραχώρησης δημόσιας γῆς στοὺς καλλιεργητὲς Τόμπρη, Μιχαὴλ Τριακοντάφυλλο, Ἰωάννη Μοναχίτη, Θεόδωρο Ἀλβανίτη, Νικόλαο Καρτζαμπλᾶ καὶ Γεώργιο Καρτζαμπλᾶ (2). 14
ci. 1387-Ἀπρίλιος 1388	Ἀπογραφικὸ ἔγγραφο παραχώρησης δημόσιας γῆς στὸν καλλιεργητὴ Τόμπρη ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τὸ χωριὸ τοῦ Πισπέραγος Λήμνου. 14
ci. 1387-Ἀπρίλιος 1388	Ἀπογραφικὸ ἔγγραφο παραχώρησης δημόσιας γῆς στὸν καλλιεργητὴ Νικόλαο Καρτζαμπλᾶ στὴν περιοχὴ Ἄνω Χωρίου Λήμνου. 14, 15, 18, 23, 24, 26, 30, 31
ci. 1387-Ἀπρίλιος 1388	Ἀπογραφικὸ ἔγγραφο παραχώρησης <i>ἐξαμτέλου</i> στὸν καλλιεργητὴ (Θεόδωρο) Ἀλβανίτη καὶ δημόσιας γῆς ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τὸ χωριὸ τοῦ Πισπέραγος Λήμνου. 14, 23, 24, 26, 30, 31
Ἀπρίλιος 1388	Ἀπογραφικὴ <i>παράδοσις-ἐξίσωσις</i> τῶν ἀπογραφῶν Λήμνου Φωκᾶ Σεβαστόπουλου καὶ Ἰωάννη Δοῦκα Πρίγκιπα τοῦ Χειλᾶ πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος, ποὺ ἀφορᾷ στὴν ἐπέκταση τοῦ μετοχίου τῆς σὸ Ἄνω Χωρίου καὶ σὲ ἄλλα ἐδάφη στὴν Ἀκτὴ καὶ τὸ Ἀκρωτήρι (Ἐγγρ. 15). 18, 23, 30, 38
ante Ἰανουάριο 1394	Πιστοποιητικὸ τῶν ἀλιευτικῶν δικαιωμάτων τοῦ χωριοῦ τοῦ Μαρμαρίου Στρυμόνα. 19, 20
ante Ἰανουάριο 1394	Ἐγγραφα τῶν <i>δικαίων καὶ προνομίων</i> ποὺ διαθέτουν τὰ παλαιωχῶρια Παλαιὸ Πηγάδι καὶ Λοκκουβίκεια στὴν περιοχὴ τοῦ Στρυμόνα. 19, 20
ante Ἰανουάριο 1394	Ἐγγραφα τῶν <i>δικαίων καὶ προνομίων</i> τοῦ χωριοῦ Βομπλιανὴ σὸ Λυκόσχημα Καβάλας. 19, 20
1387-28 Νοεμβρίου 1394	<i>Παλαιὰ θέσις</i> , πρακτικὸ γενικῆς ἀπογραφῆς τῆς Λήμνου ἀπὸ τὸν Φωκᾶ Σεβαστόπουλο. 30, 31
Ἀπρίλιος 1388-28 Νοεμβρίου 1394	Ἀπογραφικὸ ἔγγραφο παραχώρησης χωραφίων στὸν Φιλομάτη στὴν περιοχὴ τῆς Σκεπαρνέας Λήμνου. 23, 31
28 Νοεμβρίου 1394	<i>Πρακτικὸν γράμμα</i> τῶν ἀπογραφῶν Λήμνου Φωκᾶ Σεβαστό-

- πουλου, Ἀλεξίου Ἰαγούπη καὶ Γεωργίου Θεολογίτη μετὴν καταγραφῇ ὧν τῶν ἐδαφῶν τοῦ παντοκράτορινοῦ μετοχίου Ἐνω Χωρίου Λήμνου καὶ τὴν παραχώρηση ἐπιπλέον τῆς μάντρας τοῦ Φακοῦ (Ἐγγρ. 23). **24, 26, 30**
- ante Σεπτέμβριο 1442 Παραδοτικὸ ἐγγραφο τοῦ ἀπογραφέα Λήμνου Θεόδωρου Πεπαγωμένου πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος μετὴν ὀριοθέτησι τῆς Αἰγιδόμαντρας στὸ Φακὸ Λήμνου. **30**
- ante Μάρτιο 1464 *Γράμμα* τοῦ ἀπογραφέα Λήμνου Ἰωάννη Παλαιολόγου Καντακουζηνοῦ, μετὸ ὁποῖο καθορίζονται οἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἐλευθέρων καλλιεργητῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸ Δημόσιο. **31**
- ante 12 Αὐγούστου 1796 Διαταγὴ τοῦ καπουδάν πασα πρὸς τοὺς προεστοὺς τῶν μονῶν καὶ τῶν κελλιῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους νὰ συντάξουν ἐγγραφα, μετὰ τὰ ὁποῖα νὰ καθίστανται ὑπεύθυνοι γιὰ τίς πράξεις τῶν συμμαναστῶν τους. **107**

ΣΤ΄. ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

- ci. 1491-1492 (;) Ἀπόφασι τοῦ Ὀθωμανοῦ *ἔξεταστοῦ* Μαχμούτ Τζελεπῆ, ποὺ δικαιοῦναι τὴ μονὴ Παντοκράτορος στὴ διαμάχη τῆς μετὴ τὴ μονὴ Ἁγίου Παντελεήμονος σχετικὰ μετὸ μετόχι τῆς στὸ Λογγὸ Χαλκιδικῆς. **33**
- ante c. Ἰούνιο 1591 Ἀποφάσεις ὀθωμανικῶν δικαστηρίων γιὰ τὴ συνοριακὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Ἐσφιγμένου στὴν περιοχὴ Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς. **50**
- ante Ὀκτώβριο 1774 Καταδίκης σὲ φυλάκιση τοῦ παπα Γρηγορίου Κουκούλα στὴν ἐπαρχία Μυτιλήνης ἀπὸ ὀθωμανικὰ δικαστήρια. **89**
- ante Ὀκτώβριο 1774 Ἀπόφασι ὀθωμανικοῦ δικαστηρίου γιὰ τὴν ἀπέλαση τοῦ παπα Γρηγορίου Κουκούλα ἀπὸ τὴν ἐπαρχία Μυτιλήνης. **89**
- paulo ante Ὀκτώβριο 1774 Καταδίκη τοῦ ἡγουμένου Γρηγορίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος σὲ πρόστιμο μετὰ ἀπὸ συνοφαντία τοῦ παπα Γρηγορίου ἀπὸ ὀθωμανικὸ δικαστήριον τῶν Κυδωνιῶν. **89**

Ζ΄. ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

- 1357-1364 Ἐγγραφος *τύπος καὶ κανὼν* τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Καλλίστου Α΄ γιὰ τὴν κοινοβιακὴ ζωὴ στὴ μονὴ Παντοκράτορος. **28, 39**

1393-1394	Σιγίλλιώδες γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου Δ΄, ποὺ κατοχυρώνει τὴν κυριότητα τῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Παντοκράτορος πάνω στὰ μετόχια τῆς στοῦ Ἁγίου Ὁρος καὶ ἄλλου, καθὼς καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ καὶ τὸν Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὁρους. 38, 39
1357-1396	Πατριαρχικά σιγίλλιώδη γράμματα, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου Δ΄, ποὺ κατοχυρώνουν τὴν κυριότητα τῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Παντοκράτορος πάνω στὰ μετόχια τῆς στοῦ Ἁγίου Ὁρος καὶ ἄλλου. 39
ante Σεπτέμβριο 1537	Συνοδικὸ γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Α΄, μὲ τὸ ὁποῖο παραχωροῦνται στὴ μονὴ Σταυρονικήτα καὶ ἄλλα ἐδάφη τῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Παντοκράτορος, μὲ τὴν προϋπόθεση νὰ συγκαταθεθεῖ καὶ ἡ Σύναξις τοῦ Ἁγίου Ὁρους. 39
Σεπτέμβριος 1537	Ἐγγραφο τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Α΄, μὲ τὸ ὁποῖο ἐπικυρώνεται τὸ σιγίλλιον τοῦ παλαιοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου Δ΄ (Ἐγγρ. 38). 39
Σεπτέμβριος 1537-Ἰανου- άριος 1538	Ἐντολὴ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Α΄ πρὸς τὸν ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ νὰ ἐξετάσει ἐπιτόπου, μαζὶ μὲ τὸν Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τὸ ζήτημα τῆς ἐκχώρησης μέρους τῶν ἐδαφῶν τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τοῦ Φακηνοῦ στὴ νεοσύστατη μονὴ Σταυρονικήτα καὶ τῶν καταπατήσεων τοῦ μακαρίτη Γρηγορίου Γηρομεριώτη. 39
ante Δεκέμβριο 1567	Πατριαρχικὸ γράμμα γιὰ τὰ ἀμοιβαία σύνορα τῶν μετοχιῶν τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Σίμωνος Πέτρας στοῦ Λογγὸ Χαλκιδικῆς (ποὺ ἀκυρώνεται ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸ ἔξαρχο Ἰωάσαφ Ἀργυρόπουλο, μητροπολίτη Θεσσαλονίκης). 44
ante Δεκέμβριο 1567	Ἐντολὴ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου πρὸς τοὺς ἐπισκόπους Κασσανδρείας, Ἱερισσοῦ καὶ Ῥεντίνης νὰ ἐκδικάσουν τὴν ἐδαφικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Σίμωνος Πέτρας γιὰ τὰ ἀμοιβαία σύνορα τῶν μετοχιῶν τους στοῦ Λογγὸ Χαλκιδικῆς. 44
Ἰούνιος 1583	Γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β΄ τοῦ Τρανοῦ γιὰ τὴν ἀνακήρυξις τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως σὲ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο (Ἐγγρ. 47). 66
Ἰούνιος 1591	Γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β΄ τοῦ Τρανοῦ, τὸ ὁποῖο ἐπικυρώνει τὴν ἀφιέρωσις τοῦ κτητορικοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως τῶν ἀδελφῶν Θωμᾶ καὶ Γεωργίου τῶν Κριτοπούλων στὴ μονὴ Παντοκράτορος (Ἐγγρ. 49). 55, 57, 60
Δεκέμβριος 1567-Ἀπρί-	Πατριαρχικά καὶ συνοδικὰ γράμματα ἐπικυρωτικὰ τῆς ἀπόφασις

λίος 1592	τοῦ ἐπισκόπου Κασσανδρείας Κοσμᾶ σχετικά μέ τή συνοριακή διαφορά μεταξύ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καί Ἐσφιγμένου στήν περιοχή Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς (ἕνα ἀπό αὐτά: Ἔγγρ. 50). 51
Τέλη Φεβρουαρίου 1597	<i>Γράμμα συνοδικόν</i> τοῦ πατριάρχῃ Θεοφάνη Α΄ τοῦ Καρύκη, ποῦ ἐπικυρώνει τήν ἀφιέρωση τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως στή μονή Παντοκράτορος (Ἔγγρ. 55). 66
Σεπτέμβριος 1602	<i>Γράμμα συνοδικόν</i> τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεοφύτου Β΄, ποῦ ἐπικυρώνει ἐκ νέου τήν ἀφιέρωση τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως στή μονή Παντοκράτορος (Ἔγγρ. 60). 66
ante 12 Αὐγούστου 1797	Γραφή τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Γρηγορίου Ε΄ πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 112
paulo ante 17 Ἰουνίου 1800	Ἐπιστολή τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεοφύτου Ζ΄ πρὸς τὸν ἐπίτροπό του στό Ἅγιον Ὅρος Νεόφυτο Κουτλουμουσιανό. 116, 117
paulo ante 17 Ἰουνίου 1800	Ἐπιστολή τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεοφύτου Ζ΄ πρὸς τὸν Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου. 116
ante 4 Δεκεμβρίου 1800	Νέα ἐπιστολή τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεοφύτου Ζ΄ πρὸς τὸν ἐπίτροπό του στό Ἅγιον Ὅρος Νεόφυτο Κουτλουμουσιανό. 117
ante 4 Δεκεμβρίου 1800	Νέα ἐπιστολή τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεοφύτου Ζ΄ πρὸς τὸν Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου. 117

Η΄. ΙΕΡΑΡΧΩΝ

Ἀνοιξη 1472	Ἐγγραφή παραίτηση τοῦ μητροπολίτη Τραπεζούντος Παγκρατίου. 32
ante Μάϊο-Ἰούνιο 1472	<i>Γνώμαι</i> (ἐξουσιοδοτήσεις γιὰ ψηφοφορία στή Σύνοδο τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου) τοῦ μητροπολίτη Ἀγκύρας πρὸς τὸν μητροπολίτη Θεσσαλονίκης καί τοῦ Σεργῶν, τοῦ Μελενίκου καί τοῦ Ζιχνῶν πρὸς τὸν μητροπολίτη Δράμας. 32
ante Δεκέμβριο 1567	Διατητική ἀπόφαση τῶν ἐπισκόπων Κασσανδρείας, Ἱερισσοῦ καί Ῥεντίνης γιὰ τὰ ἀμοιβαῖα σύνορα τῶν μετοχιῶν τῶν μονῶν Παντοκράτορος καί Σίμωνος Πέτρας στό Λογγό Χαλκιδικῆς. 44
Δεκέμβριος 1567	<i>Ἐξαρχικόν γράμμα</i> τοῦ μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ Ἀργυρόπουλου καί τοῦ μεγάλου λογοθέτη τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰέρακος σχετικά μέ τὰ σύνορα τῶν μετοχιῶν τῶν μονῶν Παντοκράτορος καί Σίμωνος Πέτρας στό Λογγό Χαλκιδικῆς (Ἔγγρ. 44). 64

ante ci. Ἰούνιο 1591	<i>Γνώμαι</i> (ἐξουσιοδοτήσεις γιά ψηφοφορία στή Σύνοδο τοῦ οἴκου-μενικοῦ πατριαρχείου) διαφόρων ἀρχιερέων πρὸς τὸν μητροπολί-τη Φιλίππουπόλεως. 50
ante Ἀπρίλιο 1592	<i>Γράμματα</i> τοῦ μητροπολίτη Θεσσαλονίκης ἐπικυρωτικὸ τῆς ἀπόφα-σης τοῦ ἐπισκόπου Κασσανδρείας Κοσμᾶ σχετικὰ μὲ τὴ συνο-ριακὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Ἑσφιγμένου στὴν περιοχὴ Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς. 51
ante Φεβρουάριο 1597	<i>Γράμματα</i> τοῦ μητροπολίτη Ἀδριανουπόλεως Ἀνθίμου, ποὺ βεβαι-ώνει τὴν ἀφίερωση τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Θωμᾶ Κριτόπουλου στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 56, 57
ante Σεπτέμβριο 1602	<i>Γνώμαι</i> (ἐξουσιοδοτήσεις γιά ψηφοφορία στή Σύνοδο τοῦ οἴκου-μενικοῦ πατριαρχείου) τοῦ πατριάρχη Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ μητροπολίτη Καισαρείας Καπταδοκίας πρὸς τὸν μεγάλο λογοθέ-τη τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰέρακα. 60
ante Σεπτέμβριο 1602	<i>Γνώμαι</i> (ἐξουσιοδοτήσεις γιά ψηφοφορία στή Σύνοδο τοῦ οἴκου-μενικοῦ πατριαρχείου) τῶν μητροπολιτῶν Λαοδικείας καὶ Βάρνης πρὸς τὸν μεγάλο σκευοφύλακα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. 60
ante Σεπτέμβριο 1602	<i>Γνώμαι</i> (ἐξουσιοδοτήσεις γιά ψηφοφορία στή Σύνοδο τοῦ οἴκου-μενικοῦ πατριαρχείου) δύο μητροπολιτῶν, τοῦ Ναυπλίου καὶ Ἀργούς καὶ τοῦ Γάνου καὶ Χώρας πρὸς τὸν μεγάλο ρήτορα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. 60
ante Σεπτέμβριο 1602	<i>Γνώμη</i> (ἐξουσιοδότηση γιά ψηφοφορία στή Σύνοδο τοῦ οἰκουμενι-κοῦ πατριαρχείου) τοῦ μητροπολίτη Σηλυβρίας πρὸς τὸν μεγάλο πρωτοσύγκελλο τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἱερέα Σάββα. 60
ante Σεπτέμβριο 1602	<i>Γνώμη</i> (ἐξουσιοδότηση γιά ψηφοφορία στή Σύνοδο τοῦ οἰκουμενι-κοῦ πατριαρχείου) τοῦ μητροπολίτη Τορνόβου Ἱερεμία πρὸς τὸν πρωταποστολάριο τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Μιχαήλ. 60
ante Ἰούλιο 1623	<i>Γνώμαι</i> (ἐξουσιοδοτήσεις γιά ψηφοφορία στή Σύνοδο τοῦ οἴκου-μενικοῦ πατριαρχείου) τῶν πατριαρχῶν Ἀντιοχείας Ἰγνατίου καὶ Ἱεροσολύμων Θεοφάνους, τῶν μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν, Εὐρίπου, Αἰνου, καθὼς καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Δομενίκου καὶ Ελασσάνους πρὸς τὸν μεγάλο λογοθέτη τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. 63, 64
ante Ἰούλιο 1623	<i>Γνώμαι</i> (ἐξουσιοδοτήσεις γιά ψηφοφορία στή Σύνοδο τοῦ οἴκου-μενικοῦ πατριαρχείου) τῶν μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Τορνόβου, Μυτίληνης, Μηθύμνης καὶ Λήμνου πρὸς τὸν μεγάλο ρήτορα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. 63, 64

ante Ιούλιο 1623 *Γινώμαι* (ἐξουσιοδοτήσεις για ψηφοφορία στη Σύνοδο του οίκου-μενικού πατριαρχείου) του μητροπολίτη Διδυμοτείχου και του ἀρχιεπισκόπου Καρπάθου πρὸς τὸν μεγάλο διερμηνευτὴ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. **63, 64**

Θ'. ΠΡΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΕΩΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

23 Νοεμβρίου 1070 *Ἀμοιβαῖον χαρτίον* τῆς μονῆς Σκορπίου, ἀντίστοιχο μὲ ἐκεῖνο τῆς μονῆς Ξυλουργοῦ (τοῦ Ἑγγρ. 3). **3**

ante Ἀπρίλιο 1357 *Γράμμα (ἔγγραφος ἔκδοσις)* τοῦ Πρώτου Δωροθέου καὶ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, μὲ τὸ ὅποιο παραχωροῦν τὸ κελλίον τοῦ Ῥαβδούχου στοὺς ἀδελφοὺς Ἀλέξιο μέγα πρῆμικῆριο καὶ Ἰωάννη πρωτοσεβαστό. **6, 7, 17**

Δεκέμβριος 1356 - Νοέμβριος 1366 *Ἀπόφαση* τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Δωροθέου γιὰ τὴ νομὴ τῶν ἐλαιόδεντρων τῆς περιοχῆς τοῦ κελλίου τοῦ Μακροῦ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τοῦ παντοκράτορινου κελλίου τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου. **22**

1357-Μάϊος 1387 (;) *Ἑγγραφα* ἀγορᾶς κελλίων τοῦ Πρωτάτου ἀπὸ τοὺς κήτορες τῆς μονῆς Παντοκράτορος, τοὺς ἀδελφοὺς Ἀλεξίου. **17**

1357-Μάϊος 1387 (;) *Ἑγγραφα* παραχώρησης κελλίων τοῦ Πρωτάτου στοὺς κήτορες τῆς μονῆς Παντοκράτορος, τοὺς ἀδελφοὺς Ἀλεξίου. **17**

ante Ἰανουάριο 1394 *Ἑγγραφος μαρτυρία* τοῦ Πρώτου Ἱερεμῖα καὶ τῶν ἡγουμένων τῶν πέντε μεγαλύτερων μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, στὴν ὁποία καταγράφονται οἱ κτήσεις τῆς μονῆς Παντοκράτορος. **19, 20**

ante Μάϊο 1504 *Ἀποφάσεις* ἐπανειλημμένες τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ποὺ δικαιώνουν τὴ μονὴ Παντοκράτορος στὴ διαμάχη τῆς μὲ τὴ μονὴ Κουτλουμουσίου σχετικὰ μὲ τὴν περιοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου. **35**

3 Αὐγούστου 1507 *Γράμμα τῆς Συνάξεως* καὶ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Παΐσιου ἱερομονάχου πρὸς τὴ μονὴ Βατοπεδίου σχετικὰ μὲ τὴν ἑδαφικὴ διαφορὰ στὴν περιοχὴ τοῦ Στούμπου, ὁμοιο μὲ τὸ Ἑγγρ. 36, ποὺ δόθηκε στὴ μονὴ Παντοκράτορος. **36, 63**

1527/1528 *Ἑγγραφο* τῆς Συνάξεως καὶ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους πρὸς τὴ μονὴ Κουτλουμουσίου σχετικὰ μὲ τὴν ἑδαφικὴ διαφορὰ στὴν περιοχὴ τοῦ Ῥαβδούχου, ὁμοιον μὲ τὸ Ἑγγρ. 37, ποὺ δόθηκε στὴ μονὴ Παντοκράτορος. **37**

Ἰούλιος 1533-Σεπτέμβριος 1537 *Ἀπόφαση* τοῦ Πρώτου καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ποὺ ἐπιβάλλει τὴν ἐκχώρηση μέρους τῶν ἑδαφῶν τοῦ παντοκράτορινου κελλίου τοῦ Φακηνοῦ στὴ νεοσύστατὴ μονὴ Σταυρονικήτα. **39**

ante Σεπτέμβριο 1537	Ἐγγραφο τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους, μέ τὸ ὁποῖο παραχωρεῖται ἡ ἐρημιωμένη (πρώην) μονὴ Φακηνοῦ στήν ὑπὸ ἰδρυση μονὴ Σταυρονικήτα. 40
post 1536-ante 1541	Γράμμα τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους, μέ τὸ ὁποῖο ἱκανοποιεῖται ἡ ἐπιθυμία τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχη Ἱερεμία Α΄ νά ὁλοκληρώσει ὁ ἴδιος τήν ἀνέγερση τῆς μονῆς Σταυρονικήτα. 40
Ἰανουάριος 1541(;)	Ἀπόφαση “τῆς Συνάξεως τοῦ Πρωτάτου” γιά τὰ σύνορα τῶν κελίων Φακηνοῦ τῆς μονῆς Παντοκράτορος καί Προφήτου Ἡλιοῦ τῆς Σιμωνόπετρας (Ἐγγρ. 40;). 67
1528-Ἰούνιος 1547	Ἀπόφαση τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ποῦ καθορίζει τὰ σύνορα μεταξύ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καί Κουτλουμουσίου στήν περιοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου. 41
ante ci. Ἰούνιο 1591	Γράμμα τοῦ Πρώτου καί τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους μέ τήν ἐπικυρωτικὴ ὑπογραφή τοῦ ἐπισκόπου Κασσανδρείας Κοσμά γιά τὴ συνοριακὴ διαφορὰ μεταξύ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καί Ἐσφιγμένου στήν περιοχὴ Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς. 50, 51
10 Σεπτεμβρίου 1602	Ἀποδεικτικά ἐξοφλητικά <i>γράμματα</i> τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους πρὸς τίς μονές Διονυσίου, Δοχειαρίου, Ἐσφιγμένου, Ζωγράφου, Ἰβήρων, Καρακάλλου, Κασταμονίτου, Κουτλουμουσίου, Μεγίστης Λαύρας, Ξηροποτάμου, Σίμωνος Πέτρας, Σταυρονικήτα καί Χιλανδαρίου, ἀντίστοιχα μέ τὸ Ἐγγρ. 59. 59
ante 20 Φεβρουαρίου 1745	Ἀπόφαση τῶν γερόντων τῆς Μεγάλης Μέσης Ἁγίου Ὁρους γιά τὴ χρῆση τοῦ νεροῦ τοῦ ἱηρίτικου κελλίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἀπὸ τοὺς παντοκρατορινούς κελλιώτες τῆς Μεταμορφώσεως. 80

Ι'. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΑ

α) Σχέσεις τῶν μονῶν μέ τὴν ἐξουσία

ante Αὔγουστο 1393	Αἴτηση τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγο γιά τὴν ἐκδοση χρυσοβούλλου πρὸς ἐπικύρωση τῆς παραχώρησης τῶν νέων ἐδαφῶν τοῦ μετοχίου Ἄνω Χωρίου Λήμνου (Ἐγγρ. 15) καί τὴν ἀπαλλαγὴ τῆς ἀπὸ τὴν καταβολὴ τοῦ φόρου τῶν 24 ὑπερπύρων. 18, 23, 26
ante Ἰανουάριο 1394	Αἴτηση τῶν Παντοκρατορινῶν μοναχῶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγο γιά τὴν ἐκδοση χρυσοβούλλου σὲ ἀντικατάσταση τῶν χρυσοβούλλων τοῦ Ἰωάννη Ε΄, τὰ ὁποῖα καταστράφηκαν ἀπὸ τὴν πυρκαγιά καί τὰ ὁποῖα διασφάλιζαν τίς ἰδιοκτησίες τῆς μονῆς τους. 19, 20, 26

- paulo ante Ἰανουάριου 1394 Νέα αἴτηση τῶν Παντοκρατορινῶν μοναχῶν, οἱ ὅποιοι ἐπισυνάπτουν τὴν *ἔγγραφον μαρτυρίαν* τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγο γιὰ τὴν ἐκδοσὴ χρυσοβούλλου σὲ ἀντικατάσταση τῶν χρυσοβούλλων τοῦ Ἰωάννη Ε΄, τὰ ὅποια καταστράφηκαν ἀπὸ τὴν πυρκαγιά καὶ τὰ ὅποια διασφάλιζαν τὶς ἰδιοκτησίες τῆς μονῆς τους στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ τὴ Θάσο. **19, 20**
- paulo ante Νοέμβριου 1394 Νέα αἴτηση τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγο γιὰ τὴν παραχώρησιν τῆς μάντρας τοῦ Φακοῦ στὸ μετόχι Ἄνω Χωρίου Λήμνου. **23, 24, 26**

β) Σχέσεις τῶν μονῶν μὲ τὸ οἰκουμενικὸ πατριαρχεῖο

- ante Ἰούνιο 1394 Αἴτηση δύο ἐκπροσώπων τῶν Παντοκρατορινῶν μοναχῶν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Ἀντώνιο Δ΄ γιὰ τὴν ἐκδοσὴ σιγιλλώδους γράμματος ἐπιβεβαιωτικοῦ τοῦ χρυσοβούλλου τοῦ αὐτοκράτορα Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγου, τὸ ὅποιο διασφαλίζει τὶς ἰδιοκτησίες τῆς μονῆς τους. **19, 20**
- ante ci. Ἰούνιο 1591 Αἴτηση τῶν Παντοκρατορινῶν μοναχῶν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Ἱερεμία Β΄ τὸν Τρανὸ γιὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ γράμματος τοῦ Πρώτου καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους σχετικὰ μὲ τὴ συνοριακὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Ἐσφιγμένου στὴν περιοχὴ Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς. **50**
- ante Ἀπρίλιο 1592 Αἴτηση τῶν Παντοκρατορινῶν μοναχῶν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Ἱερεμία Β΄ τὸν Τρανὸ γιὰ τὴ διαλείκανσιν τῆς ὑπόθεσης τῆς διαφορᾶς τῆς μὲ τὴ μονὴ Ἐσφιγμένου στὴν Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ. **52**
- ante Ἀπρίλιο 1592 Αἴτηση τῶν Ἐσφιγμενιτῶν μοναχῶν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Ἱερεμία Β΄ τὸν Τρανὸ γιὰ τὴ διερεύνησιν τῆς ὑπόθεσης τῆς διαφορᾶς τῆς μὲ τὴ μονὴ Παντοκράτορος στὴν περιοχὴ Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς καὶ ἐκθεσὶ τῶν ἀπόψεών τους. **52**
- ante Σεπτέμβριου 1618 Αἴτηση τῶν Παντοκρατορινῶν μοναχῶν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Τιμόθεο Β΄ γιὰ τὴν ἐπίλυσιν τῆς ἐδαφικῆς διαφορᾶς τῆς μονῆς τους μὲ τὴ μονὴ Βατοπεδίου στὴν περιοχὴ τοῦ Στούμπτου. **61**
- ante Ἰούλιο 1623 Αἴτηση τοῦ προηγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ Δαβὶδ πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Ἀνθίμο Β΄ γιὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ γράμματος τῆς Συνάξεως τοῦ

- ante Ἰούλιο 1623 Ἀίτηση τοῦ προηγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ Δαβὶδ πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Ἀνθίμο Β' γιὰ τὴν ἐπικύρωση τοῦ παλαιοῦ *ἐξαρχικοῦ γράμματος* τοῦ μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ Ἀργυρόπουλου καὶ τοῦ μεγάλου λογοθέτη τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰέρακος (Ἐγγρ. 44) σχετικὰ μέ τὰ σύνορα τῶν μετοχιῶν τῆς μονῆς τους καὶ τῆς μονῆς Σίμωνος Πέτρης στὸ Λογγὸ Χαλκιδικῆς. **63**
- ante Ἰούνιο 1631 Αἴτηση τῶν Παντοκρατορινῶν μοναχῶν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Κύριλλο Α' τὸν Λούκαρη γιὰ νέα ἐπιβεβαίωση τῆς ἀφιέρωσης τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως στὴ μονὴ Παντοκράτορος. **66**
- ante Ὀκτώβριο 1766 Αἴτηση τῶν Παντοκρατορινῶν μοναχῶν καὶ τοῦ ἡγουμένου Γρηγορίου πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Σαμουὴλ Χαντζερὴ γιὰ τὴν ἀπόλυση *ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτιμίου* πρὸς ἐξακρίβωση τῆς τύχης τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ μακαρίτη προηγουμένου Γερβασίου. **88**
- ante Ἰούνιο 1781 Καταγγελία τῶν Παντοκρατορινῶν μοναχῶν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Γαβριὴλ Δ' γιὰ τὴν καταπάτηση ἐδαφῶν τοῦ μετοχίου τῆς μονῆς τους στὴν Ὁρμύλια Χαλκιδικῆς καὶ αἴτηση ἔκδοσης σχετικοῦ *ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτιμίου*. **95**
- ante Ἰούνιο 1781 Καταγγελία τῶν Παντοκρατορινῶν μοναχῶν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Γαβριὴλ Δ' γιὰ τὴν καταπάτηση ἐδαφῶν τοῦ μετοχίου τῆς μονῆς τους στὴν Κασσάνδρα Χαλκιδικῆς καὶ αἴτηση ἔκδοσης σχετικοῦ *ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτιμίου*. **96**

γ) Σχέσεις μεταξὺ τῶν μονῶν καὶ μοναχῶν

- ante 4 Ἀπριλίον 1059 Ἐγγραφο τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἰλαρίωνος, μέ τὸ ὅποιο παραχωρεῖ τὴ μονὴ Θεολόγου ὡς δωρεὰ (ἄγνωστο σέ ποιόν). **2**
- ante Ἰανουάριο 1142 Πωλητήριο τῶν ἐδαφῶν τῆς μονῆς Ξυλουργοῦ ἀπὸ τὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς Δωροθέου πρὸς τὸν Ξυλουργό. **5**
- Ἰανουάριος 1142 Ἀμοιβαῖον *ἐγγραφον* τῆς μονῆς Ξυλουργοῦ, ἀντίστοιχο ἐκείνου τῆς μονῆς Φαλακροῦ (τοῦ Ἐγγρ. 5). **5**
- ante ci. Ἰούνιο 1591 Ἐγγραφο πληρεξούσιου τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου πρὸς τὸν παπα Ματθαῖο Ἐσφιγμενίτη γιὰ τὴν εκπροσώπησης τῆς στὴν ἐκδίκαση τῆς συνοριακῆς διαφορᾶς τῆς μέ τὴ μονὴ Παντοκράτορος στὴν περιοχὴ Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς. **50**

ante ci. Ιούνιο 1591	Ἐγγραφο πληρεξουσίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν γέγοντα Ἀμβρόσιο Παντοκρατορινὸ γιὰ τὴν ἐκπροσώπησίν της στὴν ἐκδίκαση τῆς συνοριακῆς διαφορᾶς της μὲ τὴ μονὴ Ἐσφιγμένου στὴν περιοχὴ Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς. 50
ante Φεβρουάριο 1598	Ἐγγραφες <i>ὁμολογίης</i> τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Βατοπεδίου γιὰ τὴ διευθέτηση τῶν ἑδαφικῶν διαφορῶν τους στὴν περιοχὴ τοῦ Στούμπου. 58
post 10 Φεβρουαρίου 1598	Ἐγγραφή ὁριοθέτηση τῶν συνόρων μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Βατοπεδίου ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Φιλίππων Νεκτᾶριο καὶ τὸν ἱεροδιάκονο τῆς μονῆς Μεγίστης Λαύρας Συμεῶν. 58
ante Ὁκτώβριο 1766	Κατάστιχα τοῦ μακαρίτη προηγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Γεωργασίου. 88
Νοέμβριος 1794	Ἀποδείξεις εἰσπραξῆς ποσοῦ γιὰ τὴν τέλεση ἀγρυπνιῶν στίς μονές Λαύρας, Βατοπεδίου, Ἰβήρων καὶ Σταυρονικήτα πρὸς τὸν δικαῖο τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεο. 104
ante 8 Αὐγούστου 1797	Ἐπιστολὴ τῶν πατέρων τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν οἰκονόμο τους στίς Σέρρες. 110
ante 18 Νοεμβρίου 1801	Ἐπιστολὴ τοῦ δικαίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱεροθέου πρὸς τὸν Παντοκρατορινὸ ἱερομόναχο καὶ πνευματικὸ Ἀρσένιο στὴ Θεσσαλονίκη. 123
ante 18 Νοεμβρίου 1801	<i>Γραφή</i> τοῦ Παντοκρατορινοῦ παπα Γαβριὴλ ἀπὸ Σμύρνη πρὸς τὸν δικαῖο τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεο. 123

ΙΑ΄. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΑ-ΙΔΙΩΤΙΚΑ

1363-1368	Ἐγγραφο τῶν κητόρων τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἀδελφῶν Ἀλεξίων γιὰ τοὺς κανόνες κοινοβιακῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν. 26, 28
1357-6 Φεβρουαρίου 1369	Ἐγγραφα ποὺ ἀφοροῦν στίς πρῶτες ἀφιερώσεις κτημάτων στὴ μονὴ Παντοκράτορος ἀπὸ τὸν [μεγάλο στρατοπεδάρχη Ἀλέξιο καὶ τὸν ἀδελφὸ του] Ἰωάννη μεγάλο πριμικήριο. 10, 12, 20, 25, 26
1363-6 Φεβρουαρίου 1369	Ἀφιερωτήριον <i>γράμμα</i> τοῦ μεγάλου πριμικήριου Ἰωάννη καὶ τῆς συζύγου του Ἀννας Ἀσανίνας Κοντοστεφανίνας πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος μὲ νέες παραχωρήσεις κτημάτων. 10, 12
Αὐγουστος 1384	<i>Γράμμα</i> τοῦ μεγάλου πριμικήριου Ἰωάννη τοῦ Ἀλεξίου, μὲ τὸ ὁποῖο ἀφιερώνει στὴ μονὴ Παντοκράτορος τὸν Μαριμαρολιμένα Θάσου μαζί μὲ τὴν περιοχὴ του (Ἐγγρ. 12). 13, 19, 20

ante Ἰούνιο 1591	Αἴτηση τῶν ἀδελφῶν Θωμᾶ καὶ Γεωργίου τῶν Κριτοπούλων πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχη Ἱερεμία Β΄ τὸν Τρανό γιὰ τὴν προσηλώση τῆς κητορικῆς τοὺς μονῆς τοῦ προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου Ἀδριανουπόλεως στὴ μονὴ Παντοκράτορος Ἀγίου Ὁρους. 49
ante Ἀπρίλιο 1593	Ἀφιερωτήριο ἔγγραφο τῶν ἀδελφῶν Θωμᾶ καὶ Γεωργίου τῶν Κριτοπούλων πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος, μὲ τὸ ὅποιο προσηλώνουν σ' αὐτὴν τὸν κητορικὸ τοὺς ναὸ τοῦ Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως, τὸ κάθισμα τῆς Ἀγίας Τριάδας καὶ ἄλλα. 53
ante Φεβρουάριο 1597	Αἴτηση τῶν ἀδελφῶν Θωμᾶ καὶ Γεωργίου τῶν Κριτοπούλων πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχη Θεοφάνη Α΄ τὸν Καρύκη γιὰ τὴν ἐπικύρωση τοῦ <i>γράμματος</i> τοῦ μακαρίτη πατριάρχη Ἱερεμία Β΄ τοῦ Τρανοῦ, τὸ ὅποιο ἐπιβεβαίωνε τὴν ἀφιέρωση τοῦ κητορικοῦ τοὺς ναοῦ τοῦ Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 55
ante Φεβρουάριο 1597	Αἴτηση τοῦ Θωμᾶ Κριτόπουλου πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχη Θεοφάνη Α΄ τὸν Καρύκη γιὰ τὴν ἐπικύρωση τῆς ἀφιέρωσης τοῦ σπιτιοῦ του στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 56
Φεβρουάριος 1597	Αἴτηση τῶν ἀδελφῶν Θωμᾶ καὶ Γεωργίου τῶν Κριτοπούλων πρὸς τὸν πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Μελέτιο Πηγᾶ, τοποτηρητὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, γιὰ τὴν ἐπικύρωση τοῦ συνόλου τῶν ἀφιερώσεών τοὺς πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος. 57
ante Σεπτέμβριο 1602	Αἴτηση τῶν ἀδελφῶν Θωμᾶ καὶ Γεωργίου τῶν Κριτοπούλων πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχη Νέφυτο Β΄ γιὰ τὴ νέα ἐπικύρωση τοῦ <i>γράμματος</i> τοῦ μακαρίτη πατριάρχη Ἱερεμία Β΄ τοῦ Τρανοῦ, τὸ ὅποιο ἐπιβεβαίωνε τὴν ἀφιέρωση τοῦ κητορικοῦ τοὺς ναοὺ τοῦ Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 60
ante 13 Φεβρουαρίου 1629	Ἐγγραφο ἀφιέρωσης τῆς μονῆς Κατσορίου Βλαχίας ἀπὸ τοὺς κητόρες τῆς Ἰβᾶσκο βόρνικου, Μούγια καὶ Παρασκευᾶ στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 65
ante 13 Φεβρουαρίου 1629	Ἐνορκη βεβαίωση τῶν κητόρων τῆς μονῆς Κατσορίου Βλαχίας Ἰβᾶσκου βόρνικου, Μούγια καὶ Παρασκευᾶ πρὸς τὸν ἡγούμενόν τῆς Βενιαμὶν ὅτι παραιτοῦνται προκαταβολικὰ ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἀξίωση πάνω στὴν κυριότητα καὶ τὴ νομὴ τῶν ἀγαθῶν τῆς μονῆς. 65
ante 13 Φεβρουαρίου 1629	Αἴτηση τῶν κητόρων τῆς μονῆς Κατσορίου Βλαχίας Ἰβᾶσκου βόρνικου, Μούγια καὶ Παρασκευᾶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα Ἀλέξανδρο Ιλίας γιὰ τὴν ἐπικύρωση τῆς ἀφιέρωσής τῆς στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 65
1747	Ἐγγραφο πώλησης τοῦ μετοχίου τῆς Ὁρμυλίας Χαλκιδικῆς ἐκ

- μέρους τῶν Παντοκρατορινῶν πρὸς κατοίκους τοῦ χωριοῦ. **90**
 4 Ἀπριλίου 1764 (:) *Γράμμα* τοῦ καπετάν Γεωργάκη, ἀνειμιοῦ τοῦ μακαρίτη ἡγουμένου τῆς μονῆς Κατσορίου Βλαχίας Παρθενίου μοναχοῦ Παντοκρατορινοῦ, μετὰ τὸ ὅποιο ἐγγυᾶται στὸν νέο ἡγουμένο Νικηφόρο ἱερομόναχο τὴν ἀποκλειστικὴ δικαστικὴ εὐθύνη ἀπέναντι στοὺς ἄλλους πιθανοὺς κληρονόμους τοῦ θείου του. **85**
- ante Ὀκτώβριο 1766 Ὁμολογίες χρεωστικῆς στὴν κατοχὴ τοῦ μακαρίτη προηγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Γερβασίου. **88**
- 1791 *Γράμματα δηλωτικὰ τῆς συμφωνίας* ἐνοικίαισης τοῦ παντοκρατορινοῦ μετοχίου Κατσορίου Βλαχίας ἀπὸ τὸν ποστελνιτζέλο Εὐστάθιο Ἀρτινό. **113**
- 1791 Κατάστιχο τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ παντοκρατορινοῦ μετοχίου Κατσορίου Βλαχίας, ποῦ ἐγχειρίζεται στὸν ἐνοικιαστή του ποστελνιτζέλο Εὐστάθιο Ἀρτινό. **113**
- ante 28 Ἰουνίου 1792 *Γράμμα* (ἐπιστολὴ) τοῦ Παντοκρατορινοῦ ἱεροδιδασκάλου Ἰακώβου πρὸς τὸν χατζή Νικόλαο στὴ Σμύρνη. **99**
- ante Ἰούλιο 1792 Ἐγγραφο ὀφειλῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν καπουδάν πασα Χουσεῖν. **100**
- Ἰούλιος 1792 Κατάστιχο ἀπογραφῆς τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων τοῦ μετοχίου Ἀλεξοπύργου Λήμνου τῆς μονῆς Παντοκράτορος. **100**
- 3 Ὀκτωβρίου 1792 Ἐξοφλητικὸ γράμμα τοῦ Γιαννάκη Λιακόπουλου καὶ τοῦ Γιώργου Μακαρουνάκη πρὸς τὸν Παντοκρατορινὸ διδάσκαλο Ἰάκωβο (Ἐγγρ. 101). **102**
- 22 Σεπτεμβρίου 1796 Χρεωστικὴ ὁμολογία τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὴν κομίστρια Σουλτάνα. **116, 117**
- ante 15 Μαΐου 1797 *Λογαριασμός* τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴν ἐπιχείρηση Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου. **110, 119**
- paulo ante 15 Μαΐου 1797 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. **108**
- ante 2 Ἰουλίου 1797 Ἐπιστολὴ τῶν πατέρων τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου. **109**
- 3 Αὐγούστου 1797 Ἐπιστολὴ τῶν πατέρων τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου. **109**
- 8 Αὐγούστου 1797 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος (Ἐγγρ. 110). **111**
- 26 Αὐγούστου 1797 Ἐπιστολὴ τῶν πατέρων τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου. **109**
- 15 Αὐγούστου 1799(;) *Γράμμα* ὑποσχετικὸ τῶν κατοίκων τῆς Ὁρμυλίας Χαλκιδικῆς γιὰ τὴν ἐνοικίαση τοῦ παντοκρατορινοῦ μετοχίου καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ (ἐκ μέρους ὅλης τῆς κοινότητος τοῦ χωριοῦ) καλλιέργεια τῶν κτη-

	μάτων του. 114
ante 6 Φεβρουαρίου 1801	Ἐπιστολὴ τῶν πατέρων τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου. 119
ante 6 Φεβρουαρίου 1801	Ἀπολογισμὸς τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου γιὰ τὴν κίνηση τοῦ λογαριασμοῦ τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 119
2 Δεκεμβρίου 1801	Ἐπιστολὴ τῶν πατέρων τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου. 124
2 Δεκεμβρίου 1801	Ἐπιστολὴ τῶν πατέρων τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν Σπανδωνὴ χατζή Κωνσταντίνου Βεσμελή. 125
ante Ἰούνιο 1743-1801	Ἐγγραφα συνάφης δανείων τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 77, 79, 83, 93, 123, 124
ante Ἰούνιο 1743-1801	Χρεωστικὴ ὁμολογίης τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 109, 119

ΙΒ'. ΙΔΙΩΤΙΚΑ

ante Μάρτιο 1368	Ἐγγραφο μεταβίβασης τοῦ χωραφιοῦ τῆς Μεσαμπελίας Χριοτουπόλεως πρὸς τὴν Μαρία Λασκαρίνα ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῆς ἢ ἄλλο ἀποδεικτικὸ τῶν <i>δικαίων καὶ προνομίων</i> καὶ τῆς πλήρους φορολογικῆς ἀτέλειας ποῦ ἀπολάμβανε. 9
ante Ἰούνιο 1583	Αἴτηση τῶν ἀδελφῶν Θωμᾶ καὶ Γεωργίου τῶν Κριτοπούλων πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Ἱερεμία Β' τὸν Τρανὸ γιὰ τὴν ἀνακήρυξη τῆς μονῆς Ἁγίας Τριάδας τοῦ Ἀνυποδήτου τῆς περιοχῆς Ἀδριανουπόλεως σὲ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο. 46.
ante Ἰούνιο 1583	Αἴτηση τῶν ἀδελφῶν Θωμᾶ καὶ Γεωργίου τῶν Κριτοπούλων πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη Ἱερεμία Β' τὸν Τρανὸ γιὰ τὴν ἐγγραφή διασφάλιση τῶν σταυροπηγιακῶν προνομίων τῆς μονῆς τοῦ προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου Ἀδριανουπόλεως. 47
ante 15 Μαΐου 1797	Ἐπιστολὲς τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς δανειστές τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 108, 109
ante 2 Ἰουλίου 1797	Ἐπιστολὲς τῶν δανειστῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου. 109
ante 2 Ἰουλίου 1797	<i>Γράμματα Κωνσταντινουπόλεως</i> , ἐπιστολὲς πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη, μητροπολίτες καὶ κεφαλαιούχους. 109
ante 6 Φεβρουαρίου 1801	Ὁμόλογα τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς Ἰωάννη Μεσσηνέζη καὶ ΣΙΑ μὲ χρήματα τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 119
ante 6 Φεβρουαρίου 1801	Ἐντολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς Ἰωάννη Μεσσηνέζη καὶ ΣΙΑ γιὰ τὴ διάθεση ρευστοῦ πρὸς ἐξόφληση χρεωστικῶν ὁμολογιῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 119, 124

ante 6 Φεβρουαρίου 1801	Ἐπιστολὲς τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τὸν μητροπολίτη Δέρκων Μακάριο. 119
ante 6 Φεβρουαρίου 1801	Κατάλογος τῶν ἀνεξόφλητων ὁμολογιῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἀπὸ τὴν ἐπιχείρηση Καυταντζιόγλου. 119
ante 2 Δεκεμβρίου 1801	Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τὸν μητροπολίτη Ἐφέσου Σαμουήλ γιὰ τὴν ἐξόφληση χρεωστικῶν ὁμολογιῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 124

ΙΓ'. ΑΝΕΞΑΚΡΙΒΩΤΑ

4 Ἀπριλίου 1059	<i>Γράμμα</i> στὴν κατοχὴ τῆς μονῆς Βατοπεδίου σχετικὰ μὲ τὴν κυριότητα τῶν κελλίων Ἀγίου Γεωργίου καὶ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Στούμπτου. 63
ante Νοέμβριο 1107	<i>Ἐγγραφα δικαιώματα</i> τῆς μονῆς Ἀγίου Δημητρίου τοῦ Κυνόποδος. 4, 17
ante Νοέμβριο 1107	<i>Ἐγγραφα δικαιώματα</i> τῆς μονῆς Φαλακροῦ. 4, 17
ante Ἰανουάριο 1142	<i>Ἐγγραφος περιορισμός</i> τῆς μονῆς Ξυλουργοῦ. 5
ante Νοέμβριο 1392	<i>Ἐγγραφα δικαιώματα</i> τῆς μονῆς Παντοκράτορος γιὰ τὴν κατοχὴ τῶν κελλίων καὶ μετοχιῶν τῆς στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἄλλου. 17, 19, 20
(;)	“Χρυσόβουλλα” γιὰ τὴ ρύθμιση τῶν συνόρων τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τοῦ Φακηνοῦ καὶ τοῦ σιμοπετριώτικου τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ. 67
(;)	<i>Γράμμα</i> στὴν κατοχὴ τῆς μονῆς Παντοκράτορος γιὰ τὴν κυριότητα τῶν κελλίων Ἀγίου Γεωργίου καὶ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Στούμπτου. 36, 63
11 ^{ος} -14 ^{ος} αἰ.	<i>Χαρτιά παλαιά</i> τῆς μονῆς Βατοπεδίου σχετικὰ μὲ τὴν κατοχὴ τῶν κελλίων Ἀγίου Γεωργίου καὶ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Στούμπτου. 36
14 ^{ος} -15 ^{ος} αἰ.	Χαρτί τοῦ Πύργου τοῦ Ραβδούχου (περιορισμός τῶν ἐδαφῶν τοῦ κελλίου;). 35

Β΄. ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ

Α΄. ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ

Χρονολογία	Τίτλος έγγραφου
Ἀπρίλιος 1357	Χρυσόβουλλος λόγος τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ Παλαιολόγου γιὰ τὴν παραχώρηση τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου στοὺς ἀδελφοὺς Ἀλέξιο μεγάλο πριμικήριο καὶ Ἰωάννη πρωτοσεβαστό. 6
Αὔγουστος 1393	Χρυσόβουλλος λόγος τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου ποὺ ἐπικυρώνει τὴ νέα παραχώρηση ἔδαφῶν στὸ μετόχι τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὸ Ἄνω Χωρίον Λήμνου. 18
Ἰανουάριος 1394	Χρυσόβουλλος λόγος τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου, ποὺ ἐπικυρώνει τὴν κυριότητα τῶν κτημάτων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία. 19
Ἰανουάριος 1396	Χρυσόβουλλος λόγος τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου ποὺ ἐπικυρώνει τὴν ὀριοθέτηση τῶν ἔδαφῶν τοῦ μετοχίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὸ Ἄνω Χωρίον Λήμνου. 24

Β΄. ΗΓΕΜΟΝΩΝ ΒΛΑΧΙΑΣ

13 Φεβρουαρίου 1629	Ὁ ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας Ἀλεξάνδρος Πίας ἀφιερῶνει στὴ μονὴ Παντοκράτορος τὸ μοναστήρι Κατσόρι (Cascioarele) μὲ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του. 65
---------------------	---

Γ΄. ΔΗΜΟΣΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

ci. 1387-Ἀπρίλιος 1388	Κατάλογος τῶν στιχητάδων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴ Λήμνο. 14
Ἀπρίλιος 1388	Πρακτικὸ τῶν ἀπογραφῶν Λήμνου Φωκά Σεβαστόπουλου καὶ Ἰωάννη Πρίγκιπα τοῦ Χειλᾶ γιὰ τὴν παραχώρηση ἔδαφῶν στὸ μετόχι τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὸ Ἄνω Χωρίον Λήμνου. 15

28 Νοεμβρίου 1394	Παραδοτικό ἀπογραφικό γράμμα τῶν Φωκᾶ Σεβαστόπουλου, Ἀλεξίου Ἰαγούπη καὶ Γεωργίου Θεολογίτη πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος γιὰ τὰ σύνορα τοῦ μετοχίου τῆς στὸ Ἄνω Χωρίον Λήμνου. 23
Σεπτέμβριος 1442	Σιγilliωδες ἀπογραφικὸν γράμμα τῶν κτημάτων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴ Λήμνο. 30
Μάρτιος 1464	Ἀπογραφικὴ κατάσταση τῶν κτημάτων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴ Λήμνο. 31
25 Φεβρουαρίου 1754	Ἐγγραφο συνόρων τῆς μάντρας τοῦ Φακοῦ τοῦ μετοχιοῦ Ἀλεξοπύργου τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴ Λήμνο. 82

Δ΄. ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

Ἀπρίλιος 1357	Σιγilliωδες γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Καλλίστῳ Α΄ γιὰ τὴν παραχώρηση τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδοῦχου στοὺς ἀδελφούς Ἀλέξιο μέγα πριμκήριο καὶ Ἰωάννη πρωτοσεβαστό. 7
6 Φεβρουαρίου 1369	Ἐπικυρωτικὸν γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Φιλοθέῳ Κόκκινου γιὰ τὶς ἀφιερώσεις κτημάτων πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος ἀπὸ τὸν ἰδρυτὴ τῆς Ἰωάννη μέγα πριμκήριο καὶ τὴ σύζυγόν του Ἄννα Ἀσανίνα Κοντοστεφανίνα. 10
Μάϊος 1386	Σιγilliωδες γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεῖλου ἐπικυρωτικὸ τῶν ἀφιερώσεων τοῦ μεγάλου πριμκηρίου Ἰωάννη στὴ Θάσο πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος. 13
Ἰούνιος 1394	Σιγilliωδες γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Ἀντωνίου Δ΄ ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὸ χρυσόβουλλο τοῦ Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου γιὰ τὰ κτήματα τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία. 20
Ἰανουάριος 1396	Γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Ἀντωνίου Δ΄ γιὰ τὴν κατοχύρωση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατριαρχικῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Παντοκράτορος, τὴ ρύθμιση τῶν σχέσεών τῆς μὲ τοὺς πατριαρχικοὺς ἐξάρχους καὶ τοὺς κανόνες ἐγκαταβίωσης τῶν μοναχῶν. 25
1 Φεβρουαρίου 1396	Σιγίλλιον γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Ἀντωνίου Δ΄ ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὸ χρυσόβουλλο τοῦ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β΄ γιὰ τὰ κτήματα τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἀγίου Ὁρους στὴ Λήμνο. 26
1 Φεβρουαρίου 1396	Σιγίλλιον γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Ἀντωνίου Δ΄ ποὺ ἐπιβεβαιώνει ἀντίπαρχτο χρυσόβουλλο τοῦ Μανουὴλ Β΄ γιὰ τὸ σύνολο τῶν κτημάτων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴ Μακεδονία καὶ ἰδιαίτερα στὸ Λογγὸ Χαλκιδικῆς. 27

Ἀπρίλιος 1396	<i>Γράμμα</i> τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου Δ΄ σὲ ἀντικατάσταση τοῦ <i>τύπου</i> τοῦ πατριάρχου Καλλίστου Α΄ γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς πατριαρχικῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Παντοκράτορος ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ, τὸν Πρῶτο τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ τοὺς πατριαρχικοὺς ἐξάρχους καὶ γιὰ τοὺς κανόνες ἐγκαταβίωσης τῶν μοναχῶν. 28
Θέρος 1472	<i>Συνοδικὴ πράξις</i> τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Συμεὼν Α΄ γιὰ τὴ μετάθεση τοῦ μητροπολίτη Ἀθηνῶν Δωροθέου στὴ μητρόπολη Τραπεζοῦντος. 32
Σεπτέμβριος 1537	Πατριαρχικὸ συνοδικὸ σιγilliωδὲς γράμμα τοῦ Ἱερεμία Α΄ πού ἐπικυρώνει τὴν ἀνεξαρτησία τῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Παντοκράτορος καὶ τῶν ἐξαρτημάτων της. 38
Ἰούνιος 1583	Συνοδικὸ σιγilliωδὲς γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμία Β΄, μὲ τὸ ὁποῖο ἀνακηρύσσει πατριαρχικὸ σταυροπήγιο τὴ μονὴ Ἀγίας Τριάδας τοῦ Ἀνυποδύτου στὰ περὶχωρα τῆς Ἀδριανούπολης. 46
Ἰούνιος 1583	Συνοδικὸ σιγilliωδὲς γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμία Β΄ τοῦ Τρανῶ, μὲ τὸ ὁποῖο ἀνακηρύσσει πατριαρχικὸ σταυροπήγιο τὴ μονὴ τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου στὸ κάστρο τῆς Ἀδριανούπολης. 47
Ἰούνιος 1591	<i>Συνοδικὸν ἐγγράφον</i> τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμία Β΄ γιὰ τὴν προσήλωση τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως στὴ μονὴ Παντοκράτορος Ἀγίου Ὁρους. 49
ci. Ἰούνιο 1591	Πατριαρχικὸ καὶ συνοδικὸ γράμμα τοῦ Ἱερεμία Β΄ γιὰ συνοδικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Ἐσφιγμένου στὴν περιοχὴ Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς. 50
Ἀπρίλιος 1592	Πατριαρχικὸ καὶ συνοδικὸ ἐγγράφον τοῦ Ἱερεμία Β΄ γιὰ τὴν ἐδαφικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Ἐσφιγμένου καὶ Παντοκράτορος στὴ θέσις Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς. 51
Ἀπρίλιος 1592	Πατριαρχικὸ ἐγγράφον τοῦ Ἱερεμία Β΄ πρὸς τὸν ἐπίσκοπο Κασσανδρείας γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Ἐσφιγμένου καὶ Παντοκράτορος στὴν Ἀποθήκη τοῦ Λογγοῦ Χαλκιδικῆς. 52
Ἀπρίλιος 1593	<i>Πατριαρχικὸν γράμμα</i> τοῦ Ἱερεμία Β΄ πού ἐπικυρώνει τὶς ἀφιέρωσεις τῶν Ἀδριανουπολιτῶν ἀδελφῶν Κριτοπούλων στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 53
Τέλη Φεβρουαρίου 1597	<i>Συνοδικὸν γράμμα</i> τοῦ πατριάρχου Θεοφάνη Α΄ τοῦ Καρύκη πού ἐπικυρώνει τὴν ἀφιέρωση τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου τῆς Ἀδριανούπολης στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 55
Τέλη Φεβρουαρίου 1597	Συνοδικὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Θεοφάνη Α΄ τοῦ Καρύκη γιὰ τὴν ἀφιέρωση σπιτιοῦ τῆς Ἀδριανούπολης στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 56

1 Μαρτίου 1597	<i>Γράμμα</i> τοῦ πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας Μελετίου Πηγὰ πὺν ἐπικυρώνει τίς ἀφιερώσεις τῶν Ἀδριανουπολιτῶν ἀδελφῶν Κριτοπούλων στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 57
Σεπτέμβριος 1602	<i>Συνοδικὸν ἔγγραφο</i> τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεοφύτου Β΄ πὺν ἐπικυρώνει ἐκ νέου τὴν ἀφιέρωση τῆς μονῆς Προδρόμου τῆς Ἀδριανούπολης στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 60
Σεπτέμβριος 1618	Πατριαρχικὸ ἔγγραφο τοῦ Τιμοθέου Β΄ γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Παντοκράτορος στὴν περιοχὴ τοῦ Στούμπου. 61
1 Σεπτεμβρίου 1622 - 12 Ἀπριλίου 1623	Ἀπόσπασμα πατριαρχικοῦ ἔγγραφου τοῦ Κυρίλλου Α΄ τοῦ Λούκαρη, πὺν ἐπικυρώνει τὸν περιορισμὸ τοῦ μετοχίου τῆς μονῆς Σιμωνόπετρας στὸ Λογγὸ Χαλκιδικῆς. 62
Ἰούλιος 1623	<i>Πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα</i> τοῦ Ἀνθίμου Β΄ γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Παντοκράτορος στὴν περιοχὴ τοῦ Στούμπου. 63
Ἰούλιος 1623	<i>Πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα</i> τοῦ Ἀνθίμου Β΄ γιὰ συνοριακὴ διαφορὰ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Σίμωνος Πέτρας στὸ Λογγὸ Χαλκιδικῆς. 64
Ἰούνιος 1631	<i>Ἐπικυρωτικὸν σιγilliῶδες γράμμα</i> τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Κυρίλλου Α΄ τοῦ Λούκαρη γιὰ τὴν ἀφιέρωση τῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Προδρόμου Ἀδριανουπόλεως στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 66
Ὀκτώβριος 1766	<i>Ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιο</i> τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Σαμουὴλ τοῦ Χαντζερῆ γιὰ τὰ πράγματα τοῦ μακαρίτη προηγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Γερβασίου. 88
Ὀκτώβριος 1774	Συνοδικὸ ἔγγραφο τοῦ πατριάρχῃ Σαμουὴλ τοῦ Χαντζερῆ γιὰ τὴν καθαίρεση τοῦ ψευδοῦερέα Γρηγορίου Κουκούλα ἀπὸ τὴ Λέσβο. 89
Ἰούνιος 1781	Ἐκκλησιαστικὸ ἐπιτίμιο τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Γαβριὴλ Δ΄ γιὰ καταπατήσεις ἑδαφῶν τοῦ μετοχίου Ὁρμυλίας Χαλκιδικῆς τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 95
Ἰούνιος 1781	Ἐκκλησιαστικὸ ἐπιτίμιο τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Γαβριὴλ Δ΄ γιὰ καταπατήσεις κτημάτων τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὴν Κασσάνδρα Χαλκιδικῆς. 96
1799	<i>Μετρίότητα</i> τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεοφύτου Ζ΄ γιὰ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ κεκοιμημένου Γερασίου μοναχοῦ. 115
Ἀπρίλιος 1801	<i>Μετρίότητα</i> τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχῃ Νεοφύτου Ζ΄ γιὰ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ πρώην μητροπολίτη Κρήτης Ζαχαρία. 120

Ε΄. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

- 22 Αύγουστος 1779 *Ἐνυπόγραφον καὶ ἐμμάρτυρον ἀποδεικτικὸν γράμμα* τῆς πατριαρχικῆς γραμματείας γιὰ τὴν ἀφιέρωση ἀκινήτων καὶ κτημάτων στὴν ἐπαρχία Μογλενῶν πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος. **91**

ΣΤ΄. ΙΕΡΑΡΧΩΝ

- Ἰούλιος 1363 *Γράμμα* τοῦ ἐπισκόπου Πολυντύλου Πέτρου γιὰ τὴν κυριότητα τοῦ μονηρίου τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης στὸ Προάστειο Θάσου. **8**
- Ἰανουάριος 1538 *Γράμμα* τοῦ ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ Μακαρίου καὶ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Σεραφεῖμ γιὰ συνοριακὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Σταυρονικήτα. **39**
- Δεκέμβριος 1567 *Ἐξαρχικὸν γράμμα* τοῦ μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ καὶ τοῦ μεγάλου λογοθέτη Ἰέρακος γιὰ τὰ σύνορα τῶν μετοχιῶν Ἀζάπικου τῆς μονῆς Παντοκράτορος καὶ Συμοπετριώτικου [Σίμωνος Πέτρας] στὸ Λογγὸ Χαλκιδικῆς. **44**
- 27 Μαῖου 1796 Συναπτικὴ ἐπιστολὴ τοῦ μητροπολίτη Μεσημβρίας Παρθενίου πρὸς τὸν Παντοκράτορινὸ προηγούμενο Μελέτιο γιὰ τὴ διενέργεια ζητείας στὴν ἐπαρχία του. **105**

Ζ΄. ΠΡΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΕΩΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

- 4 Ἀπριλίου 1059 *Περιορισμὸς* τοῦ Στοῦμπου (ἀπόσπασμα ἐγγράφου τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τοῦ Πρώτου Ἰλαρίωνος). **2**
- 23 Νοεμβρίου 1070 *Χάρτης* τοῦ Πρώτου Παύλου καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὰ σύνορα μεταξὺ τῶν μονῶν Ξυλουργοῦ καὶ Σκορπίου. **3**
- Νοέμβριος 1107 *Ὑπόμνημα* τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἰωάννη Ταρχανιώτη γιὰ τὰ σύνορα μεταξὺ τῶν μονῶν Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κυνόποδος καὶ Φαλακροῦ. **4**
- Σεπτέμβριος 1392 *Γράμμα* τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἱερεμία γιὰ τὰ σύνορα μεταξὺ τῶν κτημάτων τῶν μονῶν Καρακάλλου καὶ Παντοκράτορος στὸ Στρυμόνα κοντὰ στὴ Χρυσούπολη. **16**
- Νοέμβριος 1392 *Γράμμα* τοῦ Πρώτου Ἱερεμία καὶ τῆς Συνάξεως, ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὴν κατοχὴ ἔξι *κελλίων* τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀπὸ τὴ μονὴ Παντοκράτορος. **17**

Όκτώβριος 1394	<i>Γράμμα</i> τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἱερεμία γιὰ τὸ διακανονισμό τῆς νομῆς τοῦ κελλίου τοῦ Μακροῦ καὶ τοῦ παντοκράτορινοῦ κελλίου τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου. 22
5 Δεκεμβρίου 1400	Ἐγγραφο τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Γενναδίου γιὰ τὰ σύνορα τοῦ παντοκράτορινοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου. 29
11 Ἰουνίου 1501	Ἀπόφαση τοῦ Πρώτου Λεοντίου καὶ τῆς <i>Καθολικῆς Συνάξεως</i> τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὴν ἐπιναφορὰ τοῦ λιβαδιοῦ τοῦ Πλάκαρη στὴν κυριότητα τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 34
29 Μαΐου 1504	<i>Γράμμα</i> τῆς Συνάξεως καὶ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Μάρκου γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Κουτλουμουσίου στὴν περιοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου. 35
3 Αὐγούστου 1507	<i>Γράμμα</i> τῆς Συνάξεως καὶ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Παΐσιου γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Παντοκράτορος στὴν περιοχὴ τοῦ Στούμπου. 36
1527/1528	Ἀπόφαση τοῦ Πρώτου Καλλιστράτου καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὴν ἐδαφικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Κουτλουμουσίου στὴν περιοχὴ τοῦ Ῥαβδούχου. 37
Ἰανουάριος 1541	<i>Γράμμα</i> τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τοῦ ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ Μακαρίου γιὰ τὴ διανομὴ τῶν ἐδαφῶν τῆς πρώην μονῆς Φακηνοῦ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Σταυρονικήτα. 40
Ἰούνιος 1547	<i>Εἰρηνικὸν γράμμα</i> τοῦ Πρώτου Σωφρονίου καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τίς διαφορὲς μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Κουτλουμουσίου στὴν περιοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδούχου. 41
1552/1553	Ἐγγραφο τοῦ Πρώτου Ἰωάνη καὶ τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Βατοπεδίου στὴν περιοχὴ τοῦ κελλίου τοῦ Φαλακροῦ. 42
21 Ἰουλίου 1579	<i>Συνακτικὸν γραμμάτιον</i> τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Εὐθυμίου Βατοπεδινόυ. 45α
10 Σεπτεμβρίου 1602	Ἀποδεικτικὸ <i>γράμμα</i> τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιὰ τὴν ἐξόφληση τῶν χρεῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὴ Μεγάλῃ Μέσῃ. 59

Η΄. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΑ

α) Σχέσεις τῶν μονῶν μὲ τὴν ἐξουσία

7 Δεκεμβρίου 1789 Ὑποσχετικὴ ἀπόδειξις τῆς μονῆς Παντοκράτορος πρὸς τὸν ἀγὰ τοῦ Ἁγίου Ὁρους. **98**

β) Σχέσεις μεταξὺ μονῶν καὶ μοναχῶν

- 11 Φεβρουαρίου 1039 Παραχωρητήριο *χαρτίον* τοῦ Γαβριὴλ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Φαλακροῦ πρὸς τὴ μονὴ τοῦ Ξυλουργοῦ. **1**
- Ἰανουάριος 1142 Ἀμοιβαῖον *ἐγγραφον* τῶν μονῶν Φαλακροῦ καὶ Ξυλουργοῦ γιὰ τὴ ρύθμιση τῶν μεταξὺ τους συνόρων μὲ ἐντολὴ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους Γαβριήλ. **5**
- Σεπτέμβριος 1394 *Εἰρηνικὸν γράμμα* τῶν μονῶν Κουτλουμουσιῶν καὶ Παντοκράτορος γιὰ τὴν ὕδρευση τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τοῦ Ῥαβδόχου. **21**
- 1491/1492 Ὑπόμνημα τῆς μονῆς Παντοκράτορος γιὰ τὴ δικαίωσίν της στὴ διαμάχη μὲ τὴ μονὴ Ἁγίου Παντελεήμονος σχετικὰ μὲ τὸ μετόχι της στὸ Λογγὸ Χαλκιδικῆς. **33**
- 21 Ἰουλίου 1579 Ἀποδεικτικὸ γράμμα τῆς μονῆς Βατοπεδίου. **45β**
- 1587/1588 Συμβιβαστικὸ *ἐγγραφο* τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Παντοκράτορος γιὰ τὴ ρύθμιση τῶν μεταξὺ τους συνόρων. **48**
- post 10 Φεβρουαρίου 1598 Παντοκρατορινὸ ὑπόμνημα γιὰ τὸν *περιορισμὸ* τῶν συνόρων μεταξὺ τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Παντοκράτορος στὴν περιόχῃ τοῦ Στοῦμπου. **58**
- 9 Ἰανουαρίου 1695 Ἐγγραφο τῶν μονῶν Παντοκράτορος καὶ Σίμωνος Πέτρας γιὰ τὰ σύνορα τῶν κελλίων Φακηνοῦ καὶ Προφῆτου Ἡλιοῦ. **67**
- 13 Σεπτεμβρίου 1727 Ἀφαιρωτήριον κτήματος στὴ Θάσο πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος. **74**
- 20 Φεβρουαρίου 1745 *Ἐνυπόγραφον καὶ ἐνοφράγιστον γράμμα* τῆς μονῆς Ἰβήρων γιὰ τὴν ὕδρευση τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τῆς Μεταμορφώσεως. **80**
- 25 Ἰουνίου 1748 Ἐνοφράγιστο *γράμμα* τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου γιὰ τὴν ὕδρευση τοῦ παντοκρατορινοῦ κελλίου τῆς Μεταμορφώσεως. **81**
- 8 Σεπτεμβρίου 1765 Ἐπιστολὴ τοῦ προηγουμένου Δανιὴλ Καπλουδά πρὸς τὸν σκευοφύλακα παπα Γρηγόριο καὶ τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς Παντοκράτορος. **86**

20 Φεβρουαρίου 1766	<i>Δηλοποιητικόν γράμμα</i> τοῦ οἰκονόμου τοῦ μετοχίου Κυδωνιῶν πρὸς τὸν ἀρχidiaκόνου Σωφρονίου Παντοκράτορινοῦ. 87
1779	Συνοδευτικὸ ὑπόμνημα γιὰ τὸ ἐνοίκιο ποῦ καταβάλλεται γιὰ τὸν τόπο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη. 92
12 Αὐγούστου 1796	Ἐγγυητήριο ἔγγραφο (<i>κεφιλεμές</i>) τοῦ γερο Ἀνθίμου τοῦ τζαγκάρη ἀπὸ τὸ κελλίο <i>Γενέσιον τῆς Παναγίας</i> Ραβδούχου τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 107
12 Δεκεμβρίου 1800	Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρσενίου ἱερομονάχου Παντοκράτορινοῦ πρὸς τὸ σκευοφύλακα τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεο. 118
18 Νοεμβρίου 1801	Ἐπιστολὴ τοῦ Παντοκράτορινοῦ ἱερομονάχου Ἀρσενίου πρὸς τὸν δικαῖο τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεο. 123

Θ' . ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΑ-ΙΔΙΩΤΙΚΑ

Αὐγούστος 1374	<i>Γράμμα</i> τοῦ μεγάλου προμικηρίου Ἰωάννη καὶ τῆς Ἄννας Ἀσανίνας Κοντοστεφανίνας πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος, στὴν ὁποία ἀφιερώνουν ἓνα ἀμπέλι στὴ Χρυσούπολη. 11
Αὐγούστος 1384	<i>Μερικὴ</i> διαθήκη τοῦ μεγάλου προμικηρίου Ἰωάννη, ποῦ ἀφιερώνει στὴ μονὴ Παντοκράτορος ἀκίνητα, γαῖες καὶ καλλιεργητές στὴ Θάσο. 12
1553 (·)	Ὁμολογία προσήλωσης ἐνὸς ζευγολατιοῦ τοῦ Μελενίκου στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 43
1592/1593	Πωλητήριο <i>παλιάμπελου</i> στὸ Καζαβίτι Θάσου πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος. 54
17 Σεπτεμβρίου 1716	Ἀφιερωτήριο ἐλαιοδένδρων στὴν περιοχὴ τοῦ Λιμένα Θάσου γιὰ τὴν ἀναγραφή ὀνομάτων στὸ Βιβλίο Παρησιῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 68
1718 (·)	Συμφωνητικὸ παραχώρησης ἐνὸς σπιτιοῦ στὴ μονὴ Παντοκράτορος. 69
10 Ἰανουαρίου 1720	Ὁμολογία ἀφιέρωσης ἐνὸς ἀμπελιοῦ στὴ μονὴ Παντοκράτορος στὴν τοποθεσία <i>Καστρί</i> τῆς Θάσου. 70
1720	Ὁμολογία πώλησης ἀμπελιοῦ πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος στὴν τοποθεσία <i>Λάγκος τοῦ Γιάννη</i> στὴ Θάσο. 71
1 Δεκεμβρίου 1721	Ἀφιέρωση στὴ μονὴ Παντοκράτορος ἐλαιοδένδρων στὴ θέση Πλάκα Κακηρόχης Θάσου. 72
5 Σεπτεμβρίου 1725	Ὁμολογία πώλησης ἀμπελιοῦ πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος στὴν τοποθεσία <i>Γουλίσματα</i> τῆς Θάσου. 73
Σεπτέμβριος 1729	Ἀφιερωτήριο σπιτιοῦ καὶ ἐλαιοδένδρων πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος στὸν Μανταμάδο Λέσβου. 75

- 12 Σεπτεμβρίου 1731 Ἀποδεικτικό καὶ ἐξοφλητικό γράμμα τοῦ Δήμου, γιου τοῦ Ἰωάννη ἀπὸ τὸ Γκινόκαστρο, πρὸς τὴ μονὴ Παντοκράτορος γιὰ τὴν κληρονομία τοῦ μακαρίτη χατζή Χρήστου. **76**
- ante Ἰούνιο 1743 Ἀπανταχοῦσα (ἐγγραφο *ζητείας*) τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Γερβασίου. **77**
- 11 Ἰουνίου 1743 Ὑποσχετική τοῦ χατζή Παρασκευᾶ Γιαριλά γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση τῆς Τράπεζας τῆς μονῆς Παντοκράτορος μὲ δαπάνες του. **78**
- ante Δεκέμβριο 1744 Ἀπανταχοῦσα (ἐγγραφο *ζητείας*) τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Χρυσάνθου. **79**
- ci. 1758 Ἀπανταχοῦσα (ἐγγραφο *ζητείας*) τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Στεφάνου. **83**
- 10 Φεβρουαρίου 1762 Ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη τῶν ἀδελφῶν Γεράκη μαχαϊρᾶ καὶ Στέργιου πρὸς τὸν σκευοφύλακα τῆς μονῆς Παντοκράτορος Νικηφόρο. **84**
- 4 Ἀπριλίου 1764 Ἐνυπόγραφον καὶ ἐμμέριτρον ἀποδεικτικό γράμμα τοῦ Παντοκρατορινοῦ ἱερομονάχου Νικηφόρου, ἡγουμένου *Κασσιζόρας* Βλαχίας. **85**
- 30 Μαΐου 1776 Ἀποδεικτικὸν γράμμα ἀφιέρωσης τοῦ παντοκρατορινοῦ μετοχίου τῆς Ὁρμύλιας Χαλκιδικῆς. **90**
- ante 10 Ἰουλίου 1780 Ἀπανταχοῦσα (ἐγγραφο *ζητείας*) τῶν ἐπιτρόπων [... καὶ] Μητροφ[άνη] τῆς μονῆς Παντοκράτορος. **93**
- 10 Ἰουλίου 1780 Σύμβαση γιὰ τὴν κατασκευὴ ὑδραγωγοῦ στὴ μονὴ Παντοκράτορος. **94**
- 28 Ἰουνίου 1792 Ἐπιστολὴ τοῦ χατζή Νικολάου πρὸς τὸν προεστὸ τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἱεροδιδάσκαλο Ἰάκωβο. **99**
- [vacat] Ἰουλίου 1792 Ἀποδεικτικὸν καὶ ἐνοφράγιστον γράμμα ὑποθήκευσης τοῦ μετοχίου Ἀλεξοπύργου τῆς μονῆς Παντοκράτορος. **100**
- 3 Ὀκτωβρίου 1792 Ἐξοφλητικὸ γράμμα τοῦ Γιαννάκη Λιακόπουλου καὶ τοῦ Γιώργου Μακαρουνάκη πρὸς τὸν Παντοκρατορινὸ διδάσκαλο Ἰάκωβο. **101**
- 5 Ὀκτωβρίου 1792 Ἀποδεικτικὸν ἐμμέριτρον καὶ πωλητικὸν γράμμα μὲ τὴν ἐπιβεβαίωση τοῦ μητροπολίτη Σμύρνης Γρηγορίου. **102**
- 9 Νοεμβρίου 1794 Ἀποδεικτικὸ ἐγγραφο τοῦ δικαίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱεροθέου. **103**
- 9 Νοεμβρίου 1794 Ἀπόδειξη παραλαβῆς χρηματικῆς ἐλεημοσύνης τοῦ δικαίου τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱεροθέου. **104**
- 14 Ἰουλίου 1796 Ἐνοφράγιστη ὁμολογία χρηματικῆς δωρεᾶς τοῦ κυρ Μανουὴλ πρὸς τὸ νοσοκομεῖο τῆς μονῆς Παντοκράτορος. **106**
- 15 Μαΐου 1797 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Κανταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. **108**
- 12 Ἰουλίου 1797 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Γούτα Κανταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. **109**

8 Αὐγούστου 1797	Ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 110
11 Αὐγούστου 1797	Ἐπιστολή τοῦ Γεωργίου Χαρίση Μερκουρίου Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 111
12 Αὐγούστου 1797	Ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 112
21 Δεκεμβρίου 1797	Συμφωνητικὸ ἐνοικίας τοῦ μετοchioῦ τῆς μονῆς Παντοκράτορος στὸ Κατσόρι Βλαχίας ἀπὸ τὸν ποστολνιτζέλο Εὐστάθιο Ἀρτινό. 113
15 Αὐγούστου 1799	Ἐνσφράγιστο συμφωνητικὸ γράμμα μεταξὺ τῶν Παντοκρατορινῶν καὶ τῶν κατοίκων τῆς Ὁρμυλίας Χαλκιδικῆς. 114
17 Ἰουνίου 1800	Ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τὸ δικαῖο Ἱερόθεο καὶ τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 116
4 Δεκεμβρίου 1800	Ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 117
6 Φεβρουαρίου 1801	Ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 119
27 Ἰουλίου 1801	Ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τὸν σκευοφύλακα τῆς μονῆς Παντοκράτορος Ἱερόθεο. 121
20 Σεπτεμβρίου 1801	Συμφωνητικὸν καὶ ἐπιβεβαιωτικὸν γράμμα ἐνοικίας χωραφίων μονῆς Παντοκράτορος στὴν Ἀσπρη Πέτρα Λήμνου. 122
19 Δεκεμβρίου 1801	Ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννη Γούτα Καυταντζιόγλου πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 124
19 Δεκεμβρίου 1801	Ἐπιστολή τοῦ Σπανδωνῆ χατζη Κωνσταντίνου Βεσμελῆ πρὸς τοὺς πατέρες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. 125

Γ'. ΙΔΙΩΤΙΚΑ

Μάρτιος 1368	Ἐνυπόγραφο πρατήριο ἔγγραφο τῆς Μαρίας Λασκαρίνας πρὸς τὸ μεγάλο στρατοπεδάρχη Ἀλέξιο γιὰ ἓνα χωράφι στὴ Χριστούπολη. 9
15 Αὐγούστου 1785	Χρεωστικὴ ὁμολογία τοῦ Δημητράκη Μοσχούδη πρὸς τὸν Ἀντωνάκη Σαριπέγιογλου Λημναῖο. 97

ΓΕΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Οί παραπομπές γίνονται στους αριθμούς τῶν ἐγγράφων τοῦ καταλόγου

- Ἄβραϊζι, φόρος 92.
Ἄβρόκιος, γέροντας μ. Μεγίστης Λαύρας 59.
Ἄβρόκιος, σκευοφύλακας μ. Σίμωνος Πέτρας 67.
Ἄβραάμ 83, 93.
Ἀγαθουπόλεως ἐπίσκοπος, βλ. Ἀντώνιος 46.
Ἀγάπιος γέροντας, ἐπίτροπος μ. Παντοκράτορος 83.
Ἀγαρῖνοι (Ὁθωμανοί) 6. — Βλ. καὶ Ἀχαμενίδαί, Ὁθωμανοί.
Ἀγαρτζῆς Θανάσης, Θάσος 71.
Ἀγαρτζῆς Νίκος, μάρτυρας, Θάσος 71.
ἀγᾶς (διοικητής) τοῦ Ἁγίου Ὁρους 76, 80, 98.
Βλ. καὶ Γιουσούφ, Ἱμπραϊμ.
ἀγγαρεῖες 31.
Ἀγγελᾶς Σκουτάρης, προεστὸς Μελενίκου 43.
Ἀγγελᾶς Γεώργιος, πρωτοπαπᾶς μητροπόλεως Χριστουπόλεως 11.
Ἀγγελῆς Γιοβάννης, ἐργάτης, Ἁγίου Ὁρους 2.
Ἀγγελῆς, βλ. καὶ Ταλιάνης.
Ἀγγελος παπα, σακελλίου μητροπόλεως Μελενίκου 43.
Ἀγγελος, βλ. καὶ Γούναρης.
Ἁγία Κυριακή, μετόχι μ. Ἐσφιγμένου, Λογγὸς Χαλκιδικῆς 23, 33.
Ἁγία Μαρίνα, Θάσος 12, 19, 20, 27· —παλαιοκαλήσιον 23, 24, 26, 30, 31.
Ἁγία Μαρίνα, Λῆμνος 23, 24, 26, 30, 31.
Ἀγίας Τριάδας τοῦ Ἀνυποδήτου μονή, Ἀδριανούπολη 46· —κάθισμα 53.
Ἁγιο Βῆμα ναοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου 22.
Ἁγιον Ὅρος 7, 10-13, 16-20, 34-45, 48, 50, 53, 55, 56, 61, 63, 65, 75, 76, 86, 88, 98, 113, 115, 116, 120. —Ἁγιον Ὅρος Ἄθως 6, 7, 12, 13, 18, 19, 23-28, 30, 31, 95, 96, 105. —γέροντες Μεγάλης Μέσης 76, 80· -γέροντες 3, 21, 33, 64· -ἐγκριτοὶ 40· -ἐπιστάσις 21· —ἐπιστάτης 90, βλ. καὶ Κύριλλος· -ἐπιτηρηταὶ 7· —λογάδες 34, 37, 39· —προεστοὶ τῶν μονῶν 107· —τῶν κελλίων 107.
ἀγιορεῖτες μοναχοὶ 17, 44, 59.
Ἁγιος Βλάσιος, Ἄνω Χωρίον Λήμνου 14 (καὶ Ἀη Βλάσης).
Ἁγιος Εὐστράτιος 97. - Βλ. καὶ Γριτζόλας, Μοσχούδης.
Ἁγιος Ἡλίας 40, βλ. Προφήτης Ἡλίας.
Ἁγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος, Βομπλιανὴ Καβάλας 19, 20.
Ἁγιος Κωνσταντῖνος, Μελένικο 43.
Ἁγιος Νικόλαος τοῦ Κρήτου Ὑδάτος, Ἁγιον Ὅρος 2.
Ἁγιος Σισίνιος, Θάσος 12, 13.
Ἁγίου Ἀθανασίου βρύση, Λῆμνος 14.
Ἁγίου Αὐξεντίου κελλίον μονῆς Παντοκράτορος 17, 22· —μετόχι 38, 39· —ναὸς 22.
Ἁγίου Γεωργίου ναός, Λιμένας Θάσου 12, 13

- (μεγάλου Γεωργίου), 19, 20, 27.
- Ἅγιου Γεωργίου τοῦ Πλάκαρη κελλίῳ, Ἕσθιον Ὅρος 34.
- Ἅγίου Γεωργίου τοῦ Στοῦμπου μονή 2· —κελλίῳ μ. Παντοκράτορος 36, 63. —Βλ. καὶ Ἅγίου Νικολάου, Στοῦμπου.
- Ἅγίου Γεωργίου τοῦ Ὁξύνᾳ ναός, Στρυμόνας 16.
- Ἅγίου Δημητρίου τοῦ Κυνόποδος μονή 4· —τοῦ Σκυλοποδάρη, κελλίῳ μ. Παντοκράτορος 17· —μετόχι 38. —Βλ. καὶ Γεράσιμος ἡγούμενος.
- Ἅγίου Ἰωάννη τόπος 92.
- Ἅγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης μονὸνδριον, Προάστειο Θάσου 8. —Βλ. καὶ ναός.
- Ἅγίου Νικολάου μονή, βλ. Κόνων μοναχός.
- Ἅγίου Νικολάου τοῦ Στοῦμπου, κελλίῳ μ. Παντοκράτορος 36, 63· —περιοχή 58.
- Ἅγίου Παντελεήμονος μονή 1, 2, 27, 33, 36, 40-42, 44, 58, 59. —Βλ. καὶ Ἅγίου Στεφάνου κελλίῳ, Ἀντώνιος μοναχός, ἀποθήκη, Γεννάδιος ἡγούμενος, Γρηγόριος μοναχός, Θεοφάνης παπᾶ, Ματθαῖος, Μαρτύριος, Παΐσιος ἱερομόναχος, Ρωσῶν.
- Ἅγίου Παύλου μονή 34, 40, 41, 42, 44, 64. —Βλ. καὶ Αὐξέντιος γέροντας, Μανασσῆς γέροντας, Μεθόδιος μοναχός, Νίκων ἡγούμενος, Σαββάτιος μοναχός.
- Ἅγίου Στεφάνου κελλίῳ, ρωσικὸ 80, 81. —Βλ. καὶ Χρυσάνθος γέροντας.
- Ἅγίου Στεφάνου ράχωνας, Ἕσθιον Ὅρος 3.
- Ἅγίων Ἀναργύρων, κελλίῳ μ. Ἐσφιγμένου 81.
- Ἅγίων Ἀναργύρων μονὸνδριον, Κακηρᾶχη Θάσου 19, 20, 27 (ναός).
- Ἅγίων Ἀποστόλων, βλ. Δομετίου μονή.
- Ἅγίων Τεσσαράκοντα, βλ. Ξηροποτάμου μονή.
- Ἀγκύρας μητροπολίτης 32. —Βλ. καὶ Ἰωαννίκιος.
- ἀγορά : κελλίῳ 17, 117· —μετοχίου 90· —οἰκοπέδου 102· —χωραφιοῦ 9· —ἀγορὴς 54, 87.
- ἀγριελιές 123.
- ἀγρός 1· —τοῦ Σωτήρος τῆς μονῆς Δωροθέου 4, 5· —τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου τῆς μονῆς Φαλακροῦ 4.
- ἀγρυπνίες 104.
- Ἀγχιάλου μητροπολίτης, βλ. Ἀνανίας, Χριστοφόρος.
- ἀγωγή 9, 22, 51, 80, 82, 89.
- ἀδελφάτο 12, 13, 83, 93.
- ἀδελφοὶ 6, 7, 12, 13, 84. —Βλ. καὶ Ἀλέξιος, Κριτόπουλοι.
- ἀδιάσειστον 20.
- Ἀδραμέρεος ἐπίσκοπος 32.
- Ἀδριανός, ρήτωρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 53.
- Ἀδριανουπόλεως μητροπολίτης 46, 47, 49, 56, 57. —Βλ. καὶ Ἀνθιμος, Κάλλιστος, Νικηφόρος, Παρθένιος.
- Ἀδριανούπολη 46, 47, 49, 53, 55 - 57, 60, 66. —Βλ. καὶ Ἁγίας Τριάδας μονή, Βελονόπορτα, Ἑβραϊκή, κάστρο, Μιχαὴλ ἱερέας, ναός, Προδρόμου μονή, Χριστοῦ ἐνορία.
- Ἀδριανουπολίτες ἀδελφοὶ 53, 57, βλ. Κριτόπουλοι.
- Ἀζάπικο, παντοκρατορινὸ μετόχι, Λογγὸς Χαλκιδικῆς 44.
- Ἀη Βλάσης, βλ. Ἅγιος Βλάσιος.
- Ἀθανάσιος, μητροπολίτης Σηλυβρίας 46, 47.
- Ἀθανάσιος, ἀρχιμανδριτὴς Παντοκρατορινὸς 44.
- Ἀθανάσιος, χ. Ὁρμύλια Χαλκιδικῆς 90.
- Ἀθανάσιος, βλ. Βασιλικός, Στάμιος.
- Ἀθήνα 19.
- Ἀθηνῶν μητρόπολη 32· —μητροπολίτης 63, 64, βλ. καὶ Δωροθέος, Νικάνωρ.
- Αἰγιδόμαντρα 30.
- Αἶνον μητροπολίτης 63, 64.
- Ἀϊσέ, κόρη τῆς Φατμά, καταπατήτρια Φακοῦ Λήμνου 82.
- αἰσχροκέρδεια 120.

- Ἀκάκιος, μητροπολίτης Βάρνης 47.
 ἀκατάλυτον 10, 13.
 ἀκίνητα 12, 100, 112.
 ἀκρωτήρι 27, 33. —Βλ. καὶ Ἀρετὴ, Βάλτα.
 Ἀκρωτήρι, τοπ. Λήμνου 14, 15, 18, 23, 31.
 Ἀκτὴ Παρανησίας Λήμνου 14, 15, 18, 23, 30, 31.
 ἀκτιμοσύνη 25, 26, 28.
 Ἀκ - χισάο, βλ. Θυάτεια.
 ἀλαζονεία 115, 120.
 Ἀλανίας μητροπολίτης, βλ. Μητροφάνης.
 Ἀλάτζιατζης Θανάσης, ἀγρότης, Θάσος 73. —
 Βλ. καὶ Μπρόμης.
 Ἀλβανίτης Θεόδωρος, Λογγὸς Χαλκιδικῆς 33.
 Ἀλβανίτης Θεόδωρος, στιχητὴς μ. Παντοκρά-
 τορος, Λήμνος 14, 23, 24, 26, 30, 31. —
 Σοφία, σύζυγος 14. —Γεώργιος, τέκνο 14.
 αἰεῖα 19, 20.
 Ἀλεξανδρείας πατριάρχης 57, 58. —πάπας καὶ
 πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλε-
 ξανδρείας 46, 47, 57. —Βλ. καὶ Μελέτιος
 Πηγᾶς, Σιλβέστρος.
 Ἀλεξανδροπούλου Ὅλγα 42.
 Ἀλέξανδρος, γιὸς τοῦ Ἰέρακος, λογοθέτης τῆς
 Μεγάλης Ἐκκλησίας 60.
 Ἀλέξανδρος, βλ. Ἰωάννης Ἀλέξανδρος,
 Μουρούζης.
 Ἀλέξιος ἄγιος, ὁ Ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ, βλ.
 κάρα, λείψανα.
 Ἀλέξιος μέγας πριμικήριος 6, 7, κατόπιν
 μέγας στρατοπεδάρχης 8, 9, 11, 12, 20. —
 Ἰωάννης, πρωτοσεβαστὸς 6, 7, κατόπιν
 μέγας πριμικήριος 10, 11, 12 (δοῦλος τοῦ
 αὐτοκράτορα), 13 (δοῦλος κλπ.), 19, 20, βλ.
 καὶ Δούκας, παιδιά, Παλαιολογόπουλο.
 Ἀλέξιος, βλ. Ἰαγούπης, Λάσκαρις.
 Ἀλέξοπυργος, μετόχι μ. Παντοκράτορος,
 Λήμνος 23, 82, 100.
 Ἀλεπίου, βλ. Ἀλυτίου μονή.
 Ἀλιζέου Εἰρήνη, ἰδιοκτήτρια, Θάσος 14.
 ἀλλότριον (ξένοι) 12· ξένοι κυρίαρχοι 12, 13.
 ἄλογο -α 14.
 Ἀλυκὴ Χρυσουπόλεως Καβάλας 11.
 Ἀλυτίου μονή, Ἅγιον Ὅρος 29. —Βλ. καὶ
 Ἀντώνιος ἱερομόναχος, Ἰωσήφ μοναχός,
 Κωνσταντῖος προηγούμενος, Ματθαῖος ἱε-
 ρομόναχος, Ματθαῖος ἱερομόναχος, Νεό-
 φντος ἱεροδιάκονος.
 Ἀλωνες, βλ. Ἀλώνια.
 ἁλώνι 91. —Βλ. καὶ ἁλωνοτόπι.
 Ἀλώνια, τοπ. Λογοῦ Χαλκιδικῆς 27, 33, 62
 (ἸἈλωνες).
 ἁλωνοτόπι - ὁτοπος 14.
 ἁλως 16, 40.
 ἁμανέτια (ἐνέχυρα) 110, 111.
 ἁμαρτήματα 115, 120.
 Ἀμασείας μητροπολίτης, βλ. Ἀντώνιος,
 Ἰωακείμ, Ἰωάσαφ, Μελέτιος.
 Ἀμβρόσιος, μοναχὸς καὶ γέρον μ. Μεγίστης
 Λαύρας 41.
 Ἀμβρόσιος, μοναχὸς καὶ γέρον μ. Παντο-
 κράτορος 48, 50.
 ἀμετάτρεπτον 10, 56, 60, 64, 66.
 ἄμμος- ἄμμουδα, Ἅγιον Ὅρος 42, 48.
 Ἄμμος, βλ. Μακρὺς, Θάσος.
 ἀμπάρια 43.
 ἀμπατζίδικο, βλ. ἀμπέλι.
 Ἀμπελᾶς Θεόδωρος, ἱερέας, Χρυσουπόλη
 Καβάλας 16.
 ἀμπέλι -ια, ἀμπελώνας 1, 5, 11-14, 19-21, 31,
 37, 40, 43, 67, 81, 85, 91, 113, 123 (ἀμπελι-
 κή)· —ἀμπατζίδικο, Θάσος 70. —Ἀνω
 Χωρίου Λήμνου, μετοχίου μ. Παντοκρά-
 τορος 15, 18, 23, 24, 26, 30, ἔπειτα ἐξαμπέ-
 λιον 31, —τοῦ Δημάκη, Μελένικο 43. —
 τοῦ Κοντοχέρη, Θάσος 12. —τοῦ Με-
 λαχροινού, Θάσος 12. —τοῦ Μπιλιλῆ,
 Θάσος 12, 13, 19, 20. —ἐξαμπελοτόπι,
 Λήμνος 14. —ἐξαμπελον τοῦ Τζαουσιού
 14, 15, 18, κατόπιν τοῦ Ἀλβανίτου,

- Λήμιος 23, 31· —παλιάμπελον 14, 16· —
ἀφιέρωση 11, 70· —πώληση 54, 71, 73.
- Ἄμπελος, ὁ, βουνό Λογοῦ Χαλκιδικῆς 27, 33,
44, 64· —λάκκος τοῦ Ἄμπελου 62· —Πρβλ.
καὶ βουνό, Κόκαλον, Κορυφαί, Μουστά-
κη, ράχη, Τουρλόπετρα.
- ἀμυγδαλιές 12, 13, 19, 20, 27. —Βλ. καὶ δέντρα
ὀπωροφόρα.
- ἀναγνώστες 25, 28, 123· —σφράγιση 32.
- ἀνάθεμα 2, 37, 65, 115, 120.
- ἀναθήματα 10, 26, 27, 66.
- ἀναλώματα 6, 12.
- Ἀνανίας μητροπολίτης Ἀγχιάλου 88.
- Ἀνανίας μητροπολίτης Δέκρων 89.
- Ἀνανίας μητροπολίτης Σερρών 47.
- Ἀνανίας μοναχός καὶ γέροντας μ. Ἰβήρων 80.
- ἀναπαίτιτο 25, 28.
- Ἀνάργυροι ἅγιοι Κοσμάς καὶ Δαμιανός, βλ.
λείψανα.
- Ἀναστάσης, βλ. Πατζιατζής, Στρίγγας.
- Ἀναστασία ἁγία Φαρμακολύτρια, βλ. λείψανα.
- Ἀνατολή, βλ. Ἀντιοχείας πατριάρχης.
- Ἀνατολική Μακεδονία 19, 20, 27.
- Ἀναφανή, τοπ. Λήμιον 23, 31, 82 (Ἀνεφανή —
καὶ ἄλλη Ἀνεφανή).
- ἀνέγερση μονῆς 12, 13, 39, 40· —ναοῦ 26, 27,
46, 47· —σταυροπηγιακοῦ 47.
- ἀνεμόμυλοι 30, 31.
- ἀνεξαρτησία πατριαρχικῶν μονῶν 20, 25, 26,
28, 38, 46, 47, 66.
- Ἀνεφανή, βλ. Ἀναφανή.
- Ἀνθέμιος, πατριάρχης Ἀντιοχείας 115· —καὶ
πάσης Ἀνατολῆς 120.
- ἄνθη 77, 86.
- Ἀνθιμος Β' οἰκουμενικός πατριάρχης 63, 64.
- Ἀνθιμος πατριάρχης Ἱεροσολύμων 115, 120
(καὶ πάσης Παλαιστίνης).
- Ἀνθιμος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως 49,
53, 57.
- Ἀνθιμος μητροπολίτης Λήμιου 47.
- Ἀνθιμος ἱερομόναχος Παντοκρατορινός,
Θάσος 68.
- Ἀνθιμος ἱερομόναχος (=) 37.
- Ἀνθιμος γέροντας ὁ τζαγκάρης, κελλιώτης
Παντοκρατορινός 107. —Πρβλ. καὶ
Παρθένιος γέροντας.
- ἄνθρωποι 12, 13· —ξένοι καὶ τῷ Δημοσίῳ
ἀνεπίγνωστοι 23, 31, βλ. καὶ στιχητάδες.
- Ἄννα πρεσβυτέρα, κόρη παπα Κωνσταντίνου,
χ. Βουλγάρω Θάσος 68.
- Ἄννα σύζυγος παπα Αὐγουστῆ, χ. Βουλγάρω
Θάσου 68.
- Ἄννα βλ. καὶ Ἀσανίνα.
- ἀνοικοδόμησις κελλίου 6, 7, 40· —μονυδρίου 8·
—μ. Παντοκράτορος 79· —τραπέζης 78.
- Ἀντιοχείας πατριάρχης καὶ πάσης Ἀνατολῆς,
βλ. Ἀνθέμιος, Ἰγνάτιος.
- Ἀντρωνῆς, μάστορας, Ἄγιον Ὅρος 94.
- Ἀντωνάκης τζελεπής, τζεράς (χειροῦργος)
Κωνσταντινουπόλη 110.
- Ἀντωνάκης, βλ. Σαριπέγγουλου.
- Ἀντώνιος Δ' οἰκουμενικός πατριάρχης 20,
25-28, 38, 39.
- Ἀντώνιος μητροπολίτης Ἀμασειας 47.
- Ἀντώνιος ἐπίσκοπος Ἀγαθουπόλεως 46.
- Ἀντώνιος μοναχός, καθηγούμενος μ. Βατο-
πεδίου 5.
- Ἀντώνιος μοναχός, ἀποηγούμενος μ. Δω-
ροθέου 4.
- Ἀντώνιος ἱερομόναχος, προηγούμενος μ.
Ἀλυπίου 29.
- Ἀντώνιος μοναχός, γέρον τῆς μ. τῶν Ρουσῶν
(Ἁγίου Παντελεήμονος) 44, 64.
- ἀνυπακοή 115, 120 (παρakoή).
- Ἀνυποδότη, βλ. Ἀγίας Τριάδας μονή.
- Ἄνω Χωρίον, Λήμιος 14, 15, 18, 23 (καὶ
παλαιοχώρι), 24, 26, 27, 31 (καὶ παλαιοχώ-
ρι), 38.
- Ἀξάρι 99, βλ. Θυάτειρα.
- Ἀξέντης (Αὐξέντιος) τοῦ παπα Δούνα,

- Κακηροράχη Θάσου 72.
 άξινα 12.
 άπανταχοῦσα (έγγραφο ζήτηάς) 77, 79, 83, 93.
 άπαράθραυστον 20.
 άπαρασάλευτον 10, 13, 51.
 άπαράτρεπτον 11.
 άπειλή άργίας και άφορισμοῦ 44, 46, 47, 49, 51-53, 55, 60, 63, 66, 89· —άφορισμοῦ 7, 13, 20, 22, 29, 36-39, 44, 45, 49, 50, 54, 56, 57, 61, 64, 65, 88· —έπιτιμίου 16, 32, 34, 42, 48, 67.
 άπιδιές 43. —Βλ. και δέντρα άπωροφόρα.
 άπογραφή παραδοτική 30· —άπογραφική άποκατάστασις- κατάστασις 31. —Βλ. και παράδοσις άπογραφική.
 άπογραφείς άυτοκρατορικοί : Λήμων 14, 15, 18, 23, 24, 30, 31, βλ. και Θεολογίτης, Καντακουζηνός, Μειζομάτης, Πεπαγωμένος, Σεβαστόπουλος, Χειλάς· —Στρυμόνα, βλ. Μοσχόπουλος.
 άπογραφικά σιγίλλια, άπογραφικόν, βλ. γράμμα· —άπογραφική, βλ. έξίσωσις· —παιλαία, βλ. θέσις.
 άπόδειξη -εις, 59· έισπραξης 104· —έξόφλησις 84, 124· —καθολική 71. —ύποσχετική 98.
 άποζημίωση 5, 90, 113.
 άπογοῦμενος 4, βλ. Άντώνιος μοναχός.
 άποθήκη 1, 40.
 Άποθήκη, τοπ. Λογοῦ Χαλκιδικής 27, 33, 50-52.
 άποκατάστασις άπογραφική, βλ. άπογραφή, έξίσωσις.
 Άποστόλων άγιων νηστεία 108.
 άποτύπωμα δακτύλων άντι ύπογραφής 72, 91, 102.
 άπόφασις 5, 22, 32-34, 36-39, 41, 49-51, 67, 80, 82, 87, 113· —διατιπηκή 44.
 άποψίλωση 52.
 άρά 1, 36, 41, 67, 90· —έκκλησιαστική 120.
 άργία (έορτή) 115, 120.
 άργία έκκλησιαστική 89.
 Άργους, βλ. Ναυπλίου και Άργους μητροπολίτης.
 Άργυρόπουλος, βλ. Ιωάσαφ.
 Άρειος 65.
 άρεος - άρειος - άριος (βελανιδιά) 3 - 5, 37, 62· —Πρβλ. και βελανιδιά, δρυς.
 Άρετή, άκρωτήρι Λογοῦ Χαλκιδικής 27, 33, 44, 62 (Άρήτη), 64 (ράχη). —Βλ. και ράχη.
 Άρήτη, βλ. Άρετή.
 Άρναία Χαλκιδικής, βλ. Λιαρίγκοβη.
 Άρσένιος άρχιεπίσκοπος Δομενίκου και Έλασσώνος 46, 47.
 Άρσένιος έερομόναχος, ήγούμενος μ. Έσφιγμένου 19, 20.
 Άρσένιος μοναχός, καθηγούμενος μ. Φιλοθέου 5.
 Άρσένιος πνευματικός, προηγούμενος μ. Παντοκράτορος 108-110, 112, 117-119, 123, 125.
 Άρτης, βλ. Ναυπάκτου και Άρτης μητροπολίτης.
 Άρτινός Ευστάθιος, κόμσος Βλαχίας 116, κατόπιν ποστελνιτζέλος 113, έπειτα ποστέλνικος 117 (Σταθάκης). —Βλ. και Σουλτάνα.
 Άρχαιοπολίτισσα, τοπ. Λήμων 14.
 άρχή (έξουσία) 11.
 άρχιδιάκονος 87, βλ. Σωφρόνιος Παντοκράτορινός.
 άρχιεπίσκοποι 77, 79, 83, 93. —Βλ. και Δομενίκου και Έλασσώνος, Έλασσώνος, Καρπάθου, Κασσανδρείας, Προικοννήσου, Παγωνιανής, Σάμου, Σαντορήνης, Φαναρίου.
 άρχιμανδρίτης, βλ. Άθανάσιος Παντοκράτορινός, Βενιαμίν.
 Άρχιστρατήγον μονή, βλ. Φαλακροῦ.
 άρχοντας -εις 26, 34, 43 (άρχων), 56, 57, 110, 113 (άρχων), 117 (άρχων), 123· άρχοντες

- 23, 26, 44, 47, 55, 57, 59, 60, 64-66, 69, 77, 79, 83, 93. —Βλ. και Παναγιώτης, Σαμουρκάσης, Σταθάκης.
- Ἀρχοντή, κόρη τοῦ [Νικη]φόρου, Θάσος 71. ἀρχοντόπουλοι 30.
- ἄρχων, βλ. ἄρχοντας.
- Ἀσανίνα Κοντοστεφανίνα Ἄννα, ἐξαδέλφη αὐτοκράτειρας Ἑλένης Καντακουζηνῆς Ἀσανίνας, σύζυγος Ἰωάννη τοῦ Ἀλεξίου 10, 11 (μεγάλη πριμικήρσις).
- ἀσβέστης 94.
- Ἀσία, βλ. Ἐφέσου μητροπολίτης.
- Ἀσλάν, πρῶν μέγας βόρνικος Βλαχίας 65.
- ἀσλάνια 71, 92, 102.
- ἄσπρα (= χρήματα) 84, 97, 103, 109, 110, 119, 124· —δανεικά 123· —(ποσό) 35, 37, 45α· —β·, 46, 47, 54, 59, 73· —(ὑποδιαίρεση τῶν γροσίων) 109, 110.
- Ἀσπρη Θάλασσα (Αἰγαῖο) 100.
- Ἀσπρη Πέτρα, τοπ. Λήμουν 122.
- Ἀσπρολούπου Ἰωάννης, Μανταμάδος Λέσβου 75.
- ἄσταφίδα, βλ. σταφίδες.
- ἄσκαμναί, βλ. σκαμινιές.
- ἀσφάλεια νομική 9.
- Ἀσωμάτου μονή, περιοχή, βλ. Φαλακροῦ.
- ἀτέλεια φορολογική 11, 18, 24, 30, βλ. δικαῖωματα, ἐλευθερία, ἐξκουσία, φοροαπαλλαγὴ.
- Ἀτζάμης Μανουήλ, προεστός Μελενίκου 43.
- Αὐγερινός Γεώργιος, Χρυσούπολη Καβάλας 16.
- Αὐγουστής (Αὐγουστίνος) τοῦ παπα Σταμάτη, ἱερέας, γ. Βουλγάρω Θάσου 68. —Βλ. και Ἄννα.
- Αὐγουστίνος, βλ. Αὐγουστής.
- αὐθέντης (ἡγεμόνας) 113. —Βλ. και Βλαχίας ἡγεμόνες.
- αὐθεντικότητα ἐγγράφου 2, 25, 27, 43.
- αὐλή 14· —πατριαρχική (γραμματεία) 91.
- Αὐξέντιος ἱερομόναχος, ἐκκλησιαρχῆς μ. Ἰβήρων 80.
- Αὐξέντιος, γέροντας μ. Ἀγίου Παύλου 44, 64.
- Αὐξέντιος, γέροντας μ. Μερίστης Λαύρας 67.
- Αὐξέντιος, βλ. και Ἀξέντης.
- αὐτοκράτωρ Ρωμαίων, 59, βλ. Ἰωάννης Ε', Ἰωάννης Η', Μανουήλ Β'.
- ἀφανισμός μ. Παντοκράτορος ἀπειλούμενος 99, 108.
- ἄφεση ἁμαρτιῶν 115, 120.
- ἀφιέρωση - εις 13, 53, 55· —ἀμπελιῶν 11, 30, 70· —ἐλαιοδένδρων 68, 72, 75, 87· —κτημάτων 10, 12, 26, 27, 68, 74, 91· —μονῆς 49, 53, 57, 60, 65, 66· —ναοῦ 57, 60· —σπιτιοῦ 56, 75.
- ἀφιερωτές, βλ. Ἀλέξιος, Ἀσανίνα, Καλίνικος, Κορώνης, Μαργαρίτης, Μητροφάνης, Παναγιώτης.
- ἀφορισμός 95, 96, 115, 120. —Βλ. και ἀπειλῇ.
- Ἀχαμενίδαι 12. —Βλ. και Ἀγαρηνοί, Ὀθωμανοί.
- Ἀχίλλειος, ἱεροδιάκονος μ. Χουλιαρά 37.
- Ἀχινός Σερρών, βλ. λίμνη.
- Ἀχμέτ(ης), πατέρας τοῦ Ὁσμάν μπη, Κακηρράχη Θάσου 72.
- ἄχυρώνας 43, 91.
- Βάβας, τῆς, τοπ. Λογγοῦ Χαλκιδικῆς 62· —κεφαλῶματα τῆς Βάβας 62. —Βλ. και Λάκκος.
- Βαθέα, τοπ. Θάσου 68.
- Βαθὺς Ρύακας, περιοχή Φαλακροῦ Ἀγίου Ὁρους 4 (μέγας), 5 (ρύακας με τοὺς ἄρεους), 42 (μέγας ρύακας), 48, 58. —Βλ. και ρύακας.
- βακουφικό κτήμα, βλ. γεδίκι.
- Βάλτα, ἀκρωτήρι Λογγοῦ Χαλκιδικῆς 33.
- βάλτος 27· —βάλτος Τρεστενίκεια, Λογγὸς Χαλκιδικῆς 27, 33 (Βάλτα λεγόμενη Τρεστενίκεια).

βαλτότοπος 44.

Baloteti 65, βλ. Μπαλοτέτσι.

Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, βλ. Προδρόμου, Τιμίου Προδρόμου.

Βαυτοχεΐλαινα, σύζυγος Κωνσταντίνου παπα, Θάσος 68.

βάρεη δημοσιακά (φορολογικά) 18, (31), 79.

Βαρθολομαῖος, ἀπόστολος 34.

Βαρθολομαῖος μοναχός, ἡγούμενος μ. Καραβάλλον 5.

Βαρνάβας, ἀπόστολος 34.

Βάρνης μητροπολίτης 60. Βλ. καὶ Ἀκάκιος.

Βαρσάμης τοῦ Νικόλα, Θάσος 70.

Βαρῦνος 123, βλ. Favorino Varino Camert.

Βασίλειος ὁ Μέγας 20, 26.

Βασίλειος τῶν Ρωσῶν, ἡγούμενος μ. Ξυλουργοῦ 3, 5.

Βασίλειος, γέροντας μ. Φιλοθέου 34.

Βασιλεύουσα 100, βλ. Κωνσταντινούπολη.

Βασιλικά, χ. Λέσβου 89.

Βασιλικὸς Δῆμος, δημογέροντας Μελενίκου 43.

Βασιλικὸς τοῦ Ἀθανασίου, χ. Ὁρμύλια Χαλκιδικῆς 90.

βασιλὶς τῶν πόλεων 26, 27, βλ. Κωνσταντινούπολη.

βάσταξ 12.

Βατάνα, μητέρα Καλλίνικου παπα Παντοκρατορινοῦ, Μανταμάδος Λέσβου 75.

Βατοπαδίου μονή 36, βλ. Βατοπεδίου.

Βατοπεδινόι 2, 36, 41, 42, 45α' - β', 48, 58, 61, 63, βλ. Βατοπεδίου μονή.

Βατοπεδίου μονή 2, 5, 11, 12 (βασιλική), 17 (βασιλική μεγάλη), 19 (μεγάλη), 20 (βασιλική), 34 (βασιλική), 35, 36, 40, 42, 44, 45, 48, 58, 61, 63, 64, 67, 104. —Βλ. καὶ Ἀντώνιος μοναχός, Γαβριὴλ μοναχός (τρεις ὁμώνυμοι), Γαλακτίων ἱερομόναχος, Δαβίδ μοναχός καὶ γέροντας, Δανιὴλ γέροντας, Δανιὴλ μοναχός καὶ γέροντας, Διονύσιος

παπα, Δονάτος προηγούμενος, Δοσίθεος, Δοσίθεος, Δοσίθεος ἱερομόναχος, Δωρόθεος μοναχός καὶ γέροντας (δυο ὁμώνυμοι), Δωρόθεος μοναχός, Ζωσιμάς γέροντας, Θεόδουλος μοναχός, Ἰωακείμ μοναχός, Κάλλιστος γέροντας, Κάλλιστος ἱερομόναχος, Κολιτσού, Μάξιμος, Ματθαῖος μοναχός, Νεῖλος μοναχός, Νεκτάριος μοναχός, Νεκτάριος μοναχός, Παχώμιος παπα, Παχώμιος προηγούμενος, Στέφανος, Σιμεὼν ἱερομόναχος, σφραγίδα, Σωφρόνιος ἱερομόναχος, Σωφρόνιος μοναχός, Τιμόθεος γέροντας.

Βατοπεδίου (ἡ Παντοκράτορος;) μ., βλ. Λαυρεντίος ἱερομόναχος.

βάτος μεγάλος 14.

Βατουχόβα Μελενίκου, βλ. Μέγα Χωράφιον.

Βδελλοπτηγή, τοπ. Λήμνου 14.

βελανιδιά- ἐς 12, 37 (μεγάλη).

Βελονόπορτα κάστρον Ἀδριανούπολης 53.

Βενέδικτος, γέροντας Ἰβηρίτης 76.

Βενέδικτος, σκενοφυλάξ μ. Ξηροποτάμου 90.

Βενιαμὶν καθηγούμενος μ. Παντοκράτορος 58.

Βενιαμὶν ἡγούμενος μ. Καταρτίου Βλαχίας 65.

Βενιαμὶν ἀρχιμανδρίτης μ. Ἰβήρων 80.

Βεργῆς, βλ. μάντρα.

Βερροῖας μητροπολίτης, βλ. Γεράσιμος.

Βερροῦτων μονή, Ἅγιον Ὄρος 2.

Βεσμελὴς Σπανδωνῆς χατζη Κωνσταντίνου, Θεσσαλονίκη 123, 125.

βεσιτιάρης, βλ. δεῦτερος βεσιτιάρης, μέγας βεσιτιάρης.

Βησσαριών σκενοφυλάξ μ. Ἰβήρων 80.

Βησσαριών γέροντας μ. Παντοκράτορος 93.

βιβάριον (ἰχθυοτροφεῖο), Νέστος 19, 20, 27.

Βιβλίον Παρρησιῶν, βλ. παρρησία.

βιβλίον, βιβλιοδέτης, βιβλιοδεσία 123.

Βιβλος Ζωῆς 106.

βίγλα (φυλάκιο), βλ. Μουστάκη, ράχη.

βίγλα, βιγλιάτικο, βιγλιόματα 14, 31.

Βιθυνία 79, βλ. και Ἰωαννίκιος δσιος, Μακάριος μητροπολίτης Νικομηδείας.

Βιθυνίας πάσης ἑξαρχος, βλ. Μακάριος μητροπολίτης Νικομηδείας.

Βίντος Δήμος, προεσπός Τυρνάβου 69.

Βλαχία, βλ. Ἀρτινός, Ἀσλάν, βογιάροι, βοεβόδας, βόρνικος, δεύτερος βεσιάρης, Δημητράκης, Δράγος, Εὐστράτιος, ζουπάν, ἡγεμονία, Θεόδωρος, Θωμᾶς ἱερέας, Ἰβάσκος, Ἰουβενάλιος ἱερομόναχος, ἰσπράβνικος, Ἰωάννης Ἀλέξανδρος, Καισάριος, κατζίβελι, Κατσόρι, Κόνδυλος, Κωνσταντίνος, Ματθαῖος, Μαυροκορδάτος, μέγας ἄγας, μέγας βεσιάρης, μέγας βόρνικος, μέγας λογοθέτης, μέγας παχάρνικος, μέγας ποστέλνικος, μέγας σλουντζιάρης, μέγας σπαθάρης, μέγας στόλνικος, Μίχος, Μούγια, Μουρούξης, Μπαλοτέστι, Νεάγκου, Οὐγγροβλαχίας μητροπολίτης, Παπᾶς, Παρασκευᾶς, ποστέλνικος, ποστελνιτζέλος, Ράδουλ, Ράντου, Ρατέστι, Σταθάκης, Στάκος, Τρουφαντά, τσιγγάνοι, Χέρσα, Χρίτζσα, χωρικοὶ ἑξαρτημένοι.

Βλαχίας ἡγεμόνες, βλ. Ἰωάννης Ἀλέξανδρος, Μιχαὴλ βοεβόδας, Μουρούξης Ἀλέξανδρος, Ράδουλ βοεβόδας.

Βλάχοι (χωρικοὶ Ρουμάνοι) 65.

βλέφαρον τοῦ ράχωνος 3.

Βληντάκις Ἰωάννης ἱερέας, πρωτοπαπᾶς Χρυσουπόλεως Καβάλας 16.

Βλουγάρω, βλ. Βουλγάρω.

βογιάροι Βλαχίας 65.

βοεβόδας (ἡγεμόνας Βλαχίας), βλ. Μιχαὴλ, Ράδουλ.

βοεβόδας (διοικητὴς Λήμνου), βλ. Γιουσούφ ἁγίας.

Βομπλιανή, χ. περιοχῆς Καβάλας 19, 20. —Βλ. και Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος.

Βομπλιτζού, πηγή, Στρυμόνας 19, 20.

βόρνικος Βλαχίας 65, βλ. Ἰβάσκος.

βοσκοτόπι - ια, βοσκοτόπος : —Ἀκρωτηρίου Λήμνου 15, 18, 23, 24, 31· —μάντρας τοῦ Κοτανίτζη, Φακὸς Λήμνου 30· —μάντρας τοῦ Μαγκαφᾶ 30· —Αἰγιδόμαντρας Φακοῦ 23, 24, 30, 31, 82.

Βουκουρέστι 65.

Βούλγαροι 43.

Βουλγάρω, χ. Θάσου 68. —Βλ. και Ἄννα, Αὐγουστής παπα, Καρυῆς, Κομνηνάκης παπα, Κωνσταντίνος ἱερέας, Κωνσταντίνος παπα, Παναγιώτης παπα, Ρήγας παπα, Σμαράγδα, Σωτήρης παπα.

βούλλα-ες 24 (χρυσή), 37, 72, 103.

Βούναρος, τοπ. Μανταμάδου Λέσβου 75.

βουνό -ά 2 (βουνιτζιον), 8, 12, 13, 14 (κεδρινόν), 16, 18, 23, 26, 27 (και βουνί), 30, 31, 33, 44, 64 (πέτρινο, βλ. Τουρλόπετρα), 82 (βουναρανίον)· —βουνός 4, 21, 24, 64· —κορυφές (σημερ. Κορυφαί Ἀμτέλου) 27, 33, 44, 64· —πρόποδες (σκάλα, σκαλία) 14, 15, 18, 23, 31.

βουτυροπούς, βλ. γιαγτζής.

Βραγοτζίκης, βλ. Κοσμάς ἱερομόναχος.

Βρανάς, Χρυσούπολη Καβάλας 16.

Βρανάς, βλ. Πενταρχακῆς.

Βράνκος, βλ. Παλαιολόγος.

Βραχάδια, τοπ. Θάσου 12, 13.

βράχος 12, 58 (με σφραγίδες).

Βρεφοκρατοῦσα, βλ. Θεοτόκος.

βρύση 12, 13. —Πρβλ. και Ἅγιον Ἀθανασίου βρύση.

Γαβράς, μέγας σκευοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 53.

Γαβριὴλ Δ', οἰκουμενικὸς πατριάρχης 95, 96.

Γαβριὴλ μητροπολίτης Μελενίκου 53.

Γαβριὴλ μητροπολίτης Ναυπάκτου και Ἄρτης 63, 64.

Γαβριὴλ μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν 53.

Γαβριὴλ μητροπολίτης Χίου 47.

- Γαβριήλ ἀρχιεπίσκοπος Πωγωνιανῆς 47.
 Γαβριήλ ἱερομόναχος καὶ πρωτοσύγγελλος, πρῶην Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους 37.
 Γαβριήλ μοναχός, Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους 5.
 Γαβριήλ ἡγούμενος μ. Φαλακροῦ 1.
 Γαβριήλ προηγούμενος μ. Ξενοφάντος 42.
 Γαβριήλ προηγούμενος μ. Παντοκράτορος 109.
 Γαβριήλ προηγούμενος μ. Σταυρονικήτα 67.
 Γαβριήλ παπα, πνευματικὸς Παντοκρατορινὸς 83.
 Γαβριήλ γέροντας Παντοκρατορινὸς 114.
 Γαβριήλ ἐκκλησιαάρχης μ. Ἰβήρων 80.
 Γαβριήλ παπα, Παντοκρατορινός, μετόχι Σμύρνης 123.
 Γαβριήλ ἱερομόναχος, γραφέας 35.
 Γαβριήλ μοναχός μ. Βατοπεδίου 48 (τρεῖς ὁμώνυμοι).
 Γαβριήλ μοναχός μ. Σταυρονικήτα 42.
 Γαβριήλ Σταυρονικήτιανός 40.
 Γαβριήλ, πεθερός ἡ γυναικάδελφος τοῦ Σταυρινοῦ 103.
 Γαβριήλ[...] 48.
 Γαλακτίων ἀρχιεπίσκοπος Δομενίκου καὶ Ἐλασσῶνος 53.
 Γαλακτίων ἱερομόναχος, καθηγούμενος μ. Βατοπεδίου 12.
 Γαλακτίων ἱερομόναχος, καθηγούμενος μ. Σίμωνος Πέτρας 67.
 Γαλακτίων μοναχός καὶ γέροντας μ. Δοχειαρίου 42.
 Γαλακτίων μοναχός μ. Παντοκράτορος 84 (Γαλαχτίας).
 Γαλαχτίας, βλ. Γαλακτίων.
 γαμπρός 6, 7, 10, 13, 14, 54, 56, 123. —Βλ. καὶ Ἀλέξιος, Δούκας, Δραγόμενος, Κωνσταντῆς, Μοναχίτης, Σταυρινός.
 Γάνου καὶ Χώρας μητροπολίτης 60. — Βλ. καὶ Ἰωαννίκιος.
 Căscioarele, 65, 85, 113, βλ. Κατσόρι.
 Γαστρία, τοπ. Φακοῦ Λήμνου 23, 24, 26, 30, 31.
 γεδίκι (δικαίωμα πώλησης εἰδῶν σὲ βακουφικό κτήμα) 102.
 γειτονιά 91. —Βλ. καὶ Κασάπ Κιτίο, μαχαλές, Ντοῦλε, Οὐγκοῦν.
 Γενάδिका (ἡ), τοπ. Λιμένα Θάσου 68.
 Γενέσιον τῆς Παναγίας, κελλίον παντοκρατορινὸ 107, βλ. Ραβδόχου.
 Γενίκιοῖ, βλ. Νεοχώρι Σερρών.
 Γεννάδιος ἱερομόναχος, Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους 29.
 Γεννάδιος ἡγούμενος τῶν Ρώσων (μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος) 40.
 Γεννάδιος ἱερομόναχος, Κουτλουμουσιανός 21.
 Γεννάδιος μοναχός, Φιλοθεΐτης 41, 42.
 Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου ἐορτὴ 86.
 Γεράκης, μαχαίρας, Ἁγιον Ὄρος 84. —Πρβλ. καὶ Στέργιος.
 Γερακλῆς, Τύρναβος 69.
 Γεράσιμος Γ΄ πρῶην οἰκουμενικὸς πατριάρχης 115, 120.
 Γεράσιμος μητροπολίτης Βερροίας 46, 47.
 Γεράσιμος μητροπολίτης Ἡρακλείας 47.
 Γεράσιμος μητροπολίτης Κρήτης 88.
 Γεράσιμος μητροπολίτης Κυζίκου 88, 89.
 Γεράσιμος μητροπολίτης Μηθύμνης 89.
 Γεράσιμος ἡγούμενος μ. Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κυνόποδος 4.
 Γεράσιμος ἱερομόναχος, ἡγούμενος μ. Ἐσφιγμένου 34.
 Γεράσιμος γέροντας Παντοκρατορινός 114.
 Γεράσιμος μοναχός κελλίου τοῦ Μακροῦ 22.
 Γεράσιμος μοναχός Παντοκρατορινός 88 - κεκοιμημένος 115.
 Γεράσιμος παπα, μετοχίτης Παντοκρατορινός, Καζαβίτι Θάσου 54.
 Γεράσιος γέροντας μ. Μεγίστης Λαύρας 44, 64.
 Γεράσιος ἡγούμενος μ. Παντοκράτορος 77, 88

- (προηγούμενος, μακαρίτης).
- Γερμανός μοναχός μ. Σίμωνος Πέτρας 41.
- Γερνάς, ιδιοκτήτης, Λήμιος 14.
- γέροντας κελίου 107· —μοναχοῦ 21.
- Γεωργάκης καπετάν, Κατσόρι Βλαχίας 85.
- Γεωργάκης, βλ. Γλάρος.
- Γεώργης, βλ. Κορώνης.
- Γεώργιος χατζη, τελατίνης, Σμύρνη 101.
- Γεώργιος, βλ. Ἀγγελέας, Ἀλβανίτης, Αὐγερινός, Γεώργιος χατζη, Θεολογίτης, Καρτζαμπλᾶς, Καρτζαμπλᾶς Νικόλαος, Κανταντζιόγλου, Κλαδίτης, Κριτόπουλοι, Μαυροκορδάτος, Μπόγδανος, Μυτιληναῖος, Οὐγγρος.
- Γεώργιος, βλ. καὶ Γεωργάκης, Γεώργης, Γιωργάκης, Γιώργος.
- γῆ 9 (χωραφαῖα), 12 (ὑπερὸς τε καὶ χερσαία), 13, 14, 15 (καὶ νομαδιαία), 18, 19, 23 (δημοσία καὶ βασιλική), 24, 26, 30 (ὁροστατημένη), 31, 97.
- Γηρομεριώτης, βλ. Γρηγόριος ἔξαρχος.
- γιαγτζῆς (βουτυροπούς) 101, βλ. Νικόλας χατζη.
- Γιαννάκη Λάκκος, βλ. Λάκκος.
- Γιαννάκης, πατέρας Τριαντάφυλλου, Λήμιος 100.
- Γιαννάκης, χ. Ὁρμυλία Χαλκιδικῆς 90.
- Γιαννάκης βλ. Γριτζόλας, Δημήτριος, Κώστας, Λιακόπουλος.
- Γιάννης βλ. Κορώνης.
- Γιαννίκας βλ. Ἰαννίκας.
- Γιαννιός, πρῶν ἰδιοκτήτης, Θεολόγος Θάσου 12, 13.
- Γιάντζος, συζ. χατζη Χρυσῆς, Γραμματικόβο ἐπαρχίας Μογλενῶν (Πέλλης) 91.
- Γιαριλάς χατζη Παρασκευᾶς τοῦ χατζη Μιχάλη, προσκυνητῆς 78.
- Γιοβάννης, βλ. Ἀγγελῆς.
- Γιοουσούφ ἀγάς, βοεβόδας καὶ δισδάραγας Λήμιου 100.
- Γιράκης, βλ. Γεράκης.
- Γιωργάκης, βλ. Μαυριζᾶς.
- Γιωργίτζης, Θάσος 73.
- Γιωργίτης, Μανταμάδος Λέσβου 75.
- Γιώργος, βλ. Μακαρουανάκης.
- Γιωργουλά Θαμαχτός, Θάσος 70.
- Γκανοχορίδι, τοπ. Θάσου 54.
- Γιαβούρης Δημήτριος, χτίστης, Ἅγιον Ὄρος 94.
- Γκινόκαστρο 76.
- Γκιουζελέτος Δημήτρης, δημογέροντας Σμύρνης 102.
- Γκιούρα Ἰῶβος, ιδιοκτήτης, Θάσος 54.
- γκρεμός, βλ. μέγας γκρεμός.
- Γλάρος Γεωργάκης 118.
- Γλίστρες, τοπ. κάστρον Λιμένα Θάσου 68.
- γνώμη ἀρχιερέα (ἐξουσιοδοτημένη ψήφος) 32, 50, 53, 60, 63, 64.
- γονεῖς, βλ. κατάρα.
- Γοθθίας μητροπολίτης, βλ. Καλλίνικος.
- Γουλίσματα, τοπ. Θάσου 73.
- Γούναρης Ἀγγελος, Καζαβίτι Θάσου, 54.
- Γούναρης Σταμάτης, Καζαβίτι Θάσου 54. Βλ. καὶ Στάμος.
- Γούτας, βλ. Κανταντζιόγλου.
- γοῦρνες νεροῦ 21, 41, 81.
- Γοῦρνες, τοπ. Φακοῦ Λήμιου 30.
- Γραβάνης, βλ. δραγασιά.
- γράμμα (ἐπιστολή) 108, 109· —γράμματα 109 (Κωνσταντινουπόλεως), 123.
- γράμμα (δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο) 6-8, 12, 13, 15-17, 21, 28, 31, 36, 39, 40, 44, 45β', 50, 51, 53, 55-57, 60, 63, 64, 66 (παλαιγενές), 72, 74, 75, 78, 85, 99, 100, 106, 114· —ἀφιερωτήριον 75· —ἀπογραφικὰ σιγίλλια γράμματα 30 (καὶ σιγίλλιδες ἀπογραφικό)· —ἀποδεικτικόν 76, 90· —ἐμμάτυρον καὶ πωλητήριο 102· —καὶ ἐναφράγιστον 100· —ἐνυπόγραφον καὶ ἐμμάτυρον 85, 91· —ἀφιερωτήριον 10, 13· —βασιλικά καὶ

πατριαρχικά σιγίλλωδη γράμματα 39· — δηλοποιούν και εξοφλητικών 76, 87 (δηλοποιητικών)· —είρηνικών 21, 41· —ένσφραγιστον 81, 100, 114· —και έννυπόγραφον 80, 113· —έπικυρωτικών 10, 66 (έπικυρωτικά και βραβευτικά γράμματα)· —έξαρχικών 44, 64· —έξοφλητικών 101· —ίσον άπαράλλακτον 113· —καταλλαγής 44· —παραδοτικών 18, 23 (—άπογραφικών)· —πατριαρχικό 53, 57· —και συνοδικό 50, 51, 53, 56, 63, 64· —πρακτικών 24· —πρατήριον 9, 102 (πωλήσεως)· —σιγίλλιον 23, 24, 27, 30, 39· —άπογραφικά γράμματα 30· —σιγίλλιδες 7, 13, 20, 27, 38, 46, 47, 66 (έπικυρωτικών)· —σημφωνητικών 113, 114 (ένσφράγιστο), 122 (και έπιβεβαιωτικών)· —της Συνάξεως 35, 45 (συνακτικών γραμμάτων) 59, 63 (έννυπόγραφον)· —συνοδικόν 55- 57, 66 (γράμματα)· —συνοδικόν σιγίλλιδες 46, 47· —συστατικό 86· —ύποσχετικό 78, 114· —ψευδογράμμα 36.

Γραμματικό Πέλλης, βλ. Γραμματικόβο.

Γραμματικόβο, γ. έπαρχίας Μογλενών (σημ.

Γραμματικό Πέλλης) 91. —Βλ. και Χρυσή χατζη.

γραμματικός, βλ. Νικόλαος· —της Μεγάλης Μέσης 'Αγίου Όρους 76, βλ. Τιμόθεος γέροντας.

Γράσεις, τοπ. Λογγοῦ Χαλκιδικής 62.

γραφή (έπιστολή) 112, 123.

γραφές 1-3, 5, 7-9, 11, 12, 14-16, 18, 19, 23-25, 33, 35, 40, 42, 43, 45, 48, 49, 51, 52, 55, 56, 58, 62, 67, 68, 71, 72, 74, 78, 79, 83, 84, 90, 95, 96, 100, 101, 103, 104, 108-112, 114, 116, 117, 119, 121-125. —Βλ. και 'Αλέξανδρος, Γαβριήλ ιερομόναχος, Θεοδόσιος Ζυγομαλάς, Λέοντιος, Παπαγεωργίου, Συμεών.

Γρηγόριος Ε΄ οικουμενικός πατριάρχης 40, 102 (ως μητροπολίτης Σμύρνης), 109, 112.

Γρηγόριος μητροπολίτης Δρύστρας 47.

Γρηγόριος μητροπολίτης Λαρίσης 63, 64.

Γρηγόριος μητροπολίτης Μυτιλήνης 47.

Γρηγόριος ό Γηρομεριώτης, έξαρχος πατριαρχικός, κήτωρ μ. Σταυρονικήτα 39, 40.

Γρηγόριος, ιερομόναχος μ. Ξηροποτάμιου 34.

Γρηγόριος ιερομόναχος, προηγούμενος μ. Χιλανδαρίου 58.

Γρηγόριος παπα, ήγούμενος μ. Παντοκράτορος 86 (σκευοφύλαξ), 88.

Γρηγόριος μοναχός, ήγούμενος μ. Δομετίου ('Αγίου 'Αποστόλων) 1.

Γρηγόριος μοναχός, ήγούμενος μ. Ραβδούχου 5.

Γρηγόριος παπα, προηγούμενος μ. Κουτλουμουσίου 44, 64.

Γρηγόριος, μοναχός εκ των Ρουσών ('Αγίου Παντελεήμονος) 41.

Γρηγόριος, μοναχός μ. Φιλοθέου 40.

Γρηγόριος, βλ. Κουκουλάς.

Γρηγορίου μονή 34, 35, 40- 42. —Βλ. και Θεόδωρος μοναχός, 'Ιωβ γέροντας, Νικάνωρ γέροντας, Νικάνωρ ήγούμενος, Νικων μοναχός, Στέφανος.

Γριτζόλας Γιαννάκης, 'Αγιος Εϋστράτιος 97.

γρόσια (=χρήματα) 102· —(ποσό) 76-78, 83, 85, 88- 90, 94, 97, 100, 101, 103, 104, 106, 109-114, 116, 117, 119, 123.

Δαβίδ ιερομόναχος, καθηγούμενος μ. Έσφιγμένου 17.

Δαβίδ ιερομόναχος, καθηγούμενος Νέας Μονης Θεσσαλονίκης 33.

Δαβίδ ιερομόναχος και πνευματικός, προηγούμενος μ. Παντοκράτορος 63, 64.

Δαβίδ, γέροντας μ. Κασταμονίτου 44, 64.

Δαβίδ, μοναχός και γέροντας μ. Βατοπεδίου 45β'.

δακτυλικό άποτύπωμα άντι ύπογραφής 72, 91, 102.

- Δαμασκηνός μητροπολίτης Θεσσαλονίκης 89.
 Δαμασκηνός μητροπολίτης Κυζίκου 53.
 Δαμασκηνός μοναχός Ἰβηρίτης 90.
 Δαμιανός, βλ. Ἀνάργυροι ἅγιοι.
 Δαμιανός ἱερομόναχος, ἡγούμενος μ. τοῦ Μηνίτζη 22.
 Δαμιανός ἱερομόναχος, ἡγούμενος μ. Χιλανδαρίου 12.
 δάνεια 100, 112.
 δανειστής· ἐς 83, 93, 100, 108, 109.
 Δανιὴλ μητροπολίτης Λαρίσης 47.
 Δανιὴλ μητροπολίτης Σερρών 66.
 Δανιὴλ, πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 91.
 Δανιὴλ ἱερομόναχος, ἡγούμενος μ. ἁγίας (Μεγίστης) Λαύρας 34.
 Δανιὴλ Καλπουδά, προηγούμενος μ. Παντοκράτορος 86.
 Δανιὴλ, (προεσὸς μ. Παντοκράτορος) 79.
 Δανιὴλ, γέροντας Βατοπεδινός 61.
 Δανιὴλ, μοναχός καὶ γέροντας Βατοπεδινός 45α' - β' .
 Δανιὴλ ἱερομόναχος, δὴθεν Παντοκρατορινός 113.
 Δανιὴλ, βλ. Στρίγγας.
 δαπάνες 6, 12, 110, 113.
 δάσος : Ἀλεξοπύργου Λήμνου 82 (καὶ ὀρημίν)· —Κασσάνδρας Χαλκιδικῆς 96 (καὶ οὐρμάνι)· —Στούμπου (36, 63).
 δαχτυλίδι 76.
 δεβριγέτ τασί, βλ. Στρογγύλη Πέτρα.
 δεκαούργιος 5, βλ. σπαρτίον.
 δεκάτη 16.
 Δενδρούτζικος γερο, Πρόβιστα Σερρών 16.
 δέντρα, βλ. βελανιδιά, ἔλατο, πλάτανος· —ὀπωροφόρα 12, 13. —Βλ. καὶ ἀμυγδαλιές, ἀπιδιές, δαμασκηνιά, ἐλαιόδεντρα, καστανιά, κερσισιά, συκαμινιές.
 Δέρκων μητροπολίτης, βλ. Ἀνανίας, Μακάριος.
 Δέσπη (Δέσποινα), μητέρα τοῦ Νίκου, Τύρναβος 69.
 Δέσπω 69, βλ. Ἰάννης.
 δεσποτεία 6, 11, 20, βλ. κυριότητα.
 δεσπότης (ἀξίωμα) 31, 62, βλ. Οὐγγλεσης, Παλαιολόγος Δημήτριος.
 δεσπότης (μητροπολίτης) 123.
 δεσπότης (ἰδιοκτήτρια μονή) 13, 17.
 δεύτερος βεστιάρης Βλαχίας 65, βλ. Δημητράκης.
 δεύτερος ὁστιάριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, βλ. Σπαντωνής.
 δεφένδενσις 38.
 δεφενσιών καθολικὸς 9.
 Δημητρά, βλ. Τζαγκαρή.
 Δημητράκης, μέγας στολνικὸς Βλαχίας 65.
 Δημητράκης, δεύτερος βεστιάρης Βλαχίας 65.
 Δημητράκης τοῦ παπα Κωσταντῆ, Μανταμάδος Λέσβου 75.
 Δημητράκης, βλ. Τοβλέτης.
 Δημήτρης, βλ. Γκιαβούρης, Γκιουζελέτος, Ἰωάννης τοῦ Δημήτρη, Μοσχούδης, Σερβόπουλος.
 Δημήτριος τοῦ Γιαννάκη, Ὁρμύλια Χαλκιδικῆς 90.
 Δημήτριος, βλ. Δουκόπουλος, Καβάσιλας, Καρτζαμπλὰς Νικόλαος, Κωνσταντίνου, Λάσκας, Παλαιολόγος, Σολομών.
 Δημήτριος, βλ. καὶ Δημητράκης, Δημήτρης, Δῆμος.
 Δημιουργία τοῦ Θεοῦ 89.
 (δημο)γέροντες 83, 93· —Θάσου 8· —Λήμνου 100· —δημογέροντες Σμύρνης 102. —Βλ. καὶ Βασιλικός, Γκιουζελέτος, Νικολάου, Παπαζογλοῦς, Φρέγκογλοῦς, Χατζηγεωργίου.
 Δῆμος τοῦ Ἰωάννη, Γκινόκαστρο 76.
 Δῆμος, βλ. καὶ Βασιλικός, Βίντος, Κώστας.
 δημοσιά 40.
 Δημόσιο 13, 15, 18, 23, 24, 31.

Δήμου Λουκάς, προεστός Μελενίκου 43.

διαγωγή και πολιτεία μοναχών 6, 7.

διάδικοι 3, 4, 5, 44.

διαθήκη 65.

διάκονος 9, 11, 43, 58 (διάκος). —Βλ. και
Ίωάννης, Μακάριος, Συμεών ιεροδιάκο-
νος, Συναδηνός Νικόλαος, Συρόπουλος.

Διαμάντης, πατέρας παπα Μαργαρίτη, Θάσος
70.

διαμάντι 119 (διάμαντος).

διαμνητήριο Ἁγίου Ὁρους ιεροσφράγιστο,
ἐντυπο 2.

Διαπόρι, τοπ. Φακού Λήμιον 82.

διάπρασις 9. - Βλ. και ἀγοραπωλησία.

διάταξις (διαθήκη) μερικὴ 12.

Διαυλείας και Ταλαντίου ἐπίσκοπος, βλ.
Εὐθύμιος.

διαφορὰ ἐδαφικῆ- συνοριακῆ (διαμάχη, διένε-
ξη, διχοστασία) 3-5, 16, 22, 27, 35-37, 40,
41, 44, 45, 48, 50-52, 58, 61, 63, 64, 95, 114·
—γὰ τὴν κατοχὴ νεροῦ 21, 80, 81.

διάφορον (κέρδος) 86· —(τόκος) 123.

διδάσκαλοι 77, 83, 93, 101.

Διδυμοτείχου μητροπολίτης 63, 64. —Βλ. και
Ματθαῖος.

διένεξις 3, 16, 59.

δίκαα 6, 7, 32· —τοπιῶτικα 14.

δίκαο ἐκκλησιαστικὸ 25.

δικαῖος, δικαῖον, δικαίω μονῆς 21, 22, 40, 41,
48, 98, 103, 104, 106, 108, 109, 114, 116,
118, 122, 123. —Βλ. και Ἰγνάτιος μοναχός,
Ἱεροθεός, Ἰωακείμ ιερομόναχος, Ματ-
θαῖος μοναχός, Νικόδημος ιερομόναχος,
Χριστόφορος ιερομόναχος.

δικαιοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 47, 60,
βλ. Θεοδόσιος Ζυγομαλάς, Ἰωάννης παπα.

δικαιώματα 38, 41: ἀλευντικά 19· —ἀτέλειαι
φορολογικῆς 9, 12, 13·—ἐγγραφα (κυριαρχι-
κὰ) 4, 17, 19, 20, 25- 27, 30, 31, 50· —
κυριαρχικά 10, 63· —κυριότητις 8, 69· —

χρήσις νεροῦ 80· —τοῦ οἰκουμενικοῦ
πατριάρχη 38· —τοῦ Πρωτάτου 40.

δικαστήριο 52, 89.

δίκη 89.

δίκροια (συμβολὴ «παραποτάμων») 2, 48, 58,
62 (σμίξη λάκκων).

Διομήδιον, τοπ. Λογγὸ Χαλκιδικῆς 62.

Διονύσιος μητροπολίτης Ἡρακλείας 53, 55, 56
(1) και 115, 120 (2).

Διονύσιος μητροπολίτης Λαρίσης 53 (1) και
115, 120 (2).

Διονύσιος μητροπολίτης Λήμιον 14.

Διονύσιος μητροπολίτης Μηθύμνης 105.

Διονύσιος μητροπολίτης Ναυπλίου και
Ἄργους 49.

Διονύσιος μητροπολίτης Νικομηδείας 63, 64,
66.

Διονύσιος μητροπολίτης Τορνόβου 46, 47.

Διονύσιος ἀρχιεπίσκοπος Σαντορῆνης 88.

Διονύσιος ἐπίσκοπος Ἐλους 63, 64·.

Διονύσιος ιερομόναχος, ἀπεσταλμένος τοῦ
οἰκουμενικοῦ πατριάρχη 47.

Διονύσιος μοναχός, προηγούμενος μ. Παντο-
κράτορος 106.

Διονύσιος παπα, Βατοπεδινός 61.

Διονύσιος Κοτζιάμπασης, μοναχός μ. Παντο-
κράτορος 121.

Διονυσίου μονῆ 34-37, 40- 42, 58, 59. —Βλ. και
Ἰάκωβος ιερομόναχος, Κλήμης ιερομόνα-
χος (1) και (2), Λαυρέντιος ιερομόναχος,
Μάξιμος ιερομόναχος, Μισαήλ γέροντας,
Παῖσιος, Χριστόφορος μοναχός.

διοδάραγας Λήμιον 100, βλ. Γιουσούφ.

Δομενίκου και Ἐλασσώνος ἀρχιεπίσκοπος 63,
64. —Βλ. και Ἀρσένιος, Γαλακτίων,
Ἰωάσαφ.

Δομετίου μονῆ, Ἁγίον Ὅρος 1 (Ἁγίον
Ἀποστόλων), 4. —Βλ. και Γρηγόριος μο-
ναχός, Νυκηφόρος μοναχός.

Δονάτος, προηγούμενος μ. Βατοπεδίου 48.

- Δοσίθεος ιερομόναχος, καθηγούμενος μ.
Βατοπεδίου 17, 19, 20 (Θεοδόσιος).
- Δοσίθεος Βατοπεδινός 37.
- Δοσίθεος, γέροντας κελλίου Μεταμορφώσεως
μ. Παντοκράτορος 81.
- δοσίματα (φόροι) 14, 77, 83, 93, 105.
- Δούκας, *παιδίον* Ἰωάννη μεγάλου προμικηρί-
ου τοῦ Ἀλεξίου 12, 13. —Πρβλ. καὶ
Παλαιολογόπουλος.
- Δούκας παπα τοῦ παπα Κωνσταντίνου, ἱερέας
Θάσου 68, 72. —Βλ. καὶ Ἀξέντης,
Σμαράγδα.
- Δούκας τοῦ Κώστα, ἰδιοκτῆτης, Μελένικο 43.
- Δούκας, βλ. Καβάσιλας, Κώστας, Μαυρίκης,
Χειλάς.
- δουκάτο 9, 13.
- Δουκόπουλος Δημήτριος ὁ Μανικαΐτης,
οἰκείος τοῦ αὐτοκράτορα 9.
- δουλεία-δούλιο 12.
- δουλή τῆς αὐτοκράτειρας 11, βλ. Ἀσανία.
- δουλοπάροικοι, βλ. κατζίβελιοι, τσιγγάνοι.
- δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα 9, 11, 12, 15, 23. —
Βλ. καὶ Ἀλέξιος, Ἰωάννης (λ. Ἀλέξιος),
Δουκόπουλος, Θεολογίτης, Ἰαγούπτης,
Καβάσιλας, Λάσκαρις, Μειζομάτης, Σεβα-
στόπουλος. —Πρβλ. καὶ οἰκείος τοῦ
αὐτοκράτορα.
- Δοχειαρίου μονή 34, 37, 41, 42, 59. —Βλ. καὶ
Γαλακτίων μοναχὸς καὶ γέροντας, Ἰωσήφ
ιερομόναχος, Μανασσῆς ἱερομόναχος,
Παχώμιος ἱερομόναχος, Σάββας γέροντας.
- δραγασιά (περιοχὴ ἀγροφυλάξης) 73 (Θάσος)
—τοῦ Γραβάνη, Θάσος 71· —τῆς Μα-
λιάρας, Καστρί Θάσου 70.
- Δραγόμιρος Θεόδωρος, γαμπρὸς Τόμπρη,
Λήμνος 14· —Εἰρήνη, σύζυγος, κόρη τοῦ
Τόμπρη 14.
- Δραγότης, βλ. πηγάδι.
- Δράμας μητροπολίτης 32. —Βλ. καὶ Νεκτά-
ριος.
- δρόμος 1 (τοῦ Μονολισκίου), 3, 4, 12, 13, 16,
23, 24, 26, 29, 30, 31, 40, 42, 43, 48, 54, 67,
82· —βασιλικὸς 2· —δημόσιος 23, 24, 26,
30, 40· —καθολικὸς τοῦ ράχωνος 2, 48· —
κοινὸς 14· —παλιὸς 27, 33, 50· —διακλά-
δωση (διόδον, διάστρατον) 3, 19, 20, 48· —
παραχώρηση 1.
- δρῦς μέγας 12. —Πρβλ. καὶ ἄρεος, βελανιδιά.
- Δρύστρας μητροπολίτης, βλ. Γρηγόριος,
Παρθένιος.
- δυνάσται 59.
- Δύσις, πατριαρχικὴ ἐξαρχία 25, 28, 44. —
Πρβλ. καὶ Ἱέρας, Ἰωάσαφ Ἀργυρόπουλος.
- δωρεὰ 7 (κελλίου)· —χρηματικὴ 106· —Θεοῦ
10.
- Δωρόθεος μητροπολίτης Ἀθηνῶν, κατόπιν
Τραπεζοῦντος 32.
- Δωρόθεος μητροπολίτης Μηδείας 47.
- Δωρόθεος μητροπολίτης Περιθεωρίου καὶ
Ξάνθης 63, 64.
- Δωρόθεος ἱερομόναχος, Πρῶτος τοῦ Ἀγίου
Ὁρους 6, 7, 12, 22.
- Δωρόθεος ἱερομόναχος (Παντοκροτορινός;) 33.
- Δωρόθεος μοναχὸς καὶ γέροντας μ. Βατο-
πεδίου 45β (δύο ὁμώνυμοι).
- Δωρόθεου μονή 4· —παλαιῶν —περιοχὴ 42. —
Βλ. καὶ ἄγρος τοῦ Σωτῆρος, Ἀντώνιος
μοναχὸς, Νικόλαος γραμματικὸς.
- Ἐβραϊκὴ ἐνορία- συνοικία Ἀδριανούπολης
47, 49, 53, 55, 60, 66, 92· —Ἐβραϊκὴ 49, 53,
55.
- Ἐβραῖοι 92.
- Ἐβραϊοκαστρο, Θάσος 19, 20.
- ἐγγραφο 1-5, 8, 11-13, 19, 20, 25, 30, 31, 36, 43,
46, 50-53, 58, 59, 62, 63, 65, 70, 72, 76, 77,
80, 83, 90, 91, 93, 96, 98, 103, 104, 114, 122·
—ἀμοιβαῖον 5· —ἀνέκδοτο 14, 61· —

- ἀποδεικτικό 103· —ἀφιμερωτήριο 68· —ἐγγυητήριο (κεφίλεμές) 107· —μαρτυρικό 19· —παλαιά ἔγγραφα 20 (παλαιγενή), 36· —παράδοτικόν 15, 23· —πατριαρχικό 52, 61, 62· —πλάστο 2, 19, 27, 62· —πληρεξούσιο 75· —πρακτικόν 9 (σωματικῆς καὶ τοπικῆς παραδόσεως), 15, 24, 26· —πρατήριον ἐνυπόγραφον 9· —συμφωνητικό 69· —τῆς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους 41· —συνοδικόν 49, 60, 89 (καθαίρεσης)· —ὕπόμνημα (ἐρμηνευτικὴ ἀπόφασις) 4.
- Ἐγίρα 79, 82.
- ἐγκληση 16.
- ἐγκόλπιον 119.
- ἔθως ἐκκλησιαστικόν 28· —μοναστηριακόν 25, 28, 85.
- εἰκόνα Θεοτόκου θαυματουργή 93.
- Εἰρήνη βλ. Ἀλιζέου, Δραγόμιρος.
- εἰσοδήματα 10, 12, 13, 15, 65, 87 (ἐσοδεῖς), 91, 118 (εἰσοδεῖα).
- Εἰσοδίων Θεοτόκου ἑορτή 65.
- εἰσφορές ἐτήσιες : κελλίων πρὸς τὸ Πρωτάτο (οἶνον καὶ ἐλαίου) 6, 7, 17, 40· —μετοχίου πρὸς τὴν κυρίαρχη μονή 85· —σταυροπηγιακῶν μονῶν καὶ ναῶν πρὸς τὸ οἰκουμενικὸ πατριαρχεῖο 66.
- ἐκδοσις ἔγγραφος 7.
- ἐκκλησία 25, 28, 49, 123· —παλιά στὰ Κλιβάνια Θάσου 12, 13· —Φακηνού, ἐρειπωμένη 40. —Βλ. καὶ κερί, ναός.
- Ἐκκλησία 32 (καθολικὴ = ὁρθόδοξη), 47, 77 (ὁρθόδοξον σύστημα)· —ἄγιοι 3, 12, 13, 95, 96· —Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας 20, 25, 28, 65 (οἱ ἐν Νικαία τριακόσιοι δεκαοκτώ). —Βλ. καὶ Μεγάλη Ἐκκλησία.
- ἐκκλησιαρχῆς, βλ. Αὐξέντιος ἱερομόναχος, Γαβριήλ, Λεόντιος μοναχός, Νικηφόρος παπα, Νικόδημος ἱερομόναχος, Παΐσιος ἱερομόναχος, Στέφανος ἱερομόναχος, Χρύσανθος.
- Ἐκκλησίας Πατέρες, βλ. Ἐκκλησία, Βασιλεῖος ὁ Μέγας.
- ἐλαιόδεντρα 12, 13, 19, 20, 22, 68, 87.
- ἐλαιον 6, 7, 17, 40, βλ. καὶ εἰσφορές.
- ἐλαιοτριβεῖο (τζίμιλαρεῖον) 19, 20.
- ἐλαιῶνας 27, 123. —Βλ. καὶ ἐλαιόδεντρα.
- Ἐλασσῶνος ἀρχιεπίσκοπος, βλ. Ἰωαννίκιος, βλ. καὶ Δομενίκου καὶ Ἐλασσῶνος.
- ἐλατο 29.
- ἐλεημοσύνη-ες 77, 79, 83, 87, 93, 104, 105, 106, 113· —κανόνας 120. —Βλ. καὶ ζητεία.
- Ἐλεήμων, βλ. Ἰωάννης ὁ, ἅγιος.
- Ἐλένη ἁγία, βλ. Ἁγίου Κωνσταντίνου.
- ἐλευθερία (ἀτέλεια φορολογικὴ) 8, 9, 11-13, 15 (ἐλεύθερα χωράφια). —Πρβλ. καὶ ἀτέλεια, δικαιώματα, ἐξκουσεία, φοροαπαλλαγὴ.
- ἐλευθερία πατριαρχικῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν, βλ. ἀνεξαρχτία.
- Ἐλευθερούπολη Καβάλας 19, 20. —Βλ. καὶ Παντοκράτορος μονῆδριον.
- ἐλεῶν συλλογὴ 77, 83, 100. —Βλ. καὶ ζητεία, ταξίδιον.
- ἐλαί 40. Βλ. καὶ ἐλαιόδεντρα.
- Ἐλους ἐπίσκοπος, βλ. Διονύσιος.
- el hac 82, βλ. Mustafa muteveli.
- ἐμβάσματα 110.
- ἐμβατίκιον (συνολικὸ ποσὸ ἐκμίσθωσης) 113.
- Ἐμμανουήλ, βλ. Μανολής, Μανόλης, Μανουήλ.
- ἐμπρησμός (πυρκαγιά) μ. Παντοκράτορος 24, 26, 30.
- ἐννόμιον (φόρος) 31.
- ἐνοικίαση : —μετοχίου 113· —σπιτιοῦ 123· —χωραφιῶν 114, 122.
- ἐνοίκιο : —χρηματικὸ 92· —σὲ εἶδος (σιτάρι) 114, 122.
- ἐνορία 25. —Βλ. καὶ Ἐβραϊκὴ, Χριστοῦ.
- ἐξαδέλφη τῆς αυτοκράτειρας 11, βλ. Ἀσανίνα.
- ἐξαδέλφος 84.
- ἐξαρχοι πατριαρχικοὶ 25, 26, 28, 39, 40, 44, 64.

- Βλ. καὶ Γρηγόριος ὁ Γηρομεριώτης, Ἱεράρι, Ἰωάσαφ Ἀργυρόπουλος.
- ἐξαρχος, βλ. Ἐφέσου, Μηθύμνης, Μυτιλήνης, Νικομηδείας, Τραπεζοῦντος, Φιλαδελφείας μητροπολίτης.
- ἐξέταση ἐπιτόπια 3-5, 16, 23, 37, 39, 41 (ἐξακρίβωση), 42, 48, 51, 67, 80.
- ἐξεταστής (Ὁθωμανὸς ἐπιθεωρητής) 33.
- ἐξίσωσις ἀπογραφικὴ 14, 16, 30 (καὶ ἀποκατάστασις).
- ἐξικουσία 38.
- ἐξοδα 79, 83, 93, 105, 113, 123.
- ἐξουσία: —πνευματικὴ 6· —πολιτικὴ 11-13· —πατριαρχικὴ 25, 28.
- ἐξουσιοδότηση 50, 53.
- ἐξόφληση 59, 109, 116, 117, 119.
- ἐξωση: ἀπὸ μονῆ 121· —ἐξωση ἐνοικιαστῆ 113.
- ἐορτή, βλ. ἁγία, Γεννήσεως Θεοτόκου, Εἰσοδίων, Μεταμορφώσεως.
- ἐπάγγελμα : —ἀρχιερατικὸ 120· —μοναχὸν 121.
- Ἐπάνω Κάστρο, Θάσος 12.
- ἐπαρχίης 77, 86, 89. —Βλ. καὶ Θεσσαλονίκης, Ζίχνας, Μογλενών, Σερρών.
- ἐπένδυση ἐγγράφου μὲ μεταξωτὸ ὕφασμα : —λευκὸ 10 42, 45, 48, 83· —ἐρυθροκίτρινο 49· —μελανὸ 77· —πράσινο 53.
- ἐπένδυση χρημάτων 123.
- ἐπερώτησις νομικὴ 9.
- ἐπὶ τῶν δεήσεων, βλ. Ἐπισκεπτίτης.
- ἐπιβεβαίωση 91, 100, 102.
- ἐπιδρομὲς Ὁθωμανῶν στὸ Ἅγιον Ὄρος 6, 7· —στὴ Θάσο 12, (13).
- ἐπικαρπία· ες 10, 13.
- ἐπικύρωση 6, 7, 16, 18-20, 24, 31, 38, 44, 53, 55, 56 (συνοδικῶς), 57, 60, 63, 66, 76.
- ἐπικυρωτικά καὶ βραβευτικά, ἐπικυρωτικόν, βλ. γράμμα.
- Ἐπιμνήθας 46.
- ἐπισκεπταί μ. Παντοκράτορος, βλ. ἀτεσταλμένοι.
- νοι.
- Ἐπισκεπτίτης ἱερέας, ἐπὶ τῶν δεήσεων τῆς μητροπόλεως Χριστουπόλεως 11.
- ἐπισκευές, βλ. Παντοκράτορος μονή.
- ἐπίσκοποι 77, 79, 83, 93. —Βλ. καὶ Ἀγαθονπόλεως, Ἀδραμέρεως, Διανυλείας καὶ Ταλαντίου, Ἐλους, Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὄρους, Κασσανδρείας, Κίτρους, Κορωνείας, Μοσχονησίων, Πέτρας, Πολυτυλλίου, Ρεντίνης, Σεργίων, Τυρολόης καὶ Σερεντζίου, Χριστιανουπόλεως.
- Ἐπισπεραγίνοι, Ἐπισπέραγος, βλ. Πισπεραγίνοι, Πισπέραγος.
- ἐπιστολὴ 86, 99, 108-112, 116-119, 121, 123-125· —συστατικὴ 105· —κομιστὴς —123.
- ἐπιστολογράφος 109.
- ἐπιτίμιον 115· —γέροντος 21· —ἐκκλησιαστικόν 88, 95, 96· —συνοδικόν 95· —ἐπιτίμιον ἐκφώνηση 16.
- ἐπιτραχήλιον 105.
- ἐπίτροπος· οἱ· —τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχοῦ, βλ. Νεόφυτος Κοντλουμουσιανός· —μονῆς 83, βλ. καὶ Ἀγάπιος γέροντας, Θεόκλητος προηγουμένος, Μητροφάνης· —καθολικὸς (πληρεξούσιος) 50, βλ. καὶ Ἀμβρόσιος γέροντας· —μετοχίον 46, 47, 113, 123.
- Ἐπιφάνιος μοναχὸς μονῆς τοῦ Σκαμανδρινοῦ 1.
- ἐπιχειρηματίες, βλ. Μεσσηνήζηδες.
- ἐρανος 59, βλ. συνοδεία.
- ἔργα βελτιωτικά 113.
- ἐρήμωση : —μονυδρίον 6-8, 12, 34· μονῶν καὶ κελλίων 40.
- ἐριδές 41, 80, 81.
- ἐρωδιὸς 78.
- ἐσοδα 69, 113.
- Ἐσφιγμένιτης - ες 50, 52, 81, βλ. Ἐσφιγμένον μονή.
- Ἐσφιγμένον μονή 27 (Σιμένον), 33 (Σιμένον),

- 34, 37, 40, 41, 50-52, 81' —βασιλική 12, 17, 19' —καί πατριαρχική 20. —Βλ. καί 'Αγία Κυριακή, 'Αγίων 'Αναγύρων κελλίο, 'Αρσένιος ιερομόναχος, Γεράσιμος ιερομόναχος, Δαβίδ ιερομόναχος, 'Ιωακείμ ιερομόναχος, Κάλλιστος ιερομόναχος καί πνευματικός, Κάλλιστος μοναχός, Κυπριανός σκευοφύλακας, Κύριλλος προηγούμενος, Ματθαῖος παπα, Νικάνωρ γέροντας, Νικόδημος ιερομόναχος, σφραγίδα.
- Εὐθύμιος μητροπολίτης Σωζοπόλεως 47.
- Εὐθύμιος ἐπίσκοπος Διανλείας καί Ταλαντίου 49, 50.
- Εὐθύμιος ιερομόναχος, Πρώτος 'Αγίου 'Όρους 45α'.
- Εὐθύμιος ιερομόναχος, ἡγούμενος μ. Μεγίστης Λαύρας 17, 19, 20.
- Εὐθύμιος χατζη, προηγούμενος μ. Χιλανδαρίου 41.
- Εὐθύμιος μοναχός καί γέροντας μ. Καρακάλλου 42.
- Εὐθύμιος μοναχός καί γέροντας 37.
- εὐλογία 85.
- Εὐρίπου μητροπολίτης, 63, 64, 66. —Βλ. καί Γρηγόριος, Λαυρέντιος.
- Εὐστάθιος, βλ. 'Αρτίνος.
- Εὐστράτιος ἱερέας, πρωτέκδικος, Βλαχία 85.
- εὐχή 85.
- 'Εφέσου μητροπολίτης 63, 64, 89 (καί ἑξαρχος πάσης 'Ασίας). —Βλ. καί Μελέτιος (1) καί (2), Σαμουήλ, Σωφρόνιος.
- ἐφημέριοι 123.
- Ζακέλης Παναγιώτης, Μανταμάδος Λέσβου 75.
- Ζαστρίον, τοπ. Στριμόνα 19, 20.
- Ζαφείρης, μάρτυρας, "Αγιον Όρος 84.
- Ζαχαρής, βλ. μύλος.
- Ζαχαρίας Μαριδάκης, πρώην μητροπολίτης Κρήτης 120, 123.
- Ζαχαρίας μ. Ξηροποτάμου 42.
- Ζάχαρος 'Ιωάννης, προεστός Τυρνάβου 69.
- ζεγγάρι (βοδιών) 14, 43.
- ζεγνολατιό 43. —Πρβλ. καί κτήματα.
- ζημία 9, 47, 59, 61, 77, 88, 89, 99.
- ζητεία 77, 79, 83, 93, 105, 109, 110.
- Ζίχνα 79.
- Ζιχνών μητροπολίτης 32.
- ζουπάν, προσηγορικό Βλαχίας 65.
- ζυγιά (ζεῦγος ἀντικειμένων) 118.
- ζυγοί (γιά τὸ ζέμνιο βοδιών) 43.
- Ζυγομαλές, βλ. Θεοδόσιος.
- Ζυγοῦ μονή, "Αγιον Όρος 3. —Βλ. καί Νήφων μοναχός.
- ζῶα 23, 24, 26, 27, (31), 36, 62, 63, 112-114.
- Ζωγράφου μονή 34, 41, 42, 44, 64. —Βλ. καί Νικόδημος μοναχός, Σεραπίων ιερομόναχος.
- Ζωσιμᾶς, γέροντας μ. Βατοπεδίου 76.
- ἡγεμονία Βλαχίας 65.
- ἡγούμενοι μονῶν 25 (προεστώς), 77, 79, βλ. καί καθηγούμενοι. —Βλ. καί 'Αρσένιος ιερομόναχος, Βαρθολομαῖος μοναχός, Βασίλειος τῶν Ρωσῶν, Βενιαμίν, Γαβριήλ, Γεννάδιος, Γεράσιμος ιερομόναχος, Γεράσιμος, Γερβάσιος, Γρηγόριος μοναχός, Γρηγόριος μοναχός, Γρηγόριος παπα, Δαμιανός ιερομόναχος, Δαμιανός ιερομόναχος, Δανιήλ ιερομόναχος, Εὐθύμιος ιερομόναχος, Θεοδόσιος ιερομόναχος, Θεόδουλος ιερομόναχος καί πνευματικός, Θεόδουλος μοναχός, Θεόδουλος μοναχός, 'Ιάκωβος ιερομόναχος, 'Ιάκωβος ιερομόναχος καί πνευματικός, 'Ιωακείμ ιερομόναχος, Καλλίνικος ιερομόναχος, Κλήμης μοναχός, Κόνων μοναχός, Κοσιμᾶς, Κύριλλος, Λεόντιος μοναχός, Μακάριος ιερομόναχος, Μαλαχίας ιερομόναχος, Μάξιμος, Μαρτύριος, Ματθαῖος, Νεόφυτος, Νεόφυ-

τος μοναχός, Νήφων μοναχός, Νικάνωρ, Νικηφόρος ιερομόναχος, Νικηφόρος μοναχός, Νικόλαος γραμματικός, Νικόλαος μοναχός, Νίκων, Παρθένιος μοναχός, ο Κατζοράνος, Παῦλος μοναχός, Σίλβεστρος ιερομόναχος, Φιλόθεος μοναχός. ἡγούμενος τῶν ἡγουμένων, βλ. Σεραφεῖμ Πρῶτος.

ἡγούμενος παντοκρατορινοῦ μετοχίου Σμύρνης, βλ. Ἰάκωβος ιεροδιδάσκαλος.

Ἡρακλείας μητροπολίτης, βλ. Γεράσιμος, Διονύσιος, Μεθόδιος.

Θαβὼρ ὄρος, Παλαιστίνη 83, 93.

Θαιμαχτός, βλ. Γωργουλά.

Θανάσης, βλ. Ἀγαρτζής, Ἀλάτζιατζης, Ἰατρός.

Θάσος 8, 12, 13, 19, 20, 27, 54, 68, 70 - 74. — Βλ. καὶ Ἀγαρτζής, Ἀγία Μαρίνα, Ἅγιος Σισίνιος, Ἁγίου Γεωργίου ναός, Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, Ἁγίων Ἀναργύρων μονύδριο, Ἀλάτζιατζης, Ἀλιζέου, ἄμπέλι, Ἄννα, Ἀθῆμιος ιερομόναχος, Ἀξέντης, ἀπελευθέρωση, Ἀρχοντή, Βαθέα, Βαπτοχεΐλαινα, Βαρσάμης, Βραχάδια, Γιαννίος, Γιωργίτζης, Γιωργουλά, Γκανοχρίδι, Γκιούρα, Γλίστρες, Γουλίσματα, Γραβάνης, (δημο)γέροντες, Διαμάντης, Δούκας παπα, δραγασιά, Ἐβραϊκάστρο, ἐκκλησία, Ἐπάνω Κάστρο, ἐπιδρομές, Θεολόγος, Θωμάς, Θωμάς παπα, Ἰατρός, Κακηρράχη, Καστρί, Κατάρι, Κελαδηνοί, Κωνσταντίνος, Κωνσταντίνος παπα, Λάκκος, Λαχανάς, Μακρὺς Ἄμμος, Μανολής, Μανολής (1) καὶ (2), Μαργαρίτης παπα, Μαρίνος, Μεγάλη Πέτρα, Μεγάλος Βράχος, Μέγας Λάκκος, Μέγας Ρύακας, Μελαχροινός, Μετόχι, Μητροφάνης προηγούμενος, Μίκλας, Μίχος, μνημεῖο μαρμάρου, Μπιλιλῆς, Μπρόμης, μύλος, Νικό-

λας, Νικόλας, Ξενοταφεΐα, Ὀσμάν μπτης, Παρθένιος παπα, Παρίσης, Πατζιατζής, Πέτρα τοῦ Χιώτου, Πέτρος παπα, Ποταμί, ποταμός, Προάστειο, Ριζανιώτης, Σιδηροκαυσεΐα, Σκαφίδια, Στασινός ἱερέας, Στρίγγας, Τουμάρογλου, Φόρος, Χρυσάφης, Ψαθάς.

Θαιμασίου μονή, βλ. Ἐπιφάνιος ἡγούμενος, Κλήμης μοναχός.

Θεία Λειτουργία 65.

Θεοδόσιος ιερομόναχος, ἡγούμενος μ. Χιλανδαρίου 17, 19, 20.

Θεοδόσιος μοναχός, ἡγούμενος μ. τῶν Θεσσαλονικέων 3.

Θεοδόσιος Ζυγομαλάς, δικαιοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 49, 51, 52, 53, 60.

Θεοδόσιος, βλ. καὶ Δοσίθεος.

Θεόδουλος ἡγούμενος μ. τοῦ Ξυλουργοῦ 1.

Θεόδουλος ιερομόναχος καὶ πνευματικός, ἡγούμενος μ. τοῦ Στεφάνου 22, 29.

Θεόδουλος μοναχός, ἡγούμενος μ. Σκορπίου 3.

Θεόδουλος μοναχός μ. Βατοπεδίου 34.

Θεόδουλος μοναχός μ. μεγάλης (Μεγίστης) Λαύρας 34.

Θεόδωρος μέγας σλουτζιάρης Βλαχίας 65.

Θεόδωρος μοναχός μ. Γρηγορίου 35.

Θεόδωρος βλ. Ἀλβανίτης, Ἀμπελάς, Δραγόμερος, Μοναχίτης, Μπογιατζής, Πεπαγωμένος.

Θεόκλητος προηγούμενος, ἐπίτροπος μ. Παντοκράτορος 83.

Θεόκλητος Β΄ πρῶτην οἰκουμενικὴν πατριάρχην 50.

Θεολόγιος Γεώργιος αὐτοκρατορικός ἀπογραφέας Λήμνου 23, 24, 26.

Θεολόγιος, ἰδιοκτήτης χωραφίῶν, Λήμνος 14.

Θεολόγος, τοπ. Θάσου 12, 13΄ — Βλ. καὶ Γιαννίος, Κελαδηνοί.

Θεολόγος, τοπ. Λήμνου 14.

Θεολόγου τοῦ Παντολέοντος μονή, Ἅγιον

- Ὅρος 2, 5 (Παντολέον). —Βλ. καὶ Νικόλαος μοναχός.
- Θεομήτορος μονήδριο, βλ. Παναγίας.
- Θεοτόκος 34, 41, 45, 48, 59, 86, 77, 79, 83, 93· —Βρεφοκρατοῦσα 13 (Παναγία), 32, 46, 47· —Πλατυτέρα 38. —Βλ. καὶ Γεννήσεως ἑορτή, εἰκόνα, Εἰσοδίων.
- Θεοτόκου μονή, βλ. Βατοπεδίου, Ξυλουργοῦ.
- Θεοφάνης Α΄ ὁ Καρύκης, οἰκουμενικός πατριάρχης 55- 57, 66.
- Θεοφάνης πατριάρχης Ἱεροσολύμων 63, 64.
- Θεοφάνης μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν 63, 64.
- Θεοφάνης μητροπολίτης Τραπεζοῦντος 46, 49, 53.
- Θεοφάνης Πρώτος τοῦ Ἁγίου Ὅρους 2.
- Θεοφάνης παπα, μ. Ρουσῶν (Ἁγίου Παντελεήμονος) 59.
- Θεόφιλος μητροπολίτης Τορνόβου 37.
- Θεόφιλος χατζή, Ξηροποταμινός 41.
- Θεριοπόταμος, Καβάλα 19, 20.
- θεῖς παλαιά ἀπογραφική 30, 31. —Πρβλ. καὶ Σεβαστόπουλος.
- Θεσσαλονικίων μονή, Ἁγιον Ὅρος 3. —Βλ. καὶ Θεοδόσιος μοναχός.
- Θεσσαλονίκη 9, 11, 32, 33, 44, 79, 108- 112, 116- 119, 121, 123- 125. —Βλ. καὶ Βεσμελής, Δαβὶδ ἱερομόναχος, Κανταντζιόγλου Γεώργιος, Κανταντζιόγλου Ἰωάννης Γούτα, Νεα Μονή.
- Θεσσαλονίκης μητρόπολη 9, 64, βλ. καὶ Συναδηνός.
- Θεσσαλονίκης μητροπολίτης 32, 44, 51, 53. —Βλ. καὶ Δαμασκηνός, Ἰωάσαφ, Νεόφυτος, Παῖσιος.
- Θεσσαλονικιός, βλ. Μουσταφά πασας.
- Θεωνᾶς, μητροπολίτης Μελενίκου 43.
- Θεωνᾶς ἱερομόναχος, πρωτοσύγκελλος μητροπόλεως Μελενίκου 43.
- Θηβῶν μητροπολίτης, βλ. Λαυρέντιος.
- Θνάτειρα Μ. Ἀσίας 99.
- θυσιαστήριον 89.
- Θωμαή, σύζυγος παπα Σταμάτη, Θάσος 68.
- Θωμάς ἱερέας, οἰκονόμος μητροπόλεως Μελενίκου 43.
- Θωμάς ἱερέας, πρωτέγκδικος, Βλαχία 85.
- Θωμάς παπα, Θάσος 68.
- Θωμάς, βλ. Καλοκρασᾶς, Κριτόπουλοι, Σαράφης, Χαλαμάς.
- Ἰαγούπης Ἀλέξιος, δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα 23, 24, 26.
- Ἰάκωβος ἱερομόναχος, ἡγουμένος μ. Διονυσίου 40.
- Ἰάκωβος ἱερομόναχος καὶ πνευματικός, ἡγουμένος μ. τοῦ Χαίροντος 22.
- Ἰάκωβος μοναχός μ. Σμιωνόπετρας 42.
- Ἰαννίκας, βλ. Τούμβα.
- Ἰάννος τῆς Δέσπωσης, Τύρναβος 69.
- Ἰατρός Θανάσης, Θάσος 74.
- Ἰβᾶσκος δεύτερος βόρνικος Βλαχίας 65.
- Ἰβηρίτης 45α΄, 80.
- Ἰβήρων μονή 12, 17, 19, 20, 34, 36, 40-42, 59, 80, 104· —προεστοί 80. —Βλ. καὶ Ἀνανίας μοναχός καὶ γέροντας, Αὐξέντιος, Βενέδικτος γέροντας, Βενιαμὶν ἀρχιμανδρίτης, Βησσαρίων σκενοφύλαξ, Γαβριήλ ἐκκλησιαάρχης, Δαμασκηνός, Ἰγνάτιος γέροντας, Ἰεζεκιήλ ἱερομόναχος, Ἰωακείμ προηγούμενος, Ἰωάσαφ, Καλλίνικος ἱερομόναχος, Μακάριος μητροπολίτης, Μαλαχίας ἱερομόναχος, Ματθαῖος ἱερομόναχος, Ναθαναήλ ἱερομόναχος, Νεόφυτος μοναχός, Παῖσιος μοναχός, Παρθένιος προηγούμενος, Σίλβεστρος ἱερομόναχος, Συμεὼν ἱερομόναχος, σφραγίδα, Τιμίου Προδρόμου κελλίον.
- Ἰγνάτιος πατριάρχης Ἀντιοχείας 63, 64.
- Ἰγνάτιος μητροπολίτης Μεσημβρίας 46, 47.
- Ἰγνάτιος μητροπολίτης Σοφίας 66.

Ἰγνάτιος μοναχός, δικαίον μ. Σίμωνος Πέτρας 41.

Ἰγνάτιος παπα, Παντοκράτορινός 123.

Ἰγνάτιος γέροντας, μουσικός μ. Ἰβήρων 80.

ιδιόρρυθμον (σύστημα μοναχικό) 20, 25, 28.

Ἰεζεκιήλ ιερομόναχος, καθηγούμενος μ. Ἰβήρων 59.

Ἰερακλῆς, βλ. Γερακλῆς.

Ἰέραξ, μέγας λογοθέτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 44, 60, 64.

ιερεῖς 8, 21, 68, 69, 77, 79, 83, 93. — Βλ. καί

Ἀγγελος παπα, Ἀμπελάς, Αὐγουστής παπα, Βληντάκις, Γαβριήλ παπα, Γαβριήλ παπα πνευματικός, Γεράσιμος παπα, Δημητράκης, Διονύσιος παπα, Δούκας παπα, Ἐπισκεπτής, Εὐστράτιος πρωτέδικος, Θεοφάνης παπα, Θωμᾶς παπα, Θωμᾶς πρωτέδικος, Ἰγνάτιος παπα, Ἰσακίμ παπα, Ἰωάννης παπα, Καλλίνικος παπα, Καλλίνικος παπα προηγούμενος, Καμαρωμένος, Καρύδης Ἰωάννης, Κομνηνάκης παπα, Κομνηνός παπα, Κωνσταντῖνος, Κωνσταντῖνος παπα, Λάμπης παπα, Μαργαρίτης παπα, Μαρκιανός παπα, Ματθαῖος παπα, Μελέτιος παπα, Μητροφάνης παπα, Μιχαήλ, Παναγιώτης παπα, Παρθένιος παπα, Πασχάλης παπα, Παχώμιος παπα, Πέτρος παπα, Ποριανίτης, Ρήγας παπα, Σάββας, Σεραφεῖμ παπα, Σταμάτης παπα, Στάμος-Σταμούλης παπα, Στασινός, Στέφανος παπα παλαιός, Στέφανος παπα προηγούμενος, Συμεών παπα Παντοκράτορινός, Σωτήρης παπα.

Ἱερεμίας Α' οἰκουμενικός πατριάρχης 38, 39.

Ἱερεμίας Β' ὁ Τρανός, οἰκουμενικός πατριάρχης 46, 47, 49, 50-53, 55, 57, 60, 66.

Ἱερεμίας μητροπολίτης Τορνόβου 60.

Ἱερεμίας μητροπολίτης Χαλκηδόνος 109.

Ἱερεμίας, ἐπίσκοπος Χριστιανουπόλεως 95, 96.

Ἱερεμίας ιερομόναχος, Πρώτος Ἀγίου Ὄρους 16, 17, 19, 20, 22.

Ἱερεμίας ιερομόναχος, καθηγούμενος μ. Κουτλουμουσίου 21 (1).

Ἱερεμίας ιερομόναχος μ. Κουτλουμουσίου 21 (2).

Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὄρους ἐπίσκοπος 25, 26, 28, 37-40, 44, 61. — Βλ. καὶ Μακάριος.

ιεροδιάκονοι 77, 79, 83, 93. — Βλ. καὶ Ἀχίλλειος, Νεόφυτος, Συμεών.

ιεροδιδάσκαλος 99, βλ. Ἰάκωβος.

ιεροδικαστικὸ συμβούλιο (ὀθωμανικὸ) 30.

Ἱερόθεος μητροπολίτης Μονεμβασίας 47.

Ἱερόθεος δικαῖος μ. Παντοκράτορος 98, 103, 104, 106, 108, 109, 114, 116, 118 (σκευοφύλαξ), 121 (σκευοφύλαξ), 122, 123 (καὶ σκευοφύλαξ).

ιεροκήρυκες 77.

ιερομόναχοι 69, 77. — Βλ. καὶ Ἀνθίμος,

Ἀντώνιος προηγούμενος, Ἀρσένιος ἡγούμενος, Αὐξέντιος, Γαβριήλ γραφέας, Γαβριήλ πρωτοσύγγελος, Γαλακτίων καθηγούμενος, Γαλακτίων καθηγούμενος, Γεννάδιος, Γεννάδιος Πρώτος, Γεράσιμος, Γρηγόριος, Γρηγόριος προηγούμενος, Δαβὶδ καθηγούμενος, Δαβὶδ καθηγούμενος, Δαμιανός, Δανιήλ, Δανιήλ ἡγούμενος, Διονύσιος, Δοσίθεος, Δωρόθεος, Δωρόθεος Πρώτος, Εὐθύμιος ἡγούμενος, Εὐθύμιος Πρώτος, Θεοδόσιος ἡγούμενος, Θεωνᾶς, Ἰάκωβος, Ἰεζεκιήλ, Ἱερεμίας(1) καὶ (2), Ἱερεμίας Πρώτος, Ἰουβενάλιος, Ἰωακείμ δικαῖος, Ἰωακείμ ἡγούμενος, Ἰωσήφ, Καλλίνικος ἡγούμενος, Καλλίνικος καθηγούμενος, Καλλίνικος Λημναῖος, Καλλίνικος ιερομόναχος, Καλλίνικος παπα, Καλλίνικος παπα προηγούμενος, Κάλιστος, Κασσιανός, Κλήμης (1) καὶ (2), Κοσμάς Πρώτος, Κύριλλος, Κωνσταντῖνος, Λαυρέντιος, Λεόντιος, Μακάριος, Μανασ-

- οῆς, Μάξιμος, Ματθαῖος, Ματθαῖος παπα, Ναθαναήλ, Νεόφυτος, Νήφων, Νικηφόρος παπα, Νικόδημος, Παῖσιος, Παχώμιος προηγουμένος, Χρυσάνθος.
- ιερομόναχος καὶ πνευματικός, βλ. Δαβίδ, Θεόδουλος, Μακάριος, Σάββας, Σεραπίων, Σιλβέστρος, Σίμων, Σισώης, Στάμος-Σταμιούλης παπα, Στέφανος, Συμεών, Σωφρόνιος, Σωφρόνιος Πρώτος, Φιλόθεος.
- Ἱεροσολύμων πατριάρχης 60. —Βλ. καὶ Ἄνθιμος, Θεοφάνης, Σωφρόνιος.
- ιερωσύνη 89.
- Ἰησοῦς Χριστός 77, 83, 93. —Παντοκράτωρ 12, 23, 60, 86. —Βλ. καὶ Σωτήρ, Χριστός.
- Ἰλάμι (ἄδεια) 89.
- Ἰλαρίων, Πρώτος Ἁγίου Ὁρους 2, 48 (ἀρχαῖος Πρώτος).
- Ἰλιας, Ἰλιάσης, βλ. Ἰωάννης Ἀλέξανδρος.
- Ἰμπραῖμ ἅγας, διοικητὴς Ἁγίου Ὁρους 76.
- Ἰουβενάλιος ιερομόναχος, Βλαχία 85.
- Ἰσπραβνίκος (ὑπεύθυνος), Βλαχία 65.
- Ἰωακείμ μητροπολίτης Ἀμασείας 50.
- Ἰωακείμ μητροπολίτης Κυζίκου 115, 120.
- Ἰωακείμ μητροπολίτης Μηδείας 50.
- Ἰωακείμ ιερομόναχος, ἡγούμενος μ. Ἐσφιγμένου 37.
- Ἰωακείμ ιερομόναχος, δικαῖος μ. Παντοκράτορος 48.
- Ἰωακείμ προηγουμένος μ. Ἰβήρων 80.
- Ἰωακείμ παπα, Παντοκράτορινὸς μετοχίτης, Καζαβίτι Θάσου 54.
- Ἰωακείμ μοναχὸς μ. Βατοπεδίου 48.
- Ἰωάννης Ἀλέξανδρος Ἰλιας, ἡγεμόνας Βλαχίας 65.
- Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων, ἅγιος, βλ. κάρα, λείψανα, λειψανοθήκη.
- Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, βλ. λείψανα.
- Ἰωάννης Ε΄ Παλαιολόγος 6, 7, 9, 11-13, 15, 18-20, 23, 24, 26, 27. —Βλ. καὶ Καντακουζηνή Ἀσάννια Ἐλένη.
- Ἰωάννης Η΄ Παλαιολόγος 30.
- Ἰωάννης πρωτοσεβαστός, κατόπιν μέγας πριμικήριος, βλ. Ἀλέξιος.
- Ἰωάννης Χιλανδαρινός, πρῶην Πρώτος Ἁγίου Ὁρους 42.
- Ἰωάννης, δὴθεν Πρώτος Ἁγίου Ὁρους 4.
- Ἰωάννης παπα, δικαιοφύλαξ (τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας) 47.
- Ἰωάννης πρεσβύτερος, χαρτοφύλαξ (μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως) 56.
- Ἰωάννης διάκονος, Μελένικο Σεργῶν 43.
- Ἰωάννης κεκοιμημένος 84.
- Ἰωάννης τοῦ Δημήτρη, Μανταμάδος Λέσβου 75.
- Ἰωάννης τοῦ Παναγιώτη, Λήμνος 122.
- Ἰωάννης, βλ. Ἀλέξιος, Ἀσπρολούπου, Βληντάκις, Δῆμος, Ζάχαρος, Καντακουζηνός, Καρτζαμπλάς Γεώργιος, Καρύδης, Κανταντζιόγλου, Μαυρικᾶς, Μειζομάτης, Μεσσηνέης, Μοναχίτης, Οὐγγλεσης, Παπαγεωργίου, Ραμπότας, Σαμαράς, Σαμουράκης, Συρόπουλος, Ταρχανιώτης, Τραχανιώτης, Χατζηοτεφάνου, Χειλᾶς.
- Ἰωάννης, βλ. καὶ Γιαννάκης, Γιάννης, Γιαννιός, Γιάντζος, Γιοβάννης, Ἰαννίκας, Ἰάννος, Ἰωβάννης, Ἱζανετῆς, Ἱζανῆς.
- Ἰωαννίκιος ὁσιος, ὁ ἐν Ὀλύμπῳ Βιθυνίας, βλ. λειψανοθήκη.
- Ἰωαννίκιος μητροπολίτης Ἀγκύρας 115, 120.
- Ἰωαννίκιος μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας 66.
- Ἰωαννίκιος μητροπολίτης Χαλκηδόνος 88.
- Ἰωαννίκιος ἀρχιεπίσκοπος Ἐλασσῶνος 120.
- Ἰωαννίκιος γέροντας μ. Καρακάλλου 59.
- Ἰωαννίκιος μοναχὸς μ. Κουτλουμουσίου 21.
- Ἰωαννίνων μητροπολίτης, βλ. Ματθαῖος.
- Ἰωάννου Βαπτιστοῦ, Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, βλ. ναός, Προδρόμου μονή, Τιμίον Προδρόμου.

Ἰωάννου Τριαντάφυλλος, Λήμνος 122, προβλ.
καὶ Τριαντάφυλλος τοῦ Γιαννάκη.

Ἰωάσαφ Ἀργυρόπουλος, μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, ἐξαρχος πατριαρχικὸς πάσης
Δύσεως καὶ Πελοποννήσου 44, 64.

Ἰωάσαφ μητροπολίτης Ἀμασειας 47.

Ἰωάσαφ ἐπίσκοπος Κορωνείας 51.

Ἰωάσαφ ἐπίσκοπος Σεργίων 47.

Ἰωάσαφ γέροντας μ. Κουτλουμουσίου 59.

Ἰωάσαφ γέροντας μ. Ξηροποτάμου 59.

Ἰωάσαφ Ἰβηρίτης 45α'.

Ἰωβ γέροντας μ. Γρηγορίου 34.

Ἰωβ γέροντας μ. Κασταμονίτου 34.

Ἰωβάννης παπα, Καζαβίτι Θάσου 54

Ἰάβρος, βλ. Γκιούρα.

Ἰωνάς, Πρώτος Ἀγίου Ὁρους 42.

Ἰωνάς γερο, καλνβίτης μ. Παντοκράτορος 94.

Ἰωνικήτου χώρα 33, βλ. Νικαΐτη.

Ἰωσήφ ἱερομόναχος μ. Δοχειαρίου 41.

Ἰωσήφ γέροντας μ. Κασταμονίτου 36.

Ἰωσήφ κυρ, Παντοκράτορινός 123.

Ἰωσήφ μοναχός μ. Ἀλυτίου 29.

Καβύλα, βλ. Χριστούπολη.

Καβιάσιος Δούκας Δημήτριος, μέγας πατίας,
οἰκεῖος τοῦ αὐτοκράτορα 9.

καδής, Ὁθωμανὸς ἱεροδικαστῆς 59. —Βλ. καὶ
Φεϊζουλὰχ.

Καζαβίτι, χ. Θάσου 54. —Βλ. καὶ Γεράσιμος
μοναχός, Γούναρης, Ἰωακείμ παπα, Ἰωβάννης
παπα, Μισαῖλος γέροντας, Σμαράδας, Στάμος,
Συμεὼν παπα Παντοκράτορινός.

καζάς (ὀθωμανικὴ διοικητικὴ περιφέρεια) 79.

καθηγούμενοι 21, 83, 93. —Βλ. καὶ Ἀντώνιος
μοναχός, Ἀρσένιος μοναχός, Βασίλειος
τῶν Ῥωσῶν, Βενιαμίν, Γαλακτίων ἱερομόναχος,
Γαλακτίων ἱερομόναχος, Δαβὶδ ἱερομόναχος,
Δαβὶδ ἱερομόναχος, Δοσίθεος ἱερομόναχος,
Ἰεζεκιήλ ἱερομόναχος,

Ἰερεμίας ἱερομόναχος, Καλλίνικος ἱερομόναχος,
Καλλιστος ἱερομόναχος καὶ πνευματικός,
Καλλιστος ἱερομόναχος, Ματθαῖος ἱερομόναχος,
Παρθένιος μοναχός ὁ Κατζοράνος, Συμεὼν ἱερομόναχος,
Χρυσάνθος ἱερομόναχος. —Βλ. καὶ ἡγούμενοι.

καθιέρωση μονῆς 25, 28. —σταυροπηγιακοῦ
ναοῦ 32 (ἀπὸ μητροπολίτη), 38 (ἀπὸ ἡγούμενου).

κάθισμα 10, 12, 13, 34. —Βλ. καὶ Ἀγίας
Τριάδας μονή.

Καὶν 95.

Καίσαρεια μητροπολίτης 32, 60 (Καίσαρεια
Καππαδοκίας). —Βλ. καὶ Παΐσιος, Παρθένιος.

Καϊάριος πρωτοσύγγελος, Βλαχία 85.

Κακὴ Ράχη τοῦ χ. Ποταμίου Θάσου 12, 13, 19,
20, ἔπειτα χ. Κακηρράχη 72. —Βλ. καὶ
Ἀγίων Ἀναργύρων μονήδριο, Ἀξέντης,
Ἀχμέτης, Κορώνης, Μεσοστάνος, νάος,
Πλάκα, Τοβλέτης.

κακοπατάς, βλ. Γρηγόριος Κουκούλας.

καλάμι (χαλαμώνας) 42. —χαλαμώνας 27, 33.
—κάλαμος Τρεσενίειας 44, 64.

Καλετζή μονή 4. —Πρβλ. καὶ Κολιτσού,
Νεόφυτος μοναχός.

Καλετζής, βλ. Νικηφόρος μοναχός.

Καλή, βλ. Μοναχίτης, Τριακοντάφυλλος.

Καλιάγρα, τοπ. Ἀγίου Ὁρους 40.

καλλιεργητές ἐλεύθεροι 12, 13, 23, 31. —Βλ.
καὶ Ἀλβανίτης, Καμπούρης, Καρτζαμπλάς,
Μοναχίτης, Μυτιληναῖος, Οὔγγρος, Τόμπρης, Τριακοντάφυλλος.

Καλλίνικος μητροπολίτης Γοτθίας 46, 47.

Καλλίνικος μητροπολίτης Λήμνου 100.

Καλλίνικος μητροπολίτης Νικαίας 89 (1).

Καλλίνικος μητροπολίτης Νικαίας 115 (2).

Καλλίνικος ἱερομόναχος, ἡγούμενος μ. Φαλακροῦ 5.

- Καλλίνικος ιερομόναχος, καθηγούμενος μ. Ἰβήρων 12.
- Καλλίνικος παπα, προηγούμενος μ. Παντοκράτορος 86, 91.
- Καλλίνικος ιερομόναχος Λημναῖος, Παντοκρατορινὸς οἰκονόμος Ἀλεξοπύργου Λήμνου 100.
- Καλλίνικος παπα, ιερομόναχος Παντοκρατορινός, Μανταμάδος Λέσβου 75. —Βλ. καὶ Βατάνα, Μαθιὸς μαστρο.
- Καλλίνικος ιερομόναχος, Τύρναβος 69.
- Κάλλιστος Α΄ οἰκουμενικὸς πατριάρχης 7, 25, 28.
- Κάλλιστος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως 47.
- Κάλλιστος ιερομόναχος καὶ πνευματικός, καθηγούμενος μ. Ἐσφιγμένου 12.
- Κάλλιστος ιερομόναχος, καθηγούμενος μ. Βατοπεδίου 40.
- Κάλλιστος γέροντας μ. Βατοπεδίου 67.
- Κάλλιστος μοναχὸς καὶ γέροντας μ. Κουτλουμουσίου 42.
- Κάλλιστος μοναχὸς μ. Ἐσφιγμένου 41.
- Καλλίστρατος Πρώτος Ἅγιον Ὅρους 37.
- Καλοκρασὴς Θωμᾶς, προεστὸς Μελενίκου 43. καλὺβα γερο Ἰωάν 94.
- καλφὸμπτρια 123.
- Καμαρωμένος Μανουὴλ ἱερέας, σακελλίου τῆς μητροπόλεως Χριστουπόλεως 11.
- καμίνι 2· —παλιὸ 48, 58.
- Καμντζιώτισσας, βλ. Παναγίας μονύδριο.
- Καμπούρης Μανουὴλ, ἐλευθερὸς καλλιεργητῆς μ. Παντοκράτορος, Λήμνος 31.
- Κανάπλης, Χρυσοῦπολη Καβάλας, 16.
- κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ 25, 28.
- κανονικὸν (ἐτήσια εἰσφορὰ σταυροπηγίων πρὸς τὸ οἰκουμενικὸ πατριαρχεῖο) 25, 28, 38.
- κανοτρήσιος, βλ. Κλαδίτης.
- Καντακουζηνή Ἀσανίνα Ἑλένη, σύζυγος αὐτοκράτορα Ἰωάννη Ε΄ 10, 11.
- Καντακουζηνὸς Ἰωάννης Παλαιολόγος, ἀπογραφεὺς Λήμνου 31.
- Καπαδάκης μαστρο Φάνης, Σμύρνη 101.
- καπιτάν, βλ. Γεωργάκης.
- καπηλειὸ 53· —σκευὴ 53.
- καπιτάν, βλ. καπουδάν πασας.
- καπουδάν πασας 100, 107.
- Καπταδοκίας μητροπολίτης, βλ. Καισαρείας Καπταδοκίας.
- Καπτούδα, βλ. Δανιὴλ.
- Καπρούλη μονή, Ἅγιον Ὅρος 42. —Βλ. καὶ Σάββας μοναχός.
- κάρα: —ἅγιον Ἀλεξίου τοῦ Ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ 105· —ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἑλεήμονος 79, 93.
- καρaboκυραῖοι, καρaboκυριοι, καρaboκύρηδες 77, 79, 83, 93. —Πρβλ. καὶ ναύκληροι, ναῦτες.
- Καρακαλλίνοι 16.
- Καρακάλλου μονή 5, 16, 40-42, 59. —Βλ. καὶ Βαρθολομαῖος μοναχός, Εὐθύμιος μοναχὸς καὶ γέροντας, Ἱερεμίας ἀντιπρόσωπος, Ἰωαννίκιος γέροντας, Λεόντιος μοναχός.
- καρμανλίδικα 77.
- καρατζής (μεταφορέας) 123.
- Καραεὶ 6, 7, 10. —Βλ. καὶ Καρανές.
- Καρπάθου ἀρχιεπίσκοπος 63, 64.
- Κάρπος (Πολύκαρπος), βλ. Λαχανάς.
- Καρτζαμπλάς Γεώργιος, στιχητῆς μ. Παντοκράτορος, Λήμνος 14· —Μαρία, σύζυγος 14· —Ἰωάννης καὶ Χιμεντὸς, τέκνα 14.
- Καρτζαμπλάς Νικόλαος, στιχητῆς μ. Παντοκράτορος, Λήμνος 14, 15, 18, 23, 24, 26, 30, 31· —Φεγγώ, σύζυγος 14· —Γεώργιος, Δημήτριος καὶ Μανουὴλ, τέκνα 14.
- Καρανές Ἅγιον Ὅρους 2, 40, 48, 76.
- Καρυίδης Ἰωάννης παπα, χ. Βουλγάρω Θάσου 68.

Καρύδης Κωνσταντίνος τοῦ παπα Ἰωάννη 68.

Καρύνης, βλ. Θεοφάνης Α΄.

Καρυώνα, χωριό καὶ βουνάρι Λήμνου 14.

Κασάπ Κιτίο μαχαλές, Σμύρνη 101.

Κασιτζόρα, Κασιτζόρες, βλ. Κατσόρι.

Κασσάνδρα Χαλκιδικῆς 96.

Κασσανδρείας ἐπίσκοπος 32, 44, 50- 52, κατό-
πιν ἀρχιεπίσκοπος 95, 96. —Βλ. καὶ
Κοσμῆς, Σιωῆς.

Κασσιανὸς ἱερομόναχος, προηγούμενος μ.
Σιμωνόπετρας 37.

Κασταμονίτου μονή 34, 36, 44 (Κωνστα-
μονίτου), 64. —Βλ. καὶ Δαβὶδ γέροντας,
Ἰωβ γέροντας, Ἰωσήφ γέροντας.

καστανιά 29. —Πρβλ. καὶ ὀπωροφόρα δέντρα.

Κάστελλος, φρούριο Λήμνου 23, 24, 26, 30
(Κάνστελλος), 31 (κανστελλιον, καστελλι).

Καστζόρες, βλ. Κατσόρι.

Καστρί Θάσου 70. —Βλ. καὶ δραγασιά.

κάστρο: —Ἀθριανούπολης 47, 66. —Λιμένα
Θάσου 68. —Χριστοπούλεως (Καβύλας) 9.

Κάστρο, Λήμνος 14.

Κάστρο, βλ. καὶ Ἐπάνω Κάστρο.

καταδυναστεύσεις καὶ καταπιέσεις μονῶν,
ναῶν 25, 28, 47.

Κατακουζηνός, βλ. Φυργαδιώτης.

καταπατήσεις κτημάτων 90, 95, 96. —περιοχῆς
39, 64, 82.

καταπιέσεις καὶ ἐπιβαρύνσεις χριστιανῶν 59,
79 (βάρη), βλ. καὶ καταδυναστεύσεις.

κατάρα -ες 3, 12, 25, 28, 87, 88, 95, 96. —γονιχῇ
115, 120. —διδασκάλων 120.

Κατάρτι, τοπ. Θάσου 12.

κατάστασις: ἀπογραφικὴ 30, βλ. ἀπογραφή. —
κοινοβιακή, βλ. κοινόβιον.

κατάστιχο -α 88, 100, 112, 113.

κατζίβελοι, δουλοπάροικοι Βλαχίας 113.

Κατζινόποδο, τοπ. Φακού Λήμνου 82.

Κατζοράνος, βλ. Παρθένιος μοναχός.

Κατζόρες, βλ. Κατσόρι.

κατῆς, βλ. καδῆς.

Κατράνιτσα, χ. ἐπαρχίας Μογλενῶν (σημ.
Πύργοι Πέλλης) 91.

Κατσόρι Βλαχίας 65 (καὶ Καστζόρες), 85 (καὶ
Κασιτζόρα -ες), 113 (καὶ Κασιτζόρα,
Κατζόρες). —Βλ. καὶ Βενιαμὶν ἡγούμενος,
Γεωργάκης, Δράγος, Ἰβάσκος, Μακάριος
διάκος, Μούγια, Νικηφόρος ἱερομόναχος,
Παρασκευᾶς, Παρθένιος μοναχός ἡγούμε-
νος.

Κατσορίου Βλαχίας μονή, μετόχι μ. Παντο-
κράτορος, βλ. Κατσόρι.

Καυταντζιόγλου Γεώργιος Χαρίσις Μερχού-
ριος, Θεσσαλονίκη 111.

Καυταντζιόγλου Ἰωάννης Γούτα, Θεσσαλο-
νίκη 108-112, 116, 117, 119, 121, 123, 124.

Κέδρος, βουνό Λήμνου 14, 15, 18, 23, 31
(Κέντρον).

Κέδρος, χωριό, Λήμνος 14, 15, 18, 23. —παλαι-
οχώρι 14.

Κελαδηνοί, κτηματίες, Θεολόγος Θάσου 12, 13.
—Κελαδηνῶν τοποθεσία (σημερ. Κελαδη-
νοῦ) 19, 20.

κελλία, βλ. Μακροῦ, Σαθηΐ. —μονῆς Ἁγίου
Παντελεήμονος, βλ. Ἁγίου Στεφάνου. —
μονῆς Ἑσφιγμένου, βλ. Ἁγίων Ἀναγ-
γύρων. —μονῆς Ἰβήρων, βλ. Τιμίου Προ-
δρόμου. —μονῆς Παντοκράτορος, βλ. Ἁ-
γίου Αὐξεντίου, Ἁγίου Γεωργίου τοῦ
Στούμπου, Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κυνό-
ποδος, Ἁγίου Νικολάου τοῦ Στούμπου,
Γενέσιον τῆς Παναγίας, Μεταμορφώσεως,
Ραβδόχου, Φακηνοῦ, Φαλακροῦ. —μονῆς
Σίμωνος Πέτρας, βλ. Προφήτη Ἠλία.

κελλιῶτες μοναχοὶ 80, 107. —Βλ. καὶ Ἄνθιμος
γέροντας, Γεράσιμος μοναχός, Νεκτάριος
γέροντας, Παρθένιος γέροντας, Χρύ-
σανθος γέροντας.

κεντημένος, βλ. σταυρός.

Κέντρον, βλ. Κέδρος.

- χειρασιά 29. —Πρβλ. καὶ δέντρα ὀπωροφόρα.
 κερὶ τῆς ἐκκλησίας 13.
 κεσίμ 122.
 κεφάλαιο -α 109, 119. —Βλ. καὶ μάννα.
 κεφαλι- (διοικητής) Λήμνου 15, βλ. Παλαιο-
 λόγος Θεόδωρος.
 κεφαλῶματα, βλ. Βάβας.
 κεφιλεμές, βλ. ἔγγραφο ἔγγυητήριου.
 κεφίλης 107 (κηφίλης), βλ. ὑπόλογος.
 κῆπος- οι 1, 19, 20, 43, 91 (μπαχτζές).
 κηφίλης, βλ. κεφίλης.
 κινητά 100, 112.
 Κίτρους ἐπίσκοπος πρωτόθρονος 32.
 Κλαδίτης Γεώργιος, καυτηρήσιος τῆς μητροπό-
 λεως Χριστουπόλεως 11.
 Κλήμης μοναχός, ἡγούμενος μ. τοῦ Θαυμασίου
 1.
 Κλήμης ἱερομόναχος μ. Διονυσίου 41.
 Κλήμης ἱερομόναχος μ. Διονυσίου 58.
 κληρικοὶ-κληρὸς 43, 44, 64, 66, 77, 79, 83, 88,
 89, 91, 93, 95, 96, 100.
 κληρονομία 8 (γονικὴ), 9, 76· —κληρονόμος -οι
 6, 7, 9, 85, 90.
 Κλιβάνια, τοπ. Θάσου 12, 13. —Βλ. καὶ ἐκκλη-
 σία.
 Κουλαδηνάδες, βλ. Κελαδηνοί.
 κοῦλό 69· —πολίτικο, μέτρο χωρητικότητας 98.
 κοινόβιον 123· —κοινοβιακὴ ζωὴ 20, 25, 26, 28
 (κατάστασις).
 Κόκκαλου τοῦ, ῥάχωνας ὅρους Ἀμπέλου,
 Λογγὸς Χαλκιδικῆς 27, 33, 44, 64.
 Κόκκινος, βλ. Φιλόθεος πατριάρχης.
 κοκόνα, βλ. Σουλτάνα.
 Κολετζιον 45 α' καὶ β', βλ. Κολισοῦ.
 Κολισοῦ, τοπ. μ. Βατοπεδίου 42, 45, 48. —
 Πρβλ. καὶ Καλετζῆ μονή.
 κομισόγια, βλ. Σουλτάνα.
 κόμισος, βλ. Ἀρτίνος Εὐστάθιος.
 Κομνηνάκης παπα τοῦ παπα Σταμάτη, χ.
 Βουλγάρα Θάσου 68.
 Κομνηνὸς παπα, οἰκονόμος, Λήμνος 100.
 κομποσχοῖνι 77.
 Κόνδυλος μέγας ποστέλνικος Βλαχίας 65.
 Κοντέας, χ. Λήμνου 23, 24, 26, 30, 31, 82
 (Κούτου).
 Κοντοστεφανίνα, βλ. Ἀσανίνα.
 Κοντοχέρης, ἰδιοκτητῆς, Θάσος 12.
 Κόνων μοναχὸς (ἡγούμενος μ. Ἀγίου Νικο-
 λάου) 3.
 κοπρία μικρὴ 27, 33, 50.
 Κοράκου, βουνὸ Λήμνου 23, 24, 26, 30, 31.
 Κορακοφωλεά, παλαιόπυργος, Ἅγιον Ὅρος
 40.
 κορασάνι, συνδετικὸ οἰκοδομικὸ ὕλικό 94.
 Κορίνθου μητροπολίτης, βλ. Νεόφυτος.
 Κορυφαὶ Ἀμπέλου, κορυφές, βλ. βουνό, Τουρ-
 λόπετρα.
 Κορωνεῖας ἐπίσκοπος, βλ. Ἰωάσαφ.
 Κορώνης Γεώργης ἀφ'ερωτῆς, Κακηρράχη
 Θάσου 72.
 Κορώνης Γιάννης μάρτυρας, Κακηρράχη
 Θάσου 72.
 Κοσμάς, ἐπίσκοπος Κασσανδρείας 50.
 Κοσμάς ἱερομόναχος (ὁ Βρεγοτζίκης), πρῶην
 Πρῶτος Ἀγίου Ὁρους 34.
 Κοσμάς ἡγούμενος μ. Φαλακροῦ 4.
 Κοσμάς γέροντας μ. Παντοκράτορος 67.
 Κοσμάς, κτηματίας, Στρυμόνας 19, 20.
 Κοσμάς καὶ Δαμιανός, βλ. Ἀνάργυροι ἅγιοι.
 Κοτανίτζης, βλ. βοσκοτόπι, μάντρα, μαντρο-
 στάσι.
 Κοτζιάμπασης, βλ. Διονύσιος μοναχὸς Παντο-
 κράτορινός.
 Κουγκούλας Γρηγόριος, ψευδοῦιερέας, χ. Βασι-
 λικά Λέσβου 89.
 Κουλινάρα, χ. Λήμνου 14, βλ. καὶ ρύακας.
 κουμπές, βλ. τροῦλος.
 κουνιάδος 14.
 Κούρσεβα, Κούρσιοβα, βλ. Κρούσοβα.
 κουσούρι 125.

κουτζοχώρι 123.

Κουτλουμουσιανόι 21, 35, 41, βλ. Κουτλουμουσίον μονή.

Κουτλουμουσίον μονή 21 (Κουτλουμούση), 29, 34-37, 40-42, 44, 59, 64· —βασιλική και πατριαρχική 21. —Βλ. και Γεννάδιος ιερομόναχος, Γρηγόριος παπα, Ίερεμίας ιερομόναχος (1) και (2), Ίωαννίκιος μοναχός, Ίωάσαφ γέροντας, Κάλλιτος μοναχός και γέροντας, Κύριλλος ιερομόναχος, Λεόντιος μοναχός, Μακάριος μοναχός, Ματθαῖος ιερομόναχος, Νεόφυτος, Νήφων ιερομόναχος, Νικηφόρος γέροντας, Σάββας ιερομόναχος, Σίμων ιερομόναχος.

Κούτου 82, βλ. Κοντέας.

κρασί 17.

Κρήτη, βλ. Μαλαχίας ιερομόναχος.

Κρήτης μητροπολίτης, βλ. Γεράσιμος, Ζαχαρίας.

κριθάρι 122.

κρίσις έξωτέρα (όθωμανικό δικαστήριο) 33, 50, 51 (άγωγή έξωτέρα), 52.

κριτήριο (δικαστήριο) 76, 85· —πατριαρχικόν και συνοδικόν 91.

κριτής έτεροδόξος (Όθωμανός δικαστής) 37.

Κριτόπουλοι άδελφοί Άδριανουπολίτες, 46, 47, 49, 53, 55, 57, 60, 66· —Γεώργιος 46, 47, 49, 53, 55, 56, 60, 66· —Θωμάς 46, 47, 49, 53, 55-57, 60, 66.

Κρούσοβα, γ. Σερρών 109 (Κούρσιοβα), 110 (Κούρσιοβα), 123 (Κούρσεβα), 125 (Κούρσιοβα).

Κρούου "Υδατος, βλ. "Άγιος Νικόλαος.

κτήματα 10-13, 15, 16, 19, 20, 30, 43, 47, 53, 65, 66, 71, 74, 95, 96, 113.

κτίτορας χειρογράφου, βλ. Δανιήλ Καπτούδα.

κτίτορες 6, 7, 10, 17, 20, 25, 26, 34, 38, 46, 47, 55, 60, 65, 66, 77, 79. —Βλ. και "Αλέξιος, Γρηγόριος ό Γηρομεριώτης, Στάκος.

κπητόρσσα, βλ. Μούγια.

κτίρια 163.

κυδωνιά-ές 15, 18, 23, 31, 73. —Βλ. και δέντρα όπωροφόρα.

Κυδωνία -ιά, τοπ. Λογγοῦ Χαλκιδικής 27, 33, 50.

Κυδωνίες - ές Μ. Άσίας 86, 87, 89, 110.

Κυδωνιών μετόχι, βλ. Σωφρόνιος Παντοκρατορινός.

Κυζίκου μητροπολίτης, βλ. Γεράσιμος, Δαμασκηνός, Ίωακείμ, Ματθαῖος, Παρθένιος.

Κυνόποδος, βλ. "Άγιον Δημητρίου.

Κυπριανός σκευοφύλακας μ. Έσφιγμένου 81.

κύρ, βλ. Ίωσήφ, Μανουήλ.

κυριαρχικά, βλ. δικαιοώματα.

Κύριλλος Α΄ ό Λούναρης οίκουμενικός πατριάρχης 62, 66.

Κύριλλος έπίσκοπος Μοσχονησιών 89.

Κύριλλος έπιστάτης "Άγιον Όρους 90.

Κύριλλος ήγούμενος 89 και προηγούμενος, Παντοκρατορινός 89, 94 (σκευοφύλακας, *ék κωμοπόλεως Μυριοφύτου* Μ. Άσίας), 98, 113 (πρώην σκευοφύλακας).

Κύριλλος προηγούμενος μ. Έσφιγμένου 37.

Κύριλλος ιερομόναχος μ. Κουτλουμουσιού 21.

Κύριλλος πανοσιώτατος, Παντοκρατορινός 108.

Κύριλλος γέροντας μ. Ξενοφώντος 36.

κυριότητα 3, 5-8, 10-12, (13), 17-20, 22, 26, 27, 31, 34-36, 61, 63, 91, 100 (ζάπτι).

Κωνσταμονίτου, βλ. Κασταμονίτου μονή.

Κωνσταντίνος μέγας παχάρνικος, Βλαχία 65.

Κωνσταντίνος ιερέας, οίκονόμος, Λήμνος 97.

Κωνσταντίνος ιερέας, γ. Βουλγάρω Θάσου 68.

Κωνσταντίνος παπα, μακαρίτης ιερέας, γ.

Βουλγάρω Θάσου 68. - Βλ. και "Αννα πρεσβυτέρα, Βαπτοχειλαίνα, Δούκας παπα.

Κωνσταντίνος (Ντίνι) τοῦ Στέργιου, Θάσος 74.

Κωνσταντίνος, βλ. Βεσμελής, Καρύδης.

Κωνσταντίνος, βλ. και Κωσταντής, Κώστας.

Κωνσταντίνου Δημήτριος, ιδιοκτήτης, Μελένικο 43.

Κωνσταντίνου Στέριος, Λοκκουβίγκεια Σεργών 74.

Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, (7), 13, 20, 26, 27, 32, 38, 46, 47, 50, 62, 66, 115, 120, βλ. Ἀνθίμιος Β΄, Ἀντώνιος Δ΄, Γαβριήλ Δ΄, Γεράσιμος Γ΄, Γρηγόριος Ε΄, Θεόκλητος Β΄, Θεοφάνης Α΄, Ἰερεμίας Α΄, Ἰερεμίας Β΄, Κάλλιστος Α΄, Κύριλλος Α΄, Νεῖλος, Νεόφυτος Β΄, Νεόφυτος Ζ΄, Σαμουήλ Χαντζερής, Συμεών Α΄, Σωφρόνιος Β΄, Τιμόθεος Β΄, Φιλόθεος Κόκκινος.

Κωνσταντινούπολη 11 (καὶ Πόλις), 26 (βασιλὶς τῶν πόλεων), 27, 46, 57, 76, 98 (Πόλις), 109, 124. —Βλ. καὶ Ἀντωνάκης, Μεσσηνέζης, Σαμουράκης.

Κωνσταντίος προηγούμενος μ. Ἀλυπίου 29.

Κωνσταντίος ἱερομόναχος, ἀντιγραφάς ἐγγράφου 33.

Κώνστας, βλ. Κώστας.

Κωσταντής, βλ. Δημητράκης, Κωνσταντῖνος ἱερέας, Σαρακοσινός.

Κώστας Δημός, προεστὸς Μελενίκου 43.

Κώστας Δούκας, προεστὸς Μελενίκου 43.

Κώστας τοῦ Γιαννάκη, γ. Ὁρμύλια Χαλκιδικῆς 90.

Κώστας, γ. Ὁρμύλια Χαλκιδικῆς 90.

Κώστας, βλ. Δούκας, Στάμος.

λαγκάδα, λαγκάδι 27, 33.

λάδι 17, 94.

Λαζική 32, βλ. Τραπεζούντος μητροπολίτης.

λάκκος 29, 37, 43, 62· —σμίξη λάκκου 62. —Βλ. καὶ Ἀμπελος, δίκροια, Λάκκος, ρύακας.

Λάκκος : —τοπ. Χρυσούπολης Καβκάλας 11· —τῆς Βάβας, Λογγὸς Χαλκιδικῆς 27, 33· —

τοῦ Γιαννάκη, Θάσος 71. —Βλ. καὶ Βάβας, Μέγας Λάκκος.

λαμπαδάριος 69, βλ. Νικόλαος.

Λάμπης παπα, σακελλάριος μητροπόλεως Μελενίκου 43.

Λάμπρακος, βλ. Παρθένιος ἅγιος.

Λαοδικείας μητροπολίτης 60. —Βλ. καὶ Μακάριος.

Λαρίσης μητροπολίτης, βλ. Γρηγόριος, Δανυήλ, Διονύσιος.

Λασκαρίνα Μαρία, πωλήτρια χωραφιοῦ 9.

Λάσκαρις Ὑαλέας Ἀλέξιος, οἰκεῖος τοῦ αὐτοκράτορα 9.

Λάσκας Δημήτριος, προεστὸς Μελενίκου 43.

λαῦρα τῶν Καρεῶν 6, 7.

Λαυρέντιος μητροπολίτης Εὐρίπου 47.

Λαυρέντιος μητροπολίτης Θηβῶν 47.

Λαυρέντιος μητροπολίτης Μονεμβασίας 53.

Λαυρέντιος μητροπολίτης Σηλυβρίας 66.

Λαυρέντιος ἱερομόναχος μ. Βατοπεδίου (ἡ Παντοκράτορος;) 58.

Λαυρέντιος ἱερομόναχος μ. Διονυσίου 36.

Λαχανὰς Στέριος τοῦ Κάροπου, Θάσος 71.

Λέβρα, τοπ. Μανταμάδου Λέσβου 75.

λειτουργίες (ἐπιμνημόσυνες) 77, 84.

λείψανα ἁγίων 77, 79, 83, 93· —ἅγιον

Ἀναγνώρων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ 105· —ἁγίας Ἀναστασίας Φαρμακολύτριας (τὸ δάκτυλον) 83· —μεγαλομάρτυρος Ἰουλίττης 79· —ἅγιον Ἀλέξιο τοῦ Ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ (κάρα) 105· —ἅγιον Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος (κάρα) 79, 93· —ἅγιον Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου 105· —μεγαλομάρτυρος καὶ ἱαματικοῦ Παντελεήμονος 77, 83· —μεγαλομάρτυρος Προκοπίου 83· —Παρθενίου Λαμπράκου 105· —μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος 83, 93 (χεῖρα), 105 (τὸ δάκτυλον)· —ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους (δεξιὰ χεῖρα) 93.

λειψανοθήκη ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος

- 79' —όσιου Ἰωαννικίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ Βιθυνίας 79.
- λειψυδρία στή μ. Παντοκράτορος 83, 93.
- Λεονάρδος, βλ. Ντελλαπόρτας 86.
- Λεόντιος ἱερομόναχος, Πρώτος Ἅγιου Ὁρους 34, 35 (πρώην).
- Λεόντιος (ἐκκλησιαάρχης) μ. Παντοκράτορος 79.
- Λεόντιος ἱερομόναχος (κεκοιμημένος) 104.
- Λεόντιος μοναχός, ἡγούμενος ἄγνωστης μονῆς 5.
- Λεόντιος μοναχός μ. Καρακάλλου 40.
- Λεόντιος μοναχός μ. Κουτλουμουσίου 40.
- λέπρα τοῦ Γιεζή 95.
- λεπτοκαρνά 29. —Πρβλ. καὶ δέντρα ὀπωροφόρα.
- Λέσβος 88, 89. —Βλ. καὶ Βασιλικά, Μανταμάδος, Μυτιλήνη.
- Λέσβου ἑξαρχος, βλ. Μηθύμης μητροπολίτης' —Λέσβου πάσης ἑξαρχος, βλ. Μυτιλήνης μητροπολίτης.
- Λέων πρεσβύτερος μ. Φαλακροῦ 1.
- Λημναῖος, Λημνῶς 97, 100. —Βλ. καὶ Καλλίνικος ἱερομόναχος, Σαριπέργλου.
- Λήμιμος 14, 18, 23, 24, 26, 27, 30, 31, 38, 82, 97, 100, 118. —Βλ. καὶ Ἁγία Μαρίνα, Ἅγιος Βλάσιος, Ἅγιον Ἀθανασίου βρύση, Ἄϊσέ, Ἀκρωτήρι, Ἀκτὴ, Ἀλβανίτης, Ἀλεξόπυργος, Ἀναφανί, Ἄνω Χωρίον, ἀπογραφεῖς αὐτοκρατορικοί, Ἀρχαιοπολίτισσα, Ἄσπη Πέτρα, Βδελλοπήγη, Γιαννάκης, Γερνάς, Γιουσούφ, (δημο)γέροντες, διδάσκαλος, Δραγόμερος, Θεολογίτης, Θεολογίτης Γεώργιος, Θεολόγος, Ἰωάννης τοῦ Παναγιώτη, Ἰωάννου, Καμπούρης, Καντακουζηνός, Καρτζαμπλὰς Γεώργιος, Καρτζαμπλὰς Νικόλαος, Καρυώνα, Κάστελλος, Κάστρο, Κέδρος, Κοιμηνός παπα, Κοντέας, Κοράκου, Κουιλίναρα, Κωνσταντῖνος ἱερέας, Λίμνη, Λουρᾶς, μάντρα, μαντροστάσι, μαντροτόπι, Μαύρη Πέτρα, Μαυρωνάδος, Μεγάλη Πέτρα, Μειζομάτης, Μελίσσου, Μικρὸς Σκοπός, Μοναχίτης, Μυτιληναῖος, Μπολᾶς, Mustafa putenevli, Οὔγγρος, Παλαιολόγος Δημήτριος, Παλαιολόγος Θεόδωρος, Παπαγεωργίου, Παρανησία, Πενταρακλῆς, Πεπαγωμένος, Περούσης, Πετζέα, Πισπέραγος, Πλακωτό, πέτρα, Σγούρου, Σεβαστόπουλος, Σκαλιώτης, Σεκαρνεά, Στρογγύλη Πέτρα, Στροιμολίθος, Στρουμονίτης, συμβούλιο ἱεροδικαστικό, Τάγαρης, Τζαγκάρη, Τζαούσιος, Τόμπρης, Τραχανιώτης, Τριακοντάφυλλος, Τριαντάφυλλος τοῦ Γιαννάκη, Τριαντάφυλλος Τιμόθεος, Φακός, Φιλομάτης, Φουστάνης, Φεῖζουλάχ, Χαλινόπετρα, Χαμτζέ, Χειλᾶς.
- Λήμιον μητροπολίτης 14, 31, 63, 64. —Βλ. καὶ Ἄνθιμος, Διονύσιος, Καλλίνικος.
- λήνὸς 12 (πατητήρι), 13, 14.
- Λιακόπουλος Γιαννάκης μπακάλης, Σμύρνη 101, 102.
- Λιάμβρουκο, βλ. πηγὴ.
- Λιαρίγκοβη (Ἀρναία Χαλκιδικῆς) 109, 110.
- λιβάδι 34, 54.
- Λιβαδογένης, βλ. Μέγας Ρύακας.
- λιγιές 19, 20.
- λίθος, βλ. βολή' —ριζμαῖος 37, βλ. πέτρα.
- Λίθος Ὑψίκομος, βλ. Τουρλόπετρα.
- λιθοσωρέα, λιθοσωρὸς 2, 12, 13, 16, 19, 20, 37.
- Λιμένας Θάσου 12 (καὶ Μαρμαρολιμνὴν), 13, 19 (καὶ Μαρμαρολιμένας), 20 (τὸ ἴδιο), 68. —Βλ. καὶ Ἅγιου Γεωργίου ναός, Γενάδικα, Γλίστρες, Κάστρο, Μέγα Χωράφιον, ναός, Παλαιόκαστρο, πηγάδι, Σκάλα, φρούριο, χώρα.
- λίμνη (Ἀχινού Σερρών) 19, 20.
- Λίμνη, τοπ. Λήμιον 14.
- Λογαριαστής Νικόλαος, Λογγὸς Χαλκιδικῆς

62.
Λογγὸς Χαλκιδικῆς 27, 33, 44, 50- 52, 62, 64. —
Βλ. καὶ Ἁγία Κυριακή, Ἀζάπικο, Ἀλβανί-
της, Ἀλώνια, Ἀμπελος, Ἀποθήκη, Ἀρετή,
Βάβας, Βάλτα, βάλτος, βαλτότοπος, Γρά-
σεις, Διομήδιον, καλάμι, κάλαμος, Κόκ-
καλου, Κυθωνία, Λάγκος, Λογαριαστής,
Μαῦρος, Μελίσσια, Μουστάκη βίγλα,
Παλαιοχώρι, Παλιοκκλησιά, Παμπράβας
μεράδια, Πιτζακονήσι, Πρόβολος, Πυρο-
βολόπετρα, Σημάδι, Τουρλόπετρα, Τρεστε-
νίκεια, Φραγκόκαστρο.
- λογισμοὶ αἰσχροὶ 115, 120.
λογοθέτης (ἡγεμονίας Βλαχίας), βλ. Στάικος.
λογοθέτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, βλ.
Ἀλέξανδρος.
- Λοκκουβίκεια, γ. Σεργῶν 19, 20, 43, 74· —
παλαιοχώρι 19, 20. —Βλ. καὶ Κωνστα-
ντίνου.
- Λούκαρης, βλ. Κύριλλος Α΄ πατριάρχης.
Λουκάς γέροντας Λαυριώτης 76.
Λουκάς, σκλάβος τοῦ μεβλανά Ρουστέμ,
Χρυσούπολη Καβάλας 16.
Λουκάς, βλ. Δήμιου.
Λουρᾶς, κτηματίας, Ἄημιος 14.
Λούτζα, τοπ. Γραμματικόβου (Γραμματικόυ
Πέλλης) 91.
Λυδίας πάσης ἑξαρχος, βλ. Φιλαδελφείας
μητροπολίτης.
- λύκοι 89.
Λυκόσχημα, περιοχὴ Καβάλας 19, 20. - Βλ.
καὶ Βομπλιανή.
- μαγεία 115.
Μαγκραῖας, βλ. βοσκοτόπι, μάντρα, μαντρο-
στάσι.
Μαθιὸς μαστρο, πατέρας παπα Καλλινίκου,
Μανταμάδος Λέσβου 75.
μαῖστορες, μαῖστοροὶ 77, 79, 83, 93.
Μακάριος μητροπολίτης Δέρκων 115, 119, 120.
Μακάριος μητροπολίτης, ἡγούμενος μ.
Ἰβήρων 17, 19, 20.
Μακάριος μητροπολίτης Λαοδικείας 46, 47.
Μακάριος μητροπολίτης Νικομηδείας, ὑπέρτι-
μος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας 23- 25.
Μακάριος μητροπολίτης Σηλυβρίας 63, 64.
Μακάριος ἀρχιεπίσκοπος Φαναρίου 88.
Μακάριος ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ 39, 40.
Μακάριος ἱερομόναχος καὶ πνευματικός, ἡ-
γούμενος μ. Παντοκράτορος 53.
Μακάριος ἱερομόναχος, ἡγούμενος μ. Χιλαν-
δαρίου 34.
Μακάριος διάκος Παντοκρατορινός, μετόχι
Κατσορίου Βλαχίας 113.
Μακάριος μοναχός, γέροντας μ. Χιλανδαρίου
35.
Μακάριος μοναχός μ. Κοντλουμουσίου 21.
Μακαρουνάκης Γυῶργος, μπακάλης, Σμύρνη
101, 102.
Μακραιὸς Σέργιος 116.
Μακροῦ κελλίο 22, ἔπειτα καὶ μονή 35, 37. —
Βλ. καὶ Γεράσιμος μοναχός, Μητροφάνης
παπα.
Μακρυγένης 2, βλ. σταυρία.
Μακρυνικόλας Σταμάτης- Στάμος, προεστὸς
Τυρνάβου 69.
Μακρὺς Ἄμμος, τοπ. Θάσου 68.
Μαλαχίας ἱερομόναχος ὁ ἀπὸ Κρήτης, ἡγουμε-
νος μ. Ἰβήρων 34.
Μαλιάρα, βλ. δραγασιά.
Μανασσῆς ἱερομόναχος μ. Δοχειαρίου 34.
Μανασσῆς γέροντας μ. Ἁγίου Παύλου 42.
Μανικαῖτης, βλ. Δουκόπουλος.
μανίκι (λαβή) 118.
μάννα (κεφάλαιο) 106.
Μανολῆς τοῦ Μαρίνου, μάρτυρας, Θάσος 72.
Μανόλης, ιδιοκτήτης, Θάσος 54.
Μανόλης, ιδιοκτήτης, Θάσος 71.
Μάνος, βλ. Μαστορλῖος.
Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγος 19, 20, 23, 24, 26,

- 27, 31.
 Μανουήλ κυρ, δωρητής μ. Παντοκράτορος 106.
 Μανουήλ, βλ. Ἀτζάμης, Καμαρωμένους, Καμπούρης, Καρτζαμπλᾶς Νικόλαος.
 Μανταμάδος, γ. Λέσβου 75. —Βλ. καὶ Ἀσπρο-
 λούπου, Βατάνα, Βούναρος, Γιωργίτης, Δημητράκης, Ζακέλης, Ἰωάννης τοῦ Δη-
 μήτηρ, Καλλίνικος παπα, Λέβρα, Μαθιός, Μαυρικᾶς Γιωργάκης, Μαυρικᾶς Ἰωάν-
 νης, Παρθένιος ἱερομόναχος, Περιβόλος, Σαρακοστινός, Τζενδός, Ψυχαρέλιας.
 μάντρα: —Αἰγιδόμαντρα Φακοῦ Λήμιου 23,
 24, 26, 30, 31, 82. —Ἀκρωτηρίου Λήμιου
 14, 15, 18, 23, 30, 31. —τοῦ Βεργῆ, Λήμιος
 14. —πρώην τοῦ Κοτανίτζη, Φακός
 Λήμιου 30. —τοῦ Μαγκαφᾶ, Φακός 30. —
 τοῦ Παλαμᾶ, Φακός 30. —τοῦ Περγῆ,
 Φακός 31. —τῆς Ροδακινέας, Φακός 30.
 μαντροστάσι: —Ἀκρωτηρίου Λήμιου 15 (ἰδιο-
 περιόριστον), 18 (μανδρостаσίον), 23. —
 μάντρας τοῦ Κοτανίτζη, Φακός Λήμιου
 30. —μάντρας τοῦ Μαγκαφᾶ, Φακός 30.
 μαντροτόπι : Ἀκρωτηρίου Λήμιου 31. —
 μάντρας τοῦ Παλαμᾶ, Φακός Λήμιου 30.
 Μάξιμος ἡγούμενος μ. Βατοπεδίου 44, 64.
 Μάξιμος ἱερομόναχος, προηγούμενος μ.
 Διονυσίου 37.
 Μάξιμος πανοσιμονισκολογιάτος, προη-
 γούμενος μ. Παντοκράτορος 93.
 μαξούλι (ἑσοδεία) 87.
 μαργαριτάρια 119.
 Μαργαρίτης παπα, τοῦ Διαμάντη, Θάσος 70.
 —μητέρα του 70. —Βλ. καὶ Διαμάντης.
 Μαρία, βλ. Καρτζαμπλᾶς Γεώργιος, Λασκα-
 ρίνα, Σαμαράς, Τόμπρης, Τριακοντά-
 φυλλος.
 Μαριδάκης, βλ. Ζαχαρίας.
 Μαρίνος, πατέρας τοῦ Μανολῆ, Θάσος 72.
 Μαρκάκης, βλ. Χατζηγεωργίου.
 Μαρκιανός παπα, σκευοφύλακας μ. Παντο-
 κράτορος 77, 78 (πρόην).
 Μαρκιανός γέροντας μ. Μεγίστης Λαύρας 42.
 Μάρκος, Πρῶτος Ἁγίου Ὁρους 35.
 Μάρκος, βλ. Μαρκάκης.
 Μαρμαρολιμήν, βλ. Λιμένας Θάσου.
 Μαρμάρι, γ. Στρυμόνα 19, 20, 27. —Βλ. καὶ
 μυλοτόπια, πόρος.
 Μαρμαρολιμένας, Μαρμαρολιμήν, βλ.
 Λιμένας Θάσου.
 μάστιγες 33, 61, 65, 72, 74, 84, 87, 101- 103,
 122. —Βλ. καὶ Ἀγαρτζής, Κορώνης, Μα-
 νολῆς, Μαῦρος, Ὅσμαν μπης, Πανα-
 γιώτης, Ραμπότας.
 μαρτυρία 8, 28, 50, 64, 91, 102. —γραπτή,
 ἔγγραφος 5, 19, 20. —ἔνορκη 50.
 Μαρτύριος, ἡγούμενος μ. τῶν Ρωσῶν (Ἁγίου
 Παντελεήμονος) 42.
 μάστορες, μαστοροὶ 78, 88, (94). —Βλ. καὶ
 Ἄντρωνης, Καπαδάκης, Μαθιός.
 Μαστορλῖος Μάνος, προεστὸς Τυρνάβου 69.
 Μαστορλῖος Χρύσος, προεστὸς Τυρνάβου 69.
 Ματθαῖος μητροπολίτης Διδυμοτείου 47.
 Ματθαῖος μητροπολίτης Ἰωαννίνων 53.
 Ματθαῖος μητροπολίτης Κυζίκου 23- 25.
 Ματθαῖος μητροπολίτης Μελενίκου 43.
 Ματθαῖος μητροπολίτης Μηδείας 23- 25.
 Ματθαῖος μητροπολίτης Τορνόβου 115, 120.
 Ματθαῖος, πρόην μέγας ἄγας Βλαχίας 65.
 Ματθαῖος, ἡγούμενος τῶν Ρωσῶν (Ἁγίου
 Παντελεήμονος) 58.
 Ματθαῖος ἱερομόναχος, καθηγούμενος μ.
 Ἄλυστιον 29.
 Ματθαῖος ἱερομόναχος, καθηγούμενος μ.
 Ἰβήρον 80.
 Ματθαῖος, προηγούμενος μ. Παντοκράτορος
 67.
 Ματθαῖος ἱερομόναχος μ. Ἄλυστιον 29.
 Ματθαῖος ἱερομόναχος μ. Κουτλουμουσίου
 21.

- Ματθαῖος παπα, ἱερομόναχος μ. Παντοκράτορος 75.
- Ματθαῖος παπα, μ. Ἐσφιγμένον 50.
- Ματθαῖος μοναχὸς καὶ γέροντας, δικαῖος μ. Βατοπεδίου 45α' - β'.
- Ματθαῖος γερο, μ. Παντοκράτορος 78.
- Μαῦρη Πέτρα, Λήμνος 82.
- Μαυρικᾶς Γιωργάκης, Μανταμάδος Λέσβου 75 (Γ. τοῦ Μαυρικᾶ).
- Μαυρικᾶς Ἰωάννης, Μανταμάδος Λέσβου 75.
- Μαυρίκης Δούκας, προεστὸς Μελενίκου 43.
- Μαυροκορδάτος Γεώργιος, πρῶην μέγας σπαθήρης Βλαχίας 113.
- Μαῦρος Νικόλαος, μάρτυρας, Λογγὸς Χαλκιδικῆς 33.
- Μαυρουδῆς, ἀγρότης Ὁρμυλίων Χαλκιδικῆς 90.
- Μαυρωνάδος, τῆς, χ. Λήμνου 14.
- μαχαίρια 118.
- μαχαλές (γειτονιά) 91.
- Μαχμουτῆ Τζελεπῆς, Ὁθωμανὸς ἀξιωματοῦχος 33.
- μεβλανά, βλ. Ρουστέμ.
- Μέγα Βράχος, βλ. Μεγάλος Βράχος.
- Μέγα Χωράφιον : —Ἅγιος Γεώργιος Λιμένα Θάσου 12' —Βατουχόβα Μελενίκου 43.
- Μεγάλη Ἐκκλησία 25 (Οἰκουμενική), 28 (Οἰκουμενική), 44, 60, 64, 91, 121. —Βλ. καὶ δεῦτερος ὀστιάριος, Γαβράς, Δανιὴλ, δικαιοφύλαξ, Θεοδόσιος, μέγας διερχομένης, μέγας λογοθέτης, μέγας οἰκονόμος, μέγας πρωτοσύγγελος, μέγας ρήτωρ, μέγας σκευοφύλαξ, Μιχαήλ, νοτάριος, πριμικήριος, πρωταποστολάριος, ρήτωρ, Σάββας ἱερεὺς, Σεραφεῖμ, Σπαντωνῆς, Συρόπουλος.
- Μεγάλη Μέση Ἀγίου Ὁρους 59, 76, 80. —Βλ. καὶ Τιμόθεος γέροντας γραμματικὸς.
- Μεγάλη Πέτρα, Θάσος 12, 13' —Λήμνος 82.
- Μεγάλη Συναξὴ Ἀγίου Ὁρους 80.
- μεγάλη πριμικήριος 11. —Βλ. καὶ Ἀσάνινα, μεγαλομάρτυρες, βλ. Ἰουλίττη, Παντελεῖμων, Προκόπιος, Τρύφων.
- Μεγάλος Βράχος, τοπ. Θάσος, 13 (Μέγα —). μέγας γκρεμὸς, Στρυμόνας 16, 19, 20.
- Μέγας Βουνός, Χρυσούπολη Καβάλας 16.
- Μέγας Κριτῆς 25, 28.
- Μέγας Λάκκος, Θάσος 12, 13.
- Μέγας Ρύσας : —(= ὁ Στρυμόνας) 16' —τῆς Ἀγίας Μαρίνας, Θάσος 12' —τοῦ Λιβαδογένη, Ἅγιον Ὄρος 40' —τῶν πλατάνων, Θάσος 12, 13' —περιοχῆς Φαλακροῦ 4, 42, 48, βλ. Βαθὺς Ρύσας.
- μέγας ἄγας Βλαχίας 65, βλ. Ματθαῖος, Νεάγκου.
- μέγας βεστιάριος Βλαχίας 65, βλ. Ράντου, Τρουφαντά.
- μέγας βόρηνικος Βλαχίας 65, βλ. Ἀσάν, Πατάς, Χριζέα.
- μέγας διερχομένης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 63, 64, 91.
- μέγας λογοθέτης Βλαχίας 65, βλ. Στάικος, Χέραν.
- μέγας λογοθέτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 60, 63, 64. - Βλ. καὶ Τέραξ.
- μέγας οἰκονόμος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 63, 64.
- μέγας οἰκονόμος τῆς μητροπόλεως Χριστουπόλεως, βλ. Ποριανίτης.
- μέγας πατίας 9, βλ. Καβάσιλας.
- μέγας παχάρνικος Βλαχίας 65, βλ. Κωνσταντίνος.
- μέγας ποστέλνικος Βλαχίας 65, βλ. Κόνδυλος.
- μέγας πριμικήριος τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς, βλ. Ἀλέξιος, Ἰωάννης (Ἀλέξιος).
- μέγας πρωτοσύγγελος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 60, βλ. Σάββας ἱερεὺς, Σεραφεῖμ.
- μέγας ρήτωρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 60, 63, 64.
- μέγας σκευοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας

- 60, βλ. Γαβράς.
 μέγας σλουτζιάρης Βλαχίας 65, βλ. Θεόδωρος.
 μέγας σπαθάρης Βλαχίας, βλ. Μαυροκορδάτος, Μίχος.
 μέγας στόλνικος Βλαχίας 65, βλ. Δημητράκης.
 μέγας στρατοπεδάρχης τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς, βλ. Ἀλέξιος.
 Μεγίστης Λαύρας μ.: ἁγία Λαύρα 34, 40· — βασιλική μεγάλη 12, 17, 34· —μεγάλη 19. —Βλ. καὶ Ἀβέρκιος γέροντας, Ἀμβρόσιος μοναχὸς καὶ γέρον, Αὐξέντιος γέροντας, Γερβάσιος γέροντας, Δανιὴλ ἱερομόναχος, Εὐθύμιος ἱερομόναχος, Θεόδουλος μοναχὸς, Λουκάς γέροντας, Μαρκιανός, Νεόφυτος ἱερομόναχος, Νήφων ἱερομόναχος, Παῖσιος ἱερομόναχος, Παντελεήμων γέροντας, Συμεὼν ἱεροδιάκονος.
 Μεθόδιος μητροπολίτης Ἱερρακίας 89.
 Μεθόδιος μοναχὸς μ. Ἀγίου Παύλου 41.
 Μειζομάτης Ἰωάννης, αὐτοκρατορικός ἀπογραφεὺς Λήμνου 23, 31.
 Μελαχροινός, ἰδιοκτήτης, Θάσος 12.
 Μελένικο Σεργῶν 43. —Βλ. καὶ Ἀγγελᾶς, Ἀγγελος παπα, Ἅγιος Κωνσταντίνος, ἄμπελι, Ἀτζάμης, Βασιλικός, (δημο)γέροντες, Δήμιον, Δούκας, Ἰωάννης διάκονος, Θεωνᾶς ἱερομόναχος, Θεωνᾶς μητροπολίτης, Θωμᾶς, Καλοκρασᾶς, Κωνσταντίνου, Κώστας, Κωστή, Λάσκας, Μανρίκης, Μπαλῆς τζελεπῆς, Μπόγδανος, ναὸς, Ξένος, Παλαιολόγος, Παναγιώτης, Πλουμῆς, ποταμός, Σαράφης, Σισώης ἱερομόναχος, Σωτήρας, Χαλαμᾶς, Χομόδολος, χώρα.
 Μελενίκου μητρόπολη, βλ. Ἀγγελος παπα, Θεωνᾶς ἱερομόναχος, Θωμᾶς ἱερέας, Λάμπης παπα.
 Μελενίκου μητροπολίτης 32. —Βλ. καὶ Γαβριήλ, Θεωνᾶς, Ματθαῖος, Σωφρόνιος.
 Μελέτιος Πηγᾶς πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, τοποτηρητῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου 57, 58.
 Μελέτιος μητροπολίτης Ἀμασείας 63, 64.
 Μελέτιος (1), μητροπολίτης Ἐφέσου 66.
 Μελέτιος (2), μητροπολίτης Ἐφέσου 89.
 Μελέτιος μητροπολίτης Νικομηδείας 89, 116.
 Μελέτιος μητροπολίτης Προύσης 89.
 Μελέτιος ἐπίσκοπος Ρεντίνης 95, 96.
 Μελέτιος πατριαρχικός πρωτοσύγγελλος 47.
 Μελέτιος παπα, προηγούμενος μ. Παντοκράτορος 105.
 Μελέτιος μοναχὸς μ. Ξενοφώντος 41.
 Μελίσσια, τοπ. Λογγοῦ Χαλκιδικῆς 50, 62.
 Μελίσσου (τῆς), τοπ. Λήμνου 14.
 Μερχούριος γέροντας μ. Παντοκράτορος 78.
 Μερχούριος, βλ. Κανταντζιόγλου Γεώργιος, μεροκάματα 94.
 Μεσαμπελία, τοπ. Χριστουπόλεως (Καβάλας) 9.
 Μεσημβρίας μητροπολίτης, βλ. Ἰγνάτιος, Παρθένιος.
 Μεσοτάνος Τζανῆς, Κακηρράχη Θάσος 72.
 Μεσσηνέζης, ἐπιχειρηματίες, Κωνσταντινούπολη 119.
 Μεσσηνέζης Ἰωάννης καὶ Συντροφία 119, 124.
 Μέστος, βλ. Νέστος.
 Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ Παντοκράτορος ἑορτὴ 65· —ἀπεικόνιση 79, 83.
 Μεταμορφώσεως κελλί μ. Παντοκράτορος 80, 81.
 μετανοίας κανόνας 115, 120.
 μετανοίας μονή 75 (μετάνοια), 76.
 Μετόχι, Θάσος 74.
 μετόχια 12, 17, 18, 23, 25, 27, 28, 33, 43, 44, 54, 64, 65, 70, 74, 87, 90, 95, 99, 101, 102, 113.
 μετόχια μ. Ἐσφιγμένου, βλ. Ἁγία Κυριακή.
 μετόχια μονῆς Παντοκράτορος, βλ. Ἀγίου Αὐξεντίου, Ἀγίου Δημητρίου του Κυνόποδος, Ἀζάπικο, Ἀλεξόπυργος, Κατσορίου Βλαχίας μονή, Κυδωνιῶν, Ραβδού-

- χου, Φακηνού, Φαλακροῦ, Σμύρνης, Σωτήρος κελλίο. —Βλ. καὶ Γαβριὴλ παπα, Γεράσιμος παπα, Ἰάκωβος ἱεροδιδάσκαλος, Ἰωακείμ παπα, Μισαῆλος γέροντας, Συμεὼν παπα Παντοκράτορινός.
- μετριότητα, πατριαρχικό συγχωρητικό γράμμα 115, 120.
- Μηδείας μητροπολίτης, βλ. Δωρόθεος, Ἰωακείμ, Ματθαῖος, Μητροφάνης.
- Μηθύμνης μητροπολίτης 63, 64, 89 (καὶ ἔξαρχος Λέσβου). —Βλ. καὶ Γεράσιμος, Διονύσιος.
- Μηνίτζη μονή 22. —Βλ. καὶ Δαμιανὸς ἱερομόναχος.
- μήρινθος 4, 13 (κυνή), 18, 19, 24, 26 (κυνή), 28, 32 (κυνή), 34 (κυνή), 36 (κόκκινη), 38 (κυνή), 41, 46 (κόκκινη), 47 (κόκκινη).
- μητροπολίτες 32, 50, 60, 77, 79, 83, 93. —Βλ. Ἀγκύρας, Ἀγχιάλου, Ἀδριανουπόλεως, Ἀθηνῶν, Αἰνίου, Ἀλανίας, Ἀμασείας, Βάρνης, Βερροίας, Γάνου καὶ Χώρας, Γοτθίας, Δέγκων, Διδυμοτείχου, Δράμας, Δρύστρας, Ἐφέσου, Εὐρίπου, Ζιχνῶν, Ἡρακλείας, Θεσσαλονίκης, Θηβῶν, Ἰωαννίνων, Καισαρείας, Κορίνθου, Κρήτης, Κυζίκου, Λαοδικείας, Λαρίσης, Λήμνου, Μελενίκου, Μεσημβρίας, Μηδείας, Μηθύμνης, Μονεμβασίας, Μυτιλήνης, Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης, Ναυπλίου καὶ Ἄργους, Νευροκοπίου, Νικαίας, Νικομηδείας, Ξάνθης, Οὐγγροβλαχίας, Παλαιῶν Πατρῶν, Παροναξίας, Περιθεωρίου, Περιθεωρίου καὶ Ξάνθης, Προύσης, Σεργῶν, Σηλυβρίας, Σμύρνης, Σοφίας, Σωζοπόλεως, Τορνόβου, Τραπεζούντος, Φιλadelphείας, Φιλίππουπόλεως, Φιλίππων, Χαλκηδόνος, Χίου, Χριστουπόλεως. —Πρβλ. καὶ Μακάριος (ἄγνωστης μητροπόλεως).
- μητροπολιτῶν δικαιοδοσία 25, 28, 32.
- Μητροφάνης μητροπολίτης Ἀλανίας 47.
- Μητροφάνης μητροπολίτης Μηδείας 53.
- Μητροφάνης μητροπολίτης Περιθεωρίου 36, 63.
- Μητροφάνης ἐπίτροπος μ. Παντοκράτορος 93.
- Μητροφάνης προηγούμενος μ. Παντοκράτορος, Θάσος 74.
- Μητροφάνης γέροντας, σκευοφύλακας μ. Σταυρονικήτα 67.
- Μητροφάνης παπα, μ. Μακροῦ 35.
- Μίκλας, ἰδιοκτῆτης, Θάσος 12, 13 (Μύκλας).
- Μικρὸς Σκοπὸς, τοπ. Λήμνου 23, 24, 26, 30, 31.
- Μισαὴλ Πρώτος Ἀγίου Ὁρους 40.
- Μισαὴλ γέροντας μ. Διονυσίου 59.
- Μισαῆλος γέροντας Παντοκράτορινός μετοχίτης, Καζαβίτι Θάσος 54.
- μισθοὶ 85.
- Μισοίρι 109, βλ. φουντουκλία.
- μισσοκομίον, βλ. νοσοκομεῖο.
- Μιχαὴλ βοεβόδας, ἡγεμόνας Βλαχίας 85.
- Μιχαὴλ ἱερέας, οἰκονόμος, ἀπεσταλμένος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου 47, ἰδιοκτῆτης οἰκίας στὴν Ἀδριανούπολη 56, 57.
- Μιχαὴλ πρωταποστολάριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 60.
- Μιχαὴλ μοναχός, μ. τοῦ κυρίου Παύλου 3.
- Μιχαὴλ βλ. Ξένος, Ποριανίτης, Τριακοντάφυλλος.
- Μιχάλης, κελλίο Γενέσιον τῆς Παναγίας 107.
- Μιχάλης χατζη, πατέρας Γιαριλᾶ Παρασκευᾶ 78.
- Μίχος μέγας σπαθάρης Βλαχίας 65.
- Μίχος, πατέρας τοῦ Νικόλα, Θάσος 70.
- μνημόσυνο 38, 46, 47, 56, 65, 66, 90.
- μνησικακία 120.
- Μογλενῶν ἐπαρχία (Πέλλης) 91. —Βλ. καὶ Γραμματικόβο, Κατράνιτσα.
- μόδιος, μέτρο ἐπιφάνειας 5, 14, 15, 18, 23, 30, 31.
- Μολδαβία 100.

μολυβδόβουλλο 28.

μοναστήρια πατριαρχικά 20, βλ. σταυροπήγιο.

Μοναχίτης Ἰωάννης, στιχτήης μ. Παντοκράτορος, Λήμνος 14· —Καλή, σύζυγος 14· —Θεόδωρος, τέκνο. —Πρβλ. καὶ Τριακοντάφυλλος, γαμπρός.

μοναχοί, βλ. Ἀντώνιος, Ἀρσένιος, Βαρθολομαῖος, Γαβριήλ, Γαβριήλ (τρεῖς ὁμώνυμοι), Γαβριήλ Πρῶτος, Γαλακτίων, Γεννάδιος, Γεράσιμος, Γεράσιμος, Γερμανός, Γρηγόριος, Γρηγόριος, Γρηγόριος ἡγούμενος, Γρηγόριος ἡγούμενος, Δαβίδ, Δαμασκηνός, Δανιήλ, Διονύσιος, Δωρόθεος, Ἐπιφάνιος, Εὐθύμιος, Θεοδοσίος ἡγούμενος, Θεόδουλος, Θεόδωρος, Ἰάκωβος, Ἰγνάτιος, Ἰωακείμ, Ἰωαννίκιος, Ἰωσήφ, Κάλлистος, Κλήμης, Κόνων, Λεόντιος, Μεθόδιος, Μελέτιος, Μιχαήλ, Νεῖλος, Νεκτάριος, Νεόφυτος, Νικηφόρος, Νικόδημος, Νικόλαος, Νίκων, Παρθένιος ἡγούμενος ὁ Κατ'εὐαγγέλιον, Παῦλος ἡγούμενος, Παῦλος Πρῶτος, Παχώμιος, Πέτρος, Ραφαήλ, Σάββας, Σαββάτιος, Σισώης, Ταρχανιώτης, Τραχανιώτης, Τριαντάφυλλος Τιμόθεος, Φιλόθεος, Χαρίτων, Χρήστος χατζη, Χριστόφορος.

μοναχός καὶ γέροντας, βλ. Ἀμβρόσιος, Ἀνανίας, Ἀντώνιος, Γαλακτίων, Γεράσιμος, Δαβίδ, Δανιήλ, Δωρόθεος (δύο ὁμώνυμοι), Εὐθύμιος, Εὐθύμιος, Κάλлистος, Ματθαῖος, Παῖσιος.

Μονεμβασίας μητροπολίτης, βλ. Ἱερόθεος, Λαυρέντιος, Νεόφυτος.

μονές, βλ. Ἁγίας Τριάδας, Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Στούμπου, Ἀγίου Δημητρίου τοῦ Κυνόποδος, Ἀγίου Παντελεήμονος, Ἀγίου Παύλου, Ἀγίων Ἀποστόλων, Ἀλυτίου, Βατοπεδίου, Βερροιώτου, Γρηγορίου, Διονυσίου, Δομετίου, Δοχειαρίου, Δωροθέου, Ἐσφιγμένου, Ζυγοῦ, Ζωγράφου,

Θαυμασίου, Θεσσαλονικέων, Ἰβήρων, Καλετζή, Κατρούλη, Καρακάλλου, Κασταμονίτου, Κουτλουμουσίου, Μακροῦ, Μεγίστης Λαύρας, Μηνίτζη, Ξενοφώντος, Ξηροποτάμου, Ξυλουργίου, Παντολέοντος, Παντοκράτορος, Προδρόμου, Ραβδούχου, Σίμωνος Πέτρας, Σισώη, Σκαμανδρινού, Σκορπίου, Σταυρονικήτα, Στεφάνου, Τροχαλά, Φακηνού, Φαλακροῦ, Φιλαδέλφου, Φιλοθέου, Χαίροντος, Χιλανδαρίου, Χουλιαρά.

μονή, βλ. ὁσπίτιον.

μονοκονδυλιά (ὑπογραφή) 4, 36.

Μονολίσκιον, βλ. δρόμος.

μονοπάτι 14, 15, 18, 23, 24, 26, 30, 31· —τοῦ συνόρου 14.

μονύδριο 10. —Βλ. καὶ Ἀγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, Ἀγίων Ἀναργύρων, Παναγίας, Παντοκράτορος, Ραβδούχου.

μοσχόβικο, βλ. φλωρία.

Μοσχονησίων ἐπίσκοπος 89, βλ. Κύριλλος.

Μοσχόπουλος, αὐτοκρατορικός ἀπογραφάς, Στρυμόνας 16.

Μοσχούδης Δημητράκης, Ἅγιος Εὐστράτιος 97.

Μούγια (Μούζα, Μούζει), κτητόρυσσα, Κασόρι Βλαχίας 65.

Μούζα, Μούζει, βλ. Μούγια.

μουζούρι, μέτρο χωρητικότητας 114.

μούλκι, ιδιοκτησία 102.

Μουράτης χορταβατζής (βοτανοπώλης), Σμύρνη 101.

Μουρούνης Ἀλέξανδρος ἡγεμόνας Βλαχίας 113.

Μουρούνα 123.

μουσικός, βλ. Ἰγνάτιος γέροντας, Μάξιμος πανοσιομουσικολογώτατος.

Μουστάκη: —βίγλα, Λογγός Χαλκιδικῆς 62· —ράχη (τοῦ ὄρους Ἀμπέλου) 27, 33, 44, 64.

Μουσταφά πασας Σαλενικῆς 109.

Μουσταφά, βλ. και Mustafa.

Μπαγιαζίτ Β΄ 33.

μπακάλης 101, 102, βλ. Λιακόπουλος, Μακαρουνάκης, Ψάλης.

Μπαλής τζελεπής, ιδιοκτήτης, Μελénικο 43.

Μπαλοτέστι Βλαχίας 65. —Βλ. Δράγος, Παρασκευάς.

μπένες 59.

Μπιλίλης, ιδιοκτήτης, Θάσος 12, 13, 19, 20.

Μπόγδανος Γεώργιος, ιδιοκτήτης, Μελénικο 43.

μπογιατζής 101, βλ. Φώτης χατζη.

Μπογιατζής Οδοωρής, προεστός Τυρνάβου 69.

Μπούκω, βλ. Σαμαράς.

Μπολās, ιδιοκτήτης, Λήμνος 14.

Μπρόμης, πεθερός Ἀλάτζιατζη Θανάση, Θάσος 73.

Μύκλας, βλ. Μίκλας.

μύλος του Ζαχαρή, Θάσος 68.

μυλοτόπια Μαριμαρίον Στριμόνα 19, 20.

Μυριόφυτο Μ. Ἀσίας, βλ. Κύριλλος ἡγούμενος.

Μυτιληναῖος 89, βλ. Κουκούλας.

Μυτιλήνη Λέσβου 75, 86 (Μετέληνη), 88, 89.

Μυτιλήνης μητροπολίτης 63, 64, 86 (ἀρχιερέας), ἔξαρχος πάσης Λέσβου 88, 89. —Βλ. και Ἀνθίμος, Γρηγόριος, Σαμουήλ.

Mustafa muteveli, Ὁθωμανὸς ἀξιωματοῦχος, Λήμνος 82.

Μωάμεθ Β΄ 32.

Ναζωραῖοι (μοναχοί) 51.

Ναθαναήλ μητροπολίτης Ξάνθης 120.

Ναθαναήλ ἱερομόναχος μ. Ἰβήρων 36.

Νάξος, βλ. Παροναξίας μητροπολίτης.

ναοὶ σταυροπηγιακοὶ 38, 55. —θεμελίωση-καθιέρωση 47, 66.

ναός: —Ἅγίου Αὐξεντίου, κελλίον μ. Παντοκράτορος 22. —Ἅγίου Γεωργίου, Λιμένας Θάσου 12, 13 (μεγάλου Γεωργίου), 19, 20,

27. —τοῦ Ὁξύνα 16.—Ἅγίου Κωνσταντίνου, Μελénικο 43. —Ἅγιων Ἀναργύρων, Κακηρράχη Θάσου, 27. —Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, Ἀδριανούπολη 47, 49, 55, 57, 66, 92. —Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, Λιμένας Θάσου 12, 13, 19, 20, 27. —Προφίτου Ἠλιοῦ, Μελénικο 43. —μονῆς Παντοκράτορος 79, 83. —Πρωτάτου, μεγάλη ἐκκλησία 58.

ναύκληροι 77. —Πρβλ. καὶ καραβοκυραῖοι, ναῦτες.

Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης μητροπολίτης, βλ. Γαβριήλ.

Ναυπλίου καὶ Ἄργους μητροπολίτης 49, 60, 66. —Βλ. καὶ Διονύσιος.

ναῦτες 79, 93. —Πρβλ. καὶ καραβοκυραῖοι, ναύκληροι.

Νέα Μονὴ Θεσσαλονίκης 33. —Βλ. καὶ Δαβὶδ ἱερομόναχος.

Νεάγκου, μέγας ἄγας Βλαχίας 65.

Νεῖλος οἰκουμενικὸς πατριάρχης 13.

Νεῖλος μοναχὸς μ. Βατοπεδίου 48.

Νεκτάριος μητροπολίτης Δράμας 47.

Νεκτάριος μητροπολίτης (πρῶην) Φιλίππων 58.

Νεκτάριος μητροπολίτης Χαλκηδόνος 66.

Νεκτάριος γέρον, κελλιώτης Παντοκράτορινὸς 34.

Νεόφυτος Β΄ οἰκουμενικὸς πατριάρχης 60, 66.

Νεόφυτος Ζ΄ οἰκουμενικὸς πατριάρχης 115-117, 119, 120.

Νεόφυτος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης 88.

Νεόφυτος μητροπολίτης Κορίνθου 53.

Νεόφυτος μητροπολίτης Μονεμβασίας 66.

Νεόφυτος μητροπολίτης Παροναξίας 115.

Νεόφυτος ἀρχιεπίσκοπος Σάμου 51.

Νεόφυτος ἡγούμενος μ. Παντοκράτορος 30.

Νεόφυτος μοναχὸς, ἡγούμενος μ. τοῦ Κατετζῆ 4.

Νεόφυτος ἱερομόναχος, προηγούμενος μ.

- Μεγίστης Λαύρας 36.
- Νεόφυτος προηγούμενος μ. Παντοκράτορος 67.
- Νεόφυτος Κουτλουμουσιανός, ἐπίτροπος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου στὸ Ἅγιον Ὄρος 116, 117.
- Νεόφυτος ἱεροδιάκονος μ. Ἀλυτίου 29.
- Νεόφυτος μοναχός μ. Ἰβήρων 34.
- Νεοχώριον, Στρυμόνας 16. —Βλ. καὶ Πασχάλης παπα.
- νερό 19 (ἀέναν), 20 (ἴδωρ ἀέναν), 21, 27, 33, 50, 58 (παντοτεινόν).
- νερογλυμὴ 23, 31.
- Νέστος 19 (Μέστος), 20 (Μέστος), 27.
- Νευροκοπίον μητροπολίτης, βλ. Ἰωάσαφ.
- νησάκι, Ἅγιον Ὄρος 42 (νησί μικρό), 48, 58 (νησόπουλον).
- νησιά, βλ. Ἅγιος Εὐστράτιος, (Εὐβοία), Θάσος, Κάρπαθος, Κρήτη, Λέσβος, Λήμνος, Μοσχονήσια, Νάξος, (Πάρος), Προκόννησος, Σάμος, Σαντορήνη, Χίος.
- Νησίον, Στρυμόνας 19, 20. —Βλ. καὶ Ὁστροζινίκου, πόρος.
- νηστεία 108, 115, 120.
- Νήφων μοναχός, ἡγούμενος μ. Ζυγοῦ 3.
- Νήφων ἱερομόναχος, προηγούμενος μ. Κουτλουμουσίου 41.
- Νήφων ἱερομόναχος, προηγούμενος μ. Μεγίστης Λαύρας 35.
- Νήφων ἱερομόναχος μ. Κουτλουμουσίου 21.
- Νικαίας μητροπολίτης, βλ. Καλλίνικος (1) καὶ (2), Πορφύριος.
- Νικάνδρος γέροντας μ. Σίμωνος Πέτρας 59.
- Νικάνωρ ἡγούμενος μ. Γρηγορίου 40.
- Νικάνωρ γέροντας μ. Γρηγορίου 34.
- Νικάνωρ γέροντας μ. Ἐσφιγμένου 59.
- Νικήτη Χαλκιδικῆς 33.
- Νικηφόρος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως 89.
- Νικηφόρος μητροπολίτης Νικομηδείας 88.
- Νικηφόρος μοναχός, ἡγούμενος μ. Δομετίου 4.
- Νικηφόρος μοναχός ὁ Καλετῆς 3.
- Νικηφόρος παπα, ἱερομόναχος, προηγούμενος μ. Παντοκράτορος ὁ Περιστεριώτης 77, 78 (ἐκκλησιαάρχης), 79, 84 (σκευοφυλάκας), 86.
- Νικηφόρος ἱερομόναχος Παντοκρατορινός, ἡγούμενος μ. Κατσορίου Βλαχίας 85.
- Νικηφόρος προηγούμενος μ. Παντοκράτορος 104.
- Νικηφόρος γέροντας μ. Κουτλουμουσίου 34.
- Νικηφόρος γέροντας μ. Χιλανδαρίου 59.
- Νικηφόρος, βλ. Φόρος, πρβλ. καὶ Ἀρχοντή.
- Νικόδημος ἱερομόναχος, δικαῖος μ. Ἐσφιγμένου 40.
- Νικόδημος προηγούμενος Ξηροποταμινός 40.
- Νικόδημος ἱερομόναχος, ἐκκλησιαάρχης Χιλανδαρινός 40.
- Νικόδημος μοναχός, γέροντας μ. Ζωγράφου 41, 42, 44, 64.
- Νικόλαος γραμματικός, ἡγούμενος μ. Λαοροθέου 4.
- Νικόλαος μοναχός, ἡγούμενος μ. Θεολόγου τοῦ Παντολέοντος 5.
- Νικόλαος μοναχός μ. Φιλαδέλφου 1.
- Νικόλαος λαμπαδάριος, Τύρναβος 69.
- Νικόλαος χατζη, Σμύρνη 99.
- Νικόλαος, βλ. Καρτζαμπλάς, Λογαριαστής, Μαῦρος, Παπάζογλους, Συναδηνός.
- Νικολάου χατζη Παναγιώτης, δημογέροντας Σμύρνης 102.
- Νικόλας τοῦ Μίχου, Θάσος 70.
- Νικόλας, χατζη, γαιτζῆς (βουτυροποιός), Σμύρνη 101.
- Νικόλας, πατέρας τῆς χατζη Χρυσῆς, Γραμματίκοβο Μογλενῶν 91.
- Νικόλας πατέρας τοῦ Βαροάμη, Θάσος 70.
- Νικόλας, βλ. Περούσης, Ψάλης.
- Νικομηδείας μητροπολίτης, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας, βλ. Διονύσιος,

- Μακάριος, Μελέτιος, Νικηφόρος.
 Νίκος τῆς Δέσπης, Τύρναβος 69.
 Νίκος, βλ. Ἀγαρτζής.
 Νίκων ἡγούμενος μ. Ἀγίου Παύλου 34.
 Νίκων μοναχός μ. Γρηγορίου 41.
 νισφιές, νόμισμα 110, 111.
 νομικός Χρυσουπόλεως 16.
 νομίσματα 5, 31, 62· — κάλπικα 109-111. — Βλ.
 καὶ νισφιές, ἀσλάνια, ἀσπρα, γρόσια, πα-
 ράδες, πουνγί, ὑπέρπυρα, φλωρία, φορτίο,
 φουντουκλία, χρήματα, χρύσινοι.
 νοσοκομεῖο : — περιούχης Καρυῶν 37· — μονῆς
 Παντοκράτορος 106.
 νοσοκόμος μ. Παντοκράτορος 106, βλ. Χριστό-
 φορος γέροντας.
 νοτάριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 91.
 Νταλιάνης, βλ. Ταλιάνης.
 ντεξιντάραγας, βλ. διαδάραγας.
 Ντελλαπόρτας Λεονάρδος 86.
 Ντίνι Στέργιον, βλ. Κωνσταντίνος.
 Ντοῦλε, γειτονιά χ. Γραμματικόβο (Γραμμα-
 τικό Πέλλης) 91.
 ντραγάσια 71, βλ. δραγασιά.
- Ξάνθης μητροπολίτης, βλ. Ναθαναήλ. — Βλ.
 καὶ Περιθεωρίου καὶ Ξάνθης μητροπολί-
 τής.
 Ξένη, βλ. Τζαγκάρη.
 Ξένος Μιχαήλ, προεστός Μελενίκου 43.
 Ξενοταφεία, Θάσος 12, 13.
 Ξενοφώντας μονή 36, 40, 41 (καὶ Ξενοφου), 42.
 — Βλ. καὶ Γαβριήλ προηγούμενος, Κύριλ-
 λος γέροντας, Μελέτιος μοναχός, Χαρί-
 των μοναχός.
 ξερολιθιά 19, 20.
 Ξηροποταμινός 40, 41.
 Ξηροποτάμου μονή 34, 37, 42, 59. — Βλ. καὶ
 Βενέδικτος σκευοφύλαξ, Γρηγόριος ἱερο-
 μόναχος, Ζαχαρίας, Θεόφιλος χατζη,
 Ἰωάσαφ γέροντας, Νικόδημος προηγούμε-
 νος.
 ξίκικο (κάλπικο) νόμισμα 109.
 ξύλευση 36, 63.
 Ξυλουργός 5.
 Ξυλουργουῖ μονή 1 (᾿Υπεραγίας Θεοτόκου), 3,
 5, 40. — Βλ. καὶ Βασίλειος ἡγούμενος,
 Θεόδουλος ἡγούμενος.
 ὀβολός 25, 28, 47.
 ὀδός: — βασιλική, δημοσία 19, 20· — διωραχι-
 αία 40· — παλαιά 41 (συνοριακή), 67· —
 ραχιαία 40.
 Ὅθωμανοι 12, 32, 33, 99.
 οἰκεῖος τοῦ αὐτοκράτορα, βλ. Ἀλέξιος, Ἰωάν-
 νης (Ἀλέξιος), Δουκόπουλος, Θεολογίτης,
 Ἰαγουῦπης, Καβάσιλας, Λάσκαρις, Μειζο-
 μάτης, Σεβαστόπουλος. — Πρβλ. καὶ
 δοῦλος τοῦ αὐτοκράτορα.
 οἰκήματα 12, 13, 19, 20, 99.
 οἰκισμός πρωτεῶνων, βλ. χώρα.
 οἰκιστὶ μονῆς 26, 27.
 οἰκονόμοι 77, 79, 83, 93· — ἀπεσταλμένοι τοῦ
 οἰκουμενικοῦ πατριάρχη 47, βλ. Μιχαήλ
 ἱερέας· — μητροπόλεως 43, 56, βλ. Θωμᾶς
 ἱερέας, Μιχαήλ· — μονῆς 110· — μετοχίου
 19, 87. Βλ. καὶ Καλλίνικος ἱερομόναχος,
 Κομνηνός παπα, Κωνσταντίνος ἱερέας,
 Παρθένιος παπα, Σωφρόνιος Παντοκρα-
 τορινός.
 οἶκος 109.
 οἰκουμενικός πατριάρχης 7, 10, 13, 20, 25-28,
 32, 38-40, 46, 47, 49-53, 55, 56, 60-64, 66,
 88, 89, 91, 95, 96, 102, 115-117, 119, 120. —
 Βλ. καὶ Ἀνθιμος Β', Ἀντώνιος Δ',
 Γαβριήλ Δ', Γεράσιμος Γ', Γρηγόριος Ε',
 Θεόληπτος Β', Θεοφάνης Α', Ἱερεμίας
 Α', Ἱερεμίας Β', Κάλλιστος Α', Κύριλ-
 λος Α', Νεῖλος, Νεόφυτος Β', Νεόφυτος
 Ζ', Σαμουήλ Χαντζερής, Συμεών Α',
 Σωφρόνιος Β', Τιμόθεος Β', Φιλόθεος

Κόκκινος.

Οίκουμενικού Θρόνου τοποτηρητεία 55, 57, 58,
βλ. Μελέτιος Πηγάς.

οἶνος 6, 17, 40.

ὀκιά, μέτρο βάρους 123.

Ὀλνιμπος Βιθυνίας 79, βλ. Ἰωαννίκιος ὁσιος.

ὁμολογία 88, 102· —ἐγγραφή 58, 70, 71· —
ἐνσφράγιση 106· —προσήλωσης, ἀφιέρω-
σης 43· —χρυσωτική 97, 103, 109, 116, 117,
119, 124.

Ὁξύνα ναός, βλ. Ἅγιου Γεωργίου ναός.

ὁπωροφόρα δέντρα, βλ. ἀμυγδαλιές, καστανιά,
κερασιά, κυδωνιά, λεπτοκαρυά.

ὀργιά, μονάδα ἐπιφάνειας 5.

ὀρια ἑδαφικά 1, 2, 4, 5, 14, 15, 19, 20, 23, 24, 26,
27, 29, 37, 40, 48, 67.

ὀριοθέτηση 5, 16, 23- 26, 30, 31, 37, 48, 50, 58,
64, 67.

ὀρισμός : —αὐτοκρατορικός 14, 23, 26, 30· —
δεσποτικός 31· —σουλτάνου 32.

ὄρκος 16, 44, 50, 61 (ευαγγελικός), 64, 89· —
ὄρκου παραβίαση 115, 120.

Ὁρλωφικά 93.

ὀρμάνι 82, βλ. δάσος.

Ὁρμύλια, γ. Χαλκιδικῆς 90, 95, 114. —Βλ. καὶ
χώρα. —Βλ. καὶ Ἀθανάσιος, Βασιλικός,
Γιαννάκης, Δημήτριος, Κώστας τοῦ Γιαν-
νάκη, Κώστας, Μαυρουδῆς, Στάμος τοῦ
Ἀθανασίου, Στάμος τοῦ Κώστα, Χατζη-
στεφάνου, Χρῆστος.

Ὁρμιλιώτες 90, 114.

ὀροθέσια 19, 20, 27, 29, 30, 33, 42, 61, 67.

ὀροστατισμός ἐγγραφός 24· —ὀροστατισμοῦ,
βλ. ἐγγραφο (πρακτικόν).

Ὁρφάνι Στρυμόνα, βλ. Στυλιανός.

Ὁσμάν μπεις τοῦ Ἀχμέτη, μάρτυρας, Θάσος
72.

Ὁστροζινίκου, τοῦ, τοπ. Νησίου Σεργῶν 19,
20.

οὐγγιά 9.

Οὐγγέλης Ἰωάννης, δεσπότης Σεργίας 62.

Οὐγγροβλαχίας μητροπολίτης 85, 113.

Οὐγγρος Γεώργιος ἐλευθερός καλλιεργητής,
Λῆμνος 31.

Οὐγκούν, τοῦ, γειτονιά γ. Κατράνιτζας
(Πύργου Πέλλης) 91.

οὐρμάνι 96, βλ. δάσος.

Παγκράτιος, μητροπολίτης Τραπεζοῦντος 32.

Παγορόπουλος Εὐστ., δικηγόρος Ἀθηνῶν 19.
παιδιά Ἰωάννη τοῦ Ἀλεξίου, μεγάλου πριμικη-
ρίου 12,13, βλ. Δούκας, Παλαιολογό-
πουλο.

Παῖσιος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης 63, 64.

Παῖσιος μητροπολίτης Καισαρείας 88.

Παῖσιος ἱερομόναχος, Πρώτος Ἀγίου Ὁρους
36, 63.

Παῖσιος ἱερομόναχος Χιλανδαρινός, πρῶην
Πρώτος Ἀγίου Ὁρους 45α'.

Παῖσιος ἱερομόναχος, προηγούμενος μ. τῶν
Ρώσων (Ἀγίου Παντελεήμονος) 36.

Παῖσιος μοναχός καὶ γέροντας μ. Ἰβήρων 41.

Παῖσιος ἱερομόναχος, ἐκκλησιαάρχης μ.
Μεγίστης Λαύρας 40.

Παῖσιος μ. Διονυσίου 34.

Παλαιό Πηγάδι, παλαιοχώρι περιοχῆς Στρυ-
μόνα 19, 20.

Παλαιόκαστρο: —περιοχὴ Λιμένα Θάσου 12·
—περιοχὴ Χρυσούπολης 11.

Παλαιοκελλία, Ἀγίου Ὁρος 40.

Παλαιολογόπουλος, παιδίον Ἰωάννη μεγάλου
πριμικηρίου τοῦ Ἀλεξίου 12,13. —Πρβλ.
καὶ Δούκας.

Παλαιολόγος Δημήτριος, δεσπότης Λήμνου 31.

Παλαιολόγος Θεόδωρος πρωτοβεστιαρίτης,
κεφαλὴ Λήμνου 15, 23, 31.

Παλαιολόγος Βράνκος, ἰδιοκτήτης, Μελένικο
43.

Παλαιολόγος, βλ. καὶ Ἰωάννης Ε', Ἰωάννης
Η', Καντακουζηνός, Μανουὴλ Β'.

- παλαιοχώρι, βλ. Ἐνω Χωρίον, Κέδρος, Παλαιὸ Πηγάδι, Παταρνίκεια.
- Παλαιοχώρι, Λογγὸς Χαλκιδικῆς 27, 33.
- Παλαιῶν Πατρῶν μητροπολίτης, βλ. Γαβριήλ, Θεοφάνης.
- Παλαμᾶς, βλ. μάντρα, μαντροτόπι.
- Παλιοκκλησιά, τοπ. Λογγοῦ Χαλκιδικῆς 27, 33, 50 (παλαιοεκκλησιά).
- παλιουραία, Στρυμόνας 19, 20.
- Παλλήκαρος, βλ. Τράφος τοῦ Παλλήκαρον.
- Παμπράβας μεράδια, τοπ. Λογγοῦ Χαλκιδικῆς 62.
- Παναγίας μονύδριο: —Χρυσούπολη Καβάλας 19, 20 —Καμμιντζιώτισσας, Χριστούπολη (Καβάλα) 19, 20.
- Παναγιώτης ἄρχων, ἀφιερωτής, Μελένιο 43.
- Παναγιώτης παπα, γ. Βουλγάρω Θάσου 68.
- Παναγιώτης, μάρτυρας, Ἅγιον Ὅρος 84.
- Παναγιώτης, πατέρας τοῦ Ἰωάννη, Λήμνος 122.
- Παναγιώτης, βλ. Ζακέλης, Ἰωάννης τοῦ Παναγιώτη, Νικολάου.
- πανοσιομουσικολογιώτατος, βλ. Μάξιμος.
- πανοῦκλα 123.
- Παντελεήμων μεγαλομάργης καὶ ἱαματικός, βλ. λείψανα.
- Παντελεήμων γέροντας Λαυριώτης 90.
- Παντελεήμων γέροντας Παντοκρατορινὸς 123.
- Παντοκράτορας (Χριστὸς) 87, 89, 109. —Βλ. καὶ Ἰησοῦς, Χριστός.
- Παντοκράτορινοὶ 16, 19, 22, 23, 33, 34, 36, 39, 40, 42, 44, 45α' - β', 48-50, 52, 53, 55, 58, 60, 61, 63-66, 76, 79, 93, 100, 108, 112-114, 116, 117.
- Παντοκράτορος μονὴ Ἁγίου Ὁρους 9, 10 (Χριστοῦ), 11, 91 (Ἰησοῦ Χριστοῦ), 39 (βασιλικὴ καὶ πατριαρχικὴ).
- Παντοκράτορος μονύδριο, Ἐλευθεροῦπολη Καβάλας 19, 20.
- Παντολέοντος, τοποθεσία Ἁγίου Ὁρους 58.
- Πρβλ. καὶ Θεολόγου μονή.
- Παπαγεωργίου Ἰωάννης, γραφέας συμφωνητικοῦ, Λήμνος 122.
- Παπαγιαννία, Νέστος 19, 20, 27.
- Παπάζογλους Νικόλαος, δημογέροντας Σμύρνης 102.
- Παταρνίκεια, βλ. Παταρνίκεια.
- Παταρνίκεια, παλαιοχώρι Καβάλας 19 (Παταρνίκεια), 20 (Παταρνίκεια), 27.
- πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας, βλ. Μελέτιος Πηγᾶς, Σίλβεστρος.
- Παπάς, μέγας βόρnikovος Βλαχίας 65.
- παράδες 92, 109.
- παράδοσις ἀπογραφικὴ 13, 18, 24, 28, 38 (ἐγγραφή). —Βλ. καὶ ἀπογραφή, γράμμα, ἐγγραφο.
- παράιτηση, ἐξαναγκασμός σὲ ἐγγραφή 32.
- Παραησία, περιοχὴ Λήμνου 23, 31
- Παράσης χατζη, βλ. Φρέγγολους.
- Παρασκευᾶς τοῦ Δράγου ποστέλνικου, Βλαχία 65. —Βλ. καὶ Δράγος, Σλατιοάρα.
- Παρασκευᾶς, βλ. Γιαυλάς, Σατέλης.
- Παρασκευὴ ἡμέρα 34.
- παράχώρησις : —ἀμπελιοῦ 11' —δρόμου 1' —ἐδαφῶν 14, 15, 16, 18, 23, 24, 25, 39, 40' —κελλίου 6, 7' —μάντρας 15, 18, 23, 24, 25, 30, 31.
- Παρθένιος Λαμψάκου, βλ. λείψανα.
- Παρθένιος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως 63, 64.
- Παρθένιος μητροπολίτης Δρύστρας 89.
- Παρθένιος μητροπολίτης Καισαρείας Καππαδοκίας 46, 47.
- Παρθένιος μητροπολίτης Κυζίκου 63, 64, 66.
- Παρθένιος μητροπολίτης Μεσημβρίας 105.
- Παρθένιος μοναχὸς Παντοκρατορινὸς ἡ Κατζοράνος, καθηγούμενος τῆς παντοκρατορινῆς μ. Κατσορίου Βλαχίας 85.
- Παρθένιος προηγούμενος μ. Ἰβήραν 80.

- Παρθένιος ιερομόναχος Παντοκρατορινός, Μανταμάδος Λέσβου 75.
- Παρθένιος παπα, πνευματικός, οικονόμος Παντοκρατορινός, Θάσος 70, 71, 73.
- Παρθένιος γερο, συνοδεία γερο Ἀνθίμου, κελιώτη Παντοκρατορινοῦ 107.
- Παρίσης Σταμούλης, Θάσος 70.
- Παροναξίας μητροπολίτης, βλ. Νεόφυτος.
- παρρησία, προσφορά γιά μνημόσυνο 68, 75, 77, 83, 93, 105, 116, 117. —Βιβλίον Παρησιῶν 68, 75.
- πασάς, βλ. Μουσταφά, Ρουστέμ, Χασάν.
- Πασχάλης παπα, Νεοχώρι Στρυμόνα 74.
- πατήρ πατέρων, βλ. Σεραφεῖμ ιερομόναχος Πρώτος.
- Πατζιατζής Ἀναστάσης, ιδιοκτῆτης, Θάσος 70. πατητήρι 12, βλ. λήνος.
- πατριαρχεῖο 66, βλ. Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, γραμματεία πατριαρχική, δικαίωμα, εἰσφορά, Ἱεροσολύμων, κανονικόν, κριτήριον, οἰκουμενικὸς πατριάρχης.
- πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς, βλ. Ἀντιοχείας πατριάρχης. —Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης, βλ. Ἱεροσολύμων.
- Παῦλον μονή, βλ. Μιχαὴλ μοναχός.
- Παῦλος, βλ. Ἀπόστολος.
- Παῦλος μοναχός, Πρώτος Ἀγίου Ὁρους 3.
- Παῦλος μοναχός, ἡγουμένος μ. Τροχαλᾶ 3.
- Παχώμιος ιερομόναχος, προηγούμενος μ. Δοχειαρίου 37.
- Παχώμιος προηγούμενος μ. Βατοπεδίου 48.
- Παχώμιος παπα, μ. Βατοπεδίου 61.
- Παχώμιος μοναχός μ. Χιλανδαρίου 45α'.
- πεζοδρόμος (ταχυδρόμος) 112' - πεζός 109, 110. - Βλ. καὶ σαή, ταχυδρόμος.
- πεθερός 14, βλ. καὶ Γαβριήλ, Μπρόμης.
- Πελοπόννησος 44.
- Πενταρακλῆς Βρανάς, ιδιοκτῆτης, Λήμνος 15, 18, 23, 31.
- Πεπαγωμένος Θεόδωρος, αὐτοκρατορικός ἀπογραφέας, Λήμνος 30.
- Περῆς, βλ. μάντρα.
- Περθεωρίου μητροπολίτης, βλ. Μητροφάνης. — καὶ Ξάνθης, βλ. Δωρόθεος, Φιλήμων.
- περιορισμός (καταγραφή συνόρων) 2, 4, 5, 12-15, 18-20, 23, 27, 31, 33, 44, 58, 62, 67.
- περίορος 23, βλ. φράχτης.
- περιουσία 14, 89, 90. —Θανόντος μοναχοῦ 85.
- περιστεριώνας 43.
- Περιστεριώτης, βλ. Νικηφόρος παπα.
- Περουῆς Νικόλας, ιδιοκτῆτης, Λήμνος 14.
- Πετζέα, χ. Λήμνου 14.
- Πέτρας ἐπίσκοπος 32.
- πετροκοπεῖον 29.
- Πέτρος ἐπίσκοπος Πολυστύλου 8, κατόπιν μητροπολίτης Χριστουπόλεως 11.
- Πέτρος παπα, Θάσος 54.
- Πέτρος, κάτοικος Ποταμιάς Θάσου, ἔπειτα μοναχός 8.
- πηγάδι : —στά Γουλιόματα, Θάσος 73. —τοῦ Δραγότση, Στρυμόνας 19, 20. —Σκάλας Λιμένα Θάσου 12, 13. —Πρβλ. καὶ Παλαιὸν Πηγάδι.
- Πηγᾶς, βλ. Μελέτιος.
- πηγή 27, 40. —Βλ. καὶ Βομπλιτζοῦ.
- πιθάρια 14.
- πινάκιο, μέτρο χωρητικότητας 122.
- Πισπέραβον 27, βλ. Πισπέραγος.
- Πισπέραγα 122, βλ. Πισπέραγος.
- Πισπεραγίνοι 15, 18, 23, 24, 26, 30 (Ἐπισπεραγίνοι), 31 (Ἐπισπεραγίνοι).
- Πισπέραγος, χ. Λήμνου 14 (καὶ Ἐπισπέραγος), 23, 24, 26, 27 (Πισπέραβον), 31 (Ἐπισπέραγος), 122 (Πισπέραγα). —Βλ. καὶ Φεργαδιώτης.
- πιστωτής, βλ. Χασάν πασίας.
- Πιτζακονήσι, τοπ. Λογγοῦ Χαλκιδικῆς 27, 33, 50.
- πλάκα 3, 67.

Πλάκα, τοπ. Κακηρράχης Θάσου 72.

Πλάκκη, Πλάκαρις, βλ. Ἱερίου Γεωργίου κελ-
λιο.

Πλακωτό, τοπ. Λήμιου 14.

πλάτανος 12, 29, 37.

πλεονεξία 39, 115, 120.

πληροῦσις 75, 113. —Βλ. καὶ ἐπίτροπος.

πλοκός 37, βλ. φράχτης.

πνευματικοὶ 77, 79, 83, 93. —Βλ. καὶ Ἱε-
σένιος, Γαβριήλ παπα, Δαβίδ, Ἰάκωβος,
Παρθένιος παπα.

Πόλις 11, 98, βλ. Κωνσταντινούπολη.

πολιτικὸν σύστημα (κοσμικὴ κοινωνία) 95.

Πολυτύλου ἐπίσκοπος, βλ. Πέτρος.

Ποριανίτης Μιχαήλ, μέγας οἰκονόμος μητρο-
πόλεως Χριστουπόλεως 11.

πορὶν 27, 33.

πόρος (πέραμα) Μαρμαρίου Στρυμόνα 19, 20·
—παλιός, Νησίου Στρυμόνα 19, 20.

Πορφύριος μητροπολίτης Νικαίας 63, 64.

ποστέλνικος Βλαχίας, βλ. Ἱερινός, Δράγος· —
μέγας, βλ. Κόνδυλος.

ποστελνιτζέλος, βλ. Ἱερινός.

Ποταμία, γ. Θάσου 8, 12 (καὶ Ποτάμιον), 13
(Ποταμία καὶ Ποταμός). —Βλ. καὶ Κακὴ
Ράχη, Πέτρος.

ποτάμιν, Ἱερίον Ὅρος 58.

ποταμός : —Μελενίκου 43· —τῶν ὑδρομυλῶ-
νων, Θάσος 13 (βλ. καὶ Μέγας Ρύακας)· —
μέγας ποταμός, Ἱερίον Ὅρος 29. —Βλ.
καὶ Νέστος, Στρυμόνας, πρβλ. καὶ ρύακας.

πουγγί, 83, 116.

πραγματευτές 77, 79, 83, 93.

πρᾶξις συνοδικὴ 32.

πρεσβυτέρα, βλ. Ἱερίον σύζυγος παπα Αὐ-
γουστῆ.

πρεσβύτερος, βλ. Ἱωάννης, Λέων, Μιχαήλ.

Πρίγκιπας, βλ. Χειλᾶς.

πρωμκήριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 91.

Προάστειο Θάσου 8, 12, 13, 19, 20. —Βλ. καὶ

Ἱερίον Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, Θάσος.

πρόβατα 14, 31, 89.

Πρόβιστα Σεργῶν, βλ. Δενδροῦτζικος.

Πρόβολος, τοπ. Λογγοῦ Χαλκιδικῆς 50.

Προδρόμου προφήτου καὶ Βαπτιστοῦ
Ἱωάννου μονή, Ἀδριανούπολη 47, 49, 53,
55, 57, 60, 66.

προεστοὶ κοινοτήτων 43, 83, 89, 93, 95, 96. —

Βλ. Ἱερίος, Ἀτζάμης, Βίντος, Δῆμιον,
Ζάχαρος, Καλοκρασᾶς, Κώστας, Κωστή,
Λάσκας, Μακρινικόλας, Μαστορολῖος
Μάνος, Μαστορολῖος Χρῆστος, Μανρίκης,
Μπογιατζής, Ξένος, Πλουμής, Σαράφης.

προεστὼς μονῆς 25, 106. —Βλ. Δανιήλ,

Ἰάκωβος, Ἱβήρων, Παντοκράτορος.

προηγούμενοι μονῶν, βλ. Ἀντωνίος ἱερομόνα-
χος, Ἱερίος πνευματικὸς, Γαβριήλ,
Γαβριήλ, Γαβριήλ, Γεβῆσιος ἡγούμενος,
Γρηγόριος ἱερομόναχος, Γρηγόριος παπα,
Δαβίδ ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς, Δα-
νιήλ Καπτοῦδα, Διονύσιος μοναχός, Δο-
νάτος, Εὐθύμιος χατζη, Θεόκλητος, Ἱερί-
ος, Καλλίνικος παπα, Κασσιανὸς ἱερο-
μόναχος, Κυρίλλος, Κωνσταντίνος, Μακά-
ριος, Μάξιμος, Μάξιμος ἱερομόναχος,
Ματθαῖος, Μελέτιος παπα, Νεόφυτος
ἱερομόναχος, Νεόφυτος, Νήφων ἱερομόνα-
χος, Νικηφόρος παπα, Νικηφόρος, Νικό-
δημος, Παΐσιος ἱερομόναχος, Παρθένιος,
Παχώμιος ἱερομόναχος, Παχώμιος, Συ-
μεὼν ἱερομόναχος, Σωφρόνιος ἱερομόνα-
χος, Φιλόθεος ἱερομόναχος.

πρόθεση 70, 77, 81, 83, 93, 105, 116, 117.

Προβιστινός, βλ. Δενδροῦτζικος.

προῖκα 9.

Προικονήσου ἀρχιεπίσκοπος 53, 55, 56.

Προκόπιος μεγαλομάρτυς, βλ. λείψανα.

Προκόπιος μητροπολίτης Σμύρνης 95, 96.

Προμηθέας 46.

προνόμια 9, 12, 13, 19, 20, 27· —σταυροπη-

γιακά 47.
 προσθήκη 12-14, 57, 65, 109.
 προσκυνήτες, βλ. Γιαυλιάς, Σαλτέλης, Τα-
 λιάνης, ταξίδι, Χρήστος χατζη.
 πρόσδοδος 15· —πρόσοδοι 18.
 πρόσταγμα -ατα 30.
 πρόστιμο 3, 9, 37.
 Προύσης μητροπολίτης, βλ. Ίωάσαφ, Μελε-
 τιος.
 Προφήτη 'Ηλία, κελλίο Σιμωνόπετρας 40, 67.
 Προφήτου 'Ηλιοῦ, βλ. ναός, ράχη.
 πρωταποστολάριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας
 53. —Βλ. καὶ Μιχαήλ.
 Πρωτάτο Ἀγίου Ὁρους 4, 6 (καὶ Πρωτεῖον), 7
 (καὶ Πρωτεῖον), 17, 19, 34, 40, 41, 58, 59,
 67, 76.
 πρωτέκδικος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, βλ.
 Συρόπουλος.
 πρωτέκδικος μητροπόλεως, βλ. Εὐστράτιος,
 Θωμᾶς ἐρέας.
 πρωτοβεστιάριτης, βλ. Παλαιολόγος Θεό-
 δωρος.
 πρωτόθρονος, βλ. Κίτρους ἐπίσκοπος.
 πρωτοκαθεδρία ἡγουμένων τῶν πατριαρχικῶν
 μονῶν 25, 28.
 πρωτομαῖστορες, πρωτομαῖστοροι 77, 79, 83,
 93. —Βλ. καὶ μαῖστορες.
 πρωτοπαπᾶς μητροπόλεως, βλ. Ἀγγελέας,
 Βληντάκις.
 πρωτοσεβαστός, βλ. Ἀλέξιος Ἰωάννης.
 πρωτοσύγγελιοι 77, 79, 83, 93. —Βλ. καὶ
 Γαβριὴλ ἱερομόναχος, Θεωνᾶς ἱερομόνα-
 χος, Καισάριος, Μελέτιος.
 πρωτοψάλτης, βλ. Δανιήλ.
 Πρώτος Ἀγίου Ὁρους 5, 12, 16, 17, 19, 20, 22,
 25, 26, 28, 34-42, 45α', 48, 50, 61· —δικαι-
 οδοσία 6, 7· —μέριμνα 5, 17. —Βλ. καὶ
 Γαβριὴλ ἱερομόναχος, Γαβριὴλ μοναχός,
 Γεννάδιος ἱερομόναχος, Δωρόθεος ἱερομό-
 ναχος, Εὐθύμιος ἱερομόναχος, Θεοφάνης,

Ἰλαρίων, Ἱερεμίας ἱερομόναχος, Ἰωάννης
 δῆθεν Πρώτος, Ἰωάννης Χιλιανδαρι-
 νός, Ἰωάννης, Καλλιόστρατος, Κοσμάς ἱερο-
 μόναχος, Λεόντιος ἱερομόναχος, Μάρκος,
 Μισαήλ, Παῖσιος ἱερομόναχος Χιλιαν-
 δαρινός, Παῖσιος ἱερομόναχος, Παῦλος
 μοναχός, Σεραφεῖμ ἱερομόναχος, Σωφρό-
 νιος ἱερομόναχος, Ταρχανιώτης.
 Πύργοι, βλ. Κατράνιτσα.
 πύργος 12-15, 19, 20, 23, 24, 26, 30, 31, 35, 39,
 40, 86· —παλαιόπυργος 40 (Κορακο-
 φωλεύα).
 Πυροβολόπετρα, τοπ. Λογγοῦ Χαλκιδικῆς 27,
 33.
 Παγωνιανῆς ἀρχιεπίσκοπος, βλ. Γαβριήλ.
 πώληση κτημάτων 9, 90, 100, 101.
 Ραβδούχου μονή 5, ἔπειτα κελλίο τῆς μ.
 Παντοκράτορος 6, 7, 17, 21 (μονὸνδριο), 29,
 35, 37, 38 (μετόχι), 41, 107 (Γενέσιον τῆς
 Παναγίας). —Βλ. καὶ Γρηγόριος μοναχός,
 ὕδρευση.
 ραγιάς τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους 107.
 Ράδουλ, βοεβόδας Βλαχίας 85.
 Ραμπότας Ἰωάννης, μάρτυρας, Χαλκιδική 33.
 Ράντου, μέγας βεστιάριος Βλαχίας 65.
 Ρατέστι, Ratești Βλαχίας 65.
 Ραφαήλ, μοναχός μ. Φαλακροῦ 3.
 ράχη 2-4, 14, 24, 26, 29, 30, 31, 33, 37, 40, 43, 48
 (μικρὴ), 82· —Ἀχρωτηρίου Λήμνου 14· —
 τοῦ ὄρους Ἀμπέλου, Λογγός Χαλκιδικῆς
 27, 33· —Ἀρετῆς, Λογγός 64· —Ἀρχαιο-
 πολιτίσας, Λήμνος 14· —Βούναρου,
 Μανταμάδος Λέσβου 75· —Κόκκαλον τοῦ
 ὄρους Ἀμπέλου, Λογγός 33, 64 (ράχωνας)·
 —Μουστάχη τοῦ ὄρους Ἀμπέλου, Λογγός
 33, 44, 62 (βίγλα), 64· —Προφήτη Ἠλιοῦ,
 Λήμνος 14· Ἐστρομπολίθου, Λήμνος 23, 24,
 26, 30, 31.
 ράχωνας 2, 3, 5 (ψηλός), 27, 29, 33, 37, 40, 48·

— Ἁγίου Στεφάνου 3· —βλέφαρον τοῦ
 ράχωνος 3.
 ραχώνη τοῦ Μικροῦ Σκοποῦ, Λήμνος 23, 24,
 26, 30, 31.
 ραχώνιν 23 (δύο ρ.), 24, 26, 30, 31, 40 (ραχού-
 νιν), 62.
 ραχωνόπουλον τῆς Σκεπαρνέας, Λήμνος 15,
 18, 23 (ραχώνιν), 31 (ραχώνιν).
 Ρεντίνης ἐπίσκοπος 44. —Βλ. καὶ Μελέτιος.
 ρέστα 125.
 Ρήγας παπα, γ. Βουλῶν Θάσου 68.
 ρήτρες ποινικῆς 9.
 ρήτωρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, βλ. Ἀδριανός.
 Ριζανιώτης Τζανετῆς, Θάσος 72.
 ρόδακας 78.
 ροῦτι, ὑποδαίρεση τοῦ παρᾶ 92.
 Ρούσικον μοναστήριον 2.
 Ρουστέμ πασας 16.
 ρουφετία, συντεχνίης 77, 83, 93 (ρουφετίδων).
 ρύακας 4, 5, 14, 15, 18- 21, 23, 24, 26, 27, 29- 31,
 33, 37 (μεγάλος), 41· —καθολικός τῆς Κου-
 λινάρας, Λήμνος 14· —ξερός, Στρυμόνας
 19, 20· —τῶν παλιάμπελων τῆς Μαυρω-
 νάδος, Λήμνος 14. —Βλ. καὶ Βαθὺς
 Ρύακας, λάκκος, Μέγας Ρύακας, ρυάκι,
 πρβλ. καὶ ποταμός.
 ρυάκι 2 (μικρό), 3, 4, 12, 16, 40, 58· —καταρ-
 ρυάκον 4.
 Ρωσῶν μονή (Ἁγίου Παντελεήμονος) 5, 33, 40
 (Ρώσων), 41 (Ρουσῶν), 42, 44, 58, 59 (Ρου-
 σῶν), 64· —ἀποθήκη 40. —Βλ. καὶ Ἁγίου
 Παντελεήμονος μονή, Ἁγίου Στεφάνου
 κελλίον.
 Σάββας ἱερεὺς, μέγας πρωτοσύγγελλος τῆς Με-
 γάλης Ἐκκλησίας 60.
 Σάββας γέροντας μ. Δοχειαρίου 59.
 Σάββας ἱερομόναχος μ. Κουτλουμουσίου 21.
 Σάββας μοναχός μ. τοῦ Καπρούλη 42.
 Σαββάτιος μοναχός μ. Ἁγίου Παύλου 40.

σαή (σαγή, ἀποστολή ταχυδρόμου) 109.
 σακελλάριος μητροπόλεως, βλ. Λάμπης παπα.
 σακελλίου μητροπόλεως, βλ. Ἀγγελος παπα,
 Καμαρωμένος, Συναδηνός.
 Σακου[...] , βουνό στὰ περὶ χώρα τῆς Ἀδρια-
 νούπολης 46.
 Σαλενικλῆς (Θεσσαλονικίος) 109, βλ. Μουστα-
 φά πασας.
 Σαλτέλης χατζη Παρασκευᾶς, προσκυνητῆς
 104.
 Σαμαράς Ἰωάννης, ἰδιοκτήτης, Καζαβίτι
 Θάσου 54· —Μπόικω, σύζυγος 54· —
 Μαρία καὶ Τραντάφω, θυγατέρες 54.
 Σάμιος 86 (τῆς Σιάμιους).
 Σάμιου ἀρχιεπίσκοπος 86 (ἀρχιερέας). —Βλ.
 καὶ Νεόφυτος.
 Σαμουήλ Χαντζερῆς οἰκουμενικός πατριάρχης
 88, 89.
 Σαμουήλ μητροπολίτης Ἐφέσου 115, 120, 124.
 Σαμουήλ μητροπολίτης Μυτιλήνης 89.
 Σαμουήλ μητροπολίτης Φιλίππουπόλεως 89.
 Σαμουρκάσης Ἰωάννης ἀρχοντας, Κωνσταντι-
 νούπολη 110.
 Σαντορήνης ἀρχιεπίσκοπος, βλ. Διονύσιος.
 Σαρακοστίνος Κωσταντής, ἰδιοκτήτης, Μαντα-
 μάδος Λέσβου 75.
 σαρανταλείτουργο 70, 77, 83 (σαραντάριον),
 93 (τεσσαρακονταλείτουργον), 105 (τεσσα-
 ρακονταλείτουργον).
 Σαρπετέογλου Ἀντωνάκης, Λημναῖος 97.
 Σγούρου, τοπ. Λήμιου 14.
 Σεβαστόπουλος Φωκάς, αὐτοκρατορικός ἀπο-
 γραφῆς Λήμιου 15, 18, 23, 24, 26.
 σελάδα 2, 27 (τρανή), 33, 50.
 Σελίμ Γ' 98.
 σέμπροι (ἐπιστάτες κτημάτων) 14.
 Σεραπίων ἱερομόναχος μ. Ζωγράφου 34.
 Σεραφεῖμ ἱερομόναχος, Πρῶτος Ἁγίου Ὁρους
 39, 40 (πρῶην Πρῶτος).
 Σεραφεῖμ παπα, Παντοκρατορινός 69.

- Σερβίων ἐπίσκοπος, βλ. Ἰωάσαφ.
 Σερβόπουλος Δημήτρης, Χρυσούπολη Καβάλας 16.
 Σερεντζίου, βλ. Τυρολόης.
 Σέρρες 79, 110· —Σερρών ἐπαρχία 43· —νομός, βλ. Κρούσοβα, Νησίον, Στρυμόνας.
 Σερρών μητροπολίτης 32. —Βλ. καὶ Ἀνανίας, Δανιὴλ.
 Σηλυβρίας μητροπολίτης 60. —Βλ. καὶ Ἀθανάσιος, Λαυρέντιος, Μακάριος.
 Σημάδι, τοπ. Λογγὸν Χαλκιδικῆς 62.
 σημείωση 106, 107, 110.
 σιγίλλιον 20, 38, 47, βλ. γράμμα.
 σίγνον 5, 9.
 Σιδηροκαυσεία, Θάσος 12, 13 (Σιδηροκαψεία), 19 (Σιδηροκαυσεῖο), 20 (Σιδηρικαυσεῖο).
 Σίλβεστρος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας 46, 47.
 Σίλβεστρος ἱερομόναχος, πρῶην ἡγούμενος μ. Ἰβήρων 40.
 Σιμένον 27, 33, βλ. Ἐσφιγμένον μονή.
 Σιμόπετρα, Σιμοπετρίτες 44, 59, 67. —Βλ. Σίμωνος Πέτρας.
 Σιμοπετρώτικο, μετόχι μ. Σίμωνος Πέτρας στοὺς Λογγὸν Χαλκιδικῆς 44, 62.
 Σίμων ἱερομόναχος μ. Κουτλουμουσιού 36.
 Σίμωνος Πέτρας μονὴ 37, 40, 41, 42, 44 (Σιμωνόπετρα), 59 (καὶ Σιμόπετρα), 62, 64, 67 (καὶ Σιμωνόπετρα). —Βλ. καὶ Ἀβέρκιος σκευοφύλακας, Γαλακτίων ἱερομόναχος, Γερμανὸς μοναχός, Ἰγνάτιος μοναχός, Ἰάκωβος μοναχός, Κασσιανὸς ἱερομόναχος, Προφήτῃ Ἥλια κελλίῳ, σφραγίδα.
 Σισῶης ἀρχιεπίσκοπος Κασσανδρείας 63, 64.
 Σισῶης μοναχός μ. Σισῶη 3.
 Σισῶης ἱερομόναχος, Μελένικο 43.
 σιτάρι:- ὡς μίσθωμα 114, 122· ὡς φόρος 14, 98.
 Σκαθῆ, τοῦ, κελλίῳ Ἀγίου Ὁρους 29.
 Σκάλα Λιμένα Θάσου 12, 13.
 σκάλα, σκαλία τοῦ βουνοῦ τοῦ Κέδρου, Λῆμος 18, 23, 31.
 Σκαλιώτης, ἰδιοκτήτης, Λῆμος 14.
 Σκαμανδρινοῦ μονὴ 1. —Βλ. καὶ Ἐπιφάνιος μοναχός.
 σκάνδαλα 16, 40, 41 (ἀρχαῖα), 44, 59, 61, 81.
 Σκαφίδια, τοπ. Θάσου 68.
 Σκεπαρνέα, τοπ. Λῆμον 15, 18, 23, 31· —Τριγῶνα τῆς Σκεπαρνέας 15, 18.
 σκεπὴ ἱερὰ 53, 66· —πολύτιμα 100.
 σκευοφύλακας, βλ. Ἀβέρκιος, Βενέδικτος, Βησσαρίων, Γρηγόριος παπα, Ἱεροθεὸς δικαῖος, Κυπριανός, Κύριλλος ἡγούμενος, Μαρκιανός παπα, Μητροφάνης γέροντας, Νικηφόρος παπα, Στέφανος, Χρυσάνθος ἱερομόναχος.
 σκευφυλάκιον μ. Παντοκράτορος 76.
 σκλάβος 8, βλ. Λουκάς, Πέτρος.
 Σκορπίου μονὴ 3, 5.
 Σκουτάρης, βλ. Ἀγγελᾶς.
 Σκυλοποδάρη, βλ. Ἀγίου Δημητρίου μονή.
 Σλατιοάρα, Slatioare Βλαχίας 65.
 Σμαράγδα, σύζυγος παπα Δούκα, γ. Βουλγάρῳ Θάσου 68.
 Σμύρνη 99, 101, 102, 123. —Βλ. καὶ Γεώργιος χατζῆ, Γκιουζελέτος, (δημο)γέροντες, Καπαδάκης, Κασάπ Κιτίρ, Λιακόπουλος, Μακαρουνάκης, Μουράτης, Νικόλαος χατζῆ, Νικολάου, Παπαζογλους, Φρέγκογλους, Φώτης χατζῆ, Χατζηγεωργίου, Ψάλτης.
 Σμύρνης μητροπολίτης, βλ. Γρηγόριος Ε΄, Προκόπιος.
 Σμύρνης μετόχι παντοκράτορινό 99, 101, 102, 123· —ὑπεύθυνος ἀδελφός 99. —Βλ. καὶ Γαβριὴλ παπα, Ἰάκωβος ἱεροδιδάσκαλος.
 Σολομών Δημήτριος, Χρυσούπολη Καβάλας 16.
 σοῦδα 29.
 Σουλτάνα, κοκὸνα κομισόγια, σύζυγος κομί-

σου Ἀρτινοῦ Εὐστάθιου, ἀδελφῇ πρώην
μητροπολίτη Νικομηδείας Μελετίου 116.
σουλτάνος 32, 33, 98, βλ. Μαχμούτ Χάν Β΄,
Μπαγιαζίτ Β΄, Μωάμεθ Β΄, Σελίμ Γ΄.
Σοφία, βλ. Ἀλβανίτης.
Σοφίας μητροπολίτης, βλ. Ἰγνάτιος.
Σπανδωνής, βλ. Βεσμελής.
Σπαντωνής, δεύτερος ὀστιάριος τῆς Μεγάλης
Ἐκκλησίας 91.
σπίτι 12, 13, 14 (καὶ ὀσπίτιον), 43, 56, 57 (καὶ
ὀσπίτιον), 69, 91.
Σπύρος, βλ. Φόρος.
στάβαρα 29.
Σταθάκης, ἄρχων ποστέλνικος Βλαχίας 117,
βλ. Ἀρτινός.
Στάκος, λογοθέτης Βλαχίας, νέος κτήτωρ μ.
Παντοκράτορος 34.
Σταμάτης παπα 68, βλ. Αὐγουστής παπα,
Θωμαή, Κομνηνάκης παπα, Σωτήρης,
Χρυσάφης.
Σταμάτης- Στάμος, βλ. Μακρυνικόλας.
Στάμος τοῦ Ἀθανασίου, Ὁρμύλια Χαλκιδικῆς
90.
Στάμος τοῦ Κώστα, Ὁρμύλια Χαλκιδικῆς 90.
Στάμος, ἀνεψιὸς Γούναρη Σταμάτη, Καζαβίτι
Θάσου 54.
Στάμος, βλ. Γούναρης, Σταμάτης.
Στάμος-Σταμούλης παπα, ἱερομόναχος, Τύρ-
ναβος 69.
Σταμούλης, βλ. Παρίσης.
Στασινὸς ἱερέας, Θάσος 70, 71.
Σταυρινός, γαμπρὸς τοῦ Γαβριήλ 103.
σταυροδρόμι 43.
Σταυρονικήτα μονὴ 39, 40, 42, 67, 104· —ἔδρυ-
ση 39. —Βλ. καὶ Γαβριήλ μοναχός,
Γαβριήλ προηγούμενος, Γρηγόριος ὁ Γηρο-
μεριώτης, Μητροφάνης γέροντας.
σταυροπῆγι 47· —πατριαρχικὸ 25, 28, 46, 47,
66· —μητροπολιτὴ 32· —σταυροπηγικὴ
μονὴ 66 (Προδρομὸν Ἀδριανουπόλεως),

βλ. καὶ Κουτλουμουσίου, Παντοκράτορος,
σταυρὸς 123.
σταυρὸς (δόδοσημ καὶ ὀροθέσιο): —λαξευμέ-
νος 3 (σὲ πέτρα καὶ σὲ πλάκα)· —ξυλίνος 3
(καὶ ἄλλος στὸ βλέφαρον τοῦ ράχωνος καὶ
στὸ διόδιν ἄλλος), 40 (πάνω σὲ πλάκα), 42
(στὸ δρόμο πρὸς μ. Παντοκράτορος), 48
(πάνω σὲ πέτρα)· —χαραγμένος 12 (σὲ βε-
λανιδιές), 29 (σὲ ἔλατο).
σταυρὸς (σὲ ἐγγραφα) 49 (κεντημένος), 77, 79.
σταυροῦ ἀπόθεση στὰ θεμέλια σταυροπηγια-
κοῦ ναοῦ 47, 66.
Σταῦρος, βλ. Ψαθᾶς.
σταφίδες 118, 123.
Στέργιος, ἀδελφὸς Γεράκι μαχαίρᾳ 84.
Στέργιος, βλ. Κωνσταντῖνος.
στέργον 10, 11, 13, 45β.
Στέριος, βλ. Κωνσταντίνου, Λαχανᾶς.
Στέφανος, ἀντιπρόσωπος μ. Γρηγορίου 42.
Στέφανος σκευοφύλακας μ. Βατοπεδίου 90.
Στέφανος παπα, προηγούμενος μ. Παντοκρά-
τορος 79, 83, 86.
Στέφανος ἱερομόναχος, ἐκκλησιαρχὴς μ. Πα-
ντοκράτορος 67.
Στέφανος παπα, παλαιὸς μαχαίτης Παντο-
κρατορινὸς 123.
Στεφάνου μονὴ 22, 29. —Βλ. καὶ Θεόδουλος
ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς.
στιχητάδες μ. Παντοκράτορος 14, βλ. καὶ Ἀλ-
βανίτης, Καρτζαμπλᾶς Γεώργιος, Καρ-
τζαμπλᾶς, Νικόλαος, Μοναχίτης,
Τόμπρης, Τριακοντάφυλλος.
Στόγιος, βλ. Κωστή.
Στόμπου, βλ. Στούμπου.
Στούμπου περιοχὴ 36, 48, 58, 61, 63 (καὶ
Στόμπου). —Βλ. καὶ Ἀγίου Γεωργίου, Ἀγ-
ίου Νικολάου κελλία, δάσος.
Στραβονικήτα πύργος 39, βλ. Σταυρονικήτα
μονή.
στράτα 1, 50. —Βλ. καὶ δρόμος.

- Στρατήγης, βλ. Τζευδός.
 στρέμμα 13.
 Στρεμονίτης, βλ. Στρυμονίτης.
 Στρίγγας Ἀναστάσης, Θάσος 73· —Δανιήλ, γιός του 73.
 στρινάριν 40.
 Στρογγυλός, ιδιοκτήτης, Κάστρο Λήμνου 14.
 Στρογγύλη Πέτρα, Λήμνος 23.
 Στρομπόλιθος, Λήμνος 23, 24, 26, 30, 31.
 Στρυμόνας ποταμός 16, 19, 20, 27, 74. —Βλ. καὶ Ἁγίου Γεωργίου ναός, ἀπογραφεῖς αὐτοκρατορικοί, Βομπλιτζού, Ζαστρίον, Κοσμάς, Μαριμάρι, μεγάλος γκρεμός, Μέγας Ρύακας, Μοσχόπουλος, μυλοτόπια, Νεοχώριον, Νησίον, Ὁρφάνι, Παλαιὸ Πηγάδι, παλιουραία, Πασχάλης παπα, πηγάδι, ρύακας, Τούμβα τοῦ Ἰαννίνα.
 Στρυμονίτης, ιδιοκτήτης, Λήμνος 23, 24, 26, 30, 31.
 Στυλιανός, γ. Ὁρφάνι Στρυμόνα 16.
 σύγκελλος 104.
 συγκομδὴ: —(σιτηρῶν) 14· —ἐλιάς 72· —σταφυλιῶν 11.
 συνδοσία, συνεισφορά στὸ Πρωτάτο 10, 59.
 σύζυγος 10, 11, 14, 53, 68. —Βλ. καὶ Ἀλβανίτης, Ἄννα, Ἀσανίνα Κοντοστεφανίνα Ἄννα, Βαπτοχειλάινα, Δραγόμερος, Θωμαή, Καντακουζηνή Ἀσανίνα Ἐλένη, Καρτζαμπλᾶς Γεώργιος, Καρτζαμπλᾶς Νικόλαος, Μοναχίτης, Σαμαράς, Σμαράγδα, Σουλτάνα, Τόμπρης, Τριακοντάφυλλος.
 συκαμινιές 114.
 συκοφαντία 89, 115.
 συμβούλιο ἱεροδικαστικὸ Λήμνου, ὀθωμανικὸ 30.
 Συμεὼν Α΄ οἰκουμενικὸς πατριάρχης 32.
 Συμεὼν ἱερομόναχος, καθηγούμενος μ. Βατοπεδίου 35.
 Συμεὼν ἱερομόναχος, προηγούμενος μ. Ἰβήρων 80.
 Συμεὼν παπα, Παντοκράτορινὸς μετοχίτης, Καζαβίτι Θάσος 54.
 Συμεὼν ἱεροδιάκονος μ. Μεγίστης Λαύρας 58.
 συμφωνητικὸ ἐνοικίας 113.
 συμφωνία 3-5, 41, 58, 61, 63, 69, 94, 109, 113, 114, 117, 122· —γραπτὴ 21.
 Συναδηνὸς Νικόλαος διάκονος, σακελλίου τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης 9.
 συνάξεις- συναθροίσεις 25, 28, βλ. πρωτοκαθεδρία.
 Σύναξη Ἁγίου Ὁρους 2, 3, 10, 22, 33-37, 39 (καὶ σύνδοξ), 40- 42, 45α΄, 50, 59· —Καθολικὴ Σύναξις 34, 48, 61· —Σύναξις τοῦ Πρωτάτου 67. —Βλ. καὶ Μεγάλῃ Σύναξη.
 σύναξη μοναχῶν μ. Παντοκράτορος 83, 93, 108, 113 (καθολικῇ).
 συνδρομή, συνεισφορά 108.
 συνήθεια: —ἀγιορευτικὴ 6, 7 (κοινόβιο) 20, 37· —ἐκκλησιαστικὴ 25, 28· —φορολογικὴ 31, 59.
 συνοδεία ἱερωμένων 77, 83· —γέροντος κέλλιον 107.
 Συνδικὸν μονῆς Παντοκράτορος 123.
 σύνδοξ 39, βλ. Σύναξη.
 Σύνδοξ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου 32, 46, 47, 49-51, (55, 56), 60, 63, 64, 66, 88, 89, 95, 96, 115, 120.
 σύνορα 3, 4, 5, 12, 14, 15, 18, 19, 20, 23, 24, 27, 30, 31, 33, 35, 37, 39, 41, 42, 44, 48, 58, 62, 64, 67, 82, 96.
 Συντροφία, βλ. Μεσσηνέζηδες, Μεσσηνέζης.
 Σφέτι Βράτζι, γ. Μελενίκου 43.
 σφραγίς (ἐξουσίας) ἡγουμένου 25.
 σφραγίδα: —χρυσὴ αὐτοκρατορικὴ 18, 19, 24 (βούλλα): —μολύβδινη πατριαρχικὴ 4, 7, 26, 28 (μολυβδόβουλλο), 32, 38, 46, 47· —κέρηνη Πρωτάτου 34, 36, 41, 42, 45, 59· —κέρηνη μ. Βατοπεδίου 48· —ἐντυπὴ μ.

- Βατοπεδίου 45· —μ. Έσφιγμένον 81· —μ. Ίβρων 80· —μ. Παντοκράτορος 9, 67, 77, 79, 83, 93, 98, 100, 104, 106, 114, 116· μ. Σίμωνος Πέτρας 67· τοῦ Γιαριλά 78· —τοῦ Ἱμπραίμ 76 (δαχτυλιδιοῦ)· —τοῦ Κορώνη (δέν διαθέτει) 72· —τοῦ Μουσταφᾶ 82.
- σφραγίδα (ὄροθέσιο) : —μ. Κουτλουμουσίου 41· —μ. Παντοκράτορος 41, ἀνάγλυφη σὲ πέτρες 27, 33, σὲ βράχους 58.
- σχοινίον, μονάδα μήκους 5 (σπαρτία δεκαοῦργια), 24, 26, 30.
- Σωζοπόλεως μητροπολίτης, βλ. Εὐθύμιος.
- Σωτήρος, κελλίον μ. Παντοκράτορος, Ἅγιον Ὅρος 17, 38 (μετόχι). —Βλ. καὶ ἀγρός τοῦ Σωτήρος.
- Σωτήρ, Σωτήρας Χριστός 21, 23, βλ. Ἰησοῦς, Χριστός.
- Σωτήρας, τοπ. Μελενίκου 43.
- Σωτήρης πατα τοῦ πατα Σταμάτη, γ. Βουλγάρω Θάσου 68.
- Σωφρόνιος Β΄ οἰκουμενικός πατριάρχης 91.
- Σωφρόνιος πατριάρχης Ἱεροσολύμων 47.
- Σωφρόνιος μητροπολίτης Ἐφέσου 47, 53.
- Σωφρόνιος μητροπολίτης Μελενίκου 47.
- Σωφρόνιος ἱερομόναχος, Πρῶτος Ἅγιον Ὅρους 41.
- Σωφρόνιος ἱερομόναχος, προηγούμενος μ. Βατοπεδίου 41, 42.
- Σωφρόνιος Παντοκρατορινός πρῶν ἀρχιδιάκονος, οἰκονόμος μετοχίου Κυδωνίων 87.
- Σωφρόνιος μοναχός μ. Βατοπεδίου 34.
- ταβί 45α' - β'.
- Τάχαρης ἰδιοκτητής, Λήμνος 14.
- Ταλαντίον ἐπίσκοπος, βλ. Διαυλείας καὶ Ταλαντίου.
- Ταλιάνης [Νταλιάνης] χατζή Ἀγγελῆς, προσκυνητής 103.
- ταπίον, ὀθωμανικός τίτλος ἰδιοκτησίας 27, 30.
- Ταρχανιώτης Ἰωάννης μοναχός, Πρῶτος Ἅγιον Ὅρους 4.
- ταχυδρόμος 109, βλ. καὶ πεζοδρόμος, στή. τέκνα, βλ. Ἀλβανίτης, Καρτζαμπλάς Γεώργιος, Καρτζαμπλάς Νικόλαος, Μοναχίτης, παιδία.
- τελατίνης, βλ. Γεώργιος χατζή.
- τέλος (ἐτήσιος φόρος) 10, 13, 18, 23, 31.
- τεσλίμ (πράξη παραδόσης) 100, 114.
- Τεσσαράκοντα Μάρτυρες 20.
- Τζαγκάρη, τοῦ, Δημήτρα Ξένη, Λήμνος 30.
- τζαγκάρης, βλ. Ἀνθίμος γέροντας, Τζαγκάρη Δημήτρα.
- Τζανετής, βλ. Ριζανιώτης.
- Τζανής, βλ. Μεσοτάνος.
- τζαούσιος, ἀστυνομικὸ ὄργανο 51.
- Τζαούσιος, ἰδιοκτητής, Λήμνος 14, 15, 18.
- Τζαπερινός, Χρυσούπολη Καβάλας 16.
- τζεβαχερικόν, βλ. κόσμημα.
- τζελεπής, βλ. Ἀντωνάκης, Μαχμούτ, Μπαλής, Σαμουρκάσης.
- τζεράς, βλ. Ἀντωνάκης τζελεπής.
- Τζεудός Στρατήγης ἰδιοκτητής, Μανταμάδος Λέσβου 75.
- τζιμλαρεϊόν, βλ. ἐλαιοτριβεύο.
- τιμαλφὴ 100.
- Τίμο Ξύλο 79, 93, 119.
- Τιμίον Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, βλ. ἀγρός.
- Τιμίον Προδρόμου, κελλίον μ. Ίβρων 80.
- Τιμόθεος Β΄ οἰκουμενικός πατριάρχης 61.
- Τιμόθεος γέροντας, γραμματικὸς τῆς Μεγάλης Μέσης 76.
- Τιμόθεος γέροντας μ. Βατοπεδίου 61.
- Τιμόθεος, βλ. Τριαντάφυλλος.
- Τοβλέτης [Ντοβλέτης] Δημητράκης, Κακηοράχη Θάσου, 72.
- τόκοι 83, 93, 97, 109, 113, 116, 117, 123.
- Τόμπρης, στιχητής μ. Παντοκράτορος, Λήμνος 14, 31· —Μαρία, σύζυγος 14. —Βλ. καὶ

- Δραγόμορος.
 τοπιάτικον, φόρος 59.
 τοποτηρητής, βλ. Οικουμενικοῦ Θρόνου.
 τοποτηρητής (διοικητής) Λήμνου, βλ. Χαμζέ.
 Τορνόβου μητροπολίτης 63, 64. —Βλ. καὶ Διο-
 νύσιος, Ἱερεμίας, Θεόφιλος, Ματθαῖος.
 Τουμάρογλου, ιδιοκτῆτης, Θάσος 71.
 τοῦμβα, τοῦμπα, 12, 16, 19, 20.
 Τοῦμβα τοῦ Ἰαννίκα, Στρυμόνας 16, 19, 20.
 Τοῦρκοι 8, πρβλ. καὶ Ὅθωμανοί.
 Τουρλόπετρα, κορυφὴ ὄρους Ἀμπέλου, Λογ-
 γὸς Χαλκιδικῆς 64 : —Τρουλωτὴ Πέτρα
 27, 33, 44· —Ὑψηλὴ 44, 64 (πέτρινο βουνὸ
 Ὑψηλῇ)· —Ὑψηλὴ Πέτρα 62· —Ὑψίκο-
 μος Λίθος 62.
 Τουρνοβ[...], βλ. Τύρναβος.
 Τρανός, βλ. Ἱερεμίας Β΄.
 Τραντάφω, βλ. Σαμαράς.
 τράπεζα μ. Παντοκράτορος 78.
 Τραπεζοῦντος μητροπολίτης, βλ. Δωρόθεος,
 Θεοφάνης, Παγκράτιος, Χρῦσανθος (Φι-
 λιππίδης).
 τράφος παλαιὸς (τάφρος) 29.
 Τράφος τοῦ Παλλήκαρου, Ἅγιον Ὅρος, 29.
 Τραχανιώτης Ἰωάννης μοναχός 5.
 Τραχανιώτης, ιδιοκτῆτης, Λήμνος 14.
 Τρεστενίκεια, βαλτότοπος Λογγοῦ Χαλκιδικῆς
 19, 27 (Τρισκοινίκα), 33 (Τρισκοινίκα),
 44, 62, 64.
 Τριακοντάφυλλος Μιχαήλ, στιχητής μ. Παντο-
 κράτορος, Λήμνος 14· —Μαρία, σύζυγος,
 τὸ γένος Μοναχίτη 14· —Καλὴ, θυγατέρα
 14. —Βλ. καὶ Μοναχίτης.
 Τριαντάφυλλος Τιμόθεος Παντοκρατορινὸς
 μοναχός, Λήμνος 82.
 Τριαντάφυλλος τοῦ Γιαννάκη, Λήμνος 100, βλ.
 καὶ Ἰωάννου Τριαντάφυλλος.
 Τριγώνα, βλ. Σκεπαρνέα.
 Τρισκοινίκα, βλ. Τρεστενίκεια.
 τροῦλος ναοῦ μ. Παντοκράτορος 79.
 Τρουφανά, μέγας βεστιάριος Βλαχίας 65.
 τρόχαλα 14, 23, 24, 30, 31· —παλαιὰ 15
 (παλαιὸς τρόχαλος· παλαιοτρόχαλος), 18,
 23, 31 (παλαιοτρόχαλα).
 Τροχαλὰ μονή, βλ. Παῦλος μοναχός.
 τροχαλέα (ξερολιθιά) 14, 26.
 τρύγος 11.
 Τρύφων μεγαλομάργης, βλ. λείψανα.
 τσιγγάνοι, δουλοπάροικοι Βλαχίας 65. —Βλ.
 καὶ κατζίβελοι.
 τύπος (τοῦ κοινοβίου) 20, 25 (ὑπογραμμὸς καὶ
 τύπος καὶ κανὼν), 26, 28 (καὶ κανὼν).
 Τύρναβος 69. —Βλ. καὶ Βίντος, Γερακλῆς,
 Δέσπη, Ζάχαρος, Ἰάννος, Καλλίνικος
 ἱερομόναχος, Μακρυνικόλας, Μαστορολῖος
 Μάνος, Μαστορολῖος Χρῦσος, Μπο-
 γιατζής, Νικόλαος λαμπαδάριος, Νίκος
 τῆς Δέσπης, Στάμιος· Σταμούλης παπα.
 Τυρολόης καὶ Σερεντζίου, βλ. Χαριτίων.
 Ὑαλέας, βλ. Λάσκαρις.
 Ὑδατος Κρύου, βλ. Ἅγιος Νικόλαος.
 ὑδραγωγεῖο, καμάρες 123.
 ὑδραγωγὸς μ. Παντοκράτορος 83, 93, 94.
 ὑδρευση κελλίου : —Μεταμορφώσεως 80, 81·
 —Ραβδούχου 21, 41.
 ὑδρόμυλοι, ὑδρομύλωνες 12, 13, 19 (νερόμυ-
 λος), 20 (νερόμυλος), 27.
 ὑνὶ 43.
 ὑπάρχοντα μονῆς 108, 109· —μετοχίον 46, 87.
 Ὑπεραγίας Θεοτόκου μονή, βλ. Ξυλουργοῦ.
 ὑτέρπυρα 5, 9, 10, 14, 15, 23.
 ὑτέρτιμος, βλ. Μακάριος μητροπολίτης,
 Πέτρος.
 ὑπογραφή: —μέ δακτυλικὸ ἀποτύπωμα 72, 91·
 —μέ σταυρὸ 1, 3· —μίμηση ὑπογραφῶν 4,
 8, 15, 18, 19, 24, 27, 66.
 ὑποθήκευση μονῆς 112· —μετοχίον 100.
 ὑπόμνημα 42, 45, 48, 58, 92.
 ὑποστατικὸ 14, 113.

ύποταγή: —μοναχῶν 13, 25, 28· —ποιμνίου
στὸν μητροπολίτη 32· —στιχητάδων καὶ
ἀδελφατριῶν στή μονή 13.25, 28.

ύστερόγραφο 12, 20, 109, 110, 117, 119, 123.

ὑφασμα, βλ. ἐπένδυση.

Ύψιχομος Λίθος, βλ. Τουρλόπετρα.

φαγούρα (τροφή) 94.

Φακινοῦ μονή 40, ἔπειτα κελλίῳ 17, 67 καὶ
μετόχι 38, 39 τῆς μ. Παντοκράτορος.

Φαλακροῦ, περιοχὴ παντοκρατορινοῦ μετοχίου
Ἀλεξοπύργου Λήμνου 23, 24, 30, 31, 82.

Φαλακροῦ μονή 1 (Ἀρχιστρατήγου), 3, 4
(Ἀσωμάτου), 5, ἔπειτα κελλίῳ 17, 42 καὶ
μετόχι 38 τῆς μ. Παντοκράτορος· —Ἀσω-
μάτου περιοχὴ 42, (48). —Βλ. καὶ ἀγρὸς
τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ
Ἰωάννου, Βαθὺς Ρύακας, Γαβριὴλ ἡγούμε-
νος, Καλλίνικος ἱερομόναχος, Κοσμάς
ἡγούμενος, Ραφαὴλ μοναχός, Φιλόθεος
μοναχός.

Φαναρίου ἀρχιεπίσκοπος, βλ. Ἰωάσαφ, Μα-
κάριος.

Φάνης μαστρο, βλ. Καπαδάκης.

Φαρμακολύττρια, βλ. Ἀναστασία ἀγία.

Φατμά, καταπατήτρια Φακοῦ Λήμνου 82. —
Βλ. καὶ Ἀϊσέ.

Φεγγά, βλ. Καρτζαμπλὰς Νικόλαος.

Φεργαδιώτης, Κατακουζηνός, γ. Πισπέραγος
Λήμνου 122.

Φιλαδελφείας μητροπολίτης καὶ ἑξαρχος
πάσης Λυδίας 89.

Φιλαδέλφου μονή 2. —Βλ. καὶ Νικόλαος μονα-
χός.

Φιλήμων μητροπολίτης Περιθεωρίου καὶ
Ξάνθης 51.

Φιλιππουπόλεως μητροπολίτης 49, 50, 66. —
Βλ. καὶ Ἰωάσαφ, Σαμουήλ, Χαρίτων.

Φιλίππων μητροπολίτης 58, βλ. Νεκτάριος.

Φιλόθεος Κόκκινος οἰκουμενικός πατριάρχης
10.

Φιλόθεος μοναχός, ἡγούμενος μ. Φαλακροῦ 3.

Φιλόθεος ἱερομόναχος, προηγούμενος μ. Παν-
τοκράτορος 48.

Φιλοθέου μονή 5, 14, 34. 40- 42· —Βλ. καὶ
Ἀρσένιος μοναχός, Βασίλειος ἡγέροντας,
Γεννάδιος μοναχός, Γρηγόριος μοναχός.

Φιλομάτης, ιδιοκτῆτης, Λήμνος 23, 31.

φιρμάνι 82.

φλωρία : 59, 76 (φλουριά)· —κάλπικα 109· —
μοσχόβικο 110, 111· —ζιντζιολία 76.

φοροαπαλλαγὴ 9, 11, 18, 23, 30 (φορολογικὴ
ἀτέλεια), 31, 38.

φόροι 14, 15, 23, 38, 59, 92. —Βλ. καὶ ἀγγα-
ρεία, βάρη, βίγλα, δεκάτη, δίκαια, δοσίμα-
τα, εἰσφορὰ, ἐννόμιον, ἐνοίκιο, κανονικόν,
σιτάρι, στιχικόν, συγκομιδὴ, τέλος, τοπιά-
τικον, χαράτζιον, χαράτσι.

Ψόρος (Νικηφόρος) τοῦ Σπύρου, πατέρας τῆς
Ἀρχοντῆς, Θάσος 71.

φορτίο, νομισματικὸ μέγεθος 59.

φουντουκλία, νομίσματα Μισιριοῦ 109.

φοῦρνος 14.

Φουσιάνης, ιδιοκτῆτης, Λήμνος 14.

Φραγκόκαστρο, Λογγὸς Χαλκιδικῆς 27, 33, 50.
φραγμός 15, 18, βλ. ξερολιθιά.

Φρέγκογλους χατζη Παράσης, δημογέροντας
Σμύρνης 102.

φροντιστήρια ἱερά 11, βλ. μονές.

φρούριο : —Λιμένα Θάσου 12, 13· —Χρυ-
σουπόλεως 11.

Φυργαδιώτης, βλ. Φεργαδιώτης

Φωκάς, βλ. Σεβαστόπουλος.

Φώτης χατζη, μογιατζής, Σμύρνη 101.

Χαίροντος μονή 22. —Βλ. καὶ Ἰάκωβος ἱερο-
μόναχος καὶ πνευματικός.

Χαλαμῆς Θωμάς, ιδιοκτῆτης, Μελένικο 43.

- χάλι (κατάσταση) 98.
 Χαλινόπετρα, τοπ. Λήμνου 14.
 Χαλκιδική, βλ. Κασσάνδρα, Λιαρίγκοβη, Λογγός, Νικήτη, Όρμυλια.
 Χαλκηδόνος μητροπολίτης, βλ. Ίερεμίας, Ίωαννίκιος, Νεκτάριος.
 Χαμτζέ, τοποτηρητής Λήμνου 82.
 χαμώγι 14.
 Χαντζερής, βλ. Σαμουήλ.
 Χάντρος 61, βλ. Στοῦμπος.
 Χαράλαμπος ιερομόναχος, βλ. λείψανα.
 Χαρατζάκης Μιχάλης, Λογγός Χαλκιδικῆς 33.
 χαράτζιον, ἐτήσια εισφορά σταυροπηγίων πρὸς τὸ οἰκουμενικὸ πατριαρχεῖο 46, 47, 66.
 χαράται 59.
 Χαρίσης, βλ. Καυταντζιόγλου Γεώργιος.
 Χαρίτων μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως 46, 47.
 Χαρίτων ἐπίσκοπος Τουρολόης καὶ Σερεντζίου, 46.
 Χαρίτων μοναχὸς μ. Ξενοφώντας 40.
 Χαρίτων Παντοκρατορινὸς 79.
 χαρτί (ἔγγραφο) 1 (χαρτίον), 3 (χάρτης καὶ χαρτίον), 35.
 χαρτοφύλαξ, βλ. Ἰωάννης πρεσβύτερος.
 Χασάν πασίας, ἴσως πιστωτὴς μ. Παντοκράτορος 109.
 Χατζηγεωργίου Μαρκάκης, δημογέροντας Σμύρνης 102.
 χατζής, βλ. Βεσμελής, Γεώργιος, Γιαριλάς, Εὐθύμος, Θεόφιλος, Καρύδης, Νικόλαος, Νικολάου, Νικόλας, Σαλτέλης, Ταλιάνης, Φρέγκογλους, Φώτηςμπογιατζής, Χρυσή, Ψάλτης.
 Χατζηστεφάνου Ἰωάννης, Όρμυλια Χαλκιδικῆς 90.
 χατήρι 86.
 Χειλᾶς Ἰωάννης Δούκας Πρίγκιπας, ἀπογραφῆας Λήμνου 14, 15, 18· —Δούκας ὁ Χειλᾶς 23, 31.
 χειμαδιὸ 33 (χειμάδιον παντοκρατορινόν), 62.
 χειροτονία 25, 32.
 Χελανδαρίου, Χελανταρίου, βλ. Χιλανδαρίου.
 Χέρα, Χέραν, μέγας λογοθέτης Βλαχίας 65.
 χήρα 68, καὶ Χρυσή χατζη.
 Χιλανδαρινὸς 40, 42, 45α', βλ. Χιλανδαρίου μονή.
 Χιλανδαρίου μονή 12 (Χελανταρίου), 17, 19 (Χελανταρίου), 20 (Χελανταρίου), 34- 36, 41, 42, 45, 58, 59 (Χελανδαρίου)· —βασιλική 12· —μεγάλη 34. —Βλ. καὶ Γρηγόριος ιερομόναχος, Δαμιανὸς ιερομόναχος, Εὐθύμιος χατζη. Θεοδόσιος ιερομόναχος, Θεοδόσιος μοναχός, Ἰωάννης Πρώτος, Μακάριος ιερομόναχος, Μακάριος μοναχός, Νικηφόρος γέροντας, Νικόδημος ιερομόναχος, Παῖσιος ιερομόναχος, Παχώμιος μοναχός, Χριστόδουλος γέροντας.
 Χίου μητροπολίτης 60. —Βλ. καὶ Γαβριήλ.
 Χιώτης, βλ. Πέτρα.
 χοῖροι 14.
 Χομόδολος, τοπ. Μελενίκου 43.
 χορταβατζής (βοτανοπώλης) 101, βλ. Μουράτης.
 χοτζέτι 33.
 Χουλιάρᾱ μονή, Ἅγιον Όρος 37. —Βλ. καὶ Ἀχίλλειος ιεροδιάκονος.
 Χουσεῖν, καλουδάν πασας (τῆς Ἀσπρης Θάλασσας) 100.
 χρέη 113· —μ. Παντοκράτορος 77, 79, 83, 85, 86, 88, 93, 96, 100, 105, 108, 109, (110), 112, 117, 119, 123, 124· —Πρωτάτου 59.
 χρήματα 88, 100, 106, 108, 109- 112, 114, 124, 125. —Βλ. καὶ ἀσλάνια, ἄσπρα, γρόσια, κάλπικα, νομίσματα, ξίκικο, ὀβολός.
 Χρηστος χατζη, προσκηνητὴς καὶ κατόπιν μοναχὸς μ. Παντοκράτορος 76.
 Χρηστος, Όρμυλια Χαλκιδικῆς 114.
 Χριῶεα, μέγας βόρnikovς Βλαχίας 65.

- Χριστιανουπόλεως ἐπίσκοπος, βλ. Ἱερεμίας.
- Χριστόδουλος γέροντας μ. Χιλανδαρίου 36.
- Χριστός 10 (Παντοκράτωρ), 12 (Παντοκράτωρ), 21, 28, 34 (Παντοκράτωρ καὶ Θεός), 41, 45, 48, 64 (Σωτὴρ Χριστός Παντοκράτωρ), 79 (Παντοκράτωρ), 123· —ἀπεικόνιση 77, 93.
- Χριστοῦ ἐνορία, Ἀδριανούπολη 57.
- Χριστοῦ Παντοκράτορος ἀπεικόνιση, ἐορτή, βλ. Μεταμορφώσεως.
- Χριστουπόλεως μητρόπολη, βλ. Ἀγγελέας, Ἐπισκεπτής, Καμαρωμένος, Κλαδίτης, μέγας οἰκονόμος, Πέτρος, Ποριανίτης· —μητροπολίτης, βλ. Πέτρος.
- Χριστούπολη (Καβάλα) 8, 9, 11, 12, 19, 20. —Βλ. καὶ Ἐλευθερούπολη, Θεμοπόταμος, κάστρο, Μεσαμπελία, Παναγίας μονύδριο, Παπαρνίκεια, φρούριο, Χρυσούπολη.
- Χριστόφορος ἱερομόναχος, δικαῖος μ. Παντοκράτορος 67.
- Χριστόφορος γέρο, νοσοκόμος μ. Παντοκράτορος 106.
- Χριστόφορος μοναχός μ. Διονυσίου 42.
- Χριστόφορος χατζή, βλ. Χρήστος χατζή.
- Χριστοφόρος μητροπολίτης Ἀγχιάλου 63, 64.
- Χρύσανθος ἱερομόναχος, σκευοφύλαξ 78, ἔπειτα καθηγούμενος μ. Παντοκράτορος 79, 83.
- Χρύσανθος ἐκκλησιάρχης 92.
- Χρύσανθος γερο, κελλιώτης ρωσικοῦ κελλίου Ἀγίου Στεφάνου 81.
- Χρυσάφης τοῦ παπα Σταμάτη, Θάσος 68.
- χρυσόβουλλο 2, 6, 7, 11, 12, 15, 18-20, 23, 24, 26, 27, 31, 38, 39, 62, 67.
- χρυσόβουλλος λόγος 6, 18, 19, 24.
- χρυσοκλωστή 49.
- Χρύσος, βλ. Μαστοργλῖος.
- Χρυσόστομος, βλ. Ἅγιος Ἰωάννης, Ἰωάννης Χρυσόστομος.
- χρυσοσφράγιστοι λόγοι 12.
- Χρυσούπολη Καβάλας, 11 (*Χρυσούπολις τὸ φρούριον*), 16, 19, 20. —Βλ. καὶ Ἀλυκὴ, Ἀμπελῆς, Αἰγερῖνός, Βληντάκις, Βρανᾶς, Κανάπλης, Λάγκος, Λονκάς, Μέγας Βουνός, νομικός, Παλαιόκαστρο, Παναγίας μονύδριο, Σεβόπουλος, Σολομών, Τζαπερινός.
- χτίστης, βλ. Γιαβούρης.
- Χυμεντός, βλ. Καρτζαμπλᾶς Γεώργιος.
- χώρα (πρωτευὼν οἰκισμός) 123· —Λιμένα Θάσου 12, 13· —Μελενίκου 43· —Ὄρμυλιας 114. —Βλ. καὶ Νικήτη.
- Χώρας μητροπολίτης, βλ. Γάνου καὶ Χώρας.
- χωράφι 9, 12-16, 18-20, 23, 24, 26, 27, 30, 31, 43, 52, 90, 91, 114, 122· —ἐλεύθερα (φορολογικά) 15. —Βλ. καὶ ἄγρος, ἐλευθερία, ἐνοικίαση, Μέγα Χωράφιον.
- χωραφιαία, βλ. γῆ.
- χωριά Βλαχίας 65.
- χωρικοὶ ἐξαρημένοι, Βλαχία 65.
- ψαλμωδία 26, 27.
- Ψάλης χατζή Νικόλας, μπακάλης, Σμύρνη 101.
- ψευδορκία 115, 120.
- ψεῦδος 115.
- Ψυχαρέλιας, ιδιοκτήτης, Μανταμάδος Λέσβου 75.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΠΑΡΔΟΥ
ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ Ι. Μ. ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ (Έπιτομές ἐγγράφων, 1039-1801)
ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ
ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΩΝ ΣΕ 700 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
Η ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΝΘΗ ΓΚΟΡΟΥ
ΚΑΙ Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΖΑΜΠΕΛΑ ΛΕΟΝΤΑΡΑ
Η ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ ΤΗ «ΦΟΙΝΙΚΗ» ΝΙΚΗ Θ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ
ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ ΤΟΥ 1998

THE NATIONAL HELLENIC RESEARCH FOUNDATION
INSTITUTE FOR BYZANTINE RESEARCH

ATHONIKA SYMMEIKTA 5

ARCHIVES OF THE MONASTERY OF PANTOCRATOR

Summaries of the Documents, 1039-1801

Part A

ANTONIS PARDOS

ATHENS 1998

MD0006056561